

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM II

GABINET IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO

16 STYCZNIA – 9 GRUDNIA 1919

CZEŚĆ 1

17 STYCZNIA – 30 MAJA 1919

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM II

GABINET IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO

16 STYCZNIA – 9 GRUDNIA 1919

CZĘŚĆ 1

17 STYCZNIA – 30 MAJA 1919

OPRACOWANIE
JAN PISULIŃSKI

INSTYTUT HISTORII PAN
WARSZAWA 2023

Redakcja naukowa serii
Marek Kornat

Recenzje wydawnicze
dr hab. Piotr Cichoracki, prof. UWr
dr hab. Marek Sioma, prof. UMCS

Redakcja Wstępu
Anna Mędrzecka

Korekta
Zespół

Opracowanie graficzne i projekt okładki
Dariusz Górski

Archiwalia udostępnione przez Archiwum Akt Nowych

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
ISBN 978-83-65880-97-0

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2015–2023

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

Wydanie I, Warszawa 2023
Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
22 831 02 61–62, w. 44
www.ihpan.edu.pl
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Druk i oprawa
Fabryka Druku

Spis treści

Gabinet Ignacego Jana Paderewskiego (16 stycznia – 9 grudnia 1919 r.). Wstęp (<i>Jan Jacek Bruski, Jan Pisuliński</i>)	15
Nota edytorska (<i>Jan Pisuliński</i>)	36
Wykaz skrótów	37

PROTOKOŁY

GABINET IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO (17 STYCZNIA – 30 MAJA 1919 R.)

1. Protokół 15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 stycznia 1919 roku	41
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie dalszego kredytu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej]	45
– Wniosek [Ministerstwa Skarbu] w sprawie budżetu na czas od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r.	46
2. Protokół 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1919 roku	48
– Porządek dzienny 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1919 [r.]	51
– Wniosek Ministerstwa Skarbu [o] przekazanie części wpływów z realizacji krótkoterminowej pożyczki państwowej 1918 r. na terenie b. zaboru pruskiego do dyspozycji Naczelnej Rady Ludowej	52
– Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie ministerstwu z Polskiej Kra- jowej Kasy Pożyczkowej asygnat Skarbu Państwa, znajdujących się w depozycie zabezpieczającym rachunek Skarbu Państwa.	52
3. Protokół 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 stycznia 1919 roku	54
– Porządek dzienny 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 stycznia 1919 o g[odzinie] 5 p[o]p[ołudniu]	57
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt 10 lub 15 milionów marek na nabycie niezbędnych dla wojska mate- riałów wojennych	57

4. Protokół 18-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 stycznia 1919 roku.	59
– [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji w sprawie wydawania przepustek na wywóz artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby zagranicę]	63
– Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie kredytu dla przemysłu węglowego	63
5. Protokół 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1919 roku.	65
– Porządek dzienny 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	68
– [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt na zakup karabinów]	68
6. Protokół 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1919 roku.	70
– Porządek dzienny 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu]	73
– [Wniosek Biura Prac Kongresowych o scentralizowanie prac rozrachunkowych z byłymi państwami zaborczymi]	74
7. Protokół 21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1919 roku	76
– Porządek dzienny 21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	81
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie powołania nowych urzędów państwowych]	81
– [Statut Nadzwyczajnej Komisji Śledczej].	82
8. Protokół 22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 stycznia 1919 roku.	84
– Porządek dzienny 22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28-go stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	89
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu o gwarancje dla pożyczki dla Głównego Urzędu Żywnościowego].	90
9. Protokół 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 stycznia 1919 roku	91
– Porządek dzienny 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 29 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	95
– [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o akceptację umowy pomiędzy Bankiem Związku Spółek Zarobkowych a Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby]	95

– [Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o wyasygnowanie 6 980 000 marek na zwalczanie epidemii tyfusu plamistego]	96
– Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przejścia agend odbudowy Galicji	99
– [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zasiłku dla szkół średnich w Mińsku Litewskim].	99
10. Protokół 24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 stycznia 1919 roku	101
– Porządek dzienny 24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 stycznia 1919 r. o g. 5 po poł[udniu]	104
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o wyasygnowanie 40 mln. marek na pomoc bezrobotnym oraz na kupno odzieży, bielizny i obuwia dla bezrobotnych i b. jeńców wojennych].	105
– [Projekt uchwały o przejęciu szkolnictwa galicyjskiego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego]	107
11. Protokół 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 31 stycznia 1919 roku.	108
– Porządek dzienny 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[o]litej Polskiej w dniu 31 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu]	112
– [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie dodatku ekonomicznego dla urzędników państwowych]	113
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o utrzymanie ceny chleba od 21 stycznia do 3 lutego 1919 r.].	116
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o utrzymanie ceny chleba od 3 do 16 lutego 1919 r.]	117
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie skór obuwiovych]. . .	117
– [Pismo Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do premiera w sprawie przepisów archiwalnych]	118
12. Protokół 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1919 roku	120
– Porządek dzienny 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	123
– [Przepisy przejściowe do czasu powołania Rady Polskiego Państwowego Banku Ziemiańskiego]	124
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zewnętrznych o zmianę nazwy na Ministerstwo Spraw Zagranicznych]	124
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o kredyt 120 000 marek na organizację spółdzielni jajczarskich].	125
– [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zrzeczeniu się kierownictwa działem węglowym w zakresie opału ludności, potrzeb rolnictwa i przemysłu młynarskiego]	126

13. Protokół 27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lutego 1919 roku	128
– Porządek dzienny 27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lutego 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]	133
– [Projekt dekretu o Najwyższej Izbie Kontroli Państwa]	133
– [Projekt dekretu o utworzeniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej]	136
14. Protokół 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 lutego 1919 roku	138
– Porządek dzienny 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 lutego 1919 r. o godz. 5 wiecz[orem]	143
– [Wniosek Ministerstwa Komunikacji w sprawie zatwierdzenia projektu organizacji centralnych organów ministerstwa].	144
– Memoriał w sprawie organizacji Ministerstwa Komunikacji	145
– [Projekt dekretu o organizacji urzędów państwowych]	151
15. Protokół 29-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1919 roku	153
– Porządek dzienny 29-go Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1919. o godz. 5 po poł[udniu]	157
16. Protokół 30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lutego 1919 roku	159
– Porządek dzienny 30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu]	164
17. Protokół 31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 lutego 1919 roku	165
– Porządek dzienny 31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 lutego 1919 r. o godz. 5 p[o] p[ołudniu]	170
– [Projekt Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie przejścia pod bezpośredni zarząd wszystkich spraw służby zdrowia publicznego na terytorium b. zaboru austriackiego]	171
– Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia Urzędu Elektryfikacyjnego	171
– [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych]	172
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie zawierania umów gospodarczych]	174
18. Protokół 32-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 lutego 1919 roku	176
– Porządek dzienny 32 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 8 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu]	177

19. Protokół 33-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 lutego 1919 roku	178
20. Protokół 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 1919 roku	182
– Porządek dzienny 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej w dniu 18 lutego 1919 r.	184
– Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie jednostki monetarnej waluty polskiej.	185
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie wyjaśnienia dekretu z 7 lutego 1919 r.]	185
– [Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o formalne przejęcie administracji nad wszystkimi pocztami, telegrafami i telefonami w b. zaborze austriackim]	186
21. Protokół 35-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 lutego 1919 roku	187
22. Protokół 36-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 lutego 1919 roku	188
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu o upoważnienie ministerstwa do udzielenia gwarancji państwa dla rocznej pożyczki w konsorcjum banków galicyjskich]	190
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przekazania 2 140 000 marek do dyspozycji zjazdu ziemian ziemi suwalskiej]	191
23. Protokół 37-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 lutego 1919 roku	193
24. Protokół 38-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 marca 1919 roku	197
– Projekt ustawy o przymusowej pożyczce wewnętrznej.	202
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przeznaczenie 40 mln. marek na pomoc bezrobotnym].	205
– [Memoriał Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników o działalności urzędu]	206
25. Protokół 39-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 marca 1919 roku	218
– Porządek dzienny 39-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 marca 1919 roku, o godz. 5-ej po poł[udniu]	221
– Ściśle poufny annex do p. 4-go protokołu posiedzenia Rady Ministrów z dn. 3 marca 1919	222

26. Protokół 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 marca 1919 roku	223
– Porządek dzienny 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 4 marca 1919 r. o godz. 6 wiecz[orem]	227
– Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o upoważnienie go do obniżenia cen artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby	228
27. Protokół 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 marca 1919 roku	230
– Porządek dzienny 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 marca 1919 r. o godz. 8 wieczorem	234
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie reorganizacji Departamentu Litewsko-Białoruskiego MSZ i wprowadzenia administracji cywilno-wojskowej].	235
– [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o wydelegowanie do państw koalicji misji zakupowej]	236
28. Protokół 42-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 marca 1919 roku	242
– [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wycofanie wniesionego do Sejmu statutu Komisji Rządzącej dla Galicji i powołanie Kazimierza Gałęckiego na Generalnego Delegata Rządu dla Galicji]	244
29. Protokół 43-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 marca 1919 roku	246
– Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] dn. 10-go marca 1919 roku	252
30. Protokół 44-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 marca 1919 roku	253
– [Porządek dzienny 44 posiedzenia Rady Ministrów RP 13 marca 1919 r.]	258
31. Protokół 45-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 marca 1919 roku	259
– Porządek dzienny posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 marca 1919 r.	265
– [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o udzielenie poszkodowanym przez wojnę rolnikom nieoprocentowanych pożyczek]	266
32. Protokół 46-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 marca 1919 roku	269
33. Protokół 47-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 marca 1919 roku	275
– [Porządek dzienny 47 posiedzenia Rady Ministrów RP 24 marca 1919 r.]	282

34. Protokół 48-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 marca 1919 roku	284
– [Porządek dzienny 48 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 marca 1919 r.]	291
– [Pismo Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej do rządu polskiego]	291
– [Projekt ustawy skarbowej za pierwsze półrocze 1919 r.]	293
– Projekt Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zasad reformy rolnej, odczytany dn. 27 marca na posiedzeniu Komisji Rolnej Sejmowej.	304
35. Protokół 49-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 marca 1919 roku	312
– [Porządek dzienny 49 posiedzenia Rady Ministrów RP 29 marca 1919 r.]	317
– [Projekt konstytucji RP – ankieta konstytucyjna].	317
– Objąsnienia do projektu [konstytucji RP]	330
36. Protokół 50-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 kwietnia 1919 roku.	342
– [Porządek dzienny 50 posiedzenia Rady Ministrów RP 1 kwietnia 1919 r.]	346
– [Pismo Dowódcy Okręgu Generalnego w Warszawie o wprowadzenie sądów doraźnych na terenie b. Królestwa Kongresowego]	347
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o utrzymanie stanu wyjątkowego w Warszawie i pow. warszawskim].	348
37. Protokół 51-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 2 kwietnia 1919 roku	350
– [Projekt regulaminu Posiedzeń Rady Ministrów].	354
38. Protokół 52-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 kwietnia 1919 roku	356
– [Porządek dzienny 52 posiedzenia Rady Ministrów RP 4 kwietnia 1919 r.]	358
39. Protokół 53-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 kwietnia 1919 roku	359
– [Porządek dzienny 53 posiedzenia Rady Ministrów RP 8 kwietnia 1919 r.]	366
40. Protokół 54-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 kwietnia 1919 roku	368
41. Protokół 55-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 kwietnia 1919 roku	370

42. Protokół 56-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 kwietnia 1919 roku	377
– Porządek dzienny [56] posiedzenia Rady Ministrów [18 kwietnia 1919 r.]	381
– [Projekt konwencji wojskowej z Francją]	382
43. Protokół 57-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 kwietnia 1919 roku	384
– [Porządek dzienny 57 posiedzenia Rady Ministrów RP 23 kwietnia 1919 r.]	387
– Wniosek Państwowego Urzędu ds. Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników w sprawie budowy obozów koncentracyjno-kwaterunkowych dla jeńców i uchodźców, wracających ze wschodu [załączony protokół konferencji międzyministerialnej]	388
– [Projekt porozumienia w sprawie dowództwa francuskiego]	388
– [Projekt umowy w związku z wysłaniem francuskiej misji wojskowej do Polski]	399
– [Skład francuskiej misji wojskowej w Polsce]	401
44. Protokół 58-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 kwietnia 1919 roku	410
– [Porządek dzienny 58 posiedzenia Rady Ministrów RP 25 kwietnia 1919 r.]	415
– [Wniosek nagły Ministerstwa Aprowizacji i Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie misji wojskowej do zakupów zagranicą]	415
– [Pismo Państwowego Urzędu ds. Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników do Prezydium Rady Ministrów].	418
45. Protokół 59-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 kwietnia 1919 roku	422
– [Porządek dzienny 59 posiedzenia Rady Ministrów RP 25 kwietnia 1919 r.]	429
46. Protokół 60-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 kwietnia 1919 roku	430
– [Porządek dzienny 60 posiedzenia Rady Ministrów RP 25 kwietnia 1919 r.]	433
– [Depesza Paderewskiego do Rady Ministrów]	433
47. Protokół 61-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1919 roku	435
48. Protokół 62-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1919 roku	438
– Plan organizacji zakupów zagranicznych	440

49. Protokół 63-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 maja 1919 roku	443
– [Projekt rozdziału IX deklaracji konstytucyjnej]	445
– [Notatka] do protokołu posiedzeń Rady Ministrów z dnia 3 maja 1919 r.	446
50. Protokół 64-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 maja 1919 roku	448
– [Porządek dzienny 64 posiedzenia Rady Ministrów RP 6 maja 1919 r.]	453
51. Protokół 65-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 maja 1919 roku	455
– [Porządek dzienny 65 posiedzenia Rady Ministrów RP 7 maja 1919 r.]	460
52. Protokół 66-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 maja 1919 roku	461
– [Porządek dzienny 66 i 67 posiedzenia Rady Ministrów RP 9 i 10 maja 1919 r.]	464
– Wniosek nagły Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicz- nego w sprawie zniesienia seminariów utrakwistycznych	464
53. Protokół 67-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10 maja 1919 roku	466
– Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] na dzień 10 maja 1919 o godz. 4-tej po poł[udniu]	470
54. Protokół 68-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 maja 1919 roku	471
55. Protokół 69-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 maja 1919 roku.	475
– [Porządek dzienny posiedzenia Rady Ministrów RP 13 maja 1919 r.] .	478
56. Protokół 70-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 1919 roku.	480
57. Protokół 71-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 maja 1919 roku.	483
– [Porządek dzienny 71 posiedzenia Rady Ministrów RP 16 maja 1919 r.]	487
58. Protokół 72-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 maja 1919 roku.	489
– [Porządek dzienny 72 posiedzenia Rady Ministrów RP 17 maja 1919 r.]	492

59. Protokół 73-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 maja 1919 roku	493
– [Porządek dzienny posiedzeń Rady Ministrów RP 22 i 23 maja 1919 r.]	497
60. Protokół 74-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 maja 1919 roku	498
– [Porządek dzienny 74 posiedzenia Rady Ministrów RP 26 maja 1919 r.]	502
61. Protokół 75-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 maja 1919 roku	503
– [Porządek dzienny 75 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 maja 1919 r.]	507
62. Protokół 76-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 maja 1919 roku.	509
– [Porządek dzienny 76 posiedzenia Rady Ministrów RP 28 maja 1919 r.]	513
– [Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie mi- nistra przemysłu i handlu do podpisania umowy wymiennej z Austrią (załączony tekst umowy)]	514
– [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie wdrożenia akcji doraźnej pomocy w oswobodzonej od inwazji ukraińskiej części Galicji]	532
63. Protokół 77-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 maja 1919 roku.	535
64. Protokół 78-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 maja 1919 roku	537
– [Porządek dzienny 78 posiedzenia Rady Ministrów RP 30 maja 1919 r.]	541

Gabinet Ignacego Jana Paderewskiego (16 stycznia – 9 grudnia 1919 r.) Wstęp

Gabinet kierowany przez Ignacego Jana Paderewskiego funkcjonował w czasie niezwykle trudnym dla odrodzonej Rzeczypospolitej. Polsce brakowało w zasadzie wszystkiego: granic, struktury wewnętrznej, czy też uznania międzynarodowego. Państwo to należało dopiero stworzyć, scalając je z trzech zaborów. Działania w tym kierunku zapoczątkował już pierwszy gabinet centralny Drugiej Rzeczypospolitej na czele z Jędrzejem Moraczewskim, ale to rządowi kierowanemu przez jego następcę przypadło kontynuowanie tego dzieła w trudnym dla młodego państwa okresie walki o granice.

Gabinet Paderewskiego ma już bogatą bibliografię, na którą składa się szereg artykułów zamieszczonych w czasopismach i pracach zbiorowych. Można zauważyć, że teksty te skupiają się przede wszystkim na aktywności rządu na forum międzynarodowym, co wynika z faktu, że kwestia granic odrodzonej Rzeczypospolitej była w okresie jego urzędowania kluczowa¹. Spośród członków gabinetu największym zainteresowaniem badaczy cieszył się sam premier. Opublikowano szereg biografii Paderewskiego, w tym takie, które koncentrowały się na jego działalności politycznej – raczej jednak prowadzonej na polu międzynarodowym (zwłaszcza w charakterze ministra spraw zagranicznych i przedstawiciela Polski na konferencji w Paryżu), a nie na krajowej scenie politycznej, w roli szefa rządu². Dużo napisano również o ministrze

¹ A. Kosicka, *Gabinet Paderewskiego 16 I 1919 – 9 XII 1919*, w: *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991, s. 41–53; A.A. Urbanowicz, *Gabinet Ignacego Jana Paderewskiego 16 stycznia – 9 grudnia 1919*, w: *Od Moraczewskiego do Składkowskiego. Gabinety Polski Odrodzonej 1918–1939*, red. J. Faryś, A. Wątor, H. Walczak, Szczecin 2010, s. 29–52; J. Goclon, *Rząd Ignacego Paderewskiego. Geneza, skład osobowy i działalność (16 stycznia 1919 – 9 grudnia 1919 r.)*, „Acta Universitatis Lodziensis” 2011, Folia Historica 86, s. 93–144; idem, *Próby reform i dokonania gabinetu Ignacego Jana Paderewskiego w świetle protokołów Rady Ministrów (16 stycznia 1919 – 6 grudnia 1919)*, cz. 1–2, „Słupskie Studia Historyczne” 2013, nr 19, s. 133–171; 2014, nr 20, s. 85–118.

² Zob. J. Orłowski, *Ignacy Jan Paderewski i odbudowa Polski*, t. 1–2, Chicago 1940; H. Opieński, *Ignacy Jan Paderewski*, Warszawa 1960; A. Zamoyski, *Paderewski*, New York 1982 (w polskim tłumaczeniu A. Kreczmar dwa wydania: Warszawa 1992 i 2010); M.M. Drozdowski, *Ignacy Jan Paderewski. Zarys biografii politycznej*, Warszawa 1986; H. Przybylski, *Paderewski. Między muzyką a polityką*, Katowice 1992; R. Wapiński, *Ignacy Paderewski*,

spraw wewnętrznych i późniejszym prezydencie, Stanisławie Wojciechowskim³. Swoje biografie ma ówczesny wiceminister spraw wojskowych Kazimierz Sosnkowski⁴. Dysponujemy także wydanymi drukiem pamiątkami: Paderewskiego, zastępującego go często Wojciechowskiego oraz kolejnych ministrów skarbu: Stanisława Karpińskiego i Leona Bilińskiego. Niestety wszyscy oni niewiele piszą o funkcjonowaniu rządu czy swojej w nim aktywności (stosunkowo najwięcej wspomina o tych kwestiach Wojciechowski)⁵.

Ustąpienie Jędrzeja Moraczewskiego i powołanie na jego miejsce Ignacego Jana Paderewskiego było konsekwencją dojścia – zarówno przez prawicę, jak i Tymczasowego Naczelnika Państwa – do przekonania o konieczności porozumienia. Józefowi Piłsudskiemu zależało na uznaniu Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej. Ponadto w obliczu zbliżających się wyborów parlamentarnych i konfliktów o granice krajowi potrzebne było przynajmniej oficjalne wyciszenie sporów. Na decyzji o zmianie rządu silnie zaważyła rosnąca niepopularność gabinetu Moraczewskiego. Politycy różnych obozów, od lewicy po konserwatystów, postulowali powołanie „rządu narodowego” z udziałem wszystkich stronnictw politycznych⁶.

Wrocław 1999. Wspomnieć należy artykuły: W. Suleja, *Ignacy Jan Paderewski, premier Republiki Polskiej 16 I – 9 XII 1919*, w: *Prezydenci i premierzy Drugiej Rzeczypospolitej*, red. A. Chojnowski, P. Wróbel, Wrocław 1992, s. 101–114; J. Goclon, *Ignacy Jan Paderewski na stanowisku prezesa Rady Ministrów (16 stycznia – 9 grudnia 1919)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 63, 2011, z. 1, s. 221–245; idem, *Działalność Ignacego Paderewskiego na stanowisku Prezesa Rady Ministrów: (16 stycznia – 9 grudnia 1919)*, „Niepodległość i Pamięć” 2011, nr 2, s. 145–170. Paderewskiemu jako szefowi resortu spraw zagranicznych poświęcone są dwa szkice A. Kosickiej-Pajewskiej: *Ignacy Paderewski (16 I 1919 – 9 XII 1919)*, w: *Ministrowie spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej*, red. J. Pajewski, Szczecin 1992, s. 39–56; eadem, *Ignacy Jan Paderewski (16 stycznia – 9 grudnia 1919)*, w: *Ministerstwo Spraw Zagranicznych II Rzeczypospolitej: organizacja, polityka, ministrowie*, red. P. Długołęcki, K. Szczepanik, Szczecin 2014, s. 125–134.

³ Z. Pawluczuk, *Konspirator i prezydent. Rzecz o Stanisławie Wojciechowskim*, Warszawa 1993; E. Steczek-Czerniawska, *Stanisław Wojciechowski (1869–1953): prezydent z Kalisza*, Kalisz 2011.

⁴ M. Pestkowska, *Kazimierz Sosnkowski*, Wrocław 1995; L. Wyszczelski, *Generał Kazimierz Sosnkowski*, Warszawa 2010.

⁵ S. Karpiński, *Pamiętniki dziesięciolecia 1915–1924*, Warszawa 1931; I.J. Paderewski, *Pamiętniki 1912–1932*, Warszawa 1992; L. Biliński, *Wspomnienia i dokumenty*, t. 2: 1915–1922, Warszawa 1925; S. Wojciechowski, *Moje wspomnienia*, cz. 2, wstęp i oprac. J. Łazor, Warszawa 2017. Wydano także obszerny wybór dokumentów, pochodzących głównie, choć nie tylko, ze spuścizny Paderewskiego złożonej w Archiwum Akt Nowych w Warszawie: *Archiwum polityczne Ignacego Jana Paderewskiego*, t. 1–6, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk (od t. 5 Warszawa) 1973–2007 (materiały do roku 1919 znaleźć można w t. 2, 5, 6).

⁶ S. Grabski, *Pamiętniki*, do druku przyg. W. Stankiewicz, t. 2, Warszawa 1989, s. 87–99; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 5–7; M. Markowska, *Stanowienie Ojczyzny*, „Karta” 2018, nr 94, s. 6–10.

Za Paderewskim jako kandydatem na premiera, pomimo skromnego doświadczenia politycznego, przemawiała jego muzyczna sława i idące za nią rozpoznawalność i znajomości wśród światowych przywódców, a także działalność na rzecz sprawy polskiej w trakcie wojny. Pomysł objęcia rządu w Polsce podsuwał mu szef Foreign Office Arthur James Balfour. O popularności Paderewskiego najlepiej świadczyło gorące powitanie, jakie mu gotowali rodacy w każdym miejscu, gdzie się pojawił – najpierw w Poznaniu, potem w Warszawie. Na ulice stolicy wyległy prawdziwe tłumy⁷. Niewątpliwie Paderewski cieszył się poparciem Komitetu Narodowego Polskiego (KNP), którego był członkiem, o czym najlepiej świadczył fakt, że w podróżach po kraju towarzyszył mu inny członek Komitetu, Stanisław Grabski. Wiązali z nim nadzieje także inni przeciwnicy rządu Moraczewskiego. Jednakże sam Paderewski nie utożsamiał się z prawicą i nie zamierzał być jej rzecznikiem. Jak po latach relacjonował, z nutą megalomanii: „A moją misją, powtarzam, miało być zjednoczenie wszystkich serc. Wszędzie zadawano mi pytanie: «dlaczego Pan nie spróbuje utworzyć rządu». Nie w tym celu tam przyjechałem. Miałem tylko przygotować teren dla nowego rządu. Jednakże gdy nalegania obydwu obozów – konserwatywnego i socjalistycznego – przybierały coraz bardziej na sile, zgodziłem się”⁸. Zdaniem biografą Piłsudskiego, Andrzeja Garlickiego, właśnie z tego powodu Paderewski był dla Tymczasowego Naczelnika Państwa najlepszym z możliwych kandydatów na stanowisko premiera. Podobną opinię prezentuje Roman Wapiński. Janusz Pajewski pisał o Paderewskim jako o mężu opatrnościowym zarówno dla prawicy, jak i dla Piłsudskiego. Ten ostatni widział poza tym w nim człowieka, który łatwiej od innych uzyska wsparcie zagranicą, potrzebne do rozbudowy armii i w sprawie granic⁹. Było to tym istotniejsze, że 18 stycznia miała się rozpocząć w Paryżu konferencja pokojowa. W tej sytuacji niezbędne stało się uzyskanie uznania ze strony

⁷ S. Karpiński, *op. cit.*, s. 205; M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 136–141. Roman Wapiński napisał o nim: „Paderewski był najbardziej popularną osobistością życia politycznego”; R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 99. Maciej Rataj wspominał, że był witany jako mąż opatrnościowy; M. Rataj, *Pamiętniki 1918–1927*, do druku przyg. J. Dębski, Warszawa 1965, s. 57.

⁸ I.J. Paderewski, *op. cit.*, s. 73. Jak sugeruje Roman Wapiński, Paderewski poczuł się arbitrem w polskich sporach politycznych: R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 100.

⁹ A. Garlicki, *U źródeł obozu belwederskiego*, Warszawa 1981, s. 309–314; R. Wapiński, *Stosunki między Ignacym Paderewskim a Józefem Piłsudskim w roku 1919 i ich następstwa*, w: *Władysław Sikorski – Ignacy Paderewski*, red. C. Bloch, Lublin 1988, s. 107–111; J. Pajewski, *Budowa Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1926*, Poznań 2007, s. 44. Sam Piłsudski widział to następująco: „Chodzi mi właśnie o zagranicę. [...] Będzie tam z nimi gadał Moraczewski, widzicie to? Czy nie lepiej z nimi gadać Paderewskiemu, który ma z nimi wspólny język”. W. Baranowski, *Rozmowy z Piłsudskim 1912–1931*, Warszawa 1938, s. 107.

mocarstw Ententy, by zostać dopuszczonym do stołu obrad. Piłsudskiemu zależało również na ściągnięciu z Francji armii gen. Józefa Hallera, a także uzyskaniu na Zachodzie pożyczki powalającej na zaopatrzenie i rozbudowę sił zbrojnych. Stanisław Grabski wspomina, że Paderewski przyjął stawiany przez Piłsudskiego warunek stworzenia rządu bezpartyjnych fachowców. Zależało mu tylko na tym, by ten gabinet był proalianski i „budził zaufanie ogółu społeczeństwa”¹⁰.

14 stycznia Tymczasowy Naczelnik Państwa formalnie powierzył sławnemu pianiście misję formowania nowego rządu¹¹. Roman Dmowski w telegramie do Paderewskiego z 15 stycznia zaakceptował powstanie nowego gabinetu, gdyż było to niezbędne dla powołania polskich delegatów na konferencję pokojową. W zamian za powierzenie misji tworzenia gabinetu Paderewskiemu, Dmowski zgodził się na dołączenie do KNP dziesięciu ludzi Piłsudskiego. Postawił warunek, że rząd ma zjednoczyć wszystkie dzielnice¹². Rząd został skonstruowany w ciągu zaledwie dwóch dni. Było to możliwe prawdopodobnie dlatego, że gabinet miał mieć charakter tymczasowy, a jako jego najważniejsze zadanie widziano przeprowadzenia wyborów do Sejmu Ustawodawczego, zapowiedzianych na 26 stycznia 1919 r. Z pewnością nie był to autorski rząd Paderewskiego, który nie znał w Warszawie prawie nikogo ze sfer politycznych. Leon Wasilewski wspominał, że w naradach nad powołaniem gabinetu, prowadzonych na Zamku Królewskim, brali udział dotychczasowi ministrowie. Warto zwrócić uwagę, że w formowaniu nowego rządu aktywnie uczestniczył także Tymczasowy Naczelnik Państwa. To on w uzgodnieniu z Paderewskim zaproponował stanowisko ministra spraw wewnętrznych Stanisławowi Wojciechowskiemu, a ten spotkał się ze swoim zwierzchnikiem dopiero po podpisaniu nominacji¹³.

Z rządu odeszli ludzie związani z Piłsudskim, jak socjaliści: Medard Downarowicz, Tomasz Arciszewski i Bronisław Ziemięcki, oraz ludowcy: Stanisław Thugutt, Błażej Stolarski i Stanisław Stączek. Oznaczało to zmianę lewicowego charakteru gabinetu. Chociaż rząd Paderewskiego nie czuł się kontynuatorem poprzedniego rządu, pozostało w nim aż dziewięciu z piętnastu członków dotychczasowego gabinetu, w tym ministrowie: sprawiedliwości

¹⁰ S. Grabski, *Pamiętniki*, przyg. i wstęp W. Stankiewicz, Warszawa 1989, s. 101; M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 144–145; K. Badziak, *W oczekiwaniu na przełom. Na drodze od odrodzenia do załamania się państwa polskiego: listopad 1918 – czerwiec 1920*, Łódź 2004, s. 50.

¹¹ K. Badziak, *op. cit.*, s. 51.

¹² M. Markowska, *op. cit.*, s. 10–11.

¹³ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 8; L. Wasilewski, *Józef Piłsudski jakim go znałem*, Warszawa 2013, s. 211–213; K. Badziak, *op. cit.*, s. 51.

Leon Supiński, robót publicznych Józef Pruchnik, pracy i opieki społecznej Jerzy Iwanowski, awansowani z kierowników na szefów resortu ministrowie: aprowizacji Antoni Minkiewicz i rolnictwa Stanisław Janicki, kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych płk Jan Wroczyński. Szefem Biura Prezydialnego Prezydium Rady Ministrów w randze podsekretarza stanu pozostał Władysław Wróblewski.

Resort sztuki i kultury objął dotychczasowy podsekretarz stanu, poeta, tłumacz i krytyk Zenon Przesmycki („Miriam”), najbardziej chyba znany jako redaktor młodopolskiego czasopisma „Chimera” (1901–1907). Na stanowisko ministra spraw wewnętrznych, bardzo ważne w kontekście wciąż nieustabilizowanej sytuacji w kraju (strajki i niepokoje społeczne) oraz organizacji wyborów, powołany został Stanisław Wojciechowski, niegdyś współzałożyciel Polskiej Partii Socjalistycznej, który jednak w następnych latach odszedł od bieżącej polityki i poświęcił się działalności spółdzielczej.

Ponadto w skład rządu weszli filozof i logik, profesor uniwersytetu lwowskiego Jan Łukasiewicz, wcześniej już kierujący Sekcją Szkół Wyższych ministerstwa. Tak potrzebne doświadczenie rządowe miał także minister skarbu Józef English (kierujący Bankiem Spółek Zarobkowych), pełniący już tę funkcję w rządzie Józefa Świeżyńskiego za czasów Rady Regencyjnej. Z Poznaniem związany był też minister przemysłu i handlu Kazimierz Hącia, reprezentujący tamtejsze koła finansowe (stał m.in. wcześniej na czele Rady Nadzorczej Banku Włościańskiego). W opinii Stanisława Grabskiego byli gwarantami, że nie dojdzie do nierozważnych eksperymentów społeczno-ekonomicznych¹⁴.

Skład gabinetu uzupełniali szerzej nieznani: lekarz Tomasz Janiszewski (minister zdrowia publicznego), Hubert Linde (minister poczt i telegrafów) i Julian Eberhardt (kierownik Ministerstwa Komunikacji¹⁵). W rządzie zasiadały więc osoby z wszystkich trzech dawnych dzielnic zaborowych: czterech Galicjan (Janiszewski, Linde, Łukasiewicz, Supiński), dwóch Wielkopolan (English i Hącia), pozostali z Kongresówki¹⁶.

W następnych miesiącach w gabinecie zaszły stosunkowo niewielkie zmiany, największe na stanowisku ministra skarbu. 4 kwietnia na wniosek Wojciechowskiego, zaakceptowany przez przebywającego w Paryżu Paderewskiego,

¹⁴ S. Grabski, *op. cit.*, s. 101; W. Suleja, *op. cit.*, s. 108.

¹⁵ 8 lutego 1919 r., po wyłączeniu z kompetencji resortu robót z zakresu budownictwa i konserwacji dróg wodnych oraz żeglugi, zmieniono nazwę na Ministerstwo Kolei Żelaznych. *Dekret w przedmiocie rozszerzenia kompetencji Ministerstwa Robót Publicznych*, 8 II 1919, DzPPP, 1919, nr 14, poz. 172.

¹⁶ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 9; A. Ajnenkiel, *Od rządów ludowych do przewrotu majowego. Zarys dziejów politycznych Polski 1918–1926*, Warszawa 1978, s. 71.

niedomagającego na zdrowiu Józefa Englicha zastąpił bankowiec, prezes Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (namiastki banku emisyjnego), Stanisław Karpiński¹⁷. Postawił on tylko jeden warunek, który został spełniony. Chodziło o rezygnację z wykonania ustawy z 26 marca 1919 r. o obowiązkowym przestemplowaniu banknotów pozostających dotąd w obiegu na ziemiach polskich (połowę z nich miało zatrzymać państwo w formie rocznej pięcioprocentowej pożyczki). Już po trzech miesiącach Karpiński zrezygnował. 31 lipca z ulgą, jak stwierdzał później w swoich pamiętnikach, oddał resort w ręce doświadczonego Leona Bilińskiego (byłego ministra skarbu Austrii i wspólnego ministra skarbu Austro-Węgier), jeszcze 20 lipca ściągniętego przez Stanisława Wojciechowskiego z Wiednia¹⁸. Zmiany na czele tego resortu nie dziwią, jeśli spojrzeć na trudną sytuację skarbu państwa w całym okresie trwania gabinetu i widoczne w protokołach jego posiedzeń bezskuteczne próby okiełznania żądań finansowych poszczególnych ministrów.

Miały miejsce jeszcze inne przetasowania na stanowiskach ministerialnych. Już 27 lutego płk. Wroczyński zastąpił na czele resortu spraw wojskowych generał porucznik Józef Leśniewski. Warto zwrócić uwagę, że Naczelnik Państwa dokonał tej zmiany w porozumieniu z marszałkiem Sejmu Wojciechem Trąpczyńskim¹⁹. 18 lipca w związku z otrzymanym wotum nieufności podał się do dymisji minister pracy i opieki społecznej Iwanowski, który zresztą uczestniczył później jeszcze w kilku posiedzeniach gabinetu. Od połowy sierpnia zastępował go podsekretarz stanu Aleksander Prystor. Sam Iwanowski wysłany został w tym czasie przez Piłsudskiego do Taganrogu jako szef polskiej misji handlowo-przemysłowej przy rządzie Południa Rosji gen. Antona Denikina²⁰. Wkrótce po wspomnianej już lipcowej dymisji ministra skarbu Karpińskiego złożyli swoje teki również szefowie resortów: robót publicznych, przemysłu i handlu oraz sprawiedliwości. Miejsce Józefa Pruchnika, który otrzymał wotum nieufności, zajął 31 lipca Tadeusz Jasionowski. 12 sierpnia ministra Hącię zastąpił inżynier Ignacy Szczeniowski, 2 września Leona Supińskiego prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie Bronisław Sobolewski. 16 sierpnia do rządu dołączył też endek Władysław Seyda jako minister ds. byłej dzielnicy pruskiej. We wrześniu do dymisji podali się: minister rolnictwa Janicki, zmęczony atakami w sprawie reformy

¹⁷ MP, nr 78, 5 IV 1919.

¹⁸ L. Biliński, *op. cit.*, s. 202–203; S. Karpiński, *op. cit.*, s. 216; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 37–38, 102–104; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 37–38.

¹⁹ D. Górecki, *Powstanie władz naczelnych w odradzającej się Polsce (1914–1919)*, Łódź 1983, s. 196.

²⁰ A. Nowak, *Polska i trzy Rosje. Studium polityki wschodniej Józefa Piłsudskiego (do kwietnia 1920 roku)*, Kraków 2001, s. 373–375.

rolnej, oraz minister aprowizacji Minkiewicz²¹. 30 września zastąpili ich, jednakże z powodu nieobecności szefa gabinetu formalnie tylko jako kierownicy resortów, dotychczasowi podsekretarze stanu Zygmunt Chmielewski (rolnictwo) i Oskar Sobański (aprowizacja); ten ostatni zastąpiony został 5 listopada przez Stanisława Śliwińskiego²².

W obradach gabinetu niekiedy brali również udział goście. Na ogół były to osoby kierujące centralnymi urzędami, jak Główny Urząd Likwidacyjny czy Prokuratoria Generalna. W pierwszych miesiącach urzędowania częstymi gośćmi byli również członkowie Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej, a od sierpnia 1919 r. na mocy decyzji Sejmu Ustawodawczego prezes Głównego Urzędu Ziemskiego Franciszek Stefczyk. Pojawiał się też podczas obrad rządu Komisarz Generalny Ziem Wschodnich. Wyjątkiem było natomiast zaproszenie na posiedzenie przedstawicieli amerykańskiej misji Czerwonego Krzyża i Amerykańskiej Administracji Pomocy (American Relief Administration, ARA), co było namacalnym świadectwem znaczenia pomocy humanitarnej zza oceanu dla aprowizacji kraju²³.

Roman Wapiński ocenia, iż gabinet Paderewskiego „nie był to wprowadzie rząd koalicyjny, ale był czymś więcej niż rządem urzędniczym”²⁴. Miał on nie tylko w założeniach, ale i w rzeczywistości w ogromnej mierze technokratyczny charakter. Stąd w literaturze bywa określany jako rząd fachowców, co jako warunek stawiał Piłsudski²⁵. Wśród ogółem 26 osób, które pełniły funkcję ministrów lub kierowników resortów w gabinecie Paderewskiego, było 9 inżynierów, 6 prawników. Najstarszy członek gabinetu miał 73 lata (Biliński), najmłodszy 39 (Minkiewicz). Dominowali jednak czterdziesto- i pięćdziesięciolatkowie (średnia wieku wynosiła 49 lat). Zdecydowana większość członków gabinetu była bezpartyjna. Rząd tworzyły w większości postacie bez szerszych ambicji politycznych, które zarówno wcześniej, jak i później, nie odgrywały większej roli politycznej. Aktywny w sferze publicznej pozostał jedynie Stanisław Wojciechowski, wybrany na urząd prezydenta Rzeczypospolitej

²¹ Według Wojciechowskiego miał za namową Piłsudskiego wyjechać na Ukrainę w celu pertraktacji z przewodniczącym Dyrektoriatu Ukraińskiej Republiki Ludowej (URL) Symonem Petlurą i objęcia zarządu cywilnego na tyłach Frontu Podolskiego; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 113. Nic nie wiadomo o rzekomej misji Minkiewicza. We wrześniu na Ukrainę wyjechała tylko delegacja gospodarcza z udziałem niższych rangą urzędników. Minkiewicz zaś objął funkcję Komisarza Generalnego Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego, ale dopiero w styczniu 1920 r., J. Pisuliński, *Nie tylko Petlura. Kwestia ukraińska w polskiej polityce zagranicznej w latach 1918–1923*, Toruń 2013, s. 184, 222.

²² S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 101, 113–114; W. Suleja, *op. cit.*, s. 108.

²³ Zob. protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 3 marca, 4 marca, 29 marca i 1 maja 1919 r.

²⁴ R. Wapiński, *Stosunki między Ignacym Paderewskim...*, s. 108.

²⁵ S. Grabski, *op. cit.*, s. 101; A. Ajnenkiel, *op. cit.*, s. 70; W. Suleja, *op. cit.*, s. 107.

Polskiej w grudniu 1922 r. Sam premier po dymisji odsunął się od polityki. Wrócił doń dopiero w latach 30. XX w. Ważną rolę odegrał w przyszłości jeszcze tylko wiceminister spraw wojskowych Kazimierz Sosnkowski.

Pomimo bardzo zróżnicowanego politycznie składu gabinetu tak z protokołów posiedzeń, jak i wspomnień członków rządu nie wynika, by w trakcie obrad dochodziło do szczególnie burzliwych starć czy konfliktów, również o charakterze personalnym. Stosunkowo rzadko ostrzej dyskutowano.

Rząd rozpoczął urzędowanie bez ceremonii. Już 17 stycznia miało miejsce pierwsze posiedzenie gabinetu. Paderewski wygłosił na nim przemówienie, w którym deklarował działanie w kierunku konsolidacji społeczeństwa i godzenia zwaśnionych stron. Za najważniejsze zadania rządu, obok poprawy sytuacji ludności, uznał przygotowanie szeregu projektów ustaw dla mającego się wyłonić Sejmu, w szczególności przyszłej konstytucji. Nowy premier podziękował rządowi Moraczewskiego, wyrażając się z uznaniem o poprzednikach. Na tym posiedzeniu zdecydowano ponadto o procedowaniu przyjętych przez poprzedni gabinet projektów i przedłożeniu ich do akceptacji Tymczasowemu Naczelnikowi Państwa²⁶.

Celami rządu, jak przedstawił to Paderewski, było w pierwszym rządzie przeprowadzenie wyborów parlamentarnych, przyspieszenie zebrania się Sejmu Ustawodawczego oraz uzdrowienie skarbu (zapowiedziano pożyczkę wewnętrzną i stworzenie systemu podatkowego)²⁷. Z założenia rząd miał charakter tymczasowy, miał funkcjonować do momentu ukonstytuowania się Sejmu. Wybory odbyły się 26 stycznia 1919 r. bez większych zakłóceń. 20 lutego na swoim trzecim posiedzeniu nowo wybrany Sejm Ustawodawczy przyjął tzw. Małą Konstytucję, która regulowała organizację władz centralnych. 20 lutego premier wygłosił w Sejmie exposé, w którym zadeklarował dymisję z uwagi na wypełnienie postawionych przed nim zadań²⁸. Parlament był jednak na tyle rozdrobniony i podzielony, że nie był w stanie wyłonić większości pozwalającej powołać nowy rząd. Dlatego parę dni później zdecydowaną większością głosów udzielił wotum zaufania dotychczasowemu gabinetowi, aczkolwiek odpowiednia uchwała była skonstruowana tak, iż odnosiła się bezpośrednio do osoby premiera, nie zapewniając wyraźnego poparcia pozostałym członkom rządu²⁹.

²⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 stycznia 1919 r.; M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 143.

²⁷ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 9.

²⁸ *Sprawozdanie stenograficzne z 3. posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 20 lutego 1919 r.*, t. 1. 69–76.

²⁹ *Sprawozdania stenograficzne z 6. posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 25 lutego 1919 r.*, t. 1. 240; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 16–21.

Szybko osiągnięty został jeden z głównych celów przyświecających powołaniu rządu. Już 30 stycznia gabinet Paderewskiego został uznany za reprezentanta Polski przez Stany Zjednoczone, 24 lutego przez Francję, następnego dnia przez Wielką Brytanię. Umożliwiło to sprowadzenie do kraju tzw. Błękitnej Armii, która wydatnie wzmocniła polskie siły zbrojne, ale w wyniku różnych perturbacji doszło do tego dopiero w kwietniu³⁰.

Nowy rząd od początku urzędował w trudnych uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Trudności aprowizacyjne, drożyzna i nastroje rewolucyjne powodowały, że funkcjonował w atmosferze zaburzeń społecznych, strajków i protestów. Miały także miejsce pogromy i zajścia antyżydowskie, których echa odnajdujemy w protokołach posiedzeń gabinetu. Nie mogąc poradzić sobie z uśmierzeniem niepokojów, minister Wojciechowski doprowadził w końcu do ogłoszenia przez rząd (rozporządzeniem przyjętym 2 kwietnia) stanu wyjątkowego na terenie byłej Kongresówki na okres trzech miesięcy³¹.

Odradzające się państwo miało spory o terytoria z wszystkimi potencjalnymi sąsiadami. Najważniejsze miejsce w sercach i umysłach zajmował konflikt z Ukraińcami o Lwów ze względu na kluczową rolę tego miasta jako centrum nauki i kultury polskiej przed pierwszą wojną światową. Nie mniej ważne były losy powstania wielkopolskiego. Na szczęście dla nowego rządu w momencie, gdy rozpoczynał pracę, doszło do narzuconego przez aliantów zawieszenia broni (16 stycznia). Jednakże nie zniknęło całkowicie zagrożenie wznowieniem walk. Tymczasem na północnym wschodzie powstał nowy front po zajęciu przez bolszewików Wilna. Wreszcie, obawiając się, że wybory do Sejmu Ustawodawczego obejmą Śląsk Cieszyński, wojska czechosłowackie zajęły to terytorium 23 stycznia i posunęły się aż do linii Wisły (dzięki mediacji Ententy 3 lutego zawarto rozejm). Tylko na Wołyniu oddziały polskie posuwały się na wschód, nie napotykając większego oporu ze strony nielicznych wojsk Ukraińskiej Republiki Ludowej. W pierwszej połowie roku poza wspomnianymi konfliktami rząd absorbował ponadto obrady konferencji pokojowej, szczególnie przygotowywany traktat z Niemcami, decydujący o przebiegu granicy zachodniej³².

Posiedzenia Rady Ministrów odbywały się kilka razy w tygodniu, nieraz dzień po dniu. Wyjątkowa pod tym względem sytuacja miała miejsce latem 1919 r., kiedy rada nie zbierała się przez ponad trzy tygodnie (między

³⁰ S. Ehrlich, *Prawo narodów*, Lwów 1927, s. 142; D. Górecki, *op. cit.*, s. 186–188.

³¹ MP, nr 75, 2 IV 1919. Tylko w marcu doszło do zamieszek w Zagłębiu Dąbrowskim i Kaliszu, w maju miał miejsce strajk na kolei. Szerzej o okolicznościach zaprowadzenia stanu wyjątkowego w byłej Kongresówce: S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 22–37.

³² Szerzej: K. Badziak, *op. cit.*, s. 261 i n.

1 a 26 sierpnia). Posiedzenia rządu trwały po kilka godzin – zaczynały się zwykle po siedemnastej, by kończyć nierzadko po dwudziestej trzeciej. Pomimo to, zwłaszcza na początku, bardzo rzadko udawało się zrealizować cały porządek dzienny i część spraw ze względu na późną porę przesuвано na kolejne posiedzenie. Szefowie resortów kierowali bieżącą pracą ministerstw, co niekiedy wiązało się też z wyjazdami. W dodatku ministrowie musieli być obecni na posiedzeniach plenarnych Sejmu lub komisji sejmowych, ponieważ posłowie w każdej chwili mogli zażądać od nich wyjaśnień. Zwykle więc w obradach gabinetu brali udział tylko ci ministrowie, którzy byli zainteresowani tematami porządku dnia bądź złożyli wnioski. Pozostali wysyłali w zastępstwie podsekretarzy stanu, czasami też niższych rangą urzędników (szefów sekcji). Stosunkowo częste były spóźnienia, czego śladem jest nieuwzględnienie spóźniających w niektórych protokołach. Sytuacja wymusiła apel ministra Wojciechowskiego o punktualność. Pomimo to nadal wiele posiedzeń rozpoczynało się z opóźnieniem³³.

W pierwszych miesiącach w pracy rządu widać było wyraźnie pewien chaos. Często okazywało się, że przedłożone wnioski były nieprzygotowane lub zostały złożone niepotrzebnie, np. były już nieaktualne lub możliwe do realizacji na niższym szczeblu decyzji. Z zasady nie konsultowano ich pomiędzy ministerstwami, co szczególnie irytowało kolejnych ministrów skarbu. Dopiero po jakimś czasie wprowadzono m.in. proste ułatwienie, by zamiast zaczynać posiedzenie rządu od odczytania i przyjęcia protokołu poprzedniego gabinetu, wyłożyć jego tekst wcześniej do akceptacji. Sprawę uregulowania i usprawnienia obrad wziął na siebie minister Wojciechowski, gdy przejął od Paderewskiego kierowanie Radą Ministrów. Już 2 kwietnia z jego inicjatywy wprowadzono nowym regulaminem pracy rządu większy porządek. Ważną zmianą było powołanie stałej międzyministerialnej „konsultacji prawnej”, gremium, które uzgadniało zawczasu treść przepisów, znacząco odciążając Radę. Istotne znaczenie miało też ograniczenie posiedzeń do dwóch dni w tygodniu – wtorków i piątków. Na miejsce obrad obrano Pałac Koniecpolskich, tzw. Pałac Namiestnikowski³⁴. W wyjątkowych sytuacjach obradowano ponadto w gmachu Sejmu. W sierpniu zdecydowano o zredukowaniu częstości posiedzeń do jednego tygodniowo. Później Leon Biliński wprowadził kolejne ograniczenia, ujęte w 10 punktów. Przede wszystkim zakazywano wydatków czy zaciągania pożyczek bez uprzedniej zgody ministra skarbu, żądając od ministrów wskazywania środków na sfinansowanie postulowanych wydatków. Na propozycję Bilińskiego powołano 26 sierpnia

³³ J. Goclon, *Rząd Ignacego Paderewskiego...*, cz. 1, s. 105.

³⁴ Ibidem, s. 105–107.

konferencję gospodarczą, złożoną z ministrów skarbu, aprowizacji, przemysłu i handlu, rolnictwa i kolei żelaznych – poprzedniczkę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów³⁵.

Do najaktywniejszych na posiedzeniach członków gabinetu należeli poza, ze zrozumiałych względów, ministrem spraw wewnętrznych i kolejnymi ministrami skarbu, także ministrowie aprowizacji Minkiewicz oraz przemysłu i handlu Hącia. Stosunkowo często zabierał głos podsekretarz stanu w Ministerstwie Skarbu Władysław Byrka, pilnujący interesów Skarbu Państwa.

Z racji swojej funkcji delegata na konferencję pokojową prezydent Rady Ministrów dużo czasu spędzał w stolicy Francji. Z tego powodu nie uczestniczył w posiedzeniach rządu pomiędzy 2 kwietnia a 11 maja (wcześniej opuścił dwa z nich), od 16 maja do 26 sierpnia i wreszcie od 2 września do 28 października. W porozumieniu z Naczelnikiem Państwa i marszałkiem Sejmu Ustawodawczego Trąmpczyńskim wyznaczył jako swego zastępcę Wojciechowskiego; w rezultacie przez większą część trwania gabinetu minister ten odgrywał większą rolę od formalnego szefa rządu. Realizację zadania utrudniał mu fakt, że nie dostał wyraźnych dyrektyw od premiera. Dzięki jego energicznemu kierownictwu nie odbiło się to jednak negatywnie na pracy rządu, a nawet można odnieść wrażenie, że obrady toczyły się sprawniej³⁶. W pewnych sytuacjach Wojciechowski pozostawał wszakże bezradny. Sytuacja taka miała miejsce w czerwcu, po utracie przezeń zaufania do ministra przemysłu i handlu. Wojciechowski dążył za wszelką cenę do zdymisjonowania Hącia, ten jednak grał na czas, uzależniając swą rezygnację od decyzji premiera przebywającego w Paryżu. W efekcie Hącia sprawował swój urząd jeszcze przez miesiąc, mimo iż kierujący gabinetem uważał sprawę jego odwołania za bardzo pilną³⁷.

Nawet kierując pracami rządu, Paderewski na ogół nie zajmował się sprawami wewnętrznymi i rzadko zabierał głos w dyskusjach dotyczących tych kwestii. Jedyną, jak się wydaje, sprawą, która zaprzętała go poważniej, było zapobieżenie dalszym ekscesom antyżydowskim i ukaranie winnych dotychczasowych, gdyż rzutowało to na wizerunek Polski za granicą, zwłaszcza w stolicach mocarstw³⁸. Rzecz zbiegła się bowiem z dyskusjami na forum konferencji

³⁵ Zob. S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 103–104; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 38–39; J. Goclon, *Rząd Ignacego Paderewskiego...*, cz. 1, s. 127.

³⁶ Zob. protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 kwietnia 1919 r.; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 21–22; A. Kosicka, *Gabinet Paderewskiego...*, s. 43; R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 106–107.

³⁷ List Wojciechowskiego do Paderewskiego z 11 VI 1919 r., w: *Archiwum polityczne Ignacego Paderewskiego*, t. 5, red. M.M. Drozdowski, Warszawa 2001, dok. 35, s. 41–42.

³⁸ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 24; M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 158–159. Zob. protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 25 i 28 stycznia oraz 12 maja 1919 r. Paderewski znajdował się

pokojowej w sprawie narzucenia Rzeczypospolitej traktatu o ochronie praw mniejszości narodowych, do czego parły zaniepokojone sytuacją w Polsce organizacje żydowskie³⁹.

W kierowaniu dyplomacją początkowo skutecznie zastępował premiera podsekretarz stanu w MSZ, zarazem szef Biura Prezydialnego Prezydium Rady Ministrów (PRM), docent prawa i administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, Władysław Wróblewski. W reprezentowaniu stanowiska Prezydium wspierał go aktywnie szef Sekcji PRM Edward Lechowicz. W czerwcu 1919 r. stanowisko podsekretarza stanu w MSZ objął doświadczony dyplomata wywodzący się z dyplomacji austriackiej, Władysław Skrzyński. Pomoc wysoko wykwalifikowanych urzędników była bardzo istotna, gdyż sam Paderewski kierował podległym mu resortem z pewną nonszalancją, „artystyczną niedbałością” – jak w ślad za opinią Macieja Rataja pisała Aleksandra Kosicka-Pajewska⁴⁰.

Najtrudniejsze zadanie czekało rząd w sferze stabilizacji finansów. Tymczasem odziedziczył on nieomal pusty skarb. W budżecie wciąż brakowało pieniędzy, na pożyczkę państwową nie było chętnych, a ściągalność podatków przedstawiała się fatalnie i wymagała dopiero stworzenia ustawodawstwa podatkowego, budowy aparatu skarbowego i celnego. Kluczowa rola przypadała ministrowi skarbu⁴¹. Ponieważ realizacja podstawowych zadań, czyli osiągnięcia niezbędnych wpływów podatkowych oraz szybkiej unifikacji podatków, szła opornie, w celu zapewnienia Skarbu Państwa rząd sięgał po nadzwyczajnie instrumenty, jak podatki majątkowe i od zysków wojennych czy przymusowa pożyczka. Utrzymano też i rozwijano monopole państwowe, jak tytoniowy, spirytusowy, solny, cukru, sacharyny czy loteryjny. Dodano jeszcze monopol drzewny, węglowy, wydobycia i handlu ropą naftową, tworząc instytucje nimi zarządzające. Ze względów aprowizacyjnych wprowadzono monopol zbożowy, później zastąpiony sekwestrem⁴². Zmiana gabinetu, według zapewnień Paderewskiego, miała ułatwić uzyskanie pożyczki za granicą, ale wymagało to czasu na negocjacje. Deficyt można było pokryć

pod bardzo silnym naciskiem przedstawicieli mocarstw, przede wszystkim Wielkiej Brytanii, zaniepokojonych położeniem ludności żydowskiej w Polsce. Por. List brytyjskiego ministra spraw zagranicznych Balfoura do Paderewskiego z 25 VI 1919 r., w: *Archiwum polityczne Ignacego Paderewskiego*, t. 5, dok. 36, s. 42–43.

³⁹ Zob. M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 157; Szerzej: D. Jeziorny, *Sprawa ochrony praw mniejszości żydowskiej w Polsce w dobie Konferencji Pokojowej w Paryżu w 1919 r.*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 1995, Folia Historica nr 54, s. 37–61.

⁴⁰ R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 107; A. Kosicka-Pajewska, *Ignacy Paderewski...*, s. 53–54; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 41.

⁴¹ Por. A. Kosicka, *Gabinet Paderewskiego...*, s. 50; K. Badziak, *op. cit.*, s. 169.

⁴² Zob. P. Grata, *Monopole skarbowe w polityce podatkowej Drugiej Rzeczypospolitej*, Rzeszów 2009, s. 42–43, 121–134.

doraźnie drukiem pieniędzy, problemem okazał się jednak brak papieru ze znakami wodnymi, który znajdował się w byłym zaborze pruskim. Uzależniało to rząd od władz polskich tej dzielnicy. Podobne, mogłoby się wydawać, błahe problemy kumulowały się, co uzmysławia skalę trudności, z jakimi borykał się rząd. W desperacji postanowiono wydać odezwę do ludności zachęcającą do płacenia podatków, co przedstawiano jako przejaw patriotyzmu⁴³. Główne bolączki rządzących w pierwszym miesiącach to, jak wskazują protokoły posiedzeń gabinetu, zdobycie pieniędzy na bieżące wydatki i aprowizacja kraju⁴⁴. Nie ułatwiała sytuacji spuścizna rozbiorowa w postaci różnych systemów walutowych. W Królestwie Polskim pozostawała w obiegu marka polska, wprowadzona w czasie niemieckiej i austriackiej okupacji, w Galicji wciąż funkcjonowały korony, na kresach ruble, na obszarze dawnej Rzeszy marki niemieckie. Próba wprowadzenia własnej waluty, dla której nawet wybrano nazwę „lech” (forsowaną przez ministra Englicha), zakończyła się fiaskiem. Kolejnym ministrom nie udało się na tyle ustabilizować finansów, by możliwa była emisja nowego pieniądza. Nie udało się nawet w pełni ujednoczyć waluty (jedynie marki niemieckie zastąpiono polskimi) i w obiegu wciąż pozostawały dotychczasowe środki płatnicze. Stwarzało to różne problemy, nawet tak prozaiczne, jak uregulowanie kursów wymiany walut na potrzeby przeliczenia pensji urzędniczych. Kolejnym problemem był deficyt budżetowy, pogłębiany przez wzrastające koszty prowadzonych wojen. Minister Biliński, z którym wiązano, jak wspomniano, ogromne wręcz nadzieje, zrezygnował z wprowadzenia nowej waluty, koncentrując się na oszczędnościach. Nie podobało się to politykom, a także innym ministrom (zwłaszcza szefowi resortu przemysłu i handlu), dążącym do pobudzenia gospodarki⁴⁵.

Także polityka gospodarcza rządu pełna była meandrów, wynikających z zasadniczych sporów o jej kierunek, uwidaczniających się m.in. podczas dyskusji na forum posiedzeń rządu. Ścierały się przeważająca w rządzie opcja liberalna, stawiająca na gospodarkę wolnorynkową z dominującą rolą sektora prywatnego, z propozycjami różnorodnej formy ingerencji państwa w gospodarkę w celu jej pobudzenia, z koncepcją nacjonalizacji włącznie, odziedziczonymi po poprzednim gabinecie. Rząd szybko jednak dał do zrozumienia, że nie jest zwolennikiem upaństwowienia przemysłu. W obliczu problemów wynikających ze zniszczeń i konfiskat wojennych (szacowanych na 10 mld franków), braku węgla i innych surowców, a także bezrobocia (w Kongresówce

⁴³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1919 r.

⁴⁴ Zob. protokół posiedzenia Rady Ministrów z 17 stycznia 1919 r.

⁴⁵ Zob. L. Biliński, *op. cit.*, s. 217–231; Z. Landau, J. Tomaszewski, *Gospodarka Polski międzywojennej 1918–1939*, t. 1: *W dobie inflacji 1918–1923*, Warszawa 1967, s. 251–260, 283–284; K. Badziak, *op. cit.*, s. 170–173.

pracowało początkowo zaledwie 14% zatrudnionych w tamtejszym przemyśle w 1913 r.⁴⁶), bardziej skłonny był spełnić oczekiwania pomocy ze strony państwa dla przedsiębiorców, czego gorącym zwolennikiem w łonie gabinetu był minister Hącia. Pomagano poprzez gwarancje kredytowe czy zamówienia rządowe w krajowych fabrykach, także rzemiosłu. Szerzej o pomocy w uruchomieniu przemysłu dyskutowano na posiedzeniach gabinetu w czerwcu 1919 r., ale wobec braku środków niewiele uczyniono. Skuteczne działania hamował też zasadniczy konflikt pomiędzy ministrami Karpińskim i Hacją. „[D]ziś minister skarbu — alarmował premiera podsekretarz stanu Skrzyński — idzie drogą wprost przeciwną do tej, którą obrał minister handlu. Jeden jest za wolnym obrotem – drugi jest etatystą!”⁴⁷. Ataki na ministra przemysłu i handlu, wychodzące zarówno ze strony lewicy, jak i przedsiębiorców, a także – jak wspomniano – coraz bardziej krytyczny stosunek do ministra Wojciechowskiego przyczyniły się do złożenia przez Hację dymisji. Pomimo antyetatystycznych tendencji rząd zmuszony był jednak, mając na uwadze sytuację aprowizacyjną, do szerokiego kontrolowania obrotu towarowego⁴⁸.

Z olbrzymim problemem bezrobocia próbowano radzić sobie mało skutecznie przy pomocy zasiłków i organizowania robót publicznych (objęły zaledwie 8% z planowanej liczby 220 tys. niepracujących), a nawet wysyłania robotników do Francji. Próbowano też uruchomić wielkie programy infrastrukturalne, zwłaszcza rozbudowy dróg żeglugowych⁴⁹. W obszarze polityki społecznej kontynuowano działania poprzedniego rządu, zmierzające do uregulowania warunków pracy, m.in. prace nad przepisami o ochronie pracy kobiet, dzieci i nieletnich, służbie domowej czy funkcjonowaniu sądów rozjemczych. Przyjęto m.in. dekret o pośrednictwie pracy, w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych, ustawę o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi, zastąpioną nową ustawą w sierpniu 1919 r.⁵⁰

Inną, zaprzatającą uwagę rządu sprawą, zwłaszcza w pierwszych miesiącach funkcjonowania gabinetu, była aprowizacja. Kontakty premiera szczęśliwie

⁴⁶ Z. Landau, J. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 116.

⁴⁷ List Skrzyńskiego do Paderewskiego z 23 VI 1919 r., w: *Archiwum polityczne Ignacego Paderewskiego*, t. 2, oprac. W. Stankiewicz, A. Piber, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974, dok. 171, s. 210–211. O kontrowersjach Karpiński–Hącia zob. też: J. Goclon, *Rząd Ignacego Paderewskiego...*, s. 123.

⁴⁸ Szerzej zob. Z. Landau, J. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 66, 72–78; W. Roszkowski, *Kształtowanie się podstaw polskiej gospodarki państwowej w przemyśle i bankowości w latach 1918–1924*, Warszawa 1982, s. 110–113; K. Badziak, *op. cit.*, s. 173; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 36–37.

⁴⁹ Z. Landau, J. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 117–122.

⁵⁰ P. Grata, *Polityka społeczna Drugiej Rzeczypospolitej. Uwarunkowania – instytucje – działania*, Rzeszów 2013, s. 24, 180.

przyczyniły się do objęcia Polski dostawami Amerykańskiej Administracji Pomocy (ARA), kierowanej przez Herberta Hoovera, co nastąpiło 26 lutego. O tym, jak ważna była ta pomoc, świadczy chociażby wspomniany fakt zaproszenia szefa misji ARA na posiedzenie rządu. Ważnego wsparcia udzieliła także amerykańska Polonia. Nadzieje na pomoc Ententy okazały się natomiast nadmierne. Od Francuzów uzyskano w kwietniu 100 mln franków na materiały wojenne, ale tylko 1,9 mln na inne towary, od Amerykanów przez cały rok niecałe 160 mln dolarów, od Brytyjczyków tylko 8 mln funtów. Trudności aprowizacyjne trwały przez cały okres funkcjonowania gabinetu. Stąd konieczność powołania szeregu wyspecjalizowanych organów zajmujących się reglamentacją dóbr, jak Państwowa Rada Apropowizacyjna, Państwowy Urząd Zbożowy, Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby, Urząd Walki z Lichwą i Spekulacją czy Urząd Zaopatrzenia Pracowników Państwowych. Nieustabilizowana sytuacja finansowa i rosnąca inflacja powodowały także, że stale powracającą sprawą był dodatek drożyzniany dla pracowników różnych sektorów sfery budżetowej⁵¹. Jesienią sytuacja aprowizacyjna kraju stała się bardzo trudna. Brakowało miliona ton zboża, a także cukru. Doszło do tego, że wszyscy szefowie Sekcji Ministerstwa Apropowizacji skierowali protest na ręce ministra, domagając się energicznych działań rządu na rzecz poprawy sytuacji i grożąc rezygnacją z pracy. Z tego powodu do dymisji podał się minister Minkiewicz, a wkrótce kierujący po nim ministerstwem Oskar Sobański⁵².

Kluczowe działania, na których koncentrował się rząd, dotyczyły ustabilizowania sytuacji wewnętrznej kraju. Pierwszą kwestią była przeprowadzenie wyborów, drugą – stworzenie jednolitej administracji i rozciągnięcie jej na pozostałe zabory. Powstanie rządu Paderewskiego zostało uznane za ważny krok na drodze unifikacji kraju⁵³. Jak widać z przebiegu obrad gabinetu i przyjmowanych uchwał, rząd nadal administrował bezpośrednio jedynie terenem dawnego Królestwa Polskiego i to bez kilku powiatów północnej Suwalszczyzny. W Poznańskim rządził Komisariat Naczelnej Rady Ludowej, która długo negocjowała uregulowanie stosunków z Warszawą. W Galicji działała powołana jeszcze 10 stycznia Komisja Rządząca dla Galicji i Śląska Cieszyńskiego oraz Orawy i Spiszu⁵⁴. Z inicjatywy Wojciechowskiego, na mocy

⁵¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 1 maja 1919 r.; Z. Landau, J. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 200–203, 314–317; W. Roszkowski, *op. cit.*, s. 96–105; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 39.

⁵² AAN, Ministerstwo Apropowizacji, sygn. 130, Protest szefów Sekcji Ministerstwa, 22 IX 1919, bp; ibidem, dymisja ministra Sobańskiego, 25 IX 1919, bp.

⁵³ R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 105; A. Kosicka, *Gabinet Paderewskiego...*, s. 48–49.

⁵⁴ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 13–14.

rozporządzenia Rady Ministrów z 7 marca, zastąpił ją Generalny Delegat Rządu (stanowisko to powierzono Kazimierzowi Gałęckiemu) z przydaną mu piętnastoosobową komisją doradców, wyznaczonych przez stronnictwa sejmowe, co było pierwszym posunięciem w zakresie ujednoczenia administracji⁵⁵. Wreszcie na terenach na wschód od Bugu zajętych przez Wojsko Polskie ustanowiono Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich, na którego czele stanął szef Sekcji Litewsko-Białoruskiej Wydziału Wschodniego MSZ Ludwik Kolankowski, wkrótce zastąpiony przez Jerzego Osmołowskiego. W obu przypadkach o obsadzie tego stanowiska zadecydował Naczelnik Państwa Józef Piłsudski, który wciąż trzymał w swym ręku sznurki polityki wschodniej⁵⁶.

Już 4 lutego przyjęto ważne dekrety o samorządzie miejskim i tymczasowej organizacji powiatowej na terenie byłego zaboru rosyjskiego⁵⁷. Generalnie zdecydowano o przywróceniu podziału kraju na powiaty i województwa. Na czele tych jednostek terytorialnych stanęli odpowiednio starostowie i wojewodowie jako szefowie terenowej administracji zespolonej, przejmujący obowiązki wykonywane dotychczas przez delegatów poszczególnych ministerstw. Na poziomie powiatu funkcjonowały sejmiki i wydziały powiatowe będące formą samorządu, a przy wojewodach rady wojewódzkie. Na początku sierpnia 1919 r. podzielono byłą dzielnicę pruską na dwa, zaś Kongresówkę – na pięć województw⁵⁸. Nadal jednak funkcjonowało osobne Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej, którego szef rezydował, co ważne, w Poznaniu. Minister Wojciechowski wraz z geografem Eugeniuszem Romerem przygotowali projekt utworzenia z dawnej Galicji czterech województw, który jednak został wprowadzony w życie dopiero w roku następnym ze względu na nieokreślony status państwowy spornej wschodniej części prowincji. Jak widać, formalne administracyjne zespolenie kraju rząd Paderewskiego pozostawił następcom⁵⁹. Udało się natomiast rozciągnąć jednolitą administrację szkolną (obowiązek szkolny do 14. roku życia i siedmioklasowa szkoła powszechna) oraz skarbową na pozostałe zabory i 11 lipca znieść granicę celną z Poznańskiem⁶⁰.

⁵⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie administracji państwowej Galicji z 7 III 1919, DzPPP, nr 24, poz. 240; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 22.

⁵⁶ Zob. szerzej: J. Gierowska-Kałuża, *Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich (19 lutego 1919 – 9 września 1920)*, Warszawa 2003.

⁵⁷ DzPPP, nr 13, poz. 140, 141; S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 16.

⁵⁸ Kwestie te regulowały ustawy z 1 i 2 sierpnia 1919 r. (DzPPP, nr 64, poz. 385; nr 65, poz. 395). Wyodrębniono wówczas województwa poznańskie i pomorskie oraz warszawskie, łódzkie, kieleckie, lubelskie i białostockie. Szerzej: W. Kozyra, *Polityka administracyjna ministrów spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918–1939*, Lublin 2009, s. 82–87.

⁵⁹ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 106–135; D. Górecki, *op. cit.*, s. 166–168; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 39–40.

⁶⁰ M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 171.

Minister Wojciechowski mimo oporów zunifikował różne formacje porządkowe (milicję ludową, policje komunalne) w jedną Policję Państwową ustawą przyjętą w lipcu⁶¹. Jednocześnie mozolnie budowano aparat państwowy, czemu przeszkadzały zarówno niedobór odpowiednich kadr, jak i tak prozaiczna kwestia, jak notoryczny brak lokali na potrzeby ministerstw i innych organów rozrastającej się administracji.

Kluczową sprawą dla nowego państwa, zwłaszcza jego chłopskich obywateli, była reforma rolna. Początkowo Ministerstwo Rolnictwa podjęło nad nią prace w porozumieniu z sejmową komisją agrarną. Do połowy marca przygotowano nawet wstępne propozycje, ale wobec niemożności uzgodnienia w parlamencie zasad jej przeprowadzenia, zwłaszcza maksymalnej wielkości majątków ziemskich, nie zdecydowano się go przedłożyć. Dopiero pod koniec kwietnia rząd przyjął przedłożone przez ministerstwo jej ogólne zasady, sprowadzające się do możliwości wywłaszczenia folwarków na drodze przymusowego wykupu i wprowadzenia różnego maksimum wielkości posiadanej ziemi w zależności od regionu. Zostały one przedłożone komisji sejmowej i podane do publicznej wiadomości dopiero miesiąc później. Przygotowanie konkretnych zapisów ustawowych pozostawiono Sejmowi. 10 lipca Sejm Ustawodawczy przyjął tylko uchwałę o zasadach reformy rolnej. Ludowcy oskarżali rząd o to, że nie powstrzymał prywatnej parcelacji. Po wznowieniu obrad parlamentu w październiku 1919 r. Wojciechowski zapowiedział przygotowanie projektu ustawy, którego jednak nie ukończono⁶².

Rząd kontynuował też prace gabinetu Moraczewskiego nad przygotowaniem projektu konstytucji. Po poprzednikach odziedziczono Biuro Konstytucyjne, funkcjonujące przy Prezydium Sejmu. Z inicjatywy Paderewskiego 25 stycznia powołano Ankiętę konstytucyjną, specjalny czternastoosobowy zespół z udziałem wybitnych profesorów na czele z Michałem Bobrzyńskim. Premier jednak już na pierwszym spotkaniu tego gremium zastrzegł, że ma ono przygotować jedynie materiały dla przedłożenia Sejmowi. Zespół przekazał swój projekt rządowi 12 marca. Po dyskusji na forum gabinetu 29 marca skierowano go do Sejmu – jednakże jako projekt prywatny. Z tego m.in. względu nie wywarł on większego wpływu na ostateczny kształt ustawy zasadniczej. Wojciechowski kontynuował prace nad ustrojem, powierzając przygotowanie projektu Włodzimierzowi Wakarowi. Ten sformułował go pod nazwą *Podstawa ładu Rzeczypospolitej Polskiej*. Z inicjatywy ministra spraw wewnętrznych

⁶¹ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 85–89; A. Misiuk, *Policja Państwowa 1918–1939. Powstanie, organizacja, rozwój*, Warszawa 1996, s. 17–25.

⁶² Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 27 lutego oraz 13 i 27 marca 1919 r.; K. Badziak, *op. cit.*, s. 77, 93–96.

w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja rząd przyjął i następnie przedłożył Sejmowi zmodyfikowany projekt Wakara w formie deklaracji ogólnych zasad ustrojowych. Został on w trakcie debaty sejmowej mocno skrytykowany. Jesienią na wniosek Wojciechowskiego rząd powrócił do prac nad konstytucją, bazując na wspomnianej deklaracji. 1 listopada przyjął projekt, przewidujący m.in. demokratycznie wybierany jednoizbowy parlament i wybieranego w powszechnych wyborach Naczelnika Państwa o silnych kompetencjach. Jednak przesilenie rządowe wstrzymało debatę konstytucyjną i spowodowało, że projekt rządowy nie odegrał ostatecznie większej roli w pracach nad ustawą zasadniczą⁶³. Perturbacje związane z pracami konstytucyjnymi dobrze też ukazują złożone relacje pomiędzy gabinetem Paderewskiego a Sejmem, a także rolę odgrywaną przez samego premiera, który poza początkowym okresem nie angażował się w prace nad konstytucją.

Niewiele miejsca w pracach gabinetu zajmowały natomiast sprawy polityki zagranicznej. Podczas posiedzeń rządu ograniczano się najczęściej do wysłuchania relacji Paderewskiego na temat sytuacji międzynarodowej, w szczególności dotyczących przebiegu obrad konferencji pokojowej w Paryżu. Wynikało to z faktu, że premier uważał prowadzenie polityki zagranicznej za swoją osobistą prerogatywę, chociaż faktycznie na polu tym głównymi aktorami pozostawali rywalizujący ze sobą Dmowski i Piłsudski. Kwestie mniejszej wagi dotyczące stosunków z zagranicą relacjonował niejednokrotnie na posiedzeniach Rady Ministrów podsekretarz stanu w MSZ Władysław Skrzyński. Incydentalnie tylko zajmowano się zagadnieniami poważniejszymi, jak np. umocowanie delegacji dla nieoficjalnych rozmów z rządem sowieckim, toczonych pod pozorem rokowań polskiego i rosyjskiego Czerwonego Krzyża.

Jednym z najpilniejszych zadań była rozbudowa armii. Od momentu przejścia władzy z rąk Rady Regencyjnej kwestie wojskowe w pełni kontrolował Józef Piłsudski. W marcu 1919 r. skierował on do MSWojsk. na stanowisko drugiego wiceministra swojego najbliższego wówczas współpracownika, z którym był więziony w Magdeburgu, Kazimierza Sosnkowskiego. Sosnkowski faktycznie kierował resortem, pozostawiając gen. Leśniewskiemu funkcje reprezentacyjne. Rząd w zasadzie nie wtrącał się w sprawy armii⁶⁴.

⁶³ Szerzej: S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 51–80; S. Krukowski, *Geneza konstytucji 17 marca 1921 roku*, Warszawa 1977, s. 22–59, 146–162; W. Jakubowski, K. Jajecznik, *Polska debata ustrojowa 1917–1921. Perspektywa politologiczna*, Warszawa 2010, s. 40–58; *Ku Rzeczypospolitej demokratycznej. Polska debata ustrojowa 1917–1921*, opr., wybór i przygotowanie do druku M. Jabłonowski, W. Jakubowski, K. Jajecznik, seria: O Niepodległą i granice, t. 8, Pułtusk–Warszawa 2014, s. 64–78.

⁶⁴ M. Pestkowska, *op. cit.*, s. 140; K. Badziak, *op. cit.*, s. 57–65.

Na posiedzeniach gabinetu zagadnienia wojskowe stawały tylko wówczas, gdy potrzeba było podjąć decyzję w kwestii pożyczek na potrzeby armii, zakupu sprzętu lub ogłoszenia poboru kolejnych roczników. Warto zauważyć, że kolejni kierownicy resortu skarbu, bardzo oszczędni w innych sferach, nie dążyli do ograniczenia wydatków wojskowych, zdając sobie zapewne sprawę z wagi zagadnienia.

Rząd od początku swojego istnienia borykał się z brakiem oparcia w większości sejmowej. Przynajmniej od wiosny 1919 r. w Sejmie rosło niezadowolenie z postawy premiera. Lewica nie mogła z nim sympatyzować chociażby dlatego, że odsunął jej polityków od władzy. Prawica atakowała rząd za bierność i brak programu, jakkolwiek długo oszczędzała osobę samego Paderewskiego. Ten ostatni stracił jednak w jej oczach w związku z poparciem odezwy wileńskiej Naczelnika Państwa z 22 kwietnia i generalnie – idei federacyjnych. Ugrupowania prawicowe i centrowe od wiosny myślały o powołaniu rządu, który dysponowałby większością parlamentarną. Jednak nie zdecydowano się odsunąć Paderewskiego, by nie osłabiać polskiej pozycji na konferencji pokojowej przed podpisaniem traktatu z Niemcami⁶⁵. W międzyczasie narastał także konflikt pomiędzy oboma przedstawicielami polskimi w Paryżu, Dmowskim i Paderewskim. Miał on tyleż ambicjonalne podłoże, co był związany z narastającym konfliktem między nimi. Paderewski był wyczulony na problem antysemityzmu, znając wrażliwość rządów anglosaskich w tej kwestii, czemu dawał wyraz również na posiedzeniach rządu. Dążył do pozyskania środowisk żydowskich. Jego zdaniem fakt, iż Dmowski postrzegany był na Zachodzie jako antysemita, bardzo szkodził sprawie polskiej⁶⁶.

Po podpisaniu traktatu wersalskiego prawica podjęła próby zastąpienia Paderewskiego, uznając, że spełnił on swoje zadanie. Dodać należy, iż znaczna część opinii publicznej, oczekująca korzystniejszych rozstrzygnięć granicznych na zachodzie, czuła się rozczarowana warunkami pokoju z Niemcami. Oburzenie budził też narzucony Polsce traktat o ochronie mniejszości. Były i inne źródła niezadowolenia. Ze strony ministra Bilińskiego oraz posła Moraczewskiego padały zarzuty niegospodarności i tolerowania przez premiera korupcji w swoim otoczeniu. Trudne były też relacje Paderewskiego z Piłsudskim, którego różniło z premierem stanowisko wobec państw zachodnich. Szef rządu uważał, że nie można prowadzić polityki sprzecznej czy kolidującej z interesem mocarstw, gdyż to od nich zależy przyszłość Polski. Piłsudski najprawdopodobniej chciał też bardziej powolnego mu gabinetu. Do tego dochodziły narastające konflikty w łonie Rady Ministrów,

⁶⁵ R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 120; K. Badziak, *op. cit.*, s. 74.

⁶⁶ Por. R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 129.

m.in. pomiędzy premierem a szefami resortów skarbu i spraw wewnętrznych, o kierunek działań rządu⁶⁷.

W listopadzie rozpoczął się powolny upadek gabinetu. Sytuacji Paderewskiego nie ułatwiały kolejne niepowodzenia na arenie międzynarodowej, w szczególności niekorzystny bieg sprawy uznania przez mocarstwa przynależności Galicji Wschodniej do Polski. O upadku gabinetu zdecydowały jednak sprawy wewnętrzne. Katalizatorem przesilenia rządowego stało się 5 listopada ogłoszenie przez Wincentego Witosa w imieniu PSL „Piast” odmowy udziału stronnictwa w rekonstrukcji rządu. Przy okazji przywódca ludowców zarzucił premierowi zbytne uleganie mocarstwom Ententy. Do krytyków rządu mieli wkrótce dołączyć również przywódca socjalistów Ignacy Daszyński i ludowiec Maciej Rataj. Paderewski próbował się jeszcze bronić. 12 listopada wygłosił w Sejmie *exposé*, w którym odpierał ataki na politykę zagraniczną gabinetu i składał wiele obietnic, m.in. w kwestii reformy rolnej, poprawy aprowizacji i warunków pracy⁶⁸. 21 listopada złożył dymisję wiceminister spraw zagranicznych Skrzyński. Tego samego dnia w Sejmie rozpoczęła się debata nad wystąpieniem premiera. Dzień później, 22 listopada, miało miejsce ostatnie posiedzenie gabinetu. W odpowiedzi na rosnącą niechęć i ataki, zwłaszcza ze strony lewicy i ludowców, 27 listopada wszyscy ministrowie podali się do dymisji na ręce Paderewskiego. Premier wraz z przywódcą Narodowego Zjednoczenia Ludowego (secesja z klubu Zjednoczenia Ludowo-Narodowego), Leopoldem Skulskim, podjął rozmowy z klubami w sprawie rekonstrukcji rządu. Po niepowodzeniu negocjacji 4 grudnia sam złożył dymisję. Dwa dni później Piłsudski zaproponował mu utworzenie nowego rządu, ale już po trzech dniach Paderewski wobec braku szans ostatecznie zrezygnował (formalnie 10 grudnia)⁶⁹.

W powszechnej opinii współczesnych, którą podtrzymuje literatura przedmiotu, Paderewski był słabym politykiem i nie okazał się dobrym premierem⁷⁰. Zarzucano mu utratę kontroli nad rządem, spowodowaną częstą nieobecnością. Rezultatem miał być brak linii przewodniej gabinetu i koordynacji działań. Zdarzało się, że w komisjach sejmowych przedstawiciele poszczególnych resortów występowali przeciwko sobie. Premier był też oskarżany

⁶⁷ Zob. M. Rataj, *op. cit.*, s. 59–62; R. Wapiński, *Stosunki między Ignacym Paderewskim...*, s. 112–120.

⁶⁸ *Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 12 listopada 1919 r.*, t. 10–32.

⁶⁹ S. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 137–140; R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 145–149; W. Suleja, *op. cit.*, s. 110–113; K. Badziak, *op. cit.*, s. 96–113.

⁷⁰ Zob. opinie przytoczane w: R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 148–150.

o zawieranie niekorzystnych transakcji przez rząd⁷¹. „Złym duchem” miała być małżonka Paderewskiego, Helena, o której wprost mówiono, że kieruje swoim mężem. Premierowi zarzucano także otaczanie się niewłaściwymi ludźmi, wręcz hochsztaplerami⁷². Współcześni biografowie są dlań bardziej wyrozumiali, podkreślając, co rozumiało, raczej jego zasługi w sferze polityki zagranicznej, niż w kierowaniu Radą Ministrów⁷³.

Podobnie współczesne opinie o pracy jego gabinetu są dużo bardziej stonowane i mniej krytyczne. Generalnie dominuje ocena pozytywna. Podkreśla się wspomniane już osiągnięcia na polu unifikacji kraju. Adam Urbanowicz zwraca chociażby uwagę, w jakich warunkach przyszło rozpoczynać urzędowanie i w jakiej sytuacji pozostawiano kraj. Według niego gabinet Paderewskiego walnie przyczynił się do umocnienia podstaw państwowości, kluczowe pod tym względem było uzyskanie uznania międzynarodowego i sprawne przeprowadzenie wyborów do Sejmu. Najwięcej trudności sprawiały sprawy gospodarcze, zwłaszcza związane z aprowizacją i finansami, ale w znacznej mierze wynikało to z zastanej, niezwykle skomplikowanej sytuacji⁷⁴. Warto przypomnieć, rząd Paderewskiego był od początku rządem kompromisu, traktowanym też jako rozwiązanie prowizoryczne. Tymczasem musiał funkcjonować nadzwyczaj długo w niezwykle trudnych warunkach, przy nieustabilizowanej sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej. Należy dodać, że był też z pewnością jednym z najpracowitszych w całym okresie międzywojennym. W trakcie swego urzędowania odbył aż 108 posiedzeń.

Jan Jacek Bruski, Jan Pisuliński

⁷¹ K. Badziak, *op. cit.*, s. 96–97.

⁷² Zob. np. L. Biliński, *op. cit.*, s. 205; M. Rataj, *op. cit.*, s. 42. Według przekazów potrafiła przerywać posiedzenia rządu (czego jednak w protokołach nie odnotowano). Helena Paderewska nawet została uwieczniona w wierszu Jana Lechonia jako „zła żona”: R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 109.

⁷³ R. Wapiński, *Ignacy Paderewski...*, s. 150; M.M. Drozdowski, *op. cit.*, s. 170.

⁷⁴ Zob. *ibidem*, s. 171–172; A.A. Urbanowicz, *op. cit.*, s. 51–52.

Nota edytorska

Zasady edycji zostały określone dla całej serii w pierwszym jej tomie zawierającym protokoły rządu Moraczewskiego⁷⁵. Tamże zostały określone zarówno zasady edycji, jak i selekcji załączników przeznaczonych do publikacji. Z uwagi na dużą liczbę protokołów Rady Ministrów publikowanych w tym tomie (64), niezbędne okazało się restrykcyjne podejście w wyborze publikowanych załączników oraz ich znaczne ograniczenie do 114 z ogółem 444. Uwzględnione zostały przede wszystkim dokumenty dotyczące relacji zagranicznych i kwestii ogólnokrajowych. Zawsze publikuje się porządek obrad, jeżeli tylko zachował się w zespole akt Prezydium Rady Ministrów. O ile załącznik – mimo swojego znaczenia – był już publikowany, nie zamieszczamy go. Na przykład *Deklaracja konstytucyjna* rządu została zamieszczona w tomie *Projekty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* (Warszawa 1920). Nie tłumaczono projektu konwencji wojskowej z Francją, jak i dokumentów dotyczących umowy o Francuskiej Misji Wojskowej. Indeks nazwisk zawierający notki biograficzne osób występujących w dokumentach znajduje się w drugim tomie z protokołami posiedzeń gabinetu Paderewskiego⁷⁶.

Jan Pisuliński

⁷⁵ M. Kornat, *Wprowadzenie do edycji protokołów Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (1918–1923)*, w: *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 1: *Gabinet Jędrzeja Moraczewskiego (18 listopada 1918 – 16 stycznia 1919)*, oprac. M. Kornat, P. Libera, Warszawa 2020, s. 17–20.

⁷⁶ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 3: *Gabinet Ignacego Jana Paderewskiego, 16 stycznia – 9 grudnia 1919, cz. 2: 2 czerwca – 22 listopada 1919*, oprac. Jan Jacek Bruski, Warszawa 2023.

Wykaz skrótów

AAN	–	Archiwum Akt Nowych w Warszawie
ARA	–	American Relief Administration (Amerykańska Administracja Pomocy)
c-k	–	cesarsko-królewskie
cmt.	–	centymetrów
CTR	–	Centralne Towarzystwo Rolnicze
DzPKP	–	„Dziennik Praw Królestwa Polskiego”
DzPPP	–	„Dziennik Praw Państwa Polskiego”
f.	–	funt (około 0,45 kilograma)
fen.	–	fenigów (100 fenigów – 1 marka polska)
ha	–	halerzy
GUL	–	Główny Urząd Likwidacyjny
JUR	–	[Państwowy Urząd ds. Powrotu] Jeńców, Uchodźców, Robotników
KNP	–	Komitet Narodowy Polski
KOK	–	Komitet Obrony Kresów
Kr	–	koron austriackich
Mk, mk	–	marek
MKŻ	–	Ministerstwo Kolei Żelaznych
MP	–	„Monitor Polski”
MPiH	–	Ministerstwo Przemysłu i Handlu
MPiOS	–	Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
MPiT	–	Ministerstwo Poczty i Telegrafów
MRiDP	–	Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
MRP	–	Ministerstwo Robót Publicznych
MSiK	–	Ministerstwo Sztuki i Kultury
MSW	–	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWojsk.	–	Ministerstwo Spraw Wojskowych
MSZ	–	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MWRiOP	–	Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
MZP	–	Ministerstwo Zdrowia Publicznego
NIKP	–	Najwyższa Izba Kontroli Państwa
NRL	–	Naczelną Radą Ludową w Poznaniu

PKKP	- Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
PKL	- Polska Komisja Likwidacyjna
PKO	- Poczтовая Kasa Oszczędności
PPS	- Polska Partia Socjalistyczna
PRM	- Prezydium Rady Ministrów
PSL	- Polskie Stronnictwo Ludowe
PU	- Państwowy Urząd (do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników)
PUZAPP	- Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby
RM	- Rada Ministrów
rb	- rubli
SA	- Sąd Apelacyjny
SDKPiL	- Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy
SN	- Sąd Najwyższy
SO	- Sąd Okręgowy
UPK	- (austriacka) ustawa o postępowaniu karnym
URL	- Ukraińska Republika Ludowa
UW	- Uniwersytet Warszawski
WP	- Wojsko Polskie

Objaśnienia symboli literowych stosowanych w tekstach protokołów i załączników

^a ... ^a	- tak w tekście
^b ... ^b	- komentarz odręczny
^c ... ^c	- odręczna poprawka w tekście lub dopisek
^d ... ^d	- podkreślenie odręczne
^e ... ^e	- zakreślone na marginesie
^f ... ^f	- podpis odręczny
^g ... ^g	- podpis nieczytelny
^h ... ^h	- przekreślone
ⁱ ... ⁱ	- tekst nieczytelny
^j ... ^j	- znak zapytania

PROTOKOŁY

1

PROTOKÓŁ

15-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 stycznia 1919 roku

Przewodniczący	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przem. i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa]	
Spraw Wojsk[owych]	p. płk Jan Wroczyński
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Szef Biura Prezydzialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokółuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 8-ej m. 20 wieczorem.

1. P. Prezydent Ministrów wita w krótkim przemówieniu zebranych po raz pierwszy na urzędowym posiedzeniu członków nowego Gabinetu, dziękując im za podzielenie z nim ciężkiej odpowiedzialności, jaką wziął na siebie, stając w tak trudnej chwili na czele rządu, oraz za obiecaną współpracę. P. Prezydent wskazuje na to, że pomimo krótkiego czasu, który dzieli nas od zebrania się Sejmu, czeka przecież obecny rząd ogrom prac, a mianowicie obok różnych spraw bieżących, akcji ratunkowej na wszystkich polach życia społecznego i walki z anarchią, stoi przed Rządem zadanie przygotowania na Sejm całego szeregu projektów prawnych, w szczególności projektu konstytucji. Zadanie to będzie musiało być powierzone specjalnej komisji, złożonej z najbardziej fachowych sił z całej Polski.

2. P. Minister English w dłuższym przemówieniu przedstawia obecny stan finansowy państwa. Stan ten jest nad wyraz smutny, ponieważ należy przewidywać, że wydatki państwowe będą wynosiły około dwustu milionów marek, a dochody najwyżej kilkadziesiąt milionów marek miesięcznie. Powstający stąd stały deficyt będzie musiał być pokrywany z pożyczek bądź zewnętrznych, bądź wewnętrznych, co w zasadzie nie jest jednak dla państwa zbyt groźne, gdyż z chwilą nastania normalnych stosunków gospodarczych pożyczka ta będzie

mogła być z łatwością spleciona z podwyższonych podatków i monopoli. Główna trudność leży w zaciągnięciu tej pożyczki natychmiast wobec tego, że pertraktacje co do pożyczek zagranicznych muszą potrwać dłuższy czas, a zaciągnięcie pożyczek wewnętrznych jest utrudnione ze względu na brak w kraju odpowiedniej ilości płynnej gotówki, która obecnie jest nieproduktywnie tezauryzowana przez ludność.

Nad tym przemówieniem p. Ministra Skarbu wywiązała się dłuższa dyskusja, dająca się ująć w następujące punkty:

a) Co do pożyczki wewnętrznej uważa p. Minister English za najprostszyspósb napełnienia pustej obecnie kasy państwowej wielkie powodzenie rozpisanej jeszcze w listopadzie 1918 r. pożyczki państwowej. Pożyczka ta za czasów Gabinetu p. Świeżyńskiego przyniosła około 20 000 000 mk, ale później za gabinetu p. Moraczewskiego subskrypcja ustała niemal zupełnie – obecnie na samą wieść o utworzeniu się nowego Rządu ruch w kierunku podpisywania jej ożywił się bardzo znacznie, i można się spodziewać, że da ona duże rezultaty. P. Minister Hącia wskazuje na to, że zwłaszcza b. zabór pruski będzie prawdopodobnie ją bardzo chętnie subskrybował. W wyniku dyskusji postanowiono wydać specjalną odezwę, wzywającą ludność do podpisywania tej pożyczki – projekt takiej odezwypredstawi p. Minister Skarbu na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów. Nadto polecono Ministerstwu Skarbu podjęcie energicznej i wszechstronnej propagandy w tym kierunku.

b) Wobec tego, że efekt finansowy tej pożyczki nie da się bądź co bądź ściśle przewidzieć, a Skarb Państwa potrzebuje bezwzględnie w najbliższym czasie wielkich sum, uważa p. Minister Skarbu za konieczne zaciągnięcie oprócz niej krótkoterminowej znacznej pożyczki bankowej. Zarówno banki warszawskie, jak galicyjskie, a nawet poznańskie nie mogą takiej pożyczki udzielić ze względu na brak wolnej gotówki. Pozostawałaby jedynie Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, będąca obecnie surogatem polskiego banku emisyjnego. P. Minister Skarbu wnosi przeto o upoważnienie go do zaciągnięcia w niej pożyczki w sumie dwustu milion[ów] marek. W PKKP znajduje się obecnie jedynie 168 000 000 mk gotowych banknotów, z których najwyżej 50 000 000 będzie ona mogła oddać do dyspozycji państwa. Pozostałe 150 000 000 mk będzie ona mogła wypłacić tylko w razie, jeżeli będzie dysponowała nowymi banknotami. Jednakowoż druk tych nowych banknotów nie może być ukończony tak rychło ze względu na brak papieru, zaopatrzonego w znaki wodne. Przewiduje się, że dopiero 1 III b.r. będzie można emitować 250 000 000 mk tych banknotów, a 1 V b.r. drugie 250 000 000 mk, gdy potrzeba podniesienia z PKKP owych 150 000 000 mk, zajdzie prawdopodobnie już w pierwszych dniach lutego. Wobec tego prosi p. Minister o upoważnienie PKKP do wypuszczenia w razie koniecznej potrzeby banknotów, drukowanych na papierze bez znaków wodnych, które z chwilą puszczenia w obieg banknotów technicznie doskonałych zostałyby natychmiast wycofane z obiegu. Oczywiście

zachodzi w tym wypadku niebezpieczeństwo falsyfikatów, toteż do środka tego należałoby się uciec tylko w ostateczności.

P. Minister Hącia zwraca uwagę, że w Poznaniu powstał złożony przez konsorcjum banków tamtejszych t[o] z[naczy] Bank dla Polski Zachodniej, który ma zamiar emitować banknoty dla lokalnego obiegu i posiada do tego papier ze znakami wodnymi. Należałoby wobec tego zwrócić się do Poznania, by część tego papieru odstąpiono PKKP – wtedy kwestia druku banknotów byłaby załatwiona.

P. Prezydent Ministrów wypowiada się również przeciw wypuszczeniu banknotów technicznie niedoskonałych, gdyż to podcięłoby zagraniczny kredyt Polski.

^bZałącznik N° 1^b W rezultacie dyskusji przyjęto wniosek Ministerstwa Skarbu upoważniający jego do zaciągnięcia w PKKP pożyczki krótkoterminowej w wysokości 200 000 000 marek, z tym, że uchwała ta zostanie przedłożona do zatwierdzenia Naczelnikowi Państwa, decyzja zaś co do puszczenia w obieg banknotów technicznie niedoskonałych odroczone do czasu przeprowadzenia z przedstawicielami Poznańskiego pertraktacji w sprawie papieru.

c) W związku z powyższą sprawą zastanawiano się nad dalszymi środkami zapewnienia Państwu gotówki i podano jako takie: przyzwyczajenie publiczności do posługiwania się czekami, w szczególności wypłacanie urzędników pensji czekami, uruchomienie Pocztovej Kasy Oszczędności, w którym to kierunku polecono Ministerstwu Pocht i Telegrafów porozumieć się z Ministerstwem Skarbu, wycofanie wkładów ludności galicyjskiej z Wiedeńskiej Pocztovej Kasy Oszczędności itp.

d) P. Minister Janicki zwraca uwagę na konieczność sprostowania złożonego przez b. Ministra p. Wasilewskiego oświadczenia, że powodem upadku poprzedniego gabinetu było uzależnienie przez banki poznańskie udzielenia pożyczki 400 000 000 marek od zmiany gabinetu. P. Minister English wyjaśnia, jaki był przebieg odnośnej konferencji i zapowiada ogłoszenie odpowiedniego sprostowania.

e) W sprawie zaciągnięcia pożyczek zagranicznych p. Prezydent Ministrów stwierdza na podstawie rozmów z finansistami amerykańskimi i angielskimi, że w razie uznania Rządu Polskiego przez państwa koalicji są wszelkie widoki zaciągnięcia w bankach tamtejszych b[ardzo] poważnych pożyczek. W tym celu zostanie wystosowane do odnośnych banków zaproszenie, by przysłały one do Polski swych delegatów celem omówienia sprawy pożyczki na miejscu. Nadto będzie można zaciągnąć specjalną pożyczkę u Polaków amerykańskich, którzy zapewne chętnie przyjdą Państwu Polskiemu z pomocą w tym kierunku. Odpowiednie kroki polecono wdrożyć Ministerstwu Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zewnętrznych.

f) W sprawie polityki podatkowej wyjaśnia p. Minister Skarbu, że podatki tak długo wpływać będą nieregularnie, jak długo nie będzie uruchomiony odpowiedni aparat poborowy, co potrwa całe miesiące. Toteż nawet podwyższenie obecnie

istniejących, względnie nakładanie nowych podatków nie byłoby wskazane, gdyż mogłoby wywołać rozgoryczenie w pewnych kołach ludności a efekt podatkowy ich byłby i tak niewielki. Natomiast postanowiono na wniosek p. Prezydenta Ministrów wydać odezwę do ludności, wzywającą ją w imię uczuć patriotycznych do regularnego płacenia podatków – projekt takiej odezwy p. Minister Skarbu przedstawi na najbliższym posiedzeniu.

P. Minister Wojciechowski porusza myśl wydania obwieszczenia, że Państwo przyjmować będzie zaliczki na wszelkie mające być uchwalone przez Sejm podatki i że płatnikom tych zaliczek będą przyznane pewne bonifikacje. Wobec zgody p. Ministra Englicha na tę myśl polecono Ministerstwu Skarbu opracowanie konkretnego wniosku w tej sprawie.

3. ^bZałącznik] N° 2^b Uchwalono wniosek Ministerstwa Skarbu następującej treści: „Nie nadesłane do tej pory Ministerstwu Skarbu preliminarze Ministerstw Apropozycji, Komunikacji, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Spraw Wojskowych i Poczty i Telegrafów winny być najdalej do dnia 30-go stycznia 1919 roku udzielone Ministerstwu Skarbu, przy czym koniecznym jest zastosowanie się ściśle do wskazówek, zawartych w piśmie okólnym Ministerstwa Skarbu z dnia 18-go listopada 1918 r. za L. 6537”.

Wobec tego, że w okresie czasu do 1-go lutego b.r. skarb nie będzie prawdopodobnie mógł prawdopodobnie wypłacić ministerstwu ponad 50–60 milionów marek, p. Minister Janicki sądzi, że wszystkie Ministerstwa powinny natychmiast przedstawić Ministerstwu Skarbu swoje zapotrzebowania na ten okres czasu, redukując je naturalnie do minimum.

4. P. Minister Englich przypomina zapadłe już wielokrotnie uchwały Rady Ministrów, by wszystkie wnioski natury finansowej nie były wnoszone na Radę Ministrów bez uprzedniego porozumienia z Min[isterstwem] Skarbu.

5. P. Prezydent Ministrów zwraca uwagę na konieczność zabezpieczenia w dniu wyborów lokali i urn wyborczych przed zamachami ze strony żywołów, które pragną do Sejmu nie dopuścić. P. Minister Spraw Wewnętrznych zapowiada wydanie w swoim czasie odpowiednich zarządzeń.

6. W związku z tą sprawą zwraca p. Minister Spraw Wewnętrznych uwagę na konieczność podjęcia walki z anarchią i bolszewizmem i zaprowadzenia uporządkowanej administracji. W najbliższym czasie odbędzie się zjazd komisarzy ludowych, na którym p. Minister zorientuje się, jakie zarządzenia w tym kierunku będą potrzebne i przedstawi następnie Radzie Ministrów odpowiednie wnioski. W szczególności uważa p. Minister już obecnie za konieczne zmienić dekret o stanie wyjątkowym w tym duchu, iżby Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługiwało prawo zawieszania pism, nadużywających wolności prasy. Odpowiedni wniosek przedstawiony będzie Radzie Ministrów w dniu następnym.

7. Poruszoną przez p. Ministra Komunikacji sprawę wypłacania zasiłków tym b. kolejarzom, którzy obecnie nie znaleźli pracy na kolejach państwowych,

przekazano porozumieniu się Min[isterstwa] Komunikacji z Min[inisterstwem] Skarbu.

8. Na zapytanie p. Ministra Lindego, czy ma przedstawić projekt dekretu o regalu pocztowym, wyjaśniono, że wydanie odpowiedniego dekretu jest konieczne.

9. W sprawie uchwalonych już przez poprzedni gabinet, a niepodpisanych przez Naczelnika Państwa projektów dekretów postanowiono wnieść je ponownie na Radę Ministrów z tym, że o ile możliwości będą one uchwalone bez zmian. Natomiast zgłoszone już, a jeszcze nierozpatrzone przez poprzednią Radę Ministrów wnioski zostaną zwrócone pp. Ministrom celem powzięcia co do nich dalszych postanowień.

10. Postanowiono rozpoczynać posiedzenia Rady Ministrów o ile możliwości o godz. 5-ej po południu.

11. Po ustaleniu porządku dziennego następnego posiedzenia Rady Ministrów p. Prezydent Ministrów naznacza je na dzień 18-y b.m. na godzinę 5-tą po południu].

Koniec posiedzenia o godz. 11 min[ut] 30 wieczorem.

f]JPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie dalszego kredytu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej].
2. Wniosek [Ministerstwa Skarbu] w sprawie budżetu na czas od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r.

^cZałącznik do p. 2^c ^eN^o 1^c

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie dalszego kredytu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej]

Ministerstwo Skarbu

Odpis

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie dalszego kredytu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej

Dla pokrycia wydatków państwowych niezbędnym jest zaciągnięcie w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej pożyczki w wysokości mk. 200 000 000.

Zgodnie z § 12 Ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Ministerstwo Skarbu wnosi:

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić zechce upoważnienie dla Ministerstwa Skarbu do zaciągnięcia w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej pożyczki w wysokości Mk dwieście milionów (200 000 000) oraz zarządzić przedłożenie uchwały niniejszej do sankcji Naczelnika Państwa.

Warszawa, dnia 17 stycznia 1919 r.

/-/ 'Englich^c

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Warszawa, dnia 17^c stycznia 1919 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

/-/ 'J.J. Paderewski^c

'Zgadzam się

Warszawa, dnia stycznia 1919 r.

/-/ J. Piłsudski^c

'Załącznik do p. 3^c 'N° 2^c

Wniosek [Ministerstwa Skarbu] w sprawie budżetu na czas od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r.

W sprawie budżetu na czas od 1-go stycznia do 30 czerwca 1919 r.

Mimo uchwały Rady Ministrów z dnia 18-go listopada 1918 r. oraz pisma okólnego Ministerstwa Skarbu z tegoż dnia za L. 6537 w sprawie nadesłania preliminarzy dochodów i wydatków na czas do końca grudnia 1918 r. i na bieżące półrocze w ciągu 5 dni, szereg ministerstw do tej pory się do uchwały powołanej nie przystosowało.

Nie nadeszły budżety:

ministerstwa aprowizacji,

ministerstwa komunikacji, (wprawdzie nadesłany lecz b. powierzchowny)

ministerstwa przemysłu i handlu

ministerstwa robót publicznych

ministerstwa spraw wojskowych

ministerstwa poczt i telegrafów

Wobec powyższego z rozporządzenia W. Pana Ministra Skarbu zarządza się w drodze wniosku na Radę Ministrów

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Nienadesłane do tej pory Ministerstwu Skarbu preliminarze ministerstw aprowizacji, komunikacji, przemysłu i handlu, robót publicznych, poczt i telegrafów winny być najdalej do dnia 30 stycznia 1919 r. udzielone Ministerstwu Skarbu, przy czym koniecznym jest ściśle zastosowanie się do wskazówek zawartych w piśmie okólnym Ministerstwa Skarbu z dnia 18 listopada 1918 r. za L. 6537.

°Warszawa 17 stycznia 1919°

†Englich†

Wniesiono na posiedzenie Rady Ministrów w dniu 17-ym stycznia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

†JPaderewski†

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

2

PROTOKÓŁ 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Jerzy Iwanowski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Zdrowia Publicznego	p. Tomasz Janiszewski
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Delegat Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu	p. ks. Patron Adamski
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 25 po południu

1. P. Prezydent Ministrów wita ks. Patrona Adamskiego.

2. Protokół z 15-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 17 stycznia 1919 odczytano i przyjęto.

3. P. Minister Minkiewicz zawiadamia, że piekarze warszawscy bez względu na dawne umowy oświadczyli przed chwilą, że nie będą wypiekać chleba w niedzielę i zapytuje, czy należy ich do tego zmusić, czy też raczej zgodzić się na pewne niezadowolone ludności, jakie to stanowisko piekarzy za sobą pociągnie. Na wniosek p. Ministra Supińskiego Rada Ministrów oświadczyła się za niestosowaniem wobec piekarzy przymusu i upoważniła Ministra Apropowizacji do wydania odezwy, wyjaśniającej ludności powody braku świeżego chleba.

P. Minister Minkiewicz przedstawia zarządzenie Komisarza Generalnego w Zagłębiu co do zmiany procentu przemiału zboża i prosi o wydanie komisarzowi zakazu wkraczania w cudze kompetencje. W sprawie tej uchwalono zgodnie z wnioskiem p. Ministra Englisha i Iwanowskiego, by p. Minister Spraw

Wewnętrznych zażądał przede wszystkim od Komisarza Generalnego Kunickiego wyjaśnienia powodów i podstawy tego zarządzenia.

4. P. Minister English przedstawia techniczną stronę druku pieniędzy papierowych: tak w Warszawie, jak i w Poznaniu znajduje się odpowiedni papier, lecz bez znaków wodnych. Wtłoczenie zaś tych znaków wodnych wymagałoby co najmniej około 14 dni czasu, a tylko małe znaki wodne mogłyby się dać wykonać do 4 dni, tak że w tym razie do tygodnia zapobiegłoby się brakowi monety obiegowej, lecz za to istniałaby łatwość jej podrabiania. Wobec tego niebezpieczeństwa fałszowania, tudzież kategorycznego sprzeciwu dyrektora PKKP nie zaleca zatem tego wyjścia, zawiadamia natomiast, że warszawskie koła przemysłowe robią Ministerstwu Skarbu nadzieję, że przy wyczerpanej pracy do dnia 8 lutego b.r. będzie można już uzyskać większą ilość dobrze wykonanych pieniędzy. Z uwagi na to oraz ze względu na pomyślny przebieg subskrypcji pożyczki państwowej proponuje p. Minister English, by odstąpić od emisji technicznie niedoskonałych banknotów i poczekać na wykończenie pieniędzy do 8 lutego, przy czym jednak pp. Ministrowie będą musieli do tego czasu ograniczyć swe żądania pieniężne do minimum. Wniosek ten uzyskał aprobatę, przy czym p. Minister Iwanowski zwrócił uwagę by wobec stosunków przemysłowych i robotniczych w kraju na bezwarunkowe dotrzymanie wspomnianego terminu nie liczyć i raczej przygotować się na pewne przekroczenie go.

5. Na zapytanie p. Ministra Iwanowskiego p. Minister Skarbu odczytuje protokół pertraktacji z reprezentantami Banków Poznańskich w dniu 13 stycznia b.r. i udziela wyjaśnień w tej materii. Odnośnie do poruszonej na poprzednim posiedzeniu przez p. Ministra Janickiego kwestii sprostowania udzielonych w tym kierunku dziennikarzom przez członków poprzedniego Gabinetu informacji po dyskusji uznano, że taka polemika byłaby niewskazana, zwłaszcza iż w całej sprawie zaszło wówczas widoczne nieporozumienie.

6. ^bZałącznik No. 2^b Ks. Patron Adamski referuje kwestię uregulowania spraw finansowych między Państwem Polskim a b. Zaborem Pruskim. Oświadcza, że Poznańskie będzie popierało subskrypcję pożyczki państwowej, przy czym proponuje, by z wpływów z tej pożyczki, jaką podpisze Poznańskie, pozostawić na tamtejsze potrzeby połowę, tudzież by uznać Bank dla Polski Zachodniej niejako za drugi bank biletowy polski, a na zapytanie p. Prezydenta wyjaśnia, że Śląsk, jak i Prusy Królewskie komunikacyjnie są zupełnie odcięte, więc na te prowincje pod względem finansowym na razie liczyć nie można. Po odpowiedzi p. Ministra Englisha przyjęto postawiony przezeń wniosek, dotyczący pierwszej sprawy, z tym, że suma pozostawiona do dyspozycji Nacz[elnej] Rady Lud[owej] nie będzie niższa niż 25 milionów marek, a nie przekroczy kwoty 40 milionów marek, wyrażono przy tym życzenie, by odsyłając pieniądze do Warszawy, Poznańskie odprowadzało noty niemieckie.

Co do drugiego wniosku natomiast zauważa p. Minister Skarbu, że PKKP jest jedyną instytucją emisyjną polską, przyjęcie wniosku więc pociągałoby za sobą konieczność zmiany statutu PKKP i powiększyłoby chaos przez wprowadzenie do kraju jeszcze jednego rodzaju pieniądza, nie mówiąc już o skutkach politycznych takiego aktu; prosi więc o cofnięcie wniosku.

7. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto nagły wniosek p. Ministra Skarbu w sprawie upoważnienia PKKP do wydania Ministerstwu Skarbu całej sumy zdeponowanych tam asygnat pożyczki wojennej.

8. Przyjęto projekt odezwy w sprawie podpisywania pożyczki państwowej i uchwalono, że odezwa nosić będzie obok podpisu p. Prezydenta Ministrów podpisy wszystkich pp. Ministrów¹, tudzież na wniosek p. Ministra Lindego, że urzędy pocztowe mają pośredniczyć w subskrypcji osób prywatnych, a pozostające w związku z tym zarządzenia wyda p. Minister Skarbu.

9. Na wniosek p. Prezydenta uchwalono wydać odezwę o wpłacaniu przez ludność podatków dopiero po upływie paru dni. P. Minister Linde zwraca przy tym uwagę na konieczność doręczania ludności wezwań płatniczych, a p. Prezydent na to, czy nie należałoby ogłosić zapotrzebowania finansowego państwa.

10. Uchwalono projekt o podatku zaliczkowym przedyskutować na następnym posiedzeniu.

11. Przyjęto wniosek p. Ministra Sztuki i Kultury o przedstawienie Naczelnikowi Państwa wniosku o mianowanie p. Jana Heuricha Podsekretarzem Stanu i Prof. dr. Edwarda Porębowicza Szefem Sekcji w Ministerstwie Sztuki i Kultury.

12. Wniosek nagły p. Kierownika Min[isterstwa] Komunikacji Eberhardta w sprawie wydania oświadczenia co do zajętego po ustąpieniu Niemców taboru kolejowego po dłuższej dyskusji i zmodyfikowaniu przez ks. Patrona Adamskiego przyjęto w tej formie, że wyda się oświadczenie, iż taboru kolejowego, kursującego na linii między Berlinem a Warszawą, zajmować się nie będzie.

14. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Wojciechowskiego, że odstępuje od wniesienia projektu zmiany dekretu o stanie wyjątkowym, a tylko zamierza zawiesić za antyrządowe stanowisko „Sztandar Socjalizmu”, skoro takie zarządzenie okaże się potrzebnym.

15. Uchwalono rozpatrzyć na najbliższym posiedzeniu przyjęty już przez poprzedni Gabinet dekret o ustawie prasowej.

Koniec posiedzenia o godz. 7 m. 40 wiecz[orem]

^fJJPaderewski^f

¹ MP, nr 15, 20 I 1919.

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1919 [r].
2. Wniosek Ministerstwa Skarbu o przekazanie części wpływów z realizacji krótkoterminowej pożyczki państwowej 1918 r. na terenie b. zaboru pruskiego do dyspozycji Naczelnej Rady Ludowej.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie ministerstwu z Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej asygnat Skarbu Państwa, znajdujących się w depozycie zabezpieczającym rachunek Skarbu Państwa.

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 16-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1919 [r.]

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia
- 2) Projekty odez w sprawie:
 - a) regularnego płacenia przez ludność podatków,
 - b) podpisywania polskiej pożyczki państwowej,
- 3) Uregulowanie spraw finansowych między Państwem Polskim a byłym zaborem pruskim,
- 4) Wnioski personalne Min[isterstwa] Kultury i Sztuki,
- 5) Wnioski personalne Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego,
- 6) Projekt zmiany dekretu o stanie wyjątkowym,
- 7) Uchwalone już przez poprzedni Gabinet projekty dekretów:
 - a) w sprawie sekwestru broni,
 - b) o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami,
 - c) o monopolu węglowym,
 - d) w przedmiocie taksy dla komorników sądowych.

Odpis

**Wniosek
Na Radę Ministrów**

O przekazaniu części wpływów z realizacji krótkoterminowej pożyczki państwowej 1918 r. na terenie b. zaboru pruskiego do dyspozycji Naczelnej Rady Ludowej

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić zechce:

Z wpływów od realizacji krótkoterminowej pożyczki państwowej 1918 r., subskrybowanej w instytucjach b. zaboru pruskiego pozostawić do dyspozycji Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu na potrzeby własne 50% sumy uzyskanej, jednakowoż nie mniej niż 20 000 000 mk, a nie więcej niż 40 000 000 mk.

MINISTER SKARBU

/-/ English

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem,

Warszawa dn. stycznia 1919 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

/-/ I. Paderewski

PKKP asygnat

Odpis

Wniosek na Radę Ministrów

Wydanie Ministerstwu Skarbu z Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej asygnat Skarbu Państwa, znajdujących się w depozycie, zabezpieczającym rachunek Skarbu Państwa

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić zechce:

Upoważnia się Polską Krajową Kasę Pożyczkową do wydania Ministerstwu Skarbu całej sumy asygnat skarbowych, złożonych na zabezpieczenie utworzonego Ministerstwu Skarbu kredytu z tem, że Skarb Państwa złoży na razie piśmienne

zobowiązanie, brzmiące na całą sumę wydanych asygnat, które to zobowiązanie będzie w następstwie zamienione na asygnaty po ich wydrukowaniu.

Jednocześnie upoważnia się Polską Krajową Kasę Pożyczkową do udzielenia dalszych kredytów Ministerstwu Skarbu na podstawie powyższej.

Warszawa, dn. 18 stycznia 1919 r.

/-/ English

Uchwalono zgodnie z wnioskiem.

Warszawa, stycznia 1919 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

/-/ I. Paderewski

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

3

PROTOKÓŁ 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 stycznia 1919 roku

Przewodniczy	P. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. pułk. Jan Wroczyński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Aprop[izacji]	p. Janusz Machnicki
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po południu.

1. Protokół 16-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 18 stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

2. Rozpatrzenie projektu dekretu o podatku zaliczkowym odroczone wobec nieprzygotowania projektu przez Min[isterstwo] Skarbu; odroczone również do dnia 23 b.m. rozpatrzenie projektu dekretu w przedmiocie rozporządzeń b. władz okupacyjnych niemieckich i austriackich w zakresie prawodawstwa cywilnego i handlowego celem gruntowniejszego zapoznania się pp. Ministrów z tym projektem.

3. ^bZałącznik N° 3 przedst[awiony] 15 I 1919^b Przyjęto bez zmian uchwalony już przez poprzedni Gabinet projekt dekretu o posiadaniu i sekwestrze broni.

4. Na wniosek pp. Ministrów Hąci i Englisha odroczone na czas nieograniczony rozpatrzenie projektu dekretu o monopolu węglowym, uchwalonego już przez poprzedni Gabinet.

5. ^bZałącznik N° 2^b Uchwalono referowany przez p. Ministra Hącię wniosek nagły Ministerstw Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych oraz Rolnictwa

i D.P. o przyznaniu im łącznie kredytu w wysokości 2 mili[onów] marek na zakupno u władz niemieckich w Brześciu Litewskim składów (Pionierpark), znajdujących się w Terespolu, wraz z całą ich zawartością i o pozostawienie Min[isterstwu] Przemysłu i Handlu bliższego określenia zasad rozporządzania powyższym kredytem.

6. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto uchwalony przez poprzedni Gabinet projekt dekretu o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 1 zdanie drugie i trzecie zostają zastąpione zdaniem następującym: „Urzędy te powstać mają zależnie od decyzji Ministra Pracy i O.S. w miastach powiatowych, w punktach pogranicznych oraz w tych miejscowościach, w których okaże się to szczególnie pożądanym”;

b) do art. 2 punkt 3 dodaje się słowa „kontrola treści umów, zawieranych z pracownikami sezonowymi (zwłaszcza z większymi grupami robotników) przez przedsiębiorców zagranicznych, pośredniczenie w udzielaniu zaliczek na podróż, pomoc przy wymianie pieniędzy”;

c) pierwsze zdanie art. 6 otrzymuje brzmienie: „W celu popierania działalności państwowej na polu pośrednictwa pracy powstać mogą przy ciałach samorządowych miejskich i wiejskich komitety, wybierane przez ich rady i złożone z trzech członków i tyluż zastępców”;

d) w art. 7 przed słowem „Ministerstwem Rolnictwa” wstawia się słowa „Ministerstwem Spraw Wewnętrznych,”; słowo „wychodźcami” zastępuje się słowami „poszukującymi pracy”, a słowo „gminnych” słowami „przy ciałach samorządnych”².

7. P. Minister English porusza sprawę b. urzędników austriackich Polaków, zatrudnionych dotąd w centralnych władzach wiedeńskich. Na mocy zarządzenia poprzedniego Gabinetu wszystkim tym urzędnikom wypłaca się pensję, jednakowoż zaledwie połowa z nich została dotąd zaangażowana w urzędach polskich. Druga połowa – około 200 osób – przebywa w dalszym ciągu w Wiedniu. Delegacja ich zwróciła się do p. Ministra z prośbą, by mogli oni w urzędach tutejszych otrzymać jakieś posady, gdyż pobieranie wynagrodzenia za darmo jest dla nich upokarzające. P. Szef Biura Prezydzialnego wyjaśnia, że Prezydium Rady Ministrów rozesłało już do wszystkich Ministerstw kilkakrotnie wykazy tych urzędników ze szczególnym wyszczególnieniem ich kwalifikacji, niemniej jednak – jak widać – Ministerstwa niewielki z tych wykazów zrobiły użytek. P. Minister Hącia zwraca uwagę na to, że urzędnicy ci mogliby prawdopodobnie z łatwością otrzymać posady w Poznańskim, należałoby przeto porozumieć się w tej sprawie z ks. Patronem Adamskim.

8. W związku ze sprawą zaangażowania urzędników z Wiednia poruszono sprawę rozdziału gmachów państwowych, gdyż brak lokali uniemożliwia

² DzPKP, 1919, nr 11, poz. 127.

powiększenie składu osobowego wielu Ministerstw. Na życzenie Ministerstwa W.R. i O.P. zdecydowano, że także i ono będzie reprezentowane na konferencji międzyministerialnej, mającej zająć się definitywnym rozdziałem tych gmachów. Zresztą p. Minister Janicki oświadcza, że na konferencję tą zostaną zaproszeni przedstawiciele wszystkich Ministerstw, zarazem zaś z góry zwraca uwagę, że prawdopodobnie żadne Ministerstwo z jej decyzji nie będzie zadowolone, gdyż ilość gmachów państwowych w Warszawie zupełnie nie odpowiada zapotrzebowaniu wszystkich Ministerstw i urzędów.

9. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wnioski nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych, aby otworzyć mu dodatkowy kredyt w kwocie 10 milionów marek lub 15 milionów koron na nabycie niezbędnych dla wojska polskiego materiałów wojennych z tym, że przy zawieraniu odnośnej umowy z firmą „Manfred – Weiss” w Budapeszcie Ministerstwo zastrzeże sobie możliwość wypłaty w markach lub koronach zależnie od swego uznania.

10. P. Prezydent Ministrów udziela poufnych informacji z zakresu polityki zagranicznej i w konkluzji prosi o upoważnienie ze strony Rady Ministrów do przedstawienia Naczelnikowi Państwa konieczności zarządzenia w najkrótszym czasie nie częściowego, lecz ogólnego poboru w b. Królestwie Kongresowym. Wywody te przyjęto do wiadomości.

11. P. Prezydent Ministrów porusza kwestię bezrobotnych i prosi wszystkie te Ministerstwa, które mogą zatrudnić pewną ich ilość, o przedstawienie na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów projektów i kosztorysów tych robót, które już obecnie przy pomocy rozporządzalnych skromnych środków budżetowych można przeprowadzić.

12. Na zapytanie p. Prezydenta Ministrów, czy Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. nie mogłoby już obecnie przystąpić do pewnych reform agrarnych, a więc np. do parcelacji dóbr państwowych i donacyjnych, wyjaśnia p. Minister Janicki, że w najbliższych dniach przedstawi Radzie Ministrów projekt Banku Rolnego, który z jednej strony podejmie prace parcelacyjne, rozpoczęte przez b. Bank Włociański, z drugiej rozpocznie parcelację majątków prywatnych. Co do dóbr donacyjnych tytuł własności ich musi być ustalony przez Sejm.

13. P. Prezydent Ministrów komunikuje, że otrzymał z Ameryki depeszę, iż tamtejszy Polski Wydział Narodowy zakupił dla Polski środków żywności za milion dolarów i już wyekspediował je do Gdańska. W związku z tą sprawą udziela p. Podsekretarz Stanu Machnicki informacji o zakupionych przez Min[isterstwo] Aprowizacji transportach żywności z Ameryki.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 50 wieczorem.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 stycznia 1919 o g[odzinie] 5 p[o]p[ołudniu].
2. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przyznania ministerstwu kredytu 2 mln. mk na wykupienie od władz niemieckich zawartości składów w Terespolu³.
3. Projekt dekretu o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami⁴.
4. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt 10 lub 15 mln. marek na nabycie niezbędnych dla wojska materiałów wojennych].

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 17-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 stycznia 1919 o godz. 5 p[o] p[ołudniu]

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia,
- 2) Projekt przepisów o podatku zaliczkowym,
- 3) Projekt dekretu w przedmiocie rozporządzeń b. władz okupacyjnych niemieckich i austriackich w zakresie prawodawstwa cywilnego i handlowego,
- 4) Uchwalone przez poprzedni Gabinet projekty dekretów:
 - a) o ustawie prasowej,
 - b) o sekwestrze broni,
 - c) o monopolu węglowym,
 - d) o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami.
- 5) Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie byłych urzędników austriackich Polaków z Wiednia.

°Załącznik do p. 9 °N° 4°

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt 10 lub 15 milionów marek na nabycie niezbędnych dla wojska materiałów wojennych]

Ministerstwo Spraw Wojskowych Warszawa dn. 20 stycznia 19[19] r.
Nr °448 KM°

Wniosek nagły

³ Nie publikuje się.

⁴ Nie publikuje się.

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Spraw Wojskowych wnosi o uchwalenie następującego:

WNIOSEK

Otworzyć Ministerstwu Spraw Wojskowych dodatkowy kredyt w kwocie dziesięciu milionów marek lub 15 milionów koron na nabycie niezbędnych dla Wojska Polskiego materiałów wojennych.

MOTYWY

Oficer kurier z Budapesztu przywiózł ofertę firmy „Manfred Weiss” z propozycją natychmiastowego nabycia amunicji do karabinów i armat austriackich, również kuchni i piekarni. Mając na uwadze absolutny brak amunicji, ponieważ zapasy są zupełnie wyczerpane, a bez nabycia takowych prowadzenie operacji wojennych na frontach musiałyby być powstrzymane, oraz potrzebę prędkiego załatwienia sprawy, ponieważ mamy konkurentów w Ukraińcach, Ministerstwo Spraw Wojskowych prosi o uchwalenie wyżej podanego wniosku:

Wykaz materiałów do nabycia:

1. 25 000 000 – ładunków do karabinów Manlicera 451 k[oron] za 1000 szt.
11 275 000
 2. 10 000 pocisków do 8 cmt. połowych armat (132 k[orony] za 1 szt.)
1 320 000
 3. 10 000 pocisków do 10 cmt. haubic połowych (168,30 k[oron] za 1 szt.)
1 693 000
 4. 200 garnków połowych (jucznych) 50 000
 5. 36 piekarni połowych 198 000
 6. 100 kuchni połowych 53 000
- Razem: 14 579 000

†Wroczyński†
Pułkownik inżynier
Kierownik Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych]

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 20 stycznia 1919 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów
†JPaderewski†

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

4

PROTOKÓŁ 18-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 stycznia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Przem. i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Apropowacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Ośw[iecenia] Publ[icznego]	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. pułk. Jan Wroczyński
Dyrektor Urzędu Robót Publicznych	p. Cywiński
Szef Biura Prezydzialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 35 po poł[udniu].

1. Na wniosek nagły p. Ministra Wojciechowskiego upoważniono jedno-
głośnie Ministra Spraw Wewnętrznych do wydania zakazu wyszynku trunków
w dniach 25 i 26 stycznia b.r.

2. Przyjęto nagły wniosek p. Kierownika Min[isterstwa] Komunikacji
Eberhardta w sprawie mianowania dotychczasowych prezesów komisji odbiorczych
kolejowych: pp. Józefa Mrozowskiego prezesem Dyrekcji Kolejowej w Radomiu
i Władysława Jakubowskiego prezesem Dyrekcji Kolejowej w Warszawie.

3. Przyjęto wniosek p. Prezydenta Ministrów o wypłaceniu 4-miesięcznej
płacy byłemu Prezydentowi Ministrów p. Moraczewskiemu i członkom poprzed-
niego Gabinetu, a 2-miesięcznej pensji trzem w styczniu mianowanym mini-
strom (pp. Stączkowi, Stolarskiemu i Wójcikowi) po wyjaśnieniu p. Dyrektora
Wróblewskiego o uprzednim porozumieniu z tymi ministrami w danej kwestii.

4. Protokół 17-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 20 stycznia odczy-
tano i przyjęto.

5. P. Dyrektor Urzędu Robót Publicznych Cywiński przedstawia historię robót publicznych i dotychczasową działalność Urzędu, komunikując, że Komitet Międzyministerialny uchwalił już roboty na sumę 12 milionów marek, a Ministerstwo Robót Publicznych posiada ponadto projekty z prowincji na sumę wzwyż 220 milionów marek. Podjęciu robót doraźnych na szerszą skalę stoją jednak na przeszkodzie następujące trudności:

- a) brak pieniędzy (Urząd otrzymał dotąd zamiast przyznanych w swoim czasie 50 milionów tylko 2 miliony),
- b) opór ciał samorządowych przeciw robotom ze względu na szalony wzrost cen,
- c) niefunkcjonowanie znacznej części Sejmików Powiatowych, skutkiem czego uruchomienie robót napotyka na trudności, bo brak instytucji, która by mogła uchwalić zaciągnięcie pożyczki,
- d) brak nadających się jako doraźne robót.

Referent przedstawia następujące konkretne wnioski:

- a) O wyasygnowanie 45 milionów marek miesięcznie na uruchomienie robót i zajęcie 100 tysięcy robotników,
- b) O przelanie tej sumy do Banku Państwa do dyspozycji Min[isterstwa] Robót Publicznych,
- c) O zastrzeżenie Ministrowi Robót Publicznych prawa samoistnej dyspozycji wyznaczoną sumą.

P. Minister English sprzeciwia się z zasadniczych powodów obu tym wnioskowi, co do pierwszego zaznacza, że uważa potrzebę robót za bardzo pilną, lecz koszty jej ponosić winno nie Państwo, tylko ciała samorządne, uzyskawszy potrzebne pieniądze drogą podatku, przy czym znaczną część wydatków na żywność i pomieszczenie robotników powinno pokryć kwotami rekwizycyjnymi przez samorządy wykupić się mającymi. Porusza dalej myśl wynagradzania przez Państwo robotników i pracowników nie gotówką, lecz w naturaliach, i oświadcza, że z powodu złego stanu finansowego może wyasygnować na pierwsze potrzeby robót doraźnych tylko 6 milionów marek na czas 10 do 14 dni.

Na podniesioną przez p. Ministra Supińskiego myśl, że na roboty właśnie Państwo pieniądze dać winno ewent. przez zaciągnięcie pożyczki zagranicznej p. Minister English udziela wyjaśnień co do szans tej pożyczki.

P. Minister Iwanowski przedstawia system dotychczasowej akcji dla bezrobotnych i podkreśla konieczność robót, wskazując, że jako takie nadawałyby się roboty ziemne, szwalnie i tkalnie dla wojska, zwraca wreszcie uwagę na potrzebę zmuszenia samorządu do robót.

P. Minister Minkiewicz wskazuje roboty około konserwacji dróg w kraju jako bardzo pilne oraz na konieczność zmuszenia przemysłowców do uruchomienia zwłaszcza fabryk amunicji, tudzież takich, które by zużytkowały wielkie zapasy cynku i rudy ołowianej.

P. Minister Janicki wspomina o bardzo celowych robotach w lasach, na które jednak potrzebowalby kredytu zwrotnego około 10 milionów marek na 3 miesiące.

P. Minister Hącia, nawiązując do dyskusji, zwraca uwagę na dogodną sposobność do rozpoczęcia pertraktacji o przejęcie od akcjonariuszy fabryki żyrdowskiej, którą można by prowadzić z pewnym współudziałem – oprócz kapitału i rządu – także pracowników, zapoczątkowując wzorowo socjalizację w pewnym stopniu fabryk. Proponuje rozważenie dzierżawy parcel majątków donacyjnych blisko centr fabrycznych położonych i popiera system ogródków robotniczych dla zajęcia robotnika w chwilach od pracy wolnych, po tej bowiem linii uważa, że powinna się poruszać w najbliższej przyszłości polityka robotnicza.

P. Prezydent Ministrów zaznacza, że o ile słyszał, kroki przemysłowców w celu uruchomienia warsztatów pracy powstrzymała oparta na deklaracji poprzedniego rządu obawa konfiskaty fabryk, a w kraju, do uprzemysłowienia dążącym dopiero o podobnym kroku mowy być nie może, prosi zatem p. Ministra Przemysłu i Handlu, by w tym względzie uspokoił koła przemysłowe. Wskazuje ponadto na bliskie przybycie około 45 000 ludzi armii gen. Hallera do kraju, zwracając uwagę, że nie ma dla nich zapewne odpowiednich koszar, a to ochotnicy do zbyteków przyzwyczajeni, więc odpowiednie pomieszczenie należałoby dla nich przygotować.

W konkluzji zgodzono się na wniosek p. Prezydenta, by poprosić p. Ministra Spraw Wewnętrznych o wydanie okólnika do wszystkich samorządnych organizacji z wezwaniem do natychmiastowego rozpoczęcia doraźnych robót dla bezrobotnych, tudzież by roboty doraźne rozpocząć stojącą na razie do dyspozycji kwotą 6 milionów marek i ogłaszać przyznawane subwencje i rozpoczęte roboty w dziennikach, a p. Ministra Robót Publicznych prosić o stałe dokładne sprawozdania tygodniowe o stanie akcji.

Po propozycji p. pułk. Wroczyńskiego, by ogłosić natychmiast w dziennikach zapotrzebowanie robotników do pewnych robót i warunki pracy, co na uspokojenie bezrobotnych bardzo korzystnie by wpłynęło, zamknięto dyskusję z tym, że każdy Minister wyciągnie z niej odpowiednie wnioski i przyjdzie na najbliższe posiedzenie z właściwymi projektami.

6. P. Minister Aprowizacji zawiadamia, że odkłada na jutro swe wnioski co do tytoniu i spirytusu ze względu na wyrażone życzenie p. Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu.

7. ^bZałącznik N° 1^b Wniosek p. Ministra Aprowizacji w sprawie wydania przepustek na wywóz artykułów spożywczych zagranicę przyjęto z dodaniem na końcu słów: „Listę artykułów pierwszej potrzeby określa Ministerstwa Aprowizacji oraz Przemysłu i Handlu”.

8. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek p. Ministra Aprowizacji w sprawie przejęcia agend aprowizacyjnych w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim.

9. ^bZałącznik N° 3^b i 4^b Przyjęto wniosek p. Ministra Aprowizacji w sprawie mianowania generalnych komisarzy aprowizacyjnych na Galicję, Poznańskie i Śląsk

Cieszyński, tudzież uznania delegata Ministerstwa Aprowizacji p. Mieczysława Jałowieckiego, reprezentantem Rządu Polskiego w Gdańsku dla organizacji odbioru i transportu artykułów pierwszej potrzeby.

10. Wniosek nagły co do utrzymania w mocy ceny chleba na życzenie p. Ministra Englicha odroczoneo.

11. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie sekwestru surowców, półfabrykatów i towarów⁵.

12. ^bZałącznik] N° 6^b Na wniosek nagły p. Ministra Przemysłu i Handlu o kredyt dla przemysłu węglowego po dłuższej dyskusji uchwalono zniżyć żądany kredyt do 5 milionów marek.

13. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Wojciechowskiego, że na sprawozdanie komisarza generalnego w kwestii wyborów na Spiszu i Orawie oraz w okręgu przemyskim wobec braku wniosku nie wydaje tymczasowo żadnych zarządzeń.

14. P. Minister Wojciechowski zapowiada omówienie sprawy udziału Poznańskiego w wyborach sejmowych na jednym z następnych posiedzeń, przy czym p. Minister Englich udziela krótkich wyjaśnień w tej kwestii.

15. Po odczytaniu depeszy Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego co do przeszkód, czynionych przez Czechów wyborom sejmowym, zakończono posiedzenie o godz. 9 m. 35 wiecz[orem].

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji w sprawie wydawania przepustek na wywóz artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby zagranicę.]
2. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o przejęcie wszystkich agend aprowizacyjnych na terenie Galicji i Śląska Cieszyńskiego przez ministerstwo⁶.
3. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o upoważnienie go do mianowania generalnych komisarzy aprowizacyjnych na Galicję, Śląsk Cieszyński i Poznańskie⁷.
4. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o mianowanie reprezentantem rządu polskiego w Gdańsku dotychczasowego delegata Min[isterstwa] Aprowizacji Mieczysława Jałowieckiego⁸.
5. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie zniesienia sekwestru surowców, półfabrykatów i towarów⁹.
6. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie kredytu dla przemysłu węglowego.

⁵ DzPPP, 1919, nr 10, poz. 124.

⁶ Nie publikuje się.

⁷ Nie publikuje się.

⁸ Nie publikuje się.

⁹ Nie publikuje się.

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji w sprawie wydawania przepustek na wywóz artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby za granicę]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Wszelkie przepustki i pozwolenia na wywóz artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby poza granice kraju nie mogą być wydawane przez żadne władze rządowe bez akceptacji i uprzedniej zgody Ministerstwa Aprowizacji i jego organów.

°Listę artykułów 1-ej potrzeby określą Min[isterstwa] Aprowizacji oraz Przem[ysłu i H[andlu].°

Motywy wniosku

Konieczność ujednostajnienia akcji aprowizacyjnej kraju wymaga jednolitej, planowej gospodarki, w której sprawa celowego dysponowania nadmiarem produktów, jeżeli w ogóle takowy by się okazał, odgrywa zasadniczą i podstawową rolę.

Zobrazowanie stanu faktycznego w zakresie wszelkich artykułów, mogących stać się podstawą transakcji kompensacyjnych, jest również argumentem decydującym, bo ewidencja wydawanych pozwoleń na ich wywóz musi być scentralizowana i ujednolicona.

Kierownik Ministerstwa

Warszawa, dnia 14 stycznia 1919 roku

Wniesiono na Radę Ministrów

Dnia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

Wniosek nagły

Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie kredytu dla przemysłu węglowego

Rada Ministrów uchwalić raczy:

°zrealizowane 21 I 19°

„Upoważnić Ministra Przemysłu i Handlu dla zaciągnięcia w imieniu Rządu Polskiego pożyczki w Bankach Poznańskich w sumie 12 milionów marek polskich

na powiększenie kapitału obrotowego państwowego Biura Sprzedaży Węgla, na warunkach, jakie Minister Przemysłu i Handlu uzna za stosowne w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Pożyczka ma być zaciągnięta na skrypt Rządu Polskiego, za podpisami Prezydenta Ministrów, Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu”.

Motywy wniosku:

Państwowa sprzedaż węgla musi być utrzymana ze względu na ustanowienie monopolu sprzedaży, konieczność utrzymania zgodnego z interesami ogólnymi, niezależnie od zdolności płatniczej konsumenta, zaopatrzenia w węgiel, rozszerzenia wywozu, niezbędnego ze względu na handel zamienny, oraz na konieczność utrzymania w ruchu produkcji węglowej, przez wydawanie zaliczek pod węgiel, podług miary potrzeb danej kopalni.

Biuro Sprzedaży Węgla potrzebuje kapitału obrotowego, gdyż pomiędzy momentem zapłaty producentowi za węgiel i otrzymaniem należności od odbiorcy, upływa pewien okres czasu. Wskutek fatalnych warunków robotniczych i braku środków pieniężnych w wyniszczonych przez gospodarkę okupacyjną kopalniach, trzeba było od pierwszej chwili wprowadzić i w dalszym ciągu utrzymać system zaliczkowania. Brak środków obrotowych, na które dotąd stale cierpiało Biuro Sprzedaży, sprawił, że produkcja węgla znajdowała się pod ciężką groźbą przerwania wskutek niemożności dostarczenia na czas sum na wypłatę robocizny i aprowizację, co groziło zaburzeniami i strajkami.

Skarb wskutek braku gotowizny nie był w możności udzielić Biuru Sprzedaży potrzebnych kredytów. Suma otrzymana od Skarbu wynosi 18 milionów marek, podczas gdy niemieckie Biuro Sprzedaży, operując wyłącznie w jednej okupacji, miało zaangażowane 30 milionów marek

Aby temu brakowi zapobiec i równocześnie wspomóc przemysł górniczy, koniecznym jest zaciągnięcie pożyczki w bankach prywatnych. Kapitał użyty na obrót Biura Sprzedaży, powraca w całości po zlikwidowaniu jego działalności, zatem Skarb nie będzie ponosił ciężarów tego długu.

Z chwilą unormowania stosunków w Zagłębiu, obniży się do prawidłowej normy wygórowaną dziś cenę węgla; obroty będą wyrażały się wskutek tego w mniejszej sumie. Zaliczkowanie kopalń również się zmniejszy. Możliwym się stanie już wówczas wycofanie części obrotowego kapitału i pokrycie zaciągniętego obecnie długu.

Minister Przemysłu i Handlu
Hącia^f
Szef Sekcji Górniczo-Hutniczej
g...g

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

5

PROTOKÓŁ 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Iwanicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk. Jan Wroczyński
Kierownik Biura Prac Kongresowych	p. Franciszek Pułaski
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 20 po południu.

1. P. Prezydent Ministrów wspomina o smutnych wieściach, jakie nadeszły ze Śląska Cieszyńskiego, i sądzi, że byłoby wskazaniem, aby dla podniesienia tamtejszej ludności na duchu pojechało tam kilku pp. Ministrów. Zdecydowano, że 23 b.m. wyjadą do Cieszyna pp. Ministrowie Minkiewicz, Iwanowski, Pruchnik i Eberhardt¹⁰.

2. P. Prezydent Ministrów zdaje sprawę z bytności u niego delegacji Związku b. wojskowych Polaków, odczytuje ich żądania, przedstawione w doręczonym mu memoriale oraz komunikuje o stanowisku, jakie zajął w stosunku do tych

¹⁰ 20 stycznia 1919 r. Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego wysłała do Prezydium Rady Ministrów depeszę alarmującą o gromadzeniu się w okolicach Ostrawy wojska czechosłowackiego. Podejrzewała, że Czesi chcą przynajmniej uniemożliwić przeprowadzenie wyborów na terenie Śląska Cieszyńskiego. Ministrowie nie dotarli na Śląsk z powodu zajęcia go w tym dniu przez wojska czechosłowackie.

żądań. Po dyskusji postanowiono całą tę sprawę przekazać p. Ministrowi Pracy i O.S., który przedstawi następnie Panu Prezydentowi Ministrów konkretne wnioski co do jej załatwienia.

3. P. Minister English zdaje sprawę ze stanu subskrypcji na pożyczkę wojenną, która dotychczas bynajmniej nie ziściła pokładanych w niej nadziei. W związku z tą sprawą zwraca uwagę pp. Ministrów na konieczność przestrzegania norm, zawartych w okólnikach Min[isterstwa] Skarbu co do sposobu podejmowania gotówki z Kasy Państwowej. Wobec tego, że na tym tle wynikają między Min[isterstwem] Skarbu a poszczególnymi ministerstwami liczne nieporozumienia, p. Szef Sekcji Byrka zaprosi w najbliższym czasie przedstawicieli wszystkich ministerstw celem udzielenia im w tej mierze odpowiednich wyjaśnień.

4. Protokół 18-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 21 stycznia b.m. odczytano i przyjęto.

5. ^bZałącznik N° 2^b W dyskusji nad zgłoszonym przez Min[isterstwo] Sztuki i Kultury projektem dekretu o tymczasowym zabezpieczeniu granic Państwa od wywozu zabytków sztuki i kultury uznano, że cel, którego to Ministerstwo pragnie dopiąć w drodze tego dekretu, da się osiągnąć znacznie prościej, a mianowicie Min[isterstwo] Aprowizacji wyda straży granicznej polecenie nieprzepuszczania przez granice Państwa także zabytków sztuki i kultury.

6. ^bZałącznik N° 3^b Przystąpiono do obrad nad projektem dekretu w sprawie utworzenia przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu państwowej komisji przywozu, wywozu i przewozu. Wobec podniesionego przez p. Ministra Minkiewicza zarzutu, że projekt ten znajduje się w pewnej sprzeczności z wydanym już dekretem w przedmiocie obrony ludności przed lichwą wojenną, postanowiono przekazać go do przeredagowania ewent. w porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami Prezydium Rady Ministrów¹¹.

7. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zewnętrznych o przyznanie na koszty wyjazdu do Paryża Biura Prac Kongresowych zaliczki do wyrachowania w kwocie 300 000 mk.

8. P. Minister English porusza sprawę rozrachunku Państwa Polskiego z b. państwami rozbiorowymi, stwierdza, że sprawą tego rozrachunku zajmuje się jednocześnie cały szereg instytucji i urzędów i konstatuje potrzebę jak najrychlejszego skoncentrowania całej tej akcji w jednym urzędzie wzgl. ministerstwie.

Zaproszony w celu wyjaśnień w tej sprawie p. Kierownik Biura Prac Kongresowych Pułaski stwierdza, że urzędem, który koncentruje całą akcję, jest Wydział Rozrachunkowy Biura Prac Kongresowych, na którego czele stoi p. Władysław Grabski. Wydział ten dzieli się na 3 oddziały: dla zaboru rosyjskiego z p. Kazimierzem Olszowskim na czele, dla b. zaboru austriackiego z p. Jerzym Michalskim – i dla b. zaboru pruskiego z p. Wojciechem Trąmpczyńskim.

¹¹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 216.

W dyskusji uznano, że niezależnie od tego, czy akcję tę pozostawi się dalej Wydziałowi Rozrachunkowemu B[iura] Pr[ac] Kongr[esowych], czy też powierzy się ją jakiemuś specjalnemu urzędowi, kompetencja tego urzędu musi zostać ściśle określona i musi mu być przyznana egzekutywa. Wobec tego postanowiono zwrócić się do p. Wł[adysława] Grabskiego, by przygotował w tym duchu konkretny wniosek i zreferował go na Radzie Ministrów.

9. P. Minister Iwanowski odczytuje projekt odezwy do bezrobotnych. Wobec sprzeciwu p. Ministra Wojciechowskiego, który sądzi, że nie należy wydawać odezwy, lecz działać w kierunku złagodzenia położenia bezrobotnych p. Minister Pracy i O.S. oświadcza, że wyda tę odezwę ze swoim tylko podpisem.

10. Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Englicha, aby sprowadzane obecnie z Poznańskiego artykuły żywności, jak również transporty ich, mające nadejść z Ameryki, przepuścić do kraju bez cła.

11. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o przyznanie mu dodatkowego kredytu 1 200 000 mk na nabycie niezbędných dla wojska polskiego karabinów.

12. P. Prezydent Ministrów wyznacza następne posiedzenie na dzień 24 b.m. na godz. 5-ą po poł[udniu].

Koniec posiedzenia o godz. 9-ej m. 25 wieczorem.

^fPaderewski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Porządek dzienny 19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu].
2. Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury w sprawie tymczasowego zabezpieczenia granic Państwa od wywozu zabytków sztuki i kultury¹².
3. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu Państwowej Komisji przywozu, wywozu i przewozu¹³.
4. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt na zakup karabinów].

¹² Nie publikuje się.

¹³ Nie publikuje się.

Porządek dzienny
19-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1919 r. o godz. 5 po południu

1. Odczytanie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt dekretu o podatku zaliczkowym.
3. Projekt dekretu o wywozie towarów za granicę i przywozie ich z zagranicy.
4. Projekt dekretu w sprawie zabezpieczenia granic państwa od wywozu zabytków za granicę.
5. Projekt taksy tymczasowej pisarzy hipotecznych.
6. Projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych.
7. ^cWniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu o kredyt dla przemysłu węglowego.^c
8. Sprawy bieżące.

^cZałącznik do punktu 11^c ^cN^o 4^c

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o dodatkowy kredyt na zakup karabinów]

Ministerstwo
Spraw Wojskowych
Nr 557 KM

Warszawa dn. 22 stycznia 19[19] r.

Wniosek nagły
Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Spraw Wojskowych wnosi o uchwalenie następującego:

WNIOSEK

Otworzyć Ministerstwu Spraw Wojskowych dodatkowy kredyt w kwocie 1 200 000 (jeden milion dwieście tysięcy) marek na nabycie niezbędnych dla Wojska Polskiego karabinów.

MOTYWY

Ministerstwo Spraw Wojskowych odebrało wiadomość o możebności nabycia w Budapeszcie 10 000 karabinów Manlichera i Mausera. Mając na względzie absolutny brak karabinów, ponieważ zapasy są zupełnie wyczerpane, oraz potrzeby

załatwienia tej sprawy przez specjalną komisję, która wyjeżdża w tych dniach do Budapesztu w celu nabycia tam amunicji, Ministerstwo Spraw Wojskowych prosi o uchwalenie wyżej podanego wniosku.

^fWroczyński^f
Inżynier Pułkownik
Kierownik Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych]

Skierowano na Radę Ministrów
..... 1919 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

6

PROTOKÓŁ 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1919 r.

Przewodniczy	Pan Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. pułk. Jan Wroczyński
Kierownik Biura Prac Kongresowych	p. Franciszek Pułaski
Szef Biura Prezydyjnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 45 po południu.

1. P. Prezydent Ministrów odczytuje telegramy o wypadkach na Śląsku Cieszyńskim i wystosowany z tego powodu protest do Ministra Spraw Zagranicz[nych] Rz[eczy]p[ospo]litej czesko-słowackiej, zawiadamiając, że przesłał go też Komitetowi Narodowemu [Polskiemu] w Paryżu celem podania do wiadomości państwom koalicji¹⁴.

2. P. Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji Eberhardt zawiadamia, że polecił chwilowo zatrzymać dwa sanitarne pociągi austriackie tu przybyłe, które sztab generalny chciał odesłać z powrotem, obawia się bowiem, że po drodze przejęli by je zapewne Czesi na swoim terytorium.

3. P. Minister Pruchnik prosi p. Prezydenta Ministrów o zwrócenie uwagi Szefowi Sztabu Generalnego na liczne zażalenia kół cywilnych na armię, jakie coraz częściej napływają ze Lwowa.

¹⁴ 23 stycznia 1919 r. wojska czechosłowackie zajęły polską część Śląska Cieszyńskiego i dotarły aż po linię Wisły. 30 stycznia pod naciskiem mocarstw zawarto zawieszenie broni.

4. Protokół 19-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

5. ^bZałącznik] N° 2^b Wniosek nagły p. Ministra Apropowizacji w sprawie produkcji spirytusu przyjęto, przy czym p. Minister Janicki prosi, by podobne wnioski na przyszłość były przedkładane dopiero po porozumieniu z Min[isterstwem] Rolnictwa¹⁵.

6. P. Minister Minkiewicz wnosi w formie nagłego wniosku projekt dekretu w sprawie karania winnych niedostawienia kontyngentów, który skutkiem sprzeciwu przeciw oddaniu prawa karania władzom administracyjnym, jako jeszcze niedostatecznie wyszkolonym, odroczone do następnego posiedzenia.

7. ^bZałącznik] N° 3^b Uchwalono projekt dekretu o wywozie towarów zagranicę, przywozie z zagranicy i przewozie tranzytowym z następującymi zmianami:

a) przyjęto do wiadomości zmiany na poprzednim posiedzeniu poczynione w art. 1 do 5 projektu, a mianowicie skreślenie w art. 1 trzykrotnie słów „Polskiego” oraz dodanie po słowie „przewóz”, słowa „tranzytowy”; w art. 2 skreślenie w ustępie pierwszym słowa „Państwowa”, a dodanie po słowie „komisja” słów „z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa, Apropowizacji i Skarbu”, tudzież na końcu ustępu słów „w sprawach, dotyczących pozwolenia na przywóz towarów, potrzebne jest pozwolenie Ministerstwa Skarbu”; nadto zastąpienie w trzecim ustępie słowa „Ministerstwem” słowem „Ministrom”; wreszcie skreślenie w art. 3 słowa „Polskiego”;

b) art. 6-mu nadano następujące brzmienie: „Niezależnie od kar w myśl art. 3 i 4 wymierzyć się mających należy orzec na rzecz skarbu państwa konfiskatę towaru, będącego przedmiotem przestępstwa. W toku postępowania należy zarządzić sprzedaż towaru po cenach normalnych, jeśli dalsze przechowywanie go ze względu na grożące zepsucie lub inne okoliczności nie jest możliwe; środki prawne nie wstrzymują wykonania”.

c) artykułowi 8 nadano następujące brzmienie: „We wszystkich wypadkach, gdy konfiskata towarów nie będzie orzeczona, towar lub osiągnięta ze sprzedaży suma będzie w jego miejsce zwrócona”.

d) w ustępie 2 art. 9-go wstawiono jako początek drugiego zdania słowa „niezakupiony towar względnie”, a po słowie „kupna” wstawiono słowa „wyda się po złożeniu względnie”, skreślono natomiast słowa „wyplaci się”.

e) skreślono drugie zdanie w art. 10 od słowa „przepis” począwszy.

f) w art. 12 zastąpiono słowa „dekret niniejszy, którego wykonanie” słowami „wykonanie niniejszego dekretu”, skreślono zaś koniec zdania od słowa „otrzymują”¹⁶.

¹⁵ DzPPP, 1919, nr 11, poz. 90.

¹⁶ DzPPP, 1919, nr 11, poz. 90.

8. ^bZałącznik] N° 4^b Projekt dekretu w przedmiocie jednorazowej państwowej daniny od nieruchomości i majątku w kapitale referuje p. Minister English. W dyskusji szczegółowej przyjęto projekt z następującymi zmianami:

a) dodano w art. 4 jako punkt 5 skali pozycję: „powyżej 500 000 marek względnie 750 000 koron 2%”;

b) w art. 5 po dłuższej dyskusji zmieniono w punkcie 2 wymiar daniny dla klasy IV-ej na 4 marki względnie 7 koron, a ostatniemu ustępowi nadano następujące brzmienie:

„W wypadkach na uwzględnienie zasługujących mogą być przyznawane ulgi:

a) dla gospodarstw do 6-ciu morgów w wysokości do 50% daniny przez władze skarbowe I-ej instancji według instrukcji Ministerstwa Skarbu,

b) w innych wypadkach przez Ministerstwo Skarbu”;

c) przy art. 10 p. Minister English wyjaśnia na zapytanie p. Ministra Janickiego, że w instrukcji poleci powołać w gminach wiejskich jednego reprezentanta ludności rolniczej, a w miastach reprezentanta przemysłu i handlu;

d) w art. 14 zastąpiono termin „dni 30-tu” terminem „dni 14-tu”, a na końcu dodano zdanie „nadanie rekursu na pocztę lub telegraf uważa się za wniesienie.”

e) w art. 18 zastąpiono słowa „gminy lub gospodarstwa zniszczone” słowami „wszystkie przedmioty majątkowe, które ucierpiały”, a słowa „od gruntów” skreślono;

f) w art. 19 uchwalono przeliczyć wyrażone w markach stawki kar w koronach po urzędowym kursie przerechnowania, a w ustępie 3 termin „dni 30” terminem „dni 14”;

g) uchwalono, by wydział prasowy Ministerstwa Skarbu po pojawieniu się dekretu wyjaśnił w pismach powody, dla których w dekrecie musiała być zastosowana różnolitość podstawy przerechnowania pozycji w markach wyrażonych na korony, tudzież nie można było uwzględnić przy daninie od gruntów gospodarstw do 6-ciu morgów przez zupełne zwolnienie ich¹⁷.

9. ^bZałącznik] No. 5^b Wniosek Biura Prac Kongresowych w sprawie scentralizowania w nim prac rozrachunkowych z państwami porozbiorowymi, przedstawiony przez p. Marszałka Pułaskiego, przyjęto z następującymi zmianami:

a) w art. 1 dodano na końcu słowa „wszystkich trzech zaborów”;

b) artykułowi 3-mu nadano następujące brzmienie: „wydział rozrachunkowy obejmuje czynności urzędu rozrachunkowego przy Ministerstwie Skarbu, który zostaje rozwiązany, i koncentruje prace rozrachunkowe poszczególnych ministerstw oraz ma prawo żądania pomocy od wszelkich władz publicznych i instytucji społecznych”;

c) ustęp 2 art. 5-go przereformowano w następującej formie: „Osoby wezwane celem dostarczenia potrzebnych informacji winny wezwaniu uczynić zadość”;

d) skreślono koniec art. 6-go od słów „zwłaszcza” począwszy;

¹⁷ DzPKP, 1919, nr 11, poz. 128.

e) słowo „rozporządzenie” zastąpiono w art. 7 słowem „dekret”, uchwalając wydać przepis w formie dekretu.

10. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto nagły wniosek Kierownika Min[isterstwa] Spraw Wojskowych co do rozszerzenia zarządzonego już poboru na dalszych 13 powiatów.

11. ^bZałącznik] N° 7^b Przyjęto projekt dekretu o zakazie wwozu kruszców w monetach, sztabach i wyrobach¹⁸.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min[ut] 50 wieczór.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu].
2. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie uregulowania produkcji spirytusu¹⁹.
3. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu Państwowej Komisji przywozu, wywozu i przewozu²⁰.
4. Projekt dekretu w przedmiocie poboru jednorazowej państwowej daniny od nieruchomości i majątku w kapitale²¹.
5. [Wniosek Biura Prac Kongresowych o scentralizowanie prac rozrachunkowych z byłymi państwami zaborczymi].
6. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie rozszerzenia poboru]²².
7. Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie dekretu o zakazie wywozu kruszców w monetach, sztabach i wyrobach²³.

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny

20-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt dekretu o przywozie, wywozie i przewozie tranzytem towarów.

¹⁸ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 144.

¹⁹ Nie publikuje się.

²⁰ Nie publikuje się.

²¹ Nie publikuje się.

²² Nie publikuje się.

²³ Nie publikuje się.

3. Projekt dekretu w przedmiocie poboru jednorazowej daniny od nieruchomości i majątku.
4. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie utworzenia urzędu likwidacyjnego w Lublinie.
5. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie instrukcji dla konsultacji prawnej międzyministerialnej.
6. Projekt dekretu o zakazie wywozu kruszców zagranicę.
7. Projekt dekretu w sprawie uregulowania produkcji spirytusu.
8. Projekt dekretu o skarbie narodowym.
9. Wniosek Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców o kredyt 1½ miliona marek.
10. Projekt dekretu o taksach komorników sądowych.
11. Projekt dekretu w przedmiocie rozporządzenia b. władz okupacyjnych w zakresie prawa cywilnego i handlowego.

°Załącznik do punktu 9 N° 5°

[Wniosek Biura Prac Kongresowych o scentralizowanie prac rozrachunkowych z byłymi państwami zaborczymi]

Kierownik
Biura Prac Kongresowych

Warszawa, dn. 24 stycznia 19 r.

Wniosek na Radę Ministrów

Biuro Prac Kongresowych w myśl ustalonej na Radzie Ministrów z dnia 22 b.m. opinii o konieczności:

^bDekret w sprawie^b

- a) zcentralizowania prac rozrachunkowych z państwami rozbiornymi,
 - b) nadania Wydziałowi Rozrachunkowemu egzekutywy przy ustalaniu strat wojennych,
 - c) natychmiastowego udziału państwa polskiego w repartycji majątku państw rozbiornych,
- i na zasadzie udzielonego przez Radę Ministrów polecenia ma zaszczyt złożyć wniosek następujący:

°Dekret°

Wydane uchwałą Rady Ministrów z dnia 28 XI rozporządzenie powołujące do życia „Biuro Prac Kongresowych” zostaje uzupełnionym przepisami następującymi:

1) Biuro Prac Kongresowych będzie ciałem pomocniczym Rządu Polskiego przy przeprowadzaniu uchwał kongresu pokojowego, co do ustalenia granic

państwa, co do przeprowadzenia rozrachunku między państwowego ^cwszystkich rządów^c itp.

2) Do wydziału rozrachunkowego Biura deleguje każde Ministerstwo swego delegata.

3) Wydział Rozrachunkowy kieruje pracami rozrachunkowymi poszczególnych Ministerstw i ma prawo żądania pomocy od wszelkich władz publicznych i instytucji społecznych.

4) Za zgodą właściwego Ministerstwa może wydział rozrachunkowy rozesłać kwestionariusze do osób prywatnych.

Kto by odmówił wypełnienia kwestionariusza, albo który by dał odpowiedzi z prawdą niezgodne, będzie karany grzywną aż do 1000 Mk. Wymierzenie grzywny jest rzeczą sądu pokoju.

5) Dla zbadania pewnych faktów może Wydział wysłać swoje organy na miejsce, lub wezwać władzę miejscową do przeprowadzenia badania.

^hOsoby prywatne, badane co do tego faktu, winny stawić się na wezwanie i winny odpowiadać na zadawane pytania.^h

^cOsoby wezwane celem dostarczenia potrzebnych informacji, winne wezwaniu naszemu uczynić zadość.^c

Kto by odmówił odpowiedzi, lub dał odpowiedź nieprawdziwą, będzie karany według przepisów art. 4.

6) W porozumieniu z właściwym Ministerstwem wyśle Wydział Rozrachunkowy specjalne organy kontrolujące akcję dzielenia majątku państwowego państw rozbiornych, ^hzwłaszcza zaś majątku b. monarchii austro-węgierskiej, byłego państwa austriackiego i byłego funduszu krajowego śląskiego.

7) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z chwilą ogłoszenia.^h

Minister Spraw Zagranicznych
Kierownik Biura Kongresowego

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 25 stycznia 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Pań[stwowych]	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Szef Biura Prezydzialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 15 po poł[udniu].

1. ^bZa[łącznik] N° 2^b P. Minister Janicki przedkłada wniosek nagły w sprawie przyznania 5 milionów marek kredytu na spłatę należności za drzewo do odbudowy zniszczonych wypadkami miejscowości. Nagłość tej sprawy motywuje p. Minister tym, że drzewo z lasów rządowych jest obecnie na wielką skalę rozkradane przez potrzebujących budulca na odbudowę, wobec czego należy jak najspieszniej z jednej strony przyznać pewne ulgi w nabywaniu go, z drugiej zaś położyć w energiczny sposób tamę kradzieży.

W dyskusji p. Minister English zwraca uwagę na niewłaściwe zredagowanie tego wniosku, ponieważ nie chodzi tu o przyznanie żadnego gotówkowego kredytu z kasy państwowej, lecz o zredukowanie dochodów z lasów państwowych o odpowiednią kwotę, a więc o upoważnienie p. Ministra Rolnictwa i D.P. do wydawania drzewa na ulgowych warunkach. Wobec tego proszono p. Ministra Rolnictwa o cofnięcie na razie wniosku i odpowiednie przeredagowanie go, a równocześnie upoważniono go do wydania natychmiast stosownych zarządzeń w sprawie wydawania drzewa na ulgowych warunkach.

2. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu w przedmiocie utworzenia nowych urzędów państwowych, a mianowicie: Dyrekcji Monopolu Tytoniowego, Dyrekcji Monopolu Wódczanego, Urzędu Nadzoru nad Prywatnymi Towarzystwami Ubezpieczeń, Dyrekcji Loterii Państwowej i Graficznych Zakładów Państwowych.

3. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o asygnowanie 2 milionów marek na uruchomienie Państwowych Zakładów Graficznych i otwarcie im kredytu w PKKP do wysokości 8 milionów marek pod zastaw państwowych obligacji pożyczkowych.

4. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefów Sekcji w tym Ministerstwie pp. Karola ^aBirkfellnera^a i dr. Adama Kozubowskiego.

5. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefów Sekcji pp. Edwarda Lechowicza i Augusta Wowkonowicza.

6. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że otrzymał od p. Stanisława Ustyanowskiego pismo z prośbą o dymisję ze stanowiska Podsekretarza Stanu w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych oraz z prośbą o wypłacanie mu emerytury w wysokości ostatnio pobieranej płacy, w zamian za co odstępuje on swoją pretensję o emeryturę do skarbu austriackiego skarbowi polskiemu. P. Minister oświadcza, że dymisję tę postanowił przyjąć, co do pretensji emerytalnej p. Ustyanowskiego zdecydowano odpowiedzieć mu, iż jego roszczenie o emeryturę do skarbu polskiego będzie mogło być podniesione dopiero z chwilą wydania ustawy emerytalnej, roszczenie zaś o emeryturę z tytułu służby państwowej austriackiej zalecono mu skierować do Komisji Rządzącej dla Galicji.

7. ^bZałącznik] N° 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości zatwierdzono statut Nadzwyczajnej Komisji Śledczej celem przeprowadzenia śledztwa wstępnego co do wydarzeń, dotyczącej delegacji Czerwonego Krzyża Rosyjskiej Republiki Sowieców²⁴ i śmierci Zbigniewa Fabierkiewicza²⁵.

²⁴ W nocy z 3 na 4 stycznia 1919 r. w pobliżu wsi Wyliny-Ruś w powiecie bielskim na Podlasiu żandarmi polscy zamordowali (z własnej inicjatywy) eskortowaną do granicy sowiecką delegację Czerwonego Krzyża w składzie: Bronisław Wesołowski, Maria Alterowa, Magdalena Ajwazowa oraz lekarz Ludwik Klocman, uważając ich za sowieckich emisariuszy i agitatorów. Postrzelonemu w szyję Leonowi Alterowi udało się przeżyć i powiadomić władze bolszewickie. W nocy wysłanej 8 stycznia sowiecki Ludowy Komisarz Spraw Zagranicznych Georgij Cziczerin oskarżył władze polskie o zamordowanie członków delegacji. 11 stycznia wniosek w sprawie wyjaśnienia zbrodni zgłosił rządowi min. Leon Wasilewski. Prośbę o to samo wystosowało 16 stycznia Międzynarodowe Towarzystwo Czerwonego Krzyża. W wyniku śledztwa postawiono przed sąd sześciu wojskowych, z których na początku 1920 r. pięciu skazano na niewielkie kary więzienia, jednego uniewinniono.

²⁵ Zbigniew Fabierkiewicz, działacz SDKPiL, został zastrzelony 8 stycznia 1919 r. przez polskiego żandarma na stacji kolejowej w Łapach przed przekazaniem stronie sowieckiej.

8. P. Prezydent Ministrów komunikuje o treści depesz, otrzymanych od Rady Narodowej w Cieszynie co do położenia na Śląsku Cieszyńskim; w szczególności Rada Narodowa prosi o decyzję, czy wybory do Sejmu mają się mimo ostatnich wypadków odbyć w dniu 26 b.m. Postanowiono jednomyślnie odpowiedzieć Radzie Narodowej, że wyborów odraczać nie należy.

9. P. Minister English na podstawie informacji z Poznańskiego komunikuje, że spodziewają się tam w najbliższych dniach generalnego ataku ze strony niemieckiej i prosi p. Prezydenta Ministrów o interwencję u państw koalicji w celu uniemożliwienia tego ataku.

10. P. Minister Wojciechowski prosi p. Prezydenta Ministrów o interwencję u państw koalicji także w tym kierunku, by Niemcy ewakuowali południową część Suwalszczyzny, ponieważ nie chcą oni jej opuścić pod pozorem, że winna ona należeć do Litwy i że obowiązkiem ich jest bronić jej przed napaścią bolszewików.

11. Protokół 20-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 24 b.m. odczytano i przyjęto.

12. ^bZałącznik N° 7^b Pod obrady wchodzi wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Likwidacyjnego w Lublinie. W dyskusji uznano, że nie zachodzi potrzeba utworzenia w celu likwidacji spraw b. Generalgubernatorstwa Lubelskiego osobnego urzędu, natomiast p. Prezydent Ministrów winien mianować specjalnego komisarza likwidacyjnego i polecić mu przeprowadzenie tej likwidacji w jak najkrótszym czasie. Komisarzowi temu przydani będą delegaci wszystkich zainteresowanych ministerstw, którzy pod jego kierunkiem, ale w ścisłym porozumieniu ze swoimi ministerstwami, przeprowadzą tę likwidację. Wybór osoby komisarza likwidacyjnego pozostawiono uznaniu p. Prezydenta Ministrów.

13. P. Minister Janicki komunikuje, że do Min[isterstwa] Rolnictwa i D. P. przybyli przedstawiciele jakiejś misji polskiej z Anglii pp. bar[on] Kronenberg i Sztolcman z prośbą o dostarczenie fachowych artykułów o Polsce dla prasy angielskiej. Na zapytanie p. Ministra wyjaśnia p. Prezydent Ministrów, że osoby tych panów są mu znane. Co do artykułów fachowych p. Prezydent prosi, by artykułów takich zarówno ze strony Min[isterstwa] Rolnictwa, jak ewent. i innych Ministerstw nie skierować wprost do tych panów, lecz do Wydziału Ekonomiczno-Społecznego Min[isterstwa] Spraw Zewnętrznych.

14. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto projekt dekretu o odpowiedzialności za niedostarczanie ziemiopłodów²⁶.

15. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto uchwalony przez poprzedni Gabinet projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych²⁷.

²⁶ DzPKP, 1919, nr 10, poz. 126.

²⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 186.

16. ^bZałącznik do punktu 9 przedłożonego 11 I 1919^b Przyjęto uchwalony przez poprzedni Gabinet projekt dekretu o skarbie narodowym.

17. ^bZałącznik do punktu 10 przedłożonego 27 XII 1918^b Przyjęto uchwalony przez poprzedni Gabinet projekt dekretu w przedmiocie taksy dla komorników sądowych.

18. Decyzję co do wniosku Państwowego Urzędu do spraw Jeńców o kredyt 1,5 miliona marek na zwalczanie tyfusu plamistego wśród przewożonych jeńców i robotników uchwalono odroczyć wobec nieobecności przedstawiciela tego Urzędu. P. Minister Janiszewski podnosi, że Urząd ten poddał się jakoby w sprawach sanitarnych pod kontrolę wojskowości, co jest niewłaściwym, ponieważ według dekretu organizacyjnego ma on podlegać jedynie Radzie Ministrów. Polecono zbadać tę sprawę przez Prezydium Rady Ministrów.

19. W związku z tą sprawą komunikuje p. Minister Janiszewski, że zgłosiła się do niego misja międzynarodowego stowarzyszenia Czerwonego Krzyża w sprawie przewozu jeńców rosyjskich z Niemiec do Rosji z żądaniem poczynienia jej ułatwień w ruchu wewnątrz kraju (biletów wolnej jazdy, legitymacji dyplomatycznych itp.) P. Szef Biura Prezydyalnego wyjaśnia, że misja ta była także i u niego i że przyrzekł jej poparcie, zarazem jednak zwraca uwagę p. Ministrowi Spraw Wewnętrznych, że należałoby roztoczyć nad jej działalnością pewną kontrolę, ponieważ osoby jej członków nie są ogólnie znane.

20. Uchwalono zgodnie z uchwałą poprzedniego Gabinetu wydać postanowienie w przedmiocie przeniesienia siedziby Komisji Ziemskiej Okręgowej z Łodzi do Piotrkowa.

21. ^bZałącznik N° 10^b W sprawie przedłożonego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu projektu przepisów tymczasowych o wynagrodzeniu urzędników Urzędu Patentowego uznano, że sprawa ta nie wymaga rozstrzygnięcia w drodze prawodawczej, lecz że wystarczy tu porozumienie Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu z Min[isterstwem] Skarbu i zatwierdzenie budżetu Urzędu Patentowego przez Radę Ministrów.

22. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto przedstawione przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu projekty dekretów:

- a) o patentach na wynalazki²⁸,
- b) o ochronie wzorów rysunkowych i modeli²⁹,
- c) o ochronie znaków towarowych³⁰.

23. P. Minister Wojciechowski podnosi sprawę udziału w Sejmie przedstawicieli zaboru pruskiego oraz Litwy i Rusi. Pan Minister osobiście jest zdania, że sprawę tę należy pozostawić do decyzji Sejmu, jeżeli jednak miałyby ona

²⁸ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 137.

²⁹ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 138.

³⁰ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 139.

być zdecydowaną przez Rząd w drodze dekretu, to uważa, że należy powziąć tę decyzję w najbliższym czasie przedtem, nim wynik wyborów do Sejmu będzie ogólnie znany. Postanowiono sprawę tę rozważyć na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

24. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę żydowską i sądzi, że ze względu na politykę zagraniczną i wielki wpływ Żydów w krajach koalicji należałoby uczynić jakiś krok, który pozyskałby sympatię dla Polski międzynarodowych sfer żydowskich. Postanowiono nad tą sprawą zastanowić się na najbliższym posiedzeniu.

25. P. Prezydent Ministrów wyznacza następne posiedzenie na dzień 27 b.m. na godzinę 5-tą po południu.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min. 10 wieczorem.

†JJPaderewski†

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu].
2. [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o kredyt 5 mln mk na drewno do odbudowy zniszczonych miejscowości]³¹.
3. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie powołania nowych urzędów państwowych].
4. Wniosek Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o uruchomienie Państwowych Zakładów Graficznych³².
5. Wniosek o powołanie dr. Karola Birgfellnera na szefa sekcji w Ministerstwie Skarbu³³.
6. [Statut Nadzwyczajnej Komisji Śledczej].
7. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie utworzenia Urzędu Likwidacyjnego w Lublinie]³⁴.
8. [Projekt dekretu o odpowiedzialności za niedostarczanie ziemiopłodów]³⁵.
9. Projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych³⁶.
10. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu o zatwierdzenie kategorii płac urzędników Urzędu Patentowego³⁷.
11. Projekty ustaw tymczasowych o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli, o ochronie znaków towarowych³⁸.

³¹ Nie publikuje się.

³² Nie publikuje się.

³³ Nie publikuje się.

³⁴ Nie publikuje się.

³⁵ Nie publikuje się.

³⁶ Nie publikuje się.

³⁷ Nie publikuje się.

³⁸ Nie publikuje się.

Porządek dzienny
21-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie utworzenia urzędu likwidacyjnego w Lublinie.°
3. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie instrukcji dla konsultacji prawnej międzyministerialnej.
4. Projekt dekretu w sprawie uregulowania produkcji spirytusu.
5. Projekt dekretu o skarbie narodowym.
6. Wniosek Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców o kredyt 1½ miliona marek.
7. Projekt dekretu o taksach dla komorników sądowych.
8. Projekt dekretu w przedmiocie rozporządzeń b. władz okupacyjnych w zakresie prawa cywiln[ego] i handlowego].
9. Projekt dekretu o przepisach karnych za niedostarczenie kontyngentów.
10. Projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych.
11. Projekt dekretu o patentach na wynalazki.
12. Projekt dekretu o ochronie wzorów rysunkowych i modeli.
13. Projekt dekretu o ochronie znaków towarowych.
14. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w przedmiocie wynagrodzenia urzędników Urzędu Patentowego.
15. Projekt statutu Banku Rolnego.

°Załącznik do punktu 2 N°c

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie powołania nowych urzędów państwowych]

Sekcja I

Wydział 1

Ministerstwo Skarbu w przedmiocie utworzenia nowych urzędów państwowych

Opracowywanie spraw loterii państwowej, nadzoru nad prywatnymi Towarzystwami Ubezpieczeń, graficznych zakładów państwowych oraz monopoli tytoniowego i spirytusowego w Ministerstwie Skarbu, okazało się ze względów administracyjnych i technicznych mało odpowiednie. Sprawy te muszą być odrębnie administrowane w sposób dla agend danej kategorii bardziej stosowny,

co już z natury rzeczy nie da się uskuteczyć w samej centrali, w której praca urzędowa odbywa się w bardziej jednolity sposób.

Z uwagi na to uważam za konieczne stworzenie dla każdej z tych agend osobnego urzędu, a mianowicie:

1. Dyrekcji Loterii państwowej,
2. Urzędu nadzoru nad prywatnymi towarzystwami ubezpieczeń,
3. Graficznych Zakładów państwowych,
4. Dyrekcji Monopolu tytoniowego,
5. Dyrekcji Monopolu spirytusowego,

Stosunek tych Urzędów do Ministerstwa Skarbu dałoby się określić w ten sposób, że każdy z nich byłby odrębnym zakładem jednolicie administrowanym, a podlegałby tylko co do ogólnego kierunku i wytycznych administracji Ministerstwu Skarbu.

Organizacja i bliższe określenie stosunku tych urzędów do Ministerstwa tudzież ustalenie kompetencji nastąpiłoby w czasie późniejszym.

Wobec powyższego wnoszę:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Agendy monopolu tytoniowego i wódczanego, jako też sprawy ubezpieczeniowe wyłącza się z zakresu spraw procedowanych bezpośrednio w Ministerstwie Skarbu i przydziela się je nowo utworzyć się mającym zakładom, a mianowicie Dyrekcji Monopolu tytoniowego, Dyrekcji Monopolu Wódczanego i Urzędowi Nadzoru nad Prywatnymi Towarzystwami Ubezpieczeń.

Nadto tworzy się Dyrekcję Loterii państwowej i Graficzne Zakłady państwowe.

Prace nad organizacją Dyrekcji Loterii Państwowej porucza się inż. Waławowi Paszkowskiemu, na Dyrektora Zakładów Graficznych państwowych angażuje się inż. Aleksandra Tupalskiego w kat. Va stopnia B etatu płac.

2. Upoważnia się Ministra Skarbu do wydania zarządzeń w sprawie organizacji tych zakładów.

Warszawa dnia stycznia 1919.

Wniesiono na Radę Ministrów dnia stycznia 1919.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

°Załącznik do punktu 7 N° 6°

[Statut Nadzwyczajnej Komisji Śledczej]

Rada Ministrów postanawia:

1. Wydelegować do Łap nadzwyczajną Komisję Śledczą celem przeprowadzenia śledztwa wstępnego co do zdarzeń, dotyczących delegacji Czerwonego Krzyża Rosyjskiej Republiki Sowieców i śmierci Zbigniewa Fabierkiewicza.

2. Przewodniczącym tej Komisji wyznaczyć Sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie p. Jana Bronisławskiego, do zamianowania 2-ch członków Komisji upoważnić Ministra Sprawiedliwości.

3. Komisja uzupełnia się przez dobranie 2-ch członków, delegowanych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

4. Sekretarzy ustanawia Przewodniczący Komisji.

5. Komisja ma prawo wzywać do przesłuchania świadków, żądać wyjaśnień od Urzędów i Władz tak cywilnych, jak i wojskowych, przeglądać akta, nie wyłączając akt śledczych i wykonywać w ogóle wszelkie potrzebne czynności.

6. Komisja ustala sama podział pracy, w szczególności zarządza badanie świadków wobec całego kompletu, części tegoż, lub przez poszczególnych członków.

7. Komisja decyduje zwykłą większością głosów; w razie równości głosów zdanie Przewodniczącego rozstrzyga.

8. Komisja sprawuje swe czynności na mocy Ustawy Postępowania Karnego tymczasowo obowiązującego w Królestwie Polskim.

9. Komisja ma prawo stawiania w stan oskarżenia osób, które się okażą winnymi przestępstw ogólnych w danej sprawie, bez względu na ^{hich} cywilny lub wojskowych tych osób – oraz stosowania do nich środków prewencyjnych, przewidzianych w art. 416–421 U.P.K.

10. Komisja oraz jej Przewodniczący komunikują się bezpośrednio z Ministrem Sprawiedliwości, któremu również Komisja przedstawi ukończone śledztwo dla dalszego skierowania.

11. Minister Sprawiedliwości odniesie się do odpowiednich naczelnych władz zarówno cywilnych, jak wojskowych, względem pomocy i współdziałania, a w szczególności względem udzielania Komisji wszelkiej pomocy prawnej, dostarczania lokalu dla przeprowadzenia czynności urzędowych, dostarczenia sił pisarskich itp.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

8

PROTOKÓŁ 22 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 stycznia 1919

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przem[ysłu] i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt,
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owego]	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Szef Biura Prezydyjnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5. 45 po poł[udniu].

1. Protokół 21-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 25-ym stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

2. Wniosek p. Ministra Wojciechowskiego o zaproponowanie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Józefa Beka Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych jednomyślnie przyjęto.

3. Na zawiadomienie p. Ministra Łukasiewicza, że b. austriacki Minister Oświaty p. Madeyski zgłosił chęć oddania swych usług Rządowi Polskiemu, w Krakowie jednak nie ma odpowiedniej dlań posady, p. Prezydent wyraża życzenie, by – o ile nie zachodzi konieczność mianowań na wyższe stanowisko – wstrzymać się z nimi aż do zebrania się Sejmu [Ustawodawczego].

4. Przyjęto wnioski: p. Ministra Lindego o mianowanie p. Władysława Kowarzyka na Prezesa Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Lublinie oraz p. Ministra Supińskiego o mianowanie p. Wacława Beczkowicza Prezesem, a p. Józefa Słomczyńskiego Wice-Prezesem Sądu Okręgowego w Siedlcach.

5. P. Kierownik Ministerstwa Eberhardt zawiadamia, że podtrzymuje uchwalony już przez poprzedni gabinet wniosek o mianowanie p. dr. Ignacego Wróbla Szefem Sekcji w Ministerstwie Komunikacji.

6. P. Minister English przypomina nagłość przedłożenia budżetów, do czego parę Ministerstw jeszcze się nie zastosowało. Przy tej sposobności p. Minister Janicki zwraca uwagę na to, że niejednokrotnie słyszy skargi pod adresem Ministerstwa Skarbu, tak rzeczowe na powolne załatwianie w nim spraw, jak i formalne na złe traktowanie urzędników ministerialnych przez urzędników Ministerstwa Skarbu. Ponadto zwraca uwagę p. Minister Janicki na istnienie w poszczególnych Ministerstwach analogicznych działów, które bez wzajemnego porozumienia załatwiają równolegle zupełnie te same sprawy, i prosi, by p. Prezydent wyznaczył kogoś, co by się rozejrzał w budżetach i organizacji wszystkich Ministerstw i przedstawił rezultat badań p. Prezydentowi lub Radzie Ministrów, celem usunięcia tych błędów. P. Prezydent obiecuje rychłe wyznaczenie swego delegata.

7. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Hąci o zamierzonym wyjeździe na 3 dni.

8. ^bZałącznik No. 2^b P. Minister English odczytuje pismo Naczelniej Rady Ludowej o utworzeniu Głównego Urzędu Żywnościowego z wnioskiem o przyjęcie przez Rząd gwarancji dla pożyczki w wysokości 30 milionów marek, którą ten urząd ma zaciągnąć w bankach, i zauważa, że można by otrzymać z Poznańskiego nadwyżki produktów. Wniosek przyjęto, wyrażając przy tym oczekiwanie, że jednak Główny Urząd Żywnościowy przy zawieraniu wszelkich transakcji zamiennych z ościennymi państwami zwracać się będzie o ile możliwości w pierwszej linii do Ministerstwa Apropowizacji.

9. Sprawę wyborów na Litwie i Rusi referuje p. Minister Wojciechowski i odczytuje pismo Polskiego Komitetu Wykonawczego na Rusi z żądaniem 25 miejsc w Sejmie dla reprezentantów, których wydelegować miałyby oparty na 5-cio przymiotnikowym głosowaniu Sejm dzielnicowy (zgromadzenie), a wobec niemożności zebrania się tegoż, wyłoniony ze zgromadzenia Polski Komitet Wykonawczy. Po dyskusji zapadła uchwała, którą Rada Ministrów postanowiła przedłożyć Sejmowi wnioski, opracowane odnośnie do tego przedstawicielstwa przez Delegacje Polski z Litwy i Rusi.

10. P. Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji oświadcza gotowość przejęcia i załatwienia sprawy, przedstawionej przez p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego, co do wyasygnowania jednomiesięcznej płacy 7-miu ewakuowanym z Wilna kolejarzom, będącym bez środków do życia.

11. P. Prezydent Ministrów zagaja dyskusję w sprawie żydowskiej, wyjaśniając, że celem zadosyćczynienia potrzebom chwili wobec ustawicznych oskarżeń zwłaszcza w prasie angielskiej na niesprawiedliwe traktowanie Żydów w Polsce chodziłoby o ustanowienie ewentualnie przy Min[isterstwie] Spraw

Wewnętrznych referenta spraw żydowskich Żyda, co byłoby też może i zgodne z tradycją dziejową.

P. Podsekretarz Stanu Dembiński przyznaje, że sprawa ma charakter międzynarodowy. Większość ludności żydowskiej poprzestałaby na uzyskaniu równouprawnienia, lecz żądania Żydów idą dziś w kierunku autonomii narodowej. Już Niemcy dążyli za czasów okupacji do rozwiązania tej kwestii i wydali rozporządzenie o organizacji życia żydowskiego, która – oparta na gminie – kulminowała w utworzeniu Rady Religijnej i czyniła zadość potrzebom wyznaniowym. Art. 3-ci jednak wychodził poza ramy sprawy wyznaniowej i pośrednio wkraczał w dziedzinę polityczną (prawo tworzenia szkół i opieki socjalnej). Żydzi wyzyskali tę organizację, czyniąc z gmin faktycznie podstawę autonomii narodowościowej.

Dlatego Departament Wyznań pracuje nad zastąpieniem tego rozporządzenia inną ustawą. W Departamencie tym przestrzega się zasady równorzędności obsadzenia, pracują tam obecnie trzej Żydzi; istnieje więc urząd, który specjalnie opiekuje się Żydami, nie oto zatem Żydom chodzić może. Mówca widzi tu intrygę niemiecką, wyzyskującą każdy objaw niezadowolenia przeciw Polakom. W konkluzji uznaje myśl p. Prezydenta za bardzo na czasie, lecz sądzi, że kompetencje powołać się mającego organu musiały by być dokładnie unormowane, aby nie tangowały zakresu działania ministerstwa oraz, że trudność wielką sprawi kwestia, w jakiej formie myśl tę urzeczywistnić.

W każdym razie oświadcza się zasadniczo przeciw przyznaniu gminom żydowskim charakteru organów autonomicznych.

P. Minister Minkiewicz zaznacza, że o ile Żyd w Ministerstwie Spraw Zewnętrznych jest może potrzebny – to nie rozumie celu wprowadzenia separatyzmu w stosunki wewnętrzne i wskazuje na istniejące przecież równouprawnienie Żydów, a nawet faktycznie lepsze ich położenie w stosunku do chrześcijan, jeśli się uwzględni choćby procent Żydów słuchaczy Uniwersytetu [Warszawskiego] lub znacznie mniejszą śmiertelność wśród ludności żydowskiej, tudzież na wynik spisów ludności z czasów okupacji, kiedy Żydzi podali jako język potoczny język niemiecki.

P. Minister Supiński przypomina szerzoną systematycznie przez Żydów przed Moskalami, a następnie przed Niemcami akcję spotwarzającą Polaków i opowiada się stanowczo przeciw tworzeniu osobnego urzędu, sądzi tylko, że należałoby usunąć w życiu publicznym to, co może wywołać słuszne narzekania – jak skargi na żandarmerię, na którą i reszta ludności słusznie się żali, jak niesłuszne skargi na postępowanie naszego wojska wobec Żydów, którzy do niego wrogo się odnoszą itp. Ponadto należy przeciwdziałać bezpodstawnym oskarżeniom i oszczerstwom. Mówca wskazuje dalej na trudności ewentualnego wyboru takiego referenta spraw żydowskich wobec ogromnego rozbicia wśród samych Żydów, nie ma bowiem Żyda, który by wszystkich reprezentował i wszystkich współwyznawców zadowolili. Dlatego uważa, że należy przekazać sprawę

Sejmowi, dodając, iż uznanie narodowości żydowskiej w Państwie Polskim jest stanowczo wykluczone, bo 14% Żydów po niemiecku mówiących w połączeniu z Niemcami sprowadziłoby germanizację kraju.

P. pułkownik Wroczyński uznaje słuszność zarzutów, czynionych żandarmerii polowej, zwraca jednak uwagę, że jest to właśnie polowa żandarmeria i jako taka podlega Sztabowi Generalnemu; uważa, że należy ją przekształcić w żandarmerię państwową, podlegającą Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

P. Minister Wojciechowski nie zgadza się z utworzeniem osobnego urzędu, a zwłaszcza przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, natomiast jest za obmyśleniem środków łagodzących, a więc zapobieganiem tym zdarzającym się nadużyciom, na jakie narażeni są Żydzi ze strony władz administracyjnych i wojskowych, przez oświadczenie w formie okólnika do podwładnych urzędów i wojska, że wszelkie wykroczenia przeciw Żydom będą karane na równi z wykroczeniami przeciw innym obywatelom państwa.

P. Minister English nie sądzi, by to był wystarczający gest. Sprawę uważa za rzecz olbrzymiej wagi, za środek do wielkiego celu, jakim jest Wielka Polska i pomoc koalicji. Faktem jest natomiast, że koalicji – choć niesłusznie – wydaje się, iż Żydzi w Polsce są prześladowani, to zaś odbiera nam pomoc koalicji zwłaszcza finansową. Uważa więc, że zarządzenie winno być natychmiastowe, na zewnątrz widoczne i wystarczające, a takim będzie tylko mianowanie reprezentanta Żydów, który by przyjmował ich skargi i utrzymywał łączność między Żydami a Rządem.

Przeciw mianowaniu osobnego reprezentanta opowiada się p. Minister Iwanowski, proponując natomiast, by wyzyskiwać w prasie wszystkie na korzyść Rządu przemawiające zarządzenia – jak wysłanie swego czasu Komisji Śledczej Lwowskiej³⁹ i wszelkie dochodzenia w razie wykrycia nadużyć wobec Żydów – oraz wybrać grupę Żydów, która by popierała Rząd przeciw nacjonalistycznej kampanii, i wyzyskać na przykład asymilatorów do utworzenia żydowskiego komitetu propagandy pożyczki państwowej.

P. Minister Hącia uważa proponowaną akcję propagandy za mogącą działać tylko na krótką metę. Proponuje, by ustanowić komisarza do spraw żydowskich przy p. Prezydencie Ministrów. W prasie należałoby ogłosić natychmiast, że Rada Ministrów zamierza utworzyć ten urząd, a co do wyboru osoby będzie toczyć pertraktacje z przedstawicielami organizacji żydowskich. Wybrany musiałby oznajmić publicznie, że Żydom u nas krzywda się nie dzieje. Sądzi też, że wobec rozbicia Żydów może do nominacji w ogóle nie przyjdzie, a w każdym razie wierzy, że Sejm w pierwszym roku tę instytucję usunie.

³⁹ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 1: *Gabinet Jędrzeja Moraczewskiego (18 listopada 1918 – 16 stycznia 1919)*, oprac. M. Kornat, P. Libera, Warszawa 2020, s. 222.

P. Minister Minkiewicz zapytuje, czy istotnie sprawa tak się przedstawia, że w razie niespełnienia tego postulatu Państwo nie dostanie od koalicji pieniędzy, prowiantów i surowców. W tym razie uważałby ją za bardzo nagłą, lecz zwraca uwagę, że trzeba liczyć się z tym, iż przez spełnienie postulatu narazi się Rząd całej większości społeczeństwa.

P. Prezydent wyjaśnia olbrzymi wpływ Żydów na koalicję, miarodajne jej czynniki i delegatów pokojowych, wobec których wszelkie wyjaśnienia stanu faktycznego celu nie osiągnęły, i jeszcze raz podkreśla olbrzymie znaczenie proponowanych zarządzeń jako ratunku w bardzo groźnym położeniu na konferencji pokojowej, dodając, że wybitni reprezentanci żydowscy, z którymi rozmawiał przed swym wyjazdem z Ameryki, oświadczyli mu, że w zamian za wypowiedzenie się Rządu względem Żydów o zapewnieniu im praw, zniesieniu bojkotu i daniu konkretnego dowodu, że rząd wda się w sprawy nadużyć i da Żydom możliwość obrony, obiecują pomoc w formie wpływów, sił, życia i pieniędzy.

Na tym na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego przerwano dyskusję, naznaczając dalszy ciąg na następane posiedzenie.

12. Nagły wniosek p. Ministra Aprowizacji o przyznanie robotnikom suszarni warzyw w Sochaczewie 600-markowych dodatków odroczone do następnego posiedzenia.

13. ^bZałącznik] N° 3 i 4^b Przyjęto wniosek p. Ministra Supińskiego o rozszerzenie przyznanej woźnym i gońcom uchwałą Rady Ministrów z dnia 13-go grudnia 1918 r. podwyżki dodatku ekonomicznego wojennego, także na woźnych i gońców poza Warszawą.

14. Przyjęto nagły wniosek p. pułkownika Wroczyńskiego o udzielenie do rozporządzenia władz wojskowych kredytu 800 tysięcy do jednego miliona marek na przewóz 5000 ludzi uzbrojonych i wyćwiczonych z Kijowa do kraju, z tym, że sprawa będzie formalnie wniesiona i załatwiona na jutrzejszym posiedzeniu.

15. ^bZałącznik] N° 5^b Przy wniesionej przez reprezentanta Ministerstwa Spraw Wojskowych sprawie utworzenia wsi Kościuszkowskiej na gruntach b. Donacji Kozienickiej p. Minister Janicki zwraca uwagę, iż wniosek sprzeciwia się Dekretowi z 4-go listopada [1918 r.] i potrąca o zasadniczą decyzję co do losu dóbr donacyjnych, p. Minister Janiszewski żąda zbadania wpierv przez Komisję (złożoną z reprezentantów Ministerstwa Rolnictwa, Zdrowia Publ[icznego] i Wyznań Religijnych i Oświecenia Publ[icznego]) działalności Towarzystwa Gniazd Sierocych, a p. Minister English wskazuje na nieobjęcie wnioskiem kwestii sfinansowania projektu. Aż do załatwienia tych spraw uchwalono odroczyć traktowanie wniosku z tym, że zawiadomienie do Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa prześle Prezydium Rady Ministrów.

16. Wniosek p. Ministra Łukasiewicza w sprawie archiwów i opieki nad archiwaliami odroczone.

17. ^bZałącznik] No. 6^b Przyjęto wniosek p. Kierownika Ministerstwa Komunikacji o unieważnienie koncesji, nadany przez b. rząd rosyjski i b. władze okupacyjne⁴⁰.

Na tym posiedzenie zakończono o godz. 9. 35 wieczór.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28-go stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu].
2. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o gwarancje dla pożyczki dla Głównego Urzędu Żywnościowego].
3. Wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości o rozszerzenie przyznanej woźnym i gońcom podwyżki ekonomicznej⁴¹.
4. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o podwyżki dla woźnych w urzędach państwowych⁴².
5. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o utworzenie „wsi kościuszkowskiej” dla sierot⁴³.
6. Wniosek Ministerstwa Komunikacji o unieważnienie koncesji nadanych przez b. rząd rosyjski i b. władze okupacyjne⁴⁴.

[Załącznik] ^cN° 1^c

Porządek dzienny

22-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28-go stycznia 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]

- 1) Odczytanie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
- 2) Sprawa wyborów w b. zaborze pruskim, na Litwie i Rusi.
- 3) ^cSkargi^c żydowsk^ciej ludn[ości] na postępowanie władz adm[inistracyjnych] i wojsk[owych]^c.
- 4) Projekt instrukcji dla konsultacji prawnej międzyministerialnej.
- 5) Projekt utworzenia wsi kościuszkowskiej na gruntach donacji kozienickiej.
- 6) Projekt dekretu o organizacji archiwów i opiece nad archiwaliami.

⁴⁰ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 195.

⁴¹ Nie publikuje się.

⁴² Nie publikuje się.

⁴³ Nie publikuje się.

⁴⁴ Nie publikuje się.

- 7) Projekt o unieważnieniu nadanych przez b. państwa rozbiorowe koncesji kolejowych.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedl[iwości] o przyznanie dodatku ekonomicznego woźnym i gońcom sądowym.

°Załącznik do punktu 8 N° 2°

[Wniosek Ministerstwa Skarbu o gwarancje dla pożyczki dla Głównego Urzędu Żywnościowego]

Ministerstwo Skarbu

81/19/Pr.

weszło dnia 27 stycznia 1919 r.

Sekcja III

Komisariat Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu w sprawie przyjęcia przez Rząd gwarancji dla pożyczki do wysokości 30 000 000 marek zaciągnąć się mającej przez Główny Urząd Żywnościowy.

Zdaniem Sekcji Budżetowej przyjęcie gwarancji przez Rząd jest w niniejszym wypadku możliwe i uzasadnione. Przyjmując tę gwarancję należałoby jednak zażądać równocześnie od Rady Ludowej:

- 1) przedłożenia statutu Głównego Urzędu Żywnościowego.
- 2) przedłożenia bliższych danych, co do warunków zaciągnąć się mającego przez Główny Urząd Żywnościowy kredytu (oprocentowanie, terminy spłaty) itd.
- 3) oświadczenia zgody ze strony Urzędu, że Ministerstwu Skarbu, względnie Ministerstwu aprowizacji, przysługuje prawo wglądu w gospodarkę finansową Urzędu Żywnościowego.

W razie aprobaty powyższego Sekcja Budżetowa przedłoży zarys dokumentu gwarancyjnego.

Warszawa dn. stycznia 1919 r.

Rada Ministrów Raczy podjąć następującą uchwałę:

Udziela się gwarancji na kredyt udzielony za zgodą Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu Głównemu Urzędowi Żywnościowemu w Poznaniu przez Konsorcjum banków poznańskich do maksymalnej kwoty 30 000 000 marek.

Warszawa dn. stycznia 1919 r.

MINISTER SKARBU

PREZYDENT MINISTRÓW

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

9

PROTOKÓŁ 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 stycznia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i H[andlu]	p. dr Henryk Strasburger
Kierownik Wydziału Rozrachunkowego Biura Prac Kongresowych	p. Władysław Grabski
Szef Biura Prezydzialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 30 po południu.

1. P. Minister English zdaje sprawę z obecnego stanu funduszków w Kasie Państwowej. Jest w niej niewiele ponad 20 milionów marek, jeżeli przeto uwzględniliby się żądanie Min[isterstwa] Spraw Wojskowych o wypłatę jemu natychmiast tych 20 milionów, to Kasa zostałaby niemal pustą. Wobec tego koniecznym jest zredukowanie tego przez Min[isterstwo] Spraw Wojskowych żądanego kredytu.

Jeżeli chodzi o najbliższą przyszłość, przedstawia się ona tedy dość ciemno, przede wszystkim dlatego, że pożyczka państwowa daje bardzo małe wpływy – pewne klasy ludności, na prz[ykład] włościanie i Żydzi zupełnie nie chcą nabywać tej pożyczki.

Największą jednak bolączką jest prawie zupełny brak wpływów z podatków, które zalegają w setkach milionów. Wobec tego p. Minister w porozumieniu z Min[isterstwem] Spraw Wewn[ętrznych] i Spraw Wojskowych oraz za zgodą [Tymczasowego] Naczelnika Państwa wysłał depeszę do Prezesów wszystkich

Dyrekcji Skarbowych, by zarządzili oni natychmiastowe ściąganie zaległych podatków przy pomocy wojska i policji. W razie, jeśli podatnicy nie będą mieli gotówki, władze skarbowe otrzymały polecenie fantowania ich ruchomości i przeprowadzenia przymusowej sprzedaży takowych w jak najkrótszym czasie. Polecenie współdziałania z władzami skarbowymi otrzymały równocześnie od Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych] i Naczelnego Dowództwa Komendy Wojskowe, a od Min[isterstwa] Spr[aw] Wewn[ętrznych] Komendy Milicji Ludowej i Policji. O tych zarządzeniach poda się do wiadomości publicznej za pomocą komunikatów prasowych. Powyższe oświadczenie p. Ministra Skarbu przyjęto do wiadomości.

2. W związku ze sprawą przymusowego ściągania należności skarbowych komunikuje p. Minister Aprowizacji, że zmuszony jest uciec się do przymusowego ściągania wyznaczonych kontyngentów ziemiopłodów, w szczególności do przymusowych omłotów i prosi władze wojskowe i policyjne o współdziałanie w tych zarządzeniach. P. Minister Janiszewski zwraca uwagę na to, że po ustaniu okupacji ludność nie chce przestrzegać przepisów sanitarnych, a nawet niszczy urządzenia sanitarne, tak że i w tej dziedzinie koniecznym będzie użycie środków przymusowych. P. Minister Wojciechowski zaznacza, że wobec szczupłości rozporządzalnych sił policyjnych i wojskowych nie można przeprowadzić równocześnie wszystkich tych zarządzeń przymusowych i prosi p. Ministrów Aprowizacji i Zdrowia Publ[icznego], by ze swymi przymusowymi zarządzeniami zechcieli się wstrzymać do czasu, gdy akcja ściągania zaległych podatków nie będzie już wymagała tak wydatnej pomocy ze strony władz administracyjnych i wojskowych.

3. ^bZałącznik] N° 2^b Na wniosek nagły p. Ministra Aprowizacji przyjęto do wiadomości i zaakceptowano umowę, zawartą pomiędzy Bankiem Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu a Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby w przedmiocie pożyczki, udzielonej przez powyższy Bank wymienionemu Urzędowi Państwowemu.

4. P. Prezydent Ministrów daje wyjaśnienia o położeniu na Śląsku Cieszyńskim, o depeszy, otrzymanej w tej sprawie od p. Masaryka, Prezydenta Republiki Czeskiej, oraz o krokach dyplomatycznych, poczynionych wobec państw koalicji w sprawie inwazji czeskiej.

5. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Zdrowia Publ[icznego] o wyasygnowanie Mk 5 440 000 ewentualnie Mk 6 980 000 – na wydatki w celu zwalczania epidemii tyfusu plamistego.

6. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie przejęcia przez nie agend odbudowy Galicji, nadając punktowi 2-mu tego wniosku brzmienie następujące: „Poleca się Ministrowi Robót Publicznych, ażeby poczynił wstępne kroki co do objęcia robót publicznych w Galicji i przedłożył w najbliższym czasie szczegółowe wnioski po porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i D.P. oraz Min[isterstwem] Przemysłu i Handlu”.

7. ^bZałącznik N° 5^b W sprawie wniosku nagłego Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przyznanie zasiłku dla polskich szkół średnich w Mińsku Litewskim w wysokości 30 000 marek nie powzięto decyzji wobec oświadczenia p. Prezydenta Ministrów, iż wydatek ten będzie mógł pokryć z funduszy, będących w jego dyspozycji, a pochodzących z ofiar naszych rodaków z Ameryki.

8. Protokół 22-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 28 b.m. odczytano i przyjęto.

9. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Skarbu projekt dekretu o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego z następującymi zmianami:

a) w art. 2 po słowie „sprawy” wstawia się słowa: „1) Ustalenie wysokości strat, poniesionych wskutek wojny przez Państwo i poszczególnych jego obywateli”;

b) punkt 1-szy art. 2-go otrzymuje numerację „2)”, a punkt 2-gi numerację „3)”; punkt ten otrzymuje brzmienie: „Uzyskanie wszelkich odszkodowań i rozrachunek z poszkodowanymi”;

c) w art. 3 skreśla się słowo „stale”⁴⁵.

10. Przyjęto wniosek p. Prezydenta Ministrów o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Władysława Grabskiego.

11. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zewnętrznych o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefów Sekcji w tym Ministerstwie pp. Zdzisława Okęckiego, dr. Ludwika Kolankowskiego i dr. Ernesta Habichta.

12. ^bZałączniki N° 7, 8 i 9^b Przyjęto projekt statutu Banku Rolnego z następującymi zmianami:

a) wobec sprzeciwu ze strony Min[isterstwa] Skarbu przeciw używaniu w art. 3 i następnych statutu wyrażenia „list zastawny” sprawę ustalenia terminu na określenie obligacji, wydawanych przez Bank Rolny, pozostawiono porozumieniu Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. z Min[isterstwem] Skarbu;

b) w drugim ustępie art. 3 słowo „sześć” zastąpiono słowem „dwanaście”⁴⁶.

13. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. projekt dekretu, upoważniający Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. do podjęcia parcelacji majątków b. ros. Banku Włościańskiego i do wydzierżawiania dóbr państwowych małorolnym i bezrolnym⁴⁷.

14. Zaakceptowano myśli przewodnie przedstawionego przez Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. projektu odezwy do ludności wiejskiej w związku z uruchomieniem banku Rolnego i rozpoczęcie akcji parcelacyjnej z tym, że odezwa ta

⁴⁵ DzPPP, 1919, nr 12, poz. 132.

⁴⁶ DzPPP, 1919, nr 12, poz. 134.

⁴⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 156.

zostanie podpisana przez p. Ministra Rolnictwa i D.P., a nie przez cały Gabinet i że w szczególności Ministerstwo Rolnictwa może wprowadzić do niej pewne zmiany redakcyjne.

15. P. Szef Sekcji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Sienkiewicz uzasadnia potrzebę wydania jeszcze przed zwołaniem Sejmu dekretu o samorządzie miejskim i powiatowym, wobec czego postanowiono rozpatrzyć odnośne projekty na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

16. P. Prezydent Ministrów naznacza następne posiedzenie na dzień 30 b.m. na godz. 5 po południu.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 50 wieczorem.

†JJPaderewski

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 29 stycznia 1919 r. o godz. 5 po południu.
2. [Wniosek Ministerstwa Apropozycji o akceptację umowy pomiędzy Bankiem Związku Spółek Zarobkowych a Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby].
3. [Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o wyasygnowanie 6 980 000 marek na zwalczanie epidemii tyfusu płamistego].
4. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych do Rady Ministrów w sprawie przyjęcia agend przy odbudowie Galicji.
5. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zasiłku dla szkół średnich w Mińsku Litewskim].
6. [Projekt dekretu o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego]⁴⁸.
7. Projekt statutu Polskiego Państwowego Banku Rolnego⁴⁹.
8. Krótkie uzasadnienie ogólne projektu statutu Polskiego Państwowego Banku Rolnego⁵⁰.
9. Zmiany do „Statutu Państwowego Banku Rolnego” zaproponowane przez przedstawiciela Ministerstwa Skarbu, co do których Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych obstaje przy pierwotnie zaprojektowanej redakcji⁵¹.
10. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o upoważnienie do parcelacji majątków b. rosyjskiego Banku Włościańskiego i powołania Państwowego Banku Rolnego⁵².

⁴⁸ Nie publikuje się.

⁴⁹ Nie publikuje się.

⁵⁰ Nie publikuje się.

⁵¹ Nie publikuje się.

⁵² Nie publikuje się.

Porządek dzienny
23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 29 stycznia
1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Utworzenie „Głównego Urzędu Likwidacyjnego”.
- 3) Projekt statutu Banku Rolnego.
- 4) Projekt dekretu w sprawie parcelacji gruntów b. Banku Włociańskiego.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie wyjaśnienia uchwały Rady Ministrów z dn. 13 XII 1918 r. o podwyższeniu dodatku ekonomicznego dla urzędników.
- 6) Projekt dekretu o obowiązku szkolnym.
- 7) Projekt dekretu o sekwestrze skór i garbników.
- 8) Projekt taksy dla pisarzy hipotecznych.
- 9) Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie suszarni warzyw w Sochaczewie.
- 10) Wniosek Min[isterstwa] Komunikacji w sprawie zrównania waluty przy wypłatach i wpłatach w Kasach Kolejowych w Radomiu.
- 11) Projekt dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej.
- 12) Projekt dekretu o samorządzie miejskim.

°Załącznik do punktu 3 N° 2°

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o akceptację umowy pomiędzy Bankiem
Związku Spółek Zarobkowych a Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów
Pierwszej Potrzeby]
Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi na Radę Ministrów sprawę akceptacji zacytowanej umowy: Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości i akceptuje umowę treści następującej:

Pomiędzy Bankiem Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu z jednej, a Państwowym Urzędem Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby z drugiej strony zawartą została w dniu dzisiejszym następująca umowa:

1) Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu udziela Państwowemu Urzędowi Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby kredytu w sumie Mk 15 000 000 (piętnastu milionów marek) z których 10 000 000 – marek (dziesięć milionów marek) w biletach Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, gwarantowanych przez

Rzeszę Niemiecką, a 5 000 000 – (pięć milionów marek) w biletach Banku Państwowego Rzeszy Niemieckiej (Reichsbanknoten).

2) Za korzystanie z kredytu Urząd Zakupu opłaca 6½ % w stosunku rocznym kwartalnie z góry i obowiązuje się spłacić całkowitą sumę zaciągniętej pożyczki w ciągu 8-miu miesięcy, rozpoczynając spłatę od 30 kwietnia 1919 r. w ratach po 2 miliony marek, płatnych ostatniego dnia każdego miesiąca, a w dniu 30 listopada 1 milion marek.

3) Spłata zaciągniętej pożyczki winna nastąpić w markach polskich gwarantowanych przez Rzeszę Niemiecką, albo w biletach Banku Państwowego Rzeszy Niemieckiej (Reichsbanknoten), w razie zaś gdyby do czasu umorzenia pożyczki była wprowadzona waluta polska, to w tej nowej walucie polskiej, obliczanej według kursu ustalonego przez Ustawę Państwową.

Republika Polska przejmie niniejszym wobec Banku Spółek Zarobkowych w Poznaniu gwarancję, że Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby wypełni swe zobowiązanie zaciągnięte względem Banku w umowie dnia [...] stycznia 1919 r. co do pożyczki 10 milionów marek polskich i 5 milionów marek w banknotach Państwowego Banku Rzeszy Niemieckiej łącznie 15 milionów marek (piętnastu milionów marek), w przeciwnym razie Republika Polska przejmie sama te zobowiązania, jako dłużniczka.

Prezydent Ministrów

Minister Apropowizacji

Minister Skarbu

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

°Załącznik do punktu 5 N° 3°

[Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o wyasygnowanie 6 980 000 marek na zwalczanie epidemii tyfusu plamistego]

29 stycznia 1919 r.

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Zdrowia Publicznego wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Wniosek nagły o wyasygnowanie Mk 5 440 000 ewentualnie Mk 6 980 000 na wydatki zwalczania epidemii tyfusu plamistego.

Motywy

Ze wszystkich stron ziem polskich dochodzą alarmujące wieści o szerzeniu się duru plamistego.

Ministerstwo Zdrowia Publicznego otrzymuje codziennie po kilka telegramów z błagalnymi prośbami o pomoc zarówno materialną, jak i rzeczową w postaci ruchomych kolumn sanitarnych, oddziałów dezynfekcyjnych, lekarzy przeznaczonych do walki z epidemiami, wykwalifikowanego personelu, przesyłania środków lekarskich i do odwszawiania itd. Ministerstwo stanęło wobec niesłychanie trudnego zadania, tym trudniejszego, że magistraty zwijają różne urzędy odkazające i odwszawiające, a ludność nie chce poddawać się przepisom co do zwalczania chorób. Wskutek tego w ostatnich kilku tygodniach dur plamisty zaczął się szerzyć zwłaszcza w południowych i wschodnich połaciach kraju w sposób istotnie przerażający. Obowiązkiem przeto Ministerstwa jest jak najpilniejsze ujęcie tej walki w swoje ręce, aby zabezpieczyć resztę kraju od prawdziwej kłęski.

Załącza się wykaz wydatków potrzebnych na zwalczanie epidemii z opinią Ministerstwa Skarbu.

Minister Zdrowia Publicznego

WYDATKI NA ZWALCZANIE TYFUSU PLAMISTEGO

Wydawnictwa	Mk.	10 000
Utrzymanie 80 lekarzy epidemicznych przez 4 miesiące licząc po 1200 mk miesięcznie (1200 x 80 x 4)	Mk.	384 000
Zapomogi powiatom (50 powiatów po 40 000 marek)	Mk.	2 000 000
Dodatki lekarzom powiatowym i ich pomocnikom licząc po 200 Mk miesięcznie (200 x 80 x 4)	Mk.	64 000
Aparaty dezynfekcyjne (100 szt. x 3 000)	Mk.	300 000
Środki do odwszawiania	Mk.	50 000
Bielizna	Mk.	300 000
Na wyjazdy lekarzom epidemicznym (licząc po 300 Mk x 800 x 4)	Mk.	96 000
Urządzenie dalszych 20 szpitali ruchomych	Mk.	1 680 000
Organizacja kolumn dezynfekcyjnych i dezynekcyjnych (20 ludzi po 30 Mk miesięcznie, 60 ludzi po 20 Mk dzień.) przez 4 miesiące	Mk.	216 000
Mydło, benzyna	Mk.	30 000
Nieprzewidziane wydatki	Mk.	50 000
Kursa dla dezynfektorów	Mk.	10 000
	Razem Mk.	5 180 000

Koszt kupna gmachu przy ul. Langnerowskiej dawniej

Strzelnica Ziglera, dla państwowego Instytutu Epidemiologicznego

na remont tegoż i zakup niezbędnego inwentarza

Mk. 250 000

Razem Mk. 5 440 000

Koszt kupna gmachu Sanatorium dla chorych nerwowych „własność konsorcjum lekarzy” dla pomieszczenia państwowych zakładów Ministerstwa: epidemiologicznego, farmaceutycznego, badania wody, szczepienia ospy, wścieklizny, wyrobu surowic, oraz ewent[ualnie] badania środków spożywczych	Mk. 1 500 000
Koszt wykończenia instalacji	<u>Mk. 300 000</u>
	Mk. 1 800 000
Z doliczeniem powyższych pozycji	<u>Mk. 5 180 000</u>
	Razem Mk. 6 980 000

Kredyty na cele walki z chorobami zakaźnymi (5 180 000)

powinny być asygnowane

W 4 ratach tj.	1 lutego	1 295 000
	20 lutego	1 295 000
	20 marca	1 295 000
	20 kwietnia	1 295 000

Na powyższe cele przewidziano w budżecie

§ 8 poz. 1 Instytut badania wody	Mk. 115 000
§ 8 poz. 2 Instytut szczepienia ospy, pracownia surowic i inne bakteriologiczne	Mk. 250 000
Aparaty dezynfekcyjne	Mk. 350 000
Środki dezynfekcyjne	Mk. 50 000
§ 8 poz. 7 Instytut badania środków żywności	Mk. 321 000
§ 8 poz. 15 Instytut Farmaceutyczny	<u>Mk. 92 500</u>
	Razem Mk. 1 178 500
§ 6 poz. 1	<u>Mk. 1 500 000</u>
	Razem Mk. 2 678 500

5 180 000

2 678 500

I. 2 501 500 Mk. nowy wydatek

II. 6 980 000

2 678 500

4 301 500 Mk. nowy wydatek

Przejrzano w Sekcji Budżetowej Min[isterstwa] Skarbu i w porozumieniu z panem Min[istrem] Zdrowia zgodzono się na alternatywę pierwszą. Ze względu na chwilowo niekorzystny stan zapasów kasowych byłoby jednak pożądane pierwszą ratę 1 295 000 marek przesunąć na 15 lutego, zaś drugą ratę na 28 lutego 1919 r.

Warszawa, 29 I 1919

/-/ Byrka

**Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych
Do Rady Ministrów
w sprawie przejścia agend przy odbudowie Kraju Galicji**

1. Z Galicji dochodzą nas skargi zarówno ze sfer robotniczych, jak technicznych, że przy odbudowie Kraju brak zajęcia dla bezrobotnych z jednej strony, a z drugiej że sama akcja odbudowy nie wykonywa się jak należy.

Wobec tego, że palącą dla nas wszystkich jest sprawa dostarczenia zajęcia odpowiedniego masom bezrobotnych, a także że roboty rozpoczęte wymagają nadzoru i konserwacji, gdyż inaczej zmarnuje się to co już spełniono dotąd, dlatego występuję z wnioskiem następującym.

2. Poleca się Ministrowi Robót Publicznych, ażeby poczynił wstępne kroki co do objęcia odbudowy kraju^h robót publicznych^c w Galicji i przedłożył w najbliższym czasie szczegółowe wnioski. –

°po porozumieniu z Min[istrem] Roln[ictwa] i Min[istrem] Przemysłu i Handlu^c

Warszawa dn. 29 I 1919 r.

[Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zasiłku dla szkół średnich w Mińsku Litewskim]

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Do Rady Ministrów

Stycznia 1919 r.

Wniosek
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

W sprawie zasiłku dla szkół średnich w Mińsku Litewskim

Zorganizowane podczas wojny przez Polską Macierz Szkolną oraz Radę Polskiej Ziemi Mińskiej średnie szkoły polskie w Mińsku (4 szkoły średnie ogólnokształcące) i w ziemi mińskiej (9 progimnazjów) utrzymywane dotychczas przez miejscowe społeczeństwo polskie znalazły się obecnie wobec zajęcia Mińska i okolic przez wojska bolszewickie w bardzo trudnych warunkach mate-

rialnych. Ponieważ dla utrzymania tych szkół jest niezbędny zasiłek, w budżecie zaś Ministerstwa W.R. i O.P. brak na ten cel funduszy, przeto wnoszę, aby Rada Ministrów – poza budżetem Sekcji Szkolnictwa Średniego Ministerstwa uchwaliła

Jednorazowe wyasygnowanie kwoty trzydziestu tysięcy marek (30 000 m[a]r[e]k) jako zasiłek dla szkół średnich w ziemi Mińskiej. –

Natychmiastowe wyasygnowanie wymienionej kwoty jest niezbędne ze względu na krytyczny stan szkół, jak również na nadarżającą się obecnie możliwość przesłania pieniędzy.

Minister

g...g

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

10

PROTOKÓŁ 24 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 stycznia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. płk Jan Wroczyński
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[yślu] i Handlu	p. dr Henryk ^a Strassburger ^a
Szef Biura Prezydzialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5.35 po południu.

1. Protokół 23-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29-ym stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Prezydent komunikuje, że nie podda dziś pod obrady wniosku w kwestii uruchomienia przemysłu, a to z powodu choroby p. Ministra Englicha, z którym w tej kwestii musi się wpierv porozumieć; oraz że odnośnie wyrażonego przez Radę Ministrów dnia 28-go b.m. życzenia wyznaczył p. Aleksandra Znamięckiego swoim delegatem do rozpatrzenia się w agendach w poszczególnych Ministerstwach równolegle załatwianych i do przedłożenia zebranego materiału.

3. ^bZałącznik] No. 2^b P. Minister Minkiewicz referuje wniosek o przyznanie robotnikom suszarni warzyw w Sochaczewie 600-markowych zasiłków oraz 2-tygodniowych odszkodowań, przeciw czemu opowiada się reprezentant Ministerstwa Skarbu z tego zwłaszcza względu, że fabryka ta nie była prowadzona przez okupantów i nie została po nich przejęta w przymusowy zarząd państwa,

a w analogicznych przypadkach rząd zasiłków tych dotąd odmawiał; ustąpienie zatem w tym wypadku pociągałoby za sobą cały szereg analogicznych żądań, a ich zaspokojenie pochłonęłoby bardzo znaczne sumy. W głosowaniu przyjęto wniosek Ministerstwa Apropowizacji 7-miu głosami.

4. ^bZałącznik] N° 3^b P. Minister Iwanowski przedstawia wniosek o asygnowanie 40 milionów marek na akcję dalszej pomocy dla bezrobotnych oraz na kupno odzieży, bielizny i obuwia dla bezrobotnych. Po dyskusji przyjęto wniosek z tym, że Rada Ministrów przyznaje na miesiąc luty kredyt 20 milionów marek.

5. ^bZałącznik] N° 4^b Projekt dekretu o samorządzie miejskim przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 10 skreślono drugie zdanie,
- b) w art. 11 ustęp 1-szy zastąpiono słowo „i” przecinkiem, dodano zaś po słowie „duchowego” słowo „i zdrowia”,
- c) w art. 69 w ustępie 2-im dodano po słowie „wniosek” słowa „urzędu lub”⁵³.

6. ^bZałącznik] N° 5^b Projekt dekretu o samorządzie powiatowym przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 7 nadano punktowi d) następujące brzmienie: „ochrona zdrowia publicznego, zakładanie i utrzymywanie szpitali i urządzeń sanitarnych”,
- b) artykułowi 27 nadano następujące brzmienie: „Każdy urzędnik urzędu powiatowego może za zezwoleniem przewodniczącego na posiedzeniach Sejmiku Powiatowego w sprawach swego resortu zabierać głos”⁵⁴.

7. Przyjęto wniosek p. Ministra Supińskiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania pp. Kazimierza Skotnickiego i Marcelego Bacciarrellego sędziami okręgowymi.

8. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto projekt ustawy Biura Prac Kongresowych, skreślając w art. 3-im wyliczenie ministerstw⁵⁵.

9. ^bZałącznik] N° 7^b Projekt dekretu o rozciągnięciu na Wydział Teologiczny Uniwersytetu Warszawskiego mocy obowiązującej dekretu w przedmiocie mianowania pierwszego składu profesorów tegoż Uniwersytetu przyjęto⁵⁶.

10. ^bZałącznik] N° 8^b Wniosek p. Ministra Łukasiewicza o przyjęcie szkolnictwa galicyjskiego przyjęto.

11. Uchwalono traktowanie projektu dekretu o obowiązku szkolnym wobec proponowanych przez p. Ministra Janiszewskiego zasadniczych zmian odroczyć do następnego posiedzenia.

12. ^bZałącznik] N° 9^b Projekt przepisów o fundacjach przyjęto z tym zastrzeżeniem, że będzie on co do formy zewnętrznej przerobiony⁵⁷.

⁵³ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 140.

⁵⁴ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 141.

⁵⁵ MP, nr 33, 11 II 1919.

⁵⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 165.

⁵⁷ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 215.

13. ^bZałącznik] N° 10^b Projekt przepisów o użyciu wojska do pomocy władzom cywilnym przyjęto z poprawką p. pułkownika Wroczyńskiego, zastępując w art. 2-im słowa „właściwego Ministra” słowami „Ministra Spraw Wewnętrznych”⁵⁸.

14. ^bZałącznik] N° 11^b Przyjęto projekt dekretu o rozciągnięciu na okręgi sądowe bialski i suwalski przepisów, dotyczących zarządu i wymiaru sprawiedliwości, obowiązujących obecnie w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego⁵⁹.

15. ^bZałącznik] N° 12^b Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie kursów dla inwalidów wojennych na dozorców robót publicznych przyjęto ze skreśleniem w tytule wniosku słów „dla inwalidów wojennych”.

16. ^bZałącznik] N° 13^b Odnośnie do wniosku p. Kierownika Ministerstwa Komunikacji w sprawie zrównania waluty przy wypłatach i wpłatach w kasach kolejowych w Radomiu, Rada Ministrów przyjęła do wiadomości odmowne stanowisko w tej sprawie Ministerstwa Skarbu.

17. P. Minister Iwanowski porusza kwestię wypłaty przez Ministerstwo Skarbu pieniędzy w notach tymczasowych rządu niemieckiego, których w obiegu przyjmować nie chcą. Na wniosek p. Szefa Sekcji Byrki uchwalono odroczyć dyskusję w tej materii do wyzdrowienia p. Ministra Skarbu.

18. P. Prezydent komunikuje, że otrzymał zażalenie p. Priłuckiego co do zajęć na Nalewkach, i odczytuje treść swej odpowiedzi, na którą wyrażono ogólnie zupełną zgodę. P. Minister Supiński porusza przy tym sprawę bicia ludności przez wojsko, zwłaszcza przez 5-ty pułk ułanów w Mińsku Mazowieckim. W dalszym ciągu odczytuje p. Prezydent żądania, zawarte w memoriale Żydów, i komunikuje o treści swej rozmowy z delegacją, nadmieniając, że w sobotę przyjmie paru przedstawicieli żydowskich. Jeszcze raz zwraca jednak uwagę na wybitne wpływy Żydów, stojących na naczelnych stanowiskach w Ameryce, Anglii i Francji, a powracając do przedwczorajszej dyskusji prosi pp. Ministrów o dokładne rozważenie poruszonej sprawy i podanie swoich projektów tudzież przygotowanie przez pp. Ministrów Supińskiego, Janickiego i Pruchnika projektów enuncjacji rządu w sprawie żydowskiej. P. Minister Wojciechowski zawiadamia, że na jutrzejszym posiedzeniu odczyta projekt okólnika w sprawie traktowania Żydów.

Na tym posiedzenie zakończono o godz. 9 min[ut] 45 wieczór.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 stycznia 1919 r. o g. 5 po poł[udniu].

⁵⁸ DzPPP, 1919, nr 35, poz. 276.

⁵⁹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 188.

2. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o zasiłki dla pracowników suszarni warzyw w Sochaczewie⁶⁰.
3. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o wyasygnowanie 40 mln. marek na pomoc bezrobotnym oraz na kupno odzieży, bielizny i obuwia dla bezrobotnych i b. jeńców wojennych].
4. Projekt dekretu o tymczasowej ustawie o samorządzie wiejskim⁶¹.
5. Projekt dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej⁶².
6. Projekt ustawy o Biurze Prac Kongresowych⁶³.
7. Projekt dekretu o rozciągnięciu na Wydział Teologiczny UW dekretu w przedmiocie mianowania pierwszego składu osobowego profesorów⁶⁴.
8. Projekt uchwały o przejęciu szkolnictwa galicyjskiego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
9. Projekt dekretu o fundacjach i o zatwierdzeniu darowizn i zapisów⁶⁵.
10. Projekt przepisów o użyciu wojska do pomocy władzom cywilnym⁶⁶.
11. Projekt dekretu o rozciągnięciu na okręgi sądowe białski i suwalski przepisów dotyczących zarządu i wymiaru sprawiedliwości obecnie obowiązujących w okręgu Sądu Apelacyjnego Warszawskiego⁶⁷.
12. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o przyznanie kredytów na kurs dozorców robót publicznych⁶⁸.
13. Wniosek Ministerstwa Komunikacji o zrównanie walut w kasach kolejowych w Radomiu⁶⁹.
14. Projekt przepisów o użyciu wojska do pomocy władzom cywilnym⁷⁰.

[Załącznik] c^o N° 1^c

Porządek dzienny

24-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 stycznia 1919 r. o g. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Sprawa uruchomienia przemysłu.
3. Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie wypłat robotnikom suszarni jarzyn w Sochaczewie.

⁶⁰ Nie publikuje się.

⁶¹ Nie publikuje się.

⁶² Nie publikuje się.

⁶³ Nie publikuje się.

⁶⁴ Nie publikuje się.

⁶⁵ Nie publikuje się.

⁶⁶ Nie publikuje się.

⁶⁷ Nie publikuje się.

⁶⁸ Nie publikuje się.

⁶⁹ Nie publikuje się.

⁷⁰ Nie publikuje się.

4. Wniosek Min[isterstwa] Pracy i O.S. o kredyt 40 milionów mk. na akcję dla bezrobotnych.
5. Projekt dekretu o samorządzie miejskim.
6. Projekt dekretu o samorządzie powiatowym.
7. Projekt statutu Biura Prac Kongresowych.
8. Projekt dekretu o obowiązku szkolnym.
9. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w przedmiocie stabilizacji Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warszawskiego.
10. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przejściu szkolnictwa galicyjskiego.
11. Projekt przepisów o fundacjach.
12. Projekt przepisów sądowych dla okręgu bialskiego i suwalskiego.
13. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie kursów dla inwalidów wojennych na dozorców robót publicznych.
14. Wniosek Min[isterstwa] Komunikacji w sprawie zrównania waluty w kasach kolejowych w Radomiu.

°Załącznik do punktu 4 N° 3°

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o wyasygnowanie 40 milionów marek na pomoc bezrobotnym oraz na kupno odzieży, bielizny i obuwia dla bezrobotnych i b. jeńców wojennych]

Sr./JK./19.

Do

Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku.

Wyasygnować sumę 40 000 000 marek, niezbędną do dnia 1-go marca r.b. na akcję dalszej pomocy dla bezrobotnych

Uzasadnienie.

Na 19-m posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 9 grudnia r. ub. Przyjęto referowany przez Ob[ywatela] Ministra Ziemieckiego projekt w sprawie pomocy dla bezrobotnych. Z sumy stu milionów, niezbędnej na tę akcję w ciągu pięciu miesięcy, Rada Ministrów uchwaliła asygnować na miesiąc grudzień 20 milionów marek.

Po uzyskaniu wspomnianego kredytu, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej rozpoczęło wydawać zapomogi bezrobotnym, częściowo w gotowiznie, częściowo w naturze, kierując się w obu przypadkach zasadą stosowania jak największej oszczędności.

Ilość bezrobotnych z dniem każdym zwiększa się przez licznie zgłaszających się powracających do kraju jeńców, uchodźców i robotników z Niemiec. Przyjmując pod uwagę stałe zwiększanie się bezrobocia, należy obliczać ilość bezrobotnych, potrzebujących pomocy państwowej, na 500 000 głów. Akcja żywnościowa, zaprojektowana przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej i częściowo już skuteczniana, pozostawia za sobą wydatek w wysokości przeciętnie 2 marek na głowę, co wynosi – 1 000 000 marek dziennie.

Tym sposobem na akcję pomocy dla bezrobotnych od dnia 20-go stycznia r.b. do dnia 1-go marca potrzebna jest suma 40 milionów marek.

Warszawa dn. 28^c stycznia 1919
Minister Pracy i Opieki Społecznej
J. Iwanowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1919 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Wniosek

Rada Ministrów raczy uchwalić 10 000 000 marek na kupno odzieży, bielizny i obuwia dla bezrobotnych i b. jeńców wojskowych.

Uzasadnienie

Część zarejestrowanych bezrobotnych, a zwłaszcza poważna ilość b. jeńców wojskowych, znajduje się w rozpaczliwym położeniu z powodu braku odzieży, bielizny i obuwia, gdyż powracają z niewoli niemieckiej w łachmanach i drewnianych trepkach, które w dodatku pękają i zlatują z nóg. Masa ludzi z braku ubrania i obuwia nie jest w stanie pokazać się na ulicy ani też przystąpić do jakiegokolwiek pracy. Dla zapoczątkowania akcji ratowniczej koniecznym jest zaopatrzenie w odzież, bieliznę i obuwie najbardziej tego potrzebujących. Przyjmując pod uwagę, iż jest obecnie zarejestrowanych około 500 000 bezrobotnych, z których przynajmniej 1 na 10-ciu pozbawiony jest niezbędnych artykułów odzieży, otrzymujemy 50 000 osób potrzebujących zapomogi odzieżowej. Obliczając minimalne koszty ubrania, bielizny i obuwia dla człowieka 200 marek mamy wymienioną sumę 10 000 000 mk.

Warszawa, dnia 30 stycznia 1919 r.
Minister:

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1919 roku
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów:

„Załącznik do punktu 10 N° 8”

**[Projekt uchwały o przejęciu szkolnictwa galicyjskiego przez Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego]**

Projekt Uchwały Rady Ministrów

Stosownie do art. 7 dekretu z dnia 10 stycznia 1919 r. określającego statut Komisji Rządzącej dla Galicji i Śląska Cieszyńskiego oraz Górnej Orawy i ^aSpizu^a.

Rada Ministrów uchwała co następuje:

1. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego obejmie z dniem 10 lutego 1919 roku bezpośredni zarząd wszystkich spraw na terytorium b. zaboru austriackiego, które według art. 26 dekretu o organizacji władz z dn. 3 stycznia 1918 r. (Dziennik Praw 1918 r. N[umer] 1) łącznie z artykułem 2 i 3-im dekretu o utworzeniu Ministerstwa Sztuki i Kultury z dnia 5 grudnia 1918 r. (Dziennik Praw 1918 r. N[umer] 19) do kompetencji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego należą.

2. Wszystkie ustawy i rozporządzenia, na terytorium b. zaboru austriackiego obowiązujące, pozostają w mocy do czasu odwołania. Również czynne będą nadal istniejące na tym terytorium miejscowe organy państwowe, zarządzające sprawami wymienionymi w art. 1.

Na Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przechodzą wszystkie atrybucje, które w zakresie spraw wymienionych w art. 1 według ustaw, na terytorium zaboru austriackiego obowiązujących, należą do c.k. Ministerstwa wyznań i oświaty i do innych c.k. Ministerstw.

3. Wydanie zarządzeń wykonawczych celem wprowadzenia w życie niniejszej uchwały zostaje powierzone Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
25-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 31 stycznia 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Han[dlu]	p. dr Henryk Strasburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Apropowizacji	p. Janusz Machnicki
Szef Sekcji w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. Zygmunt Gąsiorowski
Szef Biura Prezydyjalnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 40 po południu.

1. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefa Sekcji w tym Ministerstwie p. Wacława Makowskiego i na Wice-Prezesa Głównej Komisji Ziemskiej p. Jerzego Osmołowskiego.

2. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przyznanie p. Ludwikowi Eckertowi dodatku za wysługę lat w sumie 100 mk. miesięcznie od dnia objęcia przezeń stanowiska referenta w tym Ministerstwie tj. od dnia 12 XII 1918 r.

3. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] Skarbu o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Podsekretarza Stanu w tym Ministerstwie p. Władysława Byrkę, na Szefa Sekcji Monopolów Państwowych p. Tadeusza Czaplę, na Szefa Sekcji Budżetowej p. D[okto]ra Kazimierza Zaczka i na Szefa Sekcji Celnej p. D[okto]ra Władysława Peca.

W sprawie utworzenia Sekcji Monopolów Państwowych w Min[isterstwie] Skarbu, o czym wspomniał p. Minister English, Wydziału Węglowego, p. Podsekretarz Stanu Strasburger imieniem Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu zastrzega się przeciw przydzieleniu sprawy monopolu węglowego do Min[isterstwa] Skarbu, ponieważ dotąd sprawa ta należy do kompetencji Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu. P. Minister English oświadcza, że sprawa monopolu węglowego należy do tych spraw spornych, które na podstawie relacji p. Znamięckiego będą musiały być rozstrzygnięte przez Radę Ministrów.

4. W poruszanej przez p. Ministra Englisha sprawie utworzenia stanowiska drugiego Podsekretarza Stanu w Min[isterstwa] Skarbu postanowiono decyzję odroczyć.

5. P. Prezydent Ministrów odczytuje memoriał jednego z oficerów Sztabu Generalnego w sprawie utworzenia Ministerstwa, wzgl. Urzędu Amunicji. P. Kierownik Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych] twierdzi, że utworzenie takiego Ministerstwa nie jest potrzebne, gdyż Ministerstwo Spr[aw] Wojsk[owych] czyniło wszelkie możliwe wysiłki w celu uruchomienia w kraju fabryk broni i amunicji, przekonało się jednak, że jest to niemożliwe ze względu na brak surowców, a zwłaszcza odpowiednich maszyn.

P. Minister English popiera myśl poruszoną w memoriale. Uważa, że Ministerstwo amunicji powinno powstać natychmiast po oswojeniu kraju od okupacji i zająć się sprowadzeniem z zagranicy potrzebnych maszyn i surowców wtedy, gdy to jeszcze było możliwe, tj. gdy granica czeska nie była zamknięta. Nawet obecnie jednak sądzi p. Minister na podstawie rozmów z fachowcami, że wiele rzeczy w tym zakresie można jeszcze zrobić, jeśli się odwoła do współudziału społeczeństwa, zwłaszcza sfer przemysłowych. P. Minister podaje dalej krytykę obecny stan spraw wojskowych, które są zupełnie wyłączone z kompetencji Rządu i podlegają jedynie Naczelnikowi Państwa, wzgl. zależnemu od niego i odpowiedzialnemu tylko przed nim Szefowi Sztabu Generalnego. W tych warunkach Rząd nie może ponosić wobec społeczeństwa odpowiedzialności za obronę kraju.

P. pułk[ownik] Wroczyński zastrzega się przeciw podejmowaniu w tej sprawie przez Radę Ministrów jakichkolwiek uchwał, ponieważ sprawy wojskowe w myśl postanowień, zapadłych za poprzedniego rządu zostały poddane wyłącznej władzy Naczelnika Państwa i aż do zwołania Sejmu, w którego ręce zarówno Rząd, jak i [Tymczasowy] Naczelnik Państwa złożą swoją władzę, ten stan rzeczy musi pozostać. Specjalnie w sprawie utworzenia Ministerstwa Amunicji p. pułk[ownik] Wroczyński wypowiada się przeciw tworzeniu takiego Ministerstwa, a jedynie za utworzeniem osobnego Urzędu Amunicyjnego, którą to myśl aprobejuje także [Tymczasowy] Naczelnik Państwa. Ponieważ myśl ta zyskała w dyskusji ogólne uznanie, przeto w najbliższych dniach przedstawi Min[isterstwu] Spraw Wojskowych konkretny i opracowany w szczegółach wniosek w tej sprawie,

uwzględniający także wypowiedziane w dyskusji uwagi o konieczności pociągnięcia do współdziałania w pracach około zapewnienia wojsku amunicji sił społecznych ze sfer przemysłowych i poddanie tej akcji kontroli Rządu.

6. Protokół 24-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 30 stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

7. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. następującej treści: „Podwyżka dodatku ekonomicznego, uchwalona na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1918 r. dotyczy wszystkich urzędników państwowych, zarówno urzędników mianowanych, jak i przyjętych na próbną służbę”.

8. ^bZałączniki No. 3 i 4^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o utrzymanie dotychczasowej ceny chleba w większych miastach na okres od dn. 21 stycznia do dn. 3 lutego b.r. i o pokrycie wynikającej stąd dla Państwowego Urzędu Zbożowego i Magistratów miast Warszawy, Łodzi i Sosnowca straty w kwocie 1 708 230 mk 50 f. przez Skarb Państwa. Uznano dalej, że także na dalszy okres od 3 do 17 lutego b.r. nie można podwyższać ceny chleba w tych miastach, że więc także za ten okres wynikające stąd straty będzie musiał ponieść Skarb Państwa. Wobec tej uchwały dalszy wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o ustanowienie ceny chleba na ten okres w wysokości 50 f. za funt stał się bezprzedmiotowym.

9. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że na wysłaną przez niego do Komisji Rządzącej dla Galicji depezę, zakazującą stosowania wobec Czechów jakichkolwiek represji otrzymał odpowiedź wymijającą i że wedle posiadanych przez niego wiadomości mimo tej depezy zarządzono w Galicji rewizje i internowania Czechów. P. Prezydent Ministrów wyjaśnia, że wobec inwazji czeskiej także do pow. nowosądeckiego w porozumieniu z [Tymczasowym] Naczelnikiem Państwa polecił telegraficznie traktować Czechów jako obywateli państwa znajdującego się z Polską na stopie wojennej. Wobec takiego oświadczenia p. Minister Spraw Wewn[ętrznych] cofnie swoje poprzednie zarządzenie.

10. ^bZałączniki N° 5, 6 i 7^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Skarbu projekt dekretu o opłatach od podań oraz świadectw urzędowych⁷¹.

11. P. Minister Iwanowski porusza sprawę przygotowania się poszczególnych Ministerstw do zwołania Sejmu. P. Prezydent Ministrów wyjaśnia, że na konferencji z Naczelnikiem Państwa ustalony został następujący porządek otwarcia Sejmu: W niedzielę dn. 9 b.m. odbędzie się jedynie uroczyste nabożeństwo, poświęcenie gmachu sejmowego i zagajenie Sejmu przez najstarszego wiekiem posła. Na drugi dzień nastąpi ukonstytuowanie się Sejmu, a więc wybór Marszałka, Wice-Marszałków, Sekretarzy etc. Z chwilą wyboru Marszałka zarówno Naczelnik Państwa, jak i rząd prześlą w jego ręce piastowaną dotąd władzę. Oczywiście należy przewidywać, że Sejm poruczy Rządowi pełnienie chwilowo nadal swoich

⁷¹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 185.

czynności i załatwianie spraw bieżących aż do utworzenia Rządu Parlamentarnego, co zapewne potrwa czas jakiś.

12. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu projekt dekretu o sekwestrze skór i garbników⁷².

13. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie skór obuwowych.

14. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie tymczasowej ustawy o aplikacji sądowej⁷³.

15. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów więziennych⁷⁴.

16. ^bZałącznik N° 12^b Przyjęto projekt przepisów wykonawczych do dekretu o utworzeniu Sądu Okręgowego w Suwałkach⁷⁵.

17. ^bZałącznik N° 14^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie wydania dekretu o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami.

18. Zaaprobowano przedstawiony przez Min[istra] Wojciechowskiego projekt okólnika do komisarzy ludowych w sprawie żydowskiej.

19. P. Prezydent Ministrów wyznacza następne posiedzenie na dzień 1 lutego na godzinę 5-ą wieczorem.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej m. 50 wieczorem.

^fZa Wojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 25-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]l[i]tej Polskiej w dniu 31 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu].
2. [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie dodatku ekonomicznego dla urzędników państwowych].
3. [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o utrzymanie ceny chleba od 21 stycznia do 3 lutego 1919 r.]
4. [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o utrzymanie ceny chleba od 3 do 16 lutego 1919 r.]
5. Dekret w przedmiocie opłat od podań oraz od świadectw urzędowych⁷⁶.
6. Rozporządzenie Ministra Skarbu do dekretu w przedmiocie opłat od podań oraz od świadectw urzędowych⁷⁷.

⁷² DzPPP, 1919, nr 14, poz. 217.

⁷³ DzPPP, 1919, nr 18, poz. 363.

⁷⁴ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 202.

⁷⁵ DzPPP, 1919, nr 20, poz. 231.

⁷⁶ Nie publikuje się.

⁷⁷ Nie publikuje się.

7. Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie opłat od podań oraz świadectw urzędowych⁷⁸.
8. Ministerstwa Skarbu w sprawie wypłat przekazów z Rosji⁷⁹.
9. Dekret o obowiązku szkolnym⁸⁰.
10. Projekt dekretu w przedmiocie sekwestru skór i garbników⁸¹.
11. [Wniosek Ministerstwa Aproprowiacji w sprawie skór obuwiowych].
12. Dekret o aplikacji sądowej⁸².
13. Tymczasowa ustawa więzienna⁸³.
14. Przepisy wykonawcze do Dekretu Naczelnika Państwa w przedmiocie utworzenia Sądu Okręgowego w Suwałkach⁸⁴.
15. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie wypłat przekazów z Rosji⁸⁵.
16. [Pismo Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do premiera w sprawie przepisów archiwalnych].

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny
25-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej w dniu
31 stycznia 1919 o godz. 5-ej po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek Min[isterstwa] Roln[ictwa] w sprawie wyjaśnienia uchwały R.M. z dnia 13 XII [1]918 o podwyższenie dodatku ekonomicznego dla urzędników.
3. Wnioski Min[isterstwa] Aproprowiacji w sprawie ceny chleba.
4. Projekt dekretu w przedmiocie opłat od podań i świadectw urzędowych.
5. Projekt Ministerstwa Skarbu w sprawie wypłat przekazów z Rosji.
6. Projekt dekretu o obowiązku szkolnym.
7. Projekt dekretu o sekwestrze skór i garbników.
8. Wniosek Min[isterstwa] Aproprowiacji w sprawie skór obuwiowych.
9. Projekt tymczas[owej] ustawy o aplikantach sądowych.
10. Projekt tymczasow[ej] ustawy więziennej.
11. Projekt przepisów wykonawczych do dekretu o utworzeniu Sądu Okr[ęgowego] w Suw[ałkach].
12. Projekt dekretu o archiwach.

⁷⁸ Nie publikuje się.

⁷⁹ Nie publikuje się.

⁸⁰ Nie publikuje się.

⁸¹ Nie publikuje się.

⁸² Nie publikuje się.

⁸³ Nie publikuje się.

⁸⁴ Nie publikuje się.

⁸⁵ Nie publikuje się.

[Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie dodatku ekonomicznego dla urzędników państwowych]

dnia 21 stycznia 1919 r.

Sprawa uzupełnienia uchwały Rady Ministrów z 13 XII 1918 r. w przedmiocie podwyższenia dodatku ekonomicznego wszystkich urzędników państwowych

Wniosek

Rada Ministrów powziąć raczy uchwałę następującą:

Podwyżka dodatku ekonomicznego, uchwalona na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 1918 r. dotyczy wszystkich urzędników państwowych zarówno urzędników mianowanych, jak przyjętych na próbną służbę.

Uzasadnienie

W dniu 13 grudnia 1918 r. Rada Ministrów uchwaliła co następuje: (vide protokół 23 posiedzenia Rady Ministrów Republiki Polskiej z dn. 13 XII 1918 r. p. 3).

„Podwyższyć dodatek ekonomiczny, ustanowiony według tabel płac urzędników państwowych (Dziennik Praw Królestwa Polskiego nr 6 poz. 13 z dnia 20 VI 1918) dla wszystkich urzędników państwowych od XI do IV kategorii włącznie.

1. O marek 200 miesięcznie dla osób, urzędujących w miastach 1-ej klasy, a mianowicie w Warszawie, Lublinie, Łodzi, Częstochowie i Sosnowcu;

2. O marek 160 miesięcznie dla osób, urzędujących w miastach 2-ej klasy (dawniej gubernialnych i powiatowych) i

3. O marek 120 miesięcznie dla osób, urzędujących w innych miejscowościach.

Dla służby niższej na m. Warszawę podwyżka wynosić ma bez różnicy stanu rodzinnego:

1. dla woźnych 100 mk. miesięcznie

2. dla starszych gońców 60 mk. miesięcznie

3. dla młodszych gońców 30 mk. miesięcznie

Podwyżka dodatku ekonomicznego wprowadza się czasowo od dnia 1 stycznia 1919 r.”

W wykonaniu tej uchwały Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z p. Prezydentem Ministrów wydało okólnik z dn. 31 XII 1918, otrzymany w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych dn. 8 stycznia 1919, treści następującej:

„I. Prawo do otrzymania tego dodatku mają:

a) wszyscy ci urzędnicy, którzy dotychczas pobierali nadzwyczajny dodatek drożyzniany, ustanowiony w myśl okólnika Prezydenta Ministrów z dnia 29 maja

1918 r. L. 1080 i z dn. 3 czerwca 1918 r. N 1124/18, który to dodatek utracił moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1918 r.;

b) wszyscy inni urzędnicy etatowi do IV kategorii włącznie.

II. Nie otrzymują dodatku tego:

a) ci wszyscy urzędnicy, których pobory bez równoczesnego wcielenia w pewne kategorie płacy według ustanowionej tabeli, zostały unormowane osobnym dekretem, względnie rozporządzeniem, a więc: urzędnicy kontraktowi i przyjęci na okres próbny, którym wyznaczono pobory w ryczałtowej kwocie (za wyjątkiem wymienionych wyżej w p. Ia), dalej komisarze ludowi, urzędnicy aprowizacji, komisarze Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej itp.

b) nauczyciele szkół elementarnych, których pobory zostały osobno unormowane dekretem Rady Regencyjnej z dnia 19 września 1918 r. (Dziennik Praw N[umer] 17, poz. 45).

Pierwsza wypłata wymienionej podwyżki za miesiąc styczeń 1919 odbyć się winna dnia 15 stycznia r.b., wypłata za następne miesiące winna być uskuteczniiona dnia 1-go każdego miesiąca na podstawie ogólnych list płacy za dany miesiąc”.

Stosując się do powyższego okólnika Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych sporządziło listy płacy z wykazem urzędników, którym podwyżka dodatku ekonomiczno-wojennego została przyznana, umieszczając na nich wszystkich tych urzędników, przyjętych na okres próbny, których wynagrodzenie, wskazane w piśmie nominacyjnym, składało się z pensji zasadniczej, dodatku ekonomicznego, ewentualnie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego, – słowem, tych których wynagrodzenie nie zostało oznaczone w ryczałtowej kwocie.

Ministerstwo Skarbu zakwestionowało wypłatę podwyżki dodatku ekonomiczno-wojennego dla wszystkich tych urzędników, przyjętych na okres próbny, którzy dotychczas nie pobierali nadzwyczajnego drożyznianego.

Wobec powyższego Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych wnosi na zatwierdzenie Rady Ministrów wnioszek niniejszy dla motywów następujących:

I. Ministerstwo Skarbu utrzymuje, że podwyżka dodatku ekonomicznego nie może przysługiwać wszystkim urzędnikom, przyjętym na okres próbny, którzy dotychczas nie pobierali nadzwyczajnego dodatku drożyznianego i że przytoczone w okólniku zdanie „którym wyznaczono pobory w ryczałtowej kwocie” nie posiada istotnego znaczenia i nie ogranicza pojęcia pracowników przyjętych na okres próbny.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych uważa, że w okólniku Ministerstwa Skarbu mowa jest tylko o tych urzędnikach przyjętych na okres próbny, którym wyznaczono pobory w ryczałtowanej kwocie i że wobec tego wyłączenie urzędników przyjętych na próbną służbę, których wynagrodzenie zostało wyróżnicowane w pismach nominacyjnych, jest nieuzasadnione.

Ministerstwo Skarbu utrzymuje dalej, że uchwała Rady Ministrów nie może dotyczyć między innymi dlatego urzędników państwowych, przyjętych na okres

próbnym, iż mowa jest tam wyraźnie o urzędnikach państwowych od XI do IV kategorii włącznie, tymczasem urzędnicy przyjęci na okres próbny nie są wcieleni w pewne kategorie płacy według ustanowionej tabeli.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych stwierdza, że wykładnia uchwały Rady Ministrów przez Ministerstwo Skarbu nie odpowiada istotnemu znaczeniu uchwały, gdyby bowiem była prawdziwą, to wyłączeniu podlegać powinni wszyscy urzędnicy państwowi, przyjęci na okres próbny, a nie ci tylko, którzy nie pobierali nadzwyczajnego dodatku drożyznianego.

Zupełnie sztuczne i odkształcające istotne znaczenie uchwały Rady Ministrów komentowanie Ministerstwa Skarbu prowadzi do tego rezultatu, że wszystkie pensje urzędników kat. VIII–XI, pracujących na warunkach próbnej służby, zostają podniesione o 100 marek, tymczasem pensje urzędników wyższych pozostają niezmienione i cały szereg urzędników niższych otrzymałby wynagrodzenie równe wynagrodzeniu urzędników wyższych.

II. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych stwierdza, że olbrzymia większość zatrudnionych dotychczas urzędników w Ministerstwie została przyjęta na okres próbny i tylko taką politykę w nominowaniu urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych uważa za zdrową, ponieważ wobec pośpiechu przy organizowaniu władz państwowych nie można zaciągać zobowiązań stałych w stosunku do przyjmowanych ludzi i udzielać im nominacji ostatecznych przed należytym ich wypróbowaniem.

Ministerstwo stwierdza, że 85% urzędników przyjętych w Ministerstwie do dnia dzisiejszego stanowią urzędnicy przyjęci na okres próbny.

Pozbawienie dodatku drożyznianego urzędników na wyższych stanowiskach, odpowiadających kategorii VII i wyżej z tego jedynie tytułu, że nie są oni stabilizowani ze względu na zupełnie zrozumiałą daleko posuniętą oględność Ministerstwa wywołuje już w obecnej chwili całkowicie wytłumaczone niezadowolenie i postawi Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych albo wobec faktu usuwania się ze służby całego szeregu wyższych urzędników, albo też zmusi Ministerstwo do doręczenia wszystkim tym urzędnikom nominacji ostatecznych, co, zdaniem Ministerstwa, nie powinno być uzależnione od takiego czy innego komentowania przez Ministerstwo Skarbu będącej w mowie uchwały Rady Ministrów.

Z uwagi na to Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych wnosi o wyjaśnienie uchwały Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1918 r. w sensie wniosku niniejszego.

Minister:
fJanicki^f

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o utrzymanie ceny chleba od 21 stycznia do 3 lutego 1919 r.]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Utrzymanie ceny dotychczasowej chleba w większych miastach na okres od dnia 21 stycznia do 3 lutego b.r. przy czym straty w sumie Mk. 1708230,50 jakie poniesie Państwowy Urząd Zbożowy i magistraty miast: Warszawy, Łodzi i Sosnowca z powodu niepodniesienia ceny chleba, winien pokryć Skarb Państwa. W razie decyzji odmownej Ministerstwo Aprowizacji prosi o wydanie decyzji w sprawie stosowania od dnia 3 lutego r.b. ceny 55 fen. za funt chleba.

Motywy wniosku

Państwowy Urząd Zbożowy za czas od dnia 21 stycznia r.b. do dnia 3 lutego r.b. włącznie poniesie straty na sumę Mk. 1406 355,50 przy dostawie do miast:

Warszawy	721 490,50
Łodzi	403 577,50
Sosnowca	<u>281 287,50</u>
jak wyżej	1406 355,50

Magistraty za czas od dnia 21 stycznia r.b. do dnia 3 lutego z powodu podniesionych kosztów wypieku chleba poniosą straty:

Warszawa	Mk. 154 875
Łódź	Mk. 86 625
Sosnowiec	<u>Mk. 60 375</u>
Ogółem	Mk. 301 875

Warszawa dnia 18 stycznia 1919 roku
Minister Aprowizacji

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1919 roku
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o utrzymanie ceny chleba od 3 do 16 lutego 1919 r.]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku:

Ministerstwo Aprowizacji prosi o wydanie decyzji w sprawie stosowania od dnia 3 lutego do dnia 16 lutego r.b. włącznie, ceny 45 fen. za 1 funt chleba kartkowego.

Motywy wniosku

Utrzymanie dotychczasowej ceny 35 fen. za 1 funt chleba przy rzeczywistej cenie sprzedaży 57 fen. naraziłoby Skarb Państwa za czas od dnia 3 lutego do dn. 16 lutego r.b. włącznie na straty na ogólną sumę Mk. 2 660 416

Warszawa, dnia 30 stycznia 1919 r.

Minister Aprowizacji

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji w sprawie skór obuwiowych]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji prosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Ministerstwo Aprowizacji zrzeka się wszelkiej akcji co do sekwestru skór surowych, natomiast Ministerstwu Aprowizacji przyznane zostają wszystkie skóry obuwiowe, przerabiane w garbarniach krajowych, którymi to skórami Ministerstwo Aprowizacji dysponować może w porozumieniu się z Ministerstwem Spraw Wojskowych. – Ministerstwo Aprowizacji dysponuje również wszystkimi skórami obuwiowymi, oraz gotowym obuwiem sprowadzonym z zagranicy w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

Motywy wniosku

Ponieważ Ministerstwo Apropowizacji zaopatruje ludność w artykuły pierwszej potrzeby, musi ono mieć zupełnie wolną rękę co do regulacji cen i pokrycia zapotrzebowania na tak ważny artykuł pierwszej potrzeby, jakim są skóry obuwowe. Gospodarka skórami obuwowymi musi spoczywać w jednym ręku, mianowicie w rękach Ministerstwa Apropowizacji, inaczej Min[isterstwo] Apropowizacji nie może przyjąć odpowiedzialności za zaopatrywanie ludności w skóry.

Warszawa, dnia 21 stycznia 1919 r.

Minister Apropowizacji

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia 1919 r.

Uchwałą zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

°Załącznik do punktu 21 N° 15°

[Pismo Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do premiera w sprawie przepisów archiwalnych]

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Prezydenta Ministrów
Warszawa
L 16 I 1919 No. 62 A/19

Załącznik do nr 108 A/19

Odpis

Do Pana

w miejscu

Otrzymał w piśmie Kancelarii Rady Ministrów z dn. 9 b.m. propozycję załatwienia sprawy legalizacji przepisów archiwalnych z dn. 31 lipca u.r. drogą postanowienia Rady Ministrów, podaję do wiadomości Pana Prezydenta, że z tej propozycji skorzystać nie mogę.

Przepisy archiwalne znoszą odnośne ustawy rosyjskie, w drodze prawodawczej wydane, a więc tylko w postaci ustawy, względnie dekretu, przyobleczone być mogą. Tak też były zaprojektowane i przy piśmie z dnia 6 lipca No. 51556/72 jako projekt dekretu Kancelarii Rady Ministrów przesłane.

Termin „dekret” zmieniony został w następstwie na „reskrypt” już po wyjściu projektu z Ministerstwa W.R. i O.P. z nieznanymi temuż Ministerstwu pobudek. Wobec tej zmiany przepisy nie zostały ogłoszone w Dzienniku Praw, skutkiem

czego, aczkolwiek faktycznie od dawna weszły w życie, to jednak za formalnie obowiązujące uważane być nie mogą.

Gdy w obecnej chwili przedstawia się możliwość i potrzeba rozciągnięcia przepisów archiwalnych z dn. 31 lipca 1918 r. na archiwa galicyjskie, to należy z tego skorzystać i wydać te przepisy, jako nowy dekret obowiązujący na obszarze zaboru rosyjskiego i austriackiego.

Dekret zawierałby tekst przepisów z dn. 31 VII z poniższymi tylko, drobnymi zmianami. Należy z niego usunąć ustępy nieodpowiadające zmienionym warunkom politycznym, a mianowicie:

z artykułu 2-go należałoby usunąć „niemieckich i austriacko-węgierskich, o ile co do tego nastąpi osobne porozumienie Rządu Polskiego z rzeczonymi władzami”.

Z artykułu 22-go należałoby usunąć „oraz o ile sprawa dotyczy archiwów powstałych z działalności władz okupacyjnych, po porozumieniu z tymi władzami”.

Artykułowi 44-mu należałoby nadać brzmienie co następuje:

„Do czasu przeprowadzenia reorganizacji archiwów Państwa Polskiego czynne będą następujące archiwa państwowe:

w Warszawie:

1. Archiwum Główne Akt Dawnych.
2. Archiwum Akt Dawnych.
3. Archiwum Skarbowe.
4. Archiwum Ministerstwa W.R. i O. P.
5. Archiwum Wojskowe.
6. Archiwa miejscowe w Lublinie, Piotrkowie oraz
7. Archiwum Państwowe we Lwowie.

każde w tym składzie materiałów, jakie zawierać będzie w chwili przekazania danego archiwum Ministerstwu, dopóki się nie ukaże następnie osobne rozporządzenie Min[isterstwa] W.R. i O. P. co do przeniesienia archiwaliów do innego archiwum, lub włączenia nowych materiałów do danego archiwum.

Ministrowi W.R. i O.P. przysługuje prawo wydania zarządzeń rozciągających moc niniejszego dekretu na archiwa krajowe we Lwowie i Krakowie.

Składając niniejszy wniosek oraz tekst reskryptu Rady Regencyjnej z dn. 31 lipca 1918 r. „o organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami”, proszę Pana Prezydenta o przedstawienie go Radzie Ministrów. Dekret po zatwierdzeniu winien być ogłoszony w Dzienniku Praw.

MINISTER
w/z /-/ Dembiński

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

12

PROTOKÓŁ 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1919 roku

Przewodniczy

Minister Spraw Wewn[ętrznych]

p. Stan[isław] Wojciechowski

Obecni:

Minister Skarbu

p. dr Józef English

Minister Rolnictwa i D.P.

p. Stanisław Janicki

Minister W. R. i O. P.

p. dr Jan Łukasiewicz

Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]

p. Jerzy Iwanowski

Minister Robót Publicznych

p. Józef Pruchnik

Minister Zdrowia Publicznego

p. dr Tomasz Janiszewski

Minister Poczty i Telegrafów

p. Hubert Linde

Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji

p. Julian Eberhardt

Podsekretarz Stanu w Min[isterstwa]

Przemysłu i Handlu

p. dr Henryk ^aStrassburger^{a86}

Podsekretarz Stanu w Min[isterstwa]

Apr[owizacji]

p. Janusz Machnicki

Szef Sekcji w Min[isterstwa] Skarbu

p. dr Karol Birgfellner

Szef Biura Prezydialnium Rady Ministrów

p. dr Władysław Wróblewski

Protokołuje

p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5.35 po poł[udniu].

1. ^bZałącznik No. 2^b Projekt dekretu o wprowadzeniu podatku od zysków wojennych przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 3 dodano po słowie „przeciętny” słowo „czysty”,
- b) na końcu art. 61 dodano słowa „lub też zarezerwowany”,
- c) w art. 46 skreślono słowa „w drodze łaski”⁸⁷.

Poprawkę p. Podsekretarza Stanu ^aStrassburgera^a, by w art. 57 dodać słowo „przez Ministra Skarbu” odrzucono. P. Minister Janicki oraz p. Podsekretarz Stanu ^aStrassburger^a oświadczają przy tym, że skutkiem nagłości wniosku nie byli w możności tak gruntownie z nim się zapoznać, jakby tego wymagały jego daleko idące i doniosłe przepisy i proszą o przejrzenie oraz ewent. zużytkowanie złożonych przez nich na piśmie uwag.

⁸⁶ Powinno być: Strassburger.

⁸⁷ DzPPP, 1919, nr 12, poz. 136.

2. ^bZałącznik] N° 3^b Projekt dekretu o podatku majątkowym referuje Szef Sekcji Birgfellner, zaznaczając, że jest to tylko podatek przejściowy, który ma się wybrać tylko w roku 1919, później bowiem będzie wprowadzony podatek dochodowy. Przyznaje, że podatek to niedoskonały, lecz w b. okupacji niemieckiej już na podstawie rozporządzenia władz okupacyjnych wymierzony, chodzi więc o rozciągnięcie go też na b. okupację austriacką.

Po dyskusji odrzucono poprawkę p. Ministra Iwanowskiego, aby dekret ten zastosować tylko do wymiaru w obu okupacjach za rok 1918, przyjęto za to projekt Min[isterstwa] Skarbu z tym, że Min[isterstwo] Skarbu jest upoważnione uzupełnić dekret artykułem, wyjaśniającym, iż podatek ten będzie ściągany tylko po rok 1919 włącznie. Wyrażono ponadto życzenie, by Min[inisterstwo] Skarbu wydało popularne wyjaśnienia i objaśnienia tak tego, jak i poprzedniego dekretu.

Na zapytanie p. Ministra Janickiego, czy p. Minister Skarbu przedsięwzięmie środki, aby i Galicja jako też Poznańskie swoje podatki regularnie wpłacały, p. Minister Englich wyjaśnia, iż Poznańskie opłaca podatki regularnie, w Galicji jest w tym kierunku gorzej, lecz ani czasu nie miał na to, ani też możliwości wobec nieprzejęcia jeszcze skarbowości przez rząd warszawski, do czego ma jednak zamiar w niedługim czasie przystąpić⁸⁸.

3. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniesione przez p. Ministra Janickiego uzupełnienie uchwalonego już projektu o Banku Rolnym artykułem 72, zawierającym przepisy przejściowe.

4. Były Minister p. Stanisław Bukowiecki uzasadnia konieczność wydania jak najrychlej dekretu o językach w szkołach powszechnych. Na wniosek p. Ministra Englicha uchwalono sprawę tej ze względu na jej charakter polityczny na danym posiedzeniu nie traktować i odroczyć ją do następnego, na którym będzie obecny p. Prezydent Ministrów.

5. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto wniesiony przez p. Ministra Janiszewskiego przy sposobności jego sprawozdania ze złego stanu sanitarnego baraków na Powązkach projekt zmiany art. 2-go, lit c) dekretu o utworzeniu państwowego urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników⁸⁹.

6. Po przedstawieniu przez pp. Ministrów spisu projektów dekretów, jakie zamierzają jeszcze wnieść, wobec ich ilości (64) zgodzono się na propozycję p. Ministra Wojciechowskiego, by wyznaczony do tego urzędnik Prezydium Rady Ministrów porozumiał się z poszczególnymi Ministerstwami co do zredukowania ilości tych zgłoszonych wniosków.

7. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto wniosek o zmianę nazwy Ministerstwa Spraw Zewnętrznych na Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

⁸⁸ DzPPP, 1919, nr 12, poz. 135.

⁸⁹ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 142.

8. ^bZałącznik] N° 7^b Przyjęto projekt dekretu o widowiskach, postanawiając odroczyć traktowanie dekretów o zakładach drukarskich i składach druków oraz o dozorze nad prasą, do następnego posiedzenia z tym, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych winno się jeszcze porozumieć co do tego ostatniego z Ministerstwem Sprawiedliwości i Skarbu, tudzież, że ustanowienie osobnych inspektorów prasy jest zupełnie zbyteczne⁹⁰.

9. Wobec nieobecności p. Ministra Janiszewskiego zdecydowano nie traktować projektu dekretu o nadzorze nad wyrobem i sprzedażą surogatów.

10. ^bZałącznik] N° 8^b Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie kredytu 120 000 marek na subwencjonowanie handlu jajami przyjęto z dodatkiem na końcu tekstu wniosku słów „i Ministerstwa Rolnictwa i D. P.”.

11. ^bZałącznik] N° 9^b Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie zrzczenia się przez nie kierownictwa działu węglowego po wyjaśnieniach p. Podsekretarza Stanu ^aStrassburgera^a i dyskusji p. Wiceminister Machnicki cofnął do czasu wniesienia przez Min[isterstwo] Skarbu projektu merytorycznego załatwienia sprawy węglowej, przy czym Rada Ministrów wyraziła życzenie, by p. Minister Przemysłu i Handlu zajął się sprawą uporządkowania stosunku centrali węglowej.

12. Przedstawiony przez p. Ministra Pruchnika projekt tymczasowych przepisów o zarządzie dróg kołowych na uwagi p. Ministra Wojciechowskiego, który wyraża też życzenie, aby ograniczyć te przepisy tylko do b. zaboru rosyjskiego, odroczone do następnego posiedzenia.

13. ^bZałącznik] N° 10^b Przyjęto projekt dekretu o zatwierdzeniu zrzeszeń o kapitale zmiennym z tym wyraźnym stwierdzeniem na wyraźne życzenie p. Ministra Englichy, że jest to postanowienie prowizoryczne⁹¹.

14. ^bZałącznik] N° 11^b Przyjęto projekt dekretu o utworzeniu Ministerstwa Poczt i Telegrafów⁹².

15. ^bZałącznik] N° 12^b Przyjęto projekt dekretu o ustawie pocztowej⁹³.

16. Odroczone traktowanie wniosków o organizacji kolejnictwa do 4-go lutego b.r. celem uzyskania wprzód porozumienia z Ministerstwem Skarbu i [Ministerstwem] Robót Publicznych.

17. Protokół 24-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 31-go stycznia b.r. odczytano i przyjęto.

Koniec posiedzenia o godzinie 9-ej 40 minut wieczorem.

^fJJ Paderewski^f

⁹⁰ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 177.

⁹¹ DzPPP, 1919, nr 17, poz. 223.

⁹² DzPPP, 1919, nr 13, poz. 142.

⁹³ DzPPP, 1919, nr 17, poz. 221.

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1919 r. o godz. 5 po południu].
2. Projekt dekretu w przedmiocie wprowadzenia podatku od zysków wojennych⁹⁴.
3. Projekt dekretu o podatku majątkowym⁹⁵.
4. [Przepisy przejściowe do czasu powołania Rady Polskiego Państwowego Banku Ziemskiego].
5. Projekt dekretu o zmianie dekretu z 30 XII 1918 o utworzeniu Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników⁹⁶.
6. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zewnętrznych o zmianę nazwy na Ministerstwo Spraw Zagranicznych].
7. Projekt dekretu w przedmiocie przepisów tymczasowych o widowiskach⁹⁷.
8. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o kredyt 120 000 marek na organizację spółdzielni jajczarskich].
9. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zrzeczeniu się kierownictwa działem węglowym w zakresie opał ludności, potrzeb rolnictwa i przemysłu młynarskiego].
10. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie zatwierdzania statutów zrzeszeń handlowo-przemysłowych o kapitale zmiennym⁹⁸.
11. Projekt dekretu o utworzeniu Ministerstwa Poczty i Telegrafów⁹⁹.
12. Projekt dekretu „ustawa pocztowa”¹⁰⁰.

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 26-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1919 r. o godz. 5 po południu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt dekretu o języku wykładowym w szkołach.
3. Projekt dekretu o podatku od zysków wojennych.
4. Projekt dekretu o podatku majątkowym.
5. Projekt dekretu o widowiskach.
6. Projekt dekretu o dozorcze nad prasą.
7. Projekt dekretu o zakładach drukarskich i składach druków.
8. Uchwalony przez poprzedni Gabinet projekt dekretu o nadzorze nad wyrobem i sprzedażą surogatów i produktów spożywczych.

⁹⁴ Nie publikuje się.

⁹⁵ Nie publikuje się.

⁹⁶ Nie publikuje się.

⁹⁷ Nie publikuje się.

⁹⁸ Nie publikuje się.

⁹⁹ Nie publikuje się.

¹⁰⁰ Nie publikuje się.

9. Projekt instrukcji dla konsultacji prawnej międzyministerialnej.
10. Wniosek o zmianę nazwy Min[isterstwa] Spraw Zewnętrznych na Ministerstwo Spraw Zagranicznych.
11. Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o kredyt 120 000 mk na subwencjonowanie handlu jajami.
12. Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o zrzeczeniu się przez nie kierownictwa działu węglowego.
13. Projekt tymczasowych przepisów o zarządzie drogami kołowymi.
14. Projekt dekretu o zatwierdzeniu zrzeczeń o kapitale zmiennym.
15. Projekt dekretu o pocztach.
16. Wnioski Min[isterstwa] Komunikacji w sprawie organizacji kolejnictwa.

°Załącznik do p. 3 N° 4°

[Przepisy przejściowe do czasu powołania Rady Polskiego Państwowego Banku Ziemskiego]

XIV. Przepisy przejściowe

Art. 72 Do czasu powołania przez Sejm siedmiu członków Rady Polskiego Państwowego Banku Ziemskiego (art. 56) Rada składać się będzie:

1) z 10 członków, mianowanych przez Władzę Zwierzchnią Państwa Polskiego na wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, w tym 5 fachowców i 5 przedstawicieli instytucji społecznych, a mianowicie:

3 przedstawicieli Związku Kółek Rolniczych

1 przedstawiciela Centralnego Tow[arzystwa] Rolnicz[ego].

1 przedstawiciela Tow[arzystwa] Kredytowego Ziemsk[iego].

2) jednego przedstawiciela Ministerstwa Skarbu.

°Załącznik do p. 7 N° 6°

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zewnętrznych o zmianę nazwy na Ministerstwo Spraw Zagranicznych]

Minister Spraw Zewnętrznych
Nr 7^{kn}/32 Kw

Warszawa dn. 27 stycznia 1919 r.

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy: zmienić nazwę „Ministerstwa Spraw Zewnętrznych” na pierwotnie praktykowaną: MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH.

Uzasadnienie

Z powodu podobnego brzmienia nazw M[inisterstwo] S[praw] Wewnętrznych do nazwy M[inisterstwo] S[praw] Zewnętrznych powstają liczne omyłki, zwłaszcza telefoniczne, które nie tylko powodują niepotrzebne zajmowanie czasu personelu telefonicznego, ale odrywają także od pracy urzędników odnośnych ministerstw. Powstają również pomyłki w referatach przy dyktowaniu.

Minister: /-/ ^fJJ Paderewski^f

Wniesiono na Radę Ministrów dn.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

°Załącznik do p. 10 N° 8°

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o kredyt 120 000 marek na organizację spółdzielni jajczarskich]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Dla zainicjowania akcji organizacyjno-współdzielczej w dziale handlu jajczarskiego Ministerstwu Aprowizacji przyznaje kredyt Mk. 120 000, który będzie użyty na subwencjonowanie zrzeszeń organizujących na zasadach współdzielczych, zakup, składowanie i handel jajami, według wskazówek i pod ścisłą kontrolą Ministerstwa Aprowizacji ^{ci} i Ministerstwa Rolnictwa i D.P.°

Motywy wniosku

Rabunkowy system gospodarki w dziedzinie jajczarstwa musi ulec radykalnej reformie. Setki milionów jaj wędruje poza granice kraju a stosunki handlowe w danym zakresie zabagniane są z dnia na dzień najniepotrzebniejszymi pomysłami spekulantów, wyszkolonych w rabunkowym wywozie jaj poza granice kraju.

Podniesienie hodowli, racjonalny skup i urządzenie składów tj. całokształt polityki w zakresie racjonalnego jajczarstwa jest obowiązkiem organów państwowych, gdyż zainicjowany ruch współdzielczy w danym zakresie wskutek braku oparcia finansowego, zgnieciony został bezwzględną konkurencją obcych żywiołów, w rękach których, niewuwzględniające zupełnie sytuacji krajowej, oparte na 500% zysku.

Przykład Danii, gdzie Rząd całkowicie opiekuje się akcją jajczarstwa, polityka takich subwencji w danym zakresie stosowana w Galicji podkreśla wagę i znaczenie zainicjowanej przez Ministerstwo Aprowizacji akcji uzdrowienia zabagnionych stosunków handlu jajami w Polsce.

Według projektu Ministerstwa Apropowizacji stroną agitacyjną w zakresie unormowania stosunków hodowli, skupu i handlu jajami zajmie się Związek Kółek Rolniczych C.T.R., stroną techniczną Oddział C.T.R., handlową – Ziemiańskie Towarzystwo Mleczarskie.

Rozpoczęcie akcji organizacji racjonalnej hodowli, skupu, zakładania składnic, transportowania jaj, wszystko to na [...] współczesnych, musi być oparte na współpracy odpowiednio wyszkolonych instytucji, przy istnieniu specjalnie powołane [...] i zastosowaniu sprawnie działającego aparatu propagandy w prasie i wydawnictw. W tym celu Ministerstwo Apropowizacji, pod ogólnym kierownictwem którego akcja organizacyjno-współdzielcza w dziale handlu jajczarskiego byłaby prowadzona, zwraca się do Rady Ministrów o przyznanie kredytu na subwencję dla odnośnych instytucji w sumie Mk. 120 000.-

Warszawa, dnia 27 stycznia 1919 r.

Minister Apropowizacji

Wniesiono na radę Ministrów

dnia 1919 r.

Uchwalono zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

°Załącznik do p. 11 N° 9°

[Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o zrzeczeniu się kierownictwa działem węglowym w zakresie opału ludności, potrzeb rolnictwa i przemysłu młynarskiego]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Apropowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Motywy wniosku

1. Wobec tego, że wszelkie transakcje na węgiel zawiera się w kraju i zagranicą bez uprzedniego porozumienia się z Ministerstwem Apropowizacji,

2. że najlepsze gatunki węgla wysyłane są zagranicę, dla opału zaś ludności pozostawiany jest węgiel nienadający się w przeważnej części dla właściwego celu,

3. że Ministerstwo Apropowizacji będąc odpowiedzialnym za dostarczanie węgla nie ma faktycznie należytej ingerencji w normowaniu tym ilości i gatunków zapotrzebowanego przez ludność węgla.

4. że szerząca się spekulacja węglowa, podnosząca ceny do 7 marek za pud węgla, pomimo całej odpowiedzialności za to Ministerstwa Apropowizacji nie może być przerwana przez to Ministerstwo wobec uzależnienia go od innej instytucji,

5. że przy takim stanie rzeczy Ministerstwo Apropowizacji nie ma żadnej możliwości drogą handlu wymiennego otrzymywania za węgiel produktów spożywczych wewnątrz kraju i poza jego granicami.

Treść wniosku. Ministerstwo Apropowizacji zrzeka się kierownictwa działem węglowym w zakresie opału ludności, potrzeb rolnictwa i przemysłu młynarskiego.

Warszawa, d. 1919

Minister Apropowizacji

Wniesione na radę Ministrów

d. 1919 r.

Uchwalono zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

13

PROTOKÓŁ

27 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3-go lutego 1919 r.

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. Stanisław Janicki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Jerzy Iwanowski
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Kierownik Ministerstwa Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spr[aw] Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Prezes Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu	p. poseł Seyda
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwa] Sztuki i Kultury	p. Jan Heurich
Podsekretarz Stanu w Min[[isterstwa] W.R. i O.P.	p. Zygmunt Gąsiorowski
Doradca prawny Min[isterstwa] W.R. i O. P.	p. Stanisław Bukowiecki
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5-ej min. 45 po poł[udniu].

1. Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w przedmiocie udzielenia przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową Ministerstwu Skarbu kredytu w wysokości 200 milionów marek pod zabezpieczeniem asygnatami skarbu polskiego.

2. Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie zaciągnięcia pożyczki przez skarb polski w Banku Spółek Zarobkowych w Poznaniu w sumie 15 milionów marek.

3. Prezes Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu poseł Seyda przedstawia wniosek tej Rady co do udziału reprezentacji zaboru pruskiego w sejmie konstytucyjnym, gdzie rozpisane przez poprzedni Rząd Polski wybory do Sejmu nie

mogły się odbyć. Dr. Solf zaprotestował imieniem rządu niemieckiego przeciw rozpisaniu tych wyborów i zapowiedział, że będzie się im sprzeciwiał, a udział w nich traktował jako zdradę stanu. Naczelna Rada Ludowa stoi na tym stanowisku, że ziemie zaboru pruskiego nie są dotychczas faktycznie wyłączone ze związku Rzeszy Niemieckiej. Określenie granic Polski Rada ta pozostawia Kongresowi Pokojowemu i nie zrywa wszystkich nici z Berlinem, a to z tego powodu, że koalicja jest zasadniczo przeciwną stwarzaniu faktów siłą rzeczy, a dalej i ze względu na tych Polaków w zaborze, którzy pozostają jeszcze pod przemocą względnie władzą Rzeszy Niemieckiej. Skutkiem samorzutnego usunięcia władz niemieckich, Rada Naczelna ujęła stopniowo władzę w swoje ręce w tych okolicach, w których Polacy mają przewagę militarną. Ponieważ ziemie zaboru nie są jeszcze faktycznie wyłączone ze związku Rzeszy Niemieckiej, więc zachodzi pewna sprzeczność z punktu widzenia prawnopństwowego co do wzięcia udziału reprezentantów tego zaboru w Polskim Sejmie Konstytucyjnym. Naczelna Rada Ludowa uważa jednak z wyższych powodów ogólnonarodowych za konieczne, aby Sejm Konstytucyjny składał się z reprezentantów wszystkich dzielnic.

Dla zabezpieczenia więc takiej reprezentacji zaborowi pruskiemu, która byłaby reprezentacją demokratyczną z uwzględnieniem przede wszystkim pierwiastka włościańskiego i robotniczego Naczelna Rada Ludowa oraz Centralny Komitet Wyborczy proponują, aby reprezentacja ta liczyła 126 delegatów, a mianowicie:

- a) Wszystkich członków Naczelnej Rady Ludowej w liczbie 80, wybranych przez delegatów do Sejmiku Dzielnicowego na szerokiej podstawie demokratycznej;
- b) tych komisarzy ludowych (w liczbie 3), którzy nie są członkami Naczelnej Rady Ludowej;
- c) posłów do parlamentu Rzeszy Niemieckiej, wybranych w roku 1912 (w liczbie 8), którzy nie są członkami Naczelnej Rady Ludowej;
- d) resztę posłów do liczby 126 mianowałyby najpoważniejsze organizacje społeczne zaboru pruskiego według pewnego klucza.

Rząd Polski winien wydać niezwłocznie w tym kierunku dekret.

W razie, gdyby się Rząd na ten projekt nie zgodzał, to Naczelna Rada Ludowa proponuje wydanie wymienionym wyżej reprezentantom legitymacji wstępu do Sejmu, który zdecydowałby wtedy sam o jej przeprowadzeniu do obrad sejmowych.

W czasie dyskusji nad tymi propozycjami p. Prezydent Ministrów Paderewski oświadczył się za rozstrzygnięciem tej sprawy w drodze dekretu, aby uniknąć ewentualnego rozdźwięku na samym początku obrad sejmowych.

P. Minister Wojciechowski jest również tego zdania, że sprawa powinna być jeszcze przed Sejmem rozstrzygniętą, ale zaznacza, że projektu Naczelnej Rady Ludowej akceptować nie może, gdyż proponowane przez nią przedstawicielstwo wywoła zapewne silną opozycję u lewicy, grożącej nawet w danym razie ustąpie-

niem ze Sejmu z tego powodu. – Proponuje więc – analogicznie jak to ma miejsce w Galicji, gdzie także nie w całym kraju można było przeprowadzić wybory – aby przedstawicielstwo zaboru pruskiego składało się z 16 posłów, wybranych w roku 1912 do Sejmu Rzeszy Niemieckiej oraz z tych 24 kandydatów Polaków, którzy przepadli w swoich okręgach przy tych wyborach skutkiem większości niemieckiej. Co do pozostałych do pełnej liczby mandatów zdecydował by Sejm po ukonstytuowaniu się.

P. Minister Supiński zaznacza, że sprawę tę powinien zdecydować Sejm wobec sprzeczności prawno-państwowej wzięcia udziału w Sejmie Polskim przedstawicieli zaboru pruskiego niewyłączonego jeszcze faktycznie ze związku Rzeszy Niemieckiej. Gdyby zaborowi pruskiemu przyznano rzeczywiście 126 mandatów odpowiadających 6½ milionom ludności, to stworzy się w ten sposób przedstawicielstwo ziem zaboru, a nie przedstawicielstwo ludności polskiej tego zaboru. Proponuje dalej, aby w danym razie przedstawicielom zaboru wydano legitymacje do wstępu na Sejm, który by potem sam zdecydował o przypuszczeniu ich.

P. Minister Pruchnik jest również za przekazaniem tej sprawy Sejmowi, jak to ma mieć miejsce za sprawą przedstawicielstwa ziem ruskich i litewskich. Zdanie to podziela również p. Minister Iwanowski.

P. Prezes Seyda oświadcza, że liczba delegatów na Sejm z zaboru pruskiego będzie w każdym wypadku niekompletną, gdyż związki społeczne dokonują dopiero wyboru i wobec wrogiego stanowiska Niemców zwłaszcza na Śląsku wszystkich wyborów nie będzie można przeprowadzić. Jest on przeciwny projektowi p. Ministra Wojciechowskiego choćby już tylko ze względu na trudności techniczne przy jego wykonaniu. Prosi o przyjęcie wniosku pryncypalnego, a w danym razie wniosku ewentualnego.

P. Minister Minkiewicz zgadza się na projekt Naczelnej Rady Ludowej ze względu na liczenie się koalicji z faktem dokonany. Nie należy liczyć się z nastrojami, o których wspomina p. Minister Wojciechowski ale chodzi o sam fakt. Stawia projekt konkretny, aby posłów tych nie obdarzać tymi samymi pełnomocnictwami co posłów wyszłych z wyborów, tylko czas trwania ich mandatów ograniczyć do trzech miesięcy. Żąda zarazem, aby drugim dekretem dokonano rewizji uchwały o udziale posłów ruskich i litewskich w tym samym duchu.

P. Minister Linde oświadcza się za projektem Naczelnej Rady Ludowej, ale żąda ograniczenia ilości mandatów na przykład do 80, tj. do wszystkich członków Naczelnej Rady Ludowej.

P. Minister Eberhardt popiera wniosek p. Ministra Minkiewicza, przeciw któremu oświadcza się p. Minister Wojciechowski. P. Minister Hącia jest przeciwnym stworzeniu przedstawicielstwa, które by wyszło przez nominację i żąda przyjęcia tych, którzy zostali wybrani przez wybór na Sejmik Dzielnicowy, tj. 80 członków. Zarazem żąda ograniczenia czasu trwania ich mandatów na przeciąg

trzech względnie dwóch miesięcy, w czasie których sam Sejm zdecydowałby definitywnie sprawę przedstawicielstwa zaboru pruskiego.

P. Ministrowie Janicki i Pruchnik oświadczają się za projektem p. Ministra Wojciechowskiego.

Sprawę postanowiono zdecydować na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów, ponieważ p. Prezes Seyda ma się porozumieć poprzednio z Naczelną Radą Ludową, czy zgadza się ona ewentualnie na projekt p. Ministra Wojciechowskiego.

4. Ustalono nazwę jednostki monetarnej polskiej na „Lech”¹⁰¹.

5. Projekt dekretu o języku w szkołach powszechnych postanowiono traktować później i uchwalono upoważnienie Ministerstwa W.R. i O.P. do uregulowania sprawy niemieckiego związku szkolnego w drodze rozporządzenia.

6. Przyjęto dekret w sprawie zakresu działania Ministerstwa Robót Publicznych w następującym brzmieniu: „na wniosek Rady Ministrów rozszerzam kompetencje Ministerstwa Robót Publicznych na wszelkie roboty publiczne z zakresu budownictwa i konserwacji dróg wodnych oraz na sprawy żeglugi.

Wszelkie sprawy, objęte powyżej określonym zakresem działania wydziałam z kompetencji Min[isterstwa] Komunikacji i zarządzam zmianę nazwy tego Ministerstwa na »Ministerstwo Kolei Żelaznych«”.

7. Przyjęto wniosek p. Ministra Iwanowskiego o przedstawieniu Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Szefa Sekcji p. Józefa Okołowicza.

8. Przyjęto wniosek p. Ministra Minkiewicza o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji Ludwika Ptaszyńskiego na naczelnika Urzędu do walki z lichwą.

9. ^bZałącznik No. 2^b Uchwalono dekret o utworzeniu izby kontrolnej.

10. ^bZałącznik No. 3^b Uchwalono dekret o utworzeniu Prokuraturii Generalnej z następującymi zmianami:

a) w punkcie 6 art. 2 po słowie „opiniowanie” dodano słowa „na życzenie Rady Ministrów lub poszczególnych Ministrów” oraz skreślono słowa „ze stanowiska ogólnoprawnego, organizacyjnego i techniki ustawodawczej, a w szczególności”.

b) art. 7 skreślono.

c) Skreślono ostatni ustęp artykułu 9 (dawniej 10)¹⁰².

11. Projekt dekretu o obywatelstwie państwowym przełożono na jedno z późniejszych posiedzeń.

12. Projekt dekretu o ochronie linii kolejowych i telegraficznych cofnięto.

13. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto dekret o ubezpieczeniach wzajemnych budowli od ognia¹⁰³.

¹⁰¹ MP, nr 31, 7 II 1919.

¹⁰² DzPPP, 1919, nr 14, poz. 181.

¹⁰³ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 190.

14. Projekt dekretu o dozorze nad prasą postanowiono rozpatrzyć na jednym z następnych posiedzeń.

15. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto projekt dekretu o zakładach drukarskich i składach druku¹⁰⁴.

16. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto uzupełniony dekret o częściowej zmianie dekretu z dnia 2 stycznia 1919 r. o wprowadzeniu stanu wyjątkowego¹⁰⁵.

17. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto dekret w przedmiocie tymczasowych przepisów o zarządzie drogami kołowymi¹⁰⁶.

18. Po ustaleniu porządku dziennego na następne posiedzenie ustalono je na dzień 4 lutego na godzinę 5 po południu.

Koniec posiedzenia o godz. 10 min. 30 wieczorem.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lutego 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu].
2. [Projekt dekretu o Najwyższej Izbie Kontroli Państwa]¹⁰⁷.
3. [Projekt dekretu o utworzeniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej]¹⁰⁸.
4. Projekt dekretu w przedmiocie przepisów tymczasowych dla ubezpieczeń wzajemnych budowli od ognia¹⁰⁹.
5. Dekret w przedmiocie przepisów tymczasowych o zakładach drukarskich i składach druku¹¹⁰.
6. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zmianę dekretu o stanie wyjątkowym¹¹¹.
7. Dekret tymczasowe przepisy o zarządzie drogami kołowymi¹¹².
8. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych: projekt dekretu tymczasowe przepisy o zarządzie drogami kołowymi¹¹³.

¹⁰⁴ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 146.

¹⁰⁵ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 159.

¹⁰⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 149.

¹⁰⁷ Nie publikuje się za wyjątkiem uzasadnienia projektu. Dekret opublikowany w: DzPPP, 1919, nr 14, poz. 183.

¹⁰⁸ Nie publikuje się za wyjątkiem uzasadnienia projektu. Dekret opublikowany w: DzPPP, 1919, nr 14, poz. 181.

¹⁰⁹ Nie publikuje się.

¹¹⁰ Nie publikuje się.

¹¹¹ Nie publikuje się.

¹¹² Nie publikuje się.

¹¹³ Nie publikuje się.

Porządek dzienny
27-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 lute-
go 1919 r. o godz. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Ustalenie nazwy monety polskiej.
3. Projekt dekretu o języku w szkołach powszechnych.
4. Projekt dekretu o zakładach drukarskich i składach druków.
5. Projekt dekretu o dozorze nad prasą.
6. Projekt dekretu o utworzeniu Izby kontrolnej.
7. Projekt dekretu o utworzeniu Prokuratury Generalnej.
8. Projekt dekretu o amnestii podatkowej.
9. Projekt dekretu o obywatelstwie państwowym.
10. Projekt dekretu o ochronie linii kolejowych i telegraficznych.
11. Projekt dekretu o ubezpieczeniu.
12. Projekt dekretu o zmianach dekretu o wprowadzeniu stanu wyjątkowego.
13. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych w sprawie udziału przedstawicieli b. zaboru pruskiego w Sejmie Ustawodawczym.
14. Projekt tymczasowych przepisów o zarządzie drogami kołowymi.

^cZałącznik do p. 9 N° 2^c

Motywy do projektu
Dekretu o Najwyższej Izbie Kontroli Państwowej

Ścisła i wszechstronna kontrola dochodów oraz wydatków konieczną jest we wszystkich gospodarstwach publicznych, przede wszystkim zaś w gospodarstwach państw, znajdujących się, jak polskie, w pierwszej fazie rozwoju. Dotychczas kontrolę wydatków i dochodów państwowych wykonuje Urząd obrachunkowy przy Ministerstwie Skarbu. Szczupły personel, którym Urząd ten na razie rozporządza, przede wszystkim zaś okoliczność, że nie jest on organem niezależnym, uniemożliwiają racjonalne przeprowadzanie kontroli i powodują trudności w stosunku do różnych Ministerstw.

Przy tym stanie rzeczy utworzenie – na wzór innych państw – organu kontroli, niezależnego zupełnie od władz centralnych i im równorzędnego, wyposażonego w daleko idące prawa wszechstronnego badania gospodarki państwowej przedstawia kwestię bardzo nagłą. Jako organ taki przewiduje projekt dekretu, władzę kolegiąlną, administracyjną, podległą ^hWładzy Najwyższej^h ^cNaczelnikowi^c

Państwa. Nazwa tego organu opiewać ma odpowiednio do kardynalnego zadania: „Najwyższa Izba Kontroli Państwa”. NIKP powołaną będzie do wykonywania wszechstronnej kontroli wstępnej, zstępnej i faktycznej, a to gospodarki państwa, prowadzonej przez władze i urzędy cywilne i wojskowe, tudzież określonych bliżej w projekcie zakładów, instytucji, związków samorządowych i większych miast.

Wobec wielkiego zakresu działania N[ajwyższa] I[zba] K[ontroli] Państwa dla zabezpieczenia dokładnego i ścisłego wykonywania kontroli, projekt przewiduje też utworzenie podległych tej Izbie izb kontroli państwa. Liczbę i siedziby tych Izb, których kreowanie następować może kolejno – w miarę potrzeby, oznaczy rozporządzenie Prezesa N[ajwyższa] I[zba] K[ontroli] Państwa, wydane w porozumieniu z Prezydentem Ministrów.

BUDŻET
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI PAŃSTWA
1 III – 30 VI 1919.

1. Personel etatowy	101 700	406 800
2. Personel nieetatowy, umundurowanie, renumeracja	17 000	68 000
3. Lokal i instalacje	5 000	20 000
4. Wydatki biurowe	11 000	44 000
Meble	125 000	
5. Koszty podróży i diety	4 000	16 000
6. Stypendia i zapomogi		
7. Wydawnictwa		10 000
8. Prace organizacyjne		15 000
9. Inne wydatki		<u>25 000</u>
		729 800

MIESIĘCZNE NORMY

§ 1.

Prezes	1	klasa	II	2500.-
Wice-Prezes	1	klasa	III	1800.-
Szefowie Sekcji	3	klasa	IV	4800.-
Radcowie w randze				
Nacz[elników] wydziału	6	klasa	Va	8400.-
Radcowie w randze				
Radców minist[erialnych]	6	klasa	Vb	7200.-
Starsi kontrolerzy	20	klasa	VI	20000.-
Młod[si] kontrolerzy	30	klasa	VII	27000.-
Młodszy kontrolerzy	30	klasa	VIII	21000.-
Kanceliści	15	klasa	IX	9000.-

§ 2.

Personel nieetatowy	10000.-
Renumeracje	3000.-
Umundurowanie	4000.-

§ 3.

Opał i światło	800.-
Porządki i instalacje	2200.-

§ 4.

Meble	25000.-
Maszyny	6000.-
Materiały piśmienne	1000.-
Druki	2000.-
Książki, pisma, mapy	1000.-
Drobne wydatki	1000.-

§ 5.

Koszty podróży i diety	4000.-
------------------------	--------

UWAGI DOTYCZĄCE BUDŻETU, WZGLĘDNIE ETATU
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI PAŃSTWA

N[ajwyższa] I[zba] Kontroli Państwa będzie władzą zupełnie niezależną od władz centralnych im równorzędną, wobec tego prezes winien otrzymać stanowisko ministra, wiceprezes zaś stanowisko podsekretarza stanu.

Ze względu na wielki zakres i doniosłość zadań NIKP Izba podzieloną będzie na 3 sekcje, w dalszym zaś ciągu na 12 wydziałów, na których czele stać będą funkcjonariusze po połowie w kategorii płac Va i Vb.

Ilość posad przewidzianych w kategorii płac VI, VII i VIII jest konieczną, o ile kontrola ma być wykonana z możliwie najściślejszą dokładnością.

Rzeczowe wydatki wstawione są w stosunku do osobowych z zachowaniem możliwie największej oszczędności.

Przewidziane Dekretem o NIKP Izby Kontroli Państwa utworzone będą dopiero w czasie późniejszym.

[Uzasadnienie projektu dekretu o utworzeniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej]

Przedmiot

Wydanie dekretu o utworzeniu Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

Motywy wniosku

Na odbytej w dniu 6 grudnia 1918 r. w Ministerstwie rolnictwa i dóbr państwowych przy udziale reprezentantów wszystkich prawie Ministerstw naradzie międzyministerialnej uznano jednogłośnie niezbędną potrzebę jak najspieszniejszego powołania do życia Prokuraturii Państwa Polskiego, która miałaby na wzór b. Generalnej Prokuraturii Królestwa Polskiego i istniejącej w Galicji Prokuraturii Skarbu mieć za zadanie ogólne zastępstwo prawne i obronę interesów prawnych i majątkowych Państwa tudzież funduszów i instytucji publicznych, będących pod opieką Państwa, jak również udzielanie opinii i porady prawnej na żądanie władz, urzędów i instytucji państwowych. Równocześnie poruczono opracowanie statutu organizacyjnego Prokuraturii Komisji z pięciu osób, do której powołano Radcę prawnego Ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych Makowskiego, Sędziego Sądu Najwyższego Balińskiego, b. Radcę Prokuraturii Królestwa Polskiego i Radcę Prawnego w biurze Prezydium Rady Ministrów Lechowicza, wyznaczyć się mającego przedstawiciela Ministerstwa Skarbu, wreszcie osobę, znającą dokładnie ustrój Galicyjskiej Prokuraturii Skarbu.

W ślad tej uchwały i na skutek pisma Ministra rolnictwa i dóbr państwowych z 12 grudnia 1918 N° 11075 ówczesny Kierownik Ministerstwa Skarbu przeznaczył reskryptem z 26 grudnia 1918 N° 8776 na przedstawiciela Ministerstwa Skarbu w tej Komisji Naczelnika Wydziału Ministerstwa Skarbu D[okto]ra Zaczka, a zarazem wydelegował do komisji jako znawcę ustroju Galicyjskiej Prokuraturii Skarbu b. Radcę ministerialnego Ministerstwa Robót Publicznych w Wiedniu D[okto]ra Weygarta, któremu równocześnie w porozumieniu z ówczesnym Prezydentem Ministrów poruczył wypracowanie projektu Statutu organizacyjnego Prokuraturii, przeprowadzenie wszelkich prac przygotowawczych dla jej zorganizowania i przedstawienia odpowiednich w tym celu wniosków.

W porozumieniu ze wspomnianą Komisją opracował Dr Weygart projekt Statutu, który na posiedzeniach Komisji, odbytych w dniach 29 i 30 stycznia 1919, został w załączonej redakcji przyjęty.

Z uwagi na to, że brak odpowiedniego organu państwowego, który by sprawował ochronę, zastępstwo i obronę prawną interesów prawnych i majątkowych Skarbu Państwa i funduszów publicznych, z opieki Państwa korzystających

i udzielał władzom, urządóm i instytucjom państwowym niezbędnej do prawidłowego prowadzenia Administracji państwowej, fachowej porady prawnej, co rychlej powinien być usunięty, gdyż stan obecny narazić może Państwo na bardzo znaczne niepowetowane szkody i straty, jest jak najspieszniejsze powołanie do życia Prokuratorii w interesie Skarbu Państwa konieczne.

Wobec tego Minister Skarbu wnosi:

Rada Ministrów
raczy jak najrychlej uchwalić załączony dekret o utworzeniu Prokuratorii
Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej
Warszawa, dn. [...] stycznia 1919 r.

Wniesiono na Radę Ministrów

dn. 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

14

PROTOKÓŁ

28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 lutego 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski,
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski,
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński,
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka,
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Szt[uki] i Kul[tury]	p. Jan Heurich
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa i D.P.	p. Wacław Makowski
Członek Naczelnej Rady Ludowej	p. Władysław Seyda
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 30 – po poł[udniu].

1. Członek Naczelnej Rady Ludowej p. Poseł Seyda, nawiązując do dyskusji, jaka toczyła się na poprzednim posiedzeniu w sprawie udziału przedstawicieli b. zaboru pruskiego w Sejmie Ustawodawczym, komunikuje, że nie mógł się porozumieć w ciągu dnia z Naczelną Radą Ludową w tej sprawie, podtrzymując jednak swój wniosek, zgłoszony na tym posiedzeniu.

P. Minister Wojciechowski podtrzymuje również swój wniosek, by dekretem wprowadzić do Sejmu jedynie posłów b. parlamentu niemieckiego, a sprawę uzupełnienia reprezentacji zaboru pruskiego do liczby 126 posłów pozostawić

do decyzji Sejmu. W dyskusji większość pp. Ministrów opowiedziała się za wnioskiem p. Ministra Wojciechowskiego.

By jednak nie załatwić tej sprawy wbrew woli społeczeństwa polskiego w b. zaborze pruskim, postanowiono na wniosek p. Prezydenta Ministrów wydelegować do Poznania pp. Ministrów: Supińskiego, Janickiego i Englicha, który zresztą i tak wyjeżdża tam w sprawach resortowych, celem przeprowadzenia na miejscu rokowań z Naczelną Radą Ludową i doprowadzenia do jakiegoś kompromisu. Oczywiście decyzja, jaka zapadnie w Poznaniu, będzie musiała być zatwierdzoną przez Radę Ministrów.

2. P. Prezydent Ministrów udziela informacji o obecnym stanie zatargu polsko-czeskiego na tle inwazji czeskiej do Śląska Cieszyńskiego.

3. W związku z tą sprawą p. Prezydent Ministrów komunikuje, że bardzo ważne depesze radiotelegraficzne, które chciał wysłać w tej sprawie do państw koalicji, nie zostały przez tutejszą stację radiotelegraficzną wysłane, w dodatku zaś nie zakomunikowano mu natychmiast o fakcie ich niewysłania. W sprawie tej zostało już zarządzane przez władze wojskowe śledztwo służbowe. W dyskusji nad zgłoszonym przez p. Ministra Englicha wnioskiem, by wydelegować z ramienia rządu specjalną komisję śledczą dla zbadania tej sprawy, wypowiedziano przekonanie, że należy odczekać na wyniki śledztwa służbowego i tylko w razie, gdyby były one niezadowolające, taką komisję wydelegować.

4. Przyjęto protokół 27-go Posiedzenia Rady Ministrów w dniu 3 lutego b.r.

5. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Sprawiedliwości projekt dekretu o nietykalności posłów na Sejm Ustawodawczy¹¹⁴.

6. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Sprawiedliwości projekt dekretu o dyslokacji sądów¹¹⁵.

7. ^bZałączniki N° 4–11^b P. Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji cofa swe wnioski w sprawie organizacji kolejnictwa wobec tego, że sprawa ta będzie mogła być załatwiona w drodze rozporządzenia ministerialnego.

8. ^bZałącznik N° 12^b W sprawie zgłoszonego pierwotnie przez Min[isterstwo] Komunikacji, a podtrzymywanego obecnie przez Min[isterstwo] Robót Publicznych wniosku w przedmiocie zarządu państwowego nad żeglugą rzeczną decyzji nie powzięto, lecz postanowiono przekazać ten wniosek Komisji Międzyministerialnej, złożonej z przedstawicieli Ministerstw Robót Publicznych, Komunikacji, Przemysłu i Handlu i Spraw Wojskowych. W szczególności Komisja ta winna się zastanowić, czy branie w sekwestr taboru rzeczno i w ogóle całego majątku rzeczno jest wskazanym.

9. ^bZałącznik N° 13^b Przyjęto projekt dekretu o statucie Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z następującymi zmianami:

¹¹⁴ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 178.

¹¹⁵ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 170.

a) w art. 15, 23, 44, 46 i 48 termin „Rada Regencyjna” zastępuje się terminem „Naczelnik Państwa”,

b) w art. 44 skreśla się słowo „Królewsko-Polski”.

10. ^bZałącznik N° 14^b Przyjęto projekt dekretu o szkołach z niemieckim językiem wykładowym¹¹⁶.

11. ^bZałącznik N° 15^b Przyjęto projekt dekretu o karach za niestawienie się do poboru wojskowego, przedstawiony przez Min[isterstwo] Spraw Wojskowych¹¹⁷.

12. ^bZałącznik N° 16^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Sztuki i Kultury w sprawie przyznania kredytów szkołom, prowadzonym lub subwencionowanym przez Min[isterstwo] Sztuki i Kultury, a mianowicie: państwowym kursom pedagogicznym dla nauczycieli rysunku Mk. 12 000,- Warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych Mk. 10 000,- Warszawskiemu Konserwatorium Muzycznemu Mk. 10 000,- i Warszawskiej Szkole Dramatycznej Mk. 5 000,-.

13. ^bZałącznik N° 17^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Sztuki i Kultury w sprawie upaństwowienia Warszawskiego Konserwatorium Muzycznego i przyznania na ten cel kredytu 75 000 marek na okres od 1 I do 30 VI 1919 r.

14. ^bZałącznik N° 18^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie zmiany ustawy Instytutu Muzycznego Warszawskiego z dnia 23 maja 1889 r.¹¹⁸

15. ^bZałącznik N° 19^b Przyjęto projekt dekretu o zarządzie państwowym zbiorników nafty¹¹⁹.

16. ^bZałącznik N° 20^b Przyjęto projekt amnestii podatkowej z następującą zmianą: w art. 1 skreśla się słowo „polskich”¹²⁰.

17. ^bZałącznik N° 21^b Przyjęto projekt dekretu o utworzeniu Pocztowej Kasy Oszczędności z następującymi zmianami:

a) w art. 8 dekretu słowo „mają” zastępuje się słowem „mogą”, a słowa „nie tyczy się to władz pocztowych” skreśla się,

b) art. 8 statutu organizacyjnego otrzymuje następujące brzmienie: „Sumy, lokowane w P.K.O., poza gotówką konieczną dla wypłat, wynikających z obrotu przekazowo-oszczędnościowego, winny być lokowane co najmniej 25% w gotówce lub na rachunku bieżącym w Banku Państwa, reszta zaś w państwowych papierach procentowych”¹²¹.

18. ^bZałącznik N° 22^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów tymczasowych o urzędach ziemskich na Galicję i Śląsk.

¹¹⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 192.

¹¹⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 168.

¹¹⁸ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 214.

¹¹⁹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 169.

¹²⁰ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 191.

¹²¹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 163.

19. ^bZałącznik N° 23^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie organizacji administracji państwowej z następującymi zmianami:

- a) do art. 1 p. 2 dodaje się słowa „oraz zmiany postępowania administracyjnego”,
- b) art. 1 p. 3 otrzymuje brzmienie: „W przedmiocie ustanawiania na obszarach dotąd przez działanie ustaw lub administracji polskiej nie objętych urzędów państwowych i rozciągania na obszary te ustaw, w Państwie Polskim obowiązujących, oraz wydawania odpowiednich przepisów przechodnich”.

20. P. Szef Sekcji Makowski w zastępstwie nieobecnego p. Ministra Janickiego prosi o wniesienie pewnych poprawek do uchwalonego już projektu statutu Szkoły Główn[ej] Gosp[odarstwa] Wiejsk[iego]. Postanowiono upoważnić Min[isterstwa] W.R. i O.P. oraz Rolnictwa i D.P. do wniesienia tych poprawek na podstawie wzajemnego porozumienia.

21. Decyzję co do projektu dekretu o rekwizycji lokali na potrzeby urzędów państwowych odroczone do następnego posiedzenia.

22. W związku z tą sprawą porusza p. Minister Hącia konieczność zajęcia się wyszukaniem mieszkań dla posłów oraz tych osób z prowincji, które mają zamiar przybyć na otwarcie Sejmu. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że sprawą wyszukiwania mieszkań dla posłów zajmuje się kancelaria sejmowa. Co do lokali dla osób prywatnych, które przyjadą z prowincji, postanowiono, że Min[isterstwo] Spraw Wewn[ętrznych] zwróci się w tej sprawie do Magistratu m[ia]sta] Warszawy.

23. ^bZałącznik N° 24^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie przyjęcia przez Rząd Polski gwarancji na pożyczkę 5 milionów marek, udzielaną przez banki „Warszawskiemu Związкови Stowarzyszeń Spożywców”.

24. ^bZałącznik N° 25^b Przyjęto projekt dekretu o ułaskawieniu osób, skazanych za udział w strajku dezynfektorów miejskich w końcu 1917 r.

25. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów następującej treści: „Rada Ministrów upoważnia Ministrów, każdego w przekazanym mu zakresie, do przedstawienia w imieniu Rządu na pierwszym posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego dekretów i ustaw zgodnie z dekretem z dnia 15 X 1918 r. (Dziennik Praw N° 12, poz. 24) i z art. 3 dekretu z dnia 22 XI 1918 (Dziennik Praw N° 17, poz. 41)”.

26. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa do nominacji na Prezesa Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie p. Jakóba Glassa.

27. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Sędziego Sądu Apelacyjnego p. Mariana Terpiłowskiego, na Sędziego Okręgowego p. Włodzimierza Sztajera, na prokuratorów przy Sądzie Okręgowym pp. Witolda de Michelisa i Franciszka Niedabyłskiego.

28. P. Prezydent Ministrów wyznacza następne posiedzenie na dzień 5 lutego b.r. na godz. 5 po poł[udniu].

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 40 wiecz[orem].

†JJPaderewski†

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 28-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 lutego 1919 r. o godz. 5 wiecz[orem].
2. Dekret w przedmiocie nietykalności członków Sejmu Ustawodawczego¹²².
3. Dekret w przedmiocie dyslokacji sądów¹²³.
4. [Wniosek Ministerstwa Komunikacji w sprawie zatwierdzenia projektu organizacji Centralnych Organów Ministerstwa Komunikacji oraz zamiejscowych zarządów kolei żelaznych].
5. Memoriał w sprawie organizacji Ministerstwa Komunikacji.
6. Schemat organizacji Ministerstwa Komunikacji¹²⁴.
7. Statut Ekonomiczno-Technicznej Rady przy Ministerstwie Komunikacji¹²⁵.
8. Regulamin Ekonomiczno-Technicznej Rady przy Ministerstwie Komunikacji¹²⁶.
9. Schemat organizacji Ekonomiczno-Technicznej Rady przy Ministerstwie Komunikacji¹²⁷.
10. Schemat organizacji miejscowych Dyrekcji Kolejowych¹²⁸.
11. Organizacja Departamentu Żeglugi i Dróg Wodnych przy Ministerstwie Komunikacji¹²⁹.
12. Wniosek Ministerstwa Komunikacji w sprawie zarządu państwowego nad żeglugą rzeczną¹³⁰.
13. Statut Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie¹³¹.
14. Projekt dekretu o szkołach z niemieckim językiem wykładowym¹³².
15. Projekt dekretu o karach za niestawienie się do poboru wojskowego¹³³.
16. Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury w sprawie przyznania kredytów szkołom prowadzonym lub subwencjonowanym przez Ministerstwo Sztuki i Kultury¹³⁴.
17. Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury w sprawie upaństwowienia Warszawskiego Konserwatorium Muzycznego i przyznania mu kredytu 75 000 Mk od 1 stycznia do 30 czerwca włącznie 1919 r.¹³⁵

¹²² Nie publikuje się.

¹²³ Nie publikuje się.

¹²⁴ Nie publikuje się.

¹²⁵ Nie publikuje się.

¹²⁶ Nie publikuje się.

¹²⁷ Nie publikuje się.

¹²⁸ Nie publikuje się.

¹²⁹ Nie publikuje się.

¹³⁰ Nie publikuje się.

¹³¹ Nie publikuje się.

¹³² Nie publikuje się.

¹³³ Nie publikuje się.

¹³⁴ Nie publikuje się.

¹³⁵ Nie publikuje się.

18. Wniosek Ministerstwa Sztuki i Kultury w sprawie zmiany Ustawy Instytutu Muzycznego Warszawskiego z dnia 23 maja 1889 r.¹³⁶
19. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie zarządu państwowego zbiorników, składów i cystern naftowych¹³⁷.
20. Projekt dekretu w przedmiocie amnestii przy przekroczeniach przepisów o podatkach pośrednich, opłatach skarbowych oraz podatku od spadków i darowizn¹³⁸.
21. Projekt dekretu o Pocztowej Kasie Oszczędnościowej wraz z preliminarzem¹³⁹.
22. Projekt dekretu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów tymczasowych o urzędach ziemskich na Galicję i Śląsk¹⁴⁰.
23. [Projekt dekretu w przedmiocie organizacji administracji państwowej].
24. Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie gwarancji rządu dla pożyczki 5 mln mk dla „Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywców”¹⁴¹.
25. Projekt dekretu o ułaskawieniu osób skazanych za udział w strajku dezynfekatorów miejskich w końcu 1917 r.¹⁴²

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny

28. posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 lutego 1919 r. o godz. 5 wiecz[orem]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych w sprawie udziału przedstawicieli b. zaboru pruskiego w sejmie ustawodawczym.
3. Projekt regulaminu sejmowego.
4. Projekt dekretu o nietykalności członków Sejmu Ustawodawczego.
5. Projekt dekretu o dyslokacji sądów.
6. Wnioski Min[isterstwa] Komunikacji w sprawie organizacji kolejnictwa.
7. Projekt dekretu w sprawie zarządu państwowego nad żeglugą rzeczną.
8. Projekt statutu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.
9. Wniosek o przyznanie kredytu szkołom, subwencjonowanym przez Min[isterstwo] Sztuki i Kultury.
10. Wniosek o upaństwowienie Warsz[awskiego] Konserwatorium Muzycznego.

¹³⁶ Nie publikuje się.

¹³⁷ Nie publikuje się.

¹³⁸ Nie publikuje się.

¹³⁹ Nie publikuje się.

¹⁴⁰ Nie publikuje się.

¹⁴¹ Nie publikuje się.

¹⁴² Nie publikuje się.

11. Projekt dekretu o organizacji ^aPaństwowej^a kasy oszczędności.
12. Projekt dekretu o rozciągnięciu na Galicję i Śląsk Cieszyński przepisów o urzędach ziemskich.
13. Projekt dekretu w przedmiocie organizacji administracji państwowej.

°Załącznik do punktu 7 N° 4 °

[Wniosek Ministerstwa Komunikacji w sprawie zatwierdzenia projektu organizacji centralnych organów ministerstwa]

Ministerstwo Komunikacji
Warszawa, Nowy Świat n[umer] 14
Dn. stycznia 1919 r.

Odpis

Do Rady Ministrów
Wniosek

Ministerstwa Komunikacji w sprawie zatwierdzenia projektu organizacji centralnych organów Ministerstwa Komunikacji oraz miejscowych zarządów kolei żelaznych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zatwierdzenie przedstawionego projektu organizacji centralnych organów Ministerstwa, a mianowicie ekonomiczno-technicznej Rady i podziału Ministerstwa na Departamenty i Sekcje według przedstawionego memoriału i schematów NN. 1 i 2, jak również organizacji miejscowych Dyrekcji kolei żelaznych schemat N. 3 i organizacji Departamentu żeglugi i dróg wodnych schemat N. 4.

Przy tym załącza się w 18 egzemplarzach:

Wniosek powyższy został	1. Memoriał
Przyjęty na posiedzeniu	2. Statut Rady ekonomiczno-technicznej
Rady Ministrów w dniu	3. Projekt regulaminu Rady ekonomiczno-technicznej
	4. Organizacja Departamentu żeglugi i Dróg Wodnych
1919 r.	5. Schematy NN. 1, 2, 3 i 4

Kierownik Ministerstwa

Za zgodność
Naczelnik kancelarii
g...g

Memoriał w sprawie organizacji Ministerstwa Komunikacji

Organizacja Ministerstwa Komunikacji przewiduje organy centralne Ministerstwa i miejscowe zarządy lub Dyrekcje dróg komunikacyjnych, zachowując tę zasadę, że organami wykonawczymi są zarządy miejscowe załatwiające większość spraw bieżących w instancji ostatecznej.

Organy centralne Ministerstwa nadają zarządom miejscowym kierunek ogólny w kwestiach zasadniczych i wyjątkowo tylko wyłaniają organa wykonawcze do spraw, wspólnych wszystkim, lub kilku zarządom.

Ministerstwo zarządza wszystkimi drogami, mającymi wspólny cel dla osób i towarów, a więc kolejami żelaznymi i drogami wodnymi^h oraz drogami bitymi z automobilizmem^h. Organy Ministerstwa dzielą się na agendy wspólne dla części lub wszystkich środków komunikacji i na agendy specjalne odpowiadające technice jednego ze środków.

Organizacja centralnych organów obejmuje schemat N° I.

Na czele stoi Minister i dwóch podsekretarzy stanu, którzy zarządzają bezpośrednio departamentami i sekcjami stosownie do tego porozumienia się i decyzji Ministra.

Przy Ministrze tworzą się urzędy sekretarza osobistego i kilku urzędników do szczególnych poleceń.

Do rozważania spraw ważnych pod względem technicznym, jak również ekonomicznym tworzy się Rada ekonomiczno-techniczna przy Ministerstwie, składająca się z 12 stałych członków. Rada dzieli się na oddziały: techniczny, ekonomiczny, taryfowo-finansowy i administracyjno-prawny. W wypadkach poszczególnych, przewidzianych przez statut Rady, uczestniczą w niej przedstawiciele innych Ministerstw, miejscowych Dyrekcji i Szefowie departamentów i sekcji. Składy, schemat N° 2 organizacji Rady i projekt Regulaminu załącza się przy niniejszym.

Zasadnie przy Ministerstwie mają istnieć^h pięć^h ^{c3} departamenty i pięć samodzielnych sekcji z nich jedna czasowa, a mianowicie likwidacyjno-rozrachunkowa.

Departamenty są następujące: I. Kolejowy II budowy nowych dróg i odbudowy III Dróg wodnych i żeglugi rzecznej^h IV dróg bitych i automobilizmu V Morski^h i samodzielne sekcje: 1) Sekretariat Generalny 2) Ogólno-Administracyjna 3) Finansowa 4) Zasobów 5) Likwidacyjno-Rozrachunkowa.

Poniżej będzie wskazany podział departamentów na sekcje i działy dla charakterystyki pracy tych działów i jako wytyczne dane przy wcielaniu tej organizacji w życie. Jednak przy wypracowywaniu stopniowym instrukcji dla poszczególnych departamentów i sekcji wyniknie niewątpliwie potrzeba wprowadzenia niektórych zmian w podziałach i Ministrowi Komunikacji powinno przysługiwać prawo zatwierdzenia tych zmian.

I. Departament kolejowy A. Sekcje:

1. Ogólna. Wydziały a) kancelaryjny b) personalny c) finansowy
2. Techniczna a) Drogowo-Architektoniczny b) Taboru i trakcji c) Urządzeń mechanicznych d) warsztatów ^d- dział ten będzie wydzielony w specjalną agencję centralną^d.
3. Eksploatacyjna a) Ruchu b) Przewozu i taryf c) Dochodów d) Statystyki e) Umów i konwencji.
4. Kolei dojazdowych a) eksploatacji b) koncesyjny c) budowy d) nadzorczy
5. Nadzorcza Inspektorowie
6. Budowy i odbudowy (czasowa) Wydziały: a) Robót wstępnych b) Toru i mostów c) Architektury d) Urządzeń mechanicznych e) Nadzorczy f) Obračunkowy

B. Urzędy. 1) Rozdziału wagonów 2) Taryf 3) Kontroli dochodów 4) Warsztatów (w przeszłości)

II. Departament budowy nowych kolei żelaznych i odbudowy. Sekcje

- 1) Ogólna. Wydziały a) kancelaryjny b) personalny c) finansowy.
- 2) Robót wstępnych: a) koncesyjny b) studiów c) konstrukcji dolnej toru d) wierzchniej e) stacji.
- 3) Mostów i przepustów a) budowy mostów murowanych i żelazobetonowych i przepustów b) konstrukcji metalicznych.
- 4) Architektury: a) Dworców kolejowych b) Innych budowli kolejowych.
- 5) Mechaniczna: a) Mechanizmów i taboru b) Wodociągów
- 6) Nadzorcza. Inspektorowie.

III. Departament dróg wodnych i żeglugi rzecznej. Organizacja tego Departamentu ^hopracowuje Komisja specjalna. Lecz ponieważ ta Komisja ma na celu powołanie do życia osobnego Ministerstwa do spraw wodnych poniżej^h przytacza się tylko w ogólnych zarysach ^horganizacja Departamentu przy Ministerstwie Komunikacji.^h Departament dróg wodnych w tych warunkach korzysta z usług trzech (ewentualnie czterech) sekcji ogólnych, może zatem poświęcić się wyłącznie kierownictwu nadzorcemu i technicznemu dróg wodnych. Sekcje:

1. Ogólna. Wydziały: a) kancelaryjny b) personalny c) finansowy.
2. Inspekcyjna. Wydziały: a) nurtowy b) nadzorczy.
3. Techniczna a) Regulacji rzek b) kanałowy c) portowy d) mechaniczny e) mierniczy.
4. Hydrograficzna.
5. Budowy: a) Robót wstępnych b) Nadzorczy c) Obračunkowy.
6. Eksploatacyjna. Wydziały: a) Przewozu i taryf b) umów i konwencji c) statystyki.

^hDepartament dróg bitych i automobilizmu. Do departamentu tego dotąd jeszcze nieprzyłączonego do Ministerstwa Komunikacji, stosuje się częściowo to, co było powiedziane przy Departamencie Dróg Wodnych o korzystaniu z pracy

innych wspólnych sekcji i z tego punktu widzenia załącza się do organizacji tego departamentu Sekcje:

- 1 Ogólna. Wydziały: a) kancelaryjny b) personalny c) finansowy.
2. Nadzorcza. Inspektorowie.
3. Konserwacji dróg pod względem technicznym.
4. Budowy nowych dróg: Wydziały: a) Robót wstępnych b) Dolnej i wierzchniej budowy drogi c) Mostów i przepustów.
5. Automobilizmu.

Departament Morski. Sekcje

- 1) Ekonomiczno-statystyczna
- 2) Administracyjno-Eksploatacyjna
- 3) Techniczno-Organizacyjna^h

Sekretariat Generalny dzieli się na wydziały:

- a) kancelaryjny b) personalny c) biletowy d) informacyjny e) intendentury f) wydawnictwa i g) pracy

Sekcja Administracyjna dzieli się na wydziały:

- a) Prawny 1) Sądowy 2) Umów i kontraktów 3) Wywłaszczeń 4) Koncesyjno-Traktatowy 5) Konwencyjno-Ustawodawczy.
- b) Sanitarny: Główny lekarz i jego pomocnik
- c) Zabezpieczeń 1) Emerytalny 2) Współdzielczy 3) Szkolny

Sekcja Finansowa. Wydziały a) Budżetowy b) Sprawozdawczy c) Rachunkowy d) Buchalteryjny e) Kasowy

Sekcja zasobów. Dzieli się na wydziały:

- a) Ogólny Działy 1) Kancelaria 2) Archiwum.
- b) Materiałów opałowych i smarów 1) Materiałów opałowych 2) Materiałów oświetlenia i smarów.
- c) Budowy wierzchniej toru i budowli 1) szyn, zwrotnic, bloków, centralizacji zwrotnic 2) Różnorodnych materiałów budowlanych.
- d) Taboru kolejowego 1) parowozów i wagonów 2) Części zapasowych 3) Maszyn stałych i narzędzi.
- e) Taboru wodnego 1) statków parowych 2) motorowych i innych maszyn stałych.
- f) Zaopatrzenia

Sekcja Likwidacyjno-Rozrachunkowa. Wydziały:

- a) ogólny b) Rozrachunków z Rosją c) Rozrachunków z Niemcami d) Rozrachunków z Austrią e) Rozrachunków z koalicją f) Szacunkowo-odbiorczy.

Ta wyżej przytoczana organizacja ma na celu kierownictwo w kwestiach zasadniczych i ogólnych w przewidywaniu, że zarządy miejscowe rozstrzygają znaczną samodzielność nie tylko pod względem wykonawczym i gospodarczym, ale i technicznym. Projektowanie wszystkich budowli ma być wykonywane przez miejscowe Dyrekcje, które częściowo zatwierdzają projekty stosownie do Regulaminu Ekonomiczno-Technicznej Rady, jak również do Regulaminu miejscowych

Dyrekcji. Centralne Organy Ministerstwa mają projektować ogólnie dla wszystkich miejscowych zarządów instrukcje, regulaminy, ewentualnie zatwierdzać wypracowane przez Dyrekcje, projektować normy i typy wierzchniej budowy toru, mostów, przepustów, taboru kolejowego, statków rzecznych, budynków kolejowych i przystani – jednym słowem wszystko to, co ma charakter ogólny dla zastosowania w rozmaitych Dyrekcjach kolejowych i dróg wodnych. Jednak w niektórych wypadkach zjawia się konieczność stworzenia przy Ministerstwie centralnych organów wykonawczych. – Obecnie zarysowuje się konieczność stworzenia centralnych agend przy Departamencie kolei żelaznych:

Rozdziału wagonów

Kontroli dochodów i

Taryfowej. –

W przyszłości powinien być stworzony centralny urząd Warsztatów Głównych, wyłączając ten dział z kompetencji miejscowych zarządów, jako dział o charakterze fabrycznym. Urzędy pod literą B przewidziane są w schemacie organizacji Ministerstwa.

Przechodząc do organizacji miejscowych zarządów, to załącza się projekt organizacji miejscowej Dyrekcji kolejowej (schemat No. 3) Schemat ten podaje organizację taką, jaką Ministerstwo uważa za prawidłową i do wprowadzenia której stopniowo w życie będzie stale dążyć, mając jednak na względzie miejscowe warunki, różne w częściach Polski trzech zaborów; zaprowadzać gwałtowne zmiany nie jest wskazanym w interesach sprawności kolejnictwa.

Według wspomnianego schematu, z niewielkimi zmianami, organizuje się Warszawska Dyrekcja, również Radomska, natomiast w Krakowskiej Dyrekcji powinna być czasowo zostawiona obecna organizacja, odznaczająca się większą centralizacją rozporządzeń, co przy niewielkiej stosunkowo długości toru (obecnie około 1500 kilometrów) jest możliwym.

Po przejściu do Rządu Polskiego kolei żelaznych zaboru pruskiego niewątpliwie wypadnie przy tworzeniu organizacji zadość uczynić miejscowym wymaganiom, dążąc jednak stale do uzyskania jednolitej organizacji stopniowo, w bliższej lub dalszej przyszłości. Dodać do tego jeszcze należy, że obecna drożyzna i nienormalne warunki mieszkaniowe i aprowizacyjne utrudniają wszelkie zmiany w istniejących organizacjach połączone z translokacją personelu.

W razie zatwierdzenia przedstawionego szematu Minister Komunikacji powinien mieć prawo pozwolenia na pewne zmiany w poszczególnych Dyrekcjach.

Na czele Dyrekcji znajduje się Prezes – przy nim jeden lub dwóch Vice-Prezesów. Przy Prezesie biuro osobiste w bardzo nielicznym składzie pracowników.

Prezes, Vice-Prezesi i Dyrektorowie wydziałów, mających funkcje wykonawcze na linii, tworzą zarząd Dyrekcji, a mianowicie: Dyrektorowie wydziałów Eksploatacji, Drogowego i Prawnego, naczelnicy zaś innych wydziałów uczestniczą w posiedzeniach zarządu przy rozpatrywaniu spraw ich wydziałów.

Przy Dyrekcji tworzy się Rada, składająca się z 2-ch przedstawicieli Ministerstwa Komunikacji, z przedstawicieli Ministerstw (po jednym): Skarbu, Handlu i Przemysłu, Rolnictwa i do Spraw Wojskowych, 8-miu izb handlowych i innych społecznych instytucji, 2-ch funkcjonariuszy kolejowych i z zarządów Dyrekcji. Rada ma charakter doradczy – Przewodniczy Prezes Dyrekcji – kancelaria Dyrekcji załatwia sprawy kancelaryjne Rady. Rada rozważa wszystkie ważne kwestie ekonomiczne, związane z eksploatacją i budową nowych kolei rejonu Dyrekcji – sprawy do rozważania wnosi zarząd Dyrekcji lub Ministerstwa Komunikacji. Rada działa według zatwierdzonego regulaminu.

Oprócz tego ma się na względzie zwoływać dwa razy do roku do Warszawy na zjazdy przedstawicieli Rad przy Dyrekcjach kolejowych, dróg wodnych i bitych wspólnie z przedstawicielami różnych odłamów społeczeństwa.

Wydziałów w Dyrekcji jedenaście, z nich dwa fakultatywne, a mianowicie: Wydział kolei dojazdowych, o ile w rejonie Dyrekcji są takie koleje w większej lub mniejszej ilości i Wydział nowych robót, o ile nowe roboty są tak znaczne, że nie mogą być kierowane przez oddział nowych robót wchodzący w Wydział drogowy. W razie budowy nowej kolei takiej długości, że znajduje się w rejonie więcej jak jednej Dyrekcji, lub potrzebuje wielkich sum na swoje wykonanie – mogą być stworzone oddzielne zarządy budowy.

Wydziały są następujące:

I. Wydział Drogowy. Biura: 1) Ogólno-Techniczne 2) Wierzchniej budowy toru 3) Mostów i przepustów 4) Urządzeń stacyjnych, centralizacji zwrotnic i bloków 5) Architektury 6) Nowych robót 7) Kancelarii.

II. Wydział Trakcji. Biura: 1) Taboru wagonowego 2) Lokomotyw 3) Wodociągów i maszyn stałych 4) Urządzeń elektrycznych silnych prądów 5) Obstalunków 6) Statystyki 7) Kancelaria.

III. Wydział Eksploatacji. Biura: 1) Techniczne 2) Rozdział wagonów 3) Osobowe 4) Towarowe 5) Rachunkowo-Gospodarcze 6) Personelu 7) Przedsiębiorstw pomocniczych 8) Statystyki 9) Telegrafu i telefonu 10) Kancelaria.

IV. Wydział do spraw ogólnych. Pod bezpośrednim zawiadywaniem Vice-Prezesa. Biura: 1) Prawne i wyłączenia 2) Personelu kolejowego 3) Kas emerytalnych 4) Sanitarne 5) Kancelaria.

Uwaga: Kancelaria tego wydziału prowadzi dziennik ogólny dla całej Dyrekcji; do tego wydziału należą też sprawy dzierżawy restauracji kolejowych i bufetów.

V. Wydział finansowy. Biura: 1) Główna buchalteria 2) Główna kasa 3) Kontrola dochodów 4) Budżet i sprawozdanie 5) Kancelaria.

VI. Wydział kontroli dochodów. Biura: 1) Kontrola dochodów 2) Obliczenia w ruchu osobowym i towarowym, tak lokalnym jako też związkowym i zagranicznym 3) Statystyki transportowej 4) Rewizji kas 5) Reklamacji i 6) Kancelaria.

VII. Wydział handlowy. Biura: 1) Taryfowe 2) Reklamacji 3) Poszukiwania ładunków 4) Umów 5) Kancelaria.

VIII. Wydział zasobów. Biura: 1) Sprawy druków; instrukcji, druku biletów kolejowych 2) materiałów drogowych 3) materiałów wydziału trakcji 4) materiałów innych wydziałów 5) Umundurowania i 6) Kancelaria.

Uwaga: Dwa razy do roku Sekcja zasobów przy Ministerstwie, wspólnie z przedstawicielami danej Dyrekcji określa w jakie materiały podlega zaopatrzeniu Dyrekcja przy pomocy swych bezpośrednich rozporządzeń.

IX. Wydział Warsztatów. Zależnie od ugrupowania warsztatów danej Dyrekcji zarząd warsztatami tworzy albo oddzielny wydział, albo dział przy wydziale Trakcji. Dążeniem Ministerstwa będzie zarządy Głównymi Warsztatami wyłączyć z kompetencji Dyrekcji i utworzyć Centralną agendę przy Ministerstwie.

Biura: 1) Warsztatów Głównych parowozowych 2) Również średniego remontu 3) Warsztatów głównych wagonowych 4) Również średniego remontu 5) Kancelaria.

X. Wydział Kolei dojazdowych. (fakultatywny) Biura: 1) Ogólno-Techniczne 2) Eksploatacji 3) Nowych robót oraz przebudowy 4) Buchalterii i 5) Kancelaria.

XI. Wydział nowych robót (fakultatywny) Biura: trzy lub cztery biura z dziedziny techniki, stosownie do rodzaju nowych robót i kancelaria.

Linie Kolei Żelaznych wchodzące w skład grupy dróg stanowiących jedną Dyrekcję, dzielą się na oddziały Dyrekcji długości toru około 300 km i więcej, stosownie do lokalnych warunków. Naczelników czterech: drogowy, eksploatacji, trakcji i handlowy. Urząd tego ostatniego ma być połączony z urzędem Naczelnika Eksploatacji. Na czele Oddziału znajduje się naczelnik Oddziału, przy nim nieliczna kancelaria i prawnik. Naczelnik oddziału Dyrekcji, wspólnie z wyżej wspomnianymi Naczelnikami tworzy Radę, w której się rozważają i decydują wszystkie lokalne sprawy, tyżące się więcej jak jednego wydziału. W sprawach, tyżących się jednego wydziału Naczelnik danego oddziału porozumiewa się bezpośrednio z naczelnikiem Wydziału. Oddział może funkcjonować i bez naczelnika oddziału, wówczas jeden z naczelników wydziałowych, wyznaczony przez Prezesa Dyrekcji, przewodniczy Radzie Oddziału.

Jak wyżej było wskazanym Dyrekcja Warszawska i Radomska swoją organizację mają różniącą się od schematu nr 3, co się zaś tyżczy Dyrekcji Krakowskiej i Lwowskiej, to główna różnica polega w tym, że linie nie są podzielone na oddziały. Na razie tworzy się, przy Dyrekcji Krakowskiej Rada wspólna i dla Dyrekcji Lwowskiej, a przy dalszym rozszerzeniu sieci kolejowej tych Dyrekcji będą zaprowadzane na linii oddziały, dające większą elastyczność całemu zarządowi Dyrekcji.

Przy tym załączają się trzy szematy, statut i projekt regulaminu Ekonomiczno-Technicznej Rady¹⁴³.

¹⁴³ Nie załącza się.

[Projekt dekretu o organizacji administracji państwowej]

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy i wyjednać zatwierdzenie dekretu następującego:

Dekret

W przedmiocie organizacji administracji państwowej

Art. 1. Rada Ministrów ma prawo wydawania rozporządzeń z mocą ustawy:

1) w przedmiocie organizacji poszczególnych działów administracji państwowej i ustanawiania nowych urzędów państwowych,

2) w przedmiocie reorganizacji oraz rozgraniczenia i zmiany zakresu działania Ministerstw i urzędów już istniejących „oraz zmiany postępowania administracyjnego”;

3) w przedmiocie ustanawiania na obszarach dotąd przez działanie ustaw lub administracji polskiej nieobjętych „urzędów państwowych i rozciągania na obszary te ustaw, w Państwie Polskim obowiązujących, oraz wydawania odpowiednich przepisów przejściowych”;

Art. 2. Rozporządzenia na mocy niniejszego dekretu przez Radę Ministrów wydane zyskują moc obowiązującą z chwilą ich ogłoszenia w Dzienniku Praw.

Art. 3. Rozporządzenia na mocy niniejszego dekretu przez Radę Ministrów wydane tracą moc obowiązującą, jeżeli nie będą złożone Sejmowi w ciągu miesiąca od daty ich ogłoszenia w Dzienniku Praw lub, gdyby w tym czasie Sejm nie był czynny, na pierwszym posiedzeniu po wznowieniu działalności Sejmu.

Art. 4. Dekret niniejszy zyskuje natychmiast moc obowiązującą.

UZASADNIENIE

Rozwój i prawidłowy bieg administracji państwowej wymaga powoływania do życia nowych organów administracji państwowej z należytą podstawą prawną działania.

Dotychczas organy takie ustanawiane były na mocy dekretu. Wobec bliskiego rozpoczęcia prac Sejmu [Ustawodawczego] dalsze wydawanie dekretów nie jest możliwe, twórczość jednak organizacyjna nie może być przerwana. Przedkładanie Sejmowi wszystkich organizacyjnych projektów pociągnie z istoty rzeczy zwłokę, częstokroć uniemożliwiającą należytą działalność państwową, wymagającą w okresie organizacyjnym wysokiej sprężystości.

Wobec tego uprawnienie Rady Ministrów do samoistnego działania ograniczone obowiązkiem przedstawienia swych zarządzeń do akceptacji Sejmowej, staje się niezbędnym.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych będzie musiało w czasie najbliższym stworzyć: Instytut Meteorologiczny, Instytut Torfu, Instytut Melioracyjny, Zarząd Stadnin Państwowych oraz rozciągnąć działalność istniejących już Urzędów na Galicję itp. wobec tego widzi się uprawnionym do zgłoszenia niniejszego wniosku.

^fJanicki^f

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

15

PROTOKÓŁ

29 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5-go lutego 1919 roku.

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski,
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia,
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz,
Minister Pracy i O[pieki] Sp[olečnej]	p. Jerzy Iwanowski,
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik,
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde,
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa]	
Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński,
Szef Sekcji w Min[isterstwa] Skarbu	p. Władysław Byrka,
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie]	
Sztuki i Kultury	p. Jan Heurich
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Sprawiedliw[ości]	p. Śmiarowski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie]	
Aprop[izacji]	p. Janusz Mchnicki,
Szef Biura Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium R. M.	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 40 po poł[udniu].

1. Protokół z 28 posiedzenia Rady Ministrów z dnia 4-go lutego b.r. odczytano i przyjęto.

2. Przyjęto wnioski o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania: D[okto]ra Adama Wrzoska, Szefem Sekcji w Ministerstwie W.R. i O.P., a pp. Aleksandra Makowskiego, Władysława Dicksteina, Jana Dudę, sędziami okręgowymi.

3. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie przymusowego szczepienia ochronnego przeciw ospie ze skreśleniem w art. 6 p.c.¹⁴⁴

¹⁴⁴ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 180.

4. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie zwalczania chorób zaraźliwych oraz innych, występujących nagminnie, z następującymi zmianami:

- a) art. 1 ustęp przedostatni zastąpiono słowem „właściwe” słowem „miejscowe”, a słowa „zarząd komunalny” słowami: „zarząd gminy względnie sołtysów”;
- b) w art. 4 dodano po słowie „telegraficznej” słowa „we formie przepisanej”;
- c) do ustępu 1 art. 11 przyjęto poprawkę zgłoszoną na piśmie przez p. Ministra Janiszewskiego¹⁴⁵.

5. Odnośnie do projektu dekretu w przedmiocie organizacji państwowej służby zdrowia p. Szef Sekcji Byrka zwrócił uwagę na tendencję projektu decentralizacji administracji powiatowej i przestrzega przed tym dążeniem Ministerstw do tworzenia odrębnych urzędów w pierwszej instancji, zaznaczając przy tym, że zasady projektu w tym względzie wykraczają poza charakter tymczasowych przepisów. To samo podnosi p. Minister Wojciechowski, zwracając uwagę, że w razie uchwalenia tego projektu mógłby on znaleźć się łatwo w sprzeczności z przyszłą organizacją administracji.

Przychylając się do tych wywodów, Rada Ministrów uchwaliła odroczyć traktowanie projektu.

6. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto przedstawiony przez p. Szefa Sekcji Chmielewskiego wniosek w przedmiocie przeniesienia siedziby Centralnej Kasy Spółek Rolniczych ze Lwowa do Warszawy i zatwierdzenia statutu tej Kasy¹⁴⁶.

7. ^bZałącznik N° 5^b Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie tymczasowych zasiłków dla inwalidów odesłano do porozumienia się z Ministerstwem Skarbu i Pracy i wydania go w formie tymczasowego rozporządzenia, przy czym p. Minister Iwanowski zaznacza, że rozporządzenie to nie może przesądzać kompetencji w tej sprawie, która należy do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

8. ^bZałącznik N° 6^b Projekt dekretu w sprawie wydawania przez Ministerstwo Komunikacji przepisów przewozowych i taryfowych przyjęto z odrzuceniem poprawki Ministerstwa Apropowizacji co do uwzględnienia tego Ministerstwa w ostatnim zdaniu dekretu¹⁴⁷.

9. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto projekt dekretu o zmianie nazwy ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego¹⁴⁸.

10. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto projekt dekretu o kotłach parowych, a traktowanie dekretu o miarach odroczone do następnego posiedzenia¹⁴⁹.

¹⁴⁵ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 185.

¹⁴⁶ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 212.

¹⁴⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 152.

¹⁴⁸ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 179.

¹⁴⁹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 158.

11. ^bZałącznik] N° 9^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Hąci w sprawie kredytu do wysokości 2 milionów marek, przeznaczonych na prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych, znajdujących się pod zarządem przymusowym Ministerstwa Przemysłu i Handlu, z dodatkiem, iż będzie to oprocentowany kredyt zwrotny.

12. ^bZałącznik] N° 10^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie skarbowości gmin miejskich¹⁵⁰.

13. ^bZałącznik] N° 11^b Przyjęto projekt dekretu o skarbowości związków powiatowych, skreślając tytuły poszczególnych artykułów oraz w art. 7 w uwadze słowa „ziem polskich”, a dodając w art. 13 po słowie „jej” słowo „wysokość”¹⁵¹.

14. ^bZałącznik] N° 12^b Projekt dekretu w przedmiocie postępowania administracyjno-karnego przyjęto, skreślając: w art. 1 punkt a słowa „lub rozporządzenia właściwego Ministerstwa” oraz w art. 1 punkt b i 2 słowa „lub rozporządzenia”, wreszcie punkt c art. 1 i cały art. 3¹⁵².

15. ^bZałącznik] N° 13^b Projekt dekretu o wywłaszczeniu na użytek linii komunikacyjnych przyjęto z dodatkiem w tytule, tudzież w art. 1 po słowie „wodnych” słów „tudzież wszelkich urządzeń” oraz przy zastąpieniu w art. 36 słów „Państwa Polskiego” słowem „ziem”¹⁵³.

16. P. Minister Wojciechowski cofa wniosek w sprawie budżetu nadzwyczajnego komisarza przy Magistracie m[iaasta] Warszawy.

17. ^bZałącznik] N° 14^b Projekt dekretu o rozciągnięciu przepisów budowlanych b. okupacji niemieckiej na cały b. zabór rosyjski przyjęto, dodając na końcu art. 2-go słowa: „oraz Ministrem Sztuki i Kultury”¹⁵⁴.

18. ^bZałącznik] N° 15^b Projekt dekretu o gminach wyznaniowych żydowskich po dłuższej dyskusji przyjęto na wniosek p. Szefa Sekcji Byrki jako projekt rozporządzenia, które wyda Minister W.R. i O.P. przy czym będzie opuszczony w art. 12 § 70¹⁵⁵.

19. ^bZałącznik] N° 16^b Projekt dekretu o zmianie języka wykładowego w II-im gimnazjum we Lwowie przyjęto¹⁵⁶.

20. ^bZałącznik] N° 17^b Projekt dekretu o rozszerzeniu dekretu o stabilizacji nauczycieli na Galicję napotyka na zasadniczy opór Zastępcy Ministerstwa Skarbu ze względu na olbrzymie wydatki, jakie by to za sobą pociągnęło. P. Szef Sekcji Byrka proponuje natomiast, uznając ciężkie materialne położenie nauczycielstwa w Galicji, by przekazano sprawę do porozumienia się między Ministerstwem

¹⁵⁰ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 150.

¹⁵¹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 151.

¹⁵² DzPPP, 1919, nr 14, poz. 154.

¹⁵³ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 162.

¹⁵⁴ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 176.

¹⁵⁵ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 175. Zob. protokół posiedzenia Rady Ministrów z 6 lutego 1919 r.

¹⁵⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 166.

Oświaty a Ministerstwem Skarbu, co do wdrożyć się mającej akcji, na którą Ministerstwo Skarbu oświadcza gotowość przeznaczenia kwoty do 10 milionów koron. Wniosek ten przyjęto¹⁵⁷.

W związku z tym p. Minister Hącia wyraża niezbędną konieczność stanowczego obniżenia wszelkich płac, z chwilą kiedy warunki aprowizacyjne będą po temu, by obniżyć znacznie koszty produktów żywnościowych, i prosi, by Ministerstwo Skarbu i Aprowizacji wspólnie opracowały w swoim czasie wniosek.

21. ^bZałącznik] N° 18^b Przyjęto nagły wniosek p. Ministra Wojciechowskiego w sprawie uzupełnienia przepisów o organizacji milicji ludowej z dodaniem na końcu art. 2 zdania: „i musi odbyć dwumiesięczny okres służby próbnej, po której ukończeniu do dalszej służby jest obowiązany”¹⁵⁸.

22. ^bZałącznik] N° 19^b Przyjęto wniosek w sprawie rekwizycji lokali, dodając w art. 3 im po słowie „sprawę” słowa: „w komisji, złożonej z naczelnika okręgowego zarządu dóbr, lub delegowanego przezeń urzędnika, delegata miejscowej władzy administracyjnej, oraz delegata miejscowej władzy skarbowej”¹⁵⁹.

23. P. Prezydent Ministrów udziela wyjaśnień, związanych z art[ykułem] w „Robotniku”¹⁶⁰.

Koniec posiedzenia o godz. 10 min[ut] 20.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 29-go Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu].
2. Projekt dekretu w przedmiocie przymusowego szczepienia ochronnego przeciw ospie¹⁶¹.
3. Projekt dekretu w przedmiocie zwalczania chorób zaraźliwych oraz innych, występujących nagminnie¹⁶².
4. Projekt dekretu w przedmiocie przeniesienia siedziby Centralnej Kasy Spółek Rolniczych ze Lwowa do Warszawy¹⁶³.
5. Projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych zasiłków dla inwalidów¹⁶⁴.
6. Projekt dekretu w sprawie wydawania przez Ministerstwo Komunikacji przepisów przewozowych i taryfowych¹⁶⁵.

¹⁵⁷ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 208.

¹⁵⁸ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 153.

¹⁵⁹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 197.

¹⁶⁰ Nie wiadomo, do jakiego artykułu odnosił się premier Paderewski.

¹⁶¹ Nie publikuje się.

¹⁶² Nie publikuje się.

¹⁶³ Nie publikuje się.

¹⁶⁴ Nie publikuje się.

¹⁶⁵ Nie publikuje się.

7. Projekt dekretu o zmianie nazwy ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego¹⁶⁶.
8. Projekt dekretu o kotłach parowych¹⁶⁷.
9. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie uzyskania kredytu 2 mln. mk na prowadzenie przedsiębiorstw pod przymusowym zarządem¹⁶⁸.
10. Projekt dekretu w przedmiocie skarbowości gmin miejskich¹⁶⁹.
11. Projekt dekretu w przedmiocie skarbowości powiatowych związków ziemskich¹⁷⁰.
12. Projekt dekretu w przedmiocie postępowania administracyjno-karnego¹⁷¹.
13. Wniosek Ministerstwa Komunikacji w sprawie wydania dekretu o wywłaszczeniu przymusowym na użytek dróg komunikacyjnych lądowych i wodnych użyteczności publicznej¹⁷².
14. Projekt dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów budowlanych na obszarze byłego zaboru rosyjskiego¹⁷³.
15. Projekt dekretu o zmianie w organizacji gmin wyznaniowych żydowskich na terenie b. okupacji niemieckiej¹⁷⁴.
16. Projekt dekretu o zmianie języka wykładowego w II Gimnazjum we Lwowie¹⁷⁵.
17. Projekt dekretu o rozciągnięciu dekretu o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych z dnia 18 grudnia 1918 r. na terytorium b. zaboru austro-węgierskiego¹⁷⁶.
18. Projekt dekretu w przedmiocie uzupełnienia przepisów o organizacji milicji ludowej¹⁷⁷.
19. Projekt dekretu w przedmiocie rekwizycji lokali na potrzeby urzędów państwowych¹⁷⁸.

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 29-go Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt regulaminu sejmowego.
3. Projekt dekretu w sprawie wydawania przez Min[isterstwo] Komunikacji przepisów przewozowych i taryfowych.
4. Projekt dekretu o zmianie ustawy Tow[arzystwa] Kredytowego Ziemskiego
5. Projekt dekretu o kotłach parowych.

¹⁶⁶ Nie publikuje się.

¹⁶⁷ Nie publikuje się.

¹⁶⁸ Nie publikuje się.

¹⁶⁹ Nie publikuje się.

¹⁷⁰ Nie publikuje się.

¹⁷¹ Nie publikuje się.

¹⁷² Nie publikuje się.

¹⁷³ Nie publikuje się.

¹⁷⁴ Nie publikuje się.

¹⁷⁵ Nie publikuje się.

¹⁷⁶ Nie publikuje się.

¹⁷⁷ Nie publikuje się.

¹⁷⁸ Nie publikuje się.

6. Projekt dekretu o miarach.
7. Projekt dekretu o szczepieniu ospy.
8. Projekt dekretu w przedmiocie skarbowości gmin miejskich.
9. Projekt dekretu w przedmiocie skarbowości związków powiatowych.
10. Projekt dekretu w przedmiocie postępowania administracyjno-karnego.
11. Projekt dekretu w przedmiocie wywłaszczenia na użytek linii komunikacyjnych.
12. Budżet nadzwyczajnego komisarza przy magistracie m[iasta] Warszawy.
13. Dekret o rozciągnięciu przepisów budowlanych b. okupacji niemieckiej na cały b. zabór rosyjski.
14. Dekret o zwalczaniu chorób zakaźnych.
15. Dekret o organizacji służby zdrowia publicznego.
16. Dekret o gminach wyznaniowych żydowskich.
17. Dekret o języku wykładowym w drugim gimnazjum we Lwowie.
18. Dekret o rozszerzeniu dekretu o stabilizacji nauczycieli na Galicję.
19. ‘Wniosek w sprawie rekwizycji lokali na potrzeby urzędów państwowych’.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

16

PROTOKÓŁ

30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lutego 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski,
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski,
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz,
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia,
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde,
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik,
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski,
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki,
Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski,
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik w Min[isterstwa]	
Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński,
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie]	
Skarbu	p. Władysław Byrka,
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie]	
Apropozycji	p. Janusz Machnicki,
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Sprawiedliwości	p. Śmiarowski,
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Rolnictwa i D.P.	p. Zygmunt Chmielewski,
Szef Biura Prezydyjnego	p. dr Władysław Wróblewski,
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz,
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 40 po poł[udniu].

1. Protokół 29-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 5 lutego b.r. odczytano i przyjęto z tą poprawką na wniosek p. Ministra Janiszewskiego, że na końcu ostatniego zdania punktu 5-go dodano słowa „w porozumieniu z odnośnymi Ministerstwami”.

2. P. Prezydent Ministrów udziela wyjaśnień w zakresie polityki zagranicznej dotyczącej układu zawartego o Śląsk Cieszyński¹⁷⁹, komunikuje treść otrzymanego

¹⁷⁹ 3 lutego 1919 r. pod naciskiem mocarstw zawarty został rozejm pomiędzy wojskami polskimi a czechosłowackimi.

od ministra Svěhly¹⁸⁰ telegramu, zawiadamiającego o zgodzie rządu czesko-słowackiego na przewóz przez terytorium państwa czesko-słowackiego broni i amunicji dla Polski. P. Prezydent Ministrów oświadcza dalej, że z Niemcami zawarto układ tej treści, iż do 1-go kwietnia b.r. będą oni bronić frontu do Grodna i już obecnie oddają administrację jedenastu powiatów Rządowi Polskiemu, a za przewóz wojsk odstąpią w drodze sprzedaży prowianty i amunicję z magazynów, znajdujących się w Brześciu i Wołkowysku. P. Prezydent komunikuje, że żaden z radiotelegramów Ministerstwa Spraw Zagranicznych dotyczących Śląska Cieszyńskiego a przeznaczonych dla naszej reprezentacji w Paryżu nie został wysłany przez tutejszą stację radiotelegraficzną, i że z tego powodu prosił o zarządzenie dochodzenia.

3. Dyskusję nad projektem regulaminu obrad sejmowych odroczone na posiedzenie w sobotę 8 lutego b.r.

4. Zastępca p. Ministra Skarbu cofnął projekt dekretu w przedmiocie kart do gry.

5. ^bZałącznik] N° 2^b Przyjęto wniosek nagły p. Podsekretarza Stanu Byrki w sprawie upoważnienia Dyrekcji Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej do przygotowania dalszych 250 milionów marek polskich ponad sumę 500 milionów marek nie tylko w pięciuset-markowych odcinkach, lecz także i w mniejszych¹⁸¹.

6. Przyjęto wniosek nagły p. Podsekretarza Stanu Byrki w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do wydania Komitetowi Obrony Kresów 6½ milionów rubli w asygnatach pożyczki państwowej po zwrocie przez Komitet Obrony Kresów 9 milionów marek w takich samych asygnatach pożyczki państwowej.

7. Projekt dekretu w przedmiocie ustalenia kompetencji Min[isterstwa] Skarbu co do kierownictwa sprawami stowarzyszeń współdzielczych oraz kas gminnych p. Podsekretarz Stanu Byrka cofnął na skutek sprzeciwu p. Ministra Pracy, p. Ministra Handlu i Przemysłu, p. Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Zastępcy p. Ministra Rolnictwa.

8. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek nagły w sprawie wypłaty emerytur b. funkcjonariuszom państwa rosyjskiego narodowości polskiej, tudzież wdowom i sierotom po tychże funkcjonariuszach z tą zmianą, że po słowie „rosyjskiego” dodano słowa „i byłego Królestwa Polskiego”.

9. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Komunikacji w sprawie dekretu w przedmiocie ustawy tymczasowej Kasy Przejorności pracowników kolei państwowych polskich w b. zaborze rosyjskim¹⁸².

¹⁸⁰ Minister spraw wewnętrznych Antonin Svěhla zastępował premiera Karela Kramáři, przebywającego na konferencji pokojowej w Paryżu.

¹⁸¹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 167.

¹⁸² DzPPP, 1919, nr 15, poz. 210.

10. Wniosek nagły p. Ministra Łukasiewicza w sprawie dekretu o rozszerzeniu dekretu o stabilizacji nauczycieli na Galicję ze względu na strajk, który tam grozi z powodu niezmiernie ciężkiego położenia materialnego tych nauczycieli, spotkał się ze sprzeciwem p. Podsekretarza Stanu Byrki, a to ze względu na brak dokładnego obliczenia zapotrzebowania finansowego na ten cel. – Po dyskusji uchwalono następujący wniosek: „Zanim Sejm jedynie do tego władny, ureguluje płace nauczycieli we wszystkich b. zaborach, Rada Ministrów przeznacza celem unormowania wynagrodzenia nauczycieli szkół powszechnych w b. zaborze austriacko-węgierskim 25 000 000 koron.

Szczegółowe przepisy o unormowaniu płac wyda Minister Wyznań Relig[ijnych] i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.”

11. Na wniosek nagły p. Ministra Łukasiewicza uchwalono, by przyjęty na 29-em posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 5 b.m. projekt rozporządzenia o gminach wyznaniowych żydowskich wydać jako dekret i to rozszerzony na b. okupację austriacką, z zachowaniem skreślonego na poprzednim posiedzeniu artykułu.

12. P. Minister Robót Publicznych przedkłada Radzie Ministrów pisemne sprawozdanie tygodniowe o obecnym stanie robót publicznych.

13. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wnioski nagłe p. Kierownika Ministerstwa Spraw Wojskowych, dotyczące dekretu o powołaniu do czynnej służby wojskowej lekarzy weterynaryjnych w wieku do 45 lat życia z tą zmianą, że w ustępie trzecim skreślono słowa „Urzędu Weterynaryjnego”¹⁸³.

14. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto wniosek nagły p. Kierownika Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie przeprowadzenia poboru rocznika 1898.

15. ^bZałącznik N° 7^b Wniosek nagły p. Kierownika Min[isterstwa] Spraw Wojskowych w sprawie wydania dekretu w przedmiocie utworzenia urzędu zaopatrzenia techniczno-wojskowego zmieniono w ten sposób, aby ten dekret został wydany w formie rozporządzenia Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Min[isterstwem] Spraw Wojskowych z następującymi zmianami:

- a) w tekście zastąpiono wszędzie słowa „Ministerstwo Wojny” słowami „Ministerstwo Spraw Wojskowych”,
- b) w art. 4 skreślono słowo „i militaryzacji”,
- c) w art. 7 zastąpiono słowo „komitet” słowami „Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych”.

16. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto projekt dekretu o miarach z następującymi zmianami:

- a) w art. 3 wstawiono po słowie „jest” słowa „m. kwadratowy i”,
- b) w art. 4 skreślono słowa „czyli ster” i słowa „czyli kwarta”,

¹⁸³ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 194.

- c) w art. 6 skreślono słowo „są” i zastąpiono je słowem „jest”, a dalej skreślono słowa „i jego setna część dekagram czyli łut”;
- d) w art. 21 dodano na końcu osobny ustęp: „Przepis ten nie odnosi się do urzędów państwowych”;
- e) dodano osobny artykuł 24 w następującym brzmieniu: „Minister Przemysłu i Handlu wyda przepisy dotyczące określenia i dalszego tymczasowego używania jednostek miar: funtów, łutów, kwart i morg nowopolskich na ziemiach b. zaboru rosyjskiego”¹⁸⁴.

17. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto projekt dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim¹⁸⁵.

18. Dyskusję nad projektem dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli odłożono na jedno z następnych posiedzeń.

19. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie organizacji okręgowych dyrekcji więziennych¹⁸⁶.

20. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie utworzenia sądów dla nieletnich¹⁸⁷.

21. ^bZałącznik N° 12^b Przyjęto projekt dekretu o ławnikach sądowych¹⁸⁸.

22. ^bZałącznik N° 13^b Przyjęto projekt dekretu o pracowniczych związkach zawodowych z następującymi zmianami:

a) zamiast dekretu projekt ten będzie wydany w formie tymczasowych przepisów,

b) dodano osobny paragraf 19 w następującym brzmieniu: „powyższe postanowienia nie mają zastosowania do zrzeczeń pracowników instytucji państwowych, których statuty podlegają zatwierdzeniu Rady Ministrów”¹⁸⁹.

23. ^bZałącznik N° 14^b Przyjęto projekt dekretu o przejściu pod zarząd państwa kolei zbudowanych przez b. okupantów w następującym brzmieniu: „Wszystkie koleje zarówno szeroko jak i wąskotorowe zbudowane przez b. okupantów przechodzą pod zarząd Ministerstwa Kolei. Przepisy o eksploatacji i zaspokojeniu pretensji osób trzecich wyda Ministerstwo Kolei w porozumieniu z Ministerstwami Skarbu i Przemysłu i Handlu”¹⁹⁰.

24. ^bZałącznik N° 15^b Przyjęto projekt dekretu o zasadniczej ustawie sanitarnej z uwzględnieniem zmian, żądanych przez Min[isterstwo] Spraw Wewnętrznych¹⁹¹.

¹⁸⁴ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 212.

¹⁸⁵ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 185.

¹⁸⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 173.

¹⁸⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 171.

¹⁸⁸ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 160.

¹⁸⁹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 209.

¹⁹⁰ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 155.

¹⁹¹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 207.

25. ^bZałącznik] N° 16^b Przyjęto projekt dekretu o rejestrze handlowym¹⁹².
Koniec posiedzenia o godz. 11 min[ut] 5 wieczorem.
^cza ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lutego 1919. o godz. 5 po poł[udniu].
2. Projekt dekretu upoważniającego PKKP do przygotowania dalszych 250 mln mk.¹⁹³
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie tymczasowej wypłaty emerytur byłym funkcjonariuszom Państwa rosyjskiego narodowości polskiej, tudzież pensji wdowom i sierotom po tych funkcjonariuszach¹⁹⁴.
4. Projekt dekretu w przedmiocie ustawy Tymczasowej Kasy Przewodności pracowników kolei państwowych w b. zaborze rosyjskim¹⁹⁵.
5. Projekt dekretu o powołaniu do czynnej służby wojskowej lekarzy weterynaryjnych¹⁹⁶.
6. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie wprowadzenia poboru rocznika 1898¹⁹⁷.
7. Projekt uchwały Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Urzędu Zaopatrzenia Techniczno-Wojskowego¹⁹⁸.
8. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie zatwierdzenia ustawy o miarach¹⁹⁹.
9. Projekt dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim²⁰⁰.
10. Projekt dekretu w przedmiocie organizacji okręgowych dyrekcji więziennych²⁰¹.
11. Projekt dekretu w przedmiocie utworzenia sądu dla nieletnich²⁰².
12. Projekt dekretu o ławnikach sądowych²⁰³.
13. Projekt dekretu o pracowniczych związkach zawodowych²⁰⁴.
14. Projekt dekretu o przejściu pod zarząd państwa kolei zbudowanych przez b. okupantów²⁰⁵.
15. Państwowa zasadnicza ustawa sanitarna²⁰⁶.
16. Dekret o rejestrze handlowym²⁰⁷.

¹⁹² DzPPP, 1919, nr 14, poz. 164.

¹⁹³ Nie publikuje się.

¹⁹⁴ Nie publikuje się.

¹⁹⁵ Nie publikuje się.

¹⁹⁶ Nie publikuje się.

¹⁹⁷ Nie publikuje się.

¹⁹⁸ Nie publikuje się.

¹⁹⁹ Nie publikuje się.

²⁰⁰ Nie publikuje się.

²⁰¹ Nie publikuje się.

²⁰² Nie publikuje się.

²⁰³ Nie publikuje się.

²⁰⁴ Nie publikuje się.

²⁰⁵ Nie publikuje się.

²⁰⁶ Nie publikuje się.

²⁰⁷ Nie publikuje się.

Porządek dzienny
30-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 lutego
1919 o godz. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt dekretu w przedmiocie kart do gry.
3. Projekt dekretu co do ustalenia kompetencji Min[isterstwa] Skarbu co do kierownictwa sprawami stowarzyszeń współdzielczych oraz kas gminnych.
4. Wniosek w sprawie emerytur b. funkcjonariuszy rosyjskich.
5. Projekt dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych.
6. Projekt dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli szkół powszechnych.
7. Projekt dekretu o ławnikach sądowych.
8. Projekt dekretu o organizacji okręgowych dyrekcji więziennych.
9. Projekt dekretu w przedmiocie utworzenia sądów dla nieletnich.
10. Projekt dekretu w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego.
11. Projekt dekretu w przedmiocie zmian w urządzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austr[iackim].
12. Projekt dekretu o miarach.
13. Projekt dekretu o organizacji opieki społecznej.
14. Projekt dekretu w przedmiocie uchylecia rozporządzeń ^cb. władz okupacyjnych^c z zakresu prawa karnego.
15. Projekt dekretu o pracowniczych związkach zawodowych.
16. Projekt zmiany statutu centralnej kasy spółek rolniczych.
17. Projekt dekretu o organizacji państwowej służby zdrowia.
18. Projekt dekretu o zasadniczej ustawie sanitarnej.
19. Projekt dekretu o przejęciu wydziału sanitarnego komisji rządzącej przez Min[isterstwo] Zdrowia Publicznego.
20. Projekt dekretu w sprawie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością.
21. Projekt dekretu w sprawie rejestru firmowego.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ

31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 lutego 1919 r.

Przewodniczy	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie]	
Apropowiz[acji]	p. Janusz Machnicki
Członek Nacz[elnej] Rady Ludowej	ks. Patron Adamski
Szef Biura Prezydyjnego	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 30 po południu.

1. Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Pracy i O.S. o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefa Sekcji w tym Ministerstwie ks. Wacława Blizińskiego.

2. Przyjęto wniosek p. Ministra Rolnictwa i DP o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Podsekretarza Stanu w tym Ministerstwie p. Zygmunta Chmielewskiego.

3. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Zdrowia Publ[icznego] w sprawie przejścia przez to Ministerstwo z dniem 8 lutego b.r. pod bezpośredni zarząd wszystkich spraw służby zdrowia publicznego na terytorium b. zaboru austriackiego.

4. ^bZałącznik N° 7 do porz[ądku] z 13 I 1919 r.^b Przyjęto uchwalony już przez poprzedni gabinet projekt dekretu o nadzorze nad wyrobem i sprzedażą

artykułów zastępczych (surogatów) produktów spożywczych i artykułów pierwszej potrzeby.

5. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto projekt dekretu o zmianie przepisów przechodnich do dekretu o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych z dn. 18-go grudnia 1918 r., skreślając § 8²⁰⁸.

6. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto projekt dekretu o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością²⁰⁹.

7. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego²¹⁰.

8. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie zmian w urządzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austriackim²¹¹.

9. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie przepisów tymczasowych o wynagrodzeniu adwokatów²¹².

10. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto projekt dekretu o obrońcach sądowych²¹³.

11. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie uchylecia rozporządzeń b. władz okupacyjnych w zakresie sądowego prawa karnego dla osób cywilnych²¹⁴.

12. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto projekt dekretu w przedmiocie taksy dla pisarzy hipotecznych²¹⁵.

13. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia Urzędu Elektryfikacyjnego, wprowadzając doń następującą zmianę: po słowie „elektryczności” wstawia się słowa „(prądów silnych)”.

14. ^bZałącznik N° 12^b Decyzję co do wniosku Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych odroczone, polecając mu porozumieć się w tej sprawie uprzednio z Min[isterstwami] Rolnictwa i D.P. oraz Spraw Wojskowych.

15. Członek Naczelnej Rady Ludowej ks. Patron Adamski przedstawia ostateczną propozycję NRL w sprawie udziału przedstawicieli zaboru pruskiego w Sejmie Ustawodawczym. Propozycja ta zgadza się najzupełniej z wnioskiem, zgłoszonym w tej sprawie na posiedzeniu z dnia 3 lutego b.r. przez p. Ministra Wojciechowskiego, a mianowicie idzie w tym kierunku, by wprowadzić drogą dekretu do Sejmu jedynie posłów do b. parlamentu niemieckiego w charakterze delegatów b. zaboru pruskiego, sprawę zaś ewentualnego powiększenia składu tej

²⁰⁸ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 208.

²⁰⁹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 201.

²¹⁰ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 199.

²¹¹ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 200.

²¹² DzPPP, 1919, nr 15, poz. 203.

²¹³ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 205.

²¹⁴ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 206.

²¹⁵ DzPPP, 1919, nr 15, poz. 204.

delegacji pozostawić decyzji Sejmu. W związku z tym p. Minister Supiński zdaje sprawę z pobytu swego wraz z p. Ministrem Janickim w Poznaniu i z konferencji, przeprowadzonych w powyższej sprawie z Naczelną Radą Ludową.

W wyniku dyskusji nad tą kwestią uchwalono jednomyślnie zaakceptować powyższą propozycję NRL i przedstawić Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia projekt odpowiedniego dekretu²¹⁶.

16. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że ze strony posłów do b. parlamentu austriackiego podniesiono wątpliwości, czy postanowienie dekretu o wyborach do Sejmu Ustawodawczego (Dziennik Praw Nr 18, poz. 47), iż z okręgów 47–59 tj. z Galicji Wschodniej wejdą do Sejmu b. posłowie do b. Izby Posłów Rady Państwa Monarchii Austriackiej, obejmuje tylko posłów, wybranych przy ostatnich wyborach, czy też także posłów wybranych poprzednio. W sprawie tej Rada Ministrów podjęła następującą uchwałę:

„Uprawnionymi do zasiadania w Sejmie Ustawodawczym przedstawicielami b. zaboru austriackiego z okręgów wyborczych 47–59 włącznie są ci byli posłowie do b. Austriackiej Rady Państwa, którzy wybrani zostali przy ostatnich wyborach do parlamentu wiedeńskiego”.

17. ^bZałącznik] N° 13^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych następującej treści: „Wszelkie umowy i transakcje, wchodzące w zakres gospodarczych stosunków Polski z państwami zagranicznymi, mogą być zawierane i dokonywane przez poszczególne ministerstwa i urzędy państwowe wszystkich trzech b. zaborów jedynie za wiedzą i przy współdziałaniu Min[isterstwa] Spr[aw] Zagraniczn[ych]”.

Wyrażono przy tym opinię, iż Min[isterstwo] Spraw Zagan[icznych] winno o wszelkich mających być zawartymi umowach i transakcjach tego rodzaju zawiadamiać wszystkie zainteresowane Ministerstwa.

18. ^bZałącznik] N° 14^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagraniczn[icznych] następującej treści:

„Rada Ministrów uchwała uzupełnić artykuł 38 Tymczasowych Przepisów Służbowych dla Urzędników Państwowych z dnia 11. 6. 1918 ustępem następującym: W sprawach, związanych z tajemnicą stanu, obrońcą może być wyłącznie urzędnik Ministerstwa, posiadający wykształcenie prawnicze”.

19. Protokół z 30-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 6 lutego b.r. odczytano i przyjęto.

20. W sprawie przyjętego na poprzednim posiedzeniu projektu dekretu o przyjęciu pod zarząd państwowy kolei i kolejek dojazdowych (p. 23 protokołu), zbudowanych przez b. okupantów, p. Minister Rolnictwa i D.P. zgłasza apel do Min[isterstwa] Kolei, by pozostawiło do jego dyspozycji zbudowane przez okupantów kolejki leśne.

²¹⁶ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 193.

21. ^bZałącznik N° 15^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu w przedmiocie upoważnienia go do likwidacji majątku b. okupantów we wschodniej okupacji wojskowej polskiej i na pogranicznych z nią terenach b. Królestwa Polskiego z następującą zmianą: Art. 3 otrzymuje brzmienie: „Minister Przemysłu i Handlu ustali w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami zasady przeprowadzenia likwidacji i rozrachunku”.

22. ^bZałącznik N° 16^b Na wniosek nagły p. Ministra Łukasiewicza przyjęto projekt dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym z następującą zmianą: w art. 5 p. e) słowa „zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie publicznym i prywatnym” zastępuje się słowami „nauczania w szkołach publicznych i prywatnych”²¹⁷.

23. Przyjęto wniosek Min[inisterstwa] Robót Publicznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Szefa Sekcji p. Mieczysława Rybczyńskiego.

24. P. Minister Janicki zgłasza interpelację w sprawie utrzymania ciągłości władzy z chwilą, gdy Naczelnik Państwa złoży na ręce Sejmu swoją dotychczasową władzę zwierzchnią. Postanowiono odroczyć dyskusję w tej sprawie do następnego posiedzenia, na którym obecny będzie p. Prezydent Ministrów. Na posiedzeniu tym będzie również przeprowadzona dyskusja w sprawie porządku otwarcia Sejmu oraz jego obrad w pierwszych dniach.

25. P. Minister Wojciechowski składa poufne sprawozdanie o przebiegu dzisiejszego strajku oraz o zarządzeniach Komisarza Nadzwyczajnego p. Anusza w sprawach kasowych.

26. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski zdaje sprawę z audjencji, udzielonej delegacji wiecu robotniczego przez p. Prezydenta Ministrów.

27. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego uchwalono, że na następnym posiedzeniu wszyscy pp. Ministrowie przedłożą spisy dekretów, które mają zamiar przesłać do kancelarii sejmowej na pierwsze posiedzenie Sejmu w tym celu, by nie straciły one mocy obowiązującej, a to dla uzgodnienia tych spisów i zapobieżenia temu, by pewne dekryty były wniesione równocześnie przez kilka Ministerstw.

28. P. Minister Wojciechowski wyznacza następne posiedzenie na dzień 8 b.m. na godz. 5-ą po poł[udniu].

Koniec posiedzenia o godz. 9-iej wieczorem.

†JJPaderewski^f

²¹⁷ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 187.

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 lutego 1919 r. o godz. 5 p[ó] p[ołudniu].
2. [Projekt Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie przejścia pod bezpośredni zarząd wszystkich spraw służby zdrowia publicznego na terytorium b. zaboru austriackiego].
3. Dekret o zmianie przepisów przechodnich do dekretu o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych²¹⁸.
4. Dekret o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością²¹⁹.
5. Dekret w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego²²⁰.
6. Dekret w przedmiocie zmian w urządzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austriackim²²¹.
7. Przepisy tymczasowe o wynagrodzeniu adwokatów²²².
8. Dekret w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju²²³.
9. Dekret w przedmiocie uchylecia rozporządzeń b. władz okupacyjnych w zakresie sądowego Prawa Karnego dla osób cywilnych²²⁴.
10. Projekt dekretu w przedmiocie taksy tymczasowej dla pisarzy hipotecznych wraz z uzasadnieniem²²⁵.
11. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia Urzędu Elektryfikacyjnego.
12. [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych].
13. [Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie zawierania umów gospodarczych].
14. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych o uzupełnienie art. 38 tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych²²⁶.
15. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie go do likwidacji majątku b. okupantów²²⁷.
16. Dekret o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym²²⁸.

²¹⁸ Nie publikuje się.

²¹⁹ Nie publikuje się.

²²⁰ Nie publikuje się.

²²¹ Nie publikuje się.

²²² Nie publikuje się.

²²³ Nie publikuje się.

²²⁴ Nie publikuje się.

²²⁵ Nie publikuje się.

²²⁶ Nie publikuje się.

²²⁷ Nie publikuje się.

²²⁸ Nie publikuje się.

Porządek dzienny
31-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczpospolitej Polskiej w dniu 7 lutego
1919 r. o godz. 5 p[o] p[ołudniu]

1. Projekt dekretu o monopolu spirytusowym na obszarze b. zaboru rosyjskiego.
2. Odczytanie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
3. Projekt dekretu o przejęciu Wydziału Sanitarnego Komisji Rządzącej przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego.
4. Projekt dekretu o nadzorze nad wyrobem i sprzedażą artykułów zastępczych – surogatów, produktów spożywczych i przedmiotów użytku publicznego.
5. Projekt dekretu o zmianie przepisów przechodnich do dekretu o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych.
6. Projekt dekretu o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.
7. Projekt dekretu o ustroju Sądu Najwyższego.
8. Projekt dekretu w przedmiocie zmian o urządzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austriackim.
9. Projekt przepisów o taksach dla adwokatów.
10. Projekt przepisów o obrońcach sądowych.
11. Projekt dekretu w sprawie uchylecia rozporządzeń władz okupacyjnych.
12. Projekt o taksach dla pisarzy hipotecznych.
13. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o utworzenie Głównego Urzędu Elektryfikacyjnego.
14. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych.
15. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych w sprawie umów wymienionych z obcymi państwami.
16. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagr[anicznych] o uzupełnienie art. 38 Tymcz[asowych] Przep[isów] Służbowych dla Urzędników Państwowych.

[Projekt Ministerstwa Zdrowia Publicznego w sprawie przejęcia pod bezpośredni zarząd wszystkich spraw służby zdrowia publicznego na terytorium b. zaboru austriackiego]

Projekt
Uchwały Rady Ministrów

Stosownie do art. 7 dekretu z dnia 10 stycznia 1919 r., określającego statut Komisji Rządzącej dla Galicji i Śląska Cieszyńskiego oraz Górnej Orawy i °Spizu°,

Rada Ministrów uchwała, co następuje:

Minister Zdrowia Publicznego obejmie z dniem °8° lutego 1919 roku bezpośredni zarząd wszystkich spraw służby Zdrowia Publicznego na terytorium Galicji, które według art. 1 dekretu o utworzeniu Ministerstwa Zdrowia Publicznego, Opieki Społecznej i Ochrony Pracy z dnia 4 kwietnia 1918 roku (Dziennik Praw N° 5 z 1918 r.) łącznie z art. 1 dekretu o utworzeniu Ministerstwa Zdrowia Publicznego z d. 30 października 1918 r. (Dziennik Praw N° 14 z 1918 r.) należą do kompetencji Ministra Zdrowia Publicznego.

Wszystkie ustawy i rozporządzenia, w Galicji obowiązujące, pozostają w mocy do czasu odwołania.

Również czynne będą nadal istniejące w Galicji miejscowe organy państwowe, zarządzające sprawami służby Zdrowia Publicznego.

Na Ministra Zdrowia Publicznego przechodzą wszystkie atrybucje, które w zakresie spraw, wymienionych w art. 1, według ustaw w Galicji obowiązujących, należą do c.k. Ministerstwa Zdrowia Publicznego i do innych c.k. Ministerstw.

Ministrowi Zdrowia Publicznego zostaje powierzony wydanie zarządzeń wykonawczych celem wprowadzenia w życie uchwały niniejszej. –

21 stycznia 1919
Dz. Gł. 1681/19

Wniosek

Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia Urzędu Elektryfikacyjnego:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

W Ministerstwie Przemysłu i Handlu tworzy się osobny Wydział dla załatwiania spraw wchodzących w zakres °elektryczności° i elektryfikacji kraju, pod nazwą Urząd Elektryfikacyjny.

Minister Przemysłu i Handlu wyda potrzebne zarządzenia celem przeprowadzenia organizacji tegoż Urzędu i określi jego zakres działania.

Na utworzenie Urzędu Elektryfikacyjnego przyznaje się Ministerstwu Przemysłu i Handlu tymczasowy kredyt w kwocie 200 000 marek – t.j. dwieście tysięcy marek – z tym – że najdalej do trzech miesięcy przedłożony będzie Radzie Ministrów do zatwierdzenia szczegółowy budżet.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
dnia 1919 r.

Minister
Szef Sekcji

°Załącznik do punktu 14 N° 12°

[Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych]

Ministerstwo Robót Publicznych
Republiki Polskiej
Warszawa
18 stycznia 1919

Do Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Załączając wniosek na Radę Ministrów, zmieniający kompetencję w sprawie przeprowadzenia pomiarów krajowych w 15-tu egzemplarzach, upraszam o postawienie go na porządek dzienny jednego z najbliższych posiedzeń. –

Minister

Załącznik: wniosek w 15 egzemplarzach.

Wniosek na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy następującą uchwałę:

Znosi się uchwałę Rady Ministrów z dnia 31-go lipca 1918 r. dotyczącą utworzenia Biura Pomiarów Królestwa Polskiego.

Wszelkie pomiary z wyjątkiem pomiarów o charakterze ściśle wojskowym podlegają w myśl dekretu z dnia 16-go stycznia 1919 r. o utworzeniu Ministerstwa Robót Publicznych temu Ministerstwu.

Wykonanie tej uchwały porucza się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

UZASADNIENIE

Jak wiadomo, nie ma w Królestwie Polskim żadnych ścisłych pomiarów kraju, ani triangulacji, ani też niwelacji ścisłej; w Galicji pozostawiają prace w tym względzie wykonane dla celów katastralnych bardzo wiele do życzenia, jedynie w Poznańskim są pomiary odnośne bez zarzutu.

W czasie okupacji władze niemieckie zaczęły zdjęcia i pomiary kraju, które następnie przejęło biuro pomiarów Królestwa Polskiego utworzone przy Komisji Wojskowej na mocy uchwały Rady Ministrów z dn. 31-go lipca 1918 r.

Uchwała ta brzmi, jak następuje:

1. Przy Komisji Wojskowej zostanie utworzone Biuro Pomiarów Królestwa Polskiego.
2. Komisja Wojskowa podejmie niezwłocznie starania o przejęcie odnośnych agend od władz okupacyjnych na podstawie przedwstępного porozumienia pomiędzy przedstawicielami rządu niemieckiego w Berlinie a przedstawicielem rządu polskiego (załącznik)²²⁹
3. Przy kierowniku Biura Pomiarów czynna będzie Komisja złożona z przedstawicieli ministerstw polskich zainteresowanych w tej sprawie oraz przedstawicieli władz niemieckich.
4. Komisja Wojskowa w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu opracuje niezwłocznie podstawy finansowe dla Biura Pomiarów.
5. Wykonanie powyższych uchwał, naczelne kierownictwo Biura Pomiarów oraz opracowanie i przedstawienie szczegółowych wniosków i niezbędnych przepisów powierza się Komisji Wojskowej.

Już wtenczas jednak zaznaczono tak w uzasadnieniu powyższej uchwały, jak w referacie i sprawozdaniu czynnej w tej sprawie delegacji rządu polskiego, że centralizacja miernictwa potrzebna jest w pierwszym rzędzie dla celów prowadzenia racjonalnej gospodarki państwowej.

Prace, które będą musiały być wykonane w najbliższym czasie, jak komasacja, parcelacja, prace miernicze dla celów gospodarki leśnej w dobrach państwowych, roboty wodne, melioracje rolne, regulacje serwitutów, trasowanie dróg i kolei itp. wymagają przeprowadzenia specjalnych pomiarów, a równocześnie musi być dokonany pomiar kraju, celem ustalenia granic własności, względnie aby mieć możliwość wydawania miarodajnych orzeczeń przy sporach granicznych.

Przy decentralizacji byłyby te same pomiary dla różnych celów wykonywane po kilka razy, co powodowałoby marnotrawienie grosza państwowego i zatrudnianie niepotrzebnie szeregu sił, których można by użyć z korzyścią dla kraju do innych robót.

Przeciwnie, przy scentralizowaniu miernictwa nie tylko że odpadnie potrzeba zdejmowania pewnych obszarów po kilka razy, ale ponadto mapy obszarów zdjęte

²²⁹ Brak załącznika.

raz jednolicie, będą mogły być przydatne przy wszelkich wstępnych projektach inżynierskich.

Dekretem z dnia 16-go stycznia 1919 r. podporządkowano sprawy pomiarów Ministerstwu Robót Publicznych, wychodząc z założenia, że ponieważ głównym motywem centralizacji miernictwa są względy gospodarki państwowej, przeto nie władzom wojskowym, lecz cywilnym powinny być podporządkowane wszelkie pomiary przeprowadzone na większą skalę w kraju.

Takie same stanowisko zajęły w tej sprawie fachowe czynniki obywatelskie, a mianowicie I-szy polski zjazd mierniczy w Warszawie (od 4–6 stycznia 1909) i delegacja inżynierów zachodnio-galicyjnych i Kongresówki w memoriale do Rady Ministrów w ostatnich dniach.

Ponieważ prace organizacyjne pomiarów powierzone uchwałą Rady Ministrów z dnia 31-go lipca ^a1919 r. Komisji Wojskowej, a następnie rozkazem kierownika Min[isterstwa] Spr[aw] Wojskowych z dnia 12-go grudnia 1918 r. Sekcji Topograficznej Departamentu Technicznego Ministerstwa Spraw Wojskow[ych] zachodzi potrzeba porozumienia się Ministerstwa Robót Publicznych i Ministerstwa Spraw Wojskowych celem przejęcia odnośnego materiału pomiarowego jako też ewentualnie i części personelu ze Sekcji Topograficznej Dep. Technicznego Min[isterstwa] Spraw Wojskowych do 7-ej Sekcji pomiarowej Ministerstwa Robót Publicznych. –

^cZałącznik do punktu 17 N° 13^c

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie zawierania umów gospodarczych]

MINISTER
SPRAW ZEWNĘTRZNYCH

Warszawa, dn. 28 stycznia 1919 r.

WNIOSEK

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wszelkie umowy i transakcje, wchodzące w zakres gospodarczy stosunków Polski z państwami zagranicznymi mogą być zawierane i ^adokonywane^a przez poszczególne Ministerstwa i Urzędy Państwowe wszystkich trzech zaborów jedynie z wiedzą i przy udziale Wydziału Ekonomiczno-Handlowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

UZASADNIENIE

Z relacji nadesłanej z Wiednia przez Naczelnika Wydziału Ekonomiczno-Handlowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych okazuje się, że w dziedzinie

handlu wymiennego między Państwem Polskim a państwami byłej monarchii austriackiej panuje zupełny chaos.

Poszczególne ministerstwa bezpośrednio lub przy udziale PKL w Krakowie zawierają umowy z państwem niemiecko-austriackim i ^aczeskim^{a230}, bez uprzedniego porozumienia się wzajemnego. W ten sposób obiektem wymiany najczęściej służą w całym szeregu umów też same towary polskie, co w rezultacie:

- 1) uniemożliwia wykonanie przyjętych na siebie zobowiązań i otrzymanie potrzebnych towarów,
- 2) wprowadza zamęt w stosunki międzyrządowe i naraża na szwank autorytet oficjalnych organów Państwa Polskiego.
- 3) uniemożliwia wyjaśnienie ogólnego bilansu handlu zagranicznego i co zatem idzie – utrudnia prowadzenie planowej polityki ekonomicznej.

^cZatwierdzam za^c Ministra

g...g

Wniesiono na Radę Ministrów dn.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²³⁰ Błąd. Chodziło zapewne o Czechosłowację.

18

PROTOKÓŁ 32-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 lutego 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Jerzy Iwanowski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie] Apropiz[acji]	p. Janusz Machnicki
Szef Biura Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 45 po południu.

1. Protokół 31 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 7 lutego b.r. odczytano i przyjęto.

2. ^bZałącznik N° 2^b Wniesiony przez p. Ministra Hącię projekt o dekretu o upoważnieniu PKKP do przeznaczenia 75 milionów marek na ulgowe kredyty dla przemysłu jednogłośnie przyjęto²³¹.

3. ^bZałącznik N° 3^b Po dłuższej dyskusji ustalono ostateczną wersję regulaminu sejmowego²³².

²³¹ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 195.

²³² Przyjęty na posiedzeniu Sejmu 14 lutego 1919 r. jako „Tymczasowy regulamin obrad Sejmu Ustawodawczego”.

4. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto dekret w sprawie zmiany w ordynacji wyborczej przepisów odnośnie do członków armii, wybranych na posłów²³³.

5. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto wniesione przez p. Ministra Supińskiego projekty dekretów w przedmiocie: tekstu kodeksu karnego²³⁴ tudzież zmiany art. 5 dekretu ^bZałącznik] N° 6^b o karach za lichwę wojenną²³⁵.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 45 wiecz[orem].

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 32 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 8 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu].
2. Wniosek Ministerstwa Skarbu w przedmiocie przeznaczenia 75 000 000 mk. na ulgowe pożyczki dla przedsiębiorców.
3. Regulamin tymczasowy Sejmu Ustawodawczego. Pierwotny projekt A Dekretu o porządku obradowania Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwotny projekt B. Dekret o porządku obradowania Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej²³⁶.
4. Dekret w sprawie zmiany art. 9 Dekretu o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego.
5. Dekret w przedmiocie tekstu kodeksu karnego rosyjskiego.
6. Dekret w przedmiocie zmiany art. 5 Dekretu o karach za lichwę wojenną.

[Załącznik] ^cN^o 1^c

Porządek dzienny

32 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 8 lutego 1919 o godz. 5 po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt regulaminu sejmowego.
3. Wniosek w sprawie ustalenia kompetencji Min[isterstwa] Pracy i O.S.
4. Wniosek w sprawie przekazania gmachu b. Banku Polskiego na archiwa państwowe.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²³³ DzPPP, 1919, nr 14, poz. 198.

²³⁴ DzPPP, 1919, nr 17, poz. 220.

²³⁵ DzPPP, 1919, nr 17, poz. 221.

²³⁶ Nie publikuje się.

19

PROTOKÓŁ

33-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 lutego 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i Dóbr Pań[stwowych]	p. Stanisław Janicki
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oś[wiecenia] Publ[icznego]	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Pracy i Op[iek] Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Kierownik Min[isterstwa] Komunikacji	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński,
Szef Biura Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 1-ej m. 45 po południu

1. Protokół 32-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 8 lutego 1919 przyjęto.

2. P. Minister Skarbu przedstawia stan finansowy gospodarki państwa w pierwszym półroczu 1919 roku. Dochody preliminowane są w wysokości 560 milionów marek, rozchody wynosić będą 1600 milionów marek, przy czym zaznaczyć należy, że ta suma zawiera o 50% zrestryngowane już przez poprzedniego kierownika Min[isterstwa] Skarbu budżety poszczególnych ministerstw. Pokryć ten wielki niedobór można tylko drogą zwiększenia wpływów dotychczasowych podatków, wzgl. przez zaprowadzenie nowych podatków, dalej przez uzyskanie większej subskrypcji na pożyczkę wewnętrzną, która powinna być podstawą chwilowej gospodarki państwowej, uniezależniając nas od zagranicy i musi też być inaczej prowadzoną i propagowaną w przyszłości, nad czym Ministerstwo Skarbu już pracuje, a w końcu drogą pożyczki zewnętrznej.

Na depesze p. Prezydenta Ministrów wysłane w sprawie tej ostatniej pożyczki nie nadeszła jeszcze dotychczas żadna propozycja. P. Minister Skarbu zaznacza, że od pewnego czasu, mniej więcej od miesiąca daje się zauważyć pewna nieufność zagranicy do nas w sprawach pieniężnych. Żywnościowa misja koalicji, która jeszcze przed miesiącem zadowalała się jako zabezpieczeniem za transporty żywności depozytem 60 milionów marek w PKKP, oświadczyła podczas wczorajszej konferencji z p. Ministrem Skarbu i p. Ministrem Aprop[izacji], że żąda zabezpieczenia w uchwytnych walorach, proponując zastawienie tramwajów, kopalni etc. i nie chcąc słyszeć o zabezpieczeniu gotówkowym w jakiegokolwiek walucie będącej w obiegu. Spotkała się jednak tutaj ze stanowczym oporem ze strony obu wymienionych pp. Ministrów. Wykazuje to jasno nieufność zagranicy do naszego rynku pieniężnego wobec braku własnej waluty.

Jedną z najpilniejszych potrzeb jest właśnie przygotowanie ukończenia sprawy walutowej. P. Minister Skarbu proponuje bezzwłoczne wysłanie komisji technicznej do Paryża i Londynu, aby przygotować tam druk banknotów polskich (lechów). W Paryżu są do dyspozycji powiększone w czasie wojny zakłady graficzne, które w ciągu pół roku mogłyby wykonać druk ośmiu miliardów wspomnianych banknotów. Delegacja musi posiadać całkowitą plenipotencję tego rodzaju, że zawsze dwóch z trzech pryncypalnych delegatów musiałoby razem podpisywać kontrakty. Na pryncypalnych delegatów proponuje p. Minister Skarbu Dyrektora Zakładów Graficznych, Tubelskiego, dalej Adama Żółtowskiego, obywatela ziemskiego z Poznańskiego, wzgl. b. Ministra Broniewskiego i nadmieniam przy tej sposobności, że wzięci również w rachubę prof. Uniwersytetu Warszawskiego, Henryk Radziszewski oraz Wice-Prezes Sądu Lubelskiego i poseł na Sejm Zygmunt Seyda odmówili wzięcia udziału w tej delegacji.

P. Minister Hącia proponuje Pawła Tarasowicza, p. Podsekretarz Stanu Wróblewski prof. Rybarskiego z Krakowa, propozycje te spotkały się jednak z opozycją ze strony pojedynczych pp. Ministrów. – Do delegacji wejdą jeszcze prócz delegatów pryncypalnych także siły pomocnicze i techniczne.

P. Minister English oświadcza dalej, że ma jednak pewne wątpliwości, czy taką delegację można by wysłać bez zgody Sejmu, zaznacza jednak, że sprawa jest niezmiernie pilną.

P. Prezydent Ministrów Paderewski jest za przedłożeniem tej sprawy Sejmowi.

P. Minister Janiszewski proponuje emisję specjalnej wewnętrznej pożyczki wojennej, która wśród włościan znajdzie znaczniejszy ^aodbyt^a.

P. Minister English stwierdza, że obecna pożyczka państwowa ma już taki charakter pożyczki wojennej faktycznie i można by ją w danym razie tak nazwać, przeciw czemu oświadcza się jednak p. Minister Hącia ze względu na pewien psychologiczny moment, leżący już w samej nazwie pożyczki wojennej, przypominającej takie pożyczki ze strony okupantów. P. Minister Hącia wyraża

zarazem wątpliwości, czy Sejm zatwierdzi nazwę „lecha” jako jednostki mone-tarnej polskiej, która spotkała się w Galicji z pewną opozycją.

P. Minister Wojciechowski proponuje upoważnić p. Ministra Skarbu do wysłania takiej delegacji technicznej do Paryża, ale zarazem postarać się o uznanie dekretu o lechu przez Sejm.

P. Minister Iwanowski podnosi sprawę pożyczki zewnętrznej, gdyż bez takiej pożyczki nie można rozwiązać kwestii surowców i maszyn. Zapytuje dalej, ile dała pożyczka wewnętrzna i oświadcza się za wysłaniem komisji technicznej do Paryża, uważa jednak, że należałoby postawić wnioski na Sejmie co do kredytu na druk banknotów, który zapewne wyniesie kilka milionów. P. Minister English stwierdza, że postawienie takiego wniosku o kredyt jest zbyt czynnym, a chodzi tylko o to, czy należy czekać na rozstrzygnięcie przez Sejm dekretu o lechu – Większość pp. Ministrów jest tego zdania, by na rozstrzygnięcie Sejmu nie czekać. P. Minister English rozróżnia w odpowiedzi na wywody p. Ministra Iwanowskiego trzy rodzaje pożyczek zewnętrznych: pożyczkę zewnętrzną jako podkład waluty, pożyczkę zewnętrzną towarową i pożyczkę zewnętrzną żywnościową, i żąda konkretnych wniosków p. Ministra Przem[ysłu] i Handlu co do pożyczki towarowej. – Wewnętrzna pożyczka przyniosła dotychczas około 150 milionów marek, suma zapisów na nią nie jest o wiele wyższa, gdyż banki przyjmują tylko gotówkę.

Wniosek p. Ministra Skarbu o wysłanie komisji technicznej bezzwłocznie do Paryża i Londynu przyjęto jednogłośnie, upoważniając go zarazem do wyboru odpowiednich osobistości.

P. Minister Pruchnik oświadcza, że wobec krytycznego położenia finansowego należałoby w danym razie zaprowadzić przymusową pożyczkę wewnętrzną, co do zaś pożyczki zagranicznej, to dla wyjednania tej pożyczki powinno się wysłać ludzi nieuprzedzonych i niezależnych. P. Minister Iwanowski żąda wysłania osobnej delegacji dla pożyczki zewnętrznej, po dyskusji postanowiono jednak decyzję w tej sprawie odłożyć aż do oświadczenia się w tym kierunku bawiącej właśnie w Warszawie misji Koalicji.

P. pułk[ownik] Wroczyński podnosi, że wobec stanu wojennego żądania wojskowości muszą być zaspokojone, żądania te preliminowane są do czerwca w wysokości 700 milionów marek.

P. Minister Skarbu oświadcza, że można by uzyskać większe fundusze w drodze nowych podatków, na prz[ykład] za paszporty, wzgl. przez przestemplowanie koron, będących w obiegu w obrębie państwa polskiego.

P. Minister Wojciechowski proponuje przedłożyć Sejmowi wniosek o upoważnienie rządu do zaciągnięcia pożyczki zewnętrznej.

P. Minister Hącia proponuje wypuszczenie pożyczki premiovej z premią w ziemi majątków donacyjnych. P. Minister Eberhardt prosi o upoważnienie go do podwyższenia taryfy na kolejach w Galicji i zaznacza przy tym, że skutkiem

zatargu z Czechami deficyt Dyrekcji Krakowskiej wynosi około 60 milionów, jest więc po temu moment sposobny. Wniosek ten przyjęto jednomyślnie.

3. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego postanowiono wydelegować wnioskodawcę oraz p. Ministra Supińskiego i Szefa Biura Prezydialnego, dr. Wróblewskiego do konwentu seniorów celem omówienia sprawy mogącego wystąpić ewentualnie *vacuum*²³⁷ po złożeniu władzy przez Naczelnika Państwa i Rząd na ręce Marszałka Sejmowego.

4. Postanowiono *exposé* o działalności poszczególnych ministerstw przed Sejmem wydrukować osobno jako alegaty do *exposé* p. Prezydenta Ministrów i rozdać posłom na odnośnym posiedzeniu Sejmu.

5. Na wniosek p. Ministra Hąci postanowiono uchwalony już w dekrete w przedmiocie zatwierdzenia statutów zrzeszeń handlowo-przemysłowych o kapitale zmiennym w art. 1 dodać na końcu słowa „według statutów normalnych, zatwierdzonych przez Radę Ministrów”.

Koniec posiedzenia o godz. 3 m. 45 po południu²³⁸.

†JJPaderewski^f

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²³⁷ Próżnia.

²³⁸ Brak załączników.

PROTOKÓŁ
34-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 18 lutego 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Szef Biura Prezydyjnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 2-ej m. 50 po poł[udniu].

1. Protokół 33-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 lutego b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Prezydent Ministrów odczytuje projekt exposé, które ma zamiar wygłosić w Sejmie jako Prezydent Ministrów i Minister Spraw Zewnętrznych. W dłuższej dyskusji nad tym projektem poszczególni pp. Ministrowie wypowiadają swoje uwagi co do zmian i uzupełnień, jakie w nim ich zdaniem należałoby poczynić.

3. P. Prezydent Ministrów odczytuje depezę, otrzymaną z Cieszyna, a domagającą się ostemplowania będących w obiegu na Śląsku Cieszyńskim koron w porozumieniu z rządem czeskim. P. Minister English oświadcza, że posiada inny plan, który zabezpieczy b. zabór austriacki przed dewaluacją korony, wobec braku czasu jednak na szczegółową dyskusję nad tym projektem prosi o odroczenie jej na jedno z najbliższych posiedzeń.

4. P. Minister English komunikuje, że w myśl uchwały Rady Ministrów z dn. 13 b.m. wysłała w najbliższych dniach do Paryża delegację, która ma się zająć tam drukiem nowych banknotów polskich, i prosi o upoważnienie do umieszczenia na odnośnych kliszach podpisów pp. Karpińskiego i Chamca. Wniosek ten przyjęto. Co do daty, jaka ma być umieszczona na tych banknotach, uznano, że winna nią być data uchwały sejmowej, określającej nazwę polskiej jednostki monetarnej.

5. ^bZałącznik N° 2^b W związku z tą sprawą przyjęto przedstawiony przez Ministerstwo Skarbu wniosek na Sejm w przedmiocie uznania przezeń nagłośni sprawy ustalenia nazwy polskiej jednostki monetarnej.

6. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o wydanie wyjaśnienia dekretu z dn. 7 lutego b.r. w przedmiocie dalszej emisji przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową marek polskich, umieszczonego w Dzienniku Praw Nr 14, poz. 167.

7. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto projekt przepisów wykonawczych do dekretu o utworzeniu sądu okręgowego w Suwałkach.

8. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji sędziów Sądu Najwyższego pp. dr. Emila Stanisława Rappaporta i Aleksandra Wolskiego, na Prezesa Sądu Okręgowego p. Walerego Romana, na sędziów okręgowych pp. Kaliksta Chojnowskiego, Jana Iżyckiego, Antoniego Naumowicza, Antoniego Wyrzykowskiego i Czesława Zaorskiego oraz na prokuratora przy Sądzie Okręgowym p. Stanisława Giżyckiego.

9. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] Kolei Żelaznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na szefów sekcji pp. Józefa Teodora Sniechowskiego, Stanisława Kołakowskiego i Józefa Stecewicz.

10. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na naczelnika wydziału archiwów państwowych w Min[isterstwie] W.R. i O.P. w randze szefa sekcji kat. (pł. 4) p. D[okto]ra Józefa Paczkowskiego.

11. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek p. Ministra Poczty i Telegrafów, upoważniający go do formalnego objęcia w zarząd administracji i wszystkich urządzeń poczt, telegrafów i telefonów b. zaboru austriackiego.

12. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że na ostatnim posiedzeniu Sejmowej Komisji Konstytucyjnej zapytywano go, jakim jest stanowisko rządu w sprawie dopuszczenia do udziału w Sejmie przedstawicieli tych dzielnic Polski oraz kresów, gdzie przeprowadzenie wyborów do Sejmu nie mogło być dokonane. W dłuższej dyskusji zastanawiano się, czy zajęcie jakiegokolwiek stanowiska w tej kwestii jest wskazane, czy też nie. Wobec tego, że urzędowe pismo, wystosowane do p. Prezydenta Ministrów z polecenia Sejmowej Komisji Konstytucyjnej przez Dyrektora Kancelarii Sejmowej prosi Rząd jedynie o wyjaśnienia z dziedziny wewnętrznych stosunków politycznych w kraju, uznano, że na razie zajęcie w omawianej sprawie jakiegokolwiek stanowiska nie jest konieczne.

13. Wobec tego, że Sejmowa Komisja Konstytucyjna zwróciła się do Rządu zapytaniem, jaki charakter nosić ma zwołana przez Rząd Komisja Konstytucyjna, postanowiono wyjaśnić, że komisja ta nosić ma charakter ankiety, i odroczyć jej ukonstytuowanie do chwili osiągnięcia w tej sprawie porozumienia z Sejmową Komisją Konstytucyjną.

14. W końcu zastanawiano się nad sprawą ewentualnego vacuum, jakie mogłoby powstać, gdyby Sejm na posiedzeniu w dniu 20 b.m. przyjął rezygnację Naczelnika Państwa i rządu i nie wyłonił natychmiast jakiejś nowej władzy naczelnej oraz rządu. Uznano, że w każdym razie wszyscy pp. Ministrowie winni pozostać na swych stanowiskach do czasu powołania nowych ministrów.

Koniec posiedzenia o godzinie 5-ej m. 30 po południu.

†IJPaderewski†

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej w dniu 18 lutego 1919 r.
2. Wniosek na Sejm w przedmiocie jednostki monetarnej waluty polskiej.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie wyjaśnienia dekretu z 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dalszej emisji 200 mln marek polskich przez PKKP.
4. Wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości o powołanie Sądu Okręgowego w Suwałkach²³⁹.
5. Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o formalne przejęcie administracji nad wszystkimi pocztami, telegrafami i telefonami w b. zaborze austriackim.

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 34-go posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej w dniu 18 lutego 1919 r.

1. Exposé p. Prezydenta Ministrów
2. Sprawy bieżące

²³⁹ Nie publikuje się.

Wniosek na Sejm w przedmiocie jednostki monetarnej waluty polskiej.

Motywy

Na mocy dekretu z dn. 5 lutego 1919 r. jednostka monetarna waluty polskiej otrzymała nazwę „lech”, a setna jej część nazwę „grosz”. Wykonanie tego dekretu zostało poruczone Ministrowi Skarbu.

Wobec tego, że sprawa definitywnego ustalenia nazwy przyszłej jednostki monetarnej ze względu na konieczność jak najrychlejszego rozpoczęcia czynności przygotowawczych, połączonych z wprowadzeniem nowej waluty, jest sprawą niecierpiącą zwłoki, Ministerstwo Skarbu wnosi

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy przedłożenie Sejmowi następującego wniosku:

Rząd wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sprawę ustalenia polskiej jednostki monetarnej ustanowionej dekretem z dnia 5 lutego 1919 r., uznaje Sejm [Ustawodawczy] za nagłą i bezzwłocznie przystępuje do rozpatrzenia powyższego dekretu.

Warszawa dnia 17 lutego 1919 r.

Minister Skarbu:

/-/ dr English

Szef Sekcji:

/-/ F. Zachert

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

..... lutego 1919 r.

Prezydent Ministrów:

/-/ I.J. Paderewski

[Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie wyjaśnienia dekretu z 7 lutego 1919 r.]

Wniosek na Radę Ministrów o wydanie wyjaśnienia dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dalszej emisji przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową marek polskich, umieszczonego w Dzienniku Praw N° 14 pod liczbą 167.

Ponieważ redakcja dekretu wzbudza wątpliwości, Ministerstwo Skarbu wnosi

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wyjaśnienie

Niniejszym wyjaśnia się, że dekret z dnia 7 lutego 1919 roku, umieszczony w Dzienniku Praw N° 14 pod liczbą 167, upoważniający Polską Krajową Kasę Pożyczkową do przygotowania dalszych 250 milionów marek polskich ponad sumę 500 milionów wskazaną w art. 3 ustawy Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej z dnia 7 grudnia 1918 roku rozumieć należy jako zezwolenie na wypuszczenie w obieg wskazanej sumy 250 milionów marek polskich.

Warszawa d. lutego 1919 r.

Minister Skarbu

Szef Sekcji

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Warszawa, dnia 18 lutego 1919 r.

Prezydent Ministrów

/-/ I.J. Paderewski

°Załącznik do punktu 11 N° 5°

[Wniosek Ministerstwa Poczt i Telegrafów o formalne przejęcie administracji nad wszystkimi pocztami, telegrafami i telefonami w b. zaborze austriackim]

Minister Poczt i Telegrafów
N. 845/K. Pr

Warszawa, dn. 18 lutego 1919 r.

Administracja Poczty, Telegrafu i Telefonu b. zaboru austriackiego nie jest formalnie jeszcze przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów przejętą. Skutki tego dają się odczuwać w licznych niewłaściwych zarządzeniach Komisji Rządzącej, która dla potrzeb instytucji poczt niejednokrotnie nie ma zrozumienia.

Stan taki nie może być w interesie porządku cierpiany – wobec czego wnoszę:

Rada Ministrów raczy upoważnić Ministra Poczt i Telegrafów do formalnego objęcia w zarząd administrację i wszystkie urządzenia poczt, telegrafów i telefonów b. zaboru austriackiego t[o] z[naczy] Galicji i Śląska Cieszyńskiego.

Minister Poczt i Telegrafów

°Uchwalono zgodnie z wnioskiem

18 II 1919 –°

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

21

PROTOKÓŁ 35-posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 lutego 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Pracy i Opieki Społecz[nej]	p. Jerzy Iwanowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. Szef Sekcji August Wowkonowicz

Początek posiedzenia o godz. 4 po południu.

1. Przyjęto przedłożony przez p. Ministra Englisha wniosek w sprawie wydania rozporządzenia Ministra Skarbu w przedmiocie zakazu wwozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej i ogłoszenia go w „Monitorze Polskim”²⁴⁰.

Na tym posiedzenie zakończono.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Projekt rozporządzenia w przedmiocie zakazu wwozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej²⁴¹.

²⁴⁰ MP, nr 43, 25 II 1919.

²⁴¹ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
36-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 26 lutego 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaz[nych]	p. Julian Eberhardt
Kierownik Min[isterstwa] Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Wroczyński
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 45 po poł[udniu].

1. Przyjęto protokół 34-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 18 lutego b.r. oraz 35-go posiedzenia z dnia 24 lutego b.r.

2. Nad poruszoną przez p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Eberhardta kwestią wypłacania w dalszym ciągu zapomogi b. kolejarzom odbyto dyskusję bez powzięcia stanowczej uchwały.

3. P. Minister Hącia zdaje sprawę z akcji uruchomienia przemysłu, zawiadamiając, że uruchomiono już kilka zakładów przemysłowych, w tym huty żelazne w Częstochowie i Sosnowcu, zatrudniających razem 4[000]–5000 robotników, a dalsze uruchamianie zależy od dostaw węgla, zawisłej od pomnożenia ilości parowozów, tudzież od cen robocizny. Te ostatnie obniżyłyby się w razie potania artykułów pierwszej potrzeby, do czego w interesie przemysłu wszelkimi siłami winno dążyć Ministerstwo Aproprowizacji.

P. Minister Minkiewicz wskazuje jako na powody drożyzny produktów na: wysokie podatki konsumpcyjne np. od cukru, na podbijanie cen przez intendenturę wojskową, która za zboże płaci każdą cenę, dalej na niepodporządkowanie się w sprawach aprowizacyjnych Galicji, uprawiającej na własną rękę handel naftą i benzyną, wreszcie na konkurencję Ministerstw (np. przydzielanie przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu znacznej ilości cukru przedsiębiorstwom cukierniczym ze szkodą dla normalnej konsumpcji^x).

W dalszej dyskusji p. Minister Iwanowski zwraca uwagę na potrzebę uruchomienia fabryk wagonów i narzędzi rolniczych, tudzież stworzenia przemysłu wojennego i dążenia w ogóle do szybkiego wskrzeszenia przemysłu, choćby produkcja była drogą, a to zamiast wydawania nieproduktywnie sum na bezrobotnych, a p. Prezydent zawiadamia o otrzymanych ofertach na większą ilość parowozów i wagonów oraz o pomyślnych wiadomościach, wskazujących na zainteresowanie się kapitału amerykańskiego pożyczką i odbudową Państwa.

4. Na zapytanie p. Ministra Pruchnika, jakie stanowisko imieniem Rządu ma zająć w Komisji Sejmowej co do wniosku posła Witosa i towarzyszy, żądającego, by odbudowa zniszczonych w czasie wojny wsi i miasteczek odbywała się na koszt Państwa, tudzież by Państwo dostarczyło drzewa na odbudowę – p. Minister English uważa Państwo za zasadniczo zobowiązane do ponoszenia kosztów odbudowy z tym, że odbudowywać się ma każdy sam, a Państwo po wykonaniu robót wyda mu zobowiązanie państwowe po pewnej ilości lat płatne, żąda jednak ustalenia granicy przeznaczyc się mającego kredytu na 25 milionów marek. Po dyskusji zdecydowano oświadczyć Komisji, że Rząd zasadniczo godzi się na danie w okolicach, gdzie zachodzi najkonieczniejsza potrzeba odbudowy, drzewa na odbudowę na sumę do 25 milionów marek ulgowo (pół ceny) lub na rachunek Skarbu, z tym jednak, że co do przeprowadzenia samej odbudowy rząd zastrzega sobie nadzór, a co do ponoszenia kosztów odbudowy w ogóle zajmie stanowisko na najbliższym posiedzeniu.

5. Przyjęto nagły wniosek p. Ministra Janickiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania dr. Franciszka Stefczyka dyrektorem generalnym Banku Rolnego.

6. ^bZałącznik] N° 2^b Przyjęto wniosek p. Ministra Englisha o udzielenie gwarancji państwowej dla rocznej pożyczki w bankach galicyjskich w wysokości 55 milionów koron na pokrycie niedoboru na kolejach galicyjskich za miesiące luty i marzec 1919.

7. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek p. Ministra Englisha w sprawie przekazania 2 140 000 marek w asygnatach pożyczki państwowej do dyspozycji zjazdu ziemian ziemi suwalskiej dla poparcia polsko-litewsko-białoruskiej formacji wojskowej.

8. Upoważniono p. Ministra Englisha zasadniczo do przedstawienia Komisji Sejmowej projektu tej treści, że: obiegającą w obcej walucie (korony, niemieckie

marki i carskie ruble) gotówkę wymieni Państwo Polskie na przyszłą monetę polską, o ile ta gotówka do pewnego oznaczonego czasu zostanie wykazana przez zgłoszenie do ostemplowania, wzg[łędnie] zarejestrowania, a ze zgłoszonej ponad pewną sumę gotówki pewien procent zostanie wymieniony na asygnaty pożyczki państwowej.

Koniec posiedzenia o godz. 7. m. 20 wiecz[orem].

f]JPaderewski^f

^{x)} (Wydawanie prywatnym osobom zezwoleń na kupno i przywóz do kraju artykułów pierwszej potrzeby)^{xx)}

^{xx)} Następnie p. Minister Hącia wskazuje na konieczność uwzględnienia robotników przy reformie rolnej przez wydzielenie im na własność działek gruntowych i obiecuje udzielić Min[isterstwu] Rolnictwa odpowiednich danych cyfrowych celem umożliwienia przygotowawczych prac w tym kierunku, a p. Minister Janiszewski zauważa, że ogródki pracownicze nie powinny przekraczać 500 m² przestrzeni i winny znajdować się w bliskości mieszkań /domów robotniczych). Ważną jest również sprawa mieszkaniowa. Ze względu na ważność tej ostatniej sprawy prosi, aby Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu donosiło Ministerstwu Zdrowia Publicznego o każdym uruchomieniu fabryki celem zbadania na miejscu kwestii mieszkaniowej i zaprojektowania ewentualnych środków zaradczych.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o upoważnienie ministerstwa do udzielenia gwarancji państwa dla rocznej pożyczki w konsorcjum banków galicyjskich w wysokości 55 milionów koron].
2. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o przekazanie zjazdowi ziemian Ziemi Suwalskiej 2 140 000 marek w asygnatach na polsko-litewsko-białoruską formację wojskową].

^cZałącznik do p. 6 N° 1^c

[Wniosek Ministerstwa Skarbu o upoważnienie ministerstwa do udzielenia gwarancji państwa dla rocznej pożyczki w konsorcjum banków galicyjskich]

Odpis

Ministerstwo Skarbu wnosi:

Rada Ministrów

Raczy upoważnić Ministra Skarbu do udzielenia gwarancji Państwa Polskiego dla rocznej pożyczki, mającej się zaciągnąć przez Komisję Rządzącą w konsorcjum

banków galicyjskich (galicyjski, krajowy, hipoteczny, przemysłowy) w wysokości 55 milionów koron za oprocentowaniem 5½% i 2 promile na wydatki manipulacyjne, celem pokrycia niedoboru na kolejach galicyjskich za miesiące luty i marzec 1919.

Warszawa, dnia 25 lutego 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 26-go lutego 1919 r.

Prezydent Ministrów

/-/ I.J. Paderewski

Minister Skarbu

/-/ English

ˆZałącznik do p. 7 N° 2ˆ

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przekazania 2 140 000 marek do dyspozycji zjazdu ziemian ziemi suwalskiej]

Ministerstwo Skarbu

L. 9322/1321

Wniosek

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się Ministra Skarbu do przekazania do dyspozycji Zjazdu Ziemian Ziemi Suwalskiej, działającego przez upoważnionych delegatów pp. Edwarda Móraskiego, Tomasza Żara i Wacława Kościakowskiego 2 140 000 Mk. efektywnie w asygnatach Polskiej Pożyczki Państwowej 1918/19, w celu poparcia Polsko-Litewsko-Białoruskiej formacji wojskowej, zawierającej w sobie pułk suwalski.

Uzasadnienie

Uchwałą Rady Ministrów z 12 XII 1918 przekazano do dyspozycji Komitetu Obrony Kresów 20 mili[onów] marek efektywnie w asygnatach Polskiej Pożyczki Państwowej. Asygnaty KOK zastawił w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, a uzyskaną walutę użyto na utworzenie dywizji litewsko-białoruskiej pod dowództwem gen. Iwaszkiewicza.

Zebrani na zjeździe w Suwałkach dnia 9 I 1919 Ziemianie Suwalscy postanowili przyłączyć się do akcji Komitetu Obrony Kresów i utworzyć w Komitecie tym oddzielną grupę mającą za główne zadanie aprowizację pułku Suwalskiego.

Dla sfinansowania tej akcji zadeklarowali Ziemianie Suwalscy czwartą część swego majątku i podpisali wekslowe zobowiązanie na sumę 2 140 256 mk.

Ponieważ zrealizowanie tych zobowiązań ulega zwłóce wobec utrudnionego w chwili dzisiejszej sprawdzenia stanu majątkowego wystawców, przeto zjazd

Ziemiom Suwalskich uprasza o analogiczną pomoc, jakiej udzieliło Państwo Komitetowi Obrony Kresów tj. o przyznanie im asygnat Polskiej Pożyczki Państwowej w wysokości wyżej wymienionej sumy zobowiązań i wydanie na razie sumy 1 mili[onów] marek efektywnie w tychże asygnatach.

Asygnaty złombarduje Komitet Suwalski w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu a z użycia uzyskanej waluty zdawać będzie sprawę Ministerstwu Skarbu 15-go każdego miesiąca.

Wszystkie powyższe okoliczności zabezpieczają w zupełności kredyt państwowy dla niniejszej akcji Zjazdu Ziemiom Suwalskich, która jest tylko wypełnieniem uznanej już i finansowo przez Państwo popartej akcji Komitetu Obrony Kresów i ma skutkiem tego najdonioślejsze znaczenie dla militarnej obrony kresów wschodnich.

Warszawa, dn. 17 lutego 1919 r.

Minister Skarbu

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
37-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 27 lutego 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Szef Biura Prezydialnego	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 4 m. 50 po poł[udniu].

1. P. Minister Janiszewski porusza sprawę pobytu w państwie polskim delegacji Szwajcarskiego Czerwonego Krzyża z pp. Muellerem i Frickiem na czele. Delegacja ta, która mniej więcej przed miesiącem zgłosiła się do Min[isterstwa] Zdr[owia] Publ[icznego] z prośbą o poczynienie jej możliwych ułatwień, ponieważ ma zamiar zająć się jeńcami rosyjskimi i niemieckimi, przebywającymi chwilowo w Polsce, obecnie zgłosiła się ponownie z oświadczeniem, iż pragnie otworzyć dwa duże szpitale w Kowlu i Brześciu Litewskim. P. Minister udzielił jej odpowiedzi wymijającej, gdyż ma podejrzenie, że delegacja ta pozostaje w stosunkach z rosyjskim ruchem bolszewickim. Ze względu na to prosi p. Minister Spraw Wewnętrznych o rozciągnięcie baczej kontroli nad działalnością tej delegacji.

2. P. Minister Minkiewicz komunikuje, że Delegacja Szwajcarskiego Czerwonego Krzyża, o której wspominał p. Minister Janiszewski, zwróciła się do niego o zaaprowidowanie 30 000 obcych poddanych, którymi się opiekuje, a którzy chwilowo przebywają w Polsce. P. Minister zapytuje, czy ma prośbie tej uczynić zadość. Osobiście jest p. Minister przeciwny pobytowi w Polsce żywołów obcych,

które utrudniają akcję aprowizacyjną i powodują wzrost drożyzny. Wobec tego żąda ścisłego wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 11 stycznia b.r. w sprawie pobytu przyjezdnych w Warszawie, umożliwiającego wydalenie tych żywołów z Warszawy. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia powody, dla których, jego zdaniem, powyższe rozporządzenie nie czyni zadość potrzebie, o której mowa, i zapowiada wniesienie na Radę Ministrów projektu odpowiedniego rozporządzenia o wydalaniu z Polski obcych poddanych.

3. Na wniosek p. Ministra Janiszewskiego polecono Prezydium Rady Ministrów zwrócić się do Kancelarii Sejmowej z żądaniem, by wszyscy pp. Ministrowie otrzymali urzędowe zawiadomienia o posiedzeniach plenarnych Sejmu i Komisji Sejmowych oraz zgłoszone wnioski i interpelacje. W związku z tą sprawą proszono p. Ministra Robót Publicznych o zarządzenie przyspieszenia wykończenia w gmachu sejmowym lokali dla obrad Rady Ministrów.

4. P. Minister Pruchnik porusza sprawę odpowiadania członków rządu na podnoszone w dyskusji sejmowej przeciw poszczególnym ministerstwom zarzuty. Uznano, że należy odpowiadać jedynie na zarzuty szczególnie poważne, poza tym zaś tylko na formalnie zgłoszone interpelacje. W związku z tym zwrócono uwagę, że należy o ile możliwości dawać w drodze prywatnej interpelantom potrzebne wyjaśnienia i skłaniać ich do wycofania wniesionych interpelacji, gdyż są one hamulcem prac sejmowych.

5. P. Minister Janiszewski komunikuje, że rozpoczął już kroki dla przejęcia administracji spraw Zdrowia Publicznego w b. zaborze austriackim. P. Minister Janicki oświadcza, że Min[isterstwo] Rolnictwa rozpoczęło w tym kierunku dopiero prace przedwstępne, z formalnym zaś przejęciem odnośnych agend wstrzyma się do czasu, gdy sprawa dojrzeje w Sejmie. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że odbyło się już zebranie wszystkich posłów sejmowych z Galicji, które wyłoniło specjalną komisję, mającą w tej sprawie zgłosić odpowiednie wnioski na plenum Sejmu. Na mocy odnośnej uchwały dopiero będzie mógł rząd sprawę tę definitywnie załatwić.

6. P. Prezydent Ministrów komunikuje, że także Naczelna Rada Ludowa w Poznaniu przysłała pismo, w którym wyraża pragnienie jak najrychlejszego zespolenia b. zaboru pruskiego pod względem administracyjnym z resztą Polski.

7. P. Minister Pruchnik komunikuje, że komisja sejmowa odbudowy kraju zażądała od Rządu zajęcia przezeń stanowiska w sprawie odbudowy kraju. Równocześnie wyjaśnia, że na posiedzeniu tej komisji przedstawiciele Ministerstwa Robót Publicznych, Skarbu i Rolnictwa zajęli jednolite stanowisko, a mianowicie, iż odbudowa winna się odbyć przy pomocy a nie na koszt Skarbu Państwa, a jedynie prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Władysław Grabski zajął to stanowisko, że koszta te winien w całości pokryć Skarb Państwa, wobec czego komisja jest pod wrażeniem, iż poglądy Rządu w tej sprawie nie są zgodne. Stwierdzono, że poglądy Rządu wobec Sejmu mogą reprezentować

tylko Ministrowie, zarazem zaś uznano za konieczne na przyszłość zajmowanie przez Rząd zupełnie jednolitego stanowiska we wszystkich sprawach. W sprawie odbudowy kraju na wniosek p. Ministra Supińskiego postanowiono zająć następujące stanowisko:

„Rada Ministrów uznaje, że Państwo winno przyjąć z pomocą właścicielom zniszczonych skutkiem działań wojennych osad we wsiach i miastach, którzy przystąpią do odbudowy swych zniszczonych posiadłości.

Wysokość sumy, jaką ma otrzymać odbudowujący swą osadę właściciel, winna być ustalona w każdym poszczególnym wypadku i nie może przekraczać rozmiaru rzeczywistych strat.”

8. Uznano, że na każdym posiedzeniu plenarnym Sejmu winno być obecnych kilku pp. Ministrów, wobec czego pp. Ministrowie winni się zawsze porozumiewać między sobą, którzy z nich będą obecni na danym posiedzeniu.

9. Na niosek p. Ministra Hąci postanowiono odbywać regularne posiedzenia Rady Ministrów w każdy poniedziałek i czwartek o godz. 8-ej wieczorem, niezależnie od ewentualnych posiedzeń nadzwyczajnych, które mogą się odbywać w innych dniach i godzinach ewentualnie w gmachu sejmowych.

10. P. Minister Janiszewski prosi o wniesienie do Sejmu projektów kilku ustaw sanitarnych. P. Prezydent Ministrów zaznacza, że mimo całej wagi spraw sanitarnych ze względu na nastrój panujący w Sejmie nie można ich wysuwać na plan pierwszy i należy się z tymi projektami nieco wstrzymać. Wobec tego zgodzono się, by na jednym z posiedzeń sejmowych p. Minister Janiszewski wygłosił exposé o stanie sanitarnym kraju i wyjaśnił nagłość odnośnych spraw.

11. P. Minister Wojciechowski daje wyjaśnienie o proklamowanym przez Radę delegatów robotniczych na 3 i 4 marca strajku generalnym. Jako główny motyw tego strajku podają komuniści żądanie zapłaty za strajk polityczny w dn. 7 lutego b.r. W sprawie tej Rada delegatów robotniczych zwrócić się ma do p. Prezydenta Ministrów z żądaniem zapłaty za ten strajk. P. Minister proponuje, by odpowiedzieć, iż żadnej podstawy prawnej do zapłaty za strajk polityczny nie ma, niemniej dla zażegnania strajku należałoby prywatnie zwrócić się do fabrykantów, aby starali się sprawę tę załatwić polubownie.

12. P. Prezydent Ministrów komunikuje o dymisji dotychczasowego kierownika Ministerstwa Spraw Wojskowych p. pułk[ownika] Wroczyńskiego i o zamierzonym powołaniu na stanowisko Ministra Spraw Wojskowych p. generała Józefa Leśniewskiego. Oświadczenie to przyjęto do wiadomości.

13. Przyjęto wniosek p. Ministra Sprawiedliwości na przedstawienie [Tymczasowemu] Naczelnikowi Państwa nominacji p. Kazimierza Marowskiego na prokuratora Sądu Najwyższego, a p. Władysława Muellera na szefa sekcji ustawodawczej.

14. Przyjęto wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości na przyznanie p. Wandzie z Wolickich Śląskiej, wdowie po ś. p. Zygmuncie Śląskim, prokuratorze w Kielcach,

renty rocznej w kwocie 3 000 mk. a to z zastrzeżeniem późniejszej regulacji tej renty stosownie do przepisów przyszej ustawy.

15. Na zapytanie p. Prezydenta Ministrów p. Minister Janicki daje wyjaśnienie co do przygotowywanych przez Ministerstwo Rolnictwa projektów reform agrarnych. Odnośne projekty przygotowywane są w porozumieniu z sejmową komisją agrarną.

16. P. Minister Minkiewicz porusza sprawę ceny chleba kartkowego z mąki amerykańskiej. Chleb ten będzie bezwzględnie dość drogi i gdyby zastosować jego cenę sprzedażną do ceny kosztów, to dotychczasowa cena chleba musiałaby być znacznie podwyższoną. Uznano za wskazane sprzedawanie tego chleba poniżej ceny kosztów, pozostawiając bliższe uregulowanie tej sprawy Ministerstwu Aprowizacji w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

17. P. Minister Linde zapytuje, jak postępować z urzędnikami (przeważnie b. urzędnikami austriackimi), którzy nie chcą złożyć przysięgi na wierność państwu polskiemu. Uznano, że urzędników tych należy zwalniać ze służby i zamknąć im pobory.

18. ^bZałącznik] N° 1^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Rolnictwa, aby upoważnić je do czynienia wypłat przewidzianych w ustępie drugim art. 11 dekretu z dn. 4 listopada 1918 w przedmiocie dóbr donacyjnych (Dziennik Praw No. 15, poz. 35) z sum, znajdujących się na rachunku ogólnym dóbr donacyjnych – do wysokości 100 000 – mk. Z tym, że sprawozdanie z poczynionych wypłat wraz z uzasadnieniem każdej poszczególniej wypłaty i jej wysokości przedstawione będą Radzie Ministrów.

19. Przyjęto wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na przedstawienie Naczelnikowi Państwa p. Jana Gorzechowskiego na szefa sekcji w tym Ministerstwie.

Koniec posiedzenia o godz. ^c9^c wieczorem.

f]JPaderewski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o wydawanie donatariuszom i innym osobom zaliczek na mocy art. 11 dekretu z 4 listopada 1919 r.²⁴²

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²⁴² Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
38-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 1-go marca 1919 roku

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O. P.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu	p. Henryk Strasburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i Dóbr Państwowych	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski ²⁴³
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 40 po poł[udniu].

1. Odczytano i przyjęto protokoły z 36-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 26-go lutego 1919 r. oraz 37-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 27 lutego 1919 r. z tą zmianą, że w protokole z 26 II b.r. na żądanie p. Ministra Apropowizacji Minkiewicza w punkcie 3-im na końcu ustępu drugiego dodano w nawiasie zdanie „wydawanie prywatnym osobom zezwoleń na kupno i przywóz do kraju artykułów pierwszej potrzeby”, a następnie na żądanie p. Ministra Janiszewskiego wstawiono następujący ustęp trzeci „Następnie p. Minister Hącia wskazuje na konieczność uwzględnienia robotników przy reformie rolnej przez wydzielenie im na własność działek gruntowych i obiecuje udzielić Min[isterstwu] Rolnictwa odpowiednich danych cyfrowych celem umożliwienia przygotowawczych prac

²⁴³ Na liście obecności nie ma uczestniczącego w posiedzeniu komisarza rządowego Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników Kazimierza Pawlikowskiego.

w tym kierunku, a p. Minister Janiszewski zauważa, że ogródki pracownicze nie powinny przekraczać 500 m² przestrzeni i winny znajdować się w bliskości mieszkań (domów robotniczych). Ważną jest również sprawa mieszkaniowa. Ze względu na ważność tej ostatniej sprawy prosi, aby Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu donosiło Ministerstwu Zdrowia Publicznego o każdym uruchomieniu fabryki celem zbadania na miejscu kwestii mieszkaniowej i zaprojektowania ewentualnych środków zaradczych”.

P. Minister Minkiewicz proponuje przy tym, aby ze względu na ważność wielu dyskusji stenografowano obrady Rady Ministrów, gdyż w ten sposób uzyska się ściśle oddanie wszystkich wywodów. P. Minister Supiński proponuje, aby ważniejsze oświadczenia pp. Ministrowie podawali in extenso pisemnie, inni pp. Ministrowie uważają to jednak za niewykonalne ze względu na to, że wiele kwestii wyłania się w samym toku obrad. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski wyjaśnia, że stenografowanie wymagałoby więcej jak jednego rutynowanego i zasługującego na pełne zaufanie stenografa i podnosi trudność wyszukania takich sił. Wobec większej ilości stenografów nie da się utrzymać ścisłości tajemnicy obrad, jakiej one wymagają, i nadmienia, że żaden z gabinetów nie posługuje się osobnymi stenografami dla swych obrad.

2. P. Minister Janicki odczytuje wystosowany do niego telegram ks. biskupa podlaskiego Przeździeckiego, w którym ten żąda, aby duchowieństwo katolickie tamtejsze objęło zarząd dóbr poduchownych dawniej katolickich, a następnie prawosławnych aż do decyzji Sejmu co do tych dóbr. – P. Minister Janicki stoi na tym stanowisku, że póki Sejm sprawy nie przesądzi, zarząd tych dóbr należy tymczasowo do Ministerstwa Rolnictwa i D.P. p. Minister Janicki zapytuje, czy Rada Ministrów aprobuje to stanowisko, zaznaczając przy tym, że może ono być powodem pewnej agitacji wśród ludu. P. Minister Łukasiewicz proponuje oddziałać odpowiednio na ks. biskupa Przeździeckiego, by nie dopuścił do agitacji, duchowieństwu zaś podlaskiemu oddać ewentualnie do dyspozycji budynki, które są mu potrzebne. P. Minister Janicki oświadcza, że wyśle w podlaskie delegata, który przy obejmowaniu przez Ministerstwo Rolnictwa i D.P. zarządu dóbr poduchownych pociągnie do współpracy tamtejsze duchowieństwo.

Projekt ten i stanowisko Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych Rada Ministrów uznała za słuszne.

3. P. Minister Supiński komunikuje, że w myśl wyrażonego przez Naczelną Radę Ludową w Poznaniu życzenia przyłączenia zaboru pruskiego do reszty Polski, dla uskutecznienia połączenia sądownictwa wysłał już w pierwszych dniach grudnia 1918 r. delegata do Poznania. W styczniu b.r. miał być w Warszawie delegat z Poznania, który jednak nie przyjechał. P. Minister Supiński poruszył w czasie swego pobytu w Poznaniu w lutym bieżącego roku tę sprawę i obecnie przyjechał do Warszawy mecenas Wyczyński jako delegat prawników zaboru pruskiego. P. Wyczyński żąda tymczasowego pozostawienia dzisiejszego

sądownictwa w zaborze pruskim, a więc sądownictwa z urzędnikami Niemcami i językiem niemieckim. P. Minister Supiński nie może się na to zgodzić, by wyroki w imieniu Państwa Polskiego wydawano w języku niemieckim i zaproponował mecenasowi Wyczyńskiemu spolszczenie sądownictwa w ten sposób, by luki powstałe przez usunięcie sił niemieckich zapelnąć przez powołanie na pewne stanowiska nie prawników z grona obywateli miejscowych oraz powołanie 300 do 400 prawników z Galicji. Prawa niemieckich mniejszości również i co do sądownictwa muszą być rozstrzygnięte równocześnie ze sprawą wszystkich mniejszości narodowych w Polsce. Językiem sądowym musi być język polski.

Stanowisko to Ministerstwa Sprawiedliwości może być ewentualnie powodem ataków na rząd.

P. Minister Łukasiewicz zgadza się na to, że sądownictwo w zaborze pruskim należy jak najprędzej spolszczyć i podnosi, że Ministerstwo W.R. i O.P. napotyka podobne trudności spolszczenia szkolnictwa w zaborze pruskim.

Panuje tam mniemanie, że spolszczyć szkolnictwo znaczyło by to wobec braku dostatecznej ilości fachowych sił spartolić je. Ministerstwo W.R. i O.P. zamierza wyrzucić nacisk, by spolszczenie nastąpiło w szybszym tempie. Szkoły średnie można by spolszczyć już obecnie tam, gdzie jest większość Polaków. Potrzebne siły dostarczy Ministerstwo W.R. i O.P. z Królestwa i z Galicji choćby z uszczerbkiem dla szkół tutejszych. Akcją utrudnia trwające nieustalenie stosunku prawno-państwowego poznańskiego do rządu w Warszawie. Z ramienia Ministerstwa W.R. i O.P. była delegacja w Poznaniu w sprawie spolszczenia szkół tamtejszych, do Warszawy miał w tej samej sprawie przyjechać z poznańskiego ks. Łukomski. Ministerstwo W.R. i O.P. wyśle do Poznania stałego delegata, który będzie czuwał nad spolszczeniem szkół zaboru pruskiego.

P. Minister English oświadcza, że tendencja do jak najprędzszego spolszczenia sądownictwa i szkolnictwa w poznańskim jest dobra, ale zbyteczna wobec tego, że panuje tam wszędzie duch prawdziwie polski. Stanowisko mecenasu Wyczyńskiego i ks. Łukomskiego da się wyjaśnić uwzględnieniem przez nich w pierwszej linii trudności technicznych spolszczenia. Radzi wysłać delegatów, którzy wejdą w stały kontakt z Naczelną Radą Ludową i ułożą w jakim tempie i w jaki sposób spolszczenie ma się odbyć.

P. Minister Supiński oświadcza, że w Ministerstwie Sprawiedliwości jest specjalny referent dla spraw zaboru pruskiego. Wyczyński i Łukomski boją się po prostu w interesie ludności, by nie zepsuto dobrze funkcjonującej maszyny; interes narodowy należałoby postawić jednak wyżej jak interes praktyczny ludności.

4. P. Minister Skarbu English prosi o upoważnienie przez Radę Ministrów, aby Ministerstwo Skarbu mogło podnieść dotychczasowego aggio²⁴⁴ przy

²⁴⁴ Wyrażona procentowo nadwyżka kursu dewiz, papierów wartościowych powyżej ich wartości nominalnej.

pobieraniu cła nie w złocie ze 150% do 200% ze względu na to, że uczynił to rząd austriacki. Rada Ministrów wniosek ten przyjęła.

5. P. Minister Skarbu English podaje do wiadomości Rady Ministrów listowne zażalenie dyrektora Polskiej K[rajowej] K[asy] P[ożyczkowej] na Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu i Ministerstwo Spraw Wojskowych w sprawie trudności robionych PKKP przy przekazaniu lokalu zajętego przez Wydział Surowców oraz kasę wojskową dla Centralnej Kasy Państwowej. Pan Podsekretarz Stanu Strasburger żąda opróżnienia gmachu Banku Polskiego dla pomieszczenia biur Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu i podnosi, że wiele urzędów nie może dotychczas z braku odpowiednich lokali na pomieszczenia i opóźnień w opróżnianiu lokali przez poszczególne Ministerstwa funkcjonować. Prosi, by w sprawie opróżnienia lokali wszystkie Ministerstwa szły sobie na rękę. P. Minister Janicki podnosi, że w sprawie pomieszczeń biur Ministerstw od samego początku były silne kolizje. Ministerstwo Rolnictwa nie potrafi zaprowadzić ładu bez siły wykonawczej. Rekwizycje lokali na potrzeby urzędowe idą z trudem. Wielokrotne zwracanie się do Ministerstwa Spraw Wojskowych i Szefa Sztabu Jeneralnego nie odniosło żadnego skutku, tak że Ministerstwo Rolnictwa i D.P. dotychczas nie jest w możliwości ocenić, czy wszystkie budynki rządowe zajęte przez wojsko są należycie wyzyskane. P. Minister Janicki żąda dania mu egzekutywy i prosi o upoważnienie by:

1) „wszędzie tam, gdzie chodzi o eksmisję urzędu czy prywatnego człowieka Ministerstwo Rolnictwa i D.P. miało w razie oporu prawo żądania interwencji nadzwyczajnego komisarza p. Anusza”, a dalej, by:

2) „Ministerstwo Rolnictwa i D.P. mogło wyznaczyć komisję rewizyjną dla wszystkich gmachów rządowych”.

P. Minister Minkiewicz proponuje wobec braku lokali kupno gmachów względnie ich budowę przez Ministerstwo Robót Publicznych. Za kupnem oświadczają się również pp. Ministrowie Janiszewski i Supiński, który proponuje zapłatę pożyczką państwową. P. Minister English żąda decydowania kolegiального na radzie ministrów co do rozdziału gmachów. P. Minister Janicki oświadcza, że plan rozdziału jest już zrobiony i był wielokrotnie omawiany na komisjach międzyministerialnych; od planu tego odstąpić nie może, jest też zasadniczo przeciwny ponownemu wnoszeniu projektów podziału gmachów na Radę Ministrów.

Wnioski p. Ministra Janickiego przyjęto i jeszcze raz powierzono mu sprawę podziału gmachów do bezwzględnej rozstrzygnięcia.

Zażalenie dyrektora PKKP zostanie załatwione w drodze korespondencji międzyministerialnej.

6. ^bZa[łącznik] N° 1^b P. Minister Skarbu English udziela wyjaśnień co do projektu ustawy o przymusowej pożyczce państwowej. W kasach państwowych znajduje się zaledwie 18 milionów marek gotówki. Wobec groźby katastrofy finansowej pieniądze zdobyć się musi drogą przymusowej pożyczki. Państwa

neutralne oświadczyły się przeciw ostemplowaniu koron zarządzonemu przez rządy państw niemiecko-austriackiego, czesko-słowackiego i jugosłowiańskiego; bank austro-węgierski również nie chce uznać tego ostemplowania, p. Minister English proponuje więc odstąpić od ostemplowania pieniędzy, a zastąpić je podatkiem ogólnym.

P. Minister Janicki wyraża obawę, że projekt ustawy w tej formie może wywołać zahamowanie życia przemysłowego. P. Minister English oświadcza, że obawiać się tego nie należy wobec mało u nas rozwiniętego życia przemysłowego. Wyjaśnia dalej, że w konsekwencji sama różnica kursu przy zamianie obecnie kursujących pieniędzy na „złote” biorąc za podstawę 75% przedwojennego kursu kosztować będzie skarb 6½ miliarda, gdyż np. korona warta jest dzisiaj zaledwie 18 centymów.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski żąda, by postanowienia art. 10 projektu ustawy dotyczące rozciągnięcia zakazu dowozu ponad 500 koron na ruble i marki niemieckie ogłosić jako osobną ustawę. Wniosek ten przyjęto.

W. art. 1 postanowiono po słowie „żonaty” słowo „i” zastąpić słowem „lub”.

Dalszą dyskusję nad projektem ustawy odłożono do następnego posiedzenia.

7. ^bZałącznik] N° 2^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Iwanowskiego w sprawie asygnowania sumy 40 milionów marek na akcję dalszej pomocy dla bezrobotnych.

8. Przyjęto wnioski nagłe p. Ministra Supińskiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji Stanisława Wyrobka na Szefa Sekcji Administracyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz [mianowanie] sędziego Sądu Okręgowego w Lublinie Stanisława Stokłosa sędzią Sądu Apelacyjnego tamże.

9. P. Prezydent Ministrów Paderewski odczytuje wystosowane do niego ultimatum warszawskiej rady delegatów robotniczych w sprawie zapłaty za strajk polityczny w dniu 7 lutego b.r. P. Minister Iwanowski oświadcza, że porozumiał się w tej sprawie z p. Ministrem Wojciechowskim i jest za uwzględnieniem żądań robotników, gdyż na razie rząd nie może stanąć do walki ze wspomnianą radą. Ministerstwo Pracy i O.S. zajęło w tej sprawie stanowisko ugodowe. Instytucje rządowe i miejskie wypłacą żądane wynagrodzenie, a przemysłowcy prywatni pójdą zapewne za ich przykładem. P. Minister Eberhardt oznajmia, że zapłatę żadaną uiszczono już robotnikom kolejowym, którzy oprócz tego zażądali jeszcze zapłaty za dzień, w którym obchodzono święto narodowe, której jednak nie otrzymali.

10. ^bZałącznik] N° 3^b Radca Pawlikowski z Państwowego Urzędu dla spraw powrotu jeńców przekłada sprawozdanie tego urzędu i zaznacza, że międzynarodowa misja Czerwonego Krzyża składa się nieodpowiednich żywności. Misja ta zażądała przetransportowania przez Polskę ½ miliona jeńców rosyjskich. P. Prezydent Ministrów Paderewski oświadcza, że misja koalicyjna zadecydowała, by transport ten odbył się nie przez Polskę, ale drogą okrężną. Wysłuchanie sprawozdania odłożono do następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min[ut] 15 wieczorem.

^fJPaderewski^f

°Protokół niniejszy był odczytany w obecności ministrów, obecnych na posiedzeniu i mnie i nikt z nich sprzeciwu nie zgłaszał. Ja na tym posiedzeniu nie byłem, dlatego protokołu tego w zastępstwie p. Prezydenta podpisać nie mogłem.^c

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Projekt ustawy o przymusowej pożyczce państwowej].
2. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przeznaczenie 40 mln mk na pomoc bezrobotnym].
3. [Memoriał Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców Uchodźców i Robotników o działalności urzędu].

°Załącznik do punktu 6 N° 1°

[Projekt ustawy o przymusowej pożyczce państwowej]²⁴⁵

1. Wszelka gotówka znajdująca się na ziemiach Państwa Polskiego winna być przedłożona do ostemplowania instytucjom i w czasie, które Minister Skarbu wyznaczy i do wiadomości podana.

Za gotówkę uważane są prawnie dotąd dopuszczone do obiegu na ziemiach polskich marki niemieckie, marki polskie, ruble carskie i korony. Nie potrzeba przedkładać biletów opiewających na ½ marki, 1 markę i 2 marki, na 1 rubla, na 1 koronę i 2 korony.

2. Celem przedłożenia gotówki jest pobieranie podatku w wysokości 1% od sumy nominalnej przedłożonych biletów, który to podatek uwzględni się przy wymiarze i poborze ogólnego podatku od majątku.

3. Kto przedłoży więcej niż 5000 mk., wzgl. 2400 rb, wzgl. 6000 kor[on], lecz nie mniej niż 50 000 mk., wzgl. 24 000 rb., wzgl. 60 000 kor[on], temu w zamian za 25% tej sumy wydane będą asygnaty skarbowe z r. 1918/19 z przypadającym za czas do 1 listopada 1919 r. procentem w odpowiedniej walucie.

²⁴⁵ Por. Ustawa z dnia 26 marca 1919 r. w przedmiocie ostemplowania papierowych znaków pieniężnych, ich opodatkowania i częściowej ich wymiany na asygnaty pożyczki państwowej, DzPPP, 1919, nr 27, poz. 245.

Kto przedłoży 50 000 mk., wzgl. 24 000 rb., wzgl. 60 000 kor. lub więcej, lecz nie mniej niż 100 000 mk., wzgl. 48 000 rb., wzgl. 120 000 kor. temu w zamian za 40% tej sumy wydane będą asygnaty skarbowe z r. 1918/19 z przypadającym za czas do 1 listopada 1919 r. procentem, w odpowiedniej walucie.

Kto przedłoży 300 000 mk., wzgl. 144 000 rb., wzgl. 360 000 kor. lub więcej, temu w zamian za 60% tej sumy wydane będą asygnaty skarbowe z r. 1918/19 z przypadającym za czas do 1 listopada 1919 r. procentem w odpowiedniej walucie.

Nabyte w tej formie asygnaty uwzględnione będą przy obliczaniu przymusowego udziału^c w nabywaniu pożyczki państwowej, obliczonego odnośnie całego majątku.

Jeżeli asygnaty skarbowe w wystarczającej ilości nie będą gotowe, wydaje się kwity tymczasowe.

4. Jeżeli przedkładający przedłożył bilety w rozmaitych odcinkach jednej waluty, natenczas wybór odcinków przy zwrocie pozostawia się uznaniu instytucji wymieniającej. Równocześnie ze zwrotem biletów urząd wymieniający zapisuje imię i nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania przedkładającego oraz sumę przedłożonych biletów do swego rejestru po wylegitymowaniu się przedkładającego z tożsamości osoby.

5. Urząd wymieniający zaopatruje bilety, zwracane przedkładającemu, w stempel z orłem polskim i napisem: Państwowy podatek zapłacony. Bilety zatrzymane w zamian za asygnaty i za podatek wysyła nieostemplowane do kas skarbowych, wyznaczonych przez Ministra Skarbu. Jeżeli skarb puści je w obieg w kraju, natenczas winien je przedtem zaopatrzyć w stempel.

6. Instytucje^h bankowe^h kredytowe^c, mające prawo przyjmowania wkładów, płacą jednoprocenowy podatek od całej pozostałości kasowej w dniu oznaczonym przez Ministra Skarbu, po zamknięciu kasy i mają prawo zapłacony podatek rozłożyć na wszystkich swoich wkładców w stosunku do posiadanych przez nich wkładów.

7. Wszyscy, którzy mają zobowiązania płatne^c po terminie, naznaczonym na rozpoczęcie stemplowania^c, wypłacić mogą zobowiązania swe w asygnatach skarbowych i to:

W wysokości^h 35^h 50^c% długu, jeżeli dług wynosi więcej niż 5000 mk., wzgl. 2400 rb., wzgl. 6000 kor. ^hlecz nie mniej niż 50 000 mk., wzgl. 24 000 rb. Wzgl. 60 000 kor[on].

w wysokości 40% długu, jeżeli dług wynosi 50 000 mk., wzgl. 24 000 rb., wzgl. 60 000 kor. lub więcej, lecz nie mniej niż 100 000 mk., wzgl. 48 000 rb., wzgl. 120 000 kor[on],

w wysokości 50% długu, jeżeli dług wynosi 100 000 mk. wzgl. 48 000 rb., wzgl. 120 000 kor. lub więcej, lecz nie mniej niż 300 000 mk., wzgl. 144 000 rb., wzgl. 360 000 kor[on],

w wysokości 60% długu, jeżeli dług wynosi 300 000 mk., wzgl. 144 000 rb., wzgl. 360 000 kor[on], lub więcej^h

Przepis niniejszy nie zmienia rozporządzenia z dnia 29 czerwca 1918 roku, dotyczącego waluty w ^{b.} ^c Generał-Gubernatorstwie Warszawskiem D.R.J.G.W. No 119 poz. 465.

Wierzyciel, który odbiera swoją ^hpretensję^h ^cnależność^c, wynoszącą ogółem więcej niż 5000 mk, wzgl. 2400 rb., wzgl. 6000 kor., nie naraz tylko w ratach, traci prawo do żądania biletów w tym czasie, w którym odebrał tyle biletów, ile miał prawo żądać, gdyby był pretensję swoją od razu ściągnął. Co do pozostałej reszty ma prawo do asygnat skarbowych.

Przepisy powyższe (ad 7) przestaną obowiązywać po upływie miesiąca od daty powstania Banku Polskiego.

8. Każda osoba prywatna lub prawna obowiązana jest przedłożyć bilety tylko w jednym urzędzie.

9. W zamian za ostemplowane bilety wydane będą przez Bank Polski nowe bilety polskie po kursie, który Sejm uchwali.

Zarządzona po powstaniu Banku Polskiego zamiana marek, rubli i koron na nową walutę polską dokonana być winna w tych samych urzędach, w których nastąpiło opodatkowanie biletów. O ile wykaże się wówczas, że ogólna suma przedłożona do zamiany na walutę polską jest znacznie większą od sumy poprzednio opodatkowanej, urzędy mają prawo domagać się wyjaśnienia, czy nadwyżka nabyta została w legalny sposób.

Nieostemplowane bilety wymieniane będą na walutę polską wyłącznie w Banku Polskim na zasadzie decyzji Ministra Skarbu.

10. Rozporządzenie Ministra Skarbu z 23 lutego 1919 r. (Monitor Polski N° 45 z 25 lutego 1919 r.) dotyczące zakazu dowozu ponad 500 koron, zatwierdza się i rozciąga niniejszym na ruble i marki niemieckie.

Podróżni przybywający z zagranicy winni na stacjach pogranicznych, wskazanych przez Ministra Skarbu, przedłożyć posiadane bilety markowe, rublowe i koronowe do ostemplowania.

11. Kto jest żonaty ^hi^h ^club^c ma dzieci obowiązany jest do przedłożenia biletów, znajdujących się w posiadaniu żony i dzieci nieletnich, mieszkających u niego. Sumy należące do męża, żony i nieletnich dzieci mieszkających u rodziców, liczy się jako jedną całość.

12. Skarb Państwa ma prawo konfiskować wszystkie nieopodatkowane zapasy marek, koron i rubli o ile posiadacz ich nie udowodni, że bilety te w legalny sposób w granice Rzeczypospolitej Polskiej dostały się.

13. Fałszowanie stempli i współudział w rozpowszechnianiu biletów ze stemplem fałszowanym pociąga za sobą odpowiedzialność przewidzianą w ustawach karnych za fałszowanie pieniędzy papierowych (banknotów), względnie ich rozpowszechnianie.

14. Kto przedkłada wbrew przepisom ad 8) bilety swe w dwóch urzędach, będzie karany przez sąd najniższej właściwości aresztem do 3 miesięcy lub grzywną do 5000 mk., wzgl. 6000 kor. lub obu tymi karami włącznie.

15. Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi Skarbu.

“Załącznik do punktu 7 N° 2”

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o przeznaczenie 40 milionów marek na pomoc bezrobotnym]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Asygnować sumę 40 milionów marek niezbędną do 1-go maja r.b. na akcję dalszej pomocy dla bezrobotnych.

Uzasadnienie

Na 19-m posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 9-m grudnia r.ub., zgodnie z wnioskiem, referowanym przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Rada Ministrów uchwaliła asygnować sumę 20 milionów marek na akcje bezpośredniej pomocy dla bezrobotnych w tymże miesiącu.

Taką samą sumę Rada Ministrów uchwaliła na 24-m posiedzeniu w dniu 30-m stycznia r.b. na okres do dn. 1 marca r.b.

Ilość bezrobotnych, zarejestrowanych do dn. 23 lutego r.b. wynosi 239 831 rodzin (791 440 osób). Z zapomóg korzystały 177 634 rodziny (586 225 osób).

Licząc przeciętnie na osobę po 1-ej marce dziennie, suma potrzebna na marzec r.b. wyniesie mk. 18 172 975 na kwiecień mk. 17 586 750.

Biorąc jednak pod uwagę, że liczba bezrobotnych zwiększa się ustawicznie o powracających z Niemiec do kraju jeńców, uchodźców i robotników oraz że rejestrowanie nie jest jeszcze ukończone, przewidziany miesięczny wydatek na akcję pomocy dla bezrobotnych należy zaokrąglić do sumy 20 milionów marek.

Konieczność ta zachodzi też z tego względu, że w budżecie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej na pierwsze półrocze objęta jest jedną pozycją z pomocą dotkniętym przez wypadki losowe, co pochłania miesięcznie jeden milion marek.

Warszawa d. 28 lutego 1919

Minister

Janicki^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1919 r.
Uchwalono zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów:

°Załącznik do punktu 10 N° 3°

**[Memoriał Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców
i Robotników o działalności urzędu]**

MEMORIAŁ DO RADY MINISTRÓW

Sprawa powrotu naszych jeńców, uchodźców i robotników, z najrozmaitszych względów, niesłychanie dla Polski ważna, wystąpiła od razu na wielką skalę natychmiast po podpisaniu zawieszenia broni między Niemcami i Koalicją i po zdjęciu okupacji niemieckiej z Królestwa; a natychmiast też pojawiła się wówczas absolutna konieczność utworzenia dla tych spraw specjalnego Urzędu Państwowego. Tworząc ten urząd, kierowano się u nas względami niesłychanie ważniejszymi, niż w innych państwach, gdzie zorganizowano takie urzędy lub w istniejących już wydzielono specjalne oddziały do zupełnie samodzielnej pracy w tym kierunku. W tych państwach chodziło jedynie o przywóz lub wywóz jeńców i przewóz jeńców innych narodowości. W Polsce ze względów technicznych i praktycznych wraz ze sprawą jeńców musiano połączyć kwestię reemigracji naszych uchodźców ze wschodu i robotników z zachodu. Okazała się absolutna konieczność utworzenia organu, działającego sprężysto, nieobciążonego biurokratyzmem, zdolnego do przeprowadzenia odpowiedniej akcji szybko, sprawnie i celowo, w chwili ogólnego chaosu, jaki panował po wyjściu okupantów, i wobec niebezpieczeństwa, jakie groziło, gdyby kraj zalała fala powracających jeńców rosyjskich z niewoli niemieckiej, uchodźców i robotników, nie ujęta w żadne ramy organizacyjne. Rada Ministrów, tworząc specjalny Urząd do Spraw Powrotu JUR, kierowała się jeszcze względami, że akcja przewozu wywołana wojną wszechświatową, powinna by zasadniczo ciążyć na państwa, które wojnę wywołały. Rząd Polski podjął więc tę akcję niejako w zastępstwo, w nadziei, że w przyszłości uda się wszelkie połączone koszty z przewozem uzyskać z powrotem, a jak list Misji Aliantów świadczy, że koszty te bezwarunkowo zwrócone będą.

Z takich motywów Urząd Państwowy do Spraw Powrotu JUR rozpoczął swą działalność dnia 11 listopada 1918 r. Funkcje jego dały się pokrótce określić w następujących punktach:

1) sprowadzenie do miejsca zamieszkania jeńców, uchodźców i robotników Polaków,

- 2) zorganizowanie przeprowadzenia przez ziemie polskie do właściwych punktów granicznych jeńców, uchodźców i robotników innych narodowości,
- 3) opieka sanitarno-żywnościowa podczas przeprowadzania jeńców, uchodźców i robotników przez ziemie polskie,
- 4) regulowanie warunków powrotu jeńców, uchodźców i robotników poza granicami Polski za pośrednictwem Ministerium Spraw Zagranicznych.

Urząd Państwowy rozpoczynając swą działalność uważał za pierwsze zadanie: a) dążenie do uregulowania ruchu jeńców przez odpowiednią umowę z Niemcami, która by miała obowiązywać Niemcy do wyprawiania regularnych transportów do Polski i b) tworzenie odpowiednich punktów etapowych, mających na celu przyjmowanie powracających i udzielanie im pomocy sanitarno-żywnościowej. Brak było przede wszystkim odpowiednich, potrzebnych pomieszczeń. To ostatnie połączone było ze szczególnymi trudnościami. Pozostawione przez Niemców urządzenia w postaci obozów i baraków, nie mówiąc o tem, że nie były w zasadzie przystosowane do mrozów zimowych, zostały prawie we wszystkich miejscowościach częściowo lub w całości zniszczone przez różne władze wojskowe albo komunalne, które przeprowadziły w nich – nim zdołano się obejrzeć – w całym tego słowa znaczeniu gospodarkę rabunkową. W Warszawie np. obóz na Powązkach został w ciągu jednego dnia zrujnowany. Dokonano najformalniejszego pogromu. Zdemolowano zupełnie odwieszalnię, której urządzenie jest b. kosztowne, wyrwano kocioł, zniszczono kotły w pralniach, zdemolowano zupełnie instalację elektryczną, zabrano łóżka, tapczany itp. Trzeba było pracę zacząć od początku, od urządzania wewnątrz baraków, stawiania potrzebnych zabudowań, budowania odwieszalni, urządzania pralni, składów itp. Dziś obóz na Powązkach jest tak urządzony, że może śmiało utrzymać porównanie z najlepszymi tego rodzaju zakładami za granicą; są do tego oświadczenia kompetentnych ludzi, jak również Misji Czerwonego Krzyża i Misji Aliantów dla spraw polskich, ale to wszystko kosztem wysiłków i pieniędzy, które mogły być zaoszczędzone, gdyby nie pierwotna gospodarka dewastacyjna.

Co do obozu na Powązkach, wspomnę jeszcze przy tym nawiasem, że władze wojskowe prowadzą z nami jeszcze nieustanną walkę w celu jego odebrania. Państwowy Urząd oczywiście obozu oddać nie może, bo ludziom, którzy po 4-ach latach strasznej niewoli wracają do kraju, należy się po przyjeździe dach nad głową, zaspokojenie głodu i zadośćuczynienie zasadniczym wymaganiom sanitarnym, a obóz na Powązkach jest etapem centralnym, przez który przechodzi bodaj najwięcej powracających. Gdybyśmy oddali ten obóz, dziś już zupełnie urządzony dla naszych potrzeb, nie mielibyśmy gdzie ich umieścić.

Co do urządzania innych etapów nadmieniam, że np. w Aleksandrowie władze wojskowe dopiero teraz oddały odwieszalnię. W Sosnowcu odwieszalnia jest wprawdzie puszczone w ruch, ale władze wojskowe mają o nią ciągle pretensje. To samo w Częstochowie, gdzie odwieszalnię w dniach ostatnich oddano.

W Dorohusku wojsko dało nam odwieszalnię zdemontowaną, wskutek popękania rur. Przy urządzaniu punktu przy stacji w Dęblinie, władze wojskowe, zresztą b. niskiej szarży, czyniły takie trudności, że groziły użyciem przeciw nam siły zbrojnej. Co do innych etapów, to w jednym Kaliszu od początku mieliśmy baraki po Niemcach w dobrym stanie, co oddało nam wielkie usługi.

Miejscowości, w których urządzone są punkty etapowe i przywozowe wykazuje zasadnicza mapa²⁴⁶. Schemat działalności Urzędu Państwowego przedstawia się w następujący sposób.

Punkty etapowe graniczne przyjmują przybyłe transporty jeńców, uchodźców i robotników, udzielają im pierwszej pomocy sanitarnej i żywnościowej i kierują w dalszym ciągu, o ile chodzi o Polaków, rozsyłając ich do miejsc zamieszkania, oczywiście tylko koleją, wyjątkowo na podwodach (Wieluń), o ile zaś chodzi o jeńców innej narodowości do dalszych punktów, w celu najszybszego przewiezienia ich przez ziemie polskie. Przeciętny przewóz przez Polskę trwa trzy dni.

Największą trudność przy pracy z tymi ludźmi tworzy ich stan moralny. Po przybyciu z 4-letniej niewoli i tułaczki, często surowych represji w obozach koncentracyjnych, przybywają zubożeni na wszystko, nie chcą naginać się do żadnych przepisów organizacyjnych i żyją tylko jedną myślą jak najszybszego powrotu do domu.

Depresja ich moralna powiększa się jeszcze przez to, że na stacjach granicznych Niemcy przed przepuszczeniem na polską stronę, b. często obdzierają powracających nie tylko z tobołków, ale i z garderoby, którą mają na sobie i nie dają im przez 3, 4 dni łyżki gorącej strawy. Były wypadki, że powracający z Niemiec, by ochronić się przed obdarciem na granicy, wymykali się w drodze z pociągu i przedostawali się przez granice pieszo, przy czym nie wstrzymywało ich, że w drodze tej trzeba było przebywać wplaw rzekę Drwęcę, przy czym znowu były liczne przypadki utonięcia. U powracających jeńców i robotników pogarsza sytuację to, że są między nimi kobiety i dzieci. Fakt wielkiej śmiertelności dzieci podczas powrotów tłumaczy się, że matki same pragną pozbyć się dzieci nieślubnych, jest ich procent b. duży.

W rezultacie wracający jeńcy, uchodźcy i robotnicy, przybywają na nasze etapy graniczne ubrani najgorzej, niechronieni niemi od zimna, obdarci, zawszeni, brudni i głodni, a stan ich sanitarny jest jak najgorszy. Przy udzielaniu im pierwszej pomocy jedną z największych przeszkód tworzy brak węgla. Przy zapotrzebowaniu na węgiel centrala węglowa czyni nam nieustannie trudności i w ogóle do naszych żądań odnosi się niechętnie. Nie tylko jednak ze względu na brak węgla dezynfekcja bielizny powracających dokonywana być może jedynie na sucho. Nie ma mowy o praniu, bo strzępy bielizny, które mają na sobie powracający, nie przetrzymałyby prania. Stosunek jest taki, że na 5 garniturów spodniego ubrania

²⁴⁶ Załącznik nie zawiera mapy.

ledwie jeden nie rozleciałby się w praniu na oddzielne strzępy i nitki. Urząd Państwowy, chcąc uczynić pod tym względem zadość potrzebom, musiałby posiadać na pierwszy okres przynajmniej 10 tysięcy garniturów bielizny, posiada zaledwie 4 tysiące garniturów i musi je oddać własnym szpitalom. Pomoc zaś lekarska udzielona być może powracającym jedynie w granicach, jakich to jest możliwe. Przy głodzie, przez jaki przeszli powracający z obozów koncentracyjnych, przy ogromnym wyczerpaniu całego organizmu, stan ich zdrowotny jest jak najgorszy. Zatrzymywać w brakach możemy tylko tych, dla których dalsza podróż jest połączona z niebezpieczeństwem życia. Dla tych chorych Państwowy Urząd rozesał po punktach 1200 łóżek szpitalnych. Nadmienić przytem trzeba, że z powodu ogromnego przepełnienia szpitale miejscowe nie chcą wcale przyjmować chorych jeńców, uchodźców i robotników.

Wracający w tych warunkach ludzie, de facto mają jednak pieniądze. Posiadają je jednak nie w gotówce, lecz w kwitach często na sumy poważne. Przy pewnym transporcie złożonym z 412 ludzi, który przybył z Kalisza, wykazano 54 112 mk. Jeńcy i uchodźcy z tymi kwitami nachodzą następnie w Warszawie Ministeria, na prowincjach Magistraty i Komisariaty i domagają się ich zdyskontowania. Kwity są o wartości spornej i bezspornej. Spornych oczywiście wymieniać nie można, są to tak zwane kwity obozowe (gefangelagerscheine) opatrywane wprawdzie pieczętką, ale pisane często ołówkiem, zaopatrzone w nieczytelny podpis. Ich autentyczność trzeba by dopiero sprawdzić. Bezsporne są kwity, wystawiane przez miasta lub prowincje, mające najczęściej charakter bonów pieniężnych miejscowego obrotu. Posiadają następnie książki depozytowe różnych kas albo banków, których wkłady nie mogą być na razie realizowane. Ministerstwo Skarbu w stosunku do tych kwestii stanowiska jeszcze nie określiło, tymczasem ludzie ci zmuszeni ostatecznością, sprzedają często swoje krwawo zapracowane oszczędności w postaci bonów lub depozytów różnych lichwiarskim hienom ze stratą 90%.

Pomoc żywnościowa, którą powracający otrzymują na punktach, wynosi dziennie ½ f. chleba, 2 f. jarzyn (kartofle, kapusta etc.) w zupie 0,06 f. cukru, 0,037 f. tłuszczów i odpowiednią ilość gorącej kawy.

W tych warunkach i na tych zasadach przez Punkty Etapowe Państwowego Urzędu przeszło w czasie od 15 listopada 1918 r. do 20 stycznia 1919 r.:

Polaków	209 724	
Rosjan	281 412	
Innych narodów	19 583	Razem 510 721 ludzi.

Do obecnej chwili przeszło przez punkty etapowe Urzędu Państwowego okrągło licząc 600 tysięcy ludzi, nie licząc do tego, przynajmniej 10% niezarejestrowanych jeńców, uchodźców i robotników, którzy zdołali przejść przez granicę pieszo. Przeprowadzono tych ludzi do Polski i przez Polskę w sposób, który przez ogół społeczeństwa pozostał prawie niepostrzeżony.

Urząd Państwowy do Spraw Powrotu JUR, rozpoczynając swą pracę, miał jak całe państwo do czynienia z chaosem, w którym znajdowało się wówczas wszystko. Przy tworzeniu swej organizacji Urząd Państwowy oparł się o Rady Opiekuńcze, które posiadały wyszkolony już jako tako personel. Pewien brak obowiązkowości przy z natury rzeczy różnym personelu musiał niekiedy się przejawiać i odbijał się negatywnie na całości akcji. Najgorzej pod tym względem sprawa ułożyła się we Włocławku, gdzie na skutek rekomendacji tamtejszego starosty, komisarzem mianowano człowieka, który nie tylko nie spełniał swoich obowiązków, ale w ogóle nadużył położonego w sobie zaufania. Obecnie prowadzi się przeciwko niemu śledztwo.

Na czele każdego punktu etapowego stoi komisarz, odpowiedzialny za całość kształtu akcji, zresztą całość personelu ulega zmianie stosownie do zapotrzebowania. Pozycji stałych Urząd Państwowy nie może posiadać, albowiem nie ma stałej ilości przechodzących jeńców względnie uchodźców, ani nie daje się ona na dany punkt nawet w przybliżeniu ustalić. Odbija się to w ogóle ujemnie na administracyjnej działalności Urzędu Państwowego.

Na każdym punkcie znajduje się następnie lekarz i parę siostr miłosierdzia. Wskutek wielkiej ilości przejeżdżających, wielkiego procentu, wymagających opieki lekarskiej – leczeniu podlegają, jak już nadmieniałem – tylko względnie najciężej chorzy. Ranni leczeni są również na koszt Urzędu. Brak bielizny, uniemożliwia często dalsze wysyłanie już podleczonych. Lekarze mają dyspozycje by chorych Rosjan przetrzymywali na punktach jak najkrócej, w miarę konieczności.

Przydzieleni do każdego punktu wojskowi w charakterze komendantów etapów wykonują swą trudną pracę bez żołnierzy, których brak.

Stosunek do władz centralnych

Państwowy Urząd do Spraw Powrotu JUR w swej działalności zależny jest od poszczególnych Ministeriów i styka się z nimi nieustannie.

W pierwszym rzędzie należy tu podkreślić pełne zrozumienie sytuacji i pełne współdziałanie ze strony Ministerium Skarbu, którego stosunek do żądanych kredytów jest zawsze jak najlepszy, które ze swej strony nie tworzy żadnych specjalnych trudności i żądane kredyty pod odpowiednim oczywiście ich zbadaniu są przyznawane.

Taki sam stosunek do Urzędu Państwowego jest ze strony Ministerstwa Apropowizacji, które jak najdalej w tak ciężkich warunkach aprowizacyjnych całego kraju pomaga Urzędowi. Jeżeli jako-tako karmimy ludzi, to przede wszystkim dzięki właśnie pomocy Ministerium Apropowizacji, jak i zapasom, jakie w niektórych miejscowościach pozostały po Niemcach, a zresztą kupujemy z wolnej ręki. Do Kowla i Brześcia Państwowy Urząd wysłał kolejną część zapasów. Trzeba przy tym podkreślić, że los takich transportów b. pożałowania godny. Kolej nie bierze za przesyłkę żadnej odpowiedzialności, straż Urzędu Państwowego, mająca

pilnować transportu, usuwana jest z wagonów przez władze kolejowe lub inne, w rezultacie przesyłka przychodzi na miejsce o 75% mniejsza wskutek kradzieży. Tymczasem zaopatrzenie naszych wschodnich punktów etapowych w żywność jest rzeczą b. ważną, bo wojska nasze, posuwając się na Wschód, zastają w zajmowanych miejscowościach skupione znaczne ilości jeńców i uchodźców, których stan jest pod każdym względem godny litości. Są to ludzie zbiedzeni, obdarci, zgłodniaли, chorujący po prostu z głodu, wśród których szerzą się najrozmaitsze choroby. Brak żywności uniemożliwia jakąkolwiek akcję zaradczą, która leży przede wszystkim w interesie naszej armii i powodzenia jej operacji wojennych.

Stosunek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Urzędu Państwowego jak najlepszy. Obecnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przychyliło się do wniosku Państwowego Urzędu, przymusowego zaopatrywania się obco poddanych jeńców i uchodźców, przybywających obecnie do Warszawy i chcących zostać lub czasowo już w Warszawie mieszkających z odpowiednią kartą pobytu. Ma to na celu kontrolę i ewidencję przybywających i pozostających w kraju, a specjalnie w Warszawie obco poddanych jeńców i uchodźców. W specjalnie utworzonym biurze meldunkowym Państwowego Urzędu wydawać się będą paszporty z fotografią i kartą pobytu na ściśle określony termin, po upływie którego będą obowiązani Warszawę opuścić lub prosić o przedłużenie terminu pobytu. W ogóle zaś na konferencjach międzyministerialnych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych niejednokrotnie podkreślało, że Urząd Państwowy wywiązuje się ze swego zadania w ten sposób, iż znacznie ułatwia działalność komisarzom powiatowym.

W całej działalności Urzędu Państwowego do Spraw Powrotu JUR największe znaczenie posiada Ministerstwo Komunikacji. Należy tu zaznaczyć zrozumienie sytuacji zarówno ze strony Ministerstwa, jak poszczególnych Dyrekcji Kolejowych.

Okazują one ogromną sprawność, z jaką zawsze wykonywane były trudne sprawy przewozu wielu tysięcy ludzi i w oznaczonym terminie. Tabor zawsze dostarczane są o ile to możliwe – w żądanej ilości i na oznaczony termin. Oczywiście nie można czynić Ministerstwo odpowiedzialnym za to, że tabor kolejowy jest w ogóle szczupły, że brak często było tzw. „ciepłuszek” dla jeńców, gdyż nie było ich także dla naszych żołnierzy itd. Zaznaczę tylko jeszcze raz, że transportowanie 600 tysięcy ludzi, którzy przeszli przez nasze etapy w sposób szybki i zadowalający było możliwe przede wszystkim dzięki współdziałaniu ze zrozumieniem rzeczy ze strony Ministerstwa Komunikacji.

Stosunek do Ministerstwa Zdrowia Publicznego

Najprzykreszejszym okazał się stosunek Państwowego Urzędu do Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

Ministerstwo Zdrowia Publicznego okazało brak zupełnego zrozumienia akcji naszej, a nawet brak chęci zrozumienia sytuacji, w jakiej rozpoczęliśmy naszą

pracę. Zamiast zwrócić się do Państwowego Urzędu od samego początku naszej akcji z fachowymi wskazówkami i radami, które moglibyśmy byli ewentualnie z podziękowaniem przyjąć, zainteresowanie się naszą działalnością dopiero po 2-miesięcznej blisko pracy, rozpoczynając swój współdziałanie w naszej pracy od mieszania się do naszej gospodarki wewnętrznej, mieszania się do rzeczy, które absolutnie ze zdrowiem publicznym nic wspólnego nie miały, np. wysokość kosztów urządzenia naszych baraków – następnie zaś od ostrej krytyki naszej działalności oraz od obwiniania nas, że zabraliśmy się do roboty, o której nie mamy pojęcia (przytaczamy tu słowa Vice-Ministra Dra Chodźki, na konferencji w Ministerstwie Skarbu u radcy Minkowskiego) oraz orzeczeniem na innej znowu konferencji w nieobecności delegata naszego, iż Państwowy Urząd pod względem opieki sanitarnej nie stoi na wysokości zadania.

Postępowanie swoje względem Państwowego Urzędu ukoronowało wreszcie Ministerstwo Zdrowia Publicznego wywołaniem uchwały Rady Ministrów (znowu w nieobecności delegata Państwowego Urzędu) zmiany Dekretu o utworzeniu Państwowego Urzędu w tym kierunku, iż kontrola nad opieką sanitarną, oraz mianowanie personelu lekarskiego dla Państwowego Urzędu przechodzi do Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

Fakt ten ostatni stał się powodem prośby mojej o udzielenie mi dymisji.

Od kontroli sanitarnej oraz dyrektywy w sprawach sanitarnych ze strony Ministerstwa Zdrowia, Urząd Państwowy nigdy się nie uchylał, nie mogę sobie jednak wyobrazić sprężystości akcji przy pracy personelu, na który wpływu żadnego mieć nie będę. Tego rodzaju kombinacja i konstrukcja władz jest dla mnie, przyznam się, zupełnie nowa i niezrozumiała. Pozwolę sobie jeszcze na tym miejscu odpowiedzieć publicznie Ministerstwu Zdrowia, iż krytykując nas raczyło zapomnieć o warunkach, w jakich pracę podjęliśmy. Pomijam tu zupełnie dezorganizację, jak zapanowała po wyjściu Niemców, brak środków żywności, odzieży, brak środków sanitarnych i odpowiednich budynków.

Zapytam tylko Ministerstwo Zdrowia, którego obowiązkiem jest dbałość o zdrowie publiczne, a zatem także o urządzenia sanitarne, jakie pozostały po Niemcach, dlaczego nie zaopiekowało się od razu odkażalnikami, choćby na Powązkach, jakie pozostały po Niemcach i pozwoliło władzom miejskim zdewastować odkażalnie na Powązkach.

Przecież Ministerstwo Zdrowia Publicznego powinno było przewidzieć, jak to przewidywały wszelkie inne władze, że fala uchodźców i jeńców wróci do Polski i że jednym z pierwszych zadań będzie kąpanie i odswadzanie powracających ludzi.

Dlaczego zamiast tej akcji zainaugurowało swoje wystąpienie od zaatakowania nas post factum, że my te rzeczy źle robimy.

Głównym zarzutem Ministerstwa Zdrowia było, że nie przeprowadziliśmy od samego początku dezynfekcji. Pragnąłbym dowiedzieć się od Ministerstwa

Zdrowia, skąd potrafiloby w pierwszych dniach po wyjściu Niemców wydość niezbędny na ten cel węgiel oraz konieczną do przebrania bieliznę. Wiem z góry, że odpowiedzi na to pytanie moje nie otrzymam, pozwolę sobie tylko zaznaczyć, że od pierwszych dni naszej działalności, przeprowadziwszy przeszło 600 tysięcy ludzi przez nasze etapy, potrafiliśmy tych ludzi nakarmić i przewieźć do miejsca zamieszkania w takich warunkach, w jakich to było możliwe.

Że Państwowy Urząd nie pozostał w tyle poza innymi instytucjami, świadczy chyba wymownie fakt, że karmiąc naszych jeńców, udzielamy również pomocy żywnościowej transportom wojskowym, oraz że Departament Sanitarny zwrócił się do nas z prośbą, abyśmy w Warszawie na Powązkach dezynfekowali i kąpali rannych żołnierzy.

Dodam jeszcze, że właśnie w okresie atakowania nas przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego oraz dyskusowania nad tym, kto ma udzielać pomocy sanitarnej, udało się pomyślnie ukończyć główną łaźnię i odwieszalnię na Powązkach oraz odkażalnię w Częstochowie, w Sosnowcu, Kaliszu, Dorohusku i Białej.

Nadmienię również, odnośnie do stanu sanitarnego Powązek, który stan sanitarny wywołał takie oburzenie Ministra Zdrowia Publicznego, urządzenia na Powązkach spotkały się z pełnym uznaniem Misji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża z Genewy, w osobach delegatów p. Edwarda Fricka, p. de Müllera, Misji Aliantów w osobie p. Noulensa, przedstawiciela Misji Angielskiej, wreszcie zdaniem Dra Bobrowskiego z Krakowa, który zachwycony był stanem urządzeń na Powązkach.

Muszę w tym miejscu wyrazić protest przeciw zarzutom Ministerstwa Zdrowia i oświadczyć, że nie są one na niczym oparte i że Ministerstwo Zdrowia w krytyce swojej zdradziło zupełny brak zrozumienia elementu, z którym Państw[owy] Urząd miał do czynienia.

Gdy się ma do czynienia z ludźmi, których stan moralny jest tego rodzaju, że sami nie nagną się do przestrzegania najprymitywniejszych zasad czystości i higieny, to potrzeba mieć odpowiednią ilość straży, by tych ludzi porządku uczyła i do porządku zmuszała. My zaś mamy brak wojska w ogóle, abyśmy mogli użyć go jako straż dla jeńców.

Pomijając zresztą wszystko inne, muszę stwierdzić, że posługujemy się personelem lekarskim własnym albo też personelem lekarskim Czerwonego Krzyża, personel zaś powyższy jest chyba również kompetentny co do zasad sanitarnych, jak personel sanitarny Ministerstwa Zdrowia, rekrutuje się z tej samej kategorii ludzi.

W stosunku do Ministerstwa Spraw Wojskowych trzeba zaznaczyć, że Sztab Generalny pracę i sprawność Urzędu uznaje i również zawsze najchętniej swej pomocy udziela.

Wreszcie z Minist[erstwem] Spraw Zagranicznych stosunek Urzędu Państwowego polega na wzajemnym zrozumieniu potrzeby jak najściślejszego współdziałania, które ma też miejsce w praktyce.

Wszystkie wyżej omówione kwestie dotyczą akcji na terenach Królestwa i na terytoriach położonych odeń na Wschód. W Galicji dopiero w ostatnich dniach Urząd Państwowy stworzył Ekspozyturę w Krakowie, by ująć w karby także w tamtej części kraju przepływ jeńców i uchodźców. Na terenie Galicji największą przeszkodę w pracy tworzą trudności aprowizacyjne. Wojsko przyrzekło karmić tamtejsze etapy, ale z powodów pewno od siebie niezależnych tego nie czyni. Organizacja naszej akcji opiera się w Galicji na personelu książecko-biskupiego komitetu²⁴⁷ i Krakowskiego Czerwonego Krzyża.

Wnioski ogólne co do całokształtu sytuacji dają się ująć w sposób następujący: Polaków: jeńców, uchodźców i robotników, wracających, musimy oczywiście przyjąć wszystkich. Jest to sprawa zarówno prosta, jak jasna.

Komplikują sytuację przede wszystkim jeńcy Rosjanie, którzy – mimo odpowiednich obowiązujących umów – przechodzą przez tak zwaną „zieloną” granicę, w ilości 400–500 ludzi dziennie. Urząd Państwowy odsyłał ich dotychczas do Łap względnie Kowla. Obecnie uważamy dalsze kierowanie ich w tym kierunku za niemożliwe. Obecnie znajdują się tam tyły naszych wojsk, operujących przeciwko bolszewikom. Nie możemy na tyłach walczącego frontu tworzyć zatory z elementu tak zdeorganizowanego, jak jeńcy i utrudniać aprowizację naszych wojsk przez wysyłanie wielkich partii tych ludzi.

Przyłącza się do tego jeszcze upływ ze Wschodu wojskowych zbiegów rosyjskich i ukraińskich, uciekających rzekomo przed bolszewikami. Mimo tego ich twierdzenia jest niewątpliwie między nimi wielu agitatorów bolszewickich. Przybywają oni najchętniej do Lublina i do Warszawy, a istotnego ich charakteru nie ma możliwości stwierdzić. Co do rosyjskich kierować na Orłów, Budapeszt do Odessy, jesteśmy zdania, że nie mamy żadnej możliwości tego czynić. Trzeba silnych konwojów, których nie posiadamy, ażeby ich pilnować, by nie pouciekali w drodze z pociągów. Trzeba mieć możliwość zaprowiantowania ich w drodze. Trzeba mieć wreszcie pewną gwarancję, że droga żelazna węgierska ich przyjmie i nie uczyni się nowy zator z tej strony. Trzeba się wreszcie liczyć z przyływem byłych jeńców austriackich i niemieckich, których trzeba będzie z granic państwa polskiego usunąć. Zatory zaś potworzyły się już w Białymstoku i w Grodnie, gdzie szerzą się wśród nich choroby i przeważająco panuje głód.

Przewieźć jeńców zbiegów rosyjskich do Odessy czy gdzie indziej można jedynie przy natychmiastowej wydatnej pomocy Koalicji. Potrzeba przynajmniej 16-u pełnych pociągów, odpowiednio wyekwipowanych, z odpowiednią pomocą sanitarną, żywnościową i zapasami odzieży i posiadających własne dostateczne konwoje.

Drugą ważną kwestią są uchodźcy z Litwy i Białej Rusi, zarówno którzy niedawno zbiegli z tamtych stron, jak i powracający z Niemcami, wśród nich

²⁴⁷ Książęco-Biskupi Komitet Pomocy dla Dotkniętych Klęską Wojny powołany w styczniu 1915 r. pod przewodnictwem biskupa krakowskiego ks. Adama Stefana Sapięhy.

wielki procent Polaków lub wpool Polaków. Mimo to w żaden sposób nie można dopuścić, ażeby gromadzili się na terenie okupacyjnym wojsk polskich. Dla akcji w tamtych stronach utworzyliśmy ostatnio punkty etapowe w Grodnie, Lidzie, Olicie i w Suwałkach. Nie wystarczy to jednak dla zabezpieczenia względnego porządku na tyłach naszych wojsk, zwłaszcza że Niemcy mają zwyczaj przez dłuższy czas nie przepuszczać żadnego transportu, a potem od razu wysyłać je masowo. Jedynym wyjściem z sytuacji to domagać się, ażeby Niemcy nie wysyłali przez tamte strony żadnego transportu bez porozumienia się z panem Rosem względnie jako delegatami bez formalnej wizy ze strony Polskiego Konsulatu. Co do polskich jeńców, uchodźców i robotników, znajdujących się jeszcze za granicami Polski, najwięcej informacji mamy z Niemiec i najlepiej jest tamta sprawa ujęta. Stało się to dzięki niezwyklej energii i zapobiegliwości rozumienia rzeczy i darowi organizacyjnemu Generalnego Konsula Polskiego w Berlinie p. Rosego. By nie mieć do czynienia od razu ze wszystkimi p. Rose sprawę ujął w ten sposób, że robotników nakłaniał do pozostania jeszcze jakiś czas w Niemczech, starając się równocześnie u władz onych o uzyskanie dla nich lepszych warunków bytu i płacy – równocześnie dążył do jak najszybszego wyekspediowania do kraju jeńców, których stan pod względem fizycznym i psychicznym był rozpaczliwy. W tym celu Konsulat wyekspediował do wszystkich obozów swoich mężów zaufania właśnie z tego rodzaju sprawami obeznanych. Zadaniem tych panów było przede wszystkim uspokajanie jeńców, którzy już w połowie listopada byli nad wszelki wyraz rozgoryczeni, następnie organizowanie ich dla wytworzenia pewnej dyscypliny wewnętrznej, następnie układanie listy jeńców narodowości notorycznie polskiej, a zatem kwalifikującej się do wysłania do Polski. Akcja ta miała na jeńców wpływ niezwykle kojący. Po załatwieniu tych wstępnych spraw, delegat wracał dla zdania raportu do Berlina, po czym Konsulat żądał dla danego obozu potrzebnej ilości wagonów. Akcja ta najlepiej rozwijała się w grudniu, po czym pod wpływem walki w Poznańskim zaczęła rosnać w stosunku do Polaków niechęć rządu niemieckiego i przejawiać się w szykanach. Odpływ jeńców stał się powolniejszym, ale tymczasem p. Rose zdołał zgromadzić względnie ściśle dane dotyczące się jeńców, przebywających jeszcze w Niemczech. Mieliśmy u siebie w Urzędzie wiele listów i deputacji od jeńców, którzy wrócili z Niemiec, dziękujących p. Rosemu za jego działalność. W przybliżeniu taką samą opiekę roztacza pan Rose nad robotnikami, z którymi sprawa jest jednak trudniejsza, bo są rozproszeni po dziesiątkach tysięcy warsztatów rolnych i trudno jest ich ściągnąć zwłaszcza wobec złej woli pracodawców. Cała ta sprawa leży w rękach tzw. Demobil-machunsamt, którego organ wykonawczy Arbeiterzentrale owa sławetna Arbeitzentrale jest w ciągłym kontakcie z Konsulatem, w celu oznaczenia punktów zbornych, oraz potrzebnej na każdy powiat ilości pociągów. Podczas gdy jeńców Niemcy przez cały styczeń i początek lutego nie wypuszczali – pociągi z robotnikami były ekspediowane dość regularnie, przy czym urzędnik

Konsulatu, zaopatrzonego w urzędową przepaskę na ramieniu, protokołował przed ruszeniem pociągu ewen[tualne] ich pretensje do pracodawców, które następnie Konsulat przeprowadzał dalej. Delegaci Konsulatu towarzyszą tym transportom aż do granicy, mimo to większość transportów, zwłaszcza z uchodźcami z Litwy i Białorusi przechodzi „driks” do granic.

W okropnym położeniu znajdują się jeńcy-Polacy w krajach byłej monarchii austriackiej. Masa Polaków znajduje się w Albanii i w Serbii w sytuacji strasznej, wyniszczeni przez głód, chorobę i nędzę. Konsulat Polski w Lublanie nie może im nieść dostatecznej pomocy, przede wszystkim z braku funduszy. Państwowy Urząd na akcję pomocy doraźnej wypłacił w dniach ostatnich Konsulatowi 50 000 mk. Ta sama sytuacja jest w Rumunii, gdzie jest również wielu Polaków w położeniu niewiele lepszym niż w Serbii, a Konsulat w Bukareszcie również nie rozporządza odpowiednimi funduszami. Należy temu koniecznie zaradzić.

O jeńcach Polakach w krajach Koalicji nie mamy żadnych pozytywnych wiadomości. Można się jedynie spodziewać, że opiekuje się nimi Komitet Narodowy Paryski. To samo tyczy się Polaków w Westfalii. Z Anglii nadeszła jedynie onegdaj wiadomość przez Wiedeń, tamtejsze Ministerium Spraw Zagranicznych i przedstawicielstwo Polskie, że wysyłka internowanych poddanych niemieckich i austriackich już się rozpoczęła przez Holandię punkt Emerich na granicy Niemiec. Jest wśród tych poddanych wielu Polaków.

Na zakończenie trzeba jeszcze zwrócić uwagę na działalność wśród Rosjan w Królestwie, Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności i Delegacji Rosyjskiego Czerwonego Krzyża. Ministerstwo Spraw Zagranicznych zgodziło się na obecność Rosjan pod określonymi warunkami, a mianowicie, że Rosyjska Delegacja Czerwonego Krzyża zachowuje dla siebie jedynie pomoc medyczno-sanitarną i finansową stronę działalności, a organizacją opieki zajmuje się ze strony społeczeństwa rosyjskiego jedynie Ros[yjskie] Tow[arzystwo] Dobroczynności działające w kontakcie i pod kontrolą Urzędu Państwowego. Wreszcie że wszelkie zakupy Delegacja Czerwonego Krzyża może czynić jedynie za pośrednictwem Urzędu Państwowego.

W międzyczasie Delegacja Rosyjskiego Czerwonego Krzyża z p. Hessem na czele oddała całą akcję niesienia pomocy jeńcom Rosjanom Misji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. Misja ta ostatnia złożona jest wprawdzie z poddanych szwajcarskich, ale związanych węzłami pokrewieństwa i finansów z Rosją i używa wyłącznie urzędników Rosjan, byłych oficerów. Organizacja ta rozporządza znacznymi funduszami, przy zakupach nie dba o ceny i wykupuje wielkie ilości środków żywnościowych i ubraniowych nam potrzebnych, obowiązując się zresztą w zasadzie zwrócić je nam w naturze. Ceny jednak przez to na razie rosną, a równocześnie powstają czasami na tym tle tarcia, musimy czuwać by jeńcy Rosjanie nie byli w lepszej sytuacji niż Polacy, że jeńcy Rosjanie podążający przez Polskę wyobrażają sobie, iż wszystko co otrzymują, jest oparte na staraniach

Misji Szwajcarskiej. Stosunek Misji Szwajcarskiej jest trudny jeszcze ze względu na to, że działa ona z ramienia rządu francuskiego każdemu krokowi Rosyjskiego Tow[arzystwa] Dobroczynności udziela poparcia tak, że natychmiast interweniuje, gdy jakimś niesłusznemu żądaniu Towarzystwa odmówimy.

W końcu wyrażam zdanie, iż staliśmy zawsze na stanowisku, aby w miarę możliwości uniknąć niezadowolenia w powracających masach, jakie łatwo stanąć mogłoby z poczucia w masach, że nikt o ich byt i los się nie troszczy.

Jak dostarczanie żywności jest najlepszą bronią przeciwko niebezpieczeństwu krzewienia się bolszewizmu, tak wykąpanie, dezynfekcja dostarczenie bielizny i ubrania jest najlepszą bronią przeciwko niebezpieczeństwu chorób zakaźnych.

Staraliśmy się spełnić nasz obowiązek jak najlepiej, a jeżeli rezultat pracy naszej nie odpowiada może całkowicie naszym pragnieniom, to powodem tego była sytuacja, panująca w kraju naszym od chwili rozpoczęcia naszej pracy (brak wszelkich środków), sytuacja, której nie stworzyliśmy ani my, ani Rząd Polski.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
39-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 3 marca 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Prezes Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego	p. Władysław Grabski
Szef Biura Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium R.M.	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Robót Publ[icznych]	p. Jakimowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 35 po poł[udniu].

1. Uchwalono zmianę porządku dziennego w tym kierunku, by na pierwszym miejscu załatwić dwa nagłe wnioski Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

2. P. Prezydent Ministrów wita przybyłego na posiedzenie nowego Ministra Spraw Wojskowych p. generała-porucznika Józefa Leśniewskiego.

3. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto po dyskusji przedstawiony przez Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, p. Grabskiego, projekt ustawy o ustaleniu i oszacowaniu strat wojennych, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 2 skreślono słowa „niewątpliwie materialne i” tudzież koniec artykułu od słów: „lub państw” począwszy, a słowa: „nieruchomościach i ruchomościach” zastąpiono słowem „majątkach”.

b) w art. 4 zastąpiono słowo „stron” słowem „poszkodowanego”,

c) w art. 7 koniec pierwszego zdania ustalono w następującym brzmieniu: „karani będą aresztem do 3 miesięcy lub więzieniem do jednego roku oraz grzywną do 5000 marek”.

Przy art. 5 p. Grabski wyjaśnia na zapytanie p. Ministra Eberhardta, że komisje szacunkowe są instancją dla osób prywatnych, natomiast szkody rządu stwierdzać i oceniać będą urzędy państwowe²⁴⁸.

4. ^bZałącznik N° 3, 4 i 5^b „Projekt ustawy o przyznaniu wynagrodzenia z tytułu strat wojennych, poniesionych w mieniu osób, przystępujących do odbudowy” referuje p. Prezes Grabski i – na zwróconą przez p. Ministra Hącia uwagę o konieczności udzielania też pożyczek ulgowych – dodaje, że przewidziane w projekcie wynagrodzenia wraz z takimi pożyczkami oraz z państwową pomocą techniczną miałyby stanowić ramy całej akcji odbudowy kraju. Projekt przyjęto z następującymi zmianami:

a) art. pierwszemu nadano następujące brzmienie: „wynagrodzenia państwowe mogą być przyznane z tytułu strat wojennych niewątpliwych, materialnych i bezpośrednich obywatelom polskim, którzy stosownie do przepisów niniejszej ustawy udowodnią konieczność rzeczowej i pospiesznej pomocy na natychmiastową odbudowę”.

b) W art. 3 skreślono słowa: „i w zakresie identycznym zbliżonym do zniszczonego mienia”, a na końcu artykułu dodano słowa: „przez komisje miejscowe”.

P. Minister Janiszewski sprzeciwia się temu dodatkowi oraz brzmieniu art., który – zdaniem jego – uniemożliwia ulepszenia pod względem sanitarno-mieszkaniowym, i zarzuca, że projekt – rozdany dopiero na posiedzeniu – jest zredagowany jednostronnie i nie uwzględnia strony technicznej i zdrowotnej. Stawia więc wniosek na skreślenie ostatniego zdania art. 3. Wniosek ten jednogłośnie odrzucono, wskazując na to, że kwestia ta jako też żądanie przepisania pewnych warunków co do budowy domów mieszkalnych należy do ustawy o przeprowadzeniu odbudowy czy też do ustawy budowlanej, do pomieszczenia zaś w traktowanym projekcie się nie nadaje. P. Minister Janiszewski żąda zaprotokołowania swego zastrzeżenia.

c) W art. 4 skreślono ostatnie słowo.

d) Art. 7-mu nadano następujące brzmienie: wynagrodzenie państwowe wydaje się w postaci zaświadczenia rządowego, płatnego w terminie nie wcześniej niż 5 lat, a nie później niż 10 lat od daty wystawienia zaświadczenia, z zaliczeniem procentów 5 od stu od daty uruchomienia warsztatu lub ukończenia odbudowy, określonej przez komisję miejscową. Opracowanie typu i treści takich zaświadczeń oraz sposobu częściowego lub całkowitego ich wykupu poleca się Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu”.

e) W art. 11 zastąpiono słowa „Ministerstwo Skarbu” słowami: „Główny Urząd Likwidacyjny”.

f) Art. 13 dodano jako ustęp drugi do art. 12, wstawiając w ostatnim wierszu po słowie „przez” słowa: „Główny Urząd Likwidacyjny w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu”.

²⁴⁸ DzPPP, 1919, nr 41, poz. 298.

g) Art. 14 przeniebrowano na art. 13, nadając mu brzmienie: „Instytucja kredytowa lub osoby prywatne, które przyjęły do zrealizowania zaświadczenie na wynagrodzenie państwowe, mogą dokonywać same wypłat należności za odbudowę”.

h) Art. 15 przeniebrowano na art. 14, a powołany w nim na końcu art. 13 na 12.

i) Art. 16 przeniebrowano na 15 dodając po słowie „scedowania”, słowa „w myśl art. 12”.

j) Art. 17 przeniebrowano na 16.

k) Art. 18 przeniebrowano na 17, zastępując w nim wyrazy „apelacja” terminem „odwołanie”.

l) W art. 19 przeniebrowanym na 18 skreślono słowo: „rozmyślnie” i zmieniono wymiar grzywny na „500 do 50 000 marek”²⁴⁹.

5. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto wniosek p. Grabskiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na wiceprezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w III kategorii płacy inżyniera Stefana Kossutha.

6. ^bZałącznik] N° 7 i 8^b Po dłuższej szczegółowej dyskusji ustalono redakcję projektu w sprawie przymusowej pożyczki wewnętrznej, przeznaczonego jako wniosek nagły do przedłożenia na Sejm przez p. Ministra Skarbu.

7. Przyjęto przedstawiony przez p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego wniosek, by sprawę uregulowania kwestii komornego, żądanego od byłych wojskowych za czas wojny, przekazać Ministerstwu Sprawiedliwości, celem ewentualnego tymczasowego wstrzymania egzekucji oraz przedstawienia wniosku na Radę Ministrów po porozumieniu się z Ministrem Skarbu. Żądanie p. Ministra Janiszewskiego, by p. Minister Sprawiedliwości porozumiał się wprzód też z Ministerstwem Zdrowia Publicznego, nie zostało uwzględnione.

8. ^bZałącznik] N° 9^b Przyjęto przedstawiony przez p. Ministra Łukasiewicza projekt uchwały Rady Ministrów o szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania.

9. Na wniosek p. Ministra Hąci oświadczone się 7-miu głosami za tym, by następne posiedzenie odbyć dnia 4-go marca 1919 r. o godz. 6 wieczór.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min[ut] 30 wieczorem.

^cza^c ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 39-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 marca 1919 roku, o godz. 5-ej po poł[udniu].

²⁴⁹ DzPPP, 1919, nr 41, poz. 298.

2. Projekt ustawy o ustaleniu i oszacowaniu strat wojennych²⁵⁰.
3. Projekt ustawy o przyznaniu wynagrodzenia z tytułu strat poniesionych w mieniu osób przystępujących do odbudowy²⁵¹.
4. Ściśle poufny annex do p. 4-go protokołu posiedzenia Rady Ministrów z dn. 3 marca 1919 [r.]
5. [Stanowisko Ministra Zdrowia Publicznego]²⁵².
6. Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego o mianowanie Stefan Kossutha wiceprezesem GUL²⁵³.
7. Projekt ustawy w sprawie przymusowej pożyczki wewnętrznej²⁵⁴.
8. Projekt ostateczny ustawy o przymusowej pożyczce wewnętrznej²⁵⁵.
9. Uchwała Rady Ministrów o szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania²⁵⁶.

[Załącznik] °N° 1^c

Porządek dzienny

39-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 marca 1919 roku, o godz. 5-ej po poł[udniu]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie przymusowej pożyczki państwowej.
3. Sprawozdanie państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców etc.
4. Projekt etatów Departamentu Litewsko-Białoruskiego Min[isterstwa] Spr[aw] Zagran[icznych].
5. Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie szkół z niemieckim językiem wykładowym.
6. Projekt rozporządzenia o utworzeniu Instytutu torfowego przy Min[isterstwie] Rolnictwa.
7. Wniosek w przedmiocie utworzenia Urzędu Melioracji Rolnych.
8. Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia norm ordynarii dla służby dworskiej.
9. Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa w sprawie sprzedaży drewna z lasów rządowych po cenach ulgowych na odbudowę kraju.
10. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie kredytu dla szkół wyższych w Krakowie i Lwowie.

²⁵⁰ Nie publikuje się.

²⁵¹ Nie publikuje się.

²⁵² Nie publikuje się.

²⁵³ Nie publikuje się.

²⁵⁴ Nie publikuje się.

²⁵⁵ Nie publikuje się.

²⁵⁶ Nie publikuje się.

11. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie płac profesorów wyższych uczelni w Galicji.
12. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych o asygnowanie 250 000 Mk na odbudowę Kalisza.
13. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie utworzenia państwowych składnic materiałów budowlanych dla odbudowy.
14. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] o przekazanie eksploatacji drzewa z lasów państwowych w celu odbudowy.
15. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie przekazania mu urzędzeń, zakładów etc. po b. władzach okupacyjnych.
16. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o rejestracji strat.
17. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o wydawaniu zaświadczeń na wynagrodzenia.
18. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o utworzenie Rady przy Gł[ównym] Urz[ędzie] Likw[idacyjnym].
19. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o przekazanie urzędników polskich w Wiedniu Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu.

°Załącznik do p. 4 N° 4°

Prezydium Rady Ministrów
Ścisłe poufny annex do punktu 4-go protokołu
posiedzenia Rady Ministrów z dn. 3 marca 1919.

Na zapytanie p. Ministra Englicha p. Prezes Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego Władysław Grabski oświadcza, że mimo wielkie bez wątpienia straty wojenne w Polsce – co do których brak jednak wszelkich materiałów, na których można by oprzeć ściśle cyfrowe zestawienie – koszty tym projektem spowodowane nie przekroczą w 1-m roku kwoty 1 miliardów marek, a z doliczeniem wydatków w drugim roku (dalszy 1 miliard) ogólnej kwoty 2 miliardów marek.

Trzeba bowiem zważyć, że tylko nieznaczna część poszkodowanych otrzyma wynagrodzenie (ci, co się jeszcze nie odbudowali) i to nie podług wartości dzisiejszej, lecz mniejszej, zbliżonej do przedwojennej.

Powyzsze oświadczenie zostaje spisane na wyraźne żądanie p. Ministra Skarbu i dołączone jako tajny załącznik do protokołu posiedzenia.

†JJPaderewski†

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 4 marca 1919 roku

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego	p. Władysław Grabski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium]	
Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 50 po poł[udniu].

1. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że przyznany na remont i urządzenie wewnętrzne gmachu sejmowego kredyt miliona marek nie wystarczy na przeprowadzenie tych robót i pokrycie odnośnych wydatków, wobec czego zachodzi potrzeba wyasygnowania dodatkowo 1 710 000 marek na ten cel. Na wniosek p. Ministra Englisha postanowiono odroczyć decyzję w tej sprawie na dwa dni dla uprzedniego zbadania jej przez Min[isterstwo] Skarbu.

2. W związku z tą sprawą poruszono pytanie natury ogólnej, jak daleko sięga ingerencja Min[isterstwa] Skarbu przy badaniu budżetów oraz wniosków o kredyty dodatkowe poszczególnych Ministerstw. P. Minister English był zdania, iż Ministerstwu Skarbu przysługuje prawo badania nie tylko zgodności z ogólnymi normami poszczególnych wydatków, lecz także ich rzeczowości i celowości. Natomiast ogół pp. Ministrów był zdania, że to drugie prawo Min[isterstwu] Skarbu nie przysługuje, może ono natomiast oświadczyć, iż nie posiada środków na pokrycie odnośnych zapotrzebowań. Do uchwały w tej sprawie nie doszło.

3. Przyjęto wniosek Ministerstwa Skarbu następującej treści: „Rada Ministrów uchwała przedłożyć Sejmowi następujący wniosek: Wysoki Sejm uchwalić raczy: Sprawę rozpatrzenia wniosku o powszechnej pożyczce wewnętrznej uznaje się za nagłą”.

W związku z tą sprawą postawiono na wniosek p. Ministra Hąci użyć także w uchwalonym na poprzednim posiedzeniu projekcie ustawy o pożyczce przymusowej słowo „powszechna” zamiast słowa „przymusowa”.

4. Przyjęto następujący wniosek Min[isterstwa] Skarbu: „Rada Ministrów uchwała: Wysoki Sejm uchwalić raczy: Rozpatrzenie sprawy zakazu wwozu znaków pieniężnych w walucie austriacko-węgierskiej, niemieckiej i rosyjskiej – uznaje się za nagłe”.

5. P. Minister Hącia komunikuje, że pragnie przedłożyć Radzie Ministrów wniosek w sprawie powołania do życia dla celów odbudowy kraju osobnej instytucji pod nazwą „Zakład Kredytowo-Przemysłowy” i przedstawia linie wytyczne odnośnego projektu, prosząc o ich aprobatę, na podstawie której będzie mógł dopiero przystąpić do opracowania szczegółów. Zakład ten byłby instytucją na wpół rządową, na wpół prywatną. Jego kapitał zakładowy w sumie 400 milionów złotych składałby się z 300 milionów złotych, wniesionych przez rząd, i ze 100 milionów złotych, wniesionych przez osoby prywatne. Na udział rządu złożyłyby się w znacznej mierze illacje²⁵⁷ rzeczowe w postaci majątku odnośnych instytucji galicyjskich (Centrala dla odbudowy Galicji oraz oba Wojenne Zakłady Kredytowe), tak, że w gotówce rząd musiałby wnieść tylko około 150 milionów „złotych”. Głównymi celami zakładu byłoby z jednej strony sprowadzanie surowców, z drugiej przeprowadzenie szeregu operacji kredytowych, potrzebnych państwu, a niemogących być załatwionymi przez Bank Państwa.

Na wniosek p. Ministra Englicha postanowiono wniosek w tej sprawie odroczyć do czasu przedłożenia przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu wniosku pisemnego choćby w dość ogólnikowej formie.

6. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, że zarząd T[owarzystwa] Kolejki Dojazdowej Piotrków–Sulejów nie chce jej uruchomić pomimo kilkukrotnych wezwań ze strony Ministerstwa. Na zasadzie statutu tego T[owarzystwa] i dotychczasowych praw rosyjskich możliwe jest objęcie w zarząd przymusowy tej kolejki na skutek decyzji najwyższej władzy państwowej. Wobec tego Min[isterstwo] Kolei Żelaznych wnosi o upoważnienie go do objęcia wspomnianej kolejki w sekwestr, gdyż ze względów gospodarczych uruchomienie jej jest konieczne. P. Minister Supiński zwraca uwagę, że nie potrzeba uciekać się w danym razie do praw rosyjskich, gdyż art. 1 (punkt 3 i 4) dekretu o przymusowym zarządzie państwowym z dnia 16 grudnia 1918 r. (Dz[iennik] Pr[aw] Nr 21, poz. 67) daje Ministrowi Przemysłu i Handlu względnie Ministrowi Spraw Wewnętrznych możliwość objęcia tej kolejki w zarząd przymusowy. P. Prezydent

²⁵⁷ Ustny wniosek do sądu; żądanie jednostronne.

Ministrów wnosi, by przed przystąpieniem do zasekwestrowania omawianej kolejki zwrócić się do jej zarządu z 48-godzinnym ultimatum, na skutek czego zgodzi się on prawdopodobnie dobrowolnie na jej uruchomienie.

W wyniku dyskusji upoważniono Min[isterstwo] Kolei Żelaznych do objęcia wyżej wspomnianej kolejki w razie koniecznej potrzeby w zarząd przymusowy.

7. ^bZałączniki N° 2 i 3^b Przyjęto na wniosek nagły p. Ministra Janickiego projekty rozporządzeń Rady Ministrów:

a) w sprawie powołania do życia dla kontroli zużytkowania i rozdziału gmachów państwowych specjalnych komisji przez Ministrów Rolnictwa i D.P., Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych,

b) W sprawie eksmisji w drodze administracyjnej osób i instytucji, które bez należytej podstawy prawnej zajmują pomieszczenia w gmachach państwowych.

8. ^bZałącznik No. 4^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji następującej treści: „Rada Ministrów upoważnia Ministra Apropowizacji do obniżenia cen na artykuły spożywcze i pierwszej potrzeby do nowych zbiorów 1919 r. i uchwała na pokrycie strat z powyższego tytułu sumę marek 300 milionów”.

9. Pod obrady wchodzi sprawa etatów Departamentu Litewsko-Białoruskiego Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych i projektowanego przezeń zarządu cywilnego ziem okupowanych przez wojska polskie.

Wobec podniesionych przez p. Ministra Janickiego zarzutów przeciw wprowadzaniu tam systemu okupacji wojskowej p. Podsekretarz Stanu Wróblewski przedstawia stan faktyczny tej sprawy, podnosi decydujący wpływ czynników wojskowych w dotychczasowych pracach nad organizacją tam administracji cywilnej i powody, dla których kierownictwo tej administracji zostało powierzone na razie p. Kolankowskiemu.

W dyskusji, która się nad tą sprawą wyłoniła, a w której zabierali głos pp. Ministrowie: Iwanowski, Minkiewicz, Janicki i Supiński, podniesiono nadzwyczajną doniosłość kwestii należytego administrowania kresami wschodnimi oraz wyrażono obawy, że organizowanie tej administracji na zasadach okupacji wojskowej na wzór austriacki, względnie wskrzeszanie tam tradycji administracji bobrujskiej gen. Dowbór-Muśnickiego wywrze fatalne skutki polityczne. Nadto wyrażono szereg konkretnych zarzutów przeciw dotychczasowemu funkcjonowaniu administracji wojskowej na tych terenach.

Na wniosek p. Ministra Hąci postanowiono rozpatrzeniu tej sprawy poświęcić następne posiedzenie Rady Ministrów w dniu 6 b.m. o godz. 8-iej wieczorem i zaprosić na nie p. Szefa Sztabu Generalnego oraz p. Kolankowskiego.

10. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Instytutu Torfowego z następującą zmianą: punkt 3 art. 7 otrzymuje brzmienie:

„Delegata Ministerstwa Robót Publicznych”.

Dalsze punkty otrzymują kolejną numerację 4, 5 i 6.

11. ^bZałącznik] N° 6^b P. Minister Janicki referuje projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Urzędu Melioracji Rolnych.

W dyskusji, która się nad tym projektem wyłoniła, p. Minister Janicki zgodził się na wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych, by w art. 11 p. 1 dodać słowa „z wyłączeniem robót, mających na celu regulację rzek”.

P. Minister Janiszewski żąda, by w art. 2 do punktu 1 d) dodać słowa: „w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego”. Porozumienie to wyobraża sobie p. Minister w ten sposób, iż odnośne plany byłyby przed wprowadzeniem ich w wykonanie przesyłane do opinii Min[isterstwa] Zdrowia Publ[icznego] P. Minister Janicki zaznacza, że na tę poprawkę zgodzić się nie może, natomiast zapewnia, iż wszystkie rozporządzenia ogólne i instrukcje w tej mierze będą uzgadniane ze stanowiskiem Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego. Na ingerencję jednak tego ostatniego w przeprowadzenie w szczególności konkretnych robót technicznych nie może przystać, gdyż powodowałoby to ogromną zwłokę i tamowałoby szybki bieg prac Urzędu Melioracji Rolnych.

P. Minister Wojciechowski zwraca uwagę, że, jego zdaniem, omawiany projekt może być wprowadzony w życie albo w drodze ustawodawczej, gdyż działalność tego urzędu zdaje się wykraczać na zewnątrz Ministerstwa Rolnictwa i D.P., albo też jako przepisy tymczasowe w drodze rozporządzenia Ministra Rolnictwa i D.P., natomiast nie widzi w niej przedmiotu do uchwały Rady Ministrów. Do powyższego zdania p. Ministra Wojciechowskiego przychylnono się i powierzono wydanie odpowiedniego rozporządzenia Ministerstwu Rolnictwa i D.P.

12. ^bZałącznik] N° 7^b Zatwierdzono przedstawiony przez p. Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego projekt regulaminu Rady przy tym urzędzie, nadając punktowi b) § 3 następujące brzmienie: „Przedstawiciele wszystkich Ministerstw”.

13. ^bZałącznik] N° 8^b Przyjęto wniosek p. Prezesa Główn[ego] Urzędu Likwid[acyjnego] w sprawie przydzielenia ciała urzędniczego b. Ministerstwa dla Galicji, a obecnie Poselstwa Polskiego w Wiedniu do Gł[ównego] Urzędu Likwid[acyjnego].

14. Protokół 38-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 1 marca b.r. odczytano i przyjęto z następującymi poprawkami:

a) w punkcie 1 po słowach „domów robotniczych” na żądanie p. Ministra Janiszewskiego wstawiono słowa „ważną jest również sprawa mieszkaniowa”,

b) w punkcie 6 w ustępie 2 po słowach „projekt ustawy” wstawiono na żądanie p. Ministra Janickiego słowa „w tej formie”,

c) do punktu 9 na żądanie p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelazn[ych] dodano słowa „której jednak nie otrzymali”.

15. Protokół 39-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 3 marca b.r. odczytano i przyjęto z następującą poprawką: w punkcie 4 b) po słowach „sprzeciwia się” dodano na żądanie p. Ministra Janiszewskiego słowa „temu dodatkowi oraz”.

Koniec posiedzenia o godz. 9-ej m. 40 wieczorem.

†IJPaderewski†

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 4 marca 1919 r. o godz. 6 wiecz[orem].
2. Rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu komisji dla kontroli zużytkowania i rozdziału gmachów państwowych²⁵⁸.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie eksmisji osób i instytucji zajmujących bez należytej podstawy prawnej pomieszczenia w gmachach państwowych²⁵⁹.
4. [Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o upoważnienie ministerstwa do obniżenia cen artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby].
5. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Instytutu Torfowego²⁶⁰.
6. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o utworzenie Urzędu Melioracji Rolnych²⁶¹.
7. Projekt Regulaminu Rady przy Głównym Urzędzie Likwidacyjnym²⁶².
8. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o przydzielenie urzędników²⁶³.

°[Załącznik] N° 1°

Porządek dzienny 40-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dn. 4 marca 1919 r. o godz. 6 wiecz[orem]

1. Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
2. Wniosek nagły w sprawie projektu etatów Departamentu Litewsko-Białoruskiego Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych.
3. Projekt rozporządzenia o utworzeniu Instytutu torfowego przy Min[isterstwie] Rolnictwa.
4. Wniosek w przedmiocie utworzenia Urzędu Melioracji Rolnych.
5. Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia norm ordynarii dla służby dworskiej.
6. Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa w sprawie sprzedaży drzewa z lasów rządowych po cenach ulgowych na odbudowę kraju.
7. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie kredytu dla szkół wyższych w Krakowie i Lwowie.

²⁵⁸ Nie publikuje się.

²⁵⁹ Nie publikuje się.

²⁶⁰ Nie publikuje się.

²⁶¹ Nie publikuje się.

²⁶² Nie publikuje się.

²⁶³ Nie publikuje się.

8. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie płac profesorów wyższych uczelni w Galicji.
9. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o utworzeniu Rady przy Gł[ównym] Urz[ędzie] Likwid[acyjnym].
10. Wniosek nagły Gł[ównego] Urz[ędu] Likwidac[yjnego] o przekazanie urzędników polskich w Wiedniu Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu.

°Załącznik do punktu 8 N° 4°

[Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o upoważnienie go do obniżenia cen artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby]

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Aprowizacji wnosi o uchwalenie następującego wniosku:

Treść wniosku

Rada Ministrów upoważnia p. Ministra Aprowizacji do obniżenia cen na artykuły spożywcze i pierwszej potrzeby °do nowych zbiorów 1919 r[.]° i uchwała na pokrycie strat z powyższego tytułu sumę Mk. 300 000 000 (trzystu milionów marek).

Motywy wniosku

Konieczność obniżenia cen na artykuły spożywcze i pierwszej potrzeby tzn. zasadnicze przecięcie panoszącej się orgii zwykowej we wszystkich dziedzinach życia ekonomicznego – musi być przeprowadzone choćby najradykałniejszymi środkami.

O normalnych stosunkach w zakresie opłat robocizny, najmu usług oraz w zakresie kalkulacji wszystkich bez wyjątku inwestycji publicznych – może być tylko mowa przy przecięciu błędnego koła ustawicznych zwyczajów cen, drogą obniżenia opłat za artykuły spożywcze i pierwszej potrzeby.

Poza przyczynami ogólniejszej natury są również i uwarunkowania specjalne. Wysokogatunkowa mąka amerykańska – niezbędna nam dla uniknięcia klęski głodu, musi być sprzedawana w granicach obecnych cen chleba kartkowego, w przeciwnym bowiem wypadku tj. w razie naznaczenia kosztów własnych, normy te staną się podstawą kalkulacji cen zboża w kraju, co stworzy nowe błędne koło zwyczajów opłat za ziemiopłody, a co za tym idzie i innych produktów, uniemożliwi ściągnięcie kontyngentów, wymusi skup zbóż przez państwo od producenta oczekującego dalszych podwyżek.

Niemniej poważnym argumentem jest tu również konieczność uniknięcia w okresie obecnego chaosu wszelkich zarządzeń, mogących ułatwić szerzenie się rewoltowych nastrojów. Zwyczajka cen na produkty pierwszej potrzeby wytworzyłaby

niezwalczalny nastrój, pchając najszerze warstwy po pochyłości destrukcyjnych zarządzeń.

Redukcja opłat za artykuły spożywcze i pierwszej potrzeby musi i winna postawić w warunkach, uniemożliwiających tak niezbędną nam państwowo-twórczą pracę we wszystkich dziedzinach budowy i odbudowy Polski.

Warszawa, dnia 1 marca 1919 r.

Minister Apropowizacji

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 6 marca 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Zdrowia Publicznego	p. Witold Chodźko
Szef Biura Prezydzialnego R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Generalny Komisarz Cywilny	p. Kolankowski
Zastępca Szefa Sztabu Generaln[ego]	p. płk [Stanisław] Haller
Szef Sekcji w Prezydium R.M.	p. Edward Lechowicz
Major Sztabu Generalnego	p. Stanisław Starzewski
Protokołuje:	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 30 wiecz[orem].

1. ^bZałącznik] N° 2^b Generalny Komisarz Cywilny p. dr Kolankowski przedstawia genezę objęcia kresów wschodnich i urzędzenia tam, na podstawie wyników narady, odbytej u Naczelnika Państwa dnia 14 lutego b.r., zarządu cywilnego, do którego ludność odnosi się przychylnie. Zniechęcenie ludności mogłoby nastąpić jednak, o ile by wojsko przeprowadzało na tym obszarze rekwizycje. Prosi o uchwalenie wniosków w sprawie: reorganizacji departamentu litewsko-ruskiego i przyznania kredytu w kwocie miesięcznie 1½ miliona marek dla instytucji centralnej i zarządu lokalnego, a ponadto ½ miliona na sądownictwo, ½ miliona na potrzeby sanitarne i 200 tysięcy marek na szkolnictwo, przy czym zaznacza, że pieniądze te będzie się starał zarząd zwrócić później z dochodów.

P. Minister English oświadcza się przeciw ilościom i kategoriom płacy urzędników i proponuje zmniejszenie projektowanej ilości urzędników przy obniżeniu stopni płacy, dalej powołanie – zwłaszcza do centrali – czasowo tylko i to urzędników, będących już na etacie innych Ministerstw, a wreszcie odłożenie ustalenia definitywnego budżetu na późniejszy czas.

P. Minister Janicki oświadcza się zasadniczo za projektowanym systemem administracji, zarzuca jednak, że z nim Departament dotąd nie porozumiewał się w kwestiach przyjmowanego personelu i spraw gospodarczych (np. sprawa Puszczu Białowieskiej, maszyn rolniczych itd.).

P. Minister Minkiewicz podnosi, że otrzymał pismo, aby zaniechać wszelkich poczynionych w sprawie aprowizacji kresów kroków, gdyż według oświadczenia delegata Głównego Kwatermistrzostwa na ten teren nie rozciąga się ingerencja żadnego z Ministerstw, a dalej że Departament osobno traktuje z Komisją Rządzącą i Naczelną Radą Ludową, władze wojskowe zaś zakupują po wygórowanych cenach produkty dla kresów, żądając uznania wydawanych przez siebie przepustek na zakup artykułów na terenie tutejszym. Tymczasem Ministerstwo Apropowizacji posiada tłuszcze dla tych ziem przeznaczone, tylko wysłać ich nie może, a trudno je też oddać do dyspozycji Komisarjatu Generalnego, ponieważ w przedstawionym budżecie nie ma przewidzianej żadnej sumy na zapłacenie za nie.

P. major Starzewski prostuje, że oświadczył tylko, iż cała administracja cywilna kresów spoczywa w rękach Generalnego Komisarza i przez niego Ministerstwa znosić się powinny, nie zaś, że Ministerstwa w ogóle żadnej ingerencji na ten obszar nie mają;

P. Szef Sekcji Kolankowski zaś wyjaśnia, że 2 b.m. wysłał do Ministerstwa Apropowizacji pismo z prośbą, by objęło aprowizację kresów we własny zarząd. Co do organizacji działu rolniczego, leśnego w ogóle gospodarczego zaznacza, że wszyscy urzędnicy Ministerstwa Rolnictwa w listopadzie 1918 tam wysłani, nadal na swych stanowiskach urzędują.

P. Minister Supiński wnosi, by rozstrzygnąć zasadniczo, jak ma być prowadzona administracja tymi ziemiami: czy okupacyjnie-wojskowo, czy też możliwie samorządnie. Wyrażą przy tym obawę, co do skutków tego pierwszego systemu np. w razie plebiscytu i dlatego sądzi, że powinna tam być zaprowadzona administracja normalna, jak gdyby odrębnego państwa, przy współudziale miejscowej ludności; Komisarzowi Generalnemu należałoby dodać z ramienia każdego ministerstwa urzędnika jako kierownika danego wydziału, który by w sprawach ogólnych zależał od Komisarza Generalnego, a fachowych od swego ministra. Nadto należałoby utrzymywać ściśle porozumienie z wojskiem, którego żądania winny być kierowane go władz cywilnych i tylko przez nie wykonywane. W takim razie jednak uważa za konieczne wysokie stopnie płacy i w ogóle dobre finansowe uposażenie tych urzędników.

P. Minister Hącia wspomina o fatalnych stosunkach co do pozostawionego przez władze okupacyjne majątku ruchomego: Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Brześciu napotyka na wielkie trudności, podczas gdy Żydzi otrzymują od władz wojskowych przepustki in blanco, zezwalające im na bezpłatny wywóz towarów stamtąd do Warszawy, gdzie je sprzedają po paskarskich cenach. Dodaje, że wartość towarów, obecnie jeszcze w składach w Brześciu się znajdujących, przekracza 1 miliard marek, a przy uporządkowaniu tych składów można by zająć dużo bezrobotnych. W tej sprawie nastąpiło porozumienie z p. Ministrem Spraw Wojskowych tej treści, że dla Brześcia zostanie mianowany przez naczelne dowództwo komendant fortecy jako najwyższa władza twierdzy, któremu będzie przydany reprezentant Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu oraz delegat Ministerstwa Spraw Wojskowych, z których każdy zajmować się będzie częścią majątku dla danego Ministerstwa należąca. Wreszcie porusza kwestję, komu ma podlegać ten departament, bo przydzielenie go do Ministerstwa Spraw Zagranicznych wywołuje u ludności kresów wielkie niezadowolenie.

P. pułkownik Haller wyjaśnia, że naczelne dowództwo nie ma zamiaru wprowadzać na kresach rządów okupacyjnych, czego dowód dało, godząc się od początku na administrację cywilną, a zastrzegając sobie tylko tyle wpływów, ile potrzeba, aby zapewnić porządek na tyłach armii; wpływ wojska jest więc ograniczony do minimum. W kwestii organizacyjnej oświadcza się za wnioskiem p. Ministra Supińskiego i zaznacza wreszcie, że naczelne dowództwo nie ma nic wspólnego z wydawaniem przepustek, o których była mowa.

P. Minister Leśniewski przyznaje, iż działy się nadużycia z przepustkami, lecz zapewnia, że wyda zarządzenia, by się już nie powtórzyły.

P. Prezydent Ministrów wskazuje na trudności administracji wobec konfliktu władz cywilnych z wojskowymi oraz na nadużycia i rabunki żołnierzy i prosi p. Szefa Sztabu Generalnego o jak najsurowszą dyscyplinę w wojsku. Zdaniem p. Prezydenta dążyć należy przede wszystkim do wyraźnego podziału władzy, a potem do prowadzenia administracji systemem samorządu ludności; powinny istnieć dwa urzędy centralne: jeden przy Prezydencie Ministrów, a drugi na ziemiach wschodnich, złożony z ludzi miejscowych.

P. Szef Sekcji Kolankowski oświadcza się również za wydzieleniem Departamentu z Ministerstwa Spraw Zagranicznych i wyjaśnia, że wszyscy komisarze miejscowi oprócz dwóch pochodzą z ludności miejscowej i mianowani byli na propozycję organizacji obywatelskiej, tak samo posady dwóch komisarzy pełnomocnych zajmują ludzie z kresów pochodzący.

P. Minister Wojciechowski opowiada się za wnioskiem p. Ministra Supińskiego i proponuje, aby generalny komisarz cywilny był ograniczony do administracji politycznej, resztą zaś by kierowali delegaci ministerstw, kontrolowani tylko przez Komisarza Generalnego odnośnie do przystosowania się do warunków kraju. Uważa też, że należałoby powołać jak najszybciej do życia czynnik samorządny,

a przy Generalnym Komisarzu utworzyć Radę Delegatów zainteresowanych Ministerstw celem rozstrzygnięcia kolegialnie spraw spornych.

P. Minister Łukasiewicz przedstawia, że sprawy szkolnictwa są już unormowane w powyższy właśnie sposób.

W rezultacie zdecydowano, że Departament dla spraw polskich ziem wschodnich ma przejść pod kompetencję p. Prezydenta Ministrów oraz że Komisarz Generalny przedstawi p. Prezydentowi nazwiska dwóch delegatów, którzy by zapoznali się ze stosunkami na kresach i po zbadaniu ich na miejscu przedłożyli szczegółowe sprawozdanie i wnioski. Aż do tego czasu odroczone uchwalenie etatu i budżetu Departamentu, na którego potrzeby za zgodą p. Ministra Skarbu uchwalono przyznać zaliczkę w kwocie 1½ miliona marek oraz żądane kredyty na potrzeby szkolnictwa, sądownictwa i wydatki sanitarne.

Co do zmiany organizacji administracji obiecuje p. Prezydent porozumieć się z Naczelnikiem Państwa, stwierdzając, że w każdym razie zamianowany zostanie komendant twierdzy w Brześciu, a Ministerstwo Apropowizacji prowadzić będzie we własnym zarządzie apropowizację kresów.

2. ^bZałącznik N° 3^b W sprawie nagłego wniosku p. Ministra Leśniewskiego co do delegowania do państw ententy misji celem zakupu artykułów wojskowych i żywności zgodzono się po dłuższej dyskusji na jej wysłanie jednak po uprzednim porozumieniu się w tej materii z misją międzysojuszniczą oraz z tym, że delegacja ma starać się o uzyskanie wszystkich artykułów na kredyt. Przy tej sposobności p. Minister Janicki zwraca uwagę na katastrofalny brak koni w kraju, zwłaszcza w większej własności, i prosi o sprowadzenie z zagranicy znaczniejszej ilości koni, a p. Minister Minkiewicz prosi o powołanie do delegacji przedstawiciela Ministerstwa Apropowizacji.

3. P. Minister English zali się na burzenie z polecenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu ścian w biurze warszawskiego Zarządu Skarbowego, przydzielonym Ministerstwu Przemysłu i Handlu, lecz jeszcze nie opróżnionym – i wobec milionowych wartości, jakie się w tym lokalu mieszczą, wnosi o wydanie nakazu natychmiastowego wstrzymania tych robót. Wniosek przyjęto.

4. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę rozbioru cerkwi na Placu Saskim²⁶⁴, a p. Minister Wojciechowski sprawę domu Staszycza²⁶⁵. Po dyskusji zgodzono się, że p. Minister Rolnictwa przedstawi co do soboru wniosek nagły Sejmowi Ustawodawczemu.

²⁶⁴ Sobór św. Aleksandra Newskiego, zbudowany przez władze carskie w latach 1894–1912, po długich dyskusjach został ostatecznie rozebrany w latach 1924–1926. Zob. protokół posiedzenia Rady Ministrów z 30 maja 1919 r.

²⁶⁵ Pałac Staszica, wzniesiony w latach 1820–1823 u zbiegu ul. Nowy Świat i Krakowskie Przedmieście w Warszawie w inicjatywy Stanisława Staszica z przeznaczeniem na siedzibę Królewskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W 1919 r. ulokowano w nim Państwowy Instytut Geologiczny (obecnie siedziba Polskiej Akademii Nauk).

Po wyznaczeniu następnego posiedzenia na dzień 7 marca b.r. godz. 5-ą po południu zakończono obrady o godz. 11-ej m. 30 wieczorem.
fJJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 marca 1919 r. o godz. 8 wieczorem.
2. [Wnioski Departamentu Litewsko-Białoruskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie reorganizacji departamentu i wprowadzenia administracji cywilno-wojskowej oraz kredytów na powyższe cele].
3. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o wydelegowanie do państw koalicji misji zakupowej].

[Załącznik] °N° 1°

Porządek dzienny 41-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 6 marca 1919 r. o godz. 8 wieczorem

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Sprawa administracji kresów wschodnich.
3. Projekt Statutu normalnego stowarzyszeń budowlanych.
4. Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia norm ordynarii dla służby dworskiej.
5. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie kredytu dla szkół wyższych w Królestwie i we Lwowie.
6. Wniosek Min[[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie płac profesorów wyższych uczelni w Galicji.
7. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie zasiłku drożyznianego dla nauczycielstwa.
8. Wniosek nagły Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie kredytu 5 milionów marek.

[Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie reorganizacji Departamentu Litewsko-Białoruskiego MSZ i wprowadzenia administracji cywilno-wojskowej]

WNIOSEK MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH KOMISARJATU GENERALNEGO KRESÓW WSCHODNICH W SPRAWIE ORGANIZACJI KOMISARJATU, WPROWADZENIA ADMINISTRACJI CYWILNEJ NA PRZESTRZENIACH NA WSCHÓD OD GRANICY KRÓLESTWA KONGRESOWEGO I PRYZWOLENIA NA TEN CEL KREDYTU/ ZALICZKI

Ministerstwo Spraw zagranicznych – Komisariat Generalny Kresów Wschodnich stawia wniosek – Rada Ministrów raczy uchwalić:

I) Powiększenie etatu urzędników i personelu pomocniczego Departamentu (jak załączony schemat i projekt)

II) Kredyt na cele powiększenia etatu urzędników i wprowadzenie cywilnej administracji (w obrębie zarządu wojskowego) na przestrzeni na wschód od granic byłego Królestwa Kongresowego w kwocie jak załączony budżet

UZASADNIENIE

Obejmując na mocy dekretu Naczelnika Państwa z dn. 8 lutego b.r. (ogłoszonego w n[umerze] 39 Monitora) oraz dekretu Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich z dnia 19 lutego 1919 r. nr Szt[abu] Gen[eralnego] 966/IV. (cywilną administrację) w obrębie zarządu wojskowego (na przestrzeniach na wschód od granicy byłego Królestwa Kongresowego) Departament Litewsko-Białoruski zmuszony jest do powiększenia znacznie swego etatu stosownie do wzmożonego zakresu swych czynności. W dn. dzisiejszym (15 lutego 1919 r.) w obręb działalności Departamentu wschodzą już z tego tytułu wszystkie sprawy na przestrzeniach następujących powiatów:

- a) na Wołyniu powiaty:
 - 1) Włodzimierz Wołyński
 - 2) Kowel
 - 3) Łuck
- b) na Litwie powiaty:
 - 4) Brześć Litewski
 - 5) Próżany
 - 6) Kobryń
 - 7) część Słonima
 - 8) Wołkowysk
 - 9) Bielsk
 - 10) Białystok

W najbliższej przyszłości obejmie Departament zarządy powiatów

11) Sokółka

12) Grodno

W związku z prowadzeniem powyższej administracji cywilnej zachodzi potrzeba otwarcia odpowiedniego kredytu na pokrycie

a) wydatków Komisariatu Generalnego, jak instalacji centralnej miesięcznie	Mk 133 300
b) wydatków administracji lokalnej miesięcznie	Mk 491 175
c) wydatków jednorazowych	Mk 310 500
d) wydatków zmiennych	<u>Mk 525 000</u>
Łącznie	Mk 1 459 975

Ewentualnie przyznane kredyty na cel powyższy mogą być zwrócone Skarbowi Państwa Polskiego stopniowo w miarę uzyskania dochodów z tych ziem, przy czym zaznacza się, że administrację skarbową prowadziłyby Ministerstwo Spraw Skarbu w Warszawie we własnym zarządzie w porozumieniu i na rachunek Departamentu.

Warszawa dn. 15 lutego 1919 r.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

5 załączników

^cwz^c ^fL. Kolankowski^f

^cKomisarz generalny^c

Wniesiono na Radę Ministrów w dn. ...

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

^cZałącznik do punktu 2 N° 3^c

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o wydelegowanie misji zakupowej do państw koalicji]

6 marca 1919 r.

Do Rady Ministrów

Ministerstwo Spraw Wojskowych wnosi o uchwalenie następującego:

WNIOSEK NAGŁY

I. Wydelegować do Państw koalicyjnych Misję, składającą się z przedstawicieli Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych], Min[isterstwa] Skarbu, M[inisterstwa] Spr[aw] Zewn[ętrznych], M[inisterstwa] Przemysłu i Handlu, w celach zakupu niezbędnych dla 100 000 żołnierzy i 35 000 koni Armii Polskiej, artykułów wojennych i żywności.

- II. Otworzyć Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych] dodatkowy kredyt w sumie 575 milionów marek, dla nabycia przez Misję przedmiotów, wskazanych w p. I-ym.
- III. Zatwierdzić instrukcję, określającą zakres działania tejże Misji.

MOTYWY

Wiadomym jest, że dla Wojska potrzebnego wyekwipowania i uzbrojenia, także i koni w Polsce nabyć nie można.

Ponieważ te potrzeby nie cierpią zwłoki, więc jest koniecznym zakupić zapotrzebowania wyekwipowania armii 100 000 żołnierzy natychmiast przez poszczególną Misję w krajach Koalicji, tam na miejscu.

Zapotrzebowania te obejmują:

1. Bieliznę, umundurowanie, buty, rynsztunek, hełmy, sienniki, koce, piekarnie, kuchnie polowe, potem uzupełnienie żywności na 3 miesiące, uprząż, siodła itd. 170 000 000 Mk.

2. Broń i amunicję 275 000 000 Mk.

3. Telefony, telegramy, radium, reflektory i oświetlenie elektryczne polowe 30 000 000 [Mk.] samoloty i balony 20 000 000 Mk. automobile bojowe, ciężarowe i osobowe, części zapasowe 40 000 000 Mk., także narzędzia 15 000 000 Mk. kolejnictwo obrabiarki 10 000 000 Mk.

4. Środki sanitarne i opatrunkowe 57 000 000 Mk.

5. Na kupno koni 33 000 000 Mk.

Razem okrągłe 650 000 000 Mk.

W celu pierwszego najpilniejszego zasobowania materialnego jeszcze w marcu 100 000 nowo zaciągniętego żołnierza, wyekwipowania jednostek bojowych i zaprowiantowania na jeden miesiąc potrzeba 530 000 000 (pięćset trzydzieści milionów). Z tego będą pokryte z zatwierzonego budżetu Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych] na cały rok 150 000 000 marek, to znaczy półrocznie 75 000 000 Mk., więc zmniejsza się dodatkowe powyższe zapotrzebowanie 650 000 000 Mk. o sumę 75 milionów marek.

Natychmiastowe wysłanie tej Misji do Paryża w celu zakupu tych niezbędnych potrzeb nie cierpi dalszej zwłoki.

Skład tej misji jest następujący: Min[isterstwo] Spr[aw] Wojsk[owych] 6 oficerów, Min[isterstwa] Spr[aw] Zewn[ętrznych], Skarbu, Przem[ysłu] i Handlu po jednym, tj. razem 9 członków. Instrukcję dla tej Misji zechce Rada Ministrów zatwierdzić, by w tak ważnej sprawie Misja miała wskazówki i by władze nasze mogły na Misję bezustanny wpływ wywierać i być każdej chwili powiadomionymi o działalności Misji.

Minister Spraw Wojskowych
generał porucznik

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1919 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.
Prezydent Ministrów

Ministerstwo Spraw Wojskowych
III) poufne

INSTRUKCJA
dla Polskiej Misji Wojskowej

1

Ministerium Spraw Wojskowych Rządu Polskiego deleguje Misję Wojskową do Paryża, w celu poczynienia zakupów rozmaitych materiałów we Francji (ewentualnie w Belgii, Anglii, Włoszech i Ameryce) celem kompletnego zaopatrzenia Wojska Polskiego.

2

W skład Misji wchodzi przedstawiciele Departamentu Gospodarczego, Artyleryjskiego, Technicznego i Sanitarnego M[inisterstwa] S[praw] W[ojskowych] oraz przedstawiciele Ministerium Skarbu, Spraw Zagranicznych, ^aHandlu i Przemysłu^a i jeden oficer rachunkowy.

3

Członków Wojskowych Misji mianuje Ministerstwo Spraw Wojskowych, członków cywilnych odnośni Ministrowie.

Prezesem jest rangą najstarszy oficer.

4

Przy Misji funkcjonuje kancelaria, kierowana przez Prezesa, a prowadzona przez oficera rachunkowego.

5

Misja pełni swe funkcje i samodzielnie pod kierownictwem Prezesa utrzymuje kontakt z Ministerium Spraw Wojskowych za pomocą listów, telegramów, radiotelegrafu lub specjalnych kurierów.

6

Dla wypełnienia swych zadań, Misja tworzy podkomisje:

Podkomisję ZAKUPÓW I ODBIORCZĄ, złożoną z Prezesa, przedstawiciela Skarbu, Handlu i Przemysłu i przedstawiciela odpowiedniego Departamentu M[inisterstwa] S[praw] W[ojskowych].

Podkomisję ROZRACHUNKOWĄ, złożoną z Prezesa, przedstawiciela Skarbu, Handlu i Przemysłu.

Podkomisję PRZEWOZOWĄ, złożoną z Prezesa, przedstawiciela Skarbu i Spraw Zagranicznych.

Podkomisję KASOWĄ złożoną z Prezesa, przedstawiciela Skarbu i oficera rozrachunkowego.

W razie potrzeby innych czynników, np. specjalistów technicznych, przewozowych itd. ma Prezes zawczasu zwrócić się o przydzielenie takowych w pierwszej linii do Władz Polskich cywilnych i wojskowych w Paryżu, w drugiej linii do Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych].

7

Korespondencja Misji winna być podpisywana przez Prezesa i jednego z członków Misji, umowy z rządami koalicyjnymi przez cały komplet Misji, kontrakty i umowy z instytucjami, lub też z osobami prywatnymi przez Prezesa Misji, delegata Ministerium Skarbu, Ministerstwa Spraw Zewnętrznych i członków odpowiednich podkomisji.

8

Misja ma obowiązek poczynić zakupy dla Wojska Polskiego artykułów umundurowania, amunicji, broni, taborów, koni i wszelkich technicznych artykułów, jak to: samochodów, samolotów, różnych narzędzi etc., w ogólnych rozmiarach ustalonych przez wykazy zatwierdzone przez M[inisterstwo] S[praw] W[ojkowych].

Należy starać się zakupić dobre i niedrogie przedmioty.

W wykazach podane ceny są tylko wskazówkami dla Misji, one nie obowiązują Misję i nie upoważniają, w razie gdyby przedmioty taniej nabyć można, kupować większych ilości bez odpowiedniego zezwolenia Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych].

Niezależnie od artykułów gotowych, Misja zbada i poczyni zakupy surowców dla wytworów wojennych na fabrykach w Kraju, zasięgnąwszy poprzednio decyzji M[inisterstwa] S[praw] W[ojkowych].

9

Dla wypełnienia swego zadania Misja jest upoważniona w imieniu rządu polskiego wchodzić w porozumienie z Rządem francuskim (ewentualnie włoskim, angielskim, amerykańskim i belgijskim) i zawierać z tymi umowy w celu zakupów i wszelkiego rodzaju zaopatrzenia dla Armii Polskiej, jak również zawierać w tym względzie należyte zobowiązania finansowe.

W tym celu Misja jest upoważniona wchodzić w porozumienie z Naczelnym Dowództwem W.P. we Francji względnie z ^aN.K.P.^{a266} w Paryżu.

²⁶⁶ Chodzi o Komitet Narodowy Polski.

10

Przed zakupami, przewyższającymi preliminarz budżetowy, poza zawieraniem dotyczących kontraktów umów z rządami Francji (Anglii, Ameryki, Włoch i Belgii), jak również z poważnymi dostawcami i instytucjami – należy osiągnąć zezwolenie M[inisterstwa] S[praw] W[ojskowych], gdyż to Min[isterstwo] musi mieć pokrycie na wydatki przekraczające preliminarz.

11

1) Misja przyjmuje zakupione artykuły wojenne sama, lub przy udziale odpowiednich urzędów wojsk francuskich lub Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich we Francji.

2) Misja załatwia operacje finansowe w porozumieniu się z rządem francuskim, na mocy poprzedniej umowy.

3) Misja wysyła zakupione artykuły według wskazówek i w porozumieniu z rządem francuskim.

12

Misja przebywa w Paryżu, a w celu zakupów może delegować swych przedstawicieli do innych miast Francji, a w razie potrzeby i do Anglii, Włoch i Belgii.

Pomieszczenie kancelarii i mieszkania członków Misji należy zaraz po przybyciu do Paryża meldować Ministerstwu Spraw Wojskowych, a także należy każdą zmianę meldować temuż Ministerstwu.

Zaraz przybyciu do Paryża ma się Misja przedstawić u N.K.P. i u Nacz[elnego] Dow[ództwa] W.P. we Francji, u rządu francuskiego i u odnośnych przedstawicielstw Rządów Anglii, Włoch, Ameryki i Belgii.

13

Misja sama poczyni starania przez odnośne francuskie władze o uzyskanie tonażu do Gdańska lub przewiezienia zakupionych materiałów koleją do kraju.

14

Co tydzień Misja wysyła do M[inisterstwa] S[praw] W[ojskowych] raporty o swojej czynności, w których detalicznie musi być wymieniono: ilość zakupionych artykułów, miejsce zakupu i ceny.

15

Misja otrzymuje następujące pobory od Komisji Kasowej Misji.

a) Za podróż z Warszawy do Paryża i na powrót urzędnikom i oficerom po 1000 Fr. w każdą stronę.

b) Na wydatki osobiste dla urzędników i oficerów po 100 Fr.

c) Na podróże w obrębie Francji i do Belgii, Włoch i Anglii płaci Rząd za bilet 1-ej klasy, resztę wydatków powinny być pokryte z powyższych diet.

d) Na wynajęcie lokalu, utrzymanie kancelarii i inne małe wydatki udziela się zaliczkę 40 000 Fr. na rozliczenie miesięczne, przy czym każdego 15-go żąda się uzupełnienia na przyszły miesiąc.

Warszawa dnia 6 marca 1919 r.
Ministerstwo Spraw Wojskowych

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
42-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 7 marca 1919 r.

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni ²⁶⁷ :	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Kierownik Ministerstwa Kolei	p. Julian Eberhardt
Szef Biura Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 po południu.

1. ^bZałącznik] N° 1^b P. Minister Wojciechowski referuje projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie zniesienia Komisji Rządzącej dla Galicji i mianowania Generalnego Delegata Rządu Polskiego dla administracji Galicji.

W dyskusji p. Minister Janiszewski wskazuje na trudność likwidacji Wydziału Krajowego, gdyż Marszałek żąda w tym celu uchwały Sejmu i zlikwidowania Wydziału od razu. Ministerstwo Zdrowia Publicznego zamierza wziąć lekarzy okręgowych na etat rządowy, a tak samo jednego z urzędników szpitalnictwa, który będzie tym działem nadal jako urzędnik państwowy kierował. Urzędnicy Departamentu Sanitarnego Namiestnictwa mają być rozdzieleni na dwa dyrektoriaty sanitarne.

Dalej większość pp. Ministrów wypowiada się przeciw tworzeniu rady przybocznej z członków stronnictw politycznych złożonej tudzież przeciw

²⁶⁷ Z treści protokołu wynika, że w obradach brał udział niewymieniony tu minister Łukasiewicz.

projektowanym jej kompetencjom, a p. Minister Minkiewicz ponadto przeciw ustanawianiu kolejności co do przejmowania administracji jako też przeciw stylizacji punktu 7-go projektu, tudzież przeciw ewent[ualnie] desygnowaniu delegatów M[inister]stw przez kluby sejmowe lub stronnictwa.

P. Minister Łukasiewicz zwraca uwagę, że PKL oraz Komitet Rządzący jeszcze wciąż istnieją obok Komisji Rządzącej, wyraża więc obawę, że skoro tworzy się nowe ciało, to będą w Galicji istniały aż cztery instytucje naczelne; a p. Minister Iwanowski proponuje, by zacząć od wyjaśnienia kwestii budżetowej, bo bez tego trudno przejmować administrację.

P. Wiceminister Wróblewski zauważa co do Wydziału Krajowego, że można na ustawy austriackie nie zważać w tym wypadku, a delegat rządu zresztą w krótkim czasie po objęciu urzędowania zorientuje się, czy sprawa ta da się załatwić bez Sejmu, albo też przygotuje odpowiedni wniosek na Sejm. Odnośnie do zarzutów przeciw projektowi podniesionych wskazuje, że chodzi o stworzenie czegoś całkiem prowizorycznego oraz o szybki krok wobec faktu, że ogólny stan administracji w Galicji pogarsza się z dnia na dzień, wreszcie że projekt jest wynikiem rokowań z posłami, których ignorować nie można.

P. Minister English zapowiada, że zdecydował się jak najrychlej przejść skarbowość w Galicji.

Przedstawiony projekt uchwały Rady Ministrów przyjęto z następującymi w toku dyskusji zaproponowanymi zmianami:

a) w punkcie 3-im dodano po słowie „kontrolę” słowa „nieprzejętych dotąd przez Rząd”, a po słowie „delegatem” słowa „a mianowicie: Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Apropowizacji, Ministerstwo Robót Publicznych oraz Ministerstwo Sztuki i Kultury po jednym, a Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu dwóch”, skreślono zaś na końcu słowa „i Radę Przyboczną”,

b) w punkcie 4-ym dodano po słowie „będzie” słowa „jako organ opiniodawczy”,

c) w punkcie 5-ym skreślono słowa „przy pomocy Rady Przybocznej”,

d) w punkcie 6-ym dodano na początku słowo „Dalsze”, a zastąpiono słowa „w porozumieniu z Generalnym Delegatem i Radą Przyboczną” słowami „na skutek decyzji Rady Ministrów”, wreszcie dodano po słowie „zakończone” słowo „najdalej”,

e) punkt 7 skreślono, wstawiając w jego miejsce następujące postanowienie: „Z chwilą objęcia urzędowania przez Generalnego Delegata Rządu Polska Komisja Likwidacyjna oraz Komisja Rządząca przestają istnieć”.

2. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Leśniewskiego w sprawie wydelegowania do Paryża reprezentantów Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spraw Wojskowych dla wzięcia udziału w pracach Biura Kongresowego.

3. P. Minister Wróblewski zwraca uwagę, że Naczelna Rada Ludowa zamierza wysłać do Paryża delegację celem zakupu artykułów dla wojska, podobnie jak

to ma na celu misja na poprzednim posiedzeniu uchwalona. W sprawie tej Rada Ministrów postanowiła zakomunikować Naczelnej Radzie Ludowej, że uważa za niedopuszczalne wysyłanie delegacji do Paryża bez porozumienia się wprzód z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

4. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Leśniewskiego w sprawie powołania do służby czynnej wojskowej lekarzy w wieku do 42 lat.

5. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek p. Ministra Łukasiewicza w sprawie nadzwyczajnych kredytów dla szkół wyższych w Krakowie i Lwowie, redukując ich wysokość, zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu, do kwoty 850 000 koron.

Koniec posiedzenia o godz. 7 min[ut] 45 wieczór.

†JJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wycofanie wniesionego do Sejmu statutu Komisji Rządzącej dla Galicji i powołanie Kazimierza Gałęckiego na Generalnego Delegata Rządu dla Galicji].
2. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o wydelegowanie misji przedstawicieli Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spraw Wojskowych do udziału w pracach Biura Kongresowego w Paryżu]²⁶⁸.
3. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o powołanie do służby czynnej lekarzy do 42. roku życia]²⁶⁹.
4. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie nadzwyczajnych kredytów dla uczelni wyższych w Krakowie i Lwowie]²⁷⁰.

^cZałącznik do punktu 1 N° 1^c

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wycofanie wniesionego do Sejmu statutu Komisji rządzącej dla Galicji i powołanie Kazimierza Gałęckiego na Generalnego Delegata Rządu dla Galicji]

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Rada Ministrów postanawia:

1) Wycofać wniesiony do sejmu statut Komisji Rządzącej dla Galicji (Dziennik Praw Nr 7, poz. 106)

²⁶⁸ Nie publikuje się.

²⁶⁹ Nie publikuje się.

²⁷⁰ Nie publikuje się.

2) Przedłożyć Naczelnikowi Państwa do mianowania p. d[okto]ra Kazimierza Gałęckiego Generalnym Delegatem Rządu na Galicję z II-gą kategorią płacy.

3) Generalny Delegat Rządu posiadać będzie w zakresie administracji politycznej te same uprawnienia, które przysługiwały dawniej Namiestnikowi Galicji oraz ogólne kierownictwo i kontrolę ^cnieprzejętych dotąd przez rząd^c działów administracji, dla których właściwe Ministerstwa ustanowią swoich delegatów w porozumieniu z Generalnym Delegatem, ^ca mianowicie M[inister]stwa Rolnictwa, M[inister]stwa Aprop[izacji], Min[isterstwa] Rob[ót] Publ[icznych] oraz M[inister]stwa Poczty i Tel[egrafów] po 1-m, a M[inister]stwa Przem[ysłu] i H[andlu] dwóch^c.

4) Generalnemu Delegatowi przydana będzie ^cjako organ opiniodawczy^c Rada przyboczna, złożona z 12 członków wyznaczonych przez stronnictwa, reprezentowane w Sejmie przez posłów z Galicji.

5) Generalny Delegat, ^hprzy pomocy Rady Przybocznej^h przeprowadzi złączenie agend poszczególnych władz samorządnych i państwowych w myśl wskazówek rządu oraz likwidację Krajowego urzędu odbudowy Centrali i podobnych zakładów. Z czynności swoich Generalny Delegat przedkładać będzie rządowi miesięczne sprawozdania.

6) ^cDalsze^c obejmowanie administracji Galicji przez właściwe Ministerstwa następować będzie ^hw porozumieniu z generalnym Delegatem i Radą Przyboczną^h ^cna skutek decyzji Rady Ministrów^c i winno być zakończone ^cnajdalej^c do dnia 1 lipca 1919 r.

7) ^hZe względu na stosunki wojenne uniemożliwiające sprawne kierowanie administracją ze Lwowa tymczasową siedzibą Generalnego Delegata będzie Kraków^h

^c7) Z chwilą objęcia urzędowania przez Generalnego Delegata Rządu Polska Komisja Likwidacyjna oraz Komisja Rządząca przestają istnieć^c

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
43-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 10 marca 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. Józef Leśniewski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] R.M.	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Robót Publ[icznych]	p. Jakimowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 5-ej min[ut] 30 po południu.

1. Protokoły 40-go i 41-go posiedzeń Rady Ministrów w dniach 4-go i 6-go marca b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Prezydent Ministrów komunikuje z depezy, otrzymanej od Komitetu Narodowego w Paryżu, a donoszącej mu o zamówieniu bielizny i innych artykułów dla wojska polskiego na sumę 5 milionów franków. Przedmioty te można by nabyć na dogodnych warunkach, bo za weksle skarbowe, odnawialne co trzy lata.

Na wniosek p. Prezydenta Ministrów postanowiono potrzebny na ten cel kredyt przyznać Ministerstwu Spraw Wojskowych i upoważnić do zawarcia odnośnej umowy Pana Zygmunta Chamca. Załatwienie tej sprawy przekazano Min[isterstwu] Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu.

3. Na zapytanie p. Ministra Hąci udziela p. Prezydent Ministrów poufnych wyjaśnień o rezultatach swej podróży do Poznania i o krokach, poczynionych u misji koalicyjnej w celu przyniesienia pomocy zagrożonemu frontowi lwowskiemu.

4. P. Minister Spraw Wojskowych prosi o rozpatrzenie na najbliższym posiedzeniu projektu ustaw o zniesieniu wolnego handlu płótnem i wyrobami bawełnianymi oraz o dostarczaniu kwater dla wojska.

P. Podsekretarz Stanu Byrka zwraca uwagę, że zamiast pierwszego z tych projektów należałoby wnieść projekt ustawy ogólniejszej, a mianowicie o świadczeniach wojennych.

P. Minister Hącia podnosi, że przed wniesieniem omawianego projektu na Radę Ministrów Min[isterstwo] Spraw Wojskowych winno było uprzednio porozumieć się z Min[isterstwem] Przemysłu i Handlu.

5. P. Minister Spraw Wojskowych porusza sprawę przyjęcia na etat państwa polskiego armii gen. Hallera, a mianowicie uzasadnia potrzebę złożenia odnośnego oświadczenia wobec państw koalicyjnych. P. Podsekretarz Stanu Byrka, przyznając, że sprawa ta będzie musiała być rozstrzygniętą w duchu wywodów p. Ministra Leśniewskiego, prosi o odroczenie decyzji w tej mierze gdyż nie jest ona na razie nagłą.

6. Zatwierdzono przedstawiony przez Min[isterstwo] Robót Publicznych projekt statutu normalnego stowarzyszeń budowlanych z następującymi zmianami:

- a) w art. 11 słowo „procentowych” zastępuje się słowem „państwowych”,
- b) art. 46 skreśla się,
- c) w art. 62 liczbę „8%” zastępuje się liczbą „6%”.

Nadto na wniosek p. Ministra Zdrowia Publicznego przyjęto następujące zastrzeżenie: „Ministerstwo Zdrowia Publicznego otrzymało statut stowarzyszenia budowlanego dopiero dnia 10 marca o godz. 4 po południu; z tego powodu nie może ono wydać w tej sprawie żadnego zdania, ale zastrzega się, że wobec wygotowywania projektu ustawy o funduszu mieszkaniowym należałoby zbadać, czy w tym statucie nie będzie sprzeczności z wyz[ej] wymienioną ustawą. Min[isterstwo] Zdrowia Publicznego proponuje ażeby statut ten uważać za przyjęty, jeżeli po zbadaniu go nie zgłosi ono do dwóch dni sprzeciwu – w tym wypadku sprawa wróci na posiedzenie Rady Ministrów”.

7^b Załącznik N° 3^b P. Minister Aprowizacji cofa wniosek w sprawie ustalenia norm ordynarii dla służby dworskiej wobec załatwienia już tej sprawy w drodze porozumienia międzyministerialnego.

8. P. Prezydent Ministrów zapytuje p. Min[istra] Aprowizacji, jak rozwija się akcja zaopatrywania ludności w artykuły pierwszej potrzeby z transportów amerykańskich i obniżania cen na nie. P. Minister Minkiewicz komunikuje, że cena mąki amerykańskiej została ustalona na 80 fen. za funt. Jeżeli zostaną zakupione wszystkie zamówione transporty tej mąki, to skarb Państwa będzie musiał dopłacić z tego tytułu około 117 milionów marek z przeznaczonych

na ten cel 300 milionów marek. P. Minister spodziewa się jednak, że, ponieważ za te produkty nie trzeba będzie płacić zaraz, przeto w razie wprowadzenia waluty polskiej deficyt ten znacznie się zmniejszy. Tłuszcze będą sprzedawane po cenie kosztów własnych i obniżać tej ceny nie ma potrzeby. Nadto specjalnie, jeśli chodzi o ludność robotniczą i bezrobotną, Min[isterstwo] Aprowizacji nosi się z zamiarem sprzedawania jej tych produktów po cenach jeszcze niższych. Co do tego toczą się jeszcze pertraktacje z Min[isterstwem] Przemysłu i Handlu. Ewentualne straty stąd płynące pokryje się również z owych 300 milionów marek. W sprawie tej zgłoszony będzie w swoim czasie konkretny wniosek.

9. W związku z tą sprawą p. Minister Aprowizacji komunikuje, że zwraca się do niego ciągle szereg instytucji dobroczynnych o wydawanie im bezpłatnie produktów z transportów amerykańskich, Min[isterstwo] Aprowizacji nie może jednak tego czynić, nie mając upoważnienia od Rady Ministrów. Upoważnienie takie byłoby tym bardziej konieczne, że członkowie misji koalicyjnej wyrażają swoje zdziwienie z tego powodu, iż instytucje dobroczynne nie korzystają dotąd ze wspomnianych transportów.

P. Minister Zdrowia Publicznego oświadcza gotowość ujęcia w swoje ręce akcji zaopatrywania w powyższe artykuły szpitali i instytucji opiekujących się dziećmi, wobec czego powzięto następującą uchwałę: „Rada Ministrów upoważnia p. Ministra Aprowizacji do wydania Ministerstwu Zdrowia Publicznego artykułów pierwszej potrzeby dla dzieci i aprowizacji szpitali do wysokości 10 milionów marek, które mają zostać odliczone z 300 mili[onów] marek, przeznaczonych na obniżanie cen artykułów pierwszej potrzeby”.

Równocześnie polecono Min[isterstwu] Zdrowia Publicznego porozumieć się w tej sprawie z Min[isterstwem] Pracy i O.S., pod którego pieczęcią znajdują się wszelkie inne instytucje dobroczynne, w celu ujednostajnienia tej akcji i przeprowadzenia odpowiedniej kontroli nad subwencjonowanymi w ten sposób instytucjami.

10. P. Prezydent Ministrów podnosi, że także wojskowe szpitale nie korzystają z transportów amerykańskich, co również wywołuje zdziwienie członków misji koalicyjnej. P. Minister Minkiewicz oświadcza, że z transportów tych intendentura wojskowa korzysta, a dalsze ich użycie nie podlega jego kontroli.

Postanowiono, by Min[isterstwo] Aprowizacji zawiadomiło Min[isterstwo] Spraw Wojskowych, że intendentura wojskowa otrzymuje od niego w ilościach przez siebie żądanych mąkę i inne produkty z transportów amerykańskich, a pomimo to wedle dochodzących do Min[isterstwa] Aprowizacji wieści nie wpłynęło to na poprawę wiktów w szpitalach wojskowych.

11. P. Minister Hącia daje wyjaśnienia o przywiezionych do Warszawy transportach pomarańczy pomimo, iż Ministerstwo Przemysłu i Handlu odnośnego pozwolenia na przywóz ich z zagranicy nie udzieliło.

12. ^bZałącznik N° 4^b P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych referuje sprawę statutu Związku pracowników kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Z chwilą usunięcia okupantów Związek ten powstał samorzutnie i opracował projekt statutu, który jednak dotąd przez władzę państwową zatwierdzony nie został. Projekt ten, wzorowany głównie na statucie podobnego związku kolejarzy rosyjskich z czasów Kiereńskiego, ulegał następnie w toku rokowań Min[isterstwa] Kolei Żelaznych z zarządem Związku licznym modyfikacjom, dzięki którym stracił on w znacznej mierze swój skrajny charakter. Również uległ zmianie projektowany pierwotnie zakres działania związku. Gdy początkowo projektowano, że obejmie on swą działalnością całą Polskę, obecnie okazało się, że jest to niewykonalne, gdyż zarówno część kolejarzy galicyjskich, jak i kolejarze w Wielkopolsce nie zdradzają chęci zlikwidowania swych dzielnicowych związków. Statut związku kolejarzy galicyjskich obejmujący co prawda tylko wyższe kategorie pracowników kolejowych, został nawet zatwierdzony przez Komisję Rządzącą i w ten sposób nabrał mocy prawnej. Min[isterstwo] Kolei Żelaznych uważa przeto, że zatarcie odrębności dzielnicowych w drodze utworzenia ogólnego związku zawodowego kolejarzy polskich jest niemożliwe, i proponuje inną drogę, a mianowicie tworzenie odrębnych związków dla poszczególnych dyrekcji kolejowych, które to związki mogłyby ewentualnie utworzyć związek związków, względnie porozumiewać się za pomocą zjazdów. W takim razie należałoby zatwierdzić statut normalny dla związków zawodowych kolejarzy, w ramach którego poszczególne związki mogłyby wprowadzać pewne odrębności. Przedłożony Radzie Ministrów projekt jest pomyślany właśnie jako projekt takiego statutu normalnego, którego szczegółowego rozpatrzenia Min[isterstwo] Kolei Żelaznych na razie się nie domaga, prosi jednak o aprobatę swego powyżej naszkicowanego planu i o zatwierdzenie tego projektu – ewentualnie z pewnymi mającymi się doń wprowadzić zmianami – na jednym z najbliższych posiedzeń Rady Ministrów.

P. Minister Wojciechowski podnosi, że projekt ten winien być przede wszystkim uzgodniony z dekretem o pracowniczych związkach zawodowych, zawierający normy ogólne dla wszystkich związków zawodowych, a nadto przesłany do zaopiniowania Min[isterstwu] Pracy i O.S.

Powyższe oświadczenia pp. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelaznych i Ministra Spraw Wewnętrznych przyjęto do wiadomości i polecono Min[isterstwu] Kolei Żelaznych w ich myśl postąpić.

13. P. Minister Linde zapytuje, czy pracownicy kolejowi uważani są za urzędników, względnie pracowników państwowych, czy też za urzędników, względnie pracowników instytucji państwowej.

P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych wyjaśnia, że na kolejach tutejszych przyjęty jest podział na funkcjonariuszy urzędujących i pracujących, przy czym do pierwszej kategorii zalicza się wszystkich funkcjonariuszy, którzy bez względu na wysokość zajmowanego stanowiska posiadają specjalne kwalifikacje do służby kolejowej i muszą postępować w myśl instrukcji służbowych (na p[rzykład] także dróżnicy) zaś zajęcia pracujących nie są tak ściśle związane

z kolejnictwem (na przykład pracownicy warsztatów kolejowych). Funkcjonariusze urzędujący zaliczają się do urzędników względnie pracowników państwowych, funkcjonariusze pracujący charakteru urzędowego nie posiadają.

14. ^bZałącznik N° 5^b P. Minister Hącia referuje wniosek o kredyt 5 milionów marek na prowadzenie przedsiębiorstw, znajdujących się pod przymusowym zarządem państwowym.

W dyskusji, która się nad tym wnioskiem rozwinęła, p. Prezydent Ministrów zastrzegł się przeciwko sekwestrowaniu przedsiębiorstw, nienależących do poddanych państw wrogich. P. Minister Wojciechowski zaś wypowiedział się za sekwestrowaniem przedsiębiorstw jedynie w celu uruchomienia ich, a nigdy w celu przejścia na siebie zobowiązań przemysłowców w stosunku do robotników.

P. Minister Hącia oświadcza, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu podziela najzupełniej wypowiedziane w dyskusji zdania i tylko w ostateczności zgodziłoby się na objęcie w zarząd przymusowy przedsiębiorstw, nieodpowiadających wymienionym warunkom, w szczególności ma na myśli sekwestr fabryk Poznańskiego w Łodzi, od którego wszelkimi siłami będzie się starał uchylić.

P. Podsekretarz Stanu Byrka jest przeciwny wnioskowi ze względu na to, że sekwestrowanie prywatnych przedsiębiorstw może narazić – wobec braku szczegółowych przepisów ustawowych o prowadzeniu zarządu przymusowego – Skarb Państwa na liczne procesy o odszkodowanie.

W wyniku dyskusji przyjęto powyższy wniosek wszystkimi głosami oprócz p. Podsekretarza Stanu Byrki, redukując wysokość przyznanego kredytu do trzech milionów marek.

15. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto wniosek Ministerstwa W.R. i O.P. w przedmiocie tymczasowego wynagrodzenia personelu naukowego szkół wyższych w b. Galicji, wprowadzając do projektu odnośnego rozporządzenia następujące zmiany:

a) do ustępu pierwszego art. 1 dodaje się słowa „i Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie”,

b) w art. 3 słowo „dekret” zastępuje się słowem „rozporządzenie”.

16. W związku ze sprawą wynagrodzenia personelu naukowego wyższych uczelni w b. Galicji p. Minister Minkiewicz proponuje, by upoważnić go do przeznaczania z przyznanego na obniżenie cen artykułów pierwszej potrzeby kredytu 300 milionów marek sumy dwóch milionów marek na dostarczenie tych artykułów po cenach szczególnie ulgowych urzędnikom państwowym z tym, że z tych 2 milionów marek 250 000 marek byłyby przeznaczone specjalnie na przyjęcie w ten sposób z pomocą personelowi naukowemu wyższych uczelni. Powyższą propozycję zaakceptowano.

17. ^bZałącznik N° 7^b P. Minister Łukasiewicz referuje wniosek w sprawie zasiłku drożyznianego dla nauczycielstwa.

Na wniosek p. Podsekretarza Stanu Byrki wniosek ten zmodyfikowano w następujący sposób: „Do dyspozycji Ministerstwa W.R. i O.P. zostaje przyznany

jednorazowy kredyt 2 400 000 mk. Na zasiłki dla potrzebujących nauczycieli prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i seminariów nauczycielskich z wyłączeniem szkół państwowych do użycia do końca czerwca 1919 r.”

Wniosek ten w powyższym brzmieniu przyjęto jednomyślnie.

18. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego aprobowany przez Ministerstwo Skarbu przyznano na koszty remontu i urządzenia gmachu sejmowego dodatkowy kredyt 1 700 000 mk do dyspozycji Min[isterstwa] Robót Publicznych.

19. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie oddania mu do użytku kolejek dojazdowych, nie służących na cele państwowe pierwszorzędного znaczenia.

20. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych o przyznanie mu kredytu 250 000 mk na odbudowę Kalisza.

21. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto na wniosek nagły p. Podsekretarza Stanu Byrki projekt ustawy w przedmiocie objęcia administracji skarbowej na ziemiach polskich, które wchodziły w skład b. monarchii austriacko-węgierskiej, przez Ministerstwo Skarbu, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 1 drugie zdanie otrzymuje brzmienie: „W związku z tym wchodzi w życie w dotychczasowym ustroju tej administracji zmiany, wymienione w następujących artykułach”,

b) w art. 5 skreśla się słowo „krajowej”.

Upoważniono Min[isterstwo] Skarbu do wniesienia tego projektu jako nagłego na posiedzenie Sejmu Ustawodawczego²⁷¹.

22. P. Minister Janicki zastrzega sobie możliwość zażądania reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 4 marca b.r. w sprawie utworzenia Urzędu Melioracji Rolnych.

Koniec posiedzenia o godz. 10-tej wieczorem.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] dn. 10-go marca 1919 roku.
2. Statut stowarzyszenia budowlanego²⁷².
3. Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o ustalenie norm ordynarii służby dworskiej²⁷³.
4. Statut związku pracowników kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej²⁷⁴.

²⁷¹ DzPPP, 1919, nr 31, poz. 261.

²⁷² Nie publikuje się.

²⁷³ Nie publikuje się.

²⁷⁴ Nie publikuje się.

5. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie kredytu na prowadzenie przedsiębiorstw pod przymusowym zarządem państwowym²⁷⁵.
6. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie tymczasowego wynagrodzenia personelu naukowego szkół wyższych b. Galicji²⁷⁶.
7. Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zasiłku drożyznianego dla nauczycielstwa²⁷⁷.
8. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie oddania mu do użytku kolejek dojazdowych²⁷⁸.
9. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o 250 000 mk na odbudowę Kalisza²⁷⁹.
10. Projekt ustawy w przedmiocie objęcia administracji skarbowej w b. zaborze austriackim.

[Załącznik] cN° 1^c

Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] dn. 10-go marca 1919 roku

1. Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
2. Projekt statutu normalnego stowarzyszeń budowlanych.
3. Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie ustalenia norm ordynarii dworskiej.
4. Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie statutu Związku.
5. Wniosek Min[isterstwa] Wyz[nań] Rel[igijnych] i O.P. w sprawie płac profesorów wyższych uczelni w Galicji.
6. Wniosek Min[isterstwa] Wyz[nań] Rel[igijnych] i O.P. w sprawie zasiłku drożyznianego dla nauczycielstwa.
7. Wniosek nagły Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie kredytu 5 milionów marek.
8. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych o oddanie mu niektórych kolejek dojazdowych.
9. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych o asygnowanie 250 000 marek na odbudowę Kalisza.
10. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o kredyt 500 000 marek na koszt utrzymywania oficjalnego przedstawicielstwa w Paryżu.
11. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie wynagradzania urzędników za pracę nadetatową.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²⁷⁵ Nie publikuje się.

²⁷⁶ Nie publikuje się.

²⁷⁷ Nie publikuje się.

²⁷⁸ Nie publikuje się.

²⁷⁹ Nie publikuje się.

30

PROTOKÓŁ 44-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 marca 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Skarbu	p. Józef English
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. dr Bronisław Dembiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D.P.	p. Zygmunt Chmielewski
Szef Biura Prezydialnego Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 45 po południu.

1. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek p. Ministra Englisha, by p. Prezydent Ministrów wyraził w liście do Naczelnej Rady Ludowej uznanie dla Wielkopolan za doskonały wynik pożyczki państwowej, którą subskrybowali wszyscy obywatele b. zaboru pruskiego na sumę około 214 milionów marek.

2. Przyjęto do wiadomości dymisję p. Zacherta ze stanowiska Szefa Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu oraz uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa do mianowania na to stanowisko p. Mariana barona Manteuffla.

3. Upoważniono p. Ministra Englisha do wyrugowania w drodze administracyjnej pozostającego w likwidacji Ost-banku z zajmowanego lokalu galerii

Luksemburga, gdyby do poniedziałku lokalu tego, potrzebnego dla Min[isterstwa] Skarbu, bank sam nie opuścił.

4. P. Minister Wojciechowski udziela wyjaśnień co do świeżego rabunkowego napadu trzech ludzi z ubrania członków milicji ludowej, przy czym p. Minister English prosi o zabezpieczenie Urzędu Pożyczek Państwowych i Skarbu Narodowego przez milicję komunalną lub straż wojskową, gdyż postawa strażującej tam milicji ludowej wydaje się dyrektorowi urzędu podejrzaną, a zarazem o zastąpienie milicji ludowej, która objęła straż przed Centralną Kasą Państwową, inną strażą.

5. Przyjęto wniosek p. Ministra Janiszewskiego o wysłanie na koszt państwa do Kopenhagi i Liverpoolu na 5 miesięcy 2 lekarzy przez Naczelną Radę Ludową zaproponowanych celem wykształcenia na naczelnych lekarzy portowych.

6. Przyjęto wniosek o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania Zygmunta Neumanna i Stefana Sokołowskiego sędziami okręgowymi.

7. P. Prezydent porusza sprawę pomieszczenia przybyłego oddziału wojskowego w barakach powązkowskich, zakażonych podobno tyfusem plamistym, a p. Minister Leśniewski wyjaśnia na zapytanie p. Prezydenta, że pobór nie będzie zarządzony, dopóki nie będzie zapewnione umundurowanie i pomieszczenie dla nowo zaciężnych.

8. P. Minister Wojciechowski przedstawia otrzymane sprawozdania, dotyczące wypadków ostatnich dni w Zagłębiu Dąbrowskim, a mianowicie starć granicznych, strzelania w Będzinie i Dąbrowie Górniczej oraz rozbrojenia milicji ludowej. W sprawie tej po dyskusji uchwalono wysłać do Zagłębia Dąbrowskiego komisję z 6 delegatów złożoną, a mianowicie po dwóch z ministerstw: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych, celem dokładnego zbadania omawianych wypadków na miejscu i przedłożenia Radzie Ministrów sprawozdania – z tym, że instrukcję dla tej komisji ułożą trzej zainteresowani pp. Ministrowie.

9. P. Minister Wojciechowski zdaje sprawę ze stanowiska, jakie zajął w Komisji sejmowej administracyjnej wobec wniosku nagłego posła Daszyńskiego i tow[arzysty] o zniesienie przez Sejm [Ustawodawczy] stanu wyjątkowego i sądów doraźnych w całym państwie i prosi o decyzję, jaką ostateczną odpowiedź ma dać w tej sprawie imieniem Rządu. Po dyskusji, w której wszyscy oświadczyli się za sprzeciwieniem się wnioskowi i za koniecznością utrzymania stanu wyjątkowego, zapadła jednogłośnie uchwała tej treści, że Rada Ministrów z uwagi na to, iż za utrzymanie spokoju i porządku w państwie odpowiedzialny jest Rząd, uważa zniesienie obecnie stanu wyjątkowego za niemożliwe.

10. P. Wice-Minister Wróblewski przedstawia sprawę obsadzenia stanowiska prezesa Generalnej Prokuraturii Państwa, na który to urząd wchodziłoby w rachubę przede wszystkim 4 kandydaci: dr Jan Waygart, dr Jerzy Madeyski, Stanisław Bukowiecki oraz Szef Sekcji Edward Lechowicz. Po dyskusji, w której p. Minister English zwrócił uwagę na powody, przemawiające za kandydaturą p. Waygarta,

p. Prezydent oświadczył się za powołaniem na to stanowisko p. Madeyskiego, a p. Minister Supiński za p. Bukowieckim, zaznaczając, że powierzenie tego stanowiska komuś z Galicji wywołałoby w kołach prawniczych Warszawy wielkie niezadowolenie – uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa do nominacji p. Stanisława Bukowieckiego.

11. Na wniosek p. Wice-Ministra Wróblewskiego przyjęto zarys oświadczenia, jakie podczas dyskusji w Sejmie nad wnioskiem posłów Adama, Głębińskiego i tow[arzyszy] w sprawie obsadzenia posad w urzędach państwowych złożyć ma reprezentant Rządu.

12. P. Min[ister] Minkiewicz komunikuje, że wysłał do Kowla i Brześcia kilkanaście wagonów żywności, w związku z czym p. Min[ister] Supiński podnosi kwestię siedziby Zarządu kresów wschodnich, a p. Prezydent oświadcza, że wysłał tam już swych delegatów, po których powrocie całą sprawą szczegółowo się zajmie.

13. P. Prezydent odczytuje list p. Ministra Apropozycji z zażaleniem, że Naczelna Rada Ludowa zawiera bez porozumienia z Ministerstwem umowę zamienną z koalicją, oddając jej artykuły żywnościowe, które miały być przeznaczone dla innych dzielnic państwa, skutkiem czego upaść muszą kalkulacje Ministerstwa; p. Minister Minkiewicz dodaje jeszcze, że pod naciskiem Naczelnego Dowództwa Galicja zawarła transakcję o sprzedaż 90 cystern nafty do Wiednia, podczas gdy Dowództwo jeszcze tydzień temu żądało niewypuszczenia nafty z kraju. Tak samo zarząd polskich ziem wschodnich na własną rękę zawarł umowę o 60 cystern nafty dla kresów, skąd przedostaje się ona do Ukraińców. Wreszcie oświadcza, że w Warszawie żołnierze otrzymują bardzo zły wikt, podczas gdy intendentura ma olbrzymie zapasy prowiantów.

Według zaciągniętej na polecenie p. Prezydenta telefonicznej informacji Naczelnej Rady Ludowej pertraktacje jej z koalicją dotyczą jednak tylko nadwyżki produktów spożywczych, jaka pozostanie po pokryciu przez Poznańskie zapotrzebowania innych dzielnic państwa.

14. Na wniosek p. Podsekretarza Stanu Chmielewskiego Rada Ministrów uchwaliła udzielić Warszawskiemu Syndykatowi Rolniczemu gwarancji skarbu do wysokości 326 tys. dolarów i 183 tys. funtów sterlingów za wykonanie jego zobowiązań wobec zagranicznych dostawców maszyn rolniczych, przy czym p. Minister Hącia wyraził życzenie, by część maszyn oddać także innym firmom, oświadczając, że porozumie się w tym kierunku z syndykatem.

15. ^bZałącznik N° 3^b W sprawie wniosku nagłego p. Ministra Pruchnika o upoważnienie go do żądania od Sejmu 50 milionów marek na roboty doraźne wyrażono zgodnie ze zdaniem p. Ministra Englicha zasadniczą zgodę na żadaną kwotę z tym jednak, że należy ją dopisać do budżetu, który właśnie ma być wniesiony do Sejmu.

16. Na zapytanie p. Prezydenta Ministrów, kiedy będzie mógł być przedłożony Sejmowi program reform agrarnych, p. Podsekretarz Stanu Chmielewski

wyjaśnia, że projekt jest już gotów, lecz ani prawica, ani lewica nie byłyby z niego zadowolone i wniesienie go niepotrzebnie spowodowałoby zaognienie w Sejmie. Że zaś komisja reform rolnych co dzień otrzymuje wyjaśnienia od Ministerstwa i nabrała doń zaufania, Ministerstwo Rolnictwa uważa przeczekanie jeszcze czas jakiś za wskazane. Na przeprowadzenie struktury gospodarczej (komasacja itp.) potrzeba około 25 lat i 100 milionów marek, dziś jednak główną sprawą jest ograniczenie własności do 100 morgów, a na to Ministerstwo Rolnictwa zgodzić się stanowczo nie może, lecz i oświadczyć tego w Sejmie również nie chce. Zaznacza dalej, że w najbliższych dniach przedłożony będzie Radzie Ministrów wniosek na Sejm w sprawie strajków i wskazuje na wielką doniosłość uchwały o wydzierżawieniu nieużytków oraz wprowadzonych już przez rząd głównych narzędzi reformy agrarnej (urzędy ziemskie, przymusowy zarząd donacji i gruntów Banku Włociańskiego), o czym pisma ludowe bardzo dużo informacyjnie pisały.

17. ^bZałącznik N° 4^b W sprawie projektu o zniesieniu wolnego handlu płótnem i wyrobami bawełnianymi zgodzono się, że Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu opracuje wraz z Min[isterstwem] Spraw Wojskowych nowy wniosek, oparty na zajęciu pewnej części na cele wojskowe na podstawie przeprowadzonej ogólnej rejestracji.

18. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto przedstawiony przez p. Ministra Leśniewskiego projekt ustawy o dostarczaniu kwater na potrzeby wojska wprowadzając doń następujące poprawki:

a) na końcu art. 2 dodano zdanie „lokale, zajęte przez władze i urzędy państwowe nie podlegają kwaterunkowi”.

b) w art. 8 po słowie „karani” dodano słowa „w drodze administracyjnej”.

Przy art. 2 p. Podsekretarz Stanu Chmielewski prosi o wydanie oficerom zakazu zajmowania pomieszczeń w gmachach państwowych bez zezwolenia Ministerstwa Rolnictwa i D.P.²⁸⁰

19. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto wniosek p. Ministra Hąci w sprawie przejęcia agend i biur wydziału przemysłu rękodzieł i handlu b. komisji rządzącej dla Galicji oraz sekcji III Krajowego Urzędu Odbudowy Galicji.

20. Przyjęto zredukowany wniosek p. Ministra Hąci o przyznanie 300 tys. marek na reprezentację gospodarczą Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w Paryżu pod warunkiem jednak, że istotnie Min[isterstwo] Skarbu przeznaczyło na to 300 tys. marek, które wstawi do budżetu Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych.

21. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto przedstawiony przez Ministerstwo Robót Publicznych projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie utworzenia państwowych składnic materiałów budowlanych dla celów odbudowy i powołania komisji odbudowy, przy czym p. Minister Pruchnik na zapytanie p. Ministra Janiszewskiego, czy uprzywilejowane będą kooperatywy i stowarzyszenia budowlane na zysk

²⁸⁰ DzPPP, 1919, nr 31, poz. 262.

nieobliczone, wyjaśnia, że według projektu mają być uwzględniani w pierwszej linii sami poszkodowani.

22. ^bZałącznik N° 8^b Wniosek o przekazanie Min[isterstwu] Robót Publicznych urządzeń, zakładów, materiałów budowlanych oraz wszelkich środków, służących akcji odbudowy kraju, po b. władzach okupacyjnych, przyjęto w zasadzie z tym, że Min[isterstwo] Robót Publicznych porozumie się w tej sprawie jeszcze z Min[isterstwem] Przemysłu i Handlu oraz Min[isterstwem] Rolnictwa.

23. W poruszonej przez p. Prezydenta sprawie natychmiastowego przystąpienia do rozbiórki cerkwi na placu Saskim oraz w Alejach Ujazdowskich z uwagi na objęcie soboru przez rzymsko-katolicki konsystorz metropolitalny i nieobecność reprezentanta Min[isterstwa] W.R. i O.P. zdecydowano polecić Min[isterstwu] Robót Publicznych rozbiórkę po zbadaniu sprawy w porozumieniu z Min[isterstwem] W.R. i O.P.

24. P. Prezydent przedstawia z gorącym poleceniem sprawę udzielenia kooperatywie spożywczej związku kolejarzy finansowej gwarancji państwa i dodaje, że statut nie mógł być przedstawiony, gdyż znajduje się w Komisji sejmowej. Po dyskusji uchwalono w zasadzie, że Rada Ministrów gotowa jest udzielić tej gwarancji względnie pożyczki, lecz wprzód muszą być omówione bliżej warunki i inne szczegóły po zarejestrowaniu kooperatywy i przedstawieniu statutu. Ostateczna decyzja wtedy też dopiero zapaść będzie mogła.

25. Przyjęto protokoły z 42-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 7 marca b.r. oraz 43-go posiedzenia w dniu 10 marca b.r.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 45 wieczór.

^cza^c ^fS Wojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 44 posiedzenia Rady Ministrów RP 13 marca 1919 r.].
2. [Podziękowanie premiera dla Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu]²⁸¹.
3. [Wniosek nagły Ministerstwa Robót Publicznych o kredyt 50 mln. mk na roboty doraźne]²⁸².
4. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych [Ustawa w przedmiocie tymczasowych przepisów o zniesieniu wolnego handlu płótnem i wyrobami bawełnianymi]²⁸³.
5. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych [Ustawa w przedmiocie tymczasowych przepisów o kwaterach dla wojska]²⁸⁴.

²⁸¹ Nie publikuje się.

²⁸² Nie publikuje się.

²⁸³ Nie publikuje się.

²⁸⁴ Nie publikuje się.

6. Wnioski Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przejścia agend i biur Wydziału Przemysłu, Rękodzieła i Handlu Komisji Rządzącej dla Galicji oraz Sekcji III Krajowego Urzędu Odbudowy Galicji²⁸⁵.
7. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o utworzenie państwowych składnic materiałów budowlanych dla odbudowy²⁸⁶.
8. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o przekazanie urządzeń, zakładów materiałów budowlanych oraz wszelkich środków do odbudowy Wydziałowi Odbudowy Ministerstwa²⁸⁷.

[Załącznik] cN° 1^c

[Porządek dzienny 44 posiedzenia Rady Ministrów RP 13 marca 1919 r.]

2757/19.

Warszawa d[nia] 12 marca 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^{a288} zawiadamia niniejszym, że w czwartek dn. 13 marca r.b. o godz. 5 po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej:

Porządek dzienny:

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Rozpatrzenie preliminarzy budżetowych poszczególnych Ministerstw.
3. Projekt ustawy o tymczasowych przepisach kwaterunkowych.
4. Projekt ustawy w sprawie ograniczenia handlu płótnem i wyrobami bawełnianymi.
5. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie przejścia agend Wydziału przemysłowego Komisji Rządzącej.
6. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie utworzenia składnic materiałów budowlanych.
7. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie przekazania mu urządzeń po b. władzach okupacyjnych.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²⁸⁵ Nie publikuje się.

²⁸⁶ Nie publikuje się.

²⁸⁷ Nie publikuje się.

²⁸⁸ Wykorzystano stare formularze.

31

PROTOKÓŁ 45-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 marca 1919 roku

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Skarbu	p. Józef English
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. dr Bronisław Dembiński
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Roln[ictwa]	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Aprop[izacji]	p. Janusz Machnicki
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Zdr[owia] Publ[icznego]	p. Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R.M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji Min[isterstwa] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 4-ej min[ut] 10 po poł[udniu].

1. Protokół 44-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 marca b.r. odczytano i przyjęto.

Nawiązując do punktu 13-tego protokołu, oświadczają p. Podsekretarz Stanu Machnicki, że zarzuty, poczynione przez p. Ministra Minkiewicza na poprzednim posiedzeniu Naczelnej Radzie Ludowej, jakoby miała zawrzeć umowę zamienną z koalicją, polegały na nieporozumieniu, gdyż takiej umowy Naczelna Rada Ludowa ani nie zawarła, ani nie miała zamiaru zawrzeć.

2. P. Minister English komunikuje, że otrzymał od poselstwa polskiego w Wiedniu depezę, donoszącą o tym, iż Rząd Republiki Austriackiej wydał zakaz wywozu z granic państwa wszelkich efektów oraz ma zamiar obłożyć aresztem wszystkie obcokrajowe wierzytelności w celu zajęcia na rzecz państwa połowy ich wartości. Ponieważ zarządzenie to jest wysoce krzywdzące dla ludności b. zaboru austriackiego, p. Minister przedsięwziął kroki w celu natychmiastowego zarządzenia represalii w stosunku do poddanych Republiki Austriackiej, nadto zaś uważa za konieczne złożenie protestu przeciw tym zarządzeniom w drodze dyplomatycznej.

Postanowiono przekazać tę sprawę Min[isterstwu] Spraw Zagranicznych.

3. P. Minister English komunikuje, że pomimo uchwały Rady Ministrów z dnia 31 stycznia b.r., upoważniającej go do wysłania do Berlina p. Wasserbergera w celu przeprowadzenia z rządem niemieckim rokowań co do rozrachunku w sprawie przekazów z Rosji, uskutecznianych za pośrednictwem b. poselstwa polskiego i niemieckiego w Moskwie, p. Wasserberger dotychczas z powodu różnych przeszkód nie wyjechał. Obecnie istnieje możliwość jego wyjazdu, ale zachodzi pytanie, czy krok ten nie byłby źle widziany przez państwa ententy. Świeżo otrzymał p. Minister depezę od Komitetu Narodowego [Polskiego] w Paryżu, odradzającą przeprowadzanie z Niemcami jakichkolwiek odrębnych rokowań co do rozrachunków. Ze sprawą tą łączy się poniekąd sprawa rokowań o należytości, jakie ma Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa w bankach niemieckich na sumę około 860 milionów marek, jeżeli bowiem stanie się na stanowisku, że nie możemy utrzymywać z Niemcami żadnych stosunków, w takim razie i te rokowania nie mogłyby być prowadzone.

Ze względu na nieobecność p. Prezydenta Ministrów postanowiono decyzję w tej sprawie odroczyć do posiedzenia, na którym będzie on obecnym.

4. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Skarbu w sprawie wydania mu z Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej części asygnat Polskiej Pożyczki Państwowej 1918 roku, znajdujących się w depozycie, zabezpieczającym rachunek Ministerstwa Skarbu.

5. P. Minister English porusza sprawę Państwowej Centrali Węglowej i żąda odłączenia jej od Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu i podporządkowania Ministerstwu Skarbu. Sprawę tę uważa p. Minister za nagłą dlatego, iż w ostatnich dniach poczynił w Centrali Węglowej p. Minister Przemysłu i Handlu pewne zmiany personalne, które zdaniem Min[isterstwa] Skarbu uniemożliwiają reorganizację tej Centrali w tym kierunku, w jakim ono uważa ją za konieczne.

Po wyjaśnieniach ze strony p. Ministra Hąci postanowiono na wniosek p. Ministra Skarbu rozpatrzyć sprawę Centrali Węglowej na najbliższym posiedzeniu.

6. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, że do Sejmowej Komisji komunikacyjnej wpłynęło podanie kolejarzy węzła warszawskiego domagające się wypłaty za marzec nadzwyczajnego dodatku drożyznianego w wysokości

mniej więcej 1/3 pensji zasadniczej, i zapytuje, jakie ma w tej sprawie zająć stanowisko.

Uchwalono, że Rząd winien zająć stanowisko bezwzględnie odmowne, gdyż potrzeba tego dodatku nie jest rzeczowo uzasadniona.

7. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych następującej treści:

„Upoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych do definitywnego zaliczenia gażystów wojskowych, którzy obecnie służą w wojsku polskim i dadzą piśmienne zobowiązanie, że uznają siebie za obywateli Państwa Polskiego i będą nadal służyć w wojsku polskim, a są przynależni do Czechosłowackiego państwa, z tym, że Rząd Polski będzie traktować ich pretensje odnośnie do emerytury, pensji jak również zasiłków dla ich rodzin na równi z podobnymi pretensjami oficerów polskich, którzy służyli w innych armiach”.

8. ^bZałącznik N° 4^b P. Minister Janicki referuje projekt ustawy w przedmiocie udzielania rolnikom, poszkodowanym przez działania wojenne, pożyczek bezprocentowych w postaci świadczeń w naturze lub gotówce.

W wyniku dyskusji uznano, że dla upoważnienia Ministerstwa Rolnictwa do udzielania wspomnianych pożyczek nie potrzeba specjalnej ustawy, a jedynie wstawienia do jego budżetu kwoty 30 milionów marek, względnie na bieżące półrocze tylko 20 milionów marek, co też postanowiono uskutecznić.

9. P. Minister Janicki komunikuje, że w ciągu tygodnia mniej więcej przedstawi Sejmowej Komisji rolnej projekt rozwiązania sprawy agrarnej jako projekt ministerialny, a nie rządowy – z tego względu projekt ten nie będzie uprzednio przedstawiony Radzie Ministrów.

10. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Przystąpiono do rozpatrzenia preliminarzy budżetowych władz centralnych oraz projektu ustawy skarbowej na pierwsze półrocze 1919 roku.

P. Szef Sekcji Zaczek wyjaśnia dlaczego niedobór, przewidywany pierwotnie na kwotę 1100 milionów marek, wzrósł w tym preliminarzu do wysokości prawie 2 miliardów marek. Złożyło się na to najpierw uchwalenie przez Sejm ustawy poborowej, wskutek czego wydatki na wojsko – jak należy przewidywać – wzrosną bardzo znacznie, dalej zaś uchwalenie przez Radę Ministrów kredytu 300 milionów marek na obniżenie cen artykułów pierwszej potrzeby. Poza tym jako powody tak znacznego niedoboru wymienia p. Szef Sekcji brak dobrze funkcjonującego aparatu administracyjnego i skarbowego, brak zmysłu administracyjnego w poszczególnych resortach i płynące stąd dążności do zbytnej ekspansji ze strony wszystkich ministerstw, co pociąga za sobą wielkie koszty administracyjne, dalej nieproporcjonalnie duże wydatki personalne, wreszcie zbyt mały wpływ Ministerstwa Skarbu na uchwały Rady Ministrów, dotyczące asygnowania nowych kredytów.

Dalej wyjaśnia p. Szef Sekcji powody, dla których preliminarz budżetowy ma taki właśnie a nie inny wygląd zewnętrzny, a mianowicie podział nie tylko

rozchodów, ale i dochodów wedle ministerstw oraz brak podziału na dochody i rozchody zwyczajne i nadzwyczajne. Powodem tego był brak czasu na dokonanie zmian w dotychczasowym schemacie preliminarzy budżetowych. Już przyszły preliminarz jednak ułożony będzie zgodnie z wymogami teorii budżetowej. Także i dotychczasowy sposób układania preliminarzy tylko na pół roku będzie zarzucony i preliminarze układane będą w przyszłości na cały rok.

Wreszcie zaznacza p. Szef Sekcji, że przedłożony preliminarz budżetowy obejmuje tylko byłe Królestwo Kongresowe oraz te agendy, na które nie rozciągała się nigdy kompetencja b. Polskiej Komisji Likwidacyjnej i Komisji Rządzącej, a więc sprawy wojskowe i zagraniczne. Jeśli chodzi o Galicję, to do 1 IV b.r. istnieje preliminarz budżetowy, zatwierdzony przez Komisję Rządzącą, natomiast od 1 IV nastąpi stan ex lex. Wobec tego koniecznym jest ułożenie dodatkowego preliminarza budżetowego dla b. Galicji na okres od 1 IV do 30 VI b.r. i przedstawienie go Sejmowi, co też Min[isterstwo] Skarbu będzie się starało jak najrychlej skutecznić.

Po tych wstępnych uwagach przystąpiono do dyskusji nad projektem ustawy skarbowej na okres od 1 I do 30 VI 1919 roku, wobec wątpliwości jednak, podniesionych przeciw niektórym jego artykułom, w szczególności przeciw przepisom, upoważniającym Min[isterstwo] Skarbu do przeprowadzenia operacji kredytowych na pokrycie preliminowanego niedoboru, oraz precinającym możliwość wypłacania asygnacji, powołujących się na pozycje tego preliminarza, po dniu 1-ego lipca 1919 roku, postanowiono ostateczną decyzję co do tego projektu odroczyć do następnego posiedzenia, polecając Min[isterstwu] Skarbu przedstawić po porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli [Państwa] odmienny projekt co do asygnacji, płatnych po 1-ym lipca 1919 roku.

11. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Sejmu Ustawodawczego na wyżej wymieniony okres w wysokości 7 112 947 mk. w rozchodach.

12. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa na tenże okres w wysokości 558 935 mk. w rozchodach.

13. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki, zgłoszonej przez p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego ustalono preliminarz budżetowy Prezydium Rady Ministrów w wysokości 12 064 050 mk. w rozchodach i 12 430 mk. w dochodach.

14. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Najwyższej Izby Kontroli Państwowej na tenże okres w wysokości 729 800 mk w rozchodach.

15. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych na tenże okres w wysokości 12 610 230 mk. w rozchodach.

16. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Spraw Wojskowych na tenże okres w wysokości 1 284 847 914 mk. w rozchodach i 750 000 mk. w dochodach. P. Minister Spraw Wojskowych zastrzega sobie możliwość postawienia ewentualnie wniosków o dodatkowe kredyty w razie, gdyby sytuacja wojenna tego wymagała.

17. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Spraw Wewnętrznych ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych na tenże okres w wysokości 115 275 721 mk. w rozchodach i 33 739 979 mk. w dochodach.

18. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Sprawiedliwości na tenże okres w wysokości 31 465 214 mk. w rozchodach i 2 544 500 mk w dochodach.

19. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy tego ministerstwa w wysokości 86 039 010 mk. w rozchodach i 277 440 850 mk. w dochodach.

20. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Hąci ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu na tenże okres w wysokości 9 176 300 mk. w rozchodach i 567 430 mk. w dochodach.

21. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Kolei Żelaznych na tenże okres w wysokości 342 700 900 mk. w rozchodach i 182 330 000 mk. w dochodach.

22. ^bZałącznik N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Janickiego ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. na tenże okres w wysokości 65 332 356 mk. w rozchodach i 36 977 970 mk. w dochodach.

23. ^bZałącznik N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki, zgłoszonej przez Min[isterstwo] W.R. i O.P., ustalono preliminarz budżetowy tego ministerstwa na tenże okres w wysokości 52 033 093 mk w rozchodach i 1 195 805 mk. w dochodach.

24. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Lindego ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Poczty i Telegrafów na tenże okres w wysokości 34 829 700 mk. w rozchodach i 12 500 000 mk. w dochodach.

25. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Aprowizacji w wysokości 324 038 884 mk w rozchodach.

26. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego na tenże okres w wysokości 25 046 059 mk. w rozchodach i 5 515 889 mk. w dochodach.

27. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Sztuki i Kultury na tenże okres w wysokości 1 400 000 marek w rozchodach.

28. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Pruchnika ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Robót Publicznych w wysokości 119 341 470 mk. w rozchodach i 9 786 000 mk. w dochodach.

W związku z tym preliminarzem p. Minister Pruchnik zgłasza żądanie przyznania kredytów dodatkowych na roboty publiczne w Galicji i na Śląsku. Postanowiono odroczyć decyzję w tej sprawie do czasu uprzedniego porozumienia się Min[isterstwa] Robót Publicznych z Min[isterstwem] Skarbu.

29. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Na wniosek Min[isterstwa] Skarbu, z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Iwanowskiego ustalono preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Pracy i O.S. na tenże okres w wysokości 67 981 980 mk. w rozchodach.

30. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Zgodnie z wnioskiem Min[isterstwa] Skarbu ustalono preliminarz budżetowy Głównego Urzędu Likwidacyjnego na tenże okres w wysokości 1 000 000 mk. w rozchodach.

31. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Pracy i O.S. o asygnowanie mu 5 000 000 mk. na zakup produktów żywnościowych dla zakładów opieki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem zakładów, opiekujących się dziećmi, postanawiając uwzględnić ten wniosek w ramach kredytu 300 000 000 mk. przyznanego Min[isterstwu] Apropowizacji na obniżanie cen artykułów pierwszej potrzeby.

32. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych w sprawie wydania przepisów wykonawczych do dekretu o moratorium mieszkaniowym dla pozostających bez pracy.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 30 wiecz[orem].

fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 marca 1919 r.
2. Wniosek Ministerstwa Skarbu o wydanie z Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej części asygnat Polskiej Pożyczki Państwowej 1918 r. znajdujących się w depozycie zabezpieczającym Ministerstwa Skarbu²⁸⁹.

²⁸⁹ Nie publikuje się.

3. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych o zaliczenie gażystów WP z Czechosłowacji²⁹⁰.
4. [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o udzielenie rolnikom poszkodowanym przez wojnę nieoprocentowanych pożyczek].
5. Ogólne zestawienie rozchodów i dochodów według ministerstw²⁹¹.
6. Ogólne zestawienie rozchodów i dochodów za pierwsze półrocze 1919 r.²⁹²
7. Wniosek nagły Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o kredyt 5 mln mk na zakup produktów żywnościowych dla zakładów opieki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem zakładów opiekujących się dziećmi²⁹³.
8. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie przepisów wykonawczych do dekretu o moratorium mieszkaniowym dla pozostających bez pracy²⁹⁴.

[Załącznik] c^o N° 1^c

Porządek dzienny

Posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 marca 1919 r. o godz. 3-ej i pół po poł[udniu]

1. Rozpatrzenie preliminarzy budżetowych władz centralnych.
2. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
3. Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie przekazania mu wszystkich gruntów skarbowych, znajdujących się pod zarządem wojskowym.
4. Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie przekazania mu budynków etc. w obozach jeńców w Szczypiornie i Strzałkowie.
5. Projekt ustawy o zarobkowym pośrednictwie pracy.
6. Projekt ustawy o obowiązku służby wojskowej.
7. Wniosek w sprawie deponowania części kapitału zakładowego tow[arzystw] akcyjnych i udziałowych w asygnatach pożyczki państwowej.
8. Wniosek o wydanie z Pol[skiej] Kraj[owej] Kasy Pożycz[kowej] Min[isterstwa] Skarbu części asygnat pożyczki państwowej, znajdujących się w depozycie zabezpieczającym Min[isterstwa] Skarbu.
9. Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o wysłanie jego delegacji do państw zachodnich i o kredyt 50 000 mk. na ten cel.
10. Wniosek nagły Min[isterstwa] Skarbu o przydzielenie do niego państw[owej] Cent[rali] Węglowej.

²⁹⁰ Nie publikuje się.

²⁹¹ Nie publikuje się.

²⁹² Nie publikuje się (zob. załącznik nr 3 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 27 marca 1919 r.).

²⁹³ Nie publikuje się.

²⁹⁴ Nie publikuje się.

**[Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o udzielenie rolnikom
poszkodowanym przez wojnę nieoprocentowanych pożyczek]**

°Załącznik do punktu 8 N° 4^c

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
N. 6677 dnia °15^c marca 1919 r.

Sprawa

Ustawy w przedmiocie udzielania rolnikom, poszkodowanym przez działania wojenne, pożyczek bezprocentowych w postaci świadczeń w naturze lub w gotówce.

Wniosek

Rada Ministrów zechce uchwalić i przekazać do decyzji Wysokiego Sejmu:

Ustawę

W przedmiocie udzielania rolnikom, poszkodowanym przez działania wojenne, pożyczek bezprocentowych w postaci świadczeń w naturze lub w gotówce.

Art. 1. W celu okazania niezbędnej pomocy ludności rolniczej Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych udzielać będzie ^hrobotnikom^h ^crolnikom^c, poszkodowanym przez działania wojenne, pożyczek bezprocentowych w postaci świadczeń w naturze lub w gotówce.

Art. 2. Udzielone pożyczki ulegają zwrotowi w ciągu lat czterech, w jednorazowej spłacie lub w ratach, których wysokość i terminy oznaczone będą przy udzieleniu pożyczek przez właściwą władzę.

Art. 3. Ściąganie rat odbywać się będzie w drodze administracyjnej trybem, ustanowionym dla ściągania bezspornych należności skarbowych.

Art. 4. Pożyczki ulegają potrąceniu z ewentualnie przypadających dłużnikowi odszkodowań wojennych.

Art. 5. Na cele udzielania pożyczek, stosownie do ustawy niniejszej, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozporządzać będzie w roku 1919 kredytem do wysokości 30 000 000 marek.

Art. 6. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który wyda szczegółowe przepisy wykonawcze w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 7. Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą z chwilą ogłoszenia w Dzienniku Praw.

Uzasadnienie

Położenie znacznej części ludności wiejskiej, szczególnie reemigrantów, we wschodnich okolicach kraju, na terenach, zniszczonych przez wojnę jest

rozpaczliwe, znaczna część pól pozostanie odłogiem, o ile Rząd nie przyjdzie ludności tej z pomocą.

Znaczna część powiatów: hrubieszowskiego, tomaszowskiego, ostrołęckiego, łomżyńskiego, kolneńskiego, konstantynowskiego, bialskiego i włodawskiego przedstawia obecnie niezasiany i zdziczały step, gdyż ludność, powracająca z wygnania, jest nie tylko pozbawioną wszelkich inwentarzy i nasion, lecz nawet brak jej środków do wyżywienia. Pomoc czynna rządu w tej sprawie jest nagłą i obowiązuje Państwo, gdyż pozostawienie znacznych obszarów odłogiem jest niebezpiecznym tak z punktu widzenia politycznego, jak też i z punktu widzenia gospodarczego. Pozostawienie bez należytej opieki i pomocy Państwa ludności, zrujnowanej doszczętnie bez wszelkiej winy z jej strony, wywoła słuszny protest i niezadowolenie ludzi, których jedynym pragnieniem jest możliwość powrotu do pracy przy odbudowie zniszczonych warsztatów rolnych.

Z punktu widzenia gospodarczego, pozostawienie ludności zupełnie zrujnowanej o własnych siłach, pozbawi ją możliwości uruchomienia gospodarstw rolnych, stworzy nową, bardzo obszerną warstwę ludności bezrobotnej, wymagającej wsparcia i opieki Państwa, przyczyniając skarbowi nieobliczalne straty i pogarszając warunki aprowizacyjne w kraju. Zebrane wiadomości wskazują, że w powiatach wyżej wymienionych na wiosnę b.r. z około 553 000 ha ornej ziemi, pozostaje nieobsianych obecnie $\frac{3}{4}$ całego obszaru, o ile Rząd nie pospieszy z doraźną na ten cel pomocą, na wiosnę pozostanie nieobsianej ziemi nie mniej połowy, t.j. około 276 000 ha. Licząc przy braku nawozów i inwentarzy wysokość plonu z 1-go hektara 10 q., wynika, iż produkcja rolna w tych 8-miu powiatach zmniejszy się w przybliżeniu o około 2 760 000 q., tj. Państwo poniesie stratę, licząc ceny kontyngentowe zboża, przewyższającą 300 milionów marek. Dostarczenie ludności odpowiedniej ilości narzędzi i nasion, może w znacznym stopniu przyczynić się do złagodzenia kryzysu, gdyż nawet mowy być nie może obecnie o zupełnym jego uprzedzeniu.

Przyjmując za zasadę wyżej wykazane cyfry, tj. przyznając, iż połowa całej powierzchni ornej ma zabezpieczoną przez samą ludność potrzebną ilość nasion, należy uczynić wniosek, iż dla zasiania drugiej połowy nasion tych zabraknie. Wniosek ten znajduje potwierdzenie w tem, iż w tych miejscowościach prawie połowa ludności wyemigrowała w czasie wojny i obecnie po powrocie nasion nie ma, zupełne zaś zniszczenie wymienionych wyżej powiatów nie daje możliwości nabycia ziarna dla zasiewów wiosennych na miejscu. Licząc przeciętnie na hektar tylko 1,5 cq nasienia, wypadnie, iż na wykazaną przestrzeń nawet po uwzględnieniu pod uprawę ziemniaków $\frac{1}{3}$, (tj. $\frac{1}{6}$ ogólnego obszaru roli uprawnej), zabraknie 276 417 cq ziarna i 1 842 780 cq ziemniaków. Na zakup i dostarczenie takiej ilości nasion zbóż po cenach kontyngentowych należałoby wydać nie mniej niż 25 milionów marek. Dla zadośćuczynienia istotnemu zapotrzebowaniu ziemiopłodów potrzebnych na zasiew dla gospodarstw powiatów najbardziej

zniszczonych przez wojnę, Ministerstwo Rolnictwa musiałyby uzyskać nie mniej [niż] 60 milionów marek.

Niezależnie od tych zadań, koniecznym jest dostarczenie chociażby minimalnej ilości inwentarzy żywych i martwych; to ostatnie zadanie może być w całości rozwiązane przez wykorzystanie dla tego celu narzędzi rolniczych, pozostawionych przez byłe władze okupacyjne, dostarczenie zaś sprzężaju będzie też wymagało znacznych środków.

Zdając sobie sprawę z trudności nie do zwalczenia dla przeprowadzenia tak wielkich zakupów i dostaw, Ministerstwo ogranicza swe żądanie do połowy oznaczonej sumy, tj. do 30 milionów marek, które ludność odbierze tytułem zaliczki na odszkodowania wojenne.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
46-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 20-go marca 1919 r.

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. generał-porucznik Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. dr Józef English
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Pracy i Op[ieki] Społ[ołecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Kierownik Min[inisterstwa] Kolei Żelazn[ych]	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[inisterstwie] Skarbu	p. dr Władysław Byrka
Członek Rady Wojskowej	p. admirał Porębski
Podsekretarz Stanu	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Gł[ównym] Urzędzie Likwidacyjnym	p. Karśnicki
Szef Sekcji w Prez[ydium] R. M.	p. Edward Lechowicz
Dyrektor PKKP	p. Karpiński
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 6 min. 30 po połud[nie].

1. Protokół 45-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 17 marca 1919 r. przyjęto.

2. P. Kierownik Min[inisterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, że Komitet Centralny Robotniczy zażądał przyznania dodatku w kwocie 300 marek za miesiąc marzec tym pracownikom warsztatów kolejowych, którzy pobierają mniej niż 720 marek miesięcznej płacy. Komisja Komunikacyjna jest skłonna dać tym pracownikom dodatek w wysokości 200 marek. Wobec wielkiej ilości robotników warsztatowych tej kategorii byłoby to znacznym obciążeniem skarbu. Żądania, jak należy przewidywać, ponowią się w następnych miesiącach. Ponieważ położenie robotników warsztatowych nie pogorszyło się zupełnie, owszem, można je uważać za lepsze dzięki funkcjonowaniu wydziałów kooperatywnych, własnych

piekarń oraz potaniecie artykułów pierwszej potrzeby, zdaniem jego żądania powyższe nie są rzeczowo uzasadnione. W razie gdyby ze względów politycznych dodatek ten musiał być przyznany, p. Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych proponuje przyznanie dodatku tylko żonatym obciążonym rodziną oraz z tym zastrzeżeniem, że dodatek ten będzie potrącony przy regulacji płac. Dodatek będzie wypłaconym tylko w Królestwie. Wydatek z tego powodu będzie wynosił około 6 milionów marek, o ile dodatki zostaną przyznane w granicach wyżej określonych.

P. Minister Skarbu English oświadcza, że w danym razie zgodzi się na uwzględnienie żądań pracowników kolejowych w wymienionych wyżej granicach.

3. ^bZałącznik No. 1^b P. Minister Skarbu English przedstawia jako wniosek nagły projekt ustawy, upoważniającej Ministra Skarbu do zaciągnięcia za granicą pożyczki w wysokości 5 miliardów franków. Z sumy tej przeznaczony jest 1 miliard na uregulowanie waluty, 1 miliard dla wojska, 2 miliardy dla uruchomienia przemysłu i innych dziedzin życia gospodarczego oraz ½ miliarda na cele aprowizacji.

P. Minister Janiszewski i p. Minister Janicki zgłaszają zapotrzebowanie Ministerstwa Zdrowia Publicznego i Ministerstwa Rolnictwa przy podziale środków pieniężnych osiągniętych drogą pożyczki zagranicznej na cele gospodarcze. P. Minister Janiszewski oświadcza, że zapotrzebowanie Ministerstwa Zdrowia Publicznego wyniesie zapewne do 75 milionów marek na lekarstwa, przyrządy chirurgiczne i urządzenia szpitalne. P. Minister Janicki nie może w tej chwili podać cyfr zapotrzebowania Ministerstwa Rolnictwa dla zakupu koni, bydła, owiec, nasion do siewu i maszyn rolniczych, zaznacza jednak, że wyniesie to znaczną kwotę. P. Kierownik Ministerstwa Kolei i p. Minister Robót Publicznych nadmieniają, że resorty ich będą musiały być również dotowane z pożyczki zagranicznej.

Projekt ustawy przyjęto jednogłośnie.

4. P. Prezydent Ministrów Paderewski zapytuje, kiedy Radzie Ministrów zostanie przedłożony model znaków pieniężnych drukujących się w Paryżu. P. Minister English oświadcza, że znaki pieniężne są już w druku i że ze względu na nadzwyczajną pilność ukończenie druku nie można do Warszawy sprowadzić modelu znaków. Znaki zawierają portret Kościuszki i ornamenty polskie.

Postanowiono, aby Ministerstwo Skarbu poleciło Komisji Technicznej dla druku znaków w Paryżu model tych znaków przedłożyć Komitetowi Narodowemu [Polskiemu].

5. Wobec podniesionej przez p. Ministra Skarbu Englisha potrzeby posiadania przez państwo drukarni dla druku znaczków, marek etc. oraz wysokości ceny kupna drukarni Hirszowicza w Warszawie, upoważniono p. Ministra Rolnictwa do wypracowania ustawy o sekwestrze zakładów przemysłowych dla celów państwowych. Projekt ustawy wniesie do Sejmu p. Minister Przemysłu i Handlu.

6. P. Minister Skarbu English komunikuje, że według informacji pochodzących od byłego dyrektora PKKPK Teussnera, Niemcy skłonni są pertraktować o należności jakie ma PKKPK w bankach niemieckich na sumę około 860 milionów marek. Są oni gotowi nawet do wywozu tej sumy do Warszawy. Pieniądze te byłyby wobec braku środków obiegowych wielką pomocą dla skarbu, oprócz tego stanowisko PKKPK można by uregulować. Niemcy żądają naturalnie zwolnienia z gwarancji. Na żądanie to można by się zgodzić z zastrzeżeniem pretensji do wyrównania różnic kursu od równi monetarnej przedwojennej franka i marki.

P. Prezydent Ministrów Paderewski żąda poprzedniego porozumienia się w tej sprawie z bawiącą w Warszawie misją aliantów. P. Minister Hącia proponuje rewindykację tej sumy w złocie i danie jej jako podstawy dla kredytu zagranicznego. P. Dyrektor Karpiński wyjaśnia, że stanowisko Niemców uległo radykalnej zmianie w ostatniej chwili i że trudno zrozumieć powody tej zmiany. Pretensja nasza nie jest równoważną pretensjom Alzacji i Lotaryngii i nie można się spodziewać aby traktowano ją na równi z pretensjami Francji na Kongresie pokojowym.

Wniosek p. Englisha upoważniający go do pertraktowania w tej sprawie przyjęto z zastrzeżeniem uzyskania na to zgody misji aliantów, oraz z zastrzeżeniem pretensji Państwa Polskiego do wyrównania różnic kursu według przedwojennej równi monetarnej.

7. P. Podsekretarz Stanu Byrka komunikuje stanowisko Ministerstwa Skarbu wobec zasadniczej zmiany wprowadzonej przez Komisję Skarbowo-Budżetową do wypracowanego przez Główny Urząd Likwidacyjny projektu ustawy o przyznaniu tymczasowego wynagrodzenia państwowego z tytułu strat wojennych poniesionych w mieniu osób przystępujących do odbudowy. P. Minister Przemysłu i Handlu poruszył w Komisji Skarbowo-Budżetowej sprawę organizacji pomocy kredytowej do odbudowy. Skarb nie może się zgodzić na przyjęcie zasady wynagrodzenia przez Państwo strat wojennych. Ustępstwo w tym kierunku pociągnie za sobą wobec znanych tendencji Sejmu nieobliczalne ciężary. Jest 600 000 poszkodowanych, szkody wojenne oblicza się na 14 miliardów; nie może być o tym mowy, by państwo mogło zapłacić całe wynagrodzenie.

P. Szef Sekcji Karśnicki zaznacza, że projekt Głównego Urzędu Likwidacyjnego był opracowany przy współudziale Ministerstwa Skarbu i Robót Publicznych. Obawa, by wydatki na podstawie tego projektu wyniosły tak wielką sumę, jest płonna, nie odpowiada to obliczeniom Głównego Urzędu Likwidacyjnego, gdyż ogólna suma strat sięga zaledwie 14-tu miliardów. Przyznanie odszkodowań w ramach Głównego Urzędu Likwidacyjnego nie przeniosłoby, według obliczeń 2 miliardów kosztów dla Państwa. Pieniądze te podniosłyby życie ekonomiczne, wydatek taki nie będzie nieproduktywny. W danym razie można by wysokość sumy odszkodowań, która ma ponieść państwo, określić osobną ustawą. Wobec

tego, że Belgia i Francja uregulowały już indemnizację²⁹⁵ szkód wojennych przez Państwo, inicjatywa w tym kierunku jest i u nas nieuniknioną. Zresztą grozi niebezpieczeństwo, że wycofanie projektu spowoduje wniesienie przez Sejm jeszcze radykalniejszego projektu.

P. Podsekretarz Stanu Byrka oświadcza, że najlepszą formą pomocy państwowej jest pomoc kredytowa dla odbudowy. Jako dyrektwę na najbliższe posiedzenie komisji skarbowo-budżetowej proponuje oświadczenie, że Rząd nie mógł jeszcze w sprawie odszkodowań zająć decydującego stanowiska.

Wniosek ten przyjęto i wobec nieobecności prezesa G[łównego] Urzędu Likwidacyjnego postanowiono dalszą dyskusję w tej sprawie odłożyć na jedno z następnych posiedzeń.

8. ^bZałącznik] N° 8 do prot[okołu] 48-go posiedzenia Rady Ministrów 27 marca 1919 r.^b P. Minister Robót Publicznych Pruchnik przedstawia jako wniosek nagły projekt ustawy o budowie dróg wodnych. Projekt ten wnosi w porozumieniu z p. Ministrem Pracy i Opieki Społecznej, celem projektu jest możliwość dania zajęcia wielkiej ilości bezrobotnych w Warszawie i Łodzi.

P. Minister Iwanowski popiera projekt i nadmienia, że w samej Warszawie jest 80 000 bezrobotnych. Jeśli tych bezrobotnych nie zatrudni się natychmiast, nie można ręczyć za spokój w Warszawie, a p. Minister Iwanowski musiałby odpowiedzialność ze siebie złożyć.

P. Minister Janicki wywodzi, że ustawa – jak można powziąć z pobieżnego jej przejrzenia – obliczona jest na długi szereg lat i dysponuje na daleką przyszłość znacznymi funduszami publicznymi. P. Minister Janicki godzi się na projekt wybicia kanału pod Łodzią i Warszawą, ale jest przeciwny uchwalaniu bez zgłębienia należytego projektu budowy całego systemu dróg wodnych w okresie 40 lat.

P. Minister Minkiewicz projektuje zajęcie bezrobotnych przy naprawie dróg w kraju, co według wyjaśnień p. Ministra Pruchnika zostało już zarządzane, sprawy bezrobotnych jednak nie rozwiązuje, gdyż robotnik miejski musi znaleźć pracę w Warszawie czy Łodzi, a nie gdzieś daleko w kraju. Projekt jego zmierza właśnie do tego celu, ponieważ ustawa da Ministerstwu Robót Publicznych możliwość rozpoczęcia kopania kanału koło Warszawy i koło Łodzi. Sejm będzie sprawę traktował jako pilną i w danym razie będzie można już za tydzień rozpocząć roboty.

P. Minister English zaznacza, że chodzi obecnie jedynie o jak najszybsze stworzenie możliwości pracy, podziela więc zdanie p. Ministra Janickiego. P. Kierownik Ministerstwa Kolei żelaznych proponuje, by część bezrobotnych zająć przy czyszczeniu ulic w Warszawie. P. Minister Iwanowski nadmienia, że zwrócił się już w tym celu do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ażeby wyrzucić presję na Magistrat miasta Warszawy.

²⁹⁵ Odszkodowania.

P. Prezydent Ministrów Paderewski oświadcza się za uchwaleniem nagłości robót w pobliżu Warszawy i Łodzi, ma jednak wątpliwości, czy można bez głębszego przestudiowania przyjąć projekt p. Ministra Pruchnika. Oprócz sprawy finansowej projekt ten, obejmujący plany budowy dróg wodnych na obszarach jeszcze nam przez koalicję nieprzyznanych, dotyka także polityki zagranicznej.

Dalszą dyskusję nad projektem odłożono na posiedzenie następne w dniu 24 marca b.r.

9. ^bZałącznik] N° 2^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie ustawy o budowie linii kolejowej Kutno–Strzałków²⁹⁶.

10. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie ustawy o budowie linii kolejowej Łódź–Kutno ze zmianą rozszerzającą na budowę linii kolejowej Łódź–Kutno–Płock²⁹⁷.

11. P. Minister Minkiewicz komunikuje, że aprowizacja Galicji stanęła na razie skutkiem tego, że tamtejsza służba aprowizacyjna nie została jeszcze przejęta przez władzę centralną. Wysłani z Ministerstwa Aprowizacji urzędnicy wraz z transportami żywności musieli powrócić nie wykonawszy swych poleceń, gdyż tamtejsze władze nie uznają ich. W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1919 r. agendy aprowizacyjne w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim miały być przejęte przez rząd centralny. Dotychczas nie nastąpiło to jeszcze, a Rada Ministrów w dniu 7 marca 1919 r. ustaliła, że dalsze przejmowanie władzy w Galicji przez administrację centralną będzie następowało na skutek decyzji Rady Ministrów.

P. Minister Aprowizacji wnosi, aby agendy aprowizacyjne w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim zostały bezzwłocznie przejęte przez Ministerstwo Aprowizacji.

Wniosek p. Ministra Minkiewicza przyjęto i polecono Prezydium Rady Ministrów wydać telegraficznie stosowne polecenia generalnemu delegatowi Rządu w Krakowie.

12. ^bZałącznik] N° 4^b P. Minister Spraw Wojskowych generał-porucznik Leśniewski przedstawia wniosek nagły w sprawie utworzenia Departamentu Morskiego przy Ministerstwie Spraw Wojskowych.

P. admirał Porębski uzasadnia ten wniosek wyczerpująco, wyjaśnia że cały zarząd spraw morskich na wybrzeżu Gdańskim spoczywa obecnie w ręku fachowych sił wojskowych i przez takie tylko siły przygotowane należy do tego rodzaju służby może być zastąpiony. Pewną ilość fachowców Polaków, głównie byłych marynarzy rosyjskich, a także siły fachowe, które były na służbie austriackiej i niemieckiej, są do rozporządzenia. P. Minister Przemysłu i Handlu zgodził się już na objęcie tej służby przez siły wojskowe.

Projekt ten przyjęto.

²⁹⁶ DzPPP, 1919, nr 32, poz. 268.

²⁹⁷ DzPPP, 1919, nr 32, poz. 266.

Po wyznaczeniu posiedzenia następnego na dzień 24 marca 1919 r. posiedzenie zakończono o godz. 9 m. 30 wieczorem.

fJJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie zaciągnięcia pożyczki zagranicznej w wysokości 5 miliardów franków]²⁹⁸.
2. Projekt ustawy o budowie linii kolejowej Kutno–Strzałków²⁹⁹.
3. Projekt ustawy o budowie linii kolejowej Łódź–Kutno–Płock³⁰⁰.
4. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o utworzenie Departamentu Morskiego Ministerstwa³⁰¹.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

²⁹⁸ Nie publikuje się.

²⁹⁹ Nie publikuje się.

³⁰⁰ Nie publikuje się.

³⁰¹ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ

47 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 marca 1919 roku

Przewodniczący	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Apro[izacji]	p. Janusz Machnicki
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] P. i H.	p. dr H. Strasburger
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] Skarbu	p. Władysław Byrka
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pocz i Tel[egrafów]	p. Jan Urbański
Przewodn[iczący] Del[egacji] Ekon[omicznej] w Paryżu	p. Andrzej Wierzbicki
Członek Del[egacji] Ekon[omicznej] w Paryżu	p. Stefan Markowski
Szef Biura Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Pełniący obow[iązki] Szefa Sekcji w Gł[ównym] Urzędzie Likwidacji	p. Józef Karśnicki
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 4 min[ut] 15 po południu.

1. P. Wierzbicki zaczyna sprawozdanie od ogólnych uwag o sytuacji politycznej i zaznacza, że w sprawie granic najpilniejszą jest sprawa Śląska Cieszyńskiego, ponieważ może być przesądzona w dniach najbliższych. Sprawa ta dla Polski ma doniosłe znaczenie gospodarcze tym bardziej, że względu na to, że granica polsko-niemiecka uchwalona przez komisję Cambona³⁰² nie jest jeszcze traktatowo

³⁰² Komisja ds. granic Polski pod przewodnictwem francuskiego dyplomaty Jules'a Cambona, powołana na konferencji pokojowej w Paryżu.

ustanowiono i uzyskanie Górnego Śląska wobec tego nie można uważać za załatwione. Jest ona zarazem i sprawą najtrudniejszą, gdyż zdaje się koalicja ma dawne zobowiązania wobec Czechów, którzy wysuwają jako motyw uzyskania Śląska Cieszyńskiego konieczności ekonomiczne. Twierdzenie to zbija Delegacja Ekonomiczna w specjalnym memoriale, lecz idzie jeszcze o to, aby cały naród o Śląsk Cieszyński się upomniał, bo w tych sprawach sytuacja wewnętrzna w kraju może być decydującą wobec Kongresu. Konieczna jest zatem manifestacja tak Sejmu, jak i ludności, wśród której należy rozszerzyć agitację o zachodnią granicę państwa. P. Marszałek Sejmu i Przewodniczący Komisji Sejmowej do spraw zagranicznych poseł dr Grabski zostali o tym powiadomieni. Mówca omawia dalej postulaty Komitetu Narodowego [Polskiego] odnośnie do wschodniej granicy i wspomina o memoriale Anglików, Francuzów i Belgów zainteresowanych w naftowym przemyśle galicyjskim z żądaniem przyłączenia wschodnio-galicyjskiego okręgu kopalnianego do Polski, wreszcie zdaje sprawę ze stanu projektu umiędzynarodowienia dróg wodnych.

Przechodząc do spraw ekonomicznych, przedstawia p. Wierzbicki organizację i zadania poszczególnych komisji oraz podział pracy w podkomisjach przy czym zaznacza, że Polacy są reprezentowani we wszystkich komisjach. Prace tych komisji zajmują się obecnie przede wszystkim sprawą pokoju z Niemcami.

Co do indemnizacji podział strat na bezpośrednie i pośrednie nie istnieje. Nie ma wprawdzie żadnej ostatecznej decyzji, jakie straty będą wynagrodzone, lecz wątpliwości zdaje się nie podlegać, iż Niemcy za straty zapłacą i Polska może się spodziewać znacznie większych sum. Ogólnie panuje tendencja podawać sumy strat raczej wysokie; pokryć je całkowicie Niemcy nie są w stanie. Sumy podane będą więc zapewne znacznie zredukowane. Straty Polski będą podane w sumie około 60 miliardów franków.

W komisji odpowiedzialności delegacja polska nie popiera tendencji zwaleni całej odpowiedzialności za wojnę na samego b. cesarza Wilhelma i jego doradców i oczyszczenia w ten sposób narodu niemieckiego.

Komisja pracy przygotowuje projekt stałego instytutu w Lidze Narodów, który by w drodze międzynarodowej, regulował prawodawstwo robotnicze.

W komisji finansowej, która się dzieli na 4 podkomisje zaprojektowano, że poczynione przez Niemców inwestycje i urządzenia w krajach, które się znajdowały pod ich zarządem, przechodzą na własność tych krajów dalej, że długi przedwojenne Niemiec zostaną rozdzielone na pojedyncze państwa, według klucza podatku osobisto-dochodowego (długi wojenne nie będą dzielone) wreszcie, że wszelkie przedsiębiorstwa prywatne o charakterze ogólnie użytecznym, jak koleje, tramwaje, wodociągi itp. mogą być zlikwidowane na koszt Niemiec i nabyte przez nowe państwa za potrąceniem ceny od przypadających im sum odszkodowania. Co do podziału długów, mają szansę przyjęcia wnioski delegacji polskiej, by z pruskich długów były wyłączone długi na antypolskie cele zaciągnięte,

a z długów Rzeszy Niemieckiej długi na zbrojenia. Komisja ekonomiczna dzieli się na 8 podkomisji i obejmuje najróżnorodniejsze zadania gospodarcze.

Podkreślając wydatną pracę i zasługi ciała profesorskiego, zwłaszcza prof. Romera, tudzież prezesa Biura Prac Kongresowych, p. Pułaskiego oraz członków delegacji ekonomicznej p. Z. Chamca, który rozwija niezmiernie pożyteczną działalność, prof. Kasperskiego, dr A. Szczepańskiego, p. Markowskiego i wielu innych i nie dotykając ogólnie znanej, a tak wielkiej wagi działalności p. R. Dmowskiego, zaznacza mówca konieczność wzmocnienia stanowiska Polski szczególnie wobec Anglii i Ameryki, co nastąpi z przyjazdem p. Prezydenta Ministrów do Paryża, dalej rozwinięcie agitacji prasowej, wreszcie wielką wagę sytuacji wewnętrznej w kraju i postawy samego społeczeństwa.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju ma pierwszorzędne znaczenie. Nie jest ona jednak tak ciężką, jeśli się zważy, że nie jest wynikiem stosunków specyficznie u nas panujących, lecz ogólnym zjawiskiem w świecie. Najgorzej przedstawia się obecnie ta sytuacja w Anglii, a pod względem ruchu robotniczego w Ameryce staje się z każdym dniem poważniejszą.

Oddziałość na sytuację uzdrawiająco może powrót do przedwojennych warunków wytwórczości z uwzględnieniem jednak ochrony rynku przed zalewem obcymi produktami. Polska jest jednak w tem gorszym położeniu, że nie posiada własnej waluty. W odbudowie życia gospodarczego można, zdaniem mówcy, zrobić coś dopiero od chwili uzyskania dewiz zagranicznych i to jest pierwszym słupem granitowym polityki ekonomicznej w kraju. Wniesienie w tych dniach na Sejm wniosku p. Ministra Skarbu o 5-miliardowej (franki) pożyczce zagranicznej, jest pierwszym ku temu krokiem. Byłoby wskazane, aby Minister Skarbu jak najrychlej osobiście wyjechał do Paryża dla zdobycia pożyczki zewnętrznej w trzech walutach (w dolarach, funt[ach] sterlingach a najmniej we frankach) w formie awansu na odszkodowania wojenne.

W kierunku kredytu dewizowego wobec trudnej sytuacji finansowej Francji (odmowa pożyczki angielskiej i amerykańskiej) na jej pomoc trudno liczyć, natomiast możliwa jest pomoc rządowa Anglii i Ameryki. Względnie łatwiejszą może być pomoc w formie kredytów towarowych i są szanse, że Minister Skarbu z demobilizacyjnych składów Ameryki, Anglii a nawet i Francji uzyska potrzebne Polsce materiały za weksle skarbowe. Wątpliwe jest natomiast, czy można będzie uzyskać towary od firm prywatnych na weksle skarbowe.

Jednakże żeby dewiz zagranicznych szybko nie wyczerpać i walutę krajową utrwalić, konieczną jest rzeczą zacząć eksport z Polski, w tym celu jest niezbędną niezwłoczna odbudowa warsztatów pracy. Zatrudni to bowiem robotników, da im środki egzystencji i przez to samo uspokoi ruch robotniczy wśród wielkich rzesz robotników wielkoprzemysłowych.

Za drugą podwalinę polityki ekonomicznej w kraju uważa p. Wierzbicki obok załatwienia przez państwo sprawy robotniczej za czas wojny, uchwalenie

przez Sejm zasadniczego prawa o odszkodowaniu wszystkich gałęzi, a więc i przemysłu. Te dwa żądania stawiają fabrykanci francuscy jako warunek uruchomienia swych fabryk w Polsce. I słusznie. Kredyt dewizowy zapewni przemysłowi uzyskanie potrzebnych mu surowców z zagranicy, jednakże nie wystarczy dla odbudowy zniszczonych warsztatów pracy. Dla tego niezbędne jest prawo o odszkodowaniach wojennych. Tylko tą drogą mogą być zapewnione środki dla odbudowy przemysłu. A ponieważ w odbudowie przemysłu zainteresowane są najszerze masy robotnicze i te właśnie, które najwięcej ucierpiały na wojnie, nie ma więc sprawy w Polsce pilniejszej i ważniejszej. Ogólna suma zaliczek na odszkodowanie może być na razie ograniczona wobec stanu skarbu państwa, muszą być jednak w niej przewidziane sumy i dla odbudowy wielkiego przemysłu, gdyż właśnie przede wszystkim robotnicy z wielkiego przemysłu czekają na jego odbudowę.

Pan Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego stoi zasadniczo na wyżej wymienionym stanowisku. Komisja sejmowa jednak zepsuła projekt p. Prezesa Grabskiego i udaremniła na razie odbudowę przemysłu, zaspokajając wszystkich poszkodowanych do sumy 10 000 marek. Należy bezwzględnie dążyć do niezwłocznej zmiany projektu prawa we wskazanym kierunku.

Gdy dzięki dewizom zagranicznym i prawu o odszkodowaniach przemysł znajdzie środki na zakup surowców i na swoją odbudowę, należy ustalić politykę Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie uruchomienia przemysłu. W tej sprawie musimy oprzeć się na doświadczeniu Zachodu.

Przekonanie o długim trwaniu po wojnie gospodarki przymusowej wojennej okazało się fikcją i w Anglii oraz w Ameryce spostrzega się ogólną niechęć do państwowej reglamentacji produkcji (całkowita swoboda surowców i półfabrykatów w kraju, a ochrona przed zalewem obcym gotowymi fabrykatami), a we Francji instytut rozdzielnicy dla bawełny stał się nawet uciążliwym przeżytkiem. Polska nie potrzebuje wielu maszyn – oprócz przemysłu mechanicznego dla którego jednak maszyny uzyskać można drogą rewindykacji z Niemiec – i o tyle znajduje się nasze państwo w lepszym położeniu w porównaniu z Belgią a zwłaszcza z północną Francją, gdzie maszyny zostały całkowicie zniszczone, a na ich odbudowę trzeba czekać nie mniej roku.

Należy sytuację wykorzystać i zdobyć potrzebne nam surowce wcześniej aniżeli je zużyje Francja i Belgia. W tym celu wskazanym jest, aby Ministerstwo Przemysłu możliwie szeroko otworzyło wrota wszystkim potrzebującym surowców i instalacji, sprawę zakupów powierzyło samym przemysłowcom i kupcom, gdyż byłoby najwadliwszą polityką, gdyby państwo brało na swoje barki to, co ludność sama załatwić może i powinna. Utworzony już w Ministerstwie Przemysłu urząd przywozu i wywozu daje zupełną możliwość panu Ministrowi kontrolować przywóz w ten sposób, aby surowcami i niezbędnymi materiałami byli wszyscy sprawiedliwie obdzieleni. Aparat ten musi bardzo sprawnie funkcjonować. Dlatego

też Minister Skarbu, określwszy ogólną sumę dewiz, którą by dał do dyspozycji Ministra Przemysłu, musiałby pozostawić Ministrowi Przemysłu i Handlu prawo decydowania w szczegółach o rozdziale tych dewiz pomiędzy instytucje oraz osoby prywatne. Przewidzieć się bowiem musi w interesie szybkiej i sprawnej odbudowy warsztatów pracy i zaopatrzenia ich w surowce dawanie dewiz także poszczególnym przemysłowcom i kupcom, zwłaszcza że instytucje, wzgl. kooperatywy i tak wszystkich nie zaspokoją.

2. Pan Prezydent dziękuje p. Wierzbickiemu za przedstawiony obraz sytuacji i zauważa, że nasze położenie nie jest złe dzięki moralnemu podłożu duszy polskiej. Jeżeli da się odbudować przemysł i doprowadzić także do unormowania także stosunków rolnych, pozostaniemy jedynym na wschodzie państwem praworządnym, postępowo, normalnie i celowo funkcjonującym. Odnośnie do przedstawionego sprawozdania porusza pytanie, czy posiadamy materiał do obliczenia szkód przemysłowych, dalej, czy zastosowany do Niemiec klucz odszkodowań odnosi się też i do b. zaboru austriackiego. Wreszcie porusza kwestię propagandy w dziennikach.

P. Minister Hącia stwierdza zgodność swych poglądów co do uruchomienia przemysłu z wypowiedzianymi właśnie poglądami p. Wierzbickiego. Jakkolwiek jest za wolnym handlem, uważa jednak pewną ingerencję państwa w pierwszych latach za nieuniknioną celem równomiernego zaopatrzenia w surowce, a to z uwagi na to, iż dewizy będą niedostateczne, jako też ze względów walutowych. Koniecznym więc będzie przy współudziale kół przemysłowych stworzyć klucz, do którego przemysłowcy stosować się będą musieli. Zdaniem mówcy nie można się będzie obejść bez pomocniczej instytucji, która by, udzielając przemysłowcom odpowiedniego kredytu, dawała im wobec państwa gwarancje na udzielane dewizy, sądzi bowiem, iż bank państwa do tego się nie nadaje.

W związku z tym porusza p. Minister kwestię, po jakim kursie należy oddawać te dewizy przemysłowcom, kurs ten bowiem musi być w stosunku do przyszłej waluty polskiej, w której dewiza ma być zwrócona, dokładnie oznaczony, aby przemysłowcy mieli na czym oprzeć kalkulację cen produktów. Oświadcza się za podyktowaniem od razu maksymalnego kursu dewizy w stosunku 1 fr.: równa się 1 zł., przy czym ryzyko ewentualnego *disagi*'a³⁰³ musi na siebie wziąć państwo, na co też i p. Minister Skarbu zasadniczo się zgodził.

Uznając, że poważnym będzie nasz eksport do Rosji, wskazuje p. Minister Hącia, iż panować musi u nas w pierwszej linii zasada samowystarczalności kraju i w tym kierunku konieczna jest zmiana systemu przemysłowego, obliczonego dawniej tylko na wywóz. Wreszcie podkreśla p. Minister konieczność scentralizowania w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, w urzędzie przywozu

³⁰³ Trudność, niedogodność.

i wywozu wszelkich ofert i transakcji zamiennych wszystkich ministerstw, celem jednolitości postępowania.

P. Prezydent odczytuje list komisji żywnościowej amerykańskiej z projektem zorganizowania oficjalnej komisji z głównych przedstawicieli przemysłu złożonej, która by poza krajem zakładała swe filie i udzielenia jej przez państwo kredytu oraz przywileju zorganizowania żeglugi i wymiany towarów.

W odpowiedzi na postawione przez p. Prezydenta i pp. Ministrów Iwanowskiego i Wojciechowskiego pytania odpowiada p. Wierzbicki, że materiał do indemnizacji szkód przemysłowych w Królestwie jest doskonale zebrany przez komisję przemysłową szacunkową główną, na czele której stoi inż. Kawiński, że przy omawianych odszkodowaniach obecnie Niemcy są niejako symbolem 4 państw centralnych, mających łącznie zapłacić 200 miliardów franków, że dalej Komitet Narodowy nie posiada funduszy na cele prasowe, a pracę utrudnia mu utrudnione porozumiewanie się z krajem. Uzyskane obecnie fundusze od Ministerstwa Spraw Zagranicznych ułatwią obecnie spełnienie zadań kongresowych, które są tak poważne, że wymagać będą jeszcze powołania do Paryża szeregu sił. Wyjaśnia następnie, że niektóre surowce, na prz[ykład] bawełna, znajdują się w obfitości we Francji i Anglii, a kwestia tonażu stale się poprawia.

Co do sprawy robotniczej, to przedstawia się ona gorzej w Anglii, która stosuje system zapomóg, znacznie lepiej zaś we Francji, gdzie prasa nie porusza w ogóle zagadnienia robotniczego.

Co do wywozu z kraju, to nadawały by się do tego węgiel, cukier, ropa i jej produkty, alkohol, cynk.

Wracając do postawionych przez siebie trzech kardynalnych zasad gospodarczej polityki kraju przy odbudowie: 1) dewizy, 2) zasadnicze prawo o odszkodowaniu dla wszystkich gałęzi wytwórczości, 3) jak najszybsze przywrócenie wolnego obrotu w handlu i uwzględnienie przy rozdziale dewiz pojedynczych przemysłowców i kupców – prosi p. Wierzbicki o przyjęcie ich jako ogólnych zasadniczych wytycznych programu wewnętrznej polityki Gabinetu na najbliższy okres w odniesieniu do gospodarczej odbudowy kraju. Jako rezultat przyjęcia tych zasad będzie opracowanie szeregu konkretnych wniosków na Radę Ministrów.

P. Minister Janicki godzi się na powyższe zasady, lecz stwierdza, że rolnictwo mało jest reprezentowane w składzie delegacji ekonomicznej, wobec czego proponuje wzmocnić jej skład. P. Minister Iwanowski dodaje do tych zasad natychmiastowe uruchomienie robót publicznych (kanały, koleje), tudzież zajęcie się odbudową przemysłu żelaznego i innych niezwiązanych z przywozem z zagranicy surowców, do czego konieczne jest żądanie przyznania Polsce Karwiny i śląskich źródeł koksu.

3. P. Wierzbicki przedstawia wewnętrzną organizację Delegacji ekonomicznej w Paryżu dla spraw finansów, handlu, przemysłu i rolnictwa, która

z biegiem czasu z instytucji społecznej stała się urzędową, gdyż Komitet Narodowy [Polski] w Paryżu przekazał jej swój wydział ekonomiczny, przedstawiciel polski w Londynie, p. Sobański, ze względu na trudności komunikacji z Warszawą, poddał dyrektywie tej Delegacji także ekonomiczną działalność placówki londyńskiej, przewodniczący zaś delegacji (p. Wierzbicki), otrzymał upoważnienie z ramienia p. Prezydenta Ministrów i Ministra Przemysłu i Handlu do reprezentowania spraw przemysłowych i handlowych na Kongresie. Delegacja jednak obejmuje całokształt spraw gospodarczych, wobec czego p. Wierzbicki zapytuje, czy Rada Ministrów zechce uznać taki charakter Delegacji i w takim razie rozszerzyć pełnomocnictwa jej przewodniczącego. Rada Ministrów przychyliła się do tej propozycji, prosząc p. Wierzbickiego o przedstawienie konkretnego projektu uzupełniającego tekst pełnomocnictwa.

4. Przyjęto wnioski p. Ministra Supińskiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania pp. Karola Zarskiego, Stanisława Nowodworskiego i Włodzimierza Sekutowicza – sędziami apelacyjnymi, p. Franciszka Duralskiego – wiceprezesem Sądu Okręgowego, wreszcie pp. Franciszka Pomianowskiego, Mieczysława Halika, Józefa Krzana vel Chrzanowskiego, Aleksandra Fickiego i Mirona Chyczewskiego – sędziami okręgowymi.

5. Przyjęto wniosek p. Ministra Wojciechowskiego o przedstawienie p. Naczelnikowi Państwa do mianowania: Naczelnika Wydziału Konstantego Lenca – Szefem Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewn[ętrznych].

6. P. Minister Janicki poddaje pod decyzję Rady Ministrów sprawę usunięcia z lokalu PKKP jej urzędników, czemu opiera się zasadniczo dyrektor PKKP, podczas gdy lokal ten potrzebny jest obecnie dla Urzędu kontroli państwa. Po dyskusji uchwalono, że pierwszeństwo w tym razie przysługuje zawsze urzędowi państwowemu, przy czym p. Minister Pruchnik przypomina, że w myśl uchwał Rady Ministrów sprawy te należą do wyłącznej kompetencji Ministra Rolnictwa i D.P.

7. Przyjęto do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Łukasiewicza, że przyznał dodatki za wysługę lat inspektorom szkolnym: Władysławowi Görtlerowi, Adamowi Koziarze, Stanisławowi Krogulskiemu i d[okto]rowi Stanisławowi Stetkiewiczowi.

8. Przyjęto wniosek p. Wiceministra Wróblewskiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. d[okto]ra Kazimierza Maxa, Szefem Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych.

9. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego Rada Ministrów wyraża potrzebę częstszego zbierania się niż dwa razy tygodniowo, przy czym p. Minister Pruchnik zwraca uwagę na konieczność zmiany systemu obrad przez unikanie przewlekłości w obradowaniu.

10. ^bZałącznik N° 2^b W sprawie wniosku p. Ministra Pruchnika o uchwalenie przejścia Dyrekcji Dróg Wodnych w Krakowie od dnia 1 kwietnia r.b. przez

Ministerstwo Robót Publicznych uznano za konieczne uprzednie zasięgnięcie w tym względzie zdania Generalnego Delegata Rządu dla Galicji.

11. ^bZałącznik] N° 3^b Wniosek p. Ministra Eberhardta w sprawie budowy linii kolejowej Płock–Sierpc i przebudowy wąskotorowej linii Nasielsk–Sierpc przyjęto z wykreśleniem art. 6 projektu³⁰⁴.

12. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniosek p. Ministra Wojciechowskiego w sprawie powierzenia Ministerstwu Spraw Wewn[ętrznych] całkowitego i wyłącznego zarządzania nieruchomości państwowych przy ul. Nowy Świat 67/69.

Na tym posiedzenie zakończono, wyznaczając następnę na czwartek, dn. 27 marca o godz. 4½ po południu.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 50 wieczorem.

^fIJPaderewski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 47 posiedzenia Rady Ministrów RP 24 marca 1919 r.].
2. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przejęcia [pod] bezpośredni zarząd Dyrekcji Budowy Dróg Wodnych w Krakowie³⁰⁵.
3. [Projekt ustawy o budowie linii kolejowej Płock–Sierpc i przebudowy kolei wąskotorowej Nasielsk–Sierpc]³⁰⁶.
4. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o powierzenie mu zarządzania nieruchomością przy ul. Nowy Świat 67/69³⁰⁷.

[Załącznik] ^cN^o 1^c

[Porządek dzienny 47 posiedzenia Rady Ministrów RP 24 marca 1919 r.]

3150/19

Warszawa 22 marca 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że w sobotę dn. 24-go marca r.b. o godz. 4-ej i pół po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej:

³⁰⁴ DzPPP, 1919, nr 32, poz. 267.

³⁰⁵ Nie publikuje się.

³⁰⁶ Nie publikuje się.

³⁰⁷ Nie publikuje się.

Porządek dzienny:

Sprawozdanie Przewodniczącego Delegacji ekonomicznej w Paryżu p. Andrzeja Wierzbickiego.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
48-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 27 marca 1919 roku

Przewodniczy	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D. P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pocht i Tel[egrafów]	p. Jan Urbański
Członek Komisariatu Nacz[elnej] Rady Lud[owej]	ks. Patron Adamski
Członek Komisariatu Nacz[elnej] Rady Lud[owej]	p. Wojciech Korfanty
Członek Komisariatu Nacz[elnej] Rady Lud[owej]	p. Władysław Seyda
Członek Komisariatu Nacz[elnej] Rady Lud[owej]	p. Adam Poszwiński
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 po południu.

1. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego zwróciła się do Rady Ministrów z depeszą, w której zawiadamia o potrzebie natychmiastowego zaprowadzenia sądów doraźnych w powiecie

bielskim i cieszyńskim wobec szerzenia się rabunków w dobrach b. arcyksięcia Fryderyka Habsburga.

W załatwieniu tej sprawy uznano, że rząd centralny nie jest kompetentny przed ostatecznym międzynarodowym uregulowaniem granic zachodnich Polski do wykonywania praw zwierzchniczych na Śląsku Cieszyńskim, a więc i do wprowadzenia na tym terytorium sądów doraźnych, i że powołana jest do tego w porozumieniu z władzami wojskowymi Rada Narodowa, spełniająca na Śląsku najwyższą władzę zwierzchniczą. Wobec tego polecono Min[isterstwu] Spraw Wojskowych porozumieć się z Radą Narodową Śląska Cieszyńskiego bezzwłocznie w tej sprawie.

2. P. Prezydent Ministrów wita obecnych na posiedzeniu członków Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i wyraża im serdeczne podziękowanie za pomoc, jakiej b. zabór pruski udzielił reszcie Polski na wszystkich polach, a zwłaszcza za pomoc wojskową, dzięki której Lwów został uwolniony od grożącego mu niebezpieczeństwa.

3. ^bZałącznik] N° 2^b Ks. Patron Adamski imieniem Komisariatu NRL w Poznaniu referuje wniosek o stworzenie z ramienia rządu polskiego organu, który by po ustaleniu ostatecznym granic Polski na zachodzie ujął natychmiast w swoje ręce administrację na ziemiach b. zaboru pruskiego i już obecnie przygotowywałby się do spełnienia tego zadania. Dotychczas władzę tę piastuje z ramienia NRL jej Komisariat, którego stosunek do rządu polskiego nie jest jednak w żaden wyraźny sposób ustalony. Powołanie do życia organu, o którym mowa we wniosku, może się odbyć bądź w drodze powierzenia tego zadania w dalszym ciągu Komisariatowi, bądź też przez stworzenie jakiegoś innego organu.

P. Minister Wojciechowski jest zdania, że należałoby pójść za precedensem, stworzonym w Galicji, a więc utworzyć urząd generalnego delegata rządu na b. zabór pruski, przy czym przedstawienie odpowiedniego kandydata pozostawiłoby się czynnikom miejscowym. Delegatowi temu byłaby dodana rada przyboczna, złożona z osób, wyznaczonych również przez miejscowe czynniki.

P. Minister Supiński, aprobując tę myśl, dodaje nadto, że należałoby w celu nawiązania ściślejszej łączności między rządem centralnym a b. zaborem pruskim ustanowić przy tym delegacie generalnym delegatów wszystkich ministerstw, którzy prowadziliby prace w kierunku zupełnego objęcia administracji b. zaboru pruskiego przez rząd centralny. Oczywiście przez to objęcie nie ma p. Minister na myśli pełnego zniwelowania odrębności dzielnicowych, gdyż niwelowanie tych ostatnich będzie dziełem długich lat.

P. Szef Sekcji Urbański komunikuje, że Min[isterstwo] Poczty i Telegrafów wysłano w tych dniach do Poznania swych delegatów w celu przygotowania przejścia zarządu poczt i telegrafów w b. zaborze pruskim.

P. Poseł Korfanty zastrzega się przeciw przystosowaniu obecnej struktury administracyjnej i gospodarczej b. zaboru pruskiego do reszty ziem polskich,

gdyż to byłoby krokiem wstecz, a nie naprzód. W szczególności zastrzega się także przeciw objęciu zarządu pocztowego przez Rząd Centralny, gdyż to pociągnęłoby za sobą podwyższenie opłat pocztowych, co ludność widziałaby bardzo niechętnie.

Po przerwie wznowiono posiedzenie o godz. 9 wiecz[orem].

P. Prezydent Ministrów proponuje, by zakończyć dyskusję nad wnioskiem Komisariatu NRL i pozostawić mu najzupełniej wolną rękę w przygotowaniu ściślejszego zespolenia b. zaboru pruskiego z resztą Polski, a więc uznać go za organ, który nie tylko z woli ludności miejscowej, ale i z ramienia Rządu Polskiego sprawowałby tymczasowo władzę prawodawczą i administracyjną na tym obszarze. Zarazem p. Prezydent wyraża ponowne podziękowanie i uznanie społeczeństwu polskiemu w Poznańskim za pomoc, jaką państwu polskiemu na wszystkich polach tak wydatnie okazuje, podczas gdy państwo to niczym mu się dotąd nie odwdzięczyło, a nawet utrudnia mu pozyskanie należytej liczby przedstawicieli w Sejmie. Tę ostatnią sprawę poleca p. Prezydent troskliwej pieczy całego gabinetu wobec tego, że sam niebawem wyjeżdża do Paryża.

P. Minister Supiński podejmuje obronę projektu, wyrażonego w poprzednim swym przemówieniu i sądzi, że pozostawienie dotychczasowego stanu rzeczy bez zmian nie przybliży, lecz raczej odwleka chwilę zupełnego zespolenia b. zaboru pruskiego z resztą ziem polskich, gdy sam ten zabór najwidoczniej żywo odczuwa potrzebę tego zespolenia, skoro chce sprecyzowania stosunku Komisariatu NRL do Rządu Centralnego.

P. Poseł Korfanty jest za tym, by wszystkie ministerstwa przysłały swych delegatów do Poznania dla wzajemnego informowania się i ściślejszego kontaktu z Rządem Warszawskim. Kwestię kolegialności, czy jednoosobowości władzy, której Rząd Centralny dałby mandat do przygotowania objęcia w odpowiedniej chwili władzy administracyjnej w b. zaborze pruskim, pozostawia otwartą. Wreszcie wypowiada się za pozostawieniem Poznaniowi pracy przygotowania aparatu urzędniczego dla całego b. zaboru pruskiego.

Ks. Patron Adamski wyraża zupełną zgodę na proponowany przez p. Prezydenta sposób załatwienia wniosku Komisariatu NRL – Co do delegatów Ministerstw godzi się chętnie na ich przysłanie, zastrzega się jednak przeciw nadawaniu im charakteru organu kontrolującego, natomiast pragnie w nich widzieć jedynie współpracowników i informatorów. Chwilą objęcia zarządu zaboru pruskiego przez Rząd Polski powinna być jego zdaniem chwila ustalenia granic zachodnich Polski przez Kongres Pokojowy. Wcześniej nie można tej sprawy załatwić, choćby ze względu na aparat urzędniczy niemiecki, który formalnie nie jest zwolniony z przynależności do Państwa Niemieckiego.

P. Poseł Seyda, podziеляjąc wywody pozostałych członków Komisariatu NRL, wypowiada się za powierzeniem przez Rząd Polski roli organu, przygotowującego się od objęcia w jego imieniu władzy w b. zaborze pruskim Komisariatowi NRL.

W wyniku dyskusji postanowiono:

- a) Przyjąć do wiadomości oświadczenie Komisariatu NRL, że z chwilą ostatecznego uregulowania granic zachodnich Polski złoży w ręce rządu polskiego władzę ustawodawczą i administracyjną,
 - b) powierzyć Komisariatowi NRL rolę organu, który by przygotowywał się z ramienia Rządu Polskiego do objęcia władzy administracyjnej w całym b. zaborze pruskim z chwilą ustalenia granic zachodnich Polski,
 - c) określić zadania Komisariatu NRL w myśl jego wniosku w następujący sposób:
 - 1) objęcie ogólnego kierownictwa i kontroli nad wszystkimi władzami i urzędami,
 - 2) wydawanie przejściowych przepisów i rozporządzeń celem odłączenia prawnego, administracyjnego i ekonomicznego przydzielonych Polsce dzielnic od Niemiec,
 - 3) dokonanie potrzebnych zmian osób w urzędach w celu podtrzymania prawidłowego funkcjonowania urzędów, sądownictwa, obrotów handlowych i pieniężnych, środków komunikacyjnych itd.,
 - 4) wydawanie zarządzeń, koniecznych w celu podtrzymania bezpieczeństwa publicznego, komunikacji, prawidłowego ruchu handlowego i zarobkowego,
 - 5) czuwanie nad ludnością niemiecką, by uchronić Polskę od szkód, sabotażu itd.,
 - 6) pośredniczenie przy przejściu poszczególnych gałęzi administracji przez rząd centralny,
 - 7) przygotowanie dla Rządu materiału likwidacyjnego do rozrachunku z Niemcami,
 - 8) czuwanie nad spolszczeniem urzędów.
 - d) poddać Komisariatowi NRL pod rozagę, czy nie należałoby przekazać piastowaną przezeń w myśl uchwały władzę jednej osobie w charakterze delegata generalnego rządu z dodaniem mu rady przybocznej z pośród miejscowej ludności,
 - e) wszystkie ministerstwa uprawnione są do wysłania do Poznania swych delegatów jako łączników między rządem centralnym a Komisariatem NRL Delegaci ci na ten okres staną się współpracownikami Komisariatu NRL i urzędnikami jemu podległymi, a zarazem informatorami z jednej strony rządu centralnego o pracach Komisariatu, a z drugiej tegoż Komisariatu o pracach rządu centralnego.
4. ^bZałącznik] N° 3^b Na wniosek Komisariatu NRL upoważniono go do złożenia w imieniu rządu polskiego wszystkim podległym mu urzędnikom oświadczenia, że Rząd Polski przejmie ich na etat państwowy z chwilą dokonania zupełnego złączenia b. zaboru pruskiego z resztą Polski.

5. Przyjęto protokoły 46-go i 47-go posiedzenia Rady Ministrów w dniach 20-go i 24-go marca b.r.

6. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Hąci w sprawie utworzenia Sekcji Handlowej przy Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu z następującymi zmianami:

a) w art. IV słowa „i Apropowizacji” zastępuje się słowami „Apropowizacji oraz Poczty i Telegrafów”,

b) Art. VIII otrzymuje brzmienie: „Nadzór nad gospodarczą działalnością konsulów sprawuje Minister Przemysłu i Handlu, do którego konsulowie przesyłają za pośrednictwem Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych wszelkie informacje i raporty gospodarcze i od którego otrzymują w tej samej drodze instrukcje w sprawach gospodarczych”.

Uwaga: Konsulów mianuje Minister Spraw Zagranicznych po zasięgnięciu opinii Ministra Przemysłu i Handlu”.

c) Art. XI skreśla się.

7. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu następującej treści:

„Wszelkie transakcje zagraniczne na materiały, maszyny i inne artykuły na potrzeby państwowe mają być zawierane przez poszczególne ministerstwa przy współudziale Sekcji Handlowej Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu.”

8. P. Minister Hącia cofa na razie jako przedwczesny swój wniosek nagły w sprawie użycia kredytu zagranicznego.

9. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto projekt ustawy skarbowej za czas I I do 30 VI 1919 r. i upoważniono Min[isterstwo] Skarbu do wniesienia go jako wniosku nagłego na Sejm Ustawodawczy.

10. P. Podsekretarz Stanu Byrka udziela informacji o stanowisku Sejmowej Komisji Finansowo-Budżetowej w sprawie pożyczki zagranicznej 5 miliardów franków. Suma zapotrzebowań, zgłoszonych przez poszczególne ministerstwa co do sposobu użycia tej pożyczki, dochodzi do 8 miliardów franków, będą one więc musiały być odpowiednio zredukowane. Poza tym podział tych funduszy nie będzie zależał od uznania Rady Ministrów, lecz Sejm zastrzegł sobie prawo zatwierdzenia sposobu ich użycia nie tylko kwantytatywnie (a więc ustalenia klucza rozdziału między poszczególne ministerstwa), ale i kwalitatywnie (a więc sposobu użycia tych funduszy przez poszczególne ministerstwa). W tym celu winny ministerstwa przedłożyć Sejmowi projekty specjalnych ustaw.

Na wniosek p. Ministra Janickiego polecono Min[isterstwu] Skarbu udzielić zainteresowanym ministerstwom szczegółowych pisemnych informacji o tym, w jaki sposób te projekty mają być opracowane.

11. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto w zasadzie projekt ustawy o obwałowaniu lewego brzegu Wisły, polecając Min[isterstwu] Robót Publicznych przeredagować

go pod względem stylistycznym i przedstawić do ostatecznego zatwierdzenia na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów.

12. ^bZałącznik] N° 8^b P. Minister Pruchnik referuje projekt ustawy o budowie dróg wodnych. P. Podsekretarz Stanu Byrka sprzeciwia się uchwaleniu obecnie ustawy, nakładającej na rząd obowiązek wydawania corocznie olbrzymich sum na budowę kanałów, przebiegających częściowo na terytoriach, których przynależność do Państwa Polskiego jest jeszcze wątpliwa. Wskazanym byłoby przedstawienie planu takich tylko robót, które będą wykonalne w najbliższym czasie z dołączeniem do nich szczegółowych kosztorysów, tak by można było przekonać się o zasadności asygnowania na ten cel odnośnych kredytów. P. Minister Wojciechowski zwraca uwagę na niedbałą stylizację projektu i na sprzeczność projektowanych przepisów o wyłączeniu z obecnie obowiązującym prawem.

Wobec tych zarzutów polecono Min[isterstwu] Robót Publicznych poddać ten projekt rewizji w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu i Spraw Wewnętrznych i wnieść go w zrewidowanej formie na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów.

13. ^bZałącznik] N° 9^b P. Minister Iwanowski referuje wniosek o przyznanie na akcję zapomogową dla bezrobotnych w Galicji i na Śląsku Cieszyńskim 15 milionów marek. Na ten cel wobec nagłości sprawy przyznało już Min[isterstwo] Skarbu zaliczkowo 1½ miliona marek.

P. Podsekretarz Stanu Byrka sprzeciwia się zasadniczo temu wnioskowi. Jeśli chodzi o Galicję, to posiada ona swój preliminarz budżetowy do 1 IV b.r., zatwierdzony przez Komisję Rządzącą, i tylko w ramach tego preliminarza można skutecznie wydatki. Na okres od 1 IV do 1 VI b.r. musi być ułożony dodatkowy preliminarz budżetowy w porozumieniu z Delegatem Generalnym dla Galicji i przedłożony do zatwierdzenia Sejmowi. Do chwili zatwierdzenia tego preliminarza przez Radę Ministrów może ona w wypadkach nagłych asygnować tymczasowo pewne kredyty, ale nie inaczej, jak w ścisłym porozumieniu z Delegatem Generalnym, w przeciwnym bowiem razie wytworzy się chaos i nie będzie żadnej kontroli nad celowością i potrzebą poszczególnych wydatków. P. Podsekretarz Stanu zwraca uwagę, że, jeśli chodzi o akcję zapomogową, nie można przenosić na Galicję tutejszego systemu udzielania zapomóg dla bezrobotnych, ponieważ tam obowiązują ustawy o wsparciach dla rodzin b. żołnierzy i inne ustawy z dziedziny tzw. prawa ubogich, także akcja zapomogowa musi być dostosowana do tego stanu rzeczy.

Co do Śląska Cieszyńskiego, to rząd centralny nie ma tam na razie władzy zwierzchniej, którą piastuje Rada Narodowa, nie ma przeto w zasadzie bezpośredniego wpływu na jej gospodarkę finansową. Nie wyklucza to możliwości przychodzenia Śląskowi w pewnych wypadkach z pomocą finansową, co ze względów politycznych może być nawet wskazane. Dlatego p. Podsekretarz Stanu wnosi o udzielenie na zapomogi dla bezrobotnych na Śląsku Cieszyńskim

oprócz już przyznanych 1½ miliona marek jeszcze dodatkowo 1 miliona marek. Powyższy wniosek przyjęto.

14. W związku ze sprawą kredytu na zapomogi dla bezrobotnych w Galicji proszono Min[isterstwo] Skarbu o rozesłanie wszystkim ministerstwom dokładnych wskazówek, w jaki sposób mają być układane budżety dla Galicji i w jaki sposób można asygnować kredyty na cele Galicji do czasu zatwierdzenia tych budżetów przez Radę Ministrów.

15. ^bZałącznik N° 10^b Aprobowano zreferowane przez p. Ministra Rolnictwa i D.P. linie wytyczne projektu reform agrarnych, jaki Min[isterstwo] Rolnictwa przedstawiło sejmowej Komisji Rolnej.

Koniec posiedzenia o godz. 12 m. 20 w nocy.

^cza^c ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 48 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 marca 1919 r.].
2. [Pismo Naczelnej Rady Ludowej do rządu polskiego w sprawie przejęcia b. zaboru pruskiego].
3. Odpis pisma Naczelnej Rady Ludowej do rządu polskiego w sprawie zatrudnienia urzędników NRL³⁰⁸.
4. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu o utworzenie Sekcji Handlowej Ministerstwa³⁰⁹.
5. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie scentralizowania rządowych zamówień zagranicznych w Wydziale Handlu Zagranicznego Sekcji I Ministerstwa³¹⁰.
6. [Projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 30 czerwca 1919 r.]
7. Wniosek nagły Ministerstwa Robót Publicznych do sejmu w sprawie budowy wałów na lewym brzegu Wisły³¹¹.
8. Projekt ustawy w przedmiocie budowy dróg wodnych³¹².
9. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o 15 milionów mk na akcję pomocy bezrobotnym Śląska Cieszyńskiego i Galicji].
10. Projekt Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zasad reformy rolnej, odczytany dn. 27 marca na posiedzeniu Komisji Rolnej Sejmowej.

³⁰⁸ Nie publikuje się.

³⁰⁹ Nie publikuje się.

³¹⁰ Nie publikuje się.

³¹¹ Nie publikuje się.

³¹² Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 48 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 marca 1919 r.]

3318/19

Warszawa 26 marca 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że w czwartek dn. 27 marca r.b. o godz. 4½ po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w gmachu Sejmowym:

Porządek dzienny:

1. Odczytanie protokołów.
2. Projekt Konstytucji Państwa Polskiego.
3. Wniosek Min[isterstwa] Pracy o kredyt 15 milionów dla bezrobotnych w Galicji.
4. Projekt ustawy o budowie dróg wodnych.
5. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie budowy wałów ochronnych na lewym brzegu Wisły.
6. Projekt statutów stowarzyszeń budowlanych,
7. Projekt ustawy o budowie nowych kolei, wstępie na obce grunta i studiach dla celów budowy.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie objęcia przez Rząd gwarancji z zobowiązania Galicyjskiego Zakładu obrotu bydłem.

°Załącznik do punktu 3 N° 2°

[Pismo Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej do rządu polskiego w sprawie przejęcia b. zaboru pruskiego]

Odpis

Komisariat
Naczelnej Rady Ludowej
Poznań, ul. Pawła 10

Poznań, dnia 24 marca 1919 r.

Do Rządu Polskiego w Warszawie

Dotyczy przejęcia b. Zaboru Pruskiego

Organizację Naczelnej Rady Ludowej powołano do życia w celu utworzenia jednolitej reprezentacji politycznej Polaków byłego Zaboru Pruskiego oraz celem obrony interesów ludności polskiej wobec Niemiec. Wykonanie zadań NRL zlecono Komisariatowi NRL

Po owdaniu powaznej czesci bylej prowincji Poznanskiej przez zbrojne siły polskie przejal Komisariat NRL wladze ustawodawcza i administracyjna na zajety przez Polakow obszarze Poznanskiego wraz z obowiazkiem zorganizowani skutecznej przeciw Niemcom obrony wojskowej.

Ze wzgledu na stosunki miedzynarodowe nie przylaczone dotad formalnie Poznanskiego do Polski. Prezydium i Komisariat NRL zlozyli jednakowoż juz dnia 24 II 19[19] na rece pana prezydenta ministrów oswiadczenie, iz Komisariat wladze ustawodawcza i administracyjna zlozy na rece rządu polskiego z chwila ostatecznego uregulowania zachodnich granic Polski. Chwila ta zbliza sie szybkim krokiem. Wkrotce bedzie mozna zlaczyc z Polska nie tylko Poznanskie, ale i Prusy oraz Slask.

Gdy zas z chwila prawno-państwowego zlaczenia z Polska tymczasowa wladza Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej upada, powstac powinien z mandatu rządu polskiego juz dzisiaj organ wladzy państwowej, który po ustaleniu granic umie natychmiast wladze administracyjna w przydzielonych Polsce ziemiach.

Odrębność ustawodawcza administracji państwowej, ustroju samorządowego, przerwanie nici, laczacych poszczególne wladze i urzedy z Berlinem, wymaga natychmiastowego stworzenia organu państwowego, zlozonego z ludzi, znajacych dobrze administracje i ustawodawstwo dzielnic polskich bylego Zaboru Pruskiego. Zadaniem tego organu bedzie nastepnie:

- a) objac ogolne kierownictwo i kontrole nad wszystkimi wladzami i urzedami;
- b) wydawac przejsciowe przepisy i rozporzadzenia celem odlaczenia prawnego, administracyjnego i ekonomicznego przydzielonych Polsce dzielnic od Niemiec;
- c) dokonac potrzebnych zmian osob w urzedach celem podtrzymania prawidlowego funkcjonowania urzedów, sadownictwa, obrotów handlowych i pienięznych, srodków administracyjnych itd.
- d) wydac zarzadzenia konieczne w celu podtrzymania bezpieczenstwa publicznego, komunikacji, prawidlowego ruchu handlowego i zarobkowego;
- e) czuac nad ludnoscia niemiecka, by uchronic Polske od szkod sabotazu itd.
- f) posredniczy przy przejeciu poszczegolnych galęzi administracji przez rząd centralny;
- g) przygotowac rządowi material likwidacyjny do rozrachunków z Niemcami;
- h) czuac nad spolszczeniem urzedów.

Komisariat Naczelnej Rady Ludowej wykonal w Poznanskiem czesc prac wyzej wymienionych. Prace przygotowawcze komisariatu i podkomisariatów NRL, celem przejecia Slaska i Prus sa rozpoczete, ale wobec utrudnień komunikacyjnych i braku ludzi jeszcze daleko do ukończenia.

Materialy i przygotowania stawiamy do dyspozycji rządowi polskiemu i wyznaczonym przezeń osobom.

Komisariat Naczelnej Rady Ludowej

/-/ X. Adamski

(reszta podpisów nieczytelna)

[Projekt ustawy skarbowej za pierwsze półrocze 1919 r.]

Załącznik A

Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ustawy skarbowej na I-sze półrocze 1919 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić następujący tekst przedłożenia rządowego w sprawie ustawy skarbowej.

PRZEDŁOŻENIE RZĄDOWE

Ustawa skarbowa za czas od 1 stycznia 1919 r. do 30 czerwca 1919 r.

Art. 1

Ogólna suma wydatków państwowych na terenie b. Królestwa Kongresowego, łącznie z wydatkami powodowanymi operacjami wojennymi, ustalona zostaje za czas od 1-go stycznia 1919 r. do 30 czerwca 1919 r. na kwotę 2 593 584 563 Mk.

Art. 2

Wszelkie wydatki państwowe mogą być uskuteczniane z reguły tylko na cele wymienione w rubrykach preliminarza państwowego.

Przeniesienia budżetowe, przekroczenia przewidzianych w preliminarzu kredytów i otwieranie kredytów nowych dozwolone są tylko w wyjątkowych, nagłych i rzeczowo uzasadnionych wypadkach pod odpowiedzialnością kompetentnego Ministra, za zgodą Ministra Skarbu i Najwyższej Izby Kontroli Państwa z tym zastrzeżeniem, że tego rodzaju odchylenia od uchwalonego niniejszą ustawą preliminarza zostaną dodatkowo przedłożone Sejmowi do zatwierdzenia.

Art. 3

Jako pokrycie ustalonych w art. 1 wydatków państwowych służą ustalone w preliminarzu państwowym na łączną kwotę 563 360 853 Mk. dochody państwowe.

Minister Skarbu upoważniony jest do przeprowadzenia operacji kredytowych celem pokrycia wymienionych w Art. 1. wydatków państwowych nieznajdujących pokrycia w powyższych dochodach państwowych.

Art. 4

Rząd jest upoważniony do pobierania podatków, danin, opłat i innych dochodów państwowych według obowiązujących przepisów.

Art. 5

Wszelkie przyznane kredyty mogą być zużyte tylko do 30 czerwca 1919 r.

Art. 6

Wykonanie powyższej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.
Projekt ustawy przyjęto na posiedzeniu Rady Ministrów ^adn. marca^a 1919 r.
Prezydent Ministrów
Minister Skarbu

UWAGI DO PROJEKTU USTAWY

Ad. art. 1. Preliminarz państwowy ujęty jest w 20 części, wymienione w sumarycznym zestawieniu, obejmującym ostateczny wynik pertraktacji budżetowych przeprowadzonych z poszczególnymi Ministerstwami, zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów z dn. 17 marca 1919 r. Poszczególne części rozpadają się na działy wymienione w zestawieniu B. Dalsze rozczłonkowanie działów na paragrafy i pozycje, według nomenklatury preliminarza ubiegłego półrocza, jest już przygotowane i wkrótce ujęte będzie w formę nadającą się do druku.

Ad. art. 2. Ustęp 2 tego artykułu wychodzi z założenia, że sporządzony obecnie preliminarz ma wszystkie cechy pracy dorywczej nie opartej na odpowiednim doświadczeniu ubiegłych okresów, że w obecnym czasie stawiającym Rząd wobec nowych problemów nie da się z zupełną ścisłością określić wszystkich potrzeb administracyjnych, choćby na półroczny czasookres. Dlatego zamierzone jest w tym artykule osiągnięcie dla Rządu upoważnienia Sejmu do przeprowadzenia niezbędnych zmian w preliminarzu w drodze virements³¹³, przekroczeń i otwierania nowych kredytów, przy czym ostateczna decyzja Sejmu w tych sprawach zastrzeżona będzie przez to, że zmiany te będą przedłożone Sejmowi bądź w formie ustawy zawierającej zamknięcie rachunkowe za 1-sze półrocze 1919 r., bądź w formie dodatkowej ustawy sejmowej.

Ad. art. 3. Drugi ustęp tego artykułu zawiera upoważnienie Ministra Skarbu do pokrycia niedoboru w drodze operacji kredytowej. Upoważnienie to jest ograniczone co do wysokości do kwoty 2 030 223 710 Mk. jaka okazuje się niepokryta ustalonymi w tym artykule dochodami państwowymi.

Ad. art. 4. W artykule tym zawarte jest przyjęte we wszystkich państwach konstytucyjnych upoważnienie rządu do ściągania danin publicznych opierających się na tytułach prawnych.

Ad. art. 5. Artykuł ten postanawia, że preliminowane kredyty gasną z upływem okresu budżetowego. Przedłożenie biegu kredytów, przenoszenie ich na okres następny, nie jest w obecnych anormalnych stosunkach zamierzone.

³¹³ Przelew, transfer.

Ogólne zestawienie rozchodów i dochodów państwowych na I półrocze 1919

Rozchody		Dochody	
Część	Treść	Preliminowana kwota	Część Treść Preliminowana kwota
		M a r k i	M a r k i
1.	Sejm ustawodawczy	7 112 947	1. Sejm ustawodawczy -----
2.	Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa	558 935	2. Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa -----
3.	Prezydium Rady Ministrów	12 064 050	3. Prezydium Rady Ministrów 12 430
4.	Najwyższa Izba Kontroli Państwowej	729 800	4. Najwyższa Izba Kontroli Państwowej -----
5.	Ministerstwo spraw zagranicznych	12 610 230	5. Ministerstwo spraw zagranicznych -----
6.	Ministerstwo spraw wojskowych	1 284 847 914	6. Ministerstwo spraw wojskowych 750 000
7.	Ministerstwo spraw wewnętrznych	115 275 721	7. Ministerstwo spraw wewnętrznych 33739979
8.	Ministerstwo skarbu	86 039 010	8. Ministerstwo skarbu 277 440 850
9.	Ministerstwo sprawiedliwości	31 465 214	9. Ministerstwo sprawiedliwości 2 544 500
10.	Ministerstwo przemysłu i handlu	9 176 300	10. Ministerstwo przemysłu i handlu 567 430
11.	Ministerstwo kolei żelaznych	342 700 900	11. Ministerstwo kolei żelaznych 182 330 000
12.	Ministerstwo rolnictwa i dóbr państw[owych]	65 332 356	12. Ministerstwo rolnictwa i dóbr państw[owych] 36 977 970
13.	Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego	52 033 093	13. Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego 1 195 805
14.	Ministerstwo poczt i telegrafów	34 829 700	14. Ministerstwo poczt i telegrafów 12 500 000
15.	Ministerstwo aprowizacji	324 038 884	15. Ministerstwo aprowizacji -----
16.	Ministerstwo zdrowia publicznego	25 046 059	16. Ministerstwo zdrowia publicznego 5 515 889
17.	Ministerstwo sztuki i kultury	1 400 000	17. Ministerstwo sztuki i kultury -----
18.	Ministerstwo robót publicznych	119 341 470	18. Ministerstwo robót publicznych 9 786 000
19.	Ministerstwo ^a ochrony ^a pracy	67 981 980	19. Ministerstwo ^a ochrony ^a i opieki społecznej -----
20.	Główny Urząd Likwidacyjny	1 000 000	20. Główny Urząd Likwidacyjny -----
Razem w rozchodach Mk. 2 593 584 563		Razem w dochodach Mk. 563 360 853	
Okazuje się zatem niedobór w sumie <u>Mk. 2.030.223.710</u>			
Warszawa, dnia 20 marca 1919 r.			

Preliminarz państwowy za I półrocze 1919 r.
WYDATKI

dział	paragraf	pozycja	Wydatki	Marki
			Część 1.	
			Sejm ustawodawczy	7 112 947
			Część 2.	
			Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa	558 935
			Część 3.	
			Prezydium Rady Ministrów	
1			Zarząd centralny, Prezydium Rady Ministrów	2 390 550
2			Prokuratoria Generalna	1 550 400
3			Główny Urząd Statystyczny	230 200
4			Państwowy Urząd dla spraw powrotu jeńców, robotników i uchodźców	6 392 900
5			Departament dla kresów wschodnich	1 500 000
			Razem (część 3)	12 064 050
			Część 4.	
			Najwyższa Izba Kontroli Państwowej	729 800
			Część 5.	
			Ministerstwo Spraw Zagranicznych	12 610 230
			Część 6.	
			Sprawy Wojskowe	
1a			Zarząd centralny: Naczelne Dowództwo	226 200
1b			Zarząd centralny: Ministerstwo	4 448 154
1c			Zarząd centralny: Sztab Generalny	2 478 460
2			Utrzymanie wojska	463 101 616
3			Pobór ludzi i zakup koni	34 000 000
4			Sprawy techniczno-inżynierskie	37 319 720
5			Broń i artyleria	66 100 000
6			Materiały terenowe	58 480 868
7			Sprawy sanitarno-weterynaryjne	27 650 000
8			Szkolnictwo Wojskowe	12 599 100
9			Opieka i zasiłki	33 312 480
10			Żandarmeria i straż graniczna	45 131 316
11			Kredyt mobilizacyjny	500 000 000

			Razem (część 6)	1 284 847 914
			Część 7.	
			Sprawy wewnętrzne	
1			Zarząd centralny – Ministerstwo	19 043 314
2			Urzędy powiatowe	10 649 700
3			Policja komunalna	50 991 150
4			Policja kryminalna	2 071 377
5			Milicja ludowa	32 520 180
			Razem (część 7)	115 275 721
			Część 8.	
			Skarb	
1			Zarząd centralny	65 606 910
2			Straż skarbowa	7 399 380
3			Urzędy celne	2 803 530
4			Delegacje i inspektoraty skarbowe	10 229 190
			Razem (część 8)	86 039 010
			Część 9.	
			Sprawiedliwość	
1			Zarząd centralny	1 324 195
2			Wymiar sprawiedliwości	16 836 381
3			Więziennictwo	13 304 638
			Razem (część 9)	31 465 214
			Część 10.	
			Przemysł i handel	
1			Zarząd centralny	7 953 600
2			Urząd patentowy	135 700
3			Urząd miar i wag	495 250
4			Instytut geologiczny	340 000
5			Urząd probierczy	251 750
			Razem (część 10)	9 176 300
			Część 11	
			Koleje żelazne	
1			Zarząd centralny	1 975 900
2			Dyrekcje kolejowe	340 725 000
			Razem (część 11)	342 700 900

			Część 12.	
			Rolnictwo i dobra państwowe	
1			Zarząd centralny	40 265 775
2			Główna Komisja Ziemska	588 284
3			Okręgowe Komisje Ziemskie	2 653 551
4			Zarządy Okręgowe Dóbr Ziemi	1 695 737
5			Lokalne Zarządy Lasów	11 572 360
6			Lokalne Zarządy majątków ziemskich	1 025 000
7			Zamek Królewski	178 527
8			Łazienki i Belweder	522 156
9			Skierniewice	95 029
10			Spała	94 026
11			Gmachy państwowe nieprzekazane	510 980
12			Komisje okręgowe ochrony lasów	429 125
13			Zarząd stadnin państwowych	660 381
14			Instytut naukowy w Puławach	954 555
15			Folwark przy Instytucie w Puławach	260 850
16			Państwowy Urząd meljoracyjny	272 133
17			Państwowy Urząd Torfowy	60 065
18			Państwowy Instytut meteorologiczny	132 528
19			Państwowy Urząd weterynaryjny	3 230 539
20			Państwowe Laboratorium weterynaryjne	120 805
			Razem (część 12)	65 332 356
			Część 13.	
			Wyznania religijne i oświecenie publiczne	
1			Zarząd centralny – Ministerstwo	2 357 105
2			Archiwa	474 640
3			Wyznania religijne	2 657 979
4			Szkolnictwo powszechne	32 259 374
5			Szkolnictwo średnie	6 483 719
6			Szkolnictwo zawodowe	1 253 987
7			Nauka i szkoły wyższe	5 289 089
8			Oświata pozaszkolna	1 257 000
			Razem (część 13)	52 033 093

			Część 14.	
			Poczta i telegraf	
1			Zarząd centralny	2 676 200
2			Urzędy pocztowe i telegraficzne	30 216 500
3			Pocztowa kasa oszczędności	1 937 000
			Razem (część 14)	34 829 700
			Część 15.	
			Apropowizacja	
			Zarząd centralny – Ministerstwo	324 038 884
			Część 16	
			Zdrowie publiczne	
1			Zarząd centralny – Ministerstwo	15 164 237
2			Państwowe szpitale epidemiczne	2 762 772
3			Instytut epidemiologiczny	57 150
4			Instytut Pasteurowski	29 000
5			Instytut bakteriologiczny w Łodzi	47 480
6			Instytut bakteriologiczny w Lublinie	35 480
7			Instytut bakteriologiczny w Płocku	15 845
8			Instytut szczepienia ospy	40 400
9			16 pracowni cholerycznych	63 500
10			Pracownia Wassermanna	27 750
11			Urzędy sanitarno-obyczajowe	1 173 620
12			Szpital dla umysłowo-chorych w Tworkach	2 074 340
13			Inspektorowie mieszkaniowi	68 480
14			Zakład kąpielowy w Ciechocinku	1 785 490
15			Zakład kąpielowy w Busku	365 635
16			Państwowy zakład badania środków żywn[ości] w Warszawie	81 000
17			d[i]tto w Łodzi	79 400
18			Inspektorowie farmaceutyczni	93 460
19			Instytut farmaceutyczny	37 100
20			Plantacje roślin lekarskich	56 090
21			Lekarze powiatowi, sędowi i inspektorzy lekarscy	987 430
			Razem (część 16)	25 046 059

			Część 17.	
			Sztuka i kultura	
			Zarząd centralny – Ministerstwo	1 400 000
			Część 18.	
			Roboty publiczne	
1			Zarząd centralny	118 217 220
2			Okręgi wodne	423 100
3			Biura odbudowy	701 150
			Razem (część 18)	119 341 470
			Część 19	
			Ochrona pracy i opieka społeczna	
1			Zarząd centralny	65 658 315
2			Inspekcja pracy	1 484 645
3			Urzędy pośrednictwa pracy	839 020
			Razem (część 19)	67 981 980
			Część 20.	
			Główny Urząd Likwidacyjny	
			Zarząd centralny	1 000 000
			Suma wydatków	2 593 584 563

Preliminarz państwowy na I p. 1919 r.

DOCHODY

dział	paragraf	pozycja	Dochody	Marki
			Część 1.	
			Sejm ustawodawczy	-----
			Część 2.	
			Kancelaria Cywilna Naczelnika Państwa	-----
			Część 3.	
			Prezydium Rady Ministrów	
1			Zarząd centralny, Prezydium Rady Ministrów	12 330
2			Główny Urząd Statystyczny	100
			Razem (część 3)	12 430
			Część 4.	
			Najwyższa Izba Kontroli Państwowej	-----

			Część 5.	
			Sprawy zagraniczne	-----
			Część 6.	
			Sprawy Wojskowe	
1b			Władze centralne	50 000
2			Utrzymanie wojska	300 000
5			Broń i artyleria	150 000
6			Materiały terenowe	250 000
			razem (część 6)	750 000
			Część 7.	
			Sprawy wewnętrzne	
1			Zarząd centralny	6 260 000
3			Policja komunalna	27 479 979
			Razem (część 7)	33 739 979
			Część 8.	
			Skarb	
1			Zarząd centralny:	
	2		Podatki bezpośrednie i im upodobnione:	
		1	Podatek gruntowy	6 926 000
		2	Podymne	3 050 000
		3	Podatek od nieruchomości miejskich	700 000
		4	Podatek przemysłowy	9 946 000
		5	Podatek od zysków wojennych	15 000 000
		6	Jednorazowa danina majątkowa	15 000 000
		7	Podatek majątkowy	8 000 000
		8	Podatek mieszkaniowy	950 000
		9	Podatek dochodowy od kapitałów pieniężnych	2 100 000
		10	Podatek hipoteczny	3 000 000
		11	Podatek od kotłów	50 000
			Razem (paragr[af] 1)	64 722 000
	2		Podatki pośrednie:	
		1	Podatek od cukru	103 992 800
		2	Podatek od piwa	625 000
		3	Podatek od drożdży	218 750

		4	Podatek od nafty	1 000 000
		5	Podatek od zapalek	1 411 300
		6	Podatek od gilz	100 000
		7	Cło	10 000 000
			Razem (paragr[af] 2)	117 347 850
	3		Monopole:	
		1	Monopol tytoniowy	16 500 000
		2	Monopol spirytusowy	25 000 000
		3	Monopol soli	13 500 000
		4	Monopol węglowy	19 461 000
			Razem (paragr[af] 3)	74 461 000
	4		Oplaty:	
		1	Oplaty spadkowe	2 000 000
		2	Oplaty stemplowe	7 500 000
		3	Oplaty przewozowe	2 000 000
		4	Oplaty od premii ubezpieczenia od ognia	400 000
		5	Oplaty od kart i od gry	10 000
			Razem (paragr[af] 4)	11 910 000
	5		Grzywny, kary i odsetki	1 000 000
	6		Ogólny zarząd kasowy	3 000 000
	7		Wpłaty do Banku Włościańskiego	5 000 000
			Razem (część 8)	277 440 850
			Część 9	
			Sprawiedliwość	
1			Zarząd centralny	82 500
2			Wymiar sprawiedliwości	2 456 000
3			Więziennictwo	6 000
			Razem (część 9)	2 544 500
			Część 10.	
			Przemysł i handel	
2			Urząd patentowy	137 000
3			Urząd miar i wag	150 000
4			Urząd probierczy	279 930
			Razem (część 10)	567 430

			Część 11.	
			Koleje Żelazne	
2			Dyrekcja kolejowa	182 330 000
			Część 12.	
			Rolnictwo i dobra państwowe:	
1			Zarząd centralny	500 100
2			Okręgowe komisje ziemskie	1 526 500
3			Lokalne zarządy lasów	33 200 100
4			Lokalne zarządy majątków państwowych	1 315 100
5			Zamek królewski	540
6			Łazienki i Belweder	10 730
7			Skierniewice	25 100
8			Spała	5 100
9			Zarząd stadnin państwowych	180 000
10			Folwark przy Instytucie w Puławach	194 600
11			Państwowy urząd weterynaryjny	20 100
			Razem (część 12)	36 977 970
			Część 13	
			Wyznania religijne i oświecenie publiczne	
1			Zarząd centralny	3 000
4			Szkolnictwo powszechne	31 400
5			Szkolnictwo średnie	633 180
6			Szkolnictwo zawodowe	13 225
7			Nauka i szkoły wyższe	515
			Razem (część 13)	1 195 805
			Część 14	
			Poczty i telegraf	
2			Urzędy pocztowe i telegraficzne	10 000 000
3			Pocztowa kasa oszczędności	2 500 000
			Razem (część 14)	12 500 000
			Część 15.	
			Apropowizacja	-----
			Część 16	
			Zdrowie publiczne	

1			Zarząd centralny	1 780 000
2			Państwowe szpitale epidemiczne	1 344 000
5			Instytut bakter[yjny] W Łodzi	20 000
8			Instytut szczepienia ospy	5 000
12			Szpital dla umysłowo chorych w Tworkach	560 000
14			Zakład kąpielowy w Ciechocinku	1 604 291
15			Zakład kąpielowy w Busku	127 598
16			Państwowy zakład badania środków żywności w Warszawie	25 000
17			Dtto w Łodzi	15 000
19			Instytut farmaceutyczny	25 000
20			Plantacje roślin lekarskich	10 000
			Razem (część 16)	5 515 889
			Część 17.	
			Sztuka i kultura	-----
			Część 18	
			Roboty publiczne	
1			Zarząd centralny	9 786 000
			Część 19	
			Ochrona pracy i opieki społecznej	-----
			Część 20	
			Główny Urząd Likwidacyjny	-----
			SUMA DOCHODÓW	563 360 853
			Niedobór	2 030 223 710

°Załącznik do punktu 15 N° 10°

Projekt

Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Publicznych w przedmiocie zasad reformy rolnej, odczytany dn. 27 marca na posiedzeniu Komisji Rolnej Sejmowej.

Reforma agrarna winna być istotna i trwała i dlatego opierać się musi na racjonalnych podstawach uwzględniających całokształt interesów społecznych i warunki naturalne ziemi, oraz przeprowadzona być musi w taki sposób, aby nie

tylko nie wprowadzała w życie gospodarczego zamętu, ale przeciwnie usuwała w sposób stanowczy braki dotychczasowego stanu rzeczy.

Przeprowadzenie takiej reformy agrarnej wymaga szeregu ustaw, które winny wskazać zasady reformy i dać podstawy do ukształtowania nowo wytworzonych stosunków prawnych; oraz odpowiednio przystosowanych organów wykonawczych, które by w sposób szybki i racjonalny wskazania ustaw urzeczywistniały.

Stosownie do zasad wyłuszczonych poniżej Ministerstwo przedłoży potrzebne projekty ustaw i organizacji urzędów, które by je wykonywać miały.

I.

Celem reformy agrarnej jest ekonomiczne, społeczne i kulturalne podniesienie szerokich warstw ludności pracującej na roli.

Do osiągnięcia tego celu prowadzi:

A) sprawiedliwe dla jednostki a korzystne dla Państwa unormowanie stanu posiadania i użytkowania ziemi;

B) naprawa zaniedbanego przez rządy obce ustroju rolnego i struktury gospodarstw, szczególnie drobnej posiadłości, oraz wydatna opieka nad pracownikiem rolnym;

C) pomoc państwa w celu podniesienia techniki gospodarczej i fachowej a oświaty zawodowej przede wszystkim.

II.

W dążeniu do osiągnięcia tych zadań prace nad reformą rolną oprzeć się winny na zasadach niżej wyłuszczonych:

ad. A)

1. Za podstawę nowego nastroju przyjąć należy posiadanie na własność gruntu przez rolników fachowych, przygotowanych praktycznie lub teoretycznie do wykonywania swego zawodu.

Nie wyłącza to również przyjętego w Polsce zwyczaju użytkowania gruntów rolnych drogą dzierżawy.

Wreszcie zapoczątkować należy eksploatację gruntów przez kooperatywy rolne.

2. Mając na widoku wskazany wyżej cel swój główny, reforma rolna winna w sposób należyty i wystarczający zapewnić, szczególnie w okresie przejściowym, maximum produkcji dla wyżywienia ogółu obywateli, a zwłaszcza wielkich miast i armii, a także zabezpieczyć wytwórczość przemysłu rolnego, surowce dla wielkiego przemysłu rodzimego oraz płody rolne na wywóz.

3. Państwo mieć winno w swoim posiadaniu stały i dostateczny zapas ziemi dla tworzenia wzorowych gospodarstw lub kolonii, stacji doświadczalnych, szkół rolniczych itp.

4. Państwo dbać musi aby – z jednej strony – lud pracujący na roli mógł nabyć lub dzierżawić ziemię na warunkach najdogodniejszych, aby rolnik był w stanie, po zaspokojeniu swych potrzeb życiowych oraz wypełnieniu obowiązków obywatelskich względem państwa i społeczeństwa, rozporządzać środkami na potrzeby kulturalne oraz ulepszenie swego gospodarstwa, – z drugiej strony aby sprzedawca gruntów otrzymał odszkodowanie słuszne, sprawiedliwe i celowe z punktu widzenia ogólnych interesów państwowych i społecznych.
5. Ziemi nie starczy dla wszystkich, którzy by ją nabyć lub użytkować powinni, a nawet, przy równym zupełnie podziale wypadłaby dla każdej rodziny ilość niewystarczająca z tego powodu, a również ze względu na potrzebę wszechstronnego użytkowania pracy rolnej i osiągnięcia wysokiej i różnorodnej produkcji, wynika konieczność utrzymania podziału własności ziemskiej na gospodarstwa różnej wielkości:
 - a) za najbardziej pożądane uznać należy tworzenie się typu średniego, zdrowego gospodarstwa włościańskiego zapewniającego samodzielny byt, oraz warunki społecznego i kulturalnego rozwoju ich posiadaczom;
 - b) gospodarstwa folwarczne, podatne do prowadzenia najbardziej postępowej i wydajnej gospodarki winny odegrać pożyteczną rolę w sprawie wyżywienia ogółu ludności nie rolniczej, jako produkującą największą ilość stosunkowo płodów rolnych, winny więc być utrzymane w warunkach i rozmiarach dla całokształtu naszego gospodarstwa narodowego koniecznych.

Ze względu na potrzeby ziemi dla kolonizacji, ustawowo określić należy maximum ziemi folwarcznej, którą pozostawić by należało w poszczególnych okręgach państwa.
 - c) W okolicach i warunkach sprzyjających tworzone być winny gospodarstwa drobne, bądź to dla produkcji ogrodniczo-warzywnej, bądź tam gdzie ich posiadacz będzie miał możliwość znaleźć w pobliżu dodatkowy zarobek;
 - d) wreszcie w pobliżu wielkich miast i ośrodków przemysłowych zabezpieczyć należy zapas ziemi dla tworzenia kolonii i ogrodów robotniczych z dogodną komunikacją na użytek robotników fabrycznych. W razie braku odpowiednich gruntów Państwo winno mieć możliwość przymusowego wykupu na ten cel wszelkich nadających się do tego gruntów. Z tych samych powodów kolonizacja planowa połączona być musi z odpowiednim przesiedleniem nabywców, w pewnej tylko mierze będzie mogła być stosowana kolonizacja sąsiedzka.
6. Oprócz ziem będących w rozporządzeniu państwa, dla unormowania stanu posiadania ziemi państwo czerpać będzie potrzebny w tym celu zapas w drodze wolnego zaoferowania i zakupu, co szczególnie w latach

powojennych dać winno dostateczny materiał na parcelację i zaspokojenie najpilniejszych potrzeb. Zarazem jednak Państwo musi mieć prawo przymusowego wykupu ziemi.

W tym celu Państwo musi zapewnić sobie wpływ bezpośredni na obrót ziemią przez rejestrację i kontrolę, przez zastosowanie prawa pierwokupu oraz uregulowanie praw dziedziczenia, nie powodując wszakże w ten sposób zupełnego skrępowania swobodnego obrotu ziemią w tych granicach, które ze względu na ogólne interesy gospodarcze mogą być uważane za czynnik dodatni i nie stoją w sprzeczności z zadaniami reformy rolnej, przeciwdziałając natomiast wszelkiej możliwości spekulacyjnych transakcji ziemią.

7. Do kategorii ziem przeznaczonych na parcelację i kolonizację zaliczone być winny w pierwszym rzędzie:
 - a) ziemie należące do członków b. dynastii panujących w państwach zaborczych i członków ich rodzin,
 - b) ziemie, których posiadanie oparte jest na przywileju specjalnym lub przywilejem zabezpieczone,
 - c) dobra poduchowne, dotąd nierozparcelowane,
 - d) dobra należące do cudzoziemców,
 - e) dobra nabyte podczas wojny przez osoby nie trudniące się zawodowo rolnictwem.
 - f) dobra nie eksploatowane przez właścicieli we własnej administracji dłużej niż lat 15,
 - g) część dóbr przekraczająca ustanowione maximum dla gospodarstw folwarcznych,

Sposób i warunki objęcia tych ziem przez Państwo i włączenia ich do zapasu, przeznaczonego na parcelację i kolonizację określa ustawy specjalne.

8. Z uzyskanego w ten sposób zapasu ziemi, Państwo winno dążyć przed wszystkim do zaspokojenia potrzeb ludności najbardziej potrzebującej, a więc bezrolnych i małorolnych rolników, następnie zaś na powiększenie gospodarstw drobnych do obszaru uznanego za najbardziej celowy. Winien być również zachowany zapas dla powracających po skończonej wojnie żołnierzy.
9. W związku z reformą rolną i w celu zabezpieczenia trwałości nowo utworzonego stanu posiadania winna być ustawodawczo zaprowadzona niepodzielność drobnych jednostek gospodarczych poniżej racjonalnego minimum, oraz określone warunki obrotu ziemią, które by uniemożliwiały szkodenie zadaniami reformy, zarazem uchylone być winny dotychczasowe ograniczenia dotyczące gruntów włościańskim w b. Królestwie Polskim. W celu poparcia polityki osadniczej winny być odpowiednio uregulowane ustawy podatkowe oraz taryfy celne i przewozowe.

10. Lasy stać się winny przedmiotem specjalnej opieki państwowej, a to przez zarządzenie zmierzające do jednolitej planowej gospodarki leśnej, przez roztożenie ścisłej kontroli na eksploatacją lasu i przemysłem drzewnym, oraz unormowanie obrotu drzewem. W związku z tym państwo winno mieć możliwość przymusowego w miarę potrzeby wykupu obszarów leśnych.

ad. B)

1. W celu naprawy ustroju rolnego i struktury gospodarstw rolnych, szczególnie drobnych, winny być wydane ustawy w przedmiocie przymusowego układu służebności, scalania gruntów, podziału wspólnot i t.p. oraz rozwinięta szeroka i planowa akcja państwowa zmierzająca do faktycznego urzeczywistnienia tych reform oraz zastosowania należytych melioracji rolnych.
2. Opieka nad pracownikiem rolnym znaleźć winna wyraz w wytworzeniu racjonalnie zorganizowanych opartych na zasadach społecznych związków zawodowych pracowników rolnych, kas chorych, kas emerytalnych, ubezpieczeń pracowników rolnych itp.

ad. C)

Podniesienie techniki gospodarczej i fachowej oświaty zawodowej służyć winny należycie zorganizowane szkoły i kursy rolnicze, stacje doświadczalne produkcji nasion, w popieraniu współdzielczości rolniczej, pomoc w dziedzinie uprzemysłowienia rolnictwa, stacje hodowlane, odpowiednio zorganizowana akcja instruktorska itp.

III.

Główne organy wykonawcze, których zadaniem winno być przeprowadzenie i utrwalenie w ten sposób zamierzonej reformy, powinny połączyć ze sobą w odpowiednio zorganizowanej współpracy czynniki społeczne i państwowe.

Na miejsce naczelne wysuwa się konieczność powołania Urzędu Kolonizacyjnego.

Urząd Kolonizacyjny winien przeprowadzić całą akcję kolonizacyjną i parcelacyjną przy pomocy innych urzędów państwowych i organizacji społecznych.

W szczególności zadaniem Urzędu Kolonizacyjnego być winno:

1) tworzenie zapasu ziemi na kolonizację w myśl zasad wyżej wyłuszczonej, na podstawie ustaw właściwych.

2) urządzenie kolonistów na nowoutworzonych gospodarstwach.

Organem naczelnym kierującym całokształtem akcji Urzędu Kolonizacyjnego byłaby Rada Kolonizacyjna złożona w połowie z członków powołanych przez Sejm, zaś w połowie z powołanych przez Ministerstwo Rolnictwa i D.P. fachowców.

Rada Kolonizacyjna dawałaby wskazówki i kierunki działalności podwładnych sobie organów miejscowych, które byłyby tworzone na tej samej zasadzie współpracy urzędników Ministerstwa Rolnictwa i D.P. oraz czynników społecznych miejscowych.

Urząd Kolonizacyjny miałby prawo ponadto koncesjonować instytucje społeczne o charakterze użyteczności publicznej, jak organizacje i przedsiębiorstwa parcelacyjne, kolonizacyjne, melioracyjno-lokalne lub obejmujące szerszy zakres działania, które pod kontrolą Urzędu Kolonizacyjnego mogłoby podejmować prace pomocnicze stosownie do swoich zadań specjalnych i otrzymanych koncesji.

Państwowy Bank Rolny miałby za zadanie finansowanie akcji kolonizacyjnej, a to z jednej strony przez udzielanie stosownie do swego statutu kredytu kolonistom i nabywcom parcel, przez popieranie finansowo społecznych i prywatnych organizacji parcelacyjnych i melioracyjnych, z drugiej strony zadaniem Banku byłoby wykonywanie na podstawie ustaw specjalnych operacji finansowych związanych z nabywaniem gruntów na parcelację i kolonizację oraz zawiadywaniem państwowym funduszem kolonizacyjnym.

Państwowy fundusz kolonizacyjny stanowiąc będą w pieniężnej swej wartości grunty państwowe przeznaczone na parcelację i kolonizację.

Fundusz ten winien być użyty na przeprowadzenie reformy rolnej, jako fundusz specjalny, uzupełniający w wypadkach, kiedy ogólne fundusze Banku Rolnego stosownie do warunków statutowych dysponowane nie byłyby wystarczające do zaspokojenia potrzeb. Z funduszu tego byłyby udzielane na warunkach specjalnych pożyczki ponad 90% ceny kupna gruntu oraz na cele zagospodarowania się na nowych koloniach.

Dysponowanie funduszem kolonizacyjnym należałoby do Rady Kolonizacyjnej, zaś bezpośrednie zawiadywanie – do Banku Rolnego.

W ogóle Bank Rolny pozostając w ścisłej bezpośredniej łączności z Urzędem Kolonizacyjnym ograniczyć by musiał działalność swoją tylko do funkcji finansowych, cały bowiem ciężar akcji kolonizacyjnej, jako zmierzającej do odrębnych ogólnospołecznych celów musi wprawdzie korzystać z finansowej pomocy Banku, ale nie może być od niej uzależniony, ani z nią nierozzerwalnie związany.

Wreszcie reforma rolna wymaga uregulowania stosunków prawnych, a to zarówno w dziedzinie ustalenia praw nowych posiadaczy, jak uporządkowania częstokroć zaplątanych stosunków obecnych. Dotyczy to nie tylko spraw związanych z tworzeniem nowych jednostek gospodarczych, ale i przede wszystkim regulowania struktury gospodarstw już istniejących, łączy się z tem mianowicie sprawa układu służebności, podziału wspólnot, komasacji, melioracji, sporów granicznych itp.

Zadaniu temu odpowiedzieć winny Urzędy Ziemskie, których organizacja dotychczasowa winna być uzupełniona i przystosowana do nowego rozszerzonego zakresu działania.

Urzędy Ziemskie byłyby również rządowym organem wykonawczym powołanym do sprawowania kontroli nad obrotem ziemi i ogólną strukturą gospodarstw rolnych już istniejących lub nowotworzonych na podstawie ustaw o kolonizacji

i parcelacji. Do nich należałoby zatwierdzanie projektów i planów nowych jednostek gospodarczych.

Urzędy Ziemskie rozpadałyby się na dwa działy stosownie do dwóch głównych dziedzin ich czynności: kolegalne komisje ziemskie złożone z fachowych urzędników i przedstawicieli społeczeństwa wydawałyby orzeczenia prawne w sprawach spornych i rozstrzygały sprawy wymagające decyzji urzędów. – fachowi urzędnicy pełniliby służbę wykonawczą i kontrolującą, stosownie do swych uzdolnień fachowych i przekazanego sobie zakresu działania.

Niezależnie od Urzędu Kolonizacyjnego, kierując się tylko przepisami ustaw i ogólnymi wskazaniami Rady Kolonizacyjnej we właściwym zakresie, komisje ziemskie stanowiłyby rodzaj władzy sądowej kontrolującej prawość prowadzonej akcji, urzędy wykonawcze ziemskie byłyby organami państwowymi współdziałającymi z ramienia Rządu w całokształcie prac dotyczących reformy i uporządkowania stosunków rolnych.

Szczegółowe ustawy określą właściwy zakres działania i stosunek wzajemny wszystkich powołanych urzędów oraz stosunek ich do innych urzędów państwowych, a także sposób postępowania przy wykonywaniu powierzonych im zadań.

IV.

Dążąc do wykonania powyżej wyłuszczonych zadań według założonego planu Rząd będzie musiał przedłożyć Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia oprócz przedłożonych już ustaw i dekretów w przedmiocie organizacji Banku Rolnego, o donacjach, o Urzędach Ziemskich, o zarządzie przymusowym nad majątkami, jeszcze następujące ustawy według poniższej kolejności:

1. Projekt ustawy o organizacji Państwowego Urzędu Kolonizacyjnego,
2. Projekt ustaw w przedmiocie pozyskania zapasu ziemi na kolonizację i parcelację, a mianowicie:
 - a) o zajęciu przez Państwo majątku członków b. dynastii panujących państw zaborczych i członków ich rodzin,
 - b) o zlikwidowaniu tytułów posiadania, opartych na przywileju,
 - c) o dobrach poduchownych,
 - d) o prawach cudzoziemców do posiadania nieruchomości w państwie polskim,
 - e) o dobrach nabytych podczas wojny przez osoby nie trudniące się zawodowo rolnictwem,
 - f) o przymusowym wykupie dóbr nieeksploatowanych przez właścicieli w ciągu lat 15,
 - g) o określeniu maximum obszaru gospodarstw folwarcznych i przymusowym wykupie części przewyższających oznaczone maximum, oraz inne pokrewne projekty.
3. Projekt ustawy o państwowym funduszu kolonizacyjnym.

4. Projekt ustawy o regulowaniu obrotu ziemią.
5. Projekt ustawy o kolonizacji i parcelacji.
6. Projekt ustawy o likwidacji spraw b. Banku Włociańskiego.
7. Projekt ustawy o likwidacji spraw b. Komisji Kolonizacyjnej Pruskiej.
8. Projekty ustaw w przedmiocie regulacji struktury gospodarstw rolnych, a mianowicie:
 - a) o zatwierdzaniu planów parcelacyjnych, komasacyjnych i podziału gruntów wspólnych,
 - b) o likwidacji i regulacji serwitutów rolnych,
 - c) o podziale wspólnot rolnych,
 - d) o komasacji gruntów wiejskich i osadowych,
 - e) o zapewnieniu dostępu do pól
oraz inne pokrewne projekty.
9. Projekt ustaw w przedmiocie drobnych dzierżaw rolnych,
10. Projekt ustaw w przedmiocie niepaństwowych organizacji kolonizacyjnych i parcelacyjnych,
11. Projekt ustaw w przedmiocie o hipotekach dla drobnych posiadaczy rolnych,
12. Projekt ustaw w przedmiocie o dziedziczeniu gruntów i gospodarstw wiejskich,
13. Projekt ustaw w przedmiocie o reformie podatków gruntowych,
14. Projekt ustaw w przedmiocie organizacji normalnego kredytu hipotecznego dla drobnych rolników,
15. Projekt ustaw w przedmiocie o melioracjach wodnych
Oraz inne ustawy szczegółowe.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
49-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 29 marca 1919 roku

Przewodniczący:	p. Minister Spraw Wewn[ętrznych] p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Prezes Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego	p. Władysław Grabski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Aprop[izacji]	p. Janusz Machnicki
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 2 m. 15 po poł[udniu].

1. Protokół z 48-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 27 marca b.r. odczytano i przyjęto.

2. Przyjęto wnioski nagły Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie udzielenia kredytu w wysokości 36 i ½ miliona marek na zakupno parowozów i tendrów.

3. ^bZałącznik N° 2^b P. Minister Supiński przedstawia projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami i pracownikami rolnymi opracowany wskutek piątej rezolucji, którą powziął Sejm w dniu 28 marca 1919 r. przy uchwaleniu ustawy o załatwianiu tych zatargów. Rezolucja sejmowa domaga się wydania rozporządzenia przez rząd, które by wstrzymało eksmisję oraz zarządziło dalszą wypłatę płac pracowników rolnych

aż do czasu, kiedy strony będą mogły korzystać ze wspomnianej wyżej ustawy. Rezolucja taka żąda wkroczenia w postanowienia kodeksu cywilnego. Trzeba jednak rozważyć, że o ile ustawa przez Sejm uchwalona ma działać, to musi ona zastać jeszcze na miejscu stosunek nienaruszony pomiędzy pracodawcą a służbą folwarczną.

P. Minister Wojciechowski komunikuje o pomyślnym załatwieniu zatargów w powiecie Mińsko-Mazowieckim i jest zdania, że komisje rozjemcze potrafią takie zatargi wszędzie usunąć. Zapytuje czy ze stanowiska prawnego jest możliwe wstrzymanie wyroków sądowych o eksmisji w drodze rozporządzenia.

P. Minister Supiński wyjaśnia, że rozporządzeniem można wstrzymać przymusowe wykonanie wyroków i eksmisje oraz bieg spraw sądowych wytoczonych przez pracodawcę, jeszcze nieosądzonych.

P. Podsekretarz Stanu Byrka wskazuje na to, że o ile Sejm miał naprawdę zamiar wprowadzenia w życie tej rezolucji, to powinien był wcielić ją jako osobny artykuł do ustawy. Sejm wybrał niewłaściwą drogę rezolucji i stawia w ten sposób Rząd, który powinien być stróżem prawa, w położeniu kłopotliwym na wypadek jej wykonania. Żąda, by p. Minister Sprawiedliwości przedstawił imieniem Rządu na najbliższym posiedzeniu sejmowym w odpowiedzi na rezolucję wniosek zmiany ustawy względnie uzupełnienia jej nowelą.

P. Minister Wojciechowski zgadza się na wydanie rozporządzenia, ale żąda ustalenia terminu do którego eksmisja ma się wstrzymać; jako taki termin proponuje 1 maja b.r.

Uchwalono, że Rada Ministrów wyda w myśl uchwały sejmowej z dnia 28 marca 1919 r, stosowne rozporządzenie, a wykonanie rozporządzenia poleci p. Ministrowi Sprawiedliwości. Tekst tego rozporządzenia równocześnie ustalono.

4. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Grabskiego w sprawie mianowania b. ministra dla Galicji D[okto]ra Juliusza Twardowskiego na stanowisko Pełnomocnika Wiedeńskiego Głównego Urzędu Likwidacyjnego, z tym zastrzeżeniem na wniosek p. Podsekretarza Stanu Byrki, że na czas pełnienia wyżej wymienionej funkcji wstrzymane zostaną pobory emerytalne d[okto]ra Twardowskiego, a otrzyma on na ten czas wynagrodzenie miesięczne w kwocie 2700 koron.

5. ^bZałącznik N° 2 do protokołu z 10 III 1919 r.^b Przyjęto projekt statutu normalnego stowarzyszeń budowlanych z uwzględnieniem poprawek, wniesionych przez Ministerstwo Zdrowia Publ[icznego].

6. Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Grabski udziela wyjaśnień w sprawie wypracowanego przez Gł[ówny] Urząd Likwidacyjny projektu ustawy o przyznaniu tymczasowego wynagrodzenia państwowego z tytułu strat wojennych, poniesionych w mieniu osób przystępujących do odbudowy. Celem poprawek wniesionych przez Komisję Sejmową Budżetowo-skarbową do tego projektu jest usunięcie dowolności przy przyznawaniu odszkodowań. Zdaniem

p. Grabskiego powinno się kombinować w jednej ustawie odszkodowaniowej przyznanie odszkodowań z przyznaniem pożyczek do odbudowy.

Będzie można ściśle określić wtedy ogólną sumę, którą Państwo może dać tytułem odszkodowania.

Pożyczki będą realizowane za pośrednictwem stworzyć się mającej osobnej instytucji, a umorzone będą tylko w tym wypadku i w miarę przyznania przez Kongres pokojowy odszkodowania za poniesione przez Polskę straty wojenne.

Wyjaśnienie to przyjęto do wiadomości.

7. Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Grabski komunikuje dotychczasowe wyniki działalności przedstawicielstwa ekonomicznego polskiego na kongresie pokojowym w sprawie przyznania Polsce odszkodowań za straty wojenne. Główne prace kongresu w tym kierunku koncentrują się w dwóch podkomisjach: podkomisja odszkodowań bada wysokość szkód wykazanych przez poszczególne państwa (przez Polskę przeszło 80 miliardów franków), podkomisja finansowa bada zdolność płatniczą państwa centralnych, (z których jedynie Niemcy wchodzi w rachubę jako dłużnik wypłacalny). Stanowisko aliantów w sprawie odszkodowania za straty wojenne nie jest jednolite. Francja, a z nią wszystkie drobniejsze państwa pragną widzieć w Lidze Narodów, uposażonej w należytą egzekutywę – a więc również i egzekutywę wywindykowania strat wojennych – tę organizację, która zagwarantuje wykonanie traktatu pokojowego, gdyż inaczej nawet w razie przyznania odszkodowania ściągnięcie należytości byłoby wątpliwe. Anglia i Ameryka są przeciwne udzieleniu egzekutywy Lidze Narodów, a w stratach wojennych chcą widzieć żądania, które uwzględnić się będzie dopiero na końcu. Zdaniem ich pierwszą hipotekę tworzą należności za wyżywienie Niemiec, drugą wynagrodzenia kosztów poniesionych przez aliantów przez okupowanie terytoriów państw centralnych, a dopiero w trzecim rzędzie miałyby być uwzględnione żądania z tytułu poniesionych strat wojennych. – We wspomnianych podkomisjach nie ma głosowania. Poszczególni przedstawiciele zaznaczają tylko stanowiska swoich rządów, przy czym Francja popiera prawie zawsze żądania państw mniejszych. Polityką reprezentantów polskich jest wysunięcie na czoło tych pretensji, które się nam bezspornie należą, jak pretensji za rekwizycje wojenne naszego przemysłu itp. Niewiele można żywić nadziei, by udało się uzyskać przyznanie większego odszkodowania za straty wojenne.

Sprawa długów przedstawia się pomyślniej. W podkomisjach przyjęto zasadę, że na terytoria odłączone Niemiec i Austrii przypadną tylko długi przedwojenne i to w miarę zdolności płatniczej tych terytoriów. Anglia żąda, by Polska zapłaciła za kopalnie górnośląskie, gdyż zwiększają one jej zdolność płatniczą. O ile rekwizycje wejdą do drugiej hipoteki strat wojennych lub zostaną umieszczone na czele trzeciej grupy żądań, to prawdopodobnie będzie możliwym zrekompensować je z częścią długu przedwojennego. Znaczniejsze pożyczki będzie mogła Polska zaciągnąć tylko w krajach neutralnych. Ameryka niewiele ma do rozporządzenia

kapitału na ten cel. Zdaniem p. Grabskiego reprezentacja ekonomiczna polska w Paryżu powinna zostać wzmocnioną, gdyż trudno jest szczerzej stosunkowo garstce pracujących podolać wszystkim zadaniom równocześnie. Nie jest też ta reprezentacja dostatecznie skoordynowana.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski wyjaśnia, że p. Andrzej Wierzbicki otrzyma ogólne pełnomocnictwo dla zaciągnięcia zobowiązań.

Wyjaśnienia p. Grabskiego przyjęto do wiadomości.

8. ^bZałącznik N° 4^b Zatwierdzono statut Kasyna Państwowych Urzędników.

9. P. Minister Sztuki i Kultury komunikuje, że miasto Warszawa postanowiło wstrzymać wypłatę dotychczasowej subwencji dla opery warszawskiej i żąda przejęcia opery przez państwo. Deficyt opery wykazuje 1 600 000 marek niedoboru, budżet jej jednak przedłożony Ministerstwu Sztuki i Kultury nie jest należycie ułożony i nie daje możliwości zorientowania się w dochodach i rozchodach opery. Skutkiem związania opery z innymi teatrami rujnuje się stan jej posiadania. Stosunki obecne nie dadzą się utrzymać. Naczelnik Państwa wyraził życzenie, aby w tej sprawie coś zrobiono. P. Minister Sztuki i Kultury jest zdania, że państwo będzie musiało przejąć operę od miasta ale dopiero na podstawie dokładnego budżetowego zestawienia jej sytuacji finansowej.

Po dyskusji postanowiono, że Min[isterstwo] Sztuki i Kultury przedłoży w ciągu kwietnia Radzie Ministrów stosowny wniosek w sprawie przejęcia przez Państwo wszystkich teatrów, będących obecnie pod zarządem miasta.

10. ^bZałączniki N° 5 i 6^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 4 marca 1919 roku w przedmiocie trybu wydania przepisów o utworzeniu urzędu melioracji rolniczych oraz trybu powoływania urzędów przez poszczególne Ministerstwa i równocześnie zatwierdzono przedstawiony wówczas przez Ministerstwo Rolnictwa i D.P. projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia urzędu melioracji rolnych³¹⁴.

11. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że zapewne niedługo wyłoni się w Sejmie sprawa organizacji władz centralnych oraz organizacji władz na prowincji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zażądało od wszystkich Ministerstw przesłania szematów organizacji, dotychczas jednak takich szematów nie otrzymało. Prosi więc o możliwie rychłe przesłanie tych szematów do Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych dla opracowania odpowiedniego projektu ustawy.

12. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Skarbu o przekazanie części wpływów z realizacji krótkoterminowej pożyczki państwowej 1918 roku na terenie b. zaboru pruskiego do dyspozycji Naczelnej Rady Ludowej.

13. Na zapytanie p. Ministra Poczty i Telegrafów wyraziła Rada Ministrów opinię, że poszczególne Ministerstwa są upoważnione do przenoszenia w stały

³¹⁴ DzPPP, 1919, nr 34, poz. 272.

stan spoczynku tych byłych urzędników austriackich w Galicji, którzy mają wysłużonych 35 lat służby oraz liczą 60 lat życia.

14. Wobec podniesionych przez Ministra Zdrowia Publicznego d[okto]ra Janiszewskiego oraz przez p. Podsekretarza Stanu Byrkę trudności, które uwidoczniają się przy przejmowaniu przez władze centralne poszczególnych działów administracji w Galicji, oświadczył p. Minister Wojciechowski, że wezwie do Warszawy Generalnego Delegata Rządu dla Galicji celem udzielenia mu stosownych instrukcji.

15. Postanowiono wypracowany przez zwołaną przez p. Prezydenta Ministrów ankietę projekt konstytucji Państwa przedłożyć Sejmowi nie jako projekt rządowy, a jako wynik tej ankiety.

16. Wobec tego, że prace poszczególnych komisji sejmowych dotyczą niejednokrotnie zakresu działania kilku Ministerstw, postanowiono prosić Marszałka Sejmu o wydanie zarządzenia, ażeby wszystkie ministerstwa były zawiadamiane o posiedzeniach i porządkach dziennych posiedzeń wszystkich komisji sejmowych.

Koniec posiedzenia o godz. 5 m. 15 po południu.

^cza^c ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 49 posiedzenia Rady Ministrów RP 29 marca 1919 r.].
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi³¹⁵.
3. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o powołanie doktora Juliusza Twardowskiego na wiedeńskiego pełnomocnika GUL³¹⁶.
4. Statut kasyna państwowych urzędników³¹⁷.
5. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z 13 marca 1919³¹⁸.
6. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o utworzenie Urzędu Melioracji Rolnych³¹⁹.
7. Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu o przekazanie części wpływów pożyczki państwowej 1918 r. na terenie b. zaboru pruskiego Naczelnej Radzie Ludowej³²⁰.
8. [Projekt konstytucji RP – ankiety konstytucyjnej].
9. Objasnienia do projektu [konstytucji RP].

³¹⁵ Nie publikuje się.

³¹⁶ Nie publikuje się.

³¹⁷ Nie publikuje się.

³¹⁸ Nie publikuje się.

³¹⁹ Nie publikuje się.

³²⁰ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 49 posiedzenia Rady Ministrów RP 29 marca 1919 r.]

3412/19

Warszawa 28 marca 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że w sobotę dn. 29 marca r.b. o godz. 1 po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Prezydium Rady Ministrów, Krak[owski] Przed[mieście] 46/48.

Porządek dzienny:

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Projekt Konstytucji Państwa Polskiego.
3. Projekt ustawy o budowie dróg wodnych.
4. Projekt ustawy o obwałowaniu lewego brzegu Wisły.
5. Projekt statutu normalnego stowarzyszeń budowlanych.
6. Wniosek Min[istra] Rolnictwa i D.P. o reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 4 marca 1919 w sprawie urzędu melioracji rolnych.
7. Projekt ustawy o budowie nowych kolei i rozporządzenia o wstępie na obce grunty.
8. ^cWniosek Min[istra] Hąci o przydzielenie Państwowej Centrali Węglowej do Min[isterstwa] Przem[ysłu]^c

^cZałącznik do punktu 15 N° 8^c

[Projekt konstytucji RP – ankieta konstytucyjna]

„My naród polski w Sejmie obecnym reprezentowany, dziękując Bogu Wszechmogącemu za wyzwolenie nas z półtorawiekowej niewoli, za odzyskanie niepodległości zjednoczonej Ojczyzny, a pragnąc byt niepodległy utrwalić, potęgę państwa rozwinąć, porządek publiczny utrzymać, bronić prawa i sprawiedliwości, pomnażać pomyślność powszechną i wolność naszą na wszystkie czasy ugruntować, spajamy na pierwszym Sejmie wskrzeszonej Polski nowe ogniwo praw z ostatnim ich ogniwo łańcucha przerwanego po Wielkim Sejmie i ustanawiamy niniejszą Konstytucję Rzeczypospolitej.

Uznając tę księgę praw za głos naszej świadomej woli, gorącego serca i niepokalanego sumienia, ślubujemy sobie w uroczystej przysiędze, że będziemy wszystkie jej przepisy miłować, szanować i wykonywać”.

* * *

I. Państwo Polskie

Art. 1. Państwo Polskie jest zjednoczoną, niepodzielną i niepodległą Rzecząpospolitą.

Art. 2. Władza zwierzchnia w Państwie należy do narodu. Organem narodu w zakresie ustawodawstwa jest Sejm, w zakresie władzy wykonawczej Prezydent Rzeczypospolitej, a w zakresie wymiaru sprawiedliwości niezawisłe sądy.

II. Władza ustawodawcza

Art. 3. Sejm składa się z dwóch Izb: z izby poselskiej i z Senatu.

Art. 4. Izba poselska składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnym, tajnym, bezpośrednim, równym i stosunkowym na cztery lata, licząc od dnia otwarcia Sejmu.

Art. 5. Wyborcą do Izby poselskiej jest każdy obywatel państwa, bez różnicy płci, który w dniu ogłoszenia wyborów w Dzienniku Praw Państwa skończył 21 lat.

Art. 6. Wyborcy powinni być mieszkańcami tego obwodu głosowania, w którym głosują, przynajmniej od przedednia zarządzenia wyborów.

Dzień ogłoszenia wyborów w Dzienniku Praw uważa się za dzień zarządzenia wyborów.

Art. 7. Wojskowi wszystkich stopni i wszystkich rodzajów broni wszystkich rodzajów broni w służbie czynnej nie biorą udziału w wyborach.

Art. 8. Prawa wyborczego nie mają osoby sądownie pozbawione praw obywatelskich.

Art. 9. Prawo głosowania powinno być wykonywane osobiście.

Art. 10. Wybieralni do Izby poselskiej są wszyscy obywatele państwa bez różnicy płci, posiadający czynne prawo wyborcze, niezależnie od miejsca zamieszkania, jak również wojskowi.

Art. 11. Liczebny skład Senatu odpowiadać powinien połowie ogólnej liczby posłów.

Art. 12. $\frac{3}{4}$ ogólnej liczby senatorów wybierają Sejmiki wojewódzkie i Rada miasta Warszawy na lat 9 od dnia otwarcia Sejmu. Czwartą część wybiera Senat na ten sam czas z pośród mężów, którzy położyli poważne zasługi dla Narodu.

Art. 13. Senatorem zostać może tylko osoba mająca obywatelstwo polskie i co najmniej 40 lat wieku.

Art. 14. Co trzy lata ustępuje trzecia część senatorów. Senatorów ustępujących wyznacza za pierwszym i drugim razem los, wyciągnięty przez marszałka Senatu na ostatnim publicznym posiedzeniu.

Art. 15. Urzędnicy państwowi władz administracyjnych, skarbowych i sądowych nie mogą być wybrani do Sejmu w tych okręgach wyborczych, na które rozciąga się ich działalność służbowa.

Przepis ten nie dotyczy urzędników cywilnych oraz wojskowych urzędujących we władzach centralnych.

Art. 16. Płatni urzędnicy państwowi oraz wojskowi z chwilą wyborów na posła lub senatora zostają zwolnieni na czas trwania mandatu ze swych czynności służbowych i nie otrzymują za ten czas poborów, związanych z ich urzędem.

Przepis ten nie dotyczy Ministrów i profesorów wyższych uczelni. Profesorowie wyższych uczelni nie potrzebują urlopu, ani zezwolenia władzy przełożonej na branie udziału w pracach sejmowych.

Art. 17. Ordynacja wyborcza określi bliżej skład i sposób wyborów obu Izb sejmowych.

Art. 18. Nikt nie może być jednocześnie posłem i senatorem.

Art. 19. Każda z Izb wybiera Marszałka i jego zastępców.

Art. 20. Ważność wyborów sprawdzają Izby. O ważności wyborów zaprotostowanych według przepisów ordynacji wyborczej, rozstrzyga jednak najwyższy trybunał administracyjny.

Art. 21. Członkowie Sejmu są przedstawicielami całego narodu i nie mogą być krępowani żadnymi instrukcjami wyborczymi.

Art. 22. Członkowie Sejmu nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za głosowanie w Izbie, za przemówienia i oświadczenia w Izbie w wykonywaniu mandatów, odpowiadają przed swoją Izbą.

Jeżeli członek Sejmu oświadczeniem swoim w Izbie naruszył prawa osoby prywatnej może być przez nią pociągnięty do odpowiedzialności sądowej lecz władza sądowa powinna uzyskać na to zezwolenie Izby.

Art. 23. Od dnia, w którym ukaże się w Dzienniku Praw Państwa reskrypt Prezydenta Rzeczypospolitej, zwołujący Sejm, aż do dnia, w którym zostanie urzędowo ogłoszone zamknięcie sesji przez Prezydenta Rzeczypospolitej, członkowie Sejmu nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej lub policyjno-karnej ani też pozbawieni wolności bez uprzedniej zgody właściwej Izby sejmowej, o ile nie będą schwytani na gorącym uczynku. W tym wypadku właściwa władza sądowa jest obowiązana powiadomić natychmiast Marszałka odpowiedniej Izby sejmowej o aresztowaniu w celu uzyskania zezwolenia Izby na areszt lub dalsze postępowanie karne lub policyjno-karne. Izba może zażądać bezzwłocznego uwolnienia aresztowanego.

Jeżeli w okresie czasu pomiędzy sesjami członek Sejmu zostanie aresztowany lub przeciw niemu wdrożone postępowanie karne lub policyjno-karne, właściwa władza sądowa z chwilą pojawienia się reskryptu Prezydenta Rzeczypospolitej zwołującego Sejm, powinna zawiadomić o aresztowaniu członka Sejmu lub postępowaniu przeciw niemu Marszałka odpowiedniej Izby w celu uzyskania jej zezwolenia na areszt lub dalsze postępowanie.

Art. 24. Członkowie Sejmu otrzymują wynagrodzenie.

Art. 25. Członek Sejmu nie może kupować ani dzierżawić dóbr państwowych lub przyjmować robót rządowych; nie może otrzymywać żadnej koncesji od rządu; nie może być odpowiedzialnym redaktorem. Członkom Sejmu nie wolno zabiegać u władz państwowych w żadnej podobnej sprawie na rzecz osób prywatnych.

Art. 26. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Sejm, równocześnie Izbę poselską i Senat.

Prezydent jest zobowiązany zwołać Sejm corocznie najpóźniej w listopadzie na sesję zwyczajną trwającą co najmniej cztery miesiące, nadto może Sejm zwołać w każdym czasie na sesję nadzwyczajną, a powinien to uczynić na żądanie trzeciej części członków jednej z Izb.

Odroczenie wymaga zgody Sejmu, jeżeli ma być w ciągu tej samej sesji zwyczajnej powtórzone lub jeżeli przerwa ma trwać dłużej niż 30 dni.

Sesja trwa od dnia zebrania się Sejmu aż do dnia zamknięcia przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 27. Prezydent Rzeczypospolitej może rozwiązać Senat za zgodą większości 2/3 ogółu posłów, a Izbę poselską za zgodą większość 2/3 senatorów.

Wybory odbędą się w ciągu 30 dni od chwili rozwiązania, a Sejm zbierze się w ciągu 10 dni od dokonania wyborów.

Art. 28. Członkowie Sejmu mogą wykonywać prawo głosowania nie inaczej, jak osobiście.

Art. 29. Posiedzenia każdej z Izb są publiczne. Wszelako na żądanie Marszałka lub jego zastępcy lub przedstawiciela Rządu lub 25 członków Izby, każda Izba może ogłosić posiedzenie za tajne na mocy uchwały, powziętej po wydaleniu publiczności.

Art. 30. Nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za sprawozdanie z publicznego posiedzenia Izby zgodnie z prawdą.

Art. 31. Izby obradują każda oddzielnie a uchwały każdej Izby zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej trzeciej części ogólnej liczby członków.

Zmiana konstytucji może być uchwalona tylko w obecności połowy ogółu członków Izby większością 2/3 głosujących, wniosek o zmianę konstytucji winien być podpisany co najmniej przez czwartą część ogółu członków Izby.

Art. 32. Prawo początkowania ustaw służy Rządowi i każdej Izbie. Rząd powinien uzyskać na wniesienie projektu do Izby zgodę Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 33. Każda ustawa wymaga zgodnej uchwały obu Izb.

Jeżeli uchwały Izb nie zgadzają się ze sobą, to projekt poddany jest ponownemu rozpoznaniu celem osiągnięcia zgody.

W wypadkach ponownej niezgodności powołaną będzie komisja rozjemcza, której członków w równej liczbie obiorą obie Izby, a której wniosek przedstawiony będzie obydwom Izbom do uchwały.

Jeżeli i tym razem nie przyjdzie do zgodnej uchwały lub jeżeli projekt, uchwalony w jednej Izbie, przez drugą w całości odrzucony został, to projekt nie może być w ciągu tej samej Sesji Sejmowej ponownie rozpatrywany.

Art. 34. Jeżeli na następnej Sesji Sejmowej projekt uchwalony zostanie przez Izbę Poselską, a Senat większością 2/3 głosów zmieni go lub odrzuci, to projekt w ciągu tej samej sesji nie może być ponownie rozpoznawany. Jeżeli zaś odrzucenie lub zmiana projektu w Senacie przesła większością mniejszą niż 2/3, Prezydent Rzeczypospolitej Uchwałę Izby Poselskiej ogłasza jako ustawę, o ile nie skorzysta z prawa swego z art. 36 wynikającego.

Art. 35. Obie Izby mogą uchwalić, że projekt obszerniejszej ustawy wniesiony do Sejmu odesłany będzie do komisji wspólnej, a projekt przez nią opracowany przedstawiony każdej z Izb do przyjęcia lub odrzucenia.

Art. 36. Projekt ustawy, uchwalony przez Sejm, odesłany będzie do Prezydenta Rzeczypospolitej. Prezydent jest obowiązany ogłosić go w ciągu 30 dni lub zwrócić Sejmowi z podaniem powodów do ponownego rozpoznania, i to tej Izbie, która go pierwsza uchwaliła. Jeżeli go Sejm powtórnie większością 2/3 głosów bez zmian uchwali, Prezydent ogłosi go bezzwłocznie.

Termin 30 dni skraca się do 3 dni, jeżeli Sejm uzna ogłoszenie ustawy za nagłe.

Art. 37. Ustawy są ogłaszane przez Prezydenta Rzeczypospolitej w Dzienniku Praw Państwa z powołaniem się na uchwałę Sejmu.

Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej, które normują stosunki prawne, a są wydane z upoważnienia ustawy, powinny być również ogłoszone w tym dzienniku z podaniem przepisu, upoważniającego do wydania tego rozporządzenia.

Art. 38. Ustawy wchodzą w życie w 15 dniu po wydaniu numeru Dziennika Praw Państwa, w którym są ogłoszone, o ile same nie zawierają odmiennego postanowienia. Przepis ten dotyczy również rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej przewidzianych w poprzednim artykule.

Art. 39. Sejm ustala corocznie budżet państwowy na rok następny.

Projekt budżetu powinien być najpierw uchwalony przez Izbę poselską.

Art. 40. Sejm ustala stan liczebny wojska.

Art. 41. Zaciągnięcie pożyczek państwowych, pozbycie, zamiana i obciążenie nieruchomości majątku państwowego, jako też przejęcie gwarancji finansowej przez państwo nastąpić może tylko na mocy ustawy.

Art. 42. Rząd przedstawi corocznie Sejmowi zamknięcie rachunków państwowych dla uzyskania absolutorium.

Art. 43. Sejm wykonywa nadzór nad długami państwa według przepisów oddzielnej ustawy.

Art. 44. Każdy członek Sejmu za zgodą Marszałka może zwrócić się z krótko ujętym pytaniem do Rządu. Odpowiedź Ministra nie wywołuje rozpraw.

Art. 45. Członkowie Sejmu mogą wnosić interpelacje do ministrów trybem porządku sejmowania określonym.

Minister ma prawo nie udzielić odpowiedzi natychmiast, zapowiadając ją na termin określony, a także odmówić odpowiedzi w umotywowanym oświadczeniu.

Po przeprowadzeniu dyskusji nad interpelacją lub odpowiedzią Izba może uchwalić, że przyjmuje odpowiedź do wiadomości, lub że jej nie przyjmuje, albo wreszcie, że przechodzi do porządku dziennego z podaniem powodów lub bez ich podania.

Art. 46. Porządek sejmowania obu Izb określony będzie zastosowaniem się do postanowień Konstytucji w osobnej ustawie, która każdej z Izb pozostawi możliwość uregulowania szczegółów jej dotyczących.

Art. 47. Dla opracowania względnie ocenienia projektów ustaw opracowanych przez Rząd, lub przekazanych przez jedną z Izb Sejmowych, utworzona będzie Rada Stanu. W skład jej wchodzić będą prezes, wice-prezes i urzędujący radcowie stanu, a nadto członkowie powołani czasowo do prac nad poszczególnymi projektami.

Osobna ustawa określi bliżej skład i tok czynności Rady Stanu.

III. Władza Wykonawcza

Art. 48. Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera na lat 7 powołane wyłącznie w tym celu zgromadzenie narodowe, złożone z elektorów w ilości podwójnej w stosunku do ustawowej liczby członków Izby Poselskiej.

Uprawnienia do głosowania na elektorów mają wszyscy obywatele bez różnicy płci, którzy mają prawo wybierania posłów. Głosowanie jest równe, tajne i bezpośrednie.

Wybory odbywają się w okręgach jednomandatowych zwykłą większością na skutek zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na 3 miesiące przed upływem siedmiolecia. Elektorem może być wybrany każdy wyborca. Wybór odbywa się pod przewodnictwem pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, lub jego zastępcy bez dyskusji w drodze głosowania tajnego zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby elektorów. Gdyby ponownie głosowanie nie dało ostatecznych wyników, przewodniczący zarządzi głosowanie ściślejsze między dwoma kandydatami, którzy w poprzednim głosowaniu osiągnęli względnie największą ilość głosów. Bliższe postanowienia o wyborze elektorów i elekcji Prezydenta Rzeczypospolitej określi osobna ustawa.

Art. 49. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może sprawować swojego urzędu, zastępuje go Marszałek Senatu, wchodząc we wszystkie jego prawa i obowiązki. Przewodnictwo Senatu obejmuje przez ten czas zastępca Marszałka.

Art. 50. W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej wskutek śmierci, dymisji lub innej przyczyny, zastępca jego zarządzi niezwłocznie wybór elektorów i zwoła Zgromadzenie Narodowe celem wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej na lat 7.

Art. 51. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej przez 3 miesiące nie sprawuje swojego urzędu, zastępca jego zwoła bezzwłocznie Sejm i podda jego uchwale, czy urząd Prezydenta uznać należy za opróżniony.

Uchwała uznająca urząd za opróżniony zapaść musi zgodnie w obu Izbach, w każdej zwykłą większością.

Art. 52. Prezydentem Rzeczypospolitej może być wybrany każdy obywatel polski, który ukończył 40-ty rok życia i posiada pełnię praw cywilnych, obywatelskich i politycznych.

Art. 53. Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje władzę wykonawczą przez odpowiedzialnych ministrów i podlegających im urzędników.

Art. 54. Każdy akt rządowy Prezydenta Rzeczypospolitej wymaga dla swej ważności podpisu odpowiedniego ministra. Przez podpisanie aktu minister bierze za niego odpowiedzialność.

Art. 55. Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo celem wykonania ustaw wydawać rozporządzenia wykonawcze, zarządzenia, rozkazy i zakazy i przeprowadzanie ich użyciem przymusu zapewnić.

Takież prawo w swoim zakresie działania mają też ministrowie i władze im podległe.

Art. 56. Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i odwołuje Prezesa Ministrów, na jego wniosek mianuje i odwołuje innych ministrów, a na wniosek ministrów obsadza wszystkie urzędy cywilne i wojskowe, wyjąwszy wypadki przewidziane w ustawach.

Art. 57. Prezydent Rzeczypospolitej rozporządza siłą zbrojną państwa i jest jej Naczelnym Wodzem.

Art. 58. Akty Prezydenta, które wydaje w charakterze Naczelnego Wodza nie wymagają podpisu ministra.

Art. 59. Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo łaski.

Art. 60. Prezydent Rzeczypospolitej reprezentuje państwo na zewnątrz, przyjmuje reprezentantów dyplomatycznych państw obcych i wysyła reprezentantów dyplomatycznych Rzeczypospolitej do państw obcych.

Art. 61. Prezydent Rzeczypospolitej zawiera umowy z innymi państwami i podaje je do wiadomości Sejmowi. Wszelako umowy handlowe i celne oraz umowy, które trwale obciążają pod względem finansowym państwo, albo zawierają przepisy prawne, obowiązujące obywateli albo wprowadzają zmianę granic państwa, również przymierza wymagają uprzedniej zgody Sejmowi.

Art. 62. Prezydent Rzeczypospolitej jest władny wypowiedzieć wojnę jedynie za uprzednią zgodą Sejmowi.

Art. 63. Za czynności urzędowe Prezydent Rzeczypospolitej nie jest odpowiedzialny ani politycznie ani cywilnie.

Za zbrodnie i występki Prezydent może być pociągnięty do odpowiedzialności wyłącznie przez Sejm zgodną uchwałą obu Izb, powziętą zwykłą większością

głosów. Sprawę rozpoznaje wówczas i wyrok wydaje Trybunał Stanu wzmocniony powołaniem pierwszego Prezesa Najwyższego Sądu Cywilnego i karnego i jego zastępcy, Prezesa Najwyższego Trybunału administracyjnego i jego zastępcy i Prezesa Rady Stanu i jego zastępcy.

Z chwilą postawienia w stan oskarżenia Prezydent jest zawieszony w urzędowaniu.

Bliższe postanowienia określi osobna ustawa.

Art. 64. Urzędujący zastępca Prezydenta Rzeczypospolitej odpowiada tak samo, jak Prezydent Rzeczypospolitej.

Art. 65. Prezydent Rzeczypospolitej otrzymuje według przepisów oddzielnej ustawy uposażenie. Ustaw, zmieniająca uposażenie, wchodzi w życie dopiero po najbliższych wyborach Prezydenta.

Art. 66. Podczas sprawowania swych funkcji Prezydent Rzeczypospolitej nie może piastować żadnego innego urzędu, ani należeć do składu Sejmu.

Art. 67. Prezes Ministrów i wszyscy ministrowie tworzą Radę Ministrów, która występuje na zewnątrz jednolicie.

Art. 68. Jeżeli urząd ministra sprawuje tymczasowy kierownik ministerstwa, wszelkie przepisy o stanowisku ministra odnoszą się także do niego.

Art. 69. Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach izb sejmowych i przemawiać również poza kolejną mówców, zapisanych do głosu. W głosowaniach mogą brać udział tylko, o ile są członkami Izby.

Na żądanie Izby minister winien się stawić osobiście dla wysłuchania jej oświadczeń lub udzielenia wyjaśnień.

Ministrowie odpowiadają przez Izbami za ogólny kierunek polityki Rządu solidarnie, a każdy oddzielnie za swe czyny osobiste.

Ministrowie są odpowiedzialni każdy w swoim zakresie działania za zgodność z Konstytucją i ustawami wszelkich aktów rządowych własnych oraz legalny tok podległych im gałęzi administracji.

Każda Izba może większością 2/3 głosów postawić ministra w stan oskarżenia przed Trybunałem stanu za wszystkie powyższe akty ^drządowe^d przez które minister dopuścił się naruszenia konstytucji lub jakiegokolwiek innej ustawy, bądź to czynnie, bądź to przez zaniechanie, umyślnie lub przez ciężkie zaniedbanie.

Ściganie innych czynów i zaniechań ministra, zakazanych przez ustawy karne, należy do sądów zwykłych, jeżeli jednak okaże się, że te czyny pozostają w związku z aktami rządowymi ministra, za które wdrożono postępowanie przed Trybunałem stanu, sprawa przechodzi w całości przed ten Trybunał.

Art. 70. Ministrowie nie mogą piastować żadnego innego rządu, ani oddawać się jakimkolwiek innym zajęciom zarobkowym.

Art. 71. Organizacja władz administracyjnych na obszarze Rzeczypospolitej opierać się będzie na następujących zasadach:

1) gminy połączone będą w powiaty, a powiaty w województwa i do tego podziału zastosowane będą organizacje wszystkich władz państwowych i ciał samorządnych;

2) zarówno województwa, jak gminy będą posiadały własną reprezentację (sejmik wojewódzki, rada gminna) uchwalające samodzielnie w ramach określonych przez ustawy państwowe.

Taką samą reprezentację może ustawa przyznać także powiatom;

3) wybory do rad gminnych odbywać się będą według tych samych zasad, jak wybory do Izby Poselskiej; prawo wyborcze będzie jednak związane z dłuższym zamieszkaniem w gminie.

Wybory do wyższych ciał samorządnych odbywać się będą pośrednio przez niższe ciała samorządne;

4) zwierzchność gminna oprócz wykonywania uchwał rady gminnej będzie sprawować zadania administracji państwowej poruczone gminie.

Uchwały wyższych ciał samorządnych z wyjątkiem miast, oznaczonych w ustawie 7, wykonywane będą przez właściwe urzędy państwowe;

5) w organach administracji państwowej zapewnione będzie w granicach określonych ustawami współdziałanie czynnika obywatelskiego z czynnikiem urzędniczym.

6) przeprowadzona będzie zasada decentralizacji w administracji państwowej, a tok instancji będzie tak urządzony, aby od postanowienia władzy administracyjnej odwołanie dopuszczane było w zasadzie tylko do jednej bezpośrednio wyższej instancji.

7) Większe miasta mogą na mocy statutów, nadanych im ustawą otrzymać szerszy samorząd oraz zakres działania władz powiatowych i podlegać wprost władzy wojewódzkiej. Warszawa zaś stanowi województwo.

IV. Sądownictwo

Art. 72. Wyroki i orzeczenia sądowe są wydawane w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 73. Organizacja i zakres działania wszelkich urzędów, nie wyłączając wojskowych, powinny być określone w drodze ustawodawczej.

Art. 74. Sędziowie są mianowani stale przez Prezydenta Rzeczypospolitej, o ile odpowiednia ustawa nie zawiera odmiennego postanowienia.

Urząd sędziego może objąć tylko osoba, odpowiadająca warunkom przez prawo wymaganym.

Art. 75. Sędziowie są w sprawowaniu niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

Sędzia może być złożony z urzędu tylko w wypadkach ustawowo przewidzianych. Władza przełożona wobec może sędziego zawiesić w urzędowaniu tylko przy równoczesnym przekazaniu sprawy właściwemu sądowi. Sędzia może być przeniesiony na inne miejsce lub w stan spoczynku wbrew swojej woli jedynie

mocą orzeczenia sądowego i tylko w wypadkach trybem ustawowo przewidzianym. Zastrzeżenia te nie dotyczą wypadków, kiedy przeniesienie sędziego na inne miejsce lub w stan spoczynku jest potrzebne na skutek zmian w organizacji sądów lub ich okręgów.

Art. 76. Sądy nie mają prawa badania ważności ustaw, należycie zgłoszonych, jak również dekretów Prezydenta, należycie ogłoszonych.

Art. 77. Rozprawy przed sądem orzekającym zarówno w sprawach cywilnych, jak karnych powinny być ustne i jawne. Wyjątki od tej zasady powinny być przewidziane w ustawach.

Art. 78. Będzie jeden Sąd Najwyższy dla spraw sądowych, cywilnych i karnych.

Art. 79. Będzie ustanowiony Najwyższy Trybunał administracyjny dla rozstrzygania sporów z prawa publicznego. Kompetencje tego Trybunału oraz kompetencje niższych stopni określi ustawa, z uwzględnieniem art. 20 konstytucji.

Art. 80. Spory kompetencyjne pomiędzy Sądem Najwyższym a Najwyższym Trybunałem administracyjnym będzie rozstrzygać sąd kompetencyjny, złożony z członków obu sądów pod przewodnictwem Marszałka Senatu lub jego zastępcy.

V. Prawa i obowiązki obywateli

Art. 81. Warunki nabycia i utraty obywatelstwa polskiego będą określone przez osobną ustawę, przy czym dla Polaków będących obywatelami innych państw ustanowione będą szczególne ułatwienia.

Art. 82. Wszyscy obywatele są równi w obliczu prawa. Nie będzie przywilejów rodowych ani stanowych. Nikt z powodu urodzenia nie może być w prawach swoich upośledzony.

Art. 83. Urzędy publiczne są w równej mierze dostępne dla wszystkich obywateli, którzy czynią zadość warunkom uzyskania danego urzędu przewidzianym w ustawie.

Art. 84. Nikt nie może być pozbawiony swego właściwego sądu, Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w wypadkach oznaczonych ustawami wydanymi przed popełnieniem przestępstwa.

Art. 85. Wolność osobista obywateli poręcza się. Ograniczenie wolności, zwłaszcza aresztowanie i rewizja osobista, jest dopuszczalne tylko w wypadkach ustawowo przewidzianych i w sposób przepisany przez ustawy.

Art. 86. Ściganie obywatela i wymierzanie kary jest dopuszczalne tylko na zasadzie już istniejącej ustawy. Śmierć cywilna i kara wywołania nie może być wyrzeczona.

Art. 87. Własność jest nietykalna. Wywłaszczenie całkowite lub częściowe powinno być uzasadnione użytecznością publiczną, może nastąpić tylko w wypadkach i w sposób przez ustawę wskazany i wymaga wypłaty słusznego odszkodowania.

Art. 88. Mieszkanie obywatela jest nietykalne. Wkroczenie do mieszkania, rewizja domowa i zajęcie papierów i ruchomości może nastąpić tylko w wypadkach ustawą przewidzianych, przy ścisłym zachowaniu postępowania ustawowo przepisanego.

Art. 89. Każdy obywatel ma wolność obrania miejsca pobytu i zamieszkania w państwie, nabywania i pozbywania nieruchomości i „ruchomości”, oraz przenoszenia swej ruchomości dokąd zechce. Wyjątki od tej zasady winny być przewidziane w ustawach.

Art. 90. Obywatelom służy wolność wychodźstwa; ograniczenia jej może wprowadzić tylko ustawa.

Art. 91. Wolność wyboru zawodu i zarobkowania może być ograniczona tylko w drodze ustawodawczej.

Art. 92. Każdy obywatel może swobodnie wyrażać swe myśli w słowie, w druku, w piśmie i w formie obrazowej, o ile nie przekracza granic ustawą zakreślonych. Prasa może być poddana tylko przewidzianym w ustawach ograniczeniom. Cenzura uprzednia nie może być ustanowiona. Zaprowadzenie systemu koncesyjnego co do wydawania druków jest również niedopuszczalne. Debit pocztowy nie może być odjęty przez władzę wykonawczą drukom, wydawanym w granicach państwa.

Art. 93. Tajemnica korespondencji może być naruszoną jedynie w wypadkach ustawą przewidzianych.

Art. 94. Obywatele mają prawo zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń. Wykonywanie tych praw określa oddzielne ustawy.

Art. 95. Obywatele mają prawo wnosić petycje pojedynczo i zbiorowo. Wszelako petycje pod nazwą zbiorową mogą być wnoszone tylko przez prawnie uznane stowarzyszenia i korporacje.

Art. 96. Każdy obywatel ma prawo do pielęgnowania swej narodowości, do używania swego języka oraz do pobierania w nim nauki, co ustawy bliżej określają.

Prawo mniejszości narodowych w ciałach samorządnych oraz prawo ich do znoszenia się z władzami państwa w języku własnym będą zabezpieczone w ustawach przy uznaniu języka polskiego jako języka państwowego.

Art. 97. Wolność wyznania poręcza się. Nikt nie może być zmuszony do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych, wolności wyznania nie wolno używać w sposób naruszający ustawy.

Art. 98. Żaden obywatel z powodu swojego wyznania nie może być pozbawiony praw służących innym obywatelom.

Nikt nie może uchylać się od pełnienia obowiązków publicznych z powodu swoich wierzeń religijnych.

Art. 99. Każdy kościół i związek religijny, przez państwo uznany, ma prawo urządzania zbiorowych i publicznych nabożeństw, może prowadzić samodzielnie

swe sprawy wewnętrzne, może zarządzać i rozporządzać swym majątkiem, pozostaje w posiadaniu i używaniu swych fundacji i funduszków oraz zakładów dla celów wyznaniowych, naukowych i dobroczynnych.

Wszelako żaden kościół ani związek religijny nie może stawać w sprzeczności z ustawami państwa.

Art. 100. Stosunek Kościoła katolickiego do państwa będzie określony w ustawach na podstawie porozumienia ze Stolicą Apostolską, zaś stosunek do innych kościołów i wyznań po wysłuchaniu ich reprezentacji.

Art. 101. Członkowie wyznania prawnie nieuznanego nie mogą spełniać swoich czynności religijnych. W miejscach zamkniętych mogą je spełniać, o ile czynności te nie sprzeciwiają się prawu i obyczajności.

Art. 102. Badanie naukowe i ogłaszanie jego wyników jest wolne.

Art. 103. Każdy odpowiadający wymaganiom przepisanej ustawą ma prawo nauczać i kierować szkołą oraz założyć szkołę lub zakład wychowawczy pod warunkami przewidzianymi ustawą.

Art. 104. Nauka elementarna jest obowiązkowa i powszechna.

Art. 105. Nauczanie w szkołach powszechnych, utrzymywanych przez skarb państwa i jednostki samorządne, powinno być bezpłatne.

Art. 106. Wszystkie szkoły i zakłady wychowawcze, zarówno publiczne jak prywatne, podlegają nadzorowi władz państwowych.

Art. 107. Kierownictwo nauki religii w szkołach spoczywa w ręku właściwego kościoła lub związku religijnego w zakresie zgodności z zasadami odpowiedniego wyznania.

Art. 108. Wszyscy obywatele obowiązani są do służby wojskowej. Zwolnienia od tego obowiązku, rodzaj i sposób, porządek i czas odbycia służby oraz wszelkie świadczenia na cele wojskowe określone będą w drodze ustawodawczej.

Art. 109. Postanowienia art. 85 i 88 o prawach obywatelskich stosuje się do osób, należących do siły zbrojnej o tyle, o ile nie są w sprzeczności z ustawami wojskowymi i przepisami karności wojskowej.

Art. 110. Praca zarobkowa znajduje się pod opieką państwa. Obowiązki państwa w tym względzie będą w ustawodawstwie socjalnym ujmowane.

Art. 111. Państwo obowiązane jest wynagrodzić obywatelowi szkody, które mu urzędnik państwowy cywilny lub wojskowy wyrządził przez urządowanie niezgodne z prawem lub obowiązkami służby.

Wniesienie skargi przeciw państwu nie może być uzależnione od zezwolenia władzy publicznej. Państwo może zażądać od urzędnika zwrotu odszkodowania wypłaconego obywatelowi.

Te same przepisy stosują się do odpowiedzialności gmin i innych jednostek samorządnych za urzędników tychże jednostek.

Oddzielne ustawy rozwiną przeprowadzenie tych zasad.

Art. 112. Dochodzenie sądowe przeciw urzędnikowi nie może być uzależnione od zgody jego władzy przełożonej.

Niezależnie od tego władza przełożona ma prawo rozstrzygać, czy urzędnik przekroczył swe atrybucje urzędowe lub zaniechał czynności urzędowej, do której był obowiązany.

Art. 113. Postanowienia art. 85 i 88 do 95 o prawach obywateli mogą być zawieszane czasowo przez Radę Ministrów za zgodą Prezydenta Rzeczypospolitej w miejscowościach, gdzieby takie zarządzenie było konieczne dla zachowania bezpieczeństwa publicznego. Zawieszenie nastąpić może tylko podczas wojny, albo gdy grozi natychmiastowy wybuch wojny, jako też w razie rozruchów wewnętrznych oraz w czasie, gdy odbywają się rozległe knowania, mające charakter zdrady stanu lub zagrażające w ogóle konstytucji albo osobistemu bezpieczeństwu mieszkańców.

Oddzielna ustawa o stanie wyjątkowym ustali przeprowadzenie tych zasad przez zwiększenie atrybucji władz cywilnych lub też ustanowienie władz wojskowych na miejsce cywilnych.

Art. 114. Obowiązki obywatela wobec państwa polegają na:

- 1) przestrzeganiu obowiązującego prawa, chętnie spełnianie jego nakazów i stosowanie się do jego nakazów, nie czekając na przymus,
- 2) poszanowaniu legalnej władzy i ułatwieniu jej zadań,
- 3) sumiennem pełnieniu funkcji publicznych we władzach państwowych i samorządnych, do których jest powołany,
- 4) na ponoszeniu wszelkich ciężarów i świadczeń publicznych i oddawaniu Ojczyźnie uczciwie i sumiennie co jej się należy,
- 5) na przestrzeganiu rzetelności w stosunku z władzami publicznymi,
- 6) na pełnieniu służby wojennej, a w potrzebie oddaniu krwi i życia za Ojczyznę.

VI. Postanowienia przechodnie

Art. 115. Postanowienia tej konstytucji w ciągu dwóch lat po ustaleniu granic Rzeczypospolitej Polskiej mogą być zmienione przy obecności połowy ogółu członków każdej z Izb zwykłą większością.

Art. 116. O ile postanowienia niniejszej konstytucji nie wchodzi same przez się w życie, nastąpi bliższe przeprowadzenie zasad w niej zawartych w drodze ustawodawstwa i w tych przypadkach, w których konstytucja o nadaniu osobnej ustawy nie wspomina.

Objaśnienia do projektu [konstytucji RP]

Do art. 3, 11, 12 i 13

Jeden członek Ankiety, p. Puchalski, oświadczył się za systemem jednoizbowym. Wszyscy inni członkowie „jej” oświadczyli się za systemem dwuizbowym, gdyż:

a) jest rzeczą konieczną, ażeby każda sprawa w Sejmie podaną została ponownemu rozpatrzeniu przez inne ciało po pewnym upływie czasu, ażeby w ten sposób uniknąć łatwych pomyłek, niedokładności i zbyt pośpiesznych pod wpływem chwilowego nastroju powziętych decyzji. W interesie normalnego funkcjonowania Sejmu i rozważnego ustawodawstwa system dwuizbowy koniecznym byłby nawet, gdyby obie Izby wychodzić miały z takich samych wyborów; pożądanym jest wreszcie, ażeby Sejm uchronić przed zbyt silnym wpływem Rządu. System jednoizbowy istnieje tylko w małych państwach, jak Serbia „lub” Grecja, które dla nas wzorem być nie mogą.

b) Zadanie swoje spełni Senat w wyższej mierze, jeżeli skład jego obmyślany będzie tak, że do niego wchodzić będą obywatele, którzy wiekiem swoim, doświadczeniem i rozważą będą stanowić dopełnienie czynnika inicjatywy i rozmachu, jakim zazwyczaj jest Izba poselska.

Dlatego p. Ochimowski pragnął Senat mieć przedstawicielstwem interesów, p. Świętochowski pragnął, aby członkowie Senatu wybierani byli przez instytucje publiczne, pochodzące z wyborów, które uzna za uprawnione do tej funkcji ordynacja wyborcza. P. Starzyński proponował, ażeby prawo wybierania członków Senatu przyznać także niektórym korporacjom prawno-politycznym na wzór Belgii i Francji, p. Rostworowski oświadczył się za połączeniem czynnika wyższego samorządu wojewódzkiego i miejskiego z zastępcami prawnym grup interesów i wirylistów. Reszta członków Ankiety, podnosząc trudy takiej konstrukcji, wobec tego, że warstwy społeczne u nas nie są zorganizowane korporacyjnie, sądziła, że skoro Senat tak samo, jak Izba poselska ma być reprezentacją narodu, to powinien wychodzić z powszechnych wyborów. Za wnioskiem tym stanta *concluso* głosowali także p. Starzyński i Rostworowski.

Co do przeprowadzenia wyborów do Senatu, członkowie Ankiety podzielili się w zdaniu. Pp. Koskowski, Cybichowski, Maliniak, Niedziałkowski i Wróblewski oświadczyli się za tym, aby wybory odbyły się na podstawie tego samego prawa wyborczego, jak do Izby poselskiej, z ograniczeniem jednak biernego prawa wyborczego do lat 40 i z ograniczeniem liczby członków Senatu do połowy członków Izby poselskiej. Dla pp. Bukowieckiego, Chrzanowskiego, Rostworowskiego, Horwatta, Starzyńskiego, Świeżyńskiego i Bobrzyńskiego ograniczenia te, jakkolwiek się na nie zgadzają, nie spełniłyby jeszcze celu. Wybory do senatu odbywać

się powinny pośrednio przez najwyższe związki samorządu, jakimi będą sejmiki wojewódzkie, ponieważ wybory do ciał samorządu zaczynając od gminy, opierają się na tych samych zasadach, jak wybory do Izby poselskiej, przeto Senat wyszedłby z takich wyborów, jak Izba poselska, tylko pośrednio, a ta pośredniość byłaby rękojmią, że do Senatu wejdą ludzie, którzy w życiu publicznym samorządnym nabyli już pewnego doświadczenia.

Uwzględnić też należy, że wybory do Senatu w najbardziej demokratycznych republikach amerykańskiej i francuskiej są pośrednie, dokonują się przez legislatury poszczególnych stanów i przez rady generalne departamentów.

Pp. Kossakowski, Chrzanowski, Ochimowski, Cybichowski, Niedziałkowski, Rostworowski, Horwatt, Starzyński, Bukowiecki, Świeżyński i Bobrzyński oświadczyli się za tym, że w Senacie potrzebni są mężowie zasłużeni dla narodu na polach nauki i w zawodach publicznych, którzy w walkach partyjnych, nieodłącznych od wyborów, nie stawiają zazwyczaj swoich kandydatur i nie osiągają mandatów, a których wiedzy i doświadczenia nie należałoby pomijać przy ustawodawstwie. Mogliby wejść do Senatu drogą kooptacji w liczbie $\frac{1}{4}$ części składu Senatu, a nie zmieniliby demokratycznej podstawy jego składu, skoro o ich powołaniu decydowałiby członkowie Senatu, wychodzący z wyborów powszechnych i równych.

P. Maliniak proponował, aby członkowie rad najwyższych organizacji samorządnych byli opłacani, mając na uwadze doświadczenia praktyki wyborczej do Senatu francuskiego, które dowodzą, że honorowość urzędów samorządnych powoduje obsadzenie ich ludźmi dobrze uposażonymi i zapewnia Senatowi zbyt konserwatywny charakter.

Ankieta uważała, że przepis tak szczegółowy nie należy do ustawy organizacji samorządnej.

Ankieta jednomyślnie uznała potrzebę liczby senatorów oznaczyć równą połowie liczby posłów, przychylając się do poglądu wielu praktyków parlamentarnych, że obniżenie liczby senatorów uwolni Senat od niebezpieczeństwa chwilowych nastrojów.

Oznaczając czas trwania urzędu senatorskiego na lat 9, Ankieta pragnęła umożliwić senatorom gruntowne obznajomienie się ze sprawami państwa i obowiązkami stanowiska senatorskiego, przy tym miała na uwadze wzgląd, ażeby wybory do dwóch Izb nie odbywały się w tym samym czasie, gdyż unie możliwiłoby to zróżnicowanie ich składów względem ugrupowania.

Wprowadzając system odnawiania Senatu co trzy lata w $\frac{1}{3}$ części jego składu, Ankieta pragnęła zapewnić Senatowi dobrodziejstwo ciągłości pracy i jednocześnie udzielić opinii publicznej możliwości wpływania w krótkich, trzy-letnich odstępstwach czasu na skład Senatu.

Do art. 20

Sprawdzanie wyborów zaprotestowanych porucza Ankieta Trybunałowi administracyjnemu ze względu na to:

- a) że czynność ta jest czysto sądowa, idzie tu bowiem o prawo obywatela sprawowania funkcji poselskich,
- b) obie Izby, jako zgromadzenia publiczne, do orzekania tej sprawy się nie nadają, że sprawdzanie wyborów zaprzęta i mąci szkodliwie pierwszą sesję parlamentu i że jest nieraz przedmiotem gorszących sporów i kompromisów.
- c) że reformy w tym kierunku dokonują się obecnie niemal wszędzie.

Do art. 26

W toku obrad nad kwestią zwoływania Sejmu p. Maliniak proponował trwale oznaczyć termin, w którym Sejm bez osobnego zwołania zbiera się corocznie, inni członkowie Ankiety wypowiedzieli się za przyznaniem Prezydentowi Rzeczypospolitej prawa zwołania Sejmu z ograniczeniem, że ma zwołać Sejm corocznie na sesję jesienne najpóźniej jednak w listopadzie. Wychodzili z założenia, że mogą zachodzić wypadki, w których opóźnienie terminu zwołania Sejmu na sesję jesienną aż do listopada byłoby pożądane ze względu na stan prac przygotowawczych Rządu w zakresie inicjatywy ustawodawczej lub ze względu na sytuację wewnętrzną państwa. Dlatego też pozostawienie Prezydentowi pewnej swobody przy oznaczaniu terminu zwołania Sejmu, uważali za wskazane. Prawo mniejszości sejmowej zostało dostatecznie zagwarantowane przez przepis, stanowiący, że zwołania sesji nadzwyczajnej może żądać $\frac{1}{3}$ członków każdej z Izb.

Do art. 31

Pp. Horwatt, Świętochowski, Koskowski, Rostworowski byli zdania, że do kompletu Izby potrzebnego do powzięcia uchwał, wystarcza obecność $\frac{1}{4}$ części ogółu członków.

Do art. 34

Gdy pomiędzy obu Izbami zgody na projekt ustawy nie da się osiągnąć i Senat projekt większością $\frac{2}{3}$ członków odrzuca, pp. Wróblewski, Niedziałkowski i Koskowski proponują, aby projekt poddać pod głosowanie ludowe. Większość członków Ankiety do tego zdania się nie przychyliła, uważając, że takie głosowanie bezpośrednio ogółu obywateli nad daną ustawą możliwe jest w mniejszych państwach z ludnością, stojącą na jednolitym, a wysokim poziomie kultury i wyrobienia politycznego. U nas byłoby takie głosowanie trudnym do przeprowadzenia ze względu na wielką rozległość państwa i liczbę jego ludności, a przede wszystkim próbą przedwczesną, gdyż ludność ta, podzielona tak długo zaborami, znajduje się jeszcze na bardzo różnym poziomie oświaty i wyrobienia

politycznego. W Szwajcarii referendum służyło najczęściej do odrzucania postępowych reform i podatków.

Do art. 35

Polskę zjednoczoną z trzech zaborów czeka ogromne zadanie zastąpienia trzech czy czterech odrębnych kompleksów praw obowiązujących w tych zaborach jednolitym prawem polskim we wszystkich jego rozlicznych gałęziach.

Zadanie to jest nagłe, bo od niego zależy zatarcie różnic dzielnicowych i spistość narodu i państwa. Gdyby jednak wszystkie te nowe ustawy uchwalone być miały przez Sejm w zwykłej drodze przepisanej regulaminem Sejmu, tj. przechodzić przez trzy czytania i szczegółową dyskusję w pełnej Izbie, to minęłyby pokolenia w Polsce i mimo wytężonej pracy Sejmu, Polska nie miałaby polskiego prawa. Dlatego wydaje się koniecznym umieścić postanowienia artykułu tego, które Sejmowi daje możliwość przekazania szczegółowej dyskusji mieszanej komisji obu Izb, a zastrzega obu Izdom możliwość przyjęcia en bloc lub odrzucenia projektu, uchwalonego w komisji.

Do art. 36

P. Maliniak oświadczył się za przyznaniem Prezydentowi Rz[eczy]p[ospo]litej prawa weta, jakie posiada Prezydent Stanów Zjednoczonych.

Za zwiększeniem udziału Prezydenta w sprawowaniu władzy ustawodawczej przemawia przede wszystkim okoliczność, że udział, projektowany przez większość Ankiety, wzorowany jest na konstytucji francuskiej, we Francji zaś instytucja owego quasi veto okazała się zupełnie nieżywotną. Świadczy o tym okoliczność, że Prezydent francuski ani razu nie zrobił użytku z tej kompetencji, która dziś we Francji jest zupełnie obumarła. Taka ewolucja owej kompetencji tłumaczy się okolicznością, że Prezydent francuski obierany jest przez Izby, a więc zupełnie od nich zależny. Skoro jednak Ankieta wypowiedziała się za amerykańskim systemem obioru Prezydenta, to pożądane jest wyciągnięcie też konsekwencji, które z uznania tego systemu wynikają, a więc przede wszystkim ustanowienie veto ustawodawczego Prezydenta na modłę amerykańską. W przeciwieństwie do obumarłego quasi veto Prezydenta francuskiego veto Prezydenta amerykańskiego jest instytucją nader żywotną. W przeciągu stu lat (1789–1889) Prezydenci zastosowali 433 razy prawo veto przy 22 650 bilach³²¹. Częstość posługiwania się tą instytucją stale wzrasta. W przeciągu pierwszych 76 lat (1789–1865) wspomnianego okresu były tylko 52 przypadki veto, przy 11 136 bilach, zaś od roku 1865–1889 a więc w przeciągu ostatnich 24 lat było 387 veto przy mniejszej ilości bilów (10 623). Do zdania p. Maliniaka Ankieta się nie przychyliła i wszyscy

³²¹ Bill – ustawa.

inni jej członkowie sądzili, że interes ustawodawstwa przez prawo, przyznane Prezydentowi w art. 36, jest dostatecznie zabezpieczone.

Do art. 37

Ankieta rozróżnia dwa rodzaje rozporządzeń Prezydenta:

a) jedno natury prawodawczej, określającej stosunki prawne, których unormowanie Sejm specjalnym przepisem ustawy poruczył Prezydentowi Rzeczypospolitej. Zdarza się to w każdym ustawodawstwie dość często, mianowicie w tych wypadkach mniejszej wagi, w których ustawodawca przewiduje, że stosunki a z niemi i przepisy muszą ulegać częstszej zmianie. Regulowanie takich stosunków pozostawia ustawa rozporządzeniu, które zastępuje ustawę i ma jej znaczenie;

b) drugie – natury wykonawczej, które nie zastępują żadnej ustawy, lecz konieczne są, ażeby ustawę wykonać i przeprowadzić. Prawo wydawania ich służy przede wszystkim Prezydentowi Rzeczypospolitej, jako Naczelnemu organowi władzy wykonawczej i mianowanym przez niego ministrom, ale bądź z jego upoważnienia, bądź na mocy postanowień ustaw o zakresie działania władz administracyjnych, prawo to służy każdej z tych władz w jej zakresie i o tym prawie wydawania rozporządzeń wykonawczych mowa jest w art. 53 projektu. Dla rozróżnienia tych dwóch rodzajów rozporządzeń, Ankieta uchwaliła pierwszy z nich nazwać Dekretami Prezydenta Rzeczypospolitej. Pp. Starzyński i Rostworowski żądali dodatku, że ustawy mają być ogłaszane przez Prezydenta Rzeczypospolitej z podpisem odpowiedzialnego ministra.

Większość Ankiety uważała, że ten dodatek jest zbyteczny, skoro według art. 54 każdy akt rządowy Prezydenta wymaga dla swej ważności podpisu odpowiedzialnego ministra.

Do art. 39

Przy rozważaniu pytania, czy projekt budżetu ma być przedłożony Sejmowi w Izbie poselskiej, w niej uchwalony, a po tym dopiero iść do Izby drugiej (jak to zastrzegają Konstytucje niektórych państw) podzieliły się zdania w Ankiecie. Byli za tym pp. Starzyński, Koskowski, Cybichowski. Natomiast pp. Horwatt, Bukowiecki i Wróblewski sądzili, że takie uprzywilejowanie Izby poselskiej w naszej Konstytucji nie dałoby się usprawiedliwić, skoro Senat wychodzi ma także z wyborów i reprezentuje ogół ludności. Wreszcie pp. Bobrzyński, Niedziałkowski, Ochimowski, Maliniak, Świeżyński i Świętochowski oświadczyli się za tym, aby projekt budżetu przedkładany był równocześnie obu Izdom, aby każda z Izb miała czas przedyskutowania go w komisji i wykonania prawa kontroli administracji, która się z dyskusją budżetową szczególnie łączy. Z powzięciem uchwały ostatecznej powinien jednak Senat zaczekać, aż uchwałę budżetową Izby poselskiej otrzyma.

Do art. 47

Wielkie i trudne zadanie ustawodawcze, a zwłaszcza zadanie stworzenia polskiego prawa na miejsce praw rządów rozbiorowych wymaga instytucji, która by się temu zadaniu oddała zawodowo. Wprowadzie każde ministerstwo zajmie się opracowaniem projektu praw, a niemało zdziała w tym samym kierunku inicjatywa poselska, ale wszystkie te rozbieżne nieraz usiłowania nie dadzą rękojmi, że pomiędzy uchwalonymi ustawami panować będzie zgodność w treści i zgodność w prawnej formie, którą ustawy nasze powinny się przecież odznaczać. Konieczną wydaje się przeto rzeczą, ażeby u nas pójść za przykładem innych państw, których zadanie prawodawcze nie jest tak niezmiernie i stworzyć osobny organ pod utartą nazwą Rady Stanu, przygotowujący ustawy. Będzie to organ tylko doradczy dla Rządu i dla Sejmu w miarę potrzeby, organ, złożony ze znawców, którzy w różnych gałęziach prawodawstwa odznaczyli się czy to naukowo, czy praktycznie.

Do art. 48

Przy określeniu sposobu wyboru Prezydenta pp. Cybichowski i Koskowski oświadczyli się za wyborem przez Sejm, inni członkowie za tym, aby wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej dokonywał nie Sejm, lecz sam naród. Źródłem wszelkiej władzy Rzeczypospolitej, tak ustawodawczej, jak też wykonawczej, jest sam naród, zaś Sejm i Prezydent Rzeczypospolitej są jego organami, słuszne więc, aby oba te organy miały ten sam początek. Wybór Prezydenta przez ludność zapewni także wybór męża powszechnie znanego przez naród, a więc odznaczającego się talentem, wolą i charakterem, podczas kiedy wybór z łona parlamentu, opowanego walką stronnictw, pada często kompromisowo na „osobistą” z natury swej bierną i żadnemu ze stronnictw nie niebezpieczną.

Przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej należało uniknąć systemu stosunkowego, gdyż idzie tu o jednorazową decyzję, o wybór między osobami, przy których zwykła większość powinna się zmanifestować. Większości tej należy wyraz ułatwić i dlatego Ankieta oświadczyła się za okręgami jednomandatowymi, w których oczywiście zwykła większość rozstrzyga.

Rozległość państwa i wielka liczba jego ludności czyni rzeczą niemal niemożliwą, ażeby ludność głosowała wprost na kandydatów na Prezydenta, zwłaszcza, gdyby przyszło do ściślejszych wyborów i wybór potrzeba było ponawiać. Dlatego za wzorem Ameryki Ankieta oświadczyła się za wyborem przez ludność elektorów, mających zebrać się razem i głosować na Prezydenta.

Pp. Rostworowski, Cybichowski i Maliniak oświadczyli się za utworzeniem osobnego urzędu wiceprezydenta Rzeczypospolitej i za wyborem wiceprezydenta przez Zgromadzenie Narodowe równocześnie z wyborem Prezydenta.

Do art. 62

Przy rozstrzygnięciu pytania, czy Prezydent może zawrzeć pokój jedynie za uprzednią zgodą Sejmu, podzieliły się zdania w Ankiecie: pp. Cybichowski, Koskowski, Maliniak, Rostworowski, Świętochowski i Wróblewski oświadczyli się za tym, uważając, że decyzja o zakończeniu wojny, a tym samym o warunkach pokoju, powinna nastąpić za zgodą Sejmu przed zakończeniem wojny. Pp. Bobrzyński, Bukowiecki, Chrzanowski, Niedziałkowski, Ochimowski, Starzyński i Świeżyński oświadczyli się przeciw temu, uważając takie ograniczenie Prezydenta w czasie wojny za niepraktyczne, licząc się z tym, że zatwierdzenie warunków pokoju zastrzeżone jest i tak Sejmowi, w art. 58.

Do art. 64

Pp. Rostworowski i Starzyński oświadczyli się za przyznaniem prawa oskarżania Prezydenta każdej z Izb większością 2/3 głosów.

Do art. 71

Ankieta uznała za rzecz konieczną, ażeby do Konstytucji wcielić zasadnicze postanowienia o organizacji władz państwowych i o samorządzie. Postanowienia te w kilku punktach wywołały w Ankiecie dyskusję i wymagają wyjaśnienia.

Pytanie powstało przede wszystkim, czy wskazaną jest organizacja władz państwowych i samorządu na większych obszarach, obejmujących szereg powiatów, na obszarach, które najlepiej nazwać województwami, a które odpowiadać mogą swym województwom z pewnymi korekturami. Ankieta na pytania te odpowiedziała w obu kierunkach twierdząco.

Co do władz państwowych, stwierdzić należy, że kierowanie stu lub więcej powiatami bezpośrednio przez ministerstwa jest prostym niepodobieństwem. Władzom powiatowym, którym niepodobna dodać całego szeregu fachowych referentów, nie można przyznać szerszego zakresu działania. Decyzja w zbyt wielu sprawach spoczywałaby więc w ministerstwach, sprowadziłoby to ich przeciążenie i odwiodłoby je od ich istotnego zadania inicjatywy i kontroli administracji. Władzą naczelną większych obszarów, jakimi będą województwa, można natomiast wyposażyć w siły zawodowe tak, że można im powierzyć decyzję ostateczną w przeważnej liczbie szczegółowych spraw administracyjnych i wyciągnąć wszystkie korzyści ze zbawiennej decentralizacji.

Tem więcej wydaje się więc wskazanym, aby obok władzy państwowej istniały w województwach takie ciała, powstałe z wyborów a uchwalające w zakresie szerokiego samorządu. Samorząd gminy jest z pewnością podstawą samorządu tylko lokalnego. Samorząd powiatowy chociaż by powiat był dość wielki, byłby także lokalny, nie sprostałby szerszym zadaniom samorządu prowincjonalnego, ani budowie drugorzędnych kolei, ani regulacji rzek, zalesieniu wydm, komasacji

gruntów, ani zakładaniu większych szpitali, domów poprawy, wyższych zakładów naukowych itd. Brakłoby powiatowi do tego sił finansowych i sił inteligencji kierującej. Zadaniom takim sprostać może dopiero samorząd prowincjonalny województwa i dlatego bez utworzenia sejmików wojewódzkich i wyposażenia ich w szeroki zakres działania o samorządzie w szerszym tego słowa znaczeniu nie byłoby mowy.

Przedstawiając sobie, że samorząd, przyznany sejmikom wojewódzkim, będzie bardziej rozległy, Ankieta wstrzymała się od określenia go w konstytucji, gdyż samorządowi temu nie chciała nadać cechy prawno-politycznej i z sejmików stwarzać ciał politycznych, konkurujących z Sejmem Rzeczypospolitej. Sejmiki nie mają żadnej samoistnej władzy ustawodawczej, lecz będą stanowić uchwały (laudy sejmikowe) tylko w granicach kompetencji pozostawionej im przez ustawy Rzeczypospolitej. Ustawy te będą ustawami ramowymi, które w każdej materii określą to, co jest podyktowane interesem Państwa i wspólności wszystkich ziem, a resztę pozostawią sejmikowi. Ustawy te, bez pytania się sejmików o zgodę, będzie Sejm Rzeczypospolitej mógł zmieniać i zakres sejmików ścieśniać lub rozszerzać.

Tworząc organizmy wojewódzkie można będzie dla każdego z nich znaleźć naturalne ognisko w większym mieście, w którym życie ekonomiczne i kulturalne w szerokim promieniu naokół się skupia. Leży też w interesie Państwa, ażeby ogniska te samodzielnej myśli, inicjatywy i działalności publicznej utrzymać i rozwijać, bo tylko w ten sposób zapewnia się Państwu potrzebny zasób sił samodzielných i ożywczych.

Dzieląc Państwo na województwa, powiaty i gminy, Ankieta uznała za konieczne, ażeby tak województwa jako też gminy otrzymały ciała reprezentacyjne i samorząd – gmina lokalny, województwa – szerszy, prowincjonalny z prawem uchwalania na cele samorządu własnych dochodów i wydatków. Natomiast kwestię, czy powiat otrzymać ma ciało reprezentacyjne i samorząd, Ankieta uchwaliła pozostawić w konstytucji otwartą. Rozstrzygnięcie tego pytania zależy od tego, jaką będzie gmina? Jeżeli gmina będzie utworzona zbiorowa, na szerszym obszarze, jeżeli będzie posiadała ilość sił inteligentnych i zasobów finansowych, ażeby sprostać szerokiemu samorządowi lokalnemu, to władza powiatowa mogłaby się ograniczać do tego, ażeby z udziałem czynników obywatelskich delegowanych przez gminy, nadzorować gospodarkę gminną i rozstrzygać rekursy wnoszone przeciw zarządzeniom władzy gminnej. Gdyby zaś każda osada zorganizowaną została w osobną gminę, i zadań publicznych, ekonomicznych i kulturalnych w gminie oraz policji gminnej spełniać dobrze nie była w stanie, w takim razie trzeba by powiaty zorganizować samorządnie i przenieść na nie główne zadania gminy. Organizacja gminy przesądza więc o organizacji samorządnej powiatu.

Czy obszar terytorialny, mający otrzymać stanowisko prowincji w administracji rządowej i w samorządzie ma się nazywać ziemią czy województwem,

zdania w Ankiecie się podzieliły. Za nazwą „województwo” oświadczyli się pp.: Bukowiecki, Chrzanowski, Horwatt, Rostworowski, Starzyński, Świeżyński, Ochimowski i Niedziałkowski i ze względu na to, że to jest nazwa historyczna polska prowincji samorządnej, i że to granice i nazwy danych województw mogłyby być utrzymane z pewnymi korektami. Natomiast pp. Cybichowski, Koskowski, Maliniak, Świętochowski, Wróblewski i Bobrzyński oświadczyli się za nazwą „ziemia”, która również jest historyczną polską, bo w granicach niektórych województw lub obok nich istniały „ziemie”. Zdaniem tych członków Ankiety przeciw przyjęciu nazwy „województwo” przemawia to, że trudno by urzędnika, stojącego na jego czele nazwać dziś wojewodą, skoro na wojnę nie prowadzi. Członkowie, którzy przemawiali za nazwą „województwo” oświadczyli jednak, że na czele województwa niekoniecznie musi stać wojewoda, lecz urzędnika, stojącego na czele województwa można by nazwać inaczej.

Do art. 75

P. Maliniak uczynił wniosek, aby ustawa oznaczyła wiek życia, do którego winien sędzia pełnić urząd sędziowski, gdy już z reguły nie ma sił do sprawowania urzędu. Za wnioskiem tym oświadczyli się pp. Świeżyński, Bobrzyński i Starzyński. Większość Ankiety sprzeciwiła się umieszczeniu takiego postanowienia, wychodząc z założenia, że podeszły wiek najmniej sprzeciwia się pełnieniu urzędu sędziowskiego, a dziś doświadczonych sędziów brak.

Do art. 76

Pp. Rostworowski i Starzyński byli za tym, że sądy powinny mieć prawo badania także dekretów Prezydenta, a mianowicie oceniania, czy Prezydent nie przekroczył w dekrecie danego mu upoważnienia. Większość Ankiety uważała, że skoro dekrety Prezydenta wydane z wyraźnego upoważnienia ustawy postawione są na równi z ustawami, to sądy powinny wobec nich zachować się tak samo, jak wobec ustaw. P. Maliniak oświadczył się za umieszczeniem postanowienia, że o legalności rozporządzeń wykonawczych orzeka Trybunał Administracyjny na skargę każdego obywatela interesowanego. Większość Ankiety była zdania, że o ważności rozporządzeń wykonawczych orzekać będą sądy w toku instancji, co wynika z postanowienia, że tylko ważności ustaw i dekretów Prezydenta należy ogłoszonych, nie mają prawa badać.

Do art. 1 postanowień przejściowych

Artykuł ten podyktowany jest faktem, że granice polskie nie są jeszcze ustalone i nie można wiedzieć, jakie obszary, jakie narodowości, w jakiej liczbie i na jakich warunkach wejdą w skład Rzeczypospolitej. Od tego zależy jednak konstrukcja Państwa. Konstrukcja ta może się znacznie zmienić, nie byłoby też rzeczą wskazaną, ażeby, uchwalając obecnie konstytucję, zmianę jej obwarować

i utrudnić od razu, jak się to dzieje zazwyczaj i jak Ankieta w art. 31 proponuje. Konieczne jest przeciwnie ułatwienie zmiany konstytucji w okresie przejściowym, które może wynikać z oczekiwanego rozszerzenia obecnych, faktycznych granic Rzeczypospolitej.

Do art. 2 przepisów przechodnich

Postanowienie, zastrzegające postanowienie konstytucji Ustawodawstwu podyktowane jest przezornością, ażeby zapobiec przeprowadzeniu konstytucji w drodze dekretów bez oczekiwania na wydanie ustawy.

Do art. 94

P. Świętochowski domagał się, aby w artykule wymienić wyraźnie takie stowarzyszenia religijne (klasztory). Reszta członków Ankiety sądziła, że takie wyszczególnienie jest zbędne, skoro artykuł sformułowany jest tak, że obejmuje wszystkie stowarzyszenia. Do stowarzyszeń religijnych odnosić się zresztą mogą specjalne postanowienia ustaw, wydanych w porozumieniu ze Stolicą Apostolską (art. 100).

Art. osobny

P. Świętochowski uczynił wniosek, aby w nowym artykule postanowić wprowadzenie ślubów cywilnych jako podstawy prawnej małżeństwa. Za wnioskiem tym oświadczył się p. Maliniak (ale skreślił). Reszta członków Ankiety uznała, że sprawa ta nie należy do konstytucji.

Do art. 96

Artykuł ten składa się z dwóch przepisów uzupełniających się wzajemnie. Ustęp pierwszy traktuje o prawie jednostki. Gdziekolwiek obywatel Państwa Polskiego się znajduje na całym jego obszarze, w Polsce rdzennej czy na jej kresach, wszędzie ma prawo pielęgnowania swej narodowości, używania swego języka, pobierania w nim nauki, a więc nie tylko Polak, ale także Rusin, Litwin czy Niemiec. Jest to prawo przyrodzone każdego człowieka i Konstytucja polska, proklamując je, zakłada tym protest przeciw tym naszym najeźdźcom, którzy nazywali nas Niemcami mówiącymi po polsku, którzy zakazywali mówić nam po polsku na zgromadzeniach, a nawet na ulicach i w miejscach publicznych, którzy stowarzyszeniom naszym i spółkom kazali prowadzić księgi i rachunki w obcym języku, którzy dzieci nasze zmuszali do pobierania nauki, nawet w zakładach prywatnych w języku obcym, do rozmawiania w szkole tylko w tym języku, a nawet do odmawiania w nim pacierza. Tą drogą nie pójdzie Polska, wręcz przeciwną obiera dla swego ustawodawstwa, szanując wolność ludzką i idąc za swoją wiekową tradycją, która z obywateli Rzeczypospolitej innych narodowości czyniła najlepszych synów Ojczyzny.

Ustęp drugi artykułu mówi o „mniejszościach narodowych”, rozumiejąc przez nie tylko większą liczbę luźnych jednostek, lecz szerszej całości, występującą zbiorowo przede wszystkim w obrębie ciał samorządnych. Ciała te wychodzić będą z wyborów, gdziekolwiek więc, czy to w gminie, czy w powiecie, czy w województwie osiadła jest ludność pod względem narodowym mieszana, tam zwłaszcza przy demokratycznym systemie wyborczym w radzie gminnej czy powiatowej, czy w sejmiku wojewódzkim znaleźć się mogą reprezentanci różnych narodowości, z której jedni stanowić będą większość, drudzy mniejszość. Idzie więc o to, aby większość nie zmajoryzowała bezwzględnie mniejszości, nie wykluczała jej języka z obrad i urzędowania, nie traktowała gorzej jej prac kulturalnych czy gospodarczych, wchodzących w zakres samorządu. W wielu ciałach samorządnych mniejszością taką będą nie Polacy, ale w ziemiach kresowych rola mniejszości narodowej przypadnie często Polakom. Konstytucja nie wchodzi tu w szczegóły, nie wymienia narodowości, które w różnych województwach, powiatach i gminach mają otrzymać prawa mniejszości i nie określa tych praw, względnie organizacji mniejszości, pozostawiając to wszystkim ustawom o samorządzie, uwzględniających wszystkie dane tak różne w różnych stronach Polski warunki. W ustawach tych zostanie przede wszystkim określonym przy jakim procencie członków rady samorządnej należących do pewnej narodowości zaczyna się uznanie mniejszości jako takiej, bo drobniejszym frakcjom niepodobna przyznać takich praw, jakie się należą znaczącej naprawdę mniejszości, która gminie, powiatowi czy województwu nadaje charakter obszaru mieszanego pod względem narodowym.

Uznanie mniejszości na obszarze gminy, powiatu czy województwa musi też być podstawą do uregulowania zewnętrznego języka urzędowego władz państwowych. Językiem wewnętrznego urzędowania będzie wszędzie język polski, jako język państwa. Język zewnętrzny, w którym władze znosić się będą z obywatelami stosować się powinno do języka tych obywateli, o ile to się da przeprowadzić. Otóż zasada ta nie da się przeprowadzić we wszystkich urzędach Rz[ecz]p[ospo]litej, bo niepodobna żądać od wszystkich urzędników, ażeby wszyscy władali oprócz polskiego także rusko-ukraińskim, białoruskim, litewskim, czeskim i niemieckim językiem. Można tylko od nich wymagać, aby znali drugi język na obszarze mieszanym narodowo, w którym obowiązek władz znoszenia się ze stronami niepolskimi w urzędach można uznać tylko tam, gdzie na obszarze urzędu uznana jest jakaś mniejszość narodowa. W takich urzędach urzędowanie zewnętrzne ze stronami może i powinno być dwujęzyczne. Projektując te postanowienia, Ankieta zdawała sobie z tego sprawę, że jakiś kraj kresowy może wejść w skład Państwa Polskiego nie na zasadzie ogólnej, lecz na mocy jakiegoś specjalnego układu, który krajowi temu zastrzeże pewną odrębność prawnopolityczną. Na obszarze takim z prawem mniejszości narodowej i języka urzędowego wypadnie uregulować osobną ustawą, ale myśl przewodnia o uznaniu praw narodowych, która

w art. niniejszym znajduje wyraz, nie będą z pewnością w ustawie takiej pominięte i wyjdą na korzyść Polaków, w kraju kresowym osiadłych.

Do art. 99 i 100

W uregulowaniu spraw wyznaniowych Ankieta kierowała się tradycją polską najlepszych czasów naszej przeszłości, a zarazem liczyła się z koniecznością, aby powstającemu z martwych Państwu Polskiemu zapewnić zgodę religijną i poparcie czynnika religijnego w jego budowie i w konsolidacji narodu.

Dlatego Ankieta nie zadowolila się przyznaniem kościołom i związkom wyznaniowym samorządu wewnętrznego, lecz uważała za potrzebne wypowiedzieć zasadę przewodnią w uregulowaniu stosunku ich zewnętrznych, czyli t.zw. stosunku kościoła do państwa. Zdaniem Ankiety ustawy Państwa, normujące ten stosunek powinny przyjść do skutku, o ile idzie Kościół katolicki na podstawie porozumienia ze Stolicą Apostolską, o ile idzie o inne kościoły i wyznania po wysłuchaniu ich reprezentacji. Różnica ta pewna podyktowana jest tym, że kościół katolicki jest powszechny, a władza jego naczelna niezależna od państwa, kiedy inne kościoły i wyznania zamykają się w granicach Państwa i są ściślej z nią związane, jak kościół protestancki lub więcej od niego w stosunkach swoich wewnętrznych zależne, jak wyznanie izraelickie, p. Świętochowski oświadczył się przeciw umieszczeniu tego postanowienia.

Do art. 111

PP. Bukowiecki i Świeżyński oświadczyli się przeciw postanowieniom, że Państwo odpowiada za urzędnika.

Do art. 113

Pp. Maliniak, Starzyński, Koskowski, Rostworowski i Cybichowski oświadczyli się za umieszczeniem przepisu, że siła zbrojna może występować tylko na wyraźne zlecenie władz cywilnych. Reszta członków Ankiety uważa to postanowienie w Konstytucji za zbędne ze względu na art. 55, który prawo użycia przymusu zastrzega władzy wykonawczej cywilnej.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
50-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 1 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni ³²² :	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Kierownik Minist[erstwa] Kolei Żel[aznych]	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Aprop[izacja]	p. Janusz Machnicki
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Z[agranicznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 1-ej m. 35 po poł[udniu].

1. P. Kierownik Ministerstwa Kolei zdaje sprawę z odbytej z p. Ministrem Apropowizacji podróży do Lwowa, wyrażając zapatrywanie, iż konieczne jest odsunięcie Rusinów od Lwowa, by ludność czas jakiś mogła wytchnąć, a w mieście zapanowały normalniejsze stosunki, przy czym zauważa, iż żywność jest, lecz daje się spostrzec brak sprzężaju i brak zorganizowanej rozwózki, stąd szwankuje zaopatrzenie ludności. P. Minister Wojciechowski porusza przy tym pytanie, czy nie należałoby mianować dla Lwowa komisarza apropowizacyjnego z ramienia rządu. W dalszym ciągu swojego sprawozdania p. Minister Eberhardt, wspominając

³²² W spisie brakuje uczestniczącego w posiedzeniu ministra Supińskiego (zob. dalsza część protokołu).

o ofiarnych wysiłkach i zasługach ludności cywilnej oraz kolejarzy, oświadcza, że należałoby wprowadzić jakieś odznaczenie dla ludności cywilnej.

2. Wniosek p. Ministra Łukasiewicza o przyznanie b. członkowi rządu narodowego p. Marianowi Dubieckiemu, honorowej emerytury w kwocie 4800 mk. rocznie przyjęto w zasadzie z tym, że do ostatecznego załatwienia wniosku Ministerstwo W.R. i O.P. porozumieć się ma z Ministerstwem Skarbu.

3. Przyjęto wniosek p. Ministra Janickiego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. dr. Mieczysława Dalkiewicza Szefem Sekcji w Ministerstwie Rolnictwa i D.P.

4. Przyjęto wniosek p. Ministra Przesmyckiego o przyznanie kierownikowi wydziału teatru p. Wyrzykowskiemu proponowanego dodatku za wysługę lat (3 stopień VI kategorii płacy).

5. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek p. Ministra Iwanowskiego, by rozszerzyć na miasto Lublin przepisy o normach płac w zakładach państwowych, pozostających pod przymusowym zarządem, zawarte w rozporządzeniu z dnia 28 listopada 1918 r.

6. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek p. Ministra Eberhardta, by inspektorowi kolei dojazdowych p. Franciszkowi Podlewskiemu oraz Radcy Ministerialnemu p. Kazimierzowi Zipserowi przyznać dodatki za wysługę lat.

7. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek p. Ministra Eberhardta o wprowadzenie czasu letniego z tym, że państwa ościenne zostaną o tym uwiadomione oraz że odpowiednie rozporządzenie wyda i opublikuje p. Minister Spraw Wewnętrznych. Przy tej sposobności p. Minister Eberhardt podnosi, że byłoby wskazane, aby obserwatorium przeprowadziło studia celem oznaczenia czasu dla całego państwa.

8. P. Minister Janicki porusza sprawę braku pomieszczenia na urzędy i zauważa, że zaradzić głodu mieszkaniowemu mogłoby polepszenie komunikacji kolejowej na liniach podmiejskich. P. Minister Eberhardt oświadcza, że życzenie to będzie uwzględnione z dniem 1-go maja tj. z wprowadzeniem nowego rozkładu jazdy, sądzi jednak, że trzeba przystąpić do budowy i wykończenia gmachów publicznych w Warszawie. P. Minister Wojciechowski porusza sprawę zniewolenia właścicieli realności do wykończenia domów, na co p. Minister Janicki obiecuje przesłać Ministrowi Spraw Wewnętrznych umotywowany wniosek celem dalszego zarządzenia. P. Minister Iwanowski wskazuje przy tym na konieczność wydania prawa o obowiązkowej restauracji domów, na co p. Minister Janiszewski wyjaśnia, że przewiduje to już dekret o ochronie lokatorów, a Urząd Mieszkaniowy w Warszawie jest już utworzony; sanacja stosunków mieszkaniowych jednak da się skutecznie dopiero po uchwaleniu przez Sejm ustawy o funduszu mieszkaniowym. Ustawa ta jest już w Ministerstwie gotowa. Powyższe wyjaśnienie przyjęto do wiadomości, prosząc p. Ministra Zdrowia Publicznego o rychłe przedłożenie projektu wspomnianej ustawy.

W związku z tym p. Minister Pruchnik i p. Minister Janiszewski zwracają uwagę na istniejące wciąż między ministerstwami spory kompetencyjne, które przenoszą się też na komisje sejmowe.

9. P. Minister Janicki zwraca uwagę na szerzące się ogromnie wśród urzędników i funkcjonariuszy państwowych łapownictwo i prosi p. Prezydenta o zarządzenie energicznych środków zaradczych, np. przez wyznaczenie swoich stałych organów do przeprowadzenia niespodziewanych kontroli. P. Prezydent uznaje doniosłość zagadnienia i prosi p. Ministra Spraw Wewnętrznych o wniesienie jak najszybciej projektu ustawy o łapownictwie.

10. ^bZałączniki N° 5 i 6^b P. Minister Wojciechowski komunikuje, że komisja sejmowa po jego oświadczeniu się przeciw zniesieniu stanu wyjątkowego odrzuciła dotyczący [go] nagły wniosek posła Daszyńskiego i tow[arzyszy], i uzasadnia wniosek o wprowadzenie stanu wyjątkowego w całym obszarze b[yłego] Królestwa Kongresowego. Mówca zaznacza, że niemal co dzień musi w Warszawie zarządzać pogotowie celem udaremnienia rozruchów tudzież, że uniemożliwiona w Warszawie agitacja komunistyczna przenosi się na prowincję. Ma zamiar na podstawie stanu wyjątkowego zawiesić pisma komunistyczne w kraju, ograniczyć ruch nocny i zwoływanie zgromadzeń pod gołym niebem oraz w ogóle uniemożliwić elementom wywrotowym agitację, nie ograniczając swobód obywatelskich. W dyskusji p. Prezydent dodaje życzenie, by uchwała była tak sformułowana, aby dozwalała i na wprowadzenie sądów doraźnych. P. Minister Janiszewski oświadcza się za ostrym wystąpieniem przeciw stowarzyszeniom nielegalnym celem ujęcia ich w karby praworządności, a p. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że w komisji sejmowej zakwestionowano stosowanie sądów doraźnych do osób cywilnych. P. Minister Supiński dodaje, że powodem niewprowadzenia sądów doraźnych jest dzisiejsza organizacja sądów cywilnych i wojskowych, w których zasiadają i nieprawicy. Uważa jednak wprowadzenie sądów doraźnych za niekonieczne. W związku z tym p. Minister wspomina, że wyjaśnił prokuratorom pojęcie przestępstw politycznych w tym kierunku, że nie można karać za należenie do stronnictw w Sejmie reprezentowanych, natomiast podlegają karom członkowie partii, dążących do wywrócenia stosunków społecznych.

Wniosek p. Ministra Spraw Wewnętrznych przyjęto jednogłośnie, przy czym Rada Ministrów wyraziła życzenie, aby p. Minister Sprawiedliwości i p. Minister Spraw Wojskowych w najbliższym czasie przedłożyli projekt ustawy o sądach doraźnych.

11. P. Prezydent zawiadamia, że wyjeżdża na konferencję pokojową i w porozumieniu z p. Marszałkiem Sejmu i Panem Naczelnikiem Państwa porucza zastępstwo swe jako Prezydenta Rady Ministrów p. Ministrowi Wojciechowskiemu, który będzie też zastępczo przewodniczył na posiedzeniach Rady Ministrów, a w Ministerstwie Spraw Zagranicznych zastępować go będzie p. Wice-Minister Wróblewski w porozumieniu z komisją sejmową dla spraw zagranicznych.

P. Prezydent dodaje przy tym, że według udzielonych mu informacji zaciągnięcie pożyczki zewnętrznej na gruncie czysto finansowym przedstawiałoby się obecnie – wobec tego, że Stany Zjednoczone zaciągają równocześnie wewnętrzną pożyczkę – ogromne niebezpieczeństwo w formie wysokiego oprocentowania, skutkiem tego trzeba postawić sprawę na gruncie politycznym, czym p. Prezydent zajmie się podczas swego pobytu w Paryżu.

12. Na wniosek p. Wice-Ministra Wróblewskiego Rada Ministrów uchwaliła utworzyć na pokrycie wydatków z likwidacją Komitetu Narodowego [Polskiego] związanych i na spłatę zaciągniętych na te cele długów kredyt do wysokości 5 milionów franków.

13. P. Prezydent porusza sprawę natychmiastowych zakupów zwłaszcza białyny, sukna i derek przede wszystkim dla wojska, dla robotników górniczych, na potrzeby szpitali itd. – przy czym Rada Ministrów upoważniła p. Prezydenta do traktowania o nabycie tych artykułów od koalicji.

14. P. Prezydent odczytuje list p. Ministra Englicha o zwolnienie go z urzędu Ministra Skarbu i – wobec czas jakiś trwającej choroby p. Ministra Englicha – zauważa, że właściwie powody tego kroku sprowadzić należy do złego stanu zdrowia p. Ministra. Po dłuższej dyskusji zdecydowano, że p. Minister Wojciechowski porozumie się w sprawie dymisji i ewentualnego następcy jeszcze w ciągu dnia z p. Marszałkiem Sejmu oraz z p. Naczelnikiem Państwa i zda sprawę p. Prezydentowi, który poweźmie decyzję o dalszym traktowaniu próśby o zwolnienie z urzędu.

15. Na zapytanie p. Ministra Janiszewskiego, czy Rząd wniesie ustawę o przejęcie wszystkich agend administracyjnych w Galicji, p. Wiceminister Wróblewski wyjaśnia, że Ministerstwo Zdrowia Publicznego powinno co do swego resortu wnieść osobny projekt ustawy o przejęciu przez rząd centralny spraw sanitarnych w Galicji.

16. P. Minister Iwanowski porusza sprawę Amerykańskiego Czerwonego Krzyża na kresach i opowiada się przeciw powierzaniu tej instytucji całej pomocy społecznej i sanitarnej w odniesieniu do ludności cywilnej kresów przy równoczesnym odsunięciu od tej akcji Rządu. Po wyjaśnieniach p. Ministra Janiszewskiego p. Minister Wojciechowski proponuje, by porozumieć się z Polskim Czerwonym Krzyżem celem zorganizowania przy nim pomocy dla ludności miejscowej. Ponadto uznano, że sprawę tę można będzie omówić i załatwić przy sposobności uchwalenia budżetu komisarza generalnego dla polskich ziem wschodnich.

Na tym posiedzenie zakończono o godz. 4-ej m. 45 po poł[udniu], wyznaczając następane na dzień 2-go kwietnia na godz. 6-tą wiecz[orem].

^cza^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 50 posiedzenia Rady Ministrów RP 1 kwietnia 1919 r.].
2. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Socjalnej o rozszerzenie przepisów o normach płac w zakładach przemysłowych pod przymusowym zarządem państwowym na miasto Lublin³²³.]
3. Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych o przyznanie Inspektorowi kolei żelaznych F. Podlewskiemu i radcy K. Zipserowi dodatku za wysługę lat³²⁴.
4. Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie wprowadzenia czasu letniego wyprzedzającego o 1 godzinę czas środkowo-europejski³²⁵.
5. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o utrzymanie stanu wyjątkowego w Warszawie i powiecie warszawskim]
6. Pismo Dowódcy Okręgu Generalnego w Warszawie w sprawie wprowadzenia sądów doraźnych na terenie b. Królestwa Kongresowego].

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 50 posiedzenia Rady Ministrów RP 1 kwietnia 1919 r.]

3510/19

Warszawa 31 marca 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że w wtorek dn. 1 kwietnia r.b. o godz. 1-ej po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Kra[kowski] Przed[mieście] 46/48)

Porządek dzienny:

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Sprawa wprowadzenia stanu wyjątkowego na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego.
- 3) Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie asygnowania sum na likwidację stosunku do państw koalicji i na koszty z Kongresem związane.
- 4) Sprawa finansowej pomocy rolnej dla kresów wschodnich.
- 5) Sprawa odłączenia Centrali Węglowej od Ministerstwa Przemysłu i Handlu.
- 6) Projekt ustawy o świadczeniach wojennych.
- 7) Projekt ustawy o obowiązku służby wojskowej.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o wynagrodzenie urzędników za pracę nadetatową.

³²³ Nie publikuje się.

³²⁴ Nie publikuje się.

³²⁵ Nie publikuje się.

Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o utrzymanie stanu wyjątkowego w Warszawie i powiecie warszawskim

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Do Rady Ministrów

Gdy po ustaniu okupacji zaczęły pewne czynniki ujawniać działalność kierowaną przeciwko nowopowstającemu Państwu, ówczesny Gabinet uzyskał Dekret z dnia 2 stycznia r.b. o wprowadzeniu stanu wyjątkowego. Na jego podstawie Rada Ministrów powzięła uchwałę o zaprowadzeniu stanu wyjątkowego w Warszawie i powiecie Warszawskim, gdzie przeważnie ześrodkowaną była działalność wywrotowa kół komunistycznych. Zarządzenia, podjęte przez Komisarza Nadzwyczajnego, znakomicie wpłynęły na uporządkowanie stosunków i powstrzymanie szkodliwej agitacji.

Ubezwładnieni w działalności swej w stolicy komuniści przenieśli ośrodki swej działalności na prowincję i potworzyli tam ogniska przeciwpaństwowego ruchu. Terror, stosowany przez komunistów względem robotników w Zagłębiu Dąbrowskim, organizowanie przez nich bojówek, wyznaczanie wysokich nagród za zgładzenie oficera i w ogóle wojskowych, aresztowanie w Kielcach przez tłum Naczelnika Magazynów Aprowizacyjnych, oraz zdemolowanie jego mieszkania przy tendencji tłumu do rozbrajania wojska, agitacja komunistów w lubelskim, zmierzająca do skierowania ruchu strajkowego na drogę zawładnięcia siłą ziemią, wreszcie zapowiedziany przez lubelską radę delegatów robotniczych na zjeździe, odbytym w dniu 23 marca r.b., strajk powszechny oraz wybuch zbrojny celem rozpędzenia Sejmu należycie ilustrują wywrotową robotę komunistyczną w poszczególnych ośrodkach kraju. Lecz i w Warszawie agitacja jedynie przycichła, agitatorzy bowiem wyczekują, aż stan wyjątkowy automatycznie w dniu 6 kwietnia r.b. wygaśnie i usunięte zostaną przeszkody, akcję ich tamujące.

Zniesienie jednak stanu wyjątkowego w Warszawie wywołałoby uwolnienie wszystkich internowanych agitatorów bolszewickich, przywrócenie swobody wieców i zgromadzeń pod gołym niebem, tak podatnych dla celów agitacyjnych, oraz uchyliłoby cały szereg zarządzeń, które miały na celu paraliżowanie szkodliwej agitacji i izolowanie najniebezpieczniejszych osobników.

Wypadki ostatnie na Węgrzech³²⁶ nie pozostają bez wpływu na stan umysłów w kraju naszym i niewątpliwie przyczyniają się do zdwojenia przewrotowej komunistycznej agitacji. Jedynym środkiem prawnym, jakim w chwili obecnej

³²⁶ 21 marca węgierscy socjaldemokraci i komuniści połączyli się i ogłosili w Budapeszcie powołanie Węgierskiej Republiki Rad.

rozporządza rząd, środkiem wypróbowanym już na terenie Warszawy i powiatu warszawskiego, jest zaprowadzenie stanu wyjątkowego.

Potrzebę powyższego zarządzenia wywołuje jeszcze i ta okoliczność, że Dowództwa Generalne od czasu do czasu ze względów na stan wzburzenia wprowadzały w poszczególnych miejscowościach stan wyjątkowy z własnej inicjatywy, czego nie można uznać za oparte na podstawach prawnych.

Ponieważ jednak akcja komunistów obejmuje całą b. Kongresówkę i ogłoszenia stanu wyjątkowego w poszczególnych powiatach skutkowałoby przeniesieniem się ich destrukcyjnej roboty do sąsiednich powiatów, tym stanem nieobjętych, jak to miało miejsce dotąd, kiedy komuniści ośrodki swej działalności antypaństwowej przenieśli z Warszawy do Lublina i Zagłębia, przeto za konieczne uznać należy wprowadzenie stanu wyjątkowego na obszarach całego b. Królestwa Kongresowego.

Wobec powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła:

Rozporządzenie Rady Ministrów

Na podstawie art. 1 dekretu Naczelnika Państwa z dnia 2 stycznia r.b. Rada Ministrów postanawia niniejszym wprowadzenie na trzy miesiące stanu wyjątkowego na całym obszarze b. Królestwa Kongresowego.

Minister Spraw Wewnętrznych
St. Wojciechowski w.r.

°Załącznik do punktu 10 N° 6°

[Pismo Dowódcy Okręgu Generalnego w Warszawie w sprawie wprowadzenia sądów doraźnych na terenie b. Królestwa Kongresowego]

Dow[ódca] Okręgu Gener[alnego]
w Warszawie

Do Rady Ministrów w Warszawie

Warszawa dn. 22 lutego 1919 r.

Na zasadzie dekretu z 2 I 1919 r. Dz.p.p. Nr 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 6 I 1919 Dz. p.p. Nr 2 dekretu z 7 II 1919 Dz.p.p. Nr 14 zostały równocześnie z wprowadzeniem stanu wyjątkowego wprowadzone na powiat warszawski sądy doraźne.

W ślad za art. 8 dekretu z 2 I 1919 dz.p.p. Nr 1 nie uchylonego dekretem z 7 II 1919 dz.p.p. Nr 14 – wreszcie w ślad art. 5 dekretu z 7 II 1919 dz.p.p. w połączeniu z art. 10 dekretu z 2 I 1919 dz.p.p. nr 1 – może Rada Ministrów

wprowadzić sądy doraźne na całym obszarze b. Królestwa Kongresowego bez ustanowienia i ogłoszenia stanu wyjątkowego – o ile dekrety te wedle brzmienia dekretu z 22 I 1918 Dz.p.p. nr 17 moc nadal posiadają.

Muszę skonstatować na podstawie obserwowanych objawów i nadsyłanych mi meldunków, że przestępczość nie tylko nie ustaje, lecz wzrasta.

Z różnych stron zwłaszcza z łomżyńskiego okręgu wojskowego nadchodzą meldunki o szerzeniu się bandytyzmu, morderstw, napadów etc. Prowincja nie mniej od Warszawy jest tym niebezpieczeństwem zagrożoną.

Tylko energiczna natychmiastowa reakcja ze strony władz może zapobiec dalszemu szerzeniu się przestępstw.

Odnosnie do powiatów wschodnich, z uwagi na bliskość wpływów bolszewickich zagrożenie przez bandy kolei, magazynów wojskowych, koszar, z uwagi na liczne napady rabunkowe i morderstwa – wprowadzenie sądów doraźnych staje się pilną potrzebą.

Zauważyć ponadto należy, że wskazanym by było pod sądy doraźne podciągnąć i inne przestępstwa, dotąd dekretem z 7 II 1919 Dz.p.p. nr 14 nie objęte, zwłaszcza polegające na zakłócaniu porządku publicznego, których tłumienie odpowiadałoby właśnie istocie sądów doraźnych jak np. z art. 100, 101, 102. Oprócz tego art. 108 w całości i art. 109–111, 115, 116, 117, 123, 129, 131 itp. K.K. z roku 1913, jak również §84, 141 część druga i trzecia i 143 itp. obowiązującego dotychczas K.K. wojsk niem[ieckich] – co razem wzięte przy dalszych niecierpiących zwłoki zmianach samego postępowania doraźnego, jak dotąd w praktyce niemal niewykonalnego, objęłoby najważniejsze przestępstwa zagrażające porządkowi i bezpieczeństwu państwa, w pewien wykończony system i zasady.

Na razie jednak uprasza się:

O możliwe najrychlejsze wprowadzenie sądów doraźnych, jeżeli nie na całe b. Królestwo Kongresowe, to przynajmniej na powiaty w Okręgu Generalnym warszawskim położone, zwłaszcza na powiaty wschodnie.

/-/ Sosnkowski

Generał i Dowódca

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 5.

PROTOKÓŁ
51 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 2-go kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spr[aw] Wewn[ętrznych] p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen.-por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przem[ysłu] i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Pr[ezydyum]	
Rady M[inistrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydyum] Rady	
Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 6-ej min[ut] 30 wieczorem.

1. Protokoły 49-go i 50-go posiedzeń Rady Ministrów w dniach 29-go marca i 1-go kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że w sprawie dymisji p. Ministra Englicha żadna decyzja jeszcze zapaść nie mogła wobec tego, że nie nastąpiło jeszcze porozumienie z p. Marszałkiem Sejmu. Sprawa ta jednak będzie musiała być załatwiona w najbliższym czasie.

3. ^bZałącznik] N° 1^b Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego przyjęto załączony projekt regulaminu obrad Rady Ministrów, wyznaczając stałe posiedzenia Rady Ministrów we wtorki i piątki o godz. 6-ej wieczorem w Pałacu Namiestnikowskim. P. Minister Spraw Wewnętrznych uprzedza, że będzie rozpoczynał posiedzenia punktualnie kwadrans po wyznaczonej godzinie i prosi pp. Ministrów o punktualne przybywanie na posiedzenia.

W związku z punktem 3-im przyjętego regulaminu, przewidującym rozpatrywanie wszystkich wniosków. uprzednio przez stałą konsultację międzyministerialną, poszczególni pp. Ministrowie wyznaczyli ze swej strony delegatów do tej konsultacji, a mianowicie:

Prezydium Rady Ministrów p. Szefa Sekcji Lechowicza, który będzie zarazem przewodniczącym tej konsultacji;

P. Minister Spraw Wewnętrznych p. Szefa Sekcji Lenca;

P. Minister Pracy i O.S. p. Levy'ego, radcę prawnego;

P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych p. Pytlińskiego, radcę prawnego;

P. Minister Zdrowia Publicznego p. d[okto]ra Klotha;

P. Minister Spraw Wojskowych p. pułkownika Szpakowskiego;

P. Minister Robót Publicznych p. Krajewskiego, naczelnika wydziału;

P. Minister W.R. i O.P. p. Stanisława Okęckiego, naczelnika wydziału;

P. Minister Sztuki i Kultury p. Jagowda, radcę prawnego;

P. Minister Apropowizacji p. Tomaszewskiego, radcę prawnego;

Ministerstwo Spraw Zagranicznych p. Rundsteina, radcę prawnego;

P. Minister Sprawiedliwości nie wyznaczył stałego delegata, lecz prosił o skierowanie odnośnych zaproszeń do p. Szefa Sekcji Ustawodawczej Müllera.

Podobnie Ministerstwo Skarbu nie wyznaczyło stałego delegata i prosiło o skierowanie zaproszeń do p. Naczelnika Wydziału Dzierżanowskiego.

Pozostali pp. Ministrowie wyznaczą swoich delegatów w najbliższym czasie.

4. Ustalono porządek dzienny najbliższych posiedzeń Rady Ministrów w dniach 4-go i 8-go kwietnia b.r.

5. P. Minister Wojciechowski zapytuje p. Podsekretarza Stanu Byrkę, kiedy będzie wniesiony do Sejmu projekt ustawy skarbowej i zwraca uwagę na nagłość tej sprawy. P. Podsekretarz Stanu oświadcza, że projekt ten będzie wniesiony do Sejmu w dniu 4-go b.m. i postara się o uzyskanie na nim podpisu p. Ministra Englicha.

6. P. Minister Wojciechowski porusza sprawę udzielenia odpowiedzi na interpelacje. Interpelacje te przesyłane bywają poszczególnym pp. Ministrom za pośrednictwem Prezydium Rady Ministrów. P. Minister sądzi, że należałoby przestrzegać tej samej drogi przy przysyłaniu na nie odpowiedzi Marszałkowi Sejmu, a to w tym celu, by z jednej strony uzgadniać ewentualne rozbieżności między odpowiedziami poszczególnych pp. Ministrów, z drugiej zaś, by p. Prezydent Ministrów miał wgląd w te odpowiedzi, o ile mają one pewne zabarwienie polityczne.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski jest przeciwny temu wnioskowi, gdyż w razie, gdyby Prezydium Rady Ministrów miało w odpowiedni sposób spełnić zadanie, jakie on na nie wkłada, przeciążyło by je to nadmierną pracą, o ile by zaś nie przeprowadzało bardzo sumiennej i ścisłej kontroli tych odpowiedzi, cel wniosku byłby chybiony. Zresztą w sprawach o charakterze ściśle fachowym nie należałoby odpowiedzialności, ciężącej na danym Ministrze, zmniejszać przez włożenie jej – a ten skutek wywołałoby przyjęcie wniosku p. Ministra

Wojciechowskiego – także na Prezydenta Ministrów, w sprawach zaś o zabarwieniu politycznym z jednej strony Prezydium Rady Ministrów, przez którego ręce przechodzą wszystkie interpelacje, może sobie zastrzec zajęcie pewnego stanowiska, skierowując daną interpelację do właściwego ministra, z drugiej zaś strony i sami pp. Ministrowie w sprawach takich nie zechcą zapewne zajmować pewnego stanowiska politycznego, nie uzgodniwszy go uprzednio ze stanowiskiem p. Prezydenta, a ewentualnie całego Gabinetu. Jeśli chodzi znów o sprawy natury fachowej, dotyczące kilku ministerstw, to niewątpliwie porozumieją się one między sobą przed udzieleniem odpowiedzi.

P. Minister Supiński, godząc się na wywody p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego, dodaje, że, skierowując odpowiedź wprost do marszałka Sejmu, winien dany minister przesłać jej odpis do Prezydium Rady Ministrów, które w razie potrzeby będzie mogło się doń zwrócić o wprowadzenie pewnych zmian.

Po dyskusji przyjęto wniosek p. Podsekretarza Stanu Wróblewskiego, by pozostawić dotychczasowy stan rzeczy, z uwzględnieniem poprawki p. Ministra Supińskiego.

Nawiązując do wniosku p. Ministra Wojciechowskiego, zwraca p. Minister Iwanowski uwagę na sposób udzielenia odpowiedzi interpelantom – z reguły udziela się odpowiedzi pisemnych, w ważniejszych jednak sprawach Sejm nie zadowolą się niemi i żąda ustnych wyjaśnień, nad którymi rozwija się nieraz szeroka dyskusja. W tym wypadkach treść odpowiedzi winna być uprzednio aprobowana przez Radę Ministrów.

P. Minister Minkiewicz komunikuje, że niejednokrotnie interpelacje zawierają ustępy zupełnie niewłaściwe – na przykład posłowie udzielają ministrom poleceń – a nawet nieprzyzwoite, i prosi o interwencję u Marszałka, by tego rodzaju interpelacje nie były przesyłane. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski zwraca uwagę, że sprawę tę można by przedstawić na konwencie seniorów i tą drogą zapobiec powtarzaniu się podobnych wypadków.

7. Przyjęto wniosek Generalnego Komisarza Cywilnego dla polskich ziem wschodnich, poparty przez Ministerstwo Skarbu, o udzielenie mu na cele pomocy rolnej dla kresów wschodnich:

a) kredytu zwrotnego w kwocie 2 milionów marek,

b) gwarancji na kredyt udzielić się mający przez Ministerstwo Aprowizacji (Państwowy Urząd Zbożowy) w nasionach, do wysokości 5 milionów marek.

Zarazem uznano, że podanie przedstawicieli 14 towarzystw kresowych o udzielenie im pożyczki państwowej w wysokości 22 milionów marek na zwrotne zapomogi tym gospodarstwom, które uległy zniszczeniu w czasie wojny, w celu zakupna inwentarzy, narzędzi rolniczych, odbudowy budynków itp. wobec powyższej uchwały stało się bezprzedmiotowe i że należy mu odmówić.

8. W związku ze sprawą kredytu na zasiewy na kresach wschodnich p. Podsekretarz Stanu Byrka podnosi pewne zarzuty przeciw Departamentowi

dla Polskich Ziem Wschodnich i uważa za pożądane przeprowadzenie w nim zasadniczych zmian personalnych. P. Minister Janicki zastrzega się przeciw wysuwaniu na jedno ze stanowisk kierowniczych p. Osmołowskiego, który jest niezbędnie potrzebny Ministerstwu Rolnictwa przy pracach nad reformą agrarną, i wysuwa na to stanowisko raczej kandydaturę p. Jastrzębskiego.

9. P. Minister Pruchnik stawia wniosek nagły o upoważnienie go do asygnowania z przyznanego mu budżetu kredytu 100 milionów marek na roboty publiczne w b. Królestwie Kongresowym (zaliczkowo) pewnych kwot na uruchomienie robót publicznych w b. Galicji. P. Podsekretarz Stanu Byrka sprzeciwia się temu wnioskowi, natomiast godzi się na to, by na rachunek mającego być zatwierdzonym budżetu Galicji przyznać zaliczkowo pewną sumę na uruchomienie robót publicznych, które państwo prowadzić będzie we własnym zarządzie, – w porozumieniu z delegatem generalnym dla Galicji. Wniosek p. Podsekretarza Stanu przyjęto, pozostawiając ustalenie wysokości mającej być przyznaną zaliczki porozumieniu Min[isterstwa] Robót Publicznych z Min[isterstwem] Skarbu.

10. W związku ze sprawą uruchomienia robót publicznych w Galicji poruszono w dyskusji sprawę przejęcia administrowania w Galicji przez władze centralne, na wniosek jednak p. Ministra Wojciechowskiego odroczone decyzję w tej sprawie do czasu przyjazdu p. delegata generalnego do Warszawy.

11. Wobec podniesionych w dyskusji zarzutów przeciw wstrzymaniu wypłaty niektórych asygnat przez Min[isterstwo] Skarbu p. Podsekretarz Stanu Byrka wyjaśnia, że zarzuty te należy obecnie skierować pod adresem Najwyższej Izby Kontroli Państwa, której prezesa można by ewentualnie zaprosić na posiedzenie Rady Ministrów w celu szerszego omówienia tej sprawy.

12. P. Minister Supiński przedstawia sprawę konfliktu, jaki powstał między Prezesem Sądu Okręgowego w Suwałkach a władzami litewskimi i niemieckimi. A mianowicie w ostatnich dniach powstał przy poparciu władz niemieckich Litewski Sąd Okręgowy w Mariampolu i zażądał wydania sobie z Archiwum Hipotecznego w Suwałkach aktów hipotecznych, tyjących się 5-ciu północnych powiatów Suwalszczyzny, a więc także i powiatu sejneńskiego, który jest w połowie polski. Wobec tego, że dobrowolne wydanie tych aktów mogłoby stwarzać precedens w kierunku zrzeczenia się na rzecz Litwy całego powiatu sejneńskiego, p. Minister zapytuje, jakich wskazówek udzielić w tej mierze p. Prezesowi Sądu Okręgowego w Suwałkach. Uznano, że w żadnym razie nie powinien on wydać tych aktów dobrowolnie i ewentualnie powinien raczej tolerować zabranie ich siłą, wobec tego, że władze polskie nie posiadają obecnie na Suwalszczyźnie egzekutywy.

Koniec posiedzenia o godz. 10-ej wieczorem.

^cza^c ^fSWojciechowski^f

Załącznik

Wykaz :

1. [Projekt regulaminu posiedzeń Rady Ministrów].

°Załącznik do punktu 3 N° 1°

[Projekt regulaminu posiedzeń Rady Ministrów]

Wielka ilość wpływających do Prezydium Rady Ministrów wniosków, przeznaczonych na posiedzenia Rady Ministrów, tudzież poruszanie i wnoszenie na posiedzeniach nowych wniosków poza porządkiem dziennym (z uszczerbkiem dla objętych nim spraw), wreszcie brak poprzedniego omówienia i uzgodnienia tych projektów z innymi zainteresowanymi Ministerstwami (pp. Ministrami) są przyczyną hamowania toku obrad i przewlekłości posiedzeń.

Zdarza się też nieraz, że wnioski, oznaczone jako pilne, po paru dniach są wycofywane z nadmienianiem, że poruszona w nich kwestia w międzyczasie została definitywnie załatwiona w drodze porozumienia międzyministerialnego, co by wskazywało, że wnoszenie jej na Radę Ministrów w ogóle nie było potrzebne.

Wszystko to skłania do ustalenia następującego trybu traktowania spraw, wnoszonych na Radę Ministrów:

- 1) Radzie Ministrów będą przedstawiane do decyzji jedynie sprawy o znaczeniu donioślejszym, jako to: przedłożenia o kredyty nadzwyczajne, projekty ustaw (przedłożeń sejmowych) i rozporządzeń, wymagających aprobaty Rady Ministrów, następnie zarządzenia organizacyjne, przekraczające zakres kompetencji jednego Ministerstwa, wreszcie sprawy, dotyczące zakresu działania kilku Ministerstw, o ile co do nich nie dało się osiągnąć zgodnego porozumienia;

- 2) wszelkie wnioski natury finansowej wnoszone będą dopiero po uprzednim porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu; przy przesyłaniu wniosków do Prezydium Rady Ministrów pp. Ministrowie zechcą zaznaczyć, czy temu warunkowi stało się zadość i ewent[ualnie] jaki był wynik obrad wzgl. porozumienia się, a dalej czy i jak dalece wniosek jest pilny.

- 3) ostateczna redakcja przesłanych do Prezydium Rady Ministrów wniosków musi być omówiona i ustalona przez konsultację prawną w Prezydium Rady Ministrów przy współudziale stałych przedstawicieli Ministerstw, a dopiero potem będzie przedłożoną na Radzie Ministrów.

- 4) na posiedzenia Rady Ministrów będą brane pod rozwagę odnośnie do tak przygotowanych wniosków (projektów) jedynie te poprawki, które zostaną przedstawione poprzednio w konkretnej formie na piśmie z aprobatą p. Ministra.

Posiedzenia Rady Ministrów w sprawach przytoczonych powyżej kategorii będą się odbywały w każdy wtorek i piątek o godz. 6-ej wieczór w gmachu Prezydium Rady Ministrów (Krakowskie Przedmieście 46).

Celem omówienia spraw natury politycznej albo spraw nagłych wynikających z toku obrad sejmowych odbywać się będą w miarę potrzeby posiedzenia Rady Ministrów w gmachu sejmowym.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
52-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 4 kwietnia 1919 r.

Przewodniczący:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spr[aw] Zagr[anicznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót	
Publ[icznych]	p. Jakimowicz
Reprezentant w Min[isterstwie]	
Spraw Wojskowych	p. pułk[ownik] Jan Szpakowski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 7 m. 35 wiecz[orem].

1. Protokół 51-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 2 kwietnia 1919 r. odczytano i przyjęto.

2. Przyjęto wniosek p. Ministra Łukasiewicza o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. d[okto]ra Bolesława Miklaszewskiego Szefem Sekcji w Min[isterstwie] W.R. i O.P.

3. Przyjęto wniosek p. Ministra Hąci o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Zdzisława Rauszera głównym dyrektorem Urzędu Miar w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu.

4. ^bZałącznik N° 2^b Projekt ustawy o świadczeniach wojennych przyjęto w nowym brzmieniu, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 1-ym dodano na końcu zdanie „Nie tyczy się to własności państwowej”;

b) w art. 2-im w miejsce słów „Minister Spraw Wojskowych” wstawiono słowa „Ministrów Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych”;

c) w art. 5-ym dodano na końcu słowa „Za zgodą Ministra Zdrowia Publicznego”;

d) w art. 6-ym zastąpiono cztery ostatnie słowa słowami: „w rozporządzeniu, przewidzianym w art. 2-im”;

e) w art. 10-ym zastąpiono słowo „cywilne” słowem „administracyjne”, a drugie zdanie artykułu skreślono;

f) w art. 11-ym zastąpiono słowa „urzędy cywilne” słowami „władze administracyjne”;

g) w art. 12-ym w miejsce słów „właściwe ministerstwa” wstawiono słowa „Ministerstwo Spraw Wojskowych”, a skreślono natomiast trzy ostatnie słowa artykułu;

h) w art. 14-ym początek artykułu aż po słowa „odwołania się” zmieniono w następujący sposób: „W razie odmowy zapłaty przez intendenturę wojskową służy osobom interesowanym prawo wniesienia zażalenia”;

i) w art. 16-ym zastąpiono słowo „nieoskarżenia”, słowem „niezaskarżenia”;

j) w art. 17-ym zastąpiono słowa „w art. 13–16” słowami „w art. 12–16”;

k) w art. 19-ym skreślono ostatnie zdanie;

l) art. 20 skreślono;

m) w art. 21-ym (wzgl. 20) w miejsce dwóch ostatnich słów wstawiono słowa „Ministrem Spraw Wewnętrznych”.

Łącznie z tym p. Minister Wojciechowski zauważa, że byłoby wskazane zająć na potrzeby wojska bieliznę stołową oraz zwrócić uwagę na zapasy bielizny w składach, a p. Minister Iwanowski wyraża życzenie, by dokonane już zwłaszcza na terenie wojennym rekwizycje zostały wynagrodzone przy analogicznym zastosowaniu przyjętego projektu, co zastępca Min[istra] Spraw Wojskowych obiecuje zarządzić w drodze wewnętrznego rozkazu³²⁷.

5. P. Minister Wojciechowski uprasza pp. Ministrów, by o dostrzeżonych lukach w przedstawionych Sejmowi dekretach zawiadamiali wprost komisje sejmowe.

6. ^bZałącznik] N° 3^b W dyskusji nad wnioskiem p. Ministra Iwanowskiego o kredyt 75 milionów marek dla bezrobotnych poza budżetem p. Minister Wojciechowski zwraca uwagę na odmowne stanowisko Min[isterstwa] Skarbu oraz na to, że ta wysoka żądana suma na zapomogi dotyczy właśnie okresu, w których powinny się rozpocząć roboty publiczne, dalej na demoralizujące skutki zapomóg, czego dowód dały np. ostatnie wypadki w Ostrowcu, wreszcie na to, że wobec przedłożenia Sejmowi dopiero co budżetu rząd nie może zaraz występować z wnioskiem o dodatkowy kredyt i w ogóle nie powinien być inicjatorem tego wniosku, który raczej mógłby wyjść od komisji sejmowej. Ostatecznie uchwalono wyasygnować 12 milionów marek na cele akcji dla bezrobotnych po dzień 1 maja 1919 r.

7. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że konwent seniorów przyjął do wiadomości mianowanie p. Stanisława Karpińskiego Ministrem Skarbu.

³²⁷ DzPPP, 1919, nr 32, poz. 264.

8. P. Minister Eberhardt zapowiada przedstawienie Radzie Ministrów na najbliższym posiedzeniu swych nagłych wniosków w sprawie żądań kolejarzy co do podwyżki płacy oraz w sprawie walutowej.

9. Ustalono porządek dzienny następnego posiedzenia w dniu 8 kwietnia r.b. Koniec posiedzenia o godz. 10 wieczór.

czac fSwojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 52 posiedzenia Rady Ministrów RP 4 kwietnia 1919 r.].
2. Projekt ustawy o świadczeniach wojennych³²⁸.
4. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o asygnowanie 75 mln mk na akcję pomocy bezrobotnym³²⁹.

[Załącznik] cN° 1^c

[Porządek dzienny 52 posiedzenia Rady Ministrów RP 4 kwietnia 1919 r.]

3629/19

Warszawa 3 kwietnia 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że dn. 4 kwietnia r.b. o godz. 6-tej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim.

Porządek dzienny:

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Projekt ustawy o świadczeniach wojennych.
- 3) Wniosek Min[isterstwa] Pracy i O.S. o dalszy kredyt 75 mil[ionów] mk dla bezrobotnych.
- 4) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

³²⁸ Nie publikuje się.

³²⁹ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
53-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 8 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady	
Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6-ej m. 15 po południu.

1. Protokół 52-ego posiedzenia Rady Ministrów w dniu 4 kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Minister Janiszewski zapytuje, jakie jest ogólne położenie w kraju, zwłaszcza, jaki jest stan bezpieczeństwa i porządku. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że pewne podniecenie, jakie się obecnie ujawnia wśród mas robotniczych, nie jest skutkiem wprowadzenia stanu wyjątkowego, jak część opinii publicznej przypuszcza, lecz, że stoi ono w związku z dawno przygotowanymi przez komunistów planami wywołania właśnie w obecnych czasach przewrotu komunistycznego w nadziei, że w tym czasie stan wyjątkowy będzie zniesiony. To też wprowadzenie tego stanu obecnie w całym b. Królestwie Kongresowym wywołało wśród nich pewną konsternację. Obecnie pragną oni przede wszystkim wywołać strajk generalny, p. Minister sądzi jednak, że im się to nie uda i w ogóle

jest zdania, że nie ma powodu do poważniejszego zaniepokojenia. Na razie działalność komunistów ogranicza się do sporadycznych prób wywołania zaburzeń i sabotażu – ostatnio na przykład spalili oni 30 wagonów lnu w Żyrardowie. O tego rodzaju wypadkach należy natychmiast komunikować prasie, ponieważ przyczynia się to do zwalczania agitacji komunistycznej.

3. Projekt ustawy o obowiązku służby wojskowej na życzenie p. Ministra Spraw Wojskowych zdjęto z porządku dziennego, ponieważ mają w nim być jeszcze dokonane pewne zmiany.

4. Również zdjęto z porządku dziennego wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie państwowej centrali węglowej na życzenie p. Ministra Karpińskiego, który pragnie się z tą sprawą dokładniej zapoznać.

5. ^bZałącznik] N° 2^b P. Minister Minkiewicz referuje wniosek w sprawie ustalenia jednolitych cen cukru na terytorium wszystkich ziem polskich i zniżenia podatku monopolowego od cukru do norm, pobieranych przez okupantów. P. Minister Skarbu występuje przeciw obniżaniu podatku od cukru już obecnie, ponieważ uszczupliłoby to znacznie dochody skarbowe i pociągnęłoby za sobą konieczność zmiany wniesionego już do sejmu preliminarza budżetowego, nadto wskazuje na to, że sprawa ujednostajnienia cen cukru w całym państwie polskim jest bardzo skomplikowana i wymagałaby porozumienia zarówno z Naczelną Radą Ludową w Poznaniu, jak i z czynnikami galicyjskimi. P. Minister Hącia zwraca uwagę, że należałoby porozumieć się z Naczelną Radą Ludową, by podwyższyła ona podatek od cukru, który w b. zaborze pruskim jest bardzo niski.

W wyniku dyskusji przyjęto wniosek p. Ministra Wojciechowskiego następującej treści: „Rada Ministrów wyraża życzenie, by podatek od cukru w b. Królestwie Kongresowym został obniżony i poleca Min[isterstwu] Skarbu, by w porozumieniu z Naczelną Radą Ludową w Poznaniu i Zarządem Skarbowym Galicyjskim przedstawiło wniosek o ustalenie jednolitej ceny cukru w całym Państwie Polskim”. P. Minister Karpiński zapowiada przedłożenie wniosku tej treści w pierwszej połowie czerwca.

W związku z tą sprawą żąda p. Minister Minkiewicz, by od cukru, importowanego do Galicji z Czech, nie pobierać tak wysokiego podatku. Postanowiono tę ostatnią sprawę rozpatrzyć w związku z preliminarzem budżetowym dla Galicji.

6. ^bZałącznik] N° 3^b P. Minister Minkiewicz referuje wniosek o skasowanie przydziału cukru na cele przemysłowe wobec braku dostatecznych jego zapasów na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych szerokich warstw ludności oraz kresów wschodnich.

P. Minister Skarbu zwraca uwagę, że przyjęcie tego wniosku przyniosłoby skarbowi około 36 milionów straty, że dalej niepodobna skasować przydziału cukru na wyrób marmolad, sztucznego miodu i podkarmianie pszczół. Wreszcie podnosi, że uchwalenie tego wniosku pozbawi pracy cały szereg pracowników cukierniczych i powiększy liczbę bezrobotnych. P. Minister Hącia proponuje

nie kasować od razu całego przydziału cukru na cele przemysłowe, lecz obniżyć go do 25% dotychczasowego przydziału, a nadto rozciągnąć ścisłą kontrolę nad jego użyciem, by zapobiec sprzedawaniu go przez fabrykantów odnośnych przetworów po cenach paskarskich. P. Minister Wojciechowski przychyliła się też do tego poglądu i proponuje sprawę tę gruntowniej zbadać oraz przewidzieć środki dla zapobieżenia ujemnym skutkom tego w zasadzie racjonalnego zarządzenia.

P. Minister Minkiewicz w odpowiedzi podkreśla, że sprawa ta jest dostatecznie dojrzałą do zasadniczej uchwały i że żadne połowiczne środki nie zapobiegną nadużyciom, jakie się obecnie dzieją z cukrem przydzielanym na cele przemysłowe, godzi się jednak na wydawanie cukru na wyrób marmolad i sztucznego miodu. Co do pozbawienia pracy pracowników cukierniczych przyznaje p. Minister, że zarządzenie to będzie miało ten właśnie skutek, ale uważa to za zło konieczne.

Po dyskusji powzięto na wniosek p. Ministra Minkiewicza następującą uchwałę: „Wydawanie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu cukru na wyrób cukierków i wódek zostaje z dniem 1 maja b.r. wstrzymane”, polecając przeprowadzenie tej uchwały Min[isterstwu] Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Min[isterstwem] Aprowizacji.

7. ^bZałącznik N° 4^b P. Minister Łukasiewicz referuje wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie powiększenia jego etatów w związku z przejściem szkolnictwa galicyjskiego i podkreśla, że w sprawie tej nie nastąpiło przewidziane w regulaminie obrad Rady Ministrów porozumienie z Min[isterstwem] Skarbu jedynie z winy tego ostatniego, gdyż na skierowane doń w tej sprawie pismo dotąd nie odpowiedziało. P. Minister zaznacza, że nie jest to wypadek sporadyczny, gdyż Min[isterstwo] Skarbu stale trzyma się tej taktyki, że nie odpowiada na skierowane doń wnioski o dodatkowe kredyty, ani nie zaprasza przedstawicieli Min[isterstwa] W.R. i O.P. na konferencje międzyministerialne w celu ich omówienia. Wobec tego p. Minister prosi p. Ministra Karpińskiego o wydanie podległym sobie urzędnikom polecenia, by na przyszłość postępowali w odmienny sposób.

Po dyskusji nad wnioskiem powzięto uchwałę następującej treści: „Rada Ministrów godzi się na podwyższenie etatów Min[isterstwa] W.R. i O.P. w związku z przejściem przezeń szkolnictwa galicyjskiego zgodnie z przedstawionym wnioskiem, zalecając pokrycie tych wydatków o ile możliwości z oszczędności budżetowych”.

8. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie założenia i uruchomienia akademii górniczej w Krakowie z dniem 1 X 1919 i przyznanie na ten cel nadzwyczajnego kredytu, z tą zmianą, że pobory będą asygnowane nie od 1 kwietnia, jak przewiduje wniosek, lecz od 1 maja b.r., tą drogą przeto ogólna wysokość żądanego kredytu zostaje zredukowana do 54 100 mk. Kredyt ten zostanie oczywiście wstawiony do preliminarza budżetowego dla Galicji na okres od 1 IV do 30 VI 1919 r.

9. ^bZałącznik] N° 6^b P. Minister Przesmycki referuje wniosek w sprawie uzupełnienia art. 1-go Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia komisji kontroli użytkowania i rozdziału gmachów państwowych.

P. Minister Janicki nie sądzi, by dla osiągnięcia celu, o który chodzi Min[isterstwu] Sztuki i Kultury, konieczną była obecność jego delegatów w tych komisjach. P. Minister jest przeciwny powiększaniu składu liczebnego tych komisji, natomiast sądzi, że ingerencja Min[isterstwa] Sztuki i Kultury w sprawę rozdziału i użytkowania gmachów państwowych o wartości zabytkowej, którą zresztą Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. uważa za konieczną, da się przeprowadzić na innej drodze, dlatego też wnosi o niedecydowanie tego wniosku przez Radę Ministrów, lecz o pozostawienie załatwienia tej sprawy obu zainteresowanym Ministerstwom w drodze wzajemnego porozumienia się. Wniosek ten przyjęto.

W związku z wnioskiem Min[isterstwa] Sztuki i Kultury rozwinęła się dłuższa dyskusja nad sprawą rozdziału gmachów państwowych, przy czym skarżono się, że rozporządzenia Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. oraz uchwały Rady Ministrów w tym względzie nie bywają wykonywane. W szczególności podkreślano niedopuszczalność pozostawiania komendy poborowej w gmachu przy ul. Długiej nr 7 (pałac Raczyńskich), który dzięki temu zupełnie niszczeje. P. Minister Rolnictwa podniósł, że wobec braku dostatecznej ilości lokali dla urzędników państwowych zachodzi konieczność jak najrychlejszego zajmowania przez odnośne urzędy przeznaczonych im, a dotąd jeszcze niezupełnie odrestaurowanych gmachów – w szczególności tyczy to Min[isterstwa] Skarbu, które winno jak najrychlej zająć dom przy ul. Rymarskiej.

Wobec podniesionej w dyskusji kwestii kupowania wzgl. wdzierżawiania prywatnych domów przez Rząd p. Minister Skarbu wypowiedział się raczej za ich wdzierżawianiem, gdyż Państwo przy ogólnym braku w Warszawie mieszkań powinno wybudować brakującą ilość gmachów, a nie powiększać panującego głodu mieszkaniowego przez zajmowanie na stałe pewnej części i tak zbyt małej liczby mieszkań prywatnych³³⁰.

10. ^bZałącznik] N° 7^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P w przedmiocie wynagrodzeń profesorów i niestałych sił nauczycielskich szkół wyższych w Warszawie z następującymi, zgłoszonymi przez p. Ministra Łukasiewicza poprawkami:

a) punkt I, 3-a) otrzymuje brzmienie: „Dodatki za kierownictwo zakładami naukowymi i seminariami, a mianowicie tymi zakładami naukowymi, do których uczęszcza na ćwiczenia obowiązkowe przynajmniej 300 studentów rocznie – 1200 mk. semestralnie, za kierownictwo innymi zakładami naukowymi – 900 mk. semestralnie, za kierownictwo seminariami – 600 mk. semestralnie.

³³⁰ DzPPP, 1919, nr 41, poz. 301.

b) punkt I, 3-d) otrzymuje brzmienie: „Dodatki osobiste w wysokości 30% poborów zwyczajnych u profesorów nadzwyczajnych, 20% tych poborów u profesorów zwyczajnych”,

c) punkt I, 7) otrzymuje brzmienie: „Dotychczasowi wykładający, którzy nie zostali powołani na katedry ani na zastępców profesorów, a mają prawo w ciągu 4 półroczy wykładać w myśl dekretów w przedmiocie mianowania pierwszego składu profesorów w Uniwersytecie i Politechnice z dnia 7 i 8 stycznia 1919 r., otrzymują po 750 mk. za godzinę wykładów tygodniowo roczną, przy czym wysokość tej remuneracji³³¹ nie może przekraczać 1500 mk. semestralnie. Remuneracje wyższe od tej normy są dopuszczalne jedynie w semestrze letnim 1919 r. aż do wysokości 3000 mk. semestralnie”.

Wobec przyjęcia tych poprawek podwyższy się w pewnej mierze ostateczna wysokość żądanego przez Min[isterstwa] W.R. i O.P. na ten cel kredytu.

11. ^bZałącznik N° 8 i 9^b P. Minister Zdrowia Publicznego przedstawia projekt ustawy w przedmiocie objęcia państwowej służby zdrowia w b. zaborze austriacko-węgierskim.

P. Szef Sekcji Lechowicz komunikuje, że międzyministerialna konsultacja prawna zaproponowała, by zamiast wnosić do Sejmu tę ustawę, za którą musiałby pójść cały szereg analogicznych ustaw, dotyczących wszystkich innych ministerstw, wnieść do Sejmu projekt ustawy ramowej w przedmiocie uprawnień Rady Ministrów w zakresie organizacji zarządu państwowego. Jeśliby taka ustawa została przez Sejm uchwalona, Rada Ministrów uzyskałaby prawo uregulowania sprawy przejścia administracji w Galicji przez poszczególne ministerstwa i wprowadzenia tamże ewentualnie nowej organizacji władz w drodze swoich rozporządzeń.

Powyższy wniosek międzyministerialnej konsultacji prawnej przyjęto i postanowiono wnieść odnośny projekt natychmiast do Sejmu. Na wypadek jednak, gdyby projekt ten został przez Sejm przyjęty nieprzychylnie, upoważniono p. Ministra Zdrowia Publicznego do wniesienia do Sejmu zreferowanego przezeń projektu ustawy z następującą zmianą: w art. 4 po słowach: „okręgowego urzędu zdrowia” wstawia się słowa: „który działa w porozumieniu z Generalnym Delegatem dla Galicji”.

12. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na komendanta Milicji Ludowej i Policji Komunalnej kapitana Kazimierza Młodzianowskiego.

13. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o przyznanie p. Antoniemu Meyerowi z góry podwyżki, jako dodatku osobistego, w wysokości 1200 mk. rocznie oprócz poborów, przywiązanych do etatu Naczelnika Wydziału (kat. V-a).

³³¹ Jednorazowa zapłata wyrównawcza; rekompensata.

14. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na Podsekretarza Stanu w tym ministerstwie p. Władysława Skrzyńskiego.

15. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie utworzenia Dyrekcji Ceł.

16. ^bZałączniki N° 12 i 13^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na szefów Sekcji pp. Alfreda Simona z tytułem Naczelnego Dyrektora Ceł i p. Aleksandra Hyżyckiego jako Dyrektora Monopoli Spirytusowego.

17. ^bZałączniki N° 14^b P. Minister Karpiński referuje wniosek w przedmiocie zaniechania obowiązkowego stemplowania papierów znaków pieniężnych i odroczenia pobrania przymusowej pożyczki do chwili wymiany tych znaków na złote polskie. P. Minister Iwanowski zapytuje, czy przedłożenie tego wniosku Sejmowi nie zachwiałoby stanowiska Gabinetu oraz skąd Skarb Państwa weźmie dostateczną ilość gotówki, o ile zaniecha ściągnięcia pożyczki przymusowej przed sprowadzeniem do kraju odpowiedniej ilości złotych polskich. P. Minister Wojciechowski wypowiada przekonanie, że obawa o zachwanie Gabinetu nie może być miarodajną dla polityki Eządu, o ile uważa on pewne kroki za słuszne i konieczne. Co do pokrycia bieżących wydatków państwa p. Minister Karpiński zapewnia, że znajdzie na ten cel fundusze, o ile poszczególni pp. Ministrowie będą się starali na razie ogólnie korzystać z przyznaných im przez budżet kredytów. P. Minister Hącia podnosi, że byłoby bardziej wskazane wypuszczać rentę nie 5%, lecz 4%-ową, dalej że winna być dana możliwość lombardowania jej na dogodnych warunkach w Banku Polskim, w przeciwnym bowiem razie nastąpi ciężki kryzys pieniężny, wreszcie zwraca uwagę na potrzebę wydania zakazu handlu rublami, by obronić się przed ciągłym dopływem bezwartościowych rubli bolszewickich. P. Minister Karpiński oświadcza, że stworzenie typu renty 4% obniżyłoby ogromnie jej kurs, co do lombardowania jej zapewnia, że odpowiednie zarządzenia będą wydane, do czego jednak nie potrzeba upoważnienia ustawowego, wreszcie uważa zakaz handlu rublami za na razie niewykonalny.

W wyniku dyskusji wnioski p. Ministra Skarbu jednomyślnie przyjęto.

18. ^bZałącznik N° 15^b P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych referuje wniosek w sprawie ustalenia kursu koron przy wypłatach poborów pracowników kolejowych w b. okupacji austriackiej.

P. Minister Skarbu godzi się na myśli przewodnie wniosku, o ile ustalanie kursu urzędowego korony przy wypłatach będzie się odbywało co miesiąc. P. Minister Janicki podnosi, że należałoby pójść dalej, a więc zmienić odpowiednio urzędowy kurs korony także przy wypłatach, czynionych innym urzędnikom państwowym, oraz przy wypłatach, skutecznianych z kas rządowych.

W wyniku dyskusji powzięto następującą uchwałę: „Rada Ministrów upoważnia Ministra Skarbu, aby pracownikom państwowym, zatrudnionym na obszarze

b. okupacji austriackiej, a otrzymującym swoje pobory służbowe, wymierzone według waluty markowej, w koronach, wypłacano je po kursie korzystniejszym, niż obecnie, oraz aby zarządziło wpłacanie analogicznych należności skarbowych po tym samym kursie”.

19. ^bZałącznik N° 16^b Przyjęto nagły wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przyznania mu kredytu dodatkowego na udzielenie jednorazowych zapomóg dla pracowników kolejowych w ogólnej wysokości 10 958 000 mk. i 14 060 000 koron sześciu głosami do pięciu.

20. P. Minister Janicki komunikuje o przebiegu obrad nad reformą agrarną w Komisji Rolnej Sejmu. P. Minister spodziewa się, że uda mu się obronić te punkty wytyczne swego projektu, które uważa za nieodzowny warunek racjonalności tej reformy, gdyby mu się to jednak nie udało, będzie musiał złożyć piastowaną tekę.

Koniec posiedzenia o godz. 11 m. 30 wiecz[orem].

^cwz^c ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 53 posiedzenia Rady Ministrów RP 8 kwietnia 1919 r.].
2. Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o ustalenie jednolitej ceny cukru³³².
3. Wniosek Ministerstwa Apropowizacji o skasowanie przydziałów cukru na cele przemysłowe³³³.
4. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o zwiększenie etatów ministerstwa w związku z przejściem szkolnictwa galicyjskiego³³⁴.
5. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie założenia i uruchomienia akademii górniczej w Krakowie z dniem 1. X. [19]19 oraz przyznania na ten cel nadzwyczajnego kredytu do budżetu I półrocza 1919 w kwocie Mk 63 100³³⁵.
6. Wniosek Ministra Sztuki i Kultury o uzupełnienie art. 1-go Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie utworzenia komisji dla kontroli zużytkowania i rozdziału gmachów państwowych³³⁶.
7. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w przedmiocie wynagrodzeń profesorów i niestałych sił nauczycielskich szkół wyższych w Warszawie³³⁷.
8. Projekt ustawy tymczasowej o przejściu państwowej służby zdrowia w b. zaborze austriacko-węgierskim³³⁸.

³³² Nie publikuje się.

³³³ Nie publikuje się.

³³⁴ Nie publikuje się.

³³⁵ Nie publikuje się.

³³⁶ Nie publikuje się.

³³⁷ Nie publikuje się.

³³⁸ Nie publikuje się.

9. Projekt ustawy w przedmiocie uprawnień Rady Ministrów w zakresie organizacji zarządu państwowego³³⁹.
10. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przyznania naczelnikowi wydziału ministerstwa Antoniemu Meyerowi dodatku za wysługę lat³⁴⁰.
11. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie utworzenia Dyrekcji Cel³⁴¹.
12. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie mianowania Alfreda Simona Szefem Sekcji w ministerstwie³⁴².
13. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie mianowania Aleksandra Hyżyckiego Dyrektorem Monopoli Spirytusowego³⁴³.
14. Wniosek Ministerstwa Skarbu o zaniechanie obowiązkowego stemplowania papierów znaków pieniężnych³⁴⁴.
15. Wniosek nagły Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie ustalenia kursu koron przy wypłatach dla pracowników kolejowych w b. okupacji austriackiej³⁴⁵.
16. Wniosek nagły MKŻ o kredyt na zapomogi dla pracowników kolei³⁴⁶.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 53 posiedzenia Rady Ministrów RP 8 kwietnia 1919 r.]

3884/19

Warszawa 7 kwietnia 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że dn. 8-ym kwietnia r.b. o godz. 6-ej po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim.

Porządek dzienny 53 posiedzenia Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litej Polskiej:

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Projekt ustawy o obowiązku służby wojskowej.
- 3) Sprawa Państwowej Centrali Węglowej.
- 4) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia cen cukru.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie skasowania przydziału cukru na wyrób cukierków.

³³⁹ Nie publikuje się.

³⁴⁰ Nie publikuje się.

³⁴¹ Nie publikuje się.

³⁴² Nie publikuje się.

³⁴³ Nie publikuje się.

³⁴⁴ Nie publikuje się.

³⁴⁵ Nie publikuje się.

³⁴⁶ Nie publikuje się.

- 6) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie powiększenia jego etatu w związku z przejściem szkolnictwa galicyjskiego.
- 7) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie uruchomienia Akademii Górniczej w Krakowie.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Sztuki i Kultury w sprawie uzupełnienia art. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu komisji dla kontroli rozdziału i zużytkowania gmachów państwowych.
- 9) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w przedmiocie wynagrodzenia profesorów wyższych uczelni warszawskich.
- 10) Projekt ustawy o przejściu państwowego zarządu sanitarnego w Galicji.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
54-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 11 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Minist[erstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spr[aw] Zagranicz[nych]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie]	
Rolnictwa i D.P.	p. Makowski
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5-ej m. 30 po południu.

1. Po dyskusji ustalono ostateczny kształt projektu „Ustawy w przedmiocie utrzymania spokoju i bezpieczeństwa w Państwie na czas wojny”, upoważniając p. Ministra Spraw Wewnętrznych do wniesienia go do Sejmu dnia 12 b.m. jako wniosku nagłego³⁴⁷.

2. P. Minister Janicki zdaje sprawę z obrad komisji sejmowej w ostatnich dniach w odniesieniu do reformy rolnej i lasów. Wyjaśnienia te Rada Ministrów przyjęła do wiadomości.

3. P. Minister Iwanowski prosi przewodniczącego p. Ministra Wojciechowskiego, aby użył swego wpływu na prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa celem

³⁴⁷ DzPPP, 1919, nr 61, poz. 364.

uzyskania od niego zgody na wypłatę kwoty 12-tu milionów, uchwalonej przez Radę Ministrów na posiedzeniu dnia 4 kwietnia b.r. na cele akcji dla bezrobotnych.

4. Zdecydowano, że godziny urzędowe we wszystkich ministerstwach z powodu świąt wielkanocnych będą skrócone w Wielki Piątek i Wielką Sobotę do godz. 1-ej po poł[udniu], w oba zaś dni świąteczne biura ministerialne będą nieczynne.

5. Zdecydowano porządek dzienny posiedzenia zwyczajnego przełożyć na następne posiedzenie i odbyć je w dniu 15 kwietnia b.r. o godz. 6-ej po południu.

Koniec posiedzenia o godz. 7-ej m. 40 wieczorem.

^cwz. ^c ^fSWojciechowski^f

Załącznik

Wykaz :

1. [Projekt ustawy w przedmiocie zabezpieczenia spokoju i bezpieczeństwa publicznego w państwie na czas wojny]³⁴⁸.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

³⁴⁸ Nie publikuje się.

41

PROTOKÓŁ

55 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 kwietnia 1919 roku

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Minist[erstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w P. R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. ppor. Majewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa	p. Wacław Makowski
Protokołuje	p. Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 6-ej m. 15 wieczorem.

1. Protokoły 53 i 54 posiedzenia Rady Ministrów w dniach 8-go i 11 kwietnia 1919 r. odczytano i przyjęto.

2. ^bZałącznik N° 1 i 2^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie budowy dróg wodnych oraz w przedmiocie przyznania Min[isterstwu] Robót Publicznych na ten cel na rok 1919 kredytu w wysokości 50 milionów marek. P. Minister Skarbu zastrzega się, że w bieżącym półroczu Skarb Państwa nie będzie mógł wyasygnować na roboty publiczne więcej, niż przewiduje preliminarz budżetowy Min[isterstwa] Robót Publicznych.

3. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych w sprawie zmiany dotychczasowego trybu wydawania paszportów zagranicznych z tą zmianą, że w p. 6 słowa „i wysokość pobieranych opłat z uwzględnieniem wypadków wiarogodnego ubóstwa” skreśla się, a ustalenie terminu przekazania

sprawy wydawania paszportów zagranicznych organom Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pozostawiono wzajemnemu porozumieniu się Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych i Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych.

4. Wniosek Państwowego Urzędu do spraw jeńców w sprawie nadzoru nad obcokrajowymi misjami Czerwonego Krzyża w Polsce na życzenie Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego zdjęto z porządku dziennego.

5. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości w sprawie zawieszenia działalności sądów przysięgłych na obszarze Wyższego Sądu Krajowego we Lwowie.

6. ^bZałącznik N° 5^b Przedstawionego przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu projektu ustawy o jednorazowej, powszechnej i przymusowej zbiorce bielizny na potrzeby wojska nie uchwalono, natomiast polecono Min[isterstwu] Spraw Wojskowych, aby w porozumieniu z Min[isterstwem] Przemysłu i Handlu wydało rozporządzenie wykonawcze do uchwalonej przez Sejm ustawy o świadczeniach wojennych w kierunku przymusowego zajęcia wszelkich zapasów bielizny i nadających się do jej wyrobu materiałów w składach, fabrykach i magazynach oraz obrusów także w domach prywatnych. P. Minister Minkiewicz podnosi, że jeszcze w grudniu 1918 r. Urząd do walki z lichwą wydał rozporządzenie nakazujące ujawnienie wszelkich towarów tego rodzaju i grożące konfiskatą ich na wypadek niewykonania tego rozporządzenia. Ponieważ rozporządzenie to faktycznie nie zostało wykonane, przeto jest podstawa prawna do zajęcia tych towarów nawet bez zapłaty.

7. ^bZałącznik N° 6^b P. Minister Hącia referuje wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie dodatkowego wynagrodzenia urzędników manipulacyjnych za pracę w godzinach pozabiurowych. W dyskusji nad tą sprawą przychyłono się do wniosku p. Ministra Skarbu, by urzędnikom tym takiego wynagrodzenia nie przyznawać, natomiast pozostawić poszczególnym pp. Ministrom możliwość asygnowania z oszczędności budżetowych pewnych jednorazowych remuneracji urzędnikom, odznaczającym się pilnością w służbie, zwłaszcza zaś tym, którzy pracują także w godzinach pozabiurowych.

8. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie udziału p. Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w obradach Rady Ministrów nad wnioskami, które są związane z przyjmowaniem przez Państwo Polskie znaczniejszych ciężarów finansowych.

9. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie organizacji Zarządów Dóbr Państwowych ze zmianami, uwidocznionymi w załączniku.

10. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie organizacji Państwowego Instytutu Meteorologicznego z następującymi zmianami:

a) w art. 7 po słowie „komunikacji” wstawia się słowa „i robót publicznych”,

b) w tymże artykule po słowie „Poznaniu” wstawia się słowa: „Politechniki w Warszawie i Lwowie”.

11. P. Minister Apropowizacji przedstawia groźny stan, w jakim znajduje się obecnie apropowizacja kraju. Zachodzą wielkie trudności przy ściąganiu wyznaczonego na ludność rolniczą kontyngentu – o ile od większej własności został on mniej więcej ściągnięty, o tyle własność drobna stosuje bierny opór i nie odstawia prawie nic. W dodatku niektórzy posłowie sejmowi, zwłaszcza z grupy Piasta, agitują zupełnie jawnie za nieodstawianiem kontyngentu, wywołując w ten sposób wprost anarchię. Także i ta niezasłużona ostra krytyka, z jaką działalność Min[isterstwa] Apropowizacji spotkała się w Sejmie, i jak również formalna nagonka, zainicjowana przeciw niemu w prasie, podkopała zaufanie ludności do tego Ministerstwa i pobudziła ją do niestosowania się do jego zarządzeń. Z drugiej strony jest zrozumiałem, iż w tych warunkach urzędnicy Min[isterstwa] Apropowizacji stracili ochotę do pracy – toteż cały szereg najlepszych urzędników tego Ministerstwa wniósł obecnie podanie o dymisję, a i sam p. Minister będzie musiał pójść za ich przykładem, jeśli nie znajdą się przeciw temu stanowi rzeczy jakie środki zaradcze.

Wobec tego, że na dostawę zboża z kraju liczyć nie można, apropowizacja ludności miejskiej zależy w zupełności od dwóch źródeł: od transportów amerykańskich i od Poznańskiego. Transporty żywności z Ameryki, idące przez Gdańsk, są narażone na poważne niebezpieczeństwo ze względu na zaognione stosunki w Prusach Zachodnich i wybuchające tam ciągle strajki kolejowe. Dostawa produktów z Poznańskiego napotyka na trudności, ponieważ rząd nie dostarcza w zamian tej ilości węgla, którą zobowiązał się dostarczyć, oraz nie zwraca tych wagonów, które Poznańskie chwilowo tu przysłało. Wskutek tego Komisariat N.R.L. oświadczył, że wstrzyma wszelki dalszy dowóz żywności, dopóki wszystkie wagony nie zostaną mu zwrócone i dopóki nie będzie otrzymywał należnej mu ilości węgla w całości.

P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych stwierdza, że zwrot wypożyczonych z Poznańskiego wagonów postępuje naprzód pomimo wielkiego braku wagonów w kraju. Zresztą sytuacja wagonowa się niebawem poprawi, gdyż znaczna ilość wagonów wychodzi ciągle z remontu, jakiemu trzeba je było poddać. Nadto powiększa się sprawność obrotu wagonowego, w którym to kierunku zostały wydane odpowiednie zarządzenia. Rozwiązałyby sprawę całkowicie pozostawienie w kraju tych wagonów francuskich, którymi ma przyjechać armia Hallera. W tym kierunku Min[isterstwo] Kolei Żelaznych poczyni w porozumieniu z Min[isterstwem] Spraw Zagranicznych i władzami wojskowymi odpowiednie kroki u rządu francuskiego i u gen. Henrysa, ponieważ dla Francji wypożyczenie tych wagonów Polsce nie przedstawiałoby większych trudności. Zwrócono się w tej sprawie także telegraficznie do p. Prezydenta Ministrów z prośbą o interwencję. Ilość parowozów zwiększy się wkrótce wobec zakupu 85 parowozów

w Wiedniu i spodziewanego transportu 30 parowozów z Niemiec. Wobec tego p. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych nie sądzi, by trzeba było uciekać się do radykalnego środka, zaleconego przez Sejm, a mianowicie zupełnego wstrzymania przez pewien czas ruchu osobowego i użycia wagonów osobowych na przewóz towarów.

P. Minister Przemysłu i Handlu stwierdza, że istotnie Poznańskie nie otrzymało przyrzeczonej mu ilości węgla w całości, lecz zaledwie około 65%; przyczyną tego był częściowo strajk na kopalniach, częściowo zaś zarekwirowanie przeznaczonego na potrzeby Wielkopolski węgla przez władze wojskowe i kolejowe na inne cele. Pan Minister wyda jednak Państwowej Centrali Węglowej stosowne polecenia i spodziewa się, że potrzeby Wielkopolski będą w zupełności zaspokojone.

Po dyskusji ogólnej przystąpiono do obrad nad zgłoszonymi w poruszonych sprawach przez p. Ministra Aprowizacji wnioskami.

a) Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji następującej treści: „Rada Ministrów postanawia polecić Centrali Węglowej, aby natychmiast dostarczyła do Księstwa Poznańskiego potrzebnej ilości węgla”.

b) Powzięto na wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji z uwzględnieniem poprawek p. Ministra Wojciechowskiego następującą uchwałę: „Rada Ministrów postanawia zwrócić się do Naczelnej Rady Ludowej, ażeby nie wstrzymywała wysyłki mąki, ziemniaków i ziarna siewnego z powodu niezwrócenia zaległych wagonów; Min[isterstwa] Kolei Żelaznych gwarantuje zwrot tych wagonów w najbliższym czasie.

c) P. Minister Aprowizacji zgłasza następujący wniosek: „Sprzedawać artykuły spożywcze w b. okupacji austriackiej i w Galicji za korony, licząc po 1 kor. 50 ha za markę”. Wniosek ten p. Minister motywuje tym, iż, jeśli państwo przy wypłacie urzędnikom pensji liczy im markę po 1 kor. 50 ha, to i spożywcze artykuły monopolowe powinno im sprzedawać po tej samej cenie. P. Minister Skarbu jest przeciwny temu wnioskowi, gdyż przyjęcie jego nałożyłoby na państwo obowiązek sprzedawania tych produktów po tej niskiej cenie nie tylko swoim pracownikom, lecz i całej ludności, co przyniosłoby mu nieobliczalne straty. W wyniku dyskusji zgodzono się, że sprawa ta nie jest na razie gotowa do decyzji i polecono Min[isterstwu] Skarbu przedstawić na jednym z najbliższych posiedzeń opracowany w porozumieniu z Min[isterstwem] Aprowizacji oraz Pracy i O.S. wniosek w sprawie regulowania cen na artykuły monopolowe w b. okupacji austriackiej i Galicji.

d) Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji następującej treści: „Należy sprzedawać węgiel dla ludności b. okupacji austriackiej nie tylko za marki, lecz również za korony, obliczane według kursu, ustanawianego co tydzień przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu”.

e) P. Minister Aprowizacji stawia następujący wniosek: „Oddziały wojskowe na prowincji winny na żądanie starosty okazywać pomoc przy ściąganiu kontyngentu

zbożowego”. P. Minister Wojciechowski zwraca uwagę, że głosowanie nad tym wnioskiem jest zbyt szybkie, gdyż wedle obowiązujących przepisów prawnych władze wojskowe winny na żądanie organów Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych udzielać im egzekutywy, p. Minister prosi przeto p. Ministra Aprowizacji, aby zwracał się do niego o tę pomoc w konkretnych przypadkach, a natychmiast wydawać będzie stosowne zarządzenia.

f) W sprawie agitowania przez posłów przeciw wykonywaniu legalnych zarządzeń władz administracyjnych p. Minister Supiński zwraca uwagę, że fakty takie, dostatecznie stwierdzone, winny być skierowane do sędziego śledczego, który zwróci się w takim razie do Sejmu o wydanie pośła winnego tego rodzaju przestępstwa. Jeśli chodzi o ataki na Min[isterstwo] Aprowizacji w samym Sejmie, p. Minister Janicki zwraca uwagę na możliwość reagowania przeciw nim na posiedzeniach Sejm w odpowiedni sposób.

g) Wobec wyrażonego przez p. Ministra Aprowizacji życzenia, by Sejm jak najrychlej powołał do życia komisję w celu przeprowadzenia kontroli nad działalnością Min[isterstwa] Aprowizacji, p. Minister Wojciechowski sądzi, że takie żądanie winien wystosować do Marszałka Sejmu sam p. Minister Aprowizacji.

12. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na prezesów Sądu Najwyższego pp. Jana Sawickiego i Michała Zozła, na sędziów Sądu Najwyższego pp. Rudolfa Różyckiego, Zbigniewa Smolkę, Karola Łozińskiego, Wilhelma Bindera, Zygmunta Dworskiego, Tadeusza Bujaka, Kazimierza Angermana, Władysława Barańskiego, Hieronima Błonarowicza, Tadeusza Bresiewicza, Karola Kopietza, Jana Cieszyńskiego, Romana Moraczewskiego, Włodzimierza Orskiego, Stanisława Giżyckiego, Mariana Krassowskiego i Mieczysława Koczanowicza, na podprokuratorów przy Sądzie Najwyższym pp. Stanisława Wituńskiego i Juliana Władysława Siennickiego, na sędziego okręgowego p. Kazimierza Bzowskiego.

13. ^bZałącznik N° 10^b P. Minister Pracy i O.S. referuje wniosek w sprawie przyznania urzędnikom zapomogi świątecznej w wysokości jednomiesięcznej pensji. P. Minister Supiński wniosek ten gorąco popiera. P. Minister Karpiński uważa, że normy płac pracowników państwowych są istotnie w wielu wypadkach zbyt niskie i wymagają rewizji, jednakowoż ze względu na stan Skarbu Państwa sprzeciwia się temu tak wielkiemu wydatkowi w obecnym półroczu, natomiast godzi się na wypłacenie tej zapomogi we wrześniu. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski zwraca uwagę, że uchwalenie w mowie będącego wniosku byłoby możliwe tylko o tyle, o ile odpowiedni wydatek można by pokryć z oszczędności budżetowych danego ministerstwa, w przeciwnym razie potrzebną by była zgoda Sejmu i należałoby przed powzięciem uchwały ją sobie zapewnić.

W wyniku dyskusji przyjęto wniosek p. Ministra Karpińskiego następującej treści: „Uznając, że wynagrodzenie pracowników państwowych jest w większości wypadków wobec dzisiejszych cen niedostateczne, Rada Ministrów poleca

Prezydium Rady Ministrów opracowanie nowych norm wynagrodzenia łącznie z opracowaniem przepisów służbowych. Zanim to nastąpi, Rada Ministrów uchwala wyznaczenie jednomiesięcznego dodatku, płatnego po wprowadzeniu jednolitej polskiej jednostki pieniężnej, najpóźniej do 1-go września b.r. Dodatek ten ma być wypłacony wszystkim pracownikom, pozostającym w służbie od 1 stycznia 1919 r. Tym pracownikom, którzy w tym okresie czasu otrzymali już jakiś jednorazowy nadzwyczajny dodatek, winien on być potrącony. Suma wyznaczonego dodatku ma być wniesiona do budżetu na drugie półrocze r.b.

14. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że w czwartek dnia 17-go b.m. odbędzie się pierwsze posiedzenie Komisji Kwalifikacyjnej, której zadaniem jest poddanie rewizji kwalifikacji, posiadanych przez urzędników państwowych. P. Minister zaznacza, że zrzeczenia urzędnicze wyraziły życzenie, by delegatom ich przyznany był pewien wpływ na decyzje tej komisji, i wyraża opinię, że podkomisje, które zostaną powołane przez Główną Komisję Kwalifikacyjną w poszczególnych Ministerstwach winny wysłuchać głosu tych delegatów i liczyć się z nim przy przedkładaniu swoich wniosków Głównej Komisji Kwalifikacyjnej. P. Minister Janicki zaznacza, że w Min[isterstwie] Rolnictwa podobna praktyka już jest stosowana, aczkolwiek bowiem ostateczna decyzja w sprawach personalnych należy do ministra, ale przed jej powzięciem wysłuchuje on zazwyczaj opinii zrzeczenia urzędników.

15. P. Minister Supiński przypomina, że wedle obowiązujących zasad na przenoszenie się urzędnika z jednego urzędu do drugiego wymagana jest zgoda przełożonego urzędu, który dany urzędnik opuszcza, i prosi pp. Ministrów o przestrzeganie tej zasady.

16. ^bZałącznik N° 11^b W wyniku dyskusji nad wnioskiem Dep[atramentu] Ziemi Wschodnich o przyznanie kredytu 2 milionów marek na wykupno z rąk niemieckich przedmiotów majątkowych, znajdujących się na Litwie, postanowiono przyznać ten kredyt do dyspozycji Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu z tym, że wypłata tej kwoty winna nastąpić czekami na Deutsche-Bank w Berlinie.

17. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski udziela poufnych informacji z zakresu polityki zagranicznej.

Koniec posiedzenia o godz. 10-ej wieczorem.

^cwz. ^c ^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Projekt ustawy w przedmiocie budowy dróg wodnych³⁴⁹.
2. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o kredyt 50 milionów mk na budowę dróg wodnych³⁵⁰.
3. Wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie zmiany dotychczasowego trybu wydawania paszportów³⁵¹.
4. Wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości o zawieszenie sądów przysięgłych na obszarze Wyższego Sądu Krajowego we Lwowie³⁵².
5. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie jednorazowej, powszechnej, przymusowej zbiórki bielizny na potrzeby wojska³⁵³.
6. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie wynagrodzenia urzędników za prace w godzinach pozabiurowych³⁵⁴.
7. Wniosek Prezydium Rady Ministrów o włączenie prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w obrady Rady Ministrów³⁵⁵.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie organizacji zarządów dóbr państwowych³⁵⁶.
9. Sprawa rozporządzenia w przedmiocie organizacji Państwowego Instytutu Meteorologicznego³⁵⁷.
10. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o wypłacenie urzędnikom ministerstwa zapomogi świątecznej³⁵⁸.
11. Wniosek nagły Departamentu Ziemi Wschodnich o kredyt 2 miliony mk³⁵⁹.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

³⁴⁹ Nie publikuje się.

³⁵⁰ Nie publikuje się.

³⁵¹ Nie publikuje się.

³⁵² Nie publikuje się.

³⁵³ Nie publikuje się.

³⁵⁴ Nie publikuje się.

³⁵⁵ Nie publikuje się.

³⁵⁶ Nie publikuje się.

³⁵⁷ Nie publikuje się.

³⁵⁸ Nie publikuje się.

³⁵⁹ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
56 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 18 kwietnia 1919 roku

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Wice-Minister Spr[aw] Wojskowych	p. Sosnkowski
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] Aprop[izacji]	p. Janusz Machnicki
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy	p. Feliks Turowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pocht i Tel[egrafów]	p. dr Jan Urbański
Szef Sekcji w P[rezydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 3 min[ut] 30 po poł[udniu].

1. Protokół 55-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 15-go kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Minister Karpiński wyjaśnia odnośnie do kursu koron do marek, że podniesienie obowiązującego obecnie przy wypłatach kursu przerachowania z jednej marki = 1 kor. 50 hal[erzy] Na 1 mk. = 1 kor. 75 hal[erzy] uważa za niekonieczne, gdyż siła kupna korony nie spadła, natomiast za niebezpieczne wobec tego, że mogłoby to wywołać deprecjację koron, dla Skarbu Państwa zaś ogromne wydatki, jeśli się weźmie pod uwagę wypłatę żołdu na froncie. Także, o ile chodzi o artykuły monopolowe, ustanawianie niższych cen ze względu na niższy stosunek wynagrodzeń uważa p. Minister za niemożliwe, zwłaszcza, że tu wpływ mają na cenę kalkulacje handlowe.

W dyskusji p. Minister Eberhardt proponuje wobec tego, by jak przy wypłacie pensji kolejarzom – tak i przy wypłatach publiczności przyjąć stosunek 1mk. = 1 kor. 50 hal[erzy], p. generał Sosnkowski zaznacza, że na kurs obowiązujący skarżą się szczególnie oddziały detaszowane w okolice z walutą koronową lub na granicy b. okupacji stacjonowane, gdyż tam siła płatnicza korony jest niższa niż jej kurs, a p. Minister Janicki godzi się na to, że radykalna zmiana kursu przerachowania jest niemożliwa, proponuje jednak, by poszczególne ministerstwa zgłosiły swe dezyderaty p. Ministrowi Skarbu celem uwzględnienia ich w miarę możliwości.

3. ^bZałącznik] N° 2^b Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie zaopatrzenia wdów i sierot po poległych przyjęto jako projekt ustawy, mającej być wniesioną do Sejmu³⁶⁰.

4. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto projekt ustawy o rejestracji oficerów³⁶¹.

5. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przejścia Dyrekcji dróg wodnych w Galicji, przy czym p. Minister Karpiński zaznacza, że kredyt na roboty ma być pomieszczony w Budżecie Galicyjskim.

6. P. Minister Wojciechowski komunikuje, iż Naczelnik Państwa mianował p. Jerzego Osmołowskiego Generalnym komisarzem Ziem Wschodnich, wobec czego wnioski p. Kolankowskiego o kredyt dla Departamentu Ziem Wschodnich stają się bezprzedmiotowe, wnosi natomiast, by Rada Ministrów udzieliła p. Jerzemu Osmołowskiemu jako generalnemu komisarzowi kredytu w wysokości 30 milionów marek w rublach carskich i Ober-Ost³⁶² jako zaliczkę na administrację i pomoc dla ziem wschodnich przeznaczoną i z dochodów tamtejszych zwrotną.

Wniosek przyjęto, przy czym kilku pp. Ministrów zauważyło, że poczynili w swych resortach wydatki na rzecz ziem wschodnich, a zwrotu tych sum należy żądać od komisarza jeneralnego.

7. ^bZałącznik] N° 5^b P. Minister Hącia uzasadnia wniosek o przyznanie Ministerstwu Przemysłu i Handlu kredytu w wysokości 12 milionów marek na udzielenie bezpośrednio zamówień przemysłowcom, wskazując na brak zamówień prywatnych, na potrzebę utrzymania ruchu fabryk czynnych i zatrudnienia bezrobotnych, dalej na zapotrzebowanie w kraju żelaza i konieczności przygotowania zapasu na chwilę ruszenia przemysłu budowlanego – do tego zaś celu nie można użyć kredytu na pożyczki ulgowe dla przemysłowców przyznanego.

³⁶⁰ DzPPP, 1919, nr 43, poz. 309.

³⁶¹ DzPPP, 1919, nr 50, poz. 305.

³⁶² Wydzielony obszar terytorium cesarstwa rosyjskiego, okupowanego przez Niemcy, obejmował Kurlandię, część dawnej guberni kowieńskiej, wileńskiej, grodzieńskiej z Białymstokiem i suwalskiej. W 1916 r. niemieckie władze okupacyjne wprowadziły do obiegu na tym obszarze własną walutę pod nazwą *Ostrubel*.

Po dłuższej dyskusji przyjęto wniosek z następującymi zmianami:

a) w wierszu 3-im skreślono słowa: „do jego dyspozycji”,

b) w wierszu 7-ym dodano po słowie: „Przemysłu i Handlu” słowa „w porozumieniu z Ministerstwami: Kolei Żelaznych, Spraw Wojskowych, Robót Publicznych, Pracy i O.S., Rolnictwa i Skarbu”.

c) W wierszu 8-ym w miejsce słowa: „placówek” wstawiono słowa: „i uruchomienia zakładów”.

Ustalono przy tym, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu poda przede wszystkim zainteresowanym Ministerstwom kategorii fabryk, które by wchodziły w grę odnośnie do udzielania zamówień i uruchomienia, a Ministerstwa na tej podstawie zawiadomią Ministerstwo Przemysłu i Handlu, jakich artykułów będą potrzebować. O udzieleniu zamówień w każdym wypadku decydować będzie wspomniana pod b) konferencja międzyministerialna. P. Minister Karpiński prosi o przedstawienie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu konkretnych wiadomości co do prób w omawianym kierunku dotąd poczynionych, zwłaszcza co do huty Hantkego, a nadto zgłasza przeciw przyjęciu wniosku sprzeciw tak ze względów zasadniczych jak i formalnych, z tych ostatnich dlatego, że wniosek wymaga zgody Najwyższej Izby Kontroli Państwa i uchwały Sejmu.

8. Uchwalono resztę porządku dziennego przenieść na następne posiedzenie, tj. na środę 23-go b.m.

9. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto wniosek p. Wice-Ministra Machnickiego w sprawie dodatkowej gwarancji dla Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożycwców w następującym brzmieniu: „Rząd Polski udziela Warszawskiemu Związkowi Stowarzyszeń Spożycwców – niezależnie od udzielonej w dniu 4-go lutego b.r. gwarancji 5 milionów marek – dodatkowej gwarancji wobec banków i dostawców w wysokości 5 milionów marek. Ogólna zatem gwarancja udzielona Związkowi wynosić będzie 10 milionów marek”.

10. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego uchwalono zmienić zatwierdzone przez Radę Ministrów w dniu 30 stycznia b.r. „Przepisy o sposobie użycia wojska dla zabezpieczenia porządku publicznego” przez skreślenie końca artykułu 2-go od słów „lub rozporządzenia” począwszy, i ogłosić je jako rozporządzenie Rady Ministrów.

11. ^bZałącznik] N° 7^b W związku z tym Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zawiadomienie p. Ministra Spraw Wewnętrznych, że na zasadzie art. 2-go Dekretu o użyciu wojska w wypadkach wyjątkowych przelewa swe uprawnienia co do wzywania wojska do pomocy władzom cywilnym: w Warszawie, Lublinie i Łodzi na Naczelników Policji, a w innych miejscowościach na komisarzy powiatowych.

12. W poruszonyj przez p. Ministra Eberhardta kwestii, jakie należy zająć stanowisko względem zamiaru świętowania dnia 1-go maja b.r. wyrażono zapamiętanie, że do wstrzymania ruchu kolejowego nie można stanowczo dopuścić

ze względów strategicznych, a strajki na kolejach należałoby uważać za zdradę stanu. P. Minister Eberhardt zapowiada, że na następne posiedzenie przedstawi konkretne wnioski. Przychylając się do wywodów p. Kierownika Ministerstwa Kolei o konieczności wytaczania śledztwa we wszystkich wypadkach sporadycznych nawet wybuchów ^abezrobocia^{a363} na kolei i usuwania winnych, wśród których obecnie panuje przekonanie o bezkarności występków – Rada Ministrów uchwaliła, by ministerstwa: Kolei, Spraw Wojskowych i Wewnętrznych wydelegowały komisję do Chełma dla zbadania przyczyn wstrzymania tam ruchu kolejowego.

13. Przyjęto przedstawione przez p. Wice-Ministra Machnickiego wnioski o mianowanie: p. Jerzego Gościckiego i Władysława Kucharskiego Szefami Sekcji w Ministerstwie Apropowizacji.

14. Na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwalono przyznać b. Ministrowi Skarbu p. dr. Józefowi Englichowi, odprawę w wysokości 4-ro miesięcznej płacy wraz z dodatkiem ekonomicznym wojennym.

15. Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów, by zgodnie z propozycją p. Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczpo[spo]litej Polskiej przedstawić Naczelnikowi Państwa do mianowania p. dra Jana Waygarta Wiceprezesem Prokuraturii i przyznać mianowanemu dodatek za wysługę lat.

16. Przyjęto wniosek p. Ministra Hąci o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Antoniego Medarda Doermana szefem Sekcji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

17. ^bZałącznik N° 8^b Na tym przerwano posiedzenie o godz. 6 zarządzając tajność dalszych obrad zakończonych następującą uchwałą:

„Rada Ministrów upoważnia przedstawicieli władz wojskowych polskich do wszczęcia rokowań z wojskową misją francuską w Polsce o zmianę „Projet d'accord entre les Gouvernements français et polonais au sujet du Haut Commandement français auprès de l'Armée Polonaise”³⁶⁴ w myśl zasad projektu konwencji wojskowej, opracowanego na konferencji wspólnej przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wojskowych, Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Jednocześnie Rada Ministrów postanawia zawiadomić o tym Pan Prezydenta Paderewskiego i prosić go o przychylenie się do opinii Rady Ministrów i podjęcia kroków w Paryżu w celu skłonienia rządu francuskiego do przyjęcia polskiego projektu konwencji wojskowej.

Ze względu na stan pieniężny Rada Ministrów zaleca władzom wojskowym dążyć do jak największych oszczędności przy ustalaniu kosztów utrzymania dywizji Hallera i misji francuskiej.

³⁶³ Tak w tekście. Jak wynika z kontekstu, najprawdopodobniej chodziło jednak o strajki.

³⁶⁴ Projekt porozumienia między rządem polskim a francuskim w sprawie dowództwa francuskiego nad Armią Polską.

Po wprowadzeniu jednostki pieniężnej polskiej wszelkie umowy winny być zawierane tylko w złotych”.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny [56] posiedzenia Rady Ministrów [18 kwietnia 1919 r.].
2. Projekt ustawy o tymczasowym zaopatrzeniu wdów i sierot po poległych³⁶⁵.
3. Projekt ustawy o rejestracji oficerów³⁶⁶.
4. Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie przejęcia w bezpośredni zarząd Ministerstwa Robót Publicznych Dyrekcji budowy dróg wodnych w Galicji³⁶⁷.
5. [Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przyznania kredytu w sumie 12 milionów mk na zamówienia wydawane bezpośrednio przemysłowcom przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu]³⁶⁸.
6. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o udzielenie gwarancji finansowych Warszawskiemu Związкови Stowarzyszeń Spożycwów³⁶⁹.
7. Wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o przekazanie prawa wzywania wojska na pomoc władzom cywilnym Naczelnikom Policji w Warszawie, Lublinie i Łodzi oraz komisarzom policji powiatowej³⁷⁰.
8. [Projekt konwencji wojskowej z Francją].

^cZałącznik N° 1^c

Porządek dzienny [56] posiedzenia Rady Ministrów [18 kwietnia 1919 r.]

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Wojskowych w sprawie zaopatrzenia wdów i sierot po poległych.
3. Projekt ustawy o rejestracji oficerów.
4. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie przejęcia Dyrekcji budowy dróg wodnych w Galicji.
5. Sprawa kresów wschodnich.

³⁶⁵ Nie publikuje się.

³⁶⁶ Nie publikuje się.

³⁶⁷ Nie publikuje się.

³⁶⁸ Nie publikuje się.

³⁶⁹ Nie publikuje się.

³⁷⁰ Nie publikuje się.

6. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o przyznanie kredytu 12 milionów marek na udzielenie bezpośrednich zamówień przemysłowcom.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przejścia przez Rząd gwarancji za zobowiązanie Galicyjskiego Zakładu obrotu bydłem (wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa).
8. Wniosek Państwowego Urzędu do Spraw Jeńców w sprawie budowy obozów koncentracyjno-kwarantannowych dla jeńców.
9. Wniosek Państwowego Urzędu dla Spraw Jeńców w sprawie likwidacji organizacji opieki społecznej nad jeńcami i uchodźcami.
10. Wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie przejścia filii Banku Austro-Węgierskiego.
11. Sprawy bieżące.

°Załącznik do punktu 17 N° 8°

[Projekt konwencji wojskowej z Francją]

Ministère de la Guerre
Le second Vice-Ministre

Varsovie, le 1919.

PROJET DE CONVENTION MILITAIRE

1. L'armée polonaise en qualité d'armée alliée et cobelligerante avec les armées puissances et nations, alliée avant le date de l'armistice du 17 Fevrier 1919. Pour la lutte contre l'Allemagne, est soumise au Commandement Suprême des armées alliées et tout ce qui concerne l'unité d'action contre l'ennemi commun au même titre que les autres armées alliées.

2. Faisant part du front allié commun, l'armée polonaise constitue une unité autonome, soumise directement au Commandement du Généralissime Polonais. Les detachements alliés temporairement adjoints à l'Armée Polonaise, seraient soumis sous le rapport opératif en Généralissime de la même armée.

Les troupes polonaises qui se trouvent actuellement hors des frontières du pays, une fois ces frontières passées, passeront sous les ordres du Généralissime de l'Armée Polonaise.

3. La Pologne leverá une armée d'un demi million d'hommes et s'oblige à mettre toute entière au service des buts communs.

En échange de ceci, les Puissances Alliées s'obligent à fournir à la Pologne tout le matériel de guerre indispensable pour l'armement et l'équipement de toute côté armée aux mêmes conditions, auxquelles ces Puissances se rendaient ce mêmes services entre elles durant la guerre. Le delai prévu pour la fourniture de ce matériel comprendrait 4 mois.

Le devoir comportant le secours en matériel englobe aussi le devoir de compléter ce matériel à mesure qu'ils userait et aussi l'aide indispensable pour mettre en mouvement l'industrie militaire en Pologne.

4. Les Puissances Alliées s'obligent à fournir ce matériel à la Pologne par voie de terre et par mer prenant sur elles de garantir la surêté des transports pendant tout le temps que dure la guerre. Les details de la question des transports militaires sont definis dans l'annexe 1) à la Convention présente.

Les troupes polonaises se trouvant actuellement hors du pays doivent être transportées en Pologne le plus-tôt possible, à moins qu'elles ne soient indispensables aux opérations militaires là où elles se trouvent.

En échange de ses troupes, qui resterent hors du pays, les Puissances Alliées fournirent à la Pologne pour la lutte avec ses ennemis immediats des secours consistants en troupes, appartenant à ces Puissances et répondant quand du nombre à la quantité de troupes polonaises attachées aux troupes de dites Puissances.

À chaque fois, le genre de secours sousmentionnés sera défini par une convention spéciale.

Les Puissances Alliées envoient en Pologne une Mission Militaire pour l'aider dans l'organisation et l'instruction de son armée. Le rôle et les competences de cette mission sont définis dans les annexes 2, 5 et 4 à la Convention présente.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
57-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 23 kwietnia 1919 roku.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Wyzn[añ] Rel[igijnych] i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Spraw Wojskowych	p. jen. por. Józef Leśniewski
Kierownik Min[isterstwa]	
Kolei Żelazn[ych]	p. Julian Eberhardt
Wiceminister Spr[aw] Wojskowych	p. jen. Majewski
Wiceminister Spr[aw] Wojskowych	p. jen. Sosnkowski
Zast[ępcą] Szefa Sztabu Generalnego	p. pułk. Haller
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i O.S.	p. Feliks Turowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót	
Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R.M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady	
Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 6-ej m. 15 po południu.

1. Protokół 56-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 18 kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie wyboru komisji dla rozstrzygnięcia sporu o kompetencję wynikłego między Ministerstwem Zdrowia Publicznego a Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej w sprawie pomocy dla dzieci oraz [w] kilku innych sprawach.

Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego ustalono, że Komisja ta składać się będzie z p. Ministra Janickiego z ramienia Rady Ministrów oraz z jednego

reprezentanta Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i jednego reprezentanta Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

3. P. Minister Janicki cofnął swój wniosek o przejęciu przez rząd gwarancji za zobowiązania Galicyjskiego Zakładu obrotu bydłem.

4. ^bZałącznik N° 2^b Ze względu na nowe zarządzenia państw ententy w sprawie jeńców cofnięto wniosek państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników w przedmiocie budowy obozów koncentracyjno-kwarantannowych.

5. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników w przedmiocie likwidacji Organizacji Opieki Społecznej nad Jeńcami i Uchodźcami skreślając w punkcie 2 słowa: „do przejrzenia i odpowiedniego opracowania”.

6. Rozpatrywanie wniosku Ministerstwa Przemysłu i Handlu o wyasygnowanie 50 000 mk. dla poparcia Instytutu organizacji pracy odłożono aż do czasu zorganizowania i ujawnienia się działalności Instytutu.

7. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przejęcia filii banku austro-węgierskiego.

8. ^bZałączniki N° 5, 6 i 7^b Zatwierdzono statut Związku Zawodowego pracowników kolejowych z uwzględnieniem poprawek wniesionych do statutu przez konsultację prawną Prezydium Rady Ministrów i uchwalono upoważnić Ministerstwo Kolei Żelaznych do wydania osobnego rozporządzenia normującego przepisy, których usunięcie ze statutu jako przepisów natury prawa przedmiotowego wniosła konsultacja prawna.

Rozporządzenie to polecono p. Ministrowi Kolei Żelaznych przedłożyć na następnym posiedzeniu.

9. Wobec nagłej śmierci wiceprezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego Stefana Kossutha i wyjazdu do Paryża Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego p. Władysława Grabskiego na kongres pokojowy w charakterze trzeciego delegata Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, postanowiono powierzyć tymczasowe pełnienie obowiązków służbowych zastępcy Prezesa Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego inż. Józefowi Karśnickiemu, pełniącemu obowiązki Szefa Sekcji w tym Urzędzie.

10. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie przyjęcia przez Rząd Polski gwarancji za spłatę pożyczki, którą miasto Lwów ma zaciągnąć w wysokości 10 000 000 kor[on].

11. Przyjęto wnioski p. Ministra Sprawiedliwości o wyjednanie u Naczelnika Państwa zatwierdzenia nominacji b. członka Najwyższego Trybunału w Wiedniu dr. Leona Mendelsburga – sędzią Sądu Najwyższego, dalej sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie Stefana Frankenszteina wiceprezesem Sądu Okręgowego, Stefana Zaborowskiego sędzią okręgowym, Janusza Święcimskiego sędziego śledczego Sądu Okręgowego w Płocku – sędzią okręgowym, oraz Janusza Smogorzewskiego,

prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Płocku – podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym.

12. Przyjęto wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie dwu dodatków za wysługę lat inspektorowi szkolnemu Wilhelmowi Gregerowi.

13. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto wniosek p. Min[istra] Skarbu w sprawie skoordynowania działalności gospodarczej delegacji poszczególnych ministerstw polskich w państwach ententy, dodając na końcu punktu trzeciego słowa „o dokonanych transakcjach”.

Równocześnie przyjęto do wiadomości wyjaśnienia p. Ministra Skarbu co do utworzenia agencji Ministerstwa Skarbu w Paryżu oraz mianowanie takim ajentem technika bankowego Maurycego Flauma.

14. Dyskusję nad wnioskiem nagłym Ministerstwa Apropowizacji i Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie misji wojskowej do zakupu zagranicą, do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu rządu polskiego, przełożono na następne posiedzenie.

Na tym posiedzenie przerwano o godz. 8 m. 30 wiecz[orem], zarządzając tajność dalszych obrad.

^fSWojciechowski^f

15. ^bZałączniki N° 10, 11 i 12^b Na posiedzeniu poufnym zapadła następująca uchwała:

„Rada Ministrów upoważnia przedstawicieli władz wojskowych polskich, wyznaczonych do prowadzenia pertraktacji z wojskową Misją Francuską w Polsce do podpisania następujących trzech aktów:

1. Accord au sujet du Haut Commandement français auprès de l'armée polonaise.

2. Contrat relatif à l'envoi d'une mission militaire française en Pologne.

3. Composition détaillée de la Mission Militaire.

Rada Ministrów po wysłuchaniu relacji jen. Sosnkowskiego co do proponowanych zmian w projekcie konwencji wojskowej akceptuje ten projekt w załączonej redakcji.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Porządek dzienny 57 posiedzenia Rady Ministrów RP 23 kwietnia 1919 r.].
2. Wniosek Państwowego Urzędu do Spraw J.U.R. w sprawie budowy obozów koncentracyjno-kwaterunkowych dla jeńców i uchodźców, wracających ze wschodu [załączony protokół konferencji międzyministerialnej].

3. Wniosek Państwowego Urzędu ds. Jeńców, Uchodźców i Robotników w sprawie sprawozdań zlikwidowanych instytucji społecznych³⁷¹.
4. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przejęcia filii Banku Austro-Węgierskiego, znajdujących się na obszarze państwa polskiego³⁷².
5. Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie zatwierdzenia statutu Związku Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej³⁷³.
6. Statut Związków Zawodowego Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej³⁷⁴.
7. Uwagi w sprawie statutu Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych³⁷⁵.
8. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie przejścia przez rząd polski gwarancji pożyczki 10 milionów koron zaciągniętego przez miasto Lwów³⁷⁶.
9. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie skoordynowania działalności gospodarczej delegatów poszczególnych ministerstw w państwach ententy³⁷⁷.
10. [Projekt porozumienia rządu polskiego i francuskiego w sprawie dowództwa francuskiego przy armii polskiej].
11. [P Projekt umowy w Polsce związku z wysłaniem francuskiej misji wojskowej do Polski].
12. [Skład francuskiej misji wojskowej w Polsce].

[Załącznik] ^cN^o 1^c

[Porządek dzienny 57 posiedzenia Rady Ministrów RP 23 kwietnia 1919 r.]

4447/19

Warszawa 19 kwietnia 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów ^aKrólestwa Polskiego^a zawiadamia niniejszym, że w środę dn. 23 kwietnia r.b. o godz. 6-ej wiecz[orem]. odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Krakowskie Przedmieście 46/48).

Porządek dzienny 57-go posiedzenia.

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przejęcia przez Rząd gwarancji za zobowiązania Galicyjskiego Zakładu obrotu bydłem.
- 3) Wniosek Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników w sprawie budowy obozów koncentracyjno-kwarantannowych dla jeńców, uchodźców i robotników.

³⁷¹ Nie publikuje się.

³⁷² Nie publikuje się.

³⁷³ Nie publikuje się.

³⁷⁴ Nie publikuje się.

³⁷⁵ Nie publikuje się.

³⁷⁶ Nie publikuje się.

³⁷⁷ Nie publikuje się.

- 4) Wniosek Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników w sprawie likwidacji organizacji opieki społecznej nad jeńcami i uchodźcami.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o wyasygnowanie sumy 50 000 Mk. dla poparcia Instytutu Organizacji Pracy.
- 6) Wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie przejścia filii Banku Austro-Węgierskiego.
- 7) Projekt statutu Związku Zawodowego pracowników kolejowych Rz[eczy]-p[ospo]litej Polskiej.

°Załącznik do punktu 4 N° 4°

Państwowy Urząd Ds. Jeńców
Warszawa, ul. Kredytowa 9

W n i o s e k

Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu J.U.R. w sprawie budowy obozów koncentracyjno-kwaterunkowych dla jeńców i uchodźców, wracających ze Wschodu

RADA MINISTRÓW raczy uchwalić:

1) Ze względu na bezpieczeństwo ludności państwa pod względem zdrowotnym i dla zabezpieczenia się przed skierowaną przeciw istnieniu Państwa Polskiego agitacją, Rada Ministrów postanawia stworzyć we wschodniej części kraju szereg obozów koncentracyjnych, w których wracający ze Wschodu jeńcy i uchodźcy poddani będą kwarantannie i lekarskiej i kontroli polityczno-policyjnej.

Utworzenie i administrację tych obozów powierza się Państwowemu Urzędowi do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników.

2) Wszystkich jeńców i uchodźców, znajdujących się na terenie, podległym Naczelnemu Dowództwu lub przechodzących przez front, władze wojskowe, w porozumieniu z Państwowym Urzędem kierować będą do tych obozów.

3) Miejscowości, w których utworzone będą te obozy, wyznaczone będą przez Państwowy Urząd w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych i z Ministerstwem Kolei Żelaznych i Ministerst[wem] Skarbu.

4) Dla służby w tych obozach i dla przeprowadzenia całokształtu związanych z tym akcji władze wojskowe przydzielą odpowiednie oddziały żołnierzy, które pozostawać będą dyscyplinarnie pod komendą władz wojskowych, administracyjnie zaś podlegać będą dyspozycjom Państwowego Urzędu.

Ilość potrzebnego w tym celu wojska określi Państwowy Urząd.

5) Ministerstwo Aprowizacji dostarczać będzie do tych obozów na żądanie Państwowego Urzędu żywność i węgiel.

6) Formę i czas kwarantanny i kontroli lekarskiej w tych obozach określa Ministerstwo Zdrowia Publicznego. Przeprowadzać kwarantannę będą czynnikami administracyjne, podległe Państwowemu Urzędowi.

7) Formę i sposób przeprowadzenia nadzoru polityczno-policyjnego w obozach określa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

M o t y w y

Wojska polskie, posuwając się, na wschód, znajdują w zajmowanych miejscowościach wielkie skupienie uchodźców i b. jeńców, pragnących wrócić do Polski lub przez Polskę. Stan materialny i zdrowotny tych ludzi jest nad wyraz opłakany i panuje wśród nich tyfus plamisty i ⁱ[...] głodowy, ospa i dezynteria. Groza przeniesienia przez nich chorób zakaźnych w głąb państwa i wywołania ogólnej epidemii tyfusu wśród ludności wojska, stwarza konieczność poddania ich ścisłej kontroli lekarskiej i przebycia przez nich kwarantanny. Łączy się z tym sprawa druga, równie ważna.

Wśród skupień spotykanych w zajmowanych miejscowościach, oprócz byłych jeńców i uchodźców, znajdują się także niewątpliwie ludzie, wysłani do Polski w celach agitacyjnych. Tą drogą dostają się zapewne do Polski wielkie ilości literatury bolszewickiej, rozrzucanej gęsto we wschodnich guberniach Królestwa. Stworzenie obozów koncentracyjnych, przez które musieliby przejść wszyscy, przybywający ze wschodu, jest zatem rzeczą konieczną. W obozach tych, oprócz przejścia przez kontrolę lekarską, byłiby wszyscy rejestrowani i wewnątrz kraju mogliby mieszkać jedynie po przedstawieniu dowodów, wydanych w tych obozach.

Niewątpliwie pojedyncze osoby, ponieważ nie ma zwartego frontu ma wschodzie, będą mogły przedostać się do kraju z pominięciem obozów koncentracyjnych, ale większe grupy kwarantanny w obozach uniknąć nie będą mogli i nie będzie można bez odpowiedniej rewizji w obozach przewozić większych transportów rzeczy, więc przede wszystkim druków, a i pojedyncze osoby, które nie będą mogły wykazać się dowodami otrzymanymi w obozach, będą narażane na wysłanie.

Projektowane obozy koncentracyjno-kwarantannowe zostałyby założone w mniej zaludnionych okolicach kraju, mianowicie na linii Bugu. Miejscowości wybrano by w porozumieniu z władzami wojskowymi i kolejowymi.

Ponieważ zarządzanie wielkimi obozami, w których gromadziłoby się wiele tysięcy ludzi, mogłoby pociągnąć za sobą niepożądane komplikacje, Państwowy Urząd projektuje utworzenie małych obozów, obliczonych na 5000 ludzi każdy. Przypuszczalnie takich obozów trzeba by stworzyć 16, razem na 80 900 ludzi. Obozy byłyby budowane stopniowo, w miarę rosnącej potrzeby. Koszt budowy jednego obozu z barakami według prowizorycznych obliczeń wynosi ^d800 000 tysięcy^d Mk. Utrzymanie jednej czasowo internowanej osoby razem z administracją,

2½ marki dziennie. Dokładny budżet i kosztorys będzie opracowany po ewentualnym uchwaleniu przedstawionych wniosków przez Radę Ministrów.

Dla administracji obozów i przeprowadzenia całej związanej z tym akcji musi być zagwarantowana odpowiednia asysta wojskowa i regularna dostawa apro wizacji i węgla. Są to warunki, bez których do tworzenia projektowanych obozów przystąpić nie można.

Sprawa jest paląca, w całym tego słowa znaczeniu niecierpiąca zwłoki. Rozstrzygnięcie kwestii według przedstawionych wniosków w ogromnym stopniu uprości sytuację, panującej we wschodniej części państwa, która już teraz budzi coraz więcej niepokoju w opinii publicznej i daje powód do coraz gwałtowniejszych ataków w prasie. Związane zaś z utworzeniem projektowanych obozów kredyty można przyznać tym łatwiej, że Państwo Polskie w danej sprawie działa niejako zastępczo i wydatkuje pieniądze na koszt państw zainteresowanych. Są to długo obowiązujące oświadczenia Misji Koalicyjnej, niezależnie od tego państwa koalicyjne wysiłki polskie zawsze uznają, bo sprawa ich bezpośrednio dotyczy. Gdyby nie było zapobiegawczych zarządzeń przez Polskę, można by przewieźć do tych państw oprócz agitacji bolszewickiej wszystkie epidemie grasujące na wschodzie.

I załącznik

P R O T O K Ó Ł

Konferencji Międzyministerialnej z dnia 4 kwietnia 1919 r.

Obecni: pp. Pawlikowski, Gawroński, dr Śląski, Oxiński, Magenheim, jako Przedstawiciele Państwowego Urzędu [do spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników] Abramowicz – Min[isterstwa] Pracy i Op[ieki] Społ[ecznej], Tarnowski – Dep[artamentu] Kresów Wschod[nich], dr Miklaszewski – Min[isterstwa] Zdrowia Publiczn[ego] Gruber – Min[isterstwa] Spr[aw] Wewn[ętrznych] Moskwa – Min[isterstwa] Kolei Żel[aznych] dr ^aKopensa^{a378} – Prez[ydium] Rady Min[istrów] por. Ludwig – Min[isterstwa] Spr[aw] Wojsk[owych] rot[mistrz] Rostworowski – Głównego Kwatermistrz[ostwa] Armii.

O godz. 6 min[ut] 30 w[ieczorem] otwierają posiedzenie i obejmuje przewodnictwo Komisarz Generalny Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu J.U.R. p. Pawlikowski.

p. Gawroński odczytuje referat o konieczności utworzenia obozów koncentracyjnych i dla kwarantanny, przez które musieliby przejść wszyscy uchodźcy wracający ze Wschodu. Wojska polskie posuwają się na wschód, napotykają na wielkie skupienia byłych jeńców i uchodźców, które gdyby bez kontroli odpływały w głąb Państwa, grożą zawleczeniem ze sobą zaraźliwych epidemii

³⁷⁸ Chodzi oczywiście o Juliusza Koppensa.

i agitacji bolszewickiej. To ostatnie zasługuje tym bardziej na uwagę, że są pewne wiadomości, iż oddziałom polskim w wojsku bolszew[ickim] nakazano w celach agitacyjnych poddawać się gromadnie do niewoli. Trzeba temu przeciwdziałać. P.U. opracował już plany takich obozów i wyznaczył dla nich miejscowości. Zdaniem P.U. pod te obozy najlepiej nadają się okolice nad Bugiem, a w ogóle we wschodniej części państwa, jako mniej zaludnionej. O ile kwestia rozstrzygnięta będzie pozytywnie, trzeba będzie porozumieć się z władzami wojskowymi i kolejowymi, gdzie ostatecznie te obozy utworzyć.

p. Tarnowski stawia kilka pytań dla wyjaśnienia jak sobie należy wyobrazić koncentrację w obozach wychodźców.

p. Gawroński Na całym terenie działań wojennych, podległych Naczelnemu Dowództwu, wojsko będzie sprowadzać gromadki uchodźców do obozów wojskowych, gdzie uchodźcy będą tylko odswżeni i dopiero stamtąd wielkimi partiami będą odsyłani do obozów projektowanych. Administracja pierwszych obozów, znajdujących się na terenie, podległym Nacz[elnemu] Dowództwu, będzie w rękach wojskowych, a jedynie aprowizacja w rękach Państwowego Urzędu. Właściwe obozy koncentracyjne będą w zupełności administrowane przez Państwowy Urząd.

Dr Mikłaszewski uważa sam projekt w zasadzie za słuszny i konieczny. Odpowiednie punkty i obozy trzeba urządzić. Tylko czy trzeba je dopiero budować? Zdaniem dr. Mikłaszewskiego jest wiele odpowiednich pomieszczeń i urządzeń, które trzeba tylko wykorzystać. Np. w Kowlu są puste koszary po wojsku rosyjskim na 2 tysiące ludzi i na 10 tysięcy ludzi. O wiele taniej wyniesie remont tych koszar niż budowa nowych obozów. Trzeba zaś w ogóle oszczędzać. Liczenie na to, że Ententa, względnie państwa centralne zapłacą jest zdaniem dr. Mikłaszewskiego bardzo wątpliwe. Najpewniej nikt nie zapłaci. Kowel przytacza dr. M. tylko dla przykładu. Jeżeli nie Kowel to może Dorohusk albo Włodzimierz Wołyński. Te urządzenia i zabudowania, które pozostały po władzach rosyjskich i okupacyjnych, są lepsze i łatwiejsze do remontu, niż budowanie nowych. W razie nagłej ewakuacji lżej stracić remont, niż cały obóz. Można także urządzić pod Włodawą, gdzie również pozostały jakieś zabudowania.

p. Pawlikowski w odpowiedzi dr. Mikłaszewskiemu wyjaśnia, że Państwowy Urząd musi mieć swoje urządzenia i swoje obozy, w których będzie zupełnym panem, niezależnym zupełnie od innych władz. Niemożliwa jest praca w warunkach, w których obóz jednego dnia należy do Państwowego Urzędu, a drugiego dnia rugują go zeń jako ze swojej własności i ze względu na potrzeby dla własnych celów władze wojskowe. Było tego wiele przykładów.

Podpor[ucznik] Szeronoś uważa, że omawiać sprawę, gdzie tworzyć obozy, zanim się rozstrzygnie czy je tworzyć, jest za wcześnie. Trzeba naprzód zdecydować rzecz w zasadzie. Wtedy dopiero należałoby przystąpić do budowy baraków w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych, ażeby mogły służyć i później, po zlikwidowaniu ich celu właściwego, dla celów wojskowych.

Konferencja niech o tym rozstrzygnie. Zasadniczo zaś nie może być mowy o tworzeniu obozów koncentracyjnych w miejscowościach, o których wspomina dr Miklaszewski. Koszary mogą być na razie puste, ale są wojsku potrzebne, gdy będzie dokonany pobór, niezależnie zaś od tego obozy koncentracyjne tworzone być mogą tylko na zachód od linii demarkacyjnej, dzielącej teren operacyjny, podległy Naczelnemu Dowództwu, od reszty kraju. Naczelne Dowództwo zapewne nigdy się nie zgodzi, aby tworzyć obozy koncentracyjne na terenie jemu podległym i słusznie. W obozach tych gromadzić się będzie element zdemoralizowany, niekarny, który trudno aprowizować, będą ucieczki, zamieszania itd. Koncentrować tych ludzi bezpośrednio na tyłach operujących wojsk jest ze wszech miar wysoce niepożądane. Obozy te trzeba tworzyć w głębokim tyle, w głębi kraju.

p. Pawlikowski: Nie będziemy się przy tworzeniu tych obozów troszczyć o to, jaka będzie przyszłość budowanych baraków ani nie możemy od tego uzależniać naszej pracy. Zadaniem naszym jest walczyć z groźącymi, raczej już szerzącymi się epidemiami i z bolszewizmem i to przede wszystkim mieć na oku, z tego założenia wychodzić. P. Pawlikowski chciał, by dyskusja trzymała się tych zasadniczych celów.

p. Oxiński pragnie jeszcze odpowiedzieć dr. Miklaszewskiemu. Koszary w Kowlu, o których była mowa, zajęte są przez wojsko albo zupełnie zniszczone. Dla tych ostatnich potrzebne są instalacje całkowite, remont itd., co pociągnęłoby za sobą takie koszty, że nie wiadomo, czy mniejsze niż budowa projektowanych obozów. W razie jakiegoś niepowodzenia na froncie, ewakuacja tych instalacji byłaby niemożliwa i straty byłyby zupełne. W ogóle tworzyć takie punkty można tylko w miejscowościach, którym nie grozi żadne niebezpieczeństwo.

Dr Miklaszewski: Widziałem budynki w Kowlu, o których mówiłem. Nie są zniszczone i nadają się do użytku najzupełniej. Koszt instalacji i remontu zawsze będzie mniejszy niż nowych baraków, a lepiej stracić kilkanaście tysięcy, niż kilkaset.

p. Abramowicz pragnie uzyskać kilka wyjaśnień. Uważa, że nic oczywiście nie można mieć przeciw utworzeniu obozów koncentracyjnych, o których mowa. Ale jak się to robi? Frontu zwartego od wschodniej strony nie ma. Skupienia wygnańców wpuszcza się na naszą stronę, bo nie ma straży na drogach i jadą gdzie chcą. Koncentracja tworzyłaby się realnie chyba w tym wypadku, gdyby wracający uchodźcy sami starali się dostać do obozów. Inaczej pójdzie mimo. Do obozów zaś uchodźcy udawaliby się, gdyby tam były rzeczy, które by ich nęciły, dobra żywność, odzież, dobre odnoszenie się do nich, a nawet pewne rozrywki.

Co się zaś tyczy kontroli politycznej w tych obozach, to p. Abramowicz uważa, że nie mamy środków na jej celowe i skuteczne przeprowadzenie. Nie mamy przede wszystkim zastępu dobrze wyszkolonych urzędników policyjnych. Kwarantanna polityczna padnie ciężarem przede wszystkim na ludzi niewinnych.

Pojedyncze osoby, a przede wszystkim ci, którym będzie na tym zależało, przewiną się mimo kwarantanny.

p. Gawroński wyjaśnia, że pewne niedokładności projektu wzięte były pod uwagę i niepewnych niedogodności nie da się uniknąć. Ale nie może to świadczyć przeciwko całokształtowi projektu. Praktyka wykazuje, że wygnańcy jeszcze z tamtej, rosyjskiej strony frontu skupiają się w wielkie gromady, a porozrzucanych pojedynczo jest bardzo mało. Mamy do czynienia tylko ze zbiorowiskami większymi i to trzeba brać przede wszystkim pod uwagę.

p. Pawlikowski dorzuca jeszcze kilka wyjaśnień. Skupiska wygnańców będzie się kierować do obozów koncentracyjnych pod eskortą wojskową. Bez zapewnienia ze strony władz wojskowych dostatecznej asysty wojskowej cały projekt upada, bo się nie daje urzeczywistnić. Asysta wojskowa potrzebna jest do eskortowania wygnańców i do pełnienia służby w samych obozach. Następnie musi być zapewniona dostawa aprowizacji i węgla. Czynić długich i uciążliwych starań przy wysyłaniu każdego oddzielnego wagonu żywności jest niemożliwe. Przed przystąpieniem do tworzenia tych obozów muszą być dane odpowiednie gwarancje ze strony władz wojskowych i aprowizacyjnych.

Por. Ludvig pragnie wyjaśnić stanowisko wojskowe. Ministerstwo Wojny chce poprzeć usiłowania Państwowego Urzędu. Oficer łącznikowy z ramienia Ministerstwa Spraw wojskowych przydzielony do Państwowego Urzędu i taki sam oficer z ramienia Głównego Kwaternistrzostwa Armii zapobiegnie wszelkim nieporozumieniom między poszczególnymi komendami a Państwowym Urzędem, w pierwszym rzędzie zapobiegnie zajmowaniu przez wojsko baraków, obozów i urzędzeń Państwowego Urzędu. Pomocy wojskowej w formie żądanej asysty wojskowej ministerstwo nie da, bo nie ma. Co zaś się tyczy przechodzenia większych skupień uchodźców ze strony rosyjskiej na polską, to trzeba zwrócić uwagę, że na terenie, podległym Naczelnemu Dowództwu, działają bataliony etapowe, do których zakresu czynności te sprawy należą. Jednostki prawdopodobnie się przedostaną z jednej strony na drugą, – ale większe gromady nie przedostaną się i zawsze będą przyłapane. W ogóle zaś co do żądanej przez Państwowy Urząd pomocy wojskowej, to w razie jej koniecznej potrzeby Państwowy Urząd może sobie zorganizować własną straż zbrojną. Ponieważ ludzie do tej straży mogą być zaciągani na innych warunkach materialnych niż służy wojsko, więc prawdopodobnie da się ją łatwo zorganizować. Gdy 6 roczników, które mają być zaciągnięte pod broń, stanie już w szeregu, wtedy będzie inna sprawa. Wtedy ewentualnie można będzie dać żadaną asystę.

Rot. Rostworowski: Chwilowo front istotnie nie jest stały, tylko przerywany, ale w każdym razie obsadziliśmy, nie mówiąc o kolejach żelaznych, wszystkie drogi i szosy. Powoli zaś rzecz zmieni się zasadniczo i front w niedalekiej przyszłości będzie stały. Wtedy w ogóle nie będzie mowy o przedostaniu się przez front choćby pojedynczych jednostek. Różne budynki rządowe i dawne koszary

na terenie etapu są wprawdzie teraz puste, ale wkrótce będą zajęte. Inna natomiast rzecz jest ważna. Jest mianowicie projekt utworzenia linii celnej, dobrze strzeżonej. Ministerstwo Skarbu ma wnieść odpowiedni projekt na radzie ministrów. Ta linia mogłaby być wykorzystana także dla celów, o których mowa. Niezależnie od tego przesunięcie projektowanych obozów Państwowego Urzędu w głąb kraju jest ze stanowiska Głównego Kwatermistrzostwa Armii bardzo pożądane. Można ewentualnie urządzić obozy w Modlinie albo w Dęblinie, gdzie miejsce by się znalazło.

P. Pawlikowski: O Dęblinie i Modlinie nie może być mowy, bo miejscowości te są zarezerwowane dla wojsk generała Hallera. Inne obozy po obu okupantach też są zajęte przez wojsko albo dla wojska. Organizacja Państwowego Urzędu była w ogóle stworzona dla przewozu uchodźców i jeńców, powracających z Zachodu. Teraz jako główne zadanie Państwowego Urzędu wysuwa się kwestia przewozu powracających ze Wschodu. Jeżeli linia demarkacyjna, oddzielająca teren etapów, ma być tak głęboko w głąb kraju wsunięta, że ma obejmować także lewy brzeg Bugu, to nie ma żadnej racji rozdzielać pracę pomiędzy komendy wojskowe i Państwowy Urząd. Niech wówczas Główne Kwatermistrzostwo przejmie na siebie także urządzenie i zawiadywanie projektowanych obozów.

Por. Ludwigo: Na dzisiejszej konferencji porannej u pułkownika Rybaka uznano, że organizacja Państwowego Urzędu ma na innych zasadach pracować w kraju, a na innych na terenie etapu. W kraju ma Państwowy Urząd ze strony wojska pełną swobodę działania. Na wschodzie rządzić musi wszystkim wojsko, bo to wszystko musi być przystosowane do działań wojskowych. Jak to ściśle rozumieć, niech wytłumaczy przedstawiciel Głównego Kwatermistrzostwa, rotmistrz Rostworowski. W kraju nie widzę specjalnych trudności. O zabieraniu baraków Państwowemu Urzędowi przez wojsko nie może być więcej mowy. I zdaje mi się, że urządzenie obozów w głębi kraju będzie lepsze. Zdaje mi się też, że lepsze są obozy duże, obliczone na większą ilość ludzi, niż obozy małe. Pod względem straży jest to o wiele ekonomiczniej i łatwiej kierować transporty utartą drogą. Co się zaś tyczy użycia na ten cel twierdz, wojsko nie może ich dać. Potrzebne są dla wojska. Państwowy Urząd ma po temu potrzebne kredyty, więc może budować własne obozy. Zresztą wojsko samo ze względu na potrzeby, musi budować dla siebie ciągle nowe obozy.

p. Pawlikowski reasumuje dotychczasowy przebieg dyskusji i podkreśla zasadniczy warunek, jakim dla tworzenia projektowanych obozów jest uzyskanie straży wojskowej. Całe dotychczasowe doświadczenie Państwowego Urzędu uczy, że bez asysty wojskowej nic nie można zrobić. Co się zaś tyczy własnej straży zbrojnej, to Państwowy Urząd już na początku swego istnienia taką straż tworzył i ma również jak najgorsze pod tym względem doświadczenie. Drugi raz tego doświadczenia Państwowy Urząd powtarzać nie będzie i obecnie w żadnym razie do ponownego tworzenia własnej straży nie przystąpi.

p. Tarnowski stara się wyciągnąć wnioski z dotychczasowego przebiegu dyskusji i uważa, że dyskusja wykazała, iż kordon, który by uniemożliwiał samowolne przedostanie się przez granicę, jest niemożliwy i niemożliwa jest koncentracja powracających w obozach, bo sami do obozów nie pójną. Wobec tego p. T. zapytuje, czy nie należałoby połączyć akcję Państwowego Urzędu z akcją Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, który pracuje na wschodzie. Jeżeli zaś budowa projektowanych baraków i obozów potrwa za długo, to dr Miklaszewski ma rację.

p. Pawlikowski odpowiada, że połączenie akcji Państwowego Urzędu z Amerykańskim Czerwonym Krzyżem, jak to pojmuje p. Tarnowski, jest niemożliwe. Dowodem tego i oświadczenia. Nie możemy opierać się na obietnicach, które złożył i które ewentualnie złoży jeszcze Amerykański Czerwony Krzyż. Możemy liczyć tylko na własne siły. Oczywiście jest kwestia, czy potrafimy zrobić i urządzić projektowane baraki. Co do budowy, kwestia jest rozstrzygnięta pozytywnie, ale bez wojska, bez pomocy asysty wojskowej, nie możemy naszego planu realizować. Nie możemy zaś przy tym opierać się na nieokreślonych obietnicach i na nieujętych bliżej postanowieniach. Rzeczy muszą być ściśle ujęte i z góry nawet w szczegółach postanowienia. W dzisiejszych warunkach nie możemy nawet uzyskać wzmocnienia straży na Powązkach o 30 ludzi. Nie możemy na podobne niespodzianki narażać się w projektowanym systemie koncentracji.

Dr Koppens: Nie można zdać sobie sprawy nawet w przybliżeniu, ilu ludzi, jeńców i uchodźców, narodowości polskiej i niepolskiej, przyjdzie do nas ze Wschodu i jaki będzie ich stan moralny i zdrowotny. Puścić się [ich] w głąb kraju i państwa bez możliwie najściślejszej kontroli nie możemy w żadnym razie. Ta kontrola musi być utworzona i przeprowadzona i musi do tego dążyć Urząd, którego obowiązkiem jest czuwać pod tym względem nad bezpieczeństwem państwa i przeprowadzać te wszystkie sprawy tak, ażeby przychodziły nam nie na szkodę, ale na pożytek. Wojsko chciałoby mieć podział tej kontroli na dwie części: pod własnym zarządem na etapach i pod zarządem Państwowego Urzędu w głębi kraju. Z całego jednak przedstawienia sprawy przez przedstawicieli wojskowości urabiam sobie opinię, że wojsko chciałoby służyć raczej dobrymi radami, niż realną pomocą. Udzielenie przez wojsko pomocy, której żąda Państwowy Urząd zdaje się, da się utrzymać choćby w takim stopniu, ażeby móc ludzi, zgromadzonych w obozach, zabezpieczyć, otoczyć strażą, zabezpieczyć zbiorckę, móc przeprowadzać transporty itp. Myślę zaś, że własnej straży Państwowego Urzędu nie może robić. Nie wiem czy przedstawiciel wojskowości, tu obecny ppor. Ludwig, jest upoważniony do ostatecznego decydowania w kwestii udzielenia Państwowemu Urzędowi asysty wojskowej, ale trzeba tu jeszcze stwierdzić, że żadna milicja nie ma takiej powagi, jak wojsko. Stosunek da się tak przedstawić, że tam gdzie wystarczy 2 żołnierzy, trzeba użyć 10 milicjantów. Wojsko łatwiej potrafi kierować tymi ludźmi, którzy będą gromadzeni w obozach

koncentracyjnych, łatwiej przez swą dyscyplinę i swą sprawność organizacyjną. Z jakiegokolwiek stanowiska rozpatrujemy tę sprawę, możemy brać pod uwagę tylko wojsko. Motywem odmownego stanowiska wojskowości jest zapewne obawa użycia większej ilości ludzi na ten cel. Ewentualnie do tej służby można by przeznaczyć oddziały pewnego rodzaju maruderów tj. tych, którzy niezdolni są do służby bezpośrednio na froncie.

Dr Śląski gorąco popiera zdanie p. Pawlikowskiego i dra Koppensa. Jako lekarz w żaden sposób nie może się zgodzić na to, ażeby powracających ze Wschodu puszcząć do kraju bez odwszawiania, bez dokładnej dezynfekcji i kontroli lekarskiej. Z doświadczenia, nabytego w Orszy i w pracy w Państwowym Urzędzie, dr Śląski wie, że transporty same odnoszą się do tych zabiegów niechętnie lub wprost odmawiają. Ale obecność paru żołnierzy wystarcza, żeby ich do tego łatwo nakłonić. Następnie dr Śląski tłumaczy, iż obawy, że kontrola polityczna nie da żadnych rezultatów, są nieuzasadnione. Jednostki może przejdą mimo obozów, ale masy będą przechodziły przez obozy. Tak było za okupacji niemieckiej i tak będzie i teraz. Sam fakt utworzenia obozów koncentracyjnych wystarczy, ażeby w te sprawy wprowadzić ład i porządek. Dr Śląski wypowiada się następnie przeciw urzędzaniu jakichkolwiek atrakcji w obozach i podkreśla konieczność otrzymania asysty wojskowej.

p. Pawlikowski jeszcze raz obszernie tłumaczy swoje stanowisko, że jeżeli linia demarkacyjna, dzieląca kraj od terenu etapu, ma być daleko w głąb posunięta, a na terenie etapu ma działać tylko władza państwowa, to nie ma racji reszty spraw oddawać Państwowemu Urzędowi. Niech w takim wypadku całość akcji weźmie w swe ręce władza państwowa. Zasadniczo zaś bez pomocy wojskowej do tworzenia obozów koncentracyjnych nie można przystąpić.

Podp. Szeronos stwierdza, że od samego początku pracuje w sekcji służby etapów przy Państwowym Urzędzie i wie dobrze, że asysta wojskowa jest Państwowemu Urzędowi potrzebna. Jednak wojsko nie może dać wydatnej pomocy i licznej asysty, bo nie ma. Nawet dla batalionów maruderów, o których wspomina dr Koppens, jest wszystko przewidziane. Bataliony te mają pełnić służbę etapów. Trzeba by jednak obliczyć, ile wojska będzie potrzebować Państwowy Urząd. Może się jednak znaleźć trochę wojska. Dziś lepiej stoi sprawa, niż wówczas, gdy Państwowy Urząd na początku formował własną straż, że pułkownik Rybak przyrzekł dla ewentualnej straży broń. W każdym razie, tak czy inaczej, muszą być tworzone obozy koncentracyjne. Następnie ppor. Szeronos oponuje p. Abramowiczowi, że nie mamy możliwości gromadzić ludzi w obozach koncentracyjnych. Jeżeli nie wszystko się robi, to w każdym razie robi się wiele. A przechodząc jeszcze znowu do sprawy nieporozumień z komendami wojskowymi, ppor. Szeronos wyjaśnia, że wszystkie obozy i baraki po okupantach były zaraz po zniesieniu okupacji uznane za własność wojska. Siłą faktu zajął je tylko Państwowy Urząd i istotnie były wypadki, że władze wojskowe zabierały te baraki.

Te rzeczy dziś są już zabronione i nie mogą się już powtórzyć, a gdzieś Państwowy Urząd odebrał już nawet wojsku zajęte przezeń baraki (Sosnowiec, Kalisz, Częstochowa).

Dr. Koppens: Trzeba istotnie dyskutować tylko nad budową i urządzeniem obozów koncentracyjnych. Linia demarkacyjna nie może być zbyt ściśle przestrzegana i przy tworzeniu tych obozów nie można się kierować tylko względami na linię demarkacyjną. Decydować tu muszą takie względy jak kolej, łatwy dowóz aprowizacji, łatwe przywożenie i odwożenie transportów itp.

p. Pawlikowski jeszcze raz zaznacza, że przed urządzeniem obozów koncentracyjnych Państwowy Urząd musi mieć zagwarantowane: asystę wojskową, regularną dostawę aprowizacji i węgla.

p. Gruber podkreśla ważność polityczną kwarantanny. Dotychczas działania w tej kwestii nie dawały wielkich rezultatów, ale tym bardziej powinny być czynione nowe lepsze usiłowania. Potrzeba by zrobić wnioski na Radę Ministrów, w którym utworzenie całej tej akcji i jej przeprowadzenie uzależnione będzie od gwarancji, których domaga się p. Komisarz Pawlikowski.

p. Gawroński podtrzymuje zdanie p. Grubera.

Por. Ludwig. Państwowy Urząd, pracujący tak sprawnie, nie zaprzestanie przecież swej działalności dlatego, że wojsko nie może wypełnić jego żądań. Nie mam kompetencji rozstrzygnięcia kwestii asysty wojskowej, ale mam instrukcję bronięcia tego i upierania się przy tym, co uchwalono rano na konferencji u pułkownika Rybaka. (Por. Ludwig czyta odpowiedni ustęp ze sprawozdania „wszystkich jeńców, uchodźców, dezertów itp. bez różnicy, Główne Kwatermistrzostwo odstawia do punktów zbornych leżących poza frontem na terenie wojennym, których ilość i miejsce naznacza Główne Kwatermistrzostwo. W punktach zbornych ludzie ci podlegają odswszeniu i zostają podzieleni na dwie grupy: jeńców wojennych, którzy podlegają kompetencji władz wojskowych, i uchodźców, którymi zajmuje się dalej Państwowy Urząd. Państwowy Urząd transportuje swych uchodźców pod własną strażą do swych obozów, gdzie podlegają przynajmniej dwutygodniowej kwarantannie.) Sformowanie przez Państwowy Urząd własnej straży nie jest rzeczą tragiczną. Państwowy Urząd ma fundusze i może strażę płacić dobrze, lepiej, niż wynoszą gaże wojskowe. Jeżeli z dawniejszą swoją strażą Państwowy Urząd czynił złe doświadczenia, jeżeli kradli, to powiedzmy otwarcie, że kradną wszędzie. Dla wojska taka straż byłaby ogromnym ułatwieniem. Dziś jest taka sytuacja, że my nie możemy stworzyć batalionów etapowych dla Głównego Kwatermistrzostwa. Przypuśćmy, że dla Państwowego Urzędu wystarczą 2 bataliony. Gdy te bataliony będą, okaże się, że musimy ich użyć gdzieś. Uważalibyśmy, że dobrze byłoby sprawę wojska w dyskusji pominąć. Uznajmy to za sprawę wewnętrzną Państwowego Urzędu i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, która z pewnością jakoś będzie załatwiona. Ja złożę o tem, co słyszałem, odpowiedni raport.

Następuje krótka wymiana zdań dla wyciągnięcia konkluzji z dyskusji i w rezultacie p. Gruber przedkłada następujący wniosek:

„Konferencja międzyministerialna, w składzie panów itd. zebrana dnia 4 kwietnia b.r. w Państwowym Urzędzie do Spraw Powrotu JUR, uważając za konieczne stworzenie i utrzymanie projektowanych przez Państwowy Urząd obozów i punktów koncentracyjno-kwarantannowych, wypowiada opinię że jest to możliwe jedynie wówczas, jeżeli władze wojskowe zapewnią Państwowemu Urzędowi skuteczną ochronę i pomoc w postaci udzielenia odpowiedniej asysty wojskowej.

W tym celu proponuje się przydzielenie ze strony władz wojskowych odpowiednich oddziałów straży, która pozostawać będzie dyscyplinarnie pod komendą władz wojskowych, administracyjnie zaś podlegać będzie dysponentom Państwowego Urzędu”.

Rot. Rostworowski wyjaśnia, że pułkownik Rybak mówił, iż tylko chwilowo nie można dać wojska, w czerwcu już będzie można.

Por. Ludwig proponuje, ażeby wniosek przedłożony przez p. Grubera traktować jako sprawę wewnętrzną między Państwowym Urzędem a Ministerstwem Spraw Wojskowych.

Propozycja por. Ludwiga upada, a wniosek sformułowany przez p. Grubera zostaje przyjęty jednogłośnie.

Następuje szereg zapytań w kwestii, jak mają być urządzone obozy koncentracyjne – wyjaśnia p. Magenheimer, że mają ewentualnie być urządzone na wzór obozu w Baranowiczach.

p. Gruber podkreślając ważność, kwestionuje jednak skuteczność kwarantanny politycznej według dotychczasowych wzorów.

Dr Ślaski w myśl poprzedniego swego przemówienia broni projektu i skuteczności kwarantanny.

p. Gruber proponuje odesłać sprawę do porozumienia między Ministerstwem Spraw Wewnętrznych a Państwowym Urzędem i przedstawia następujący wniosek: „Uznając potrzebę rozciągnięcia dozoru polityczno-policyjnego w obozach uchodźczych konferencja międzyministerialna pozostawia opracowanie form nadzoru Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Państwowemu Urzędowi” wniosek przyjęty.

Następuje dyskusja w sprawie działalności różnych misji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. W wyniku przedstawione są pewne wnioski, które nie zostają przyjęte jako nieodpowiadające istocie rzeczy.

p. Pawlikowski następnie w dłuższym przemówieniu (nie streszczonym tutaj jako już obszernie motywowanym w memoriałach do odpowiednich ministerstw) wyjaśnia kwestię konieczności zamknięcia granicy. Konieczność zostaje uznana. P. Pawlikowski dodatkowo wyjaśnia, że ewentualnie potrzebnych na to ludzi w ilości 2 tysięcy obiecuje dać Naczelna Rada Ludowa.

Na tym konferencję ukończono.

[Projekt porozumienia w sprawie dowództwa francuskiego nad armią polską]

MINISTERE DE LA GUERRE

Varsovie, le 1919 r.

Odpis

TAJNE

A C C O R D

entre les Gouvernement Français et Polonais au sujet
du Haut-Commandement français auprès de l'Armée Polonaise

CHAPITRE I.

Article I. Il est constitué auprès du Chef du Gouvernement Polonais Commandant en Chef de l'Armée Polonaise une Mission Militaire Française.

Article II. Cette Mission a pour but de collaborer avec le Generalissime de l'Armée Polonaise à l'organisation, à l'instruction, et au Commandement de l'Armée Polonaise.

Article III. Le Général Chef de la Mission, est secondé par le Chef d'Etat Major – général de l'Armée Polonaise, qui lui est adjoint. Il dispose, en outre, du personnel français suivant:

Un Officier Général ou Supérieur, délégué à l'organisation, placé auprès du Ministre de la Guerre Polonais et secondé par un Etat-Major et les Directions d'Armes.

Un Officier Général ou Supérieur, délégué à l'instruction, tant dans la zone des Armées que dans la zone d'intérieur.

Un Officier Général ou Supérieur, délégué au[x] opérations.

Un Officier Général ou Supérieur délégué aux transports et ravitaillements.

Le Chef de la Mission et les Officiers généraux ou supérieurs désignés ci-dessus disposent des Etats-Majors et du personnel nécessaires.

Article IV. Les Officiers français sont conseillers techniques des autorités militaires polonaises, près desquelles ils sont placés.

Ils ne reçoivent pas d'ordres des officiers polonais et ne leur en donnent pas.

Cette mesure ne s'applique pas, bien entendu, aux officiers français exerçant encore un commandement dans les unités formées en France ou à ceux qui pourraient recevoir ultérieurement un commandement dans l'armée Polonaise sur la demande du Haut-Commandement Polonais.

Article V. Le Chef de la Mission est obligatoirement consulté au sujet de l'utilisation de tout le personnel français servant dans l'Armée Polonaise: Il a le droit de s'opposer à leur emploi. Il en réfère s'il y a lieu au Gouvernement Français.

Les conditions d'emploi du personnel français sont les suivantes:

Le personnel français, adjoint à l'Armée Polonaise à pour Mission d'aider

l'Etat Polonais à se constituer librement à l'abri des interventions extérieures ennemies qui pourraient se produire sur ses frontières et d'apporter leurs concours à la formation et à l'instruction de l'Armée Polonaise.

En cas de troubles intérieurs, le personnel français devra en principe s'abstenir de toute intervention, seul le Haut-Commandement Français en Pologne pourra autoriser le personnel français à concourir au retablissement de l'ordre.

Article VI. Comme Chef de la Mission Militaire Française en Pologne le Général Chef de la Mission relève du Ministre de la Guerre Français. Les questions relatives au personnel français servant en Pologne concernant leur situation au point de vue français (avancement[,] décoration à titre français, justice militaire etc.) rentrent à ce titre dans ses attributions.

Article VII. La composition de la Mission et les conditions matérielles faites au personnel français sont fixées par un contrat spécial.

CHAPITRE II.

Article I. Auprès du Général Commandant les Forces Polonaises, organisées en France est placé un officier général français, qui le seconde en qualité de conseiller technique.

Article II. L'Officier Général Français, adjoint au Commandant des Forces Polonaises organisées en France dispose d'un personnel, formant Cabinet. Il est le Délégué du Général de la Mission Militaire Française en Pologne, en ce qui concerne l'emploi du personnel français, il a voix consultative sur cet emploi dans les limites que lui confère le Chef de la Mission, auquel il en réfère s'il y a lieu.

Article III. Les officiers français exerçant un Commandement dans l'Armée Polonaise auront sur tout le personnel français et polonais placés sous leurs ordres les attributions conférées par les réglemens en vigueur.

Ils seront soumis d'autre part à l'autorité des officiers polonais de ^agrande^a supérieur sous les ordres desquelles ils seront normalement ^aau momentenément^a placés en raison des circonstances de guerre.

Les relations entre les officiers polonais et officiers français de l'armée polonaise organisée en France continueront à être réglées par les accords spéciaux, aussi longtemps que ses accords resteront en vigueur.

Approuvé le 25 avril 1919.

[Projekt umowy w sprawie francuskiej misji wojskowej w Polsce]

MISSION PROVISOIRE DU GÉNÉRAL HENRYS Varsovie, le 17 avril 1919.

Odpis

TAJNE!

CONTRAT

RELATIF A L'ENVOI D'UNE MISSION MILITAIRE FRANÇAISE
EN POLOGNE

Entre le Gouvernement Français, d'une part et le Gouvernement Polonais,
d'autre part, il est convenu, ce qui suit:

- I. Une Mission Militaire composée d'officiers français est envoyée en Pologne pour l'organisation et l'instruction de l'Armée Polonaise.
- II. La composition détaillée de cette mission fait l'objet d'un état annexe N° 1.
- III. La durée de l'engagement qui datera du jour de départ de France, est de 6 mois, renouvelable par période de trois mois. Les officiers qui n'auraient pas l'intention de renouveler leur engagement devront en faire part au Gouvernement Polonais, un mois avant la date de son expiration.
- IV. Cet engagement peut être résilié de la part du Gouvernement Polonais, avant son échéance, si les circonstances dont il sera jugé le réclament ou si l'intérêt du service le nécessite. Il peut exceptionnellement être résilié de gré à gré à un moment quelconque par accord entre les intéressés et le Gouvernement Polonais. En cas de résiliation au cours du contrat ou si celui n'est pas renouvelé par le Gouvernement Polonais sauf le cas où la résiliation aurait lieu par mesure de discipline prononcée par un Conseil d'enquête, une indemnité de 3 mois de solde définie comme il est dit au paragraphe VII (§ a) sera payée à l'intéressé par le Gouvernement Polonais, la résiliation de gré à gré ne donne droit à aucune indemnité.
- V. Les officiers et assimilés de la Mission conservent leur ancienneté et tous leurs droits à l'avancement dans l'Armée Française. Les services dans la Mission seront considérés comme services de guerre, jusqu'à conclusion de la Paix par l'Etat Polonais.
- VI. Ces dispositions (II, III, IV et V) s'appliquent également aux cadres ^ainférieurs^a (sous-officiers et hommes de troupe) faisant partie de la Mission.

VII. Les officiers et cadres inférieurs ont droit au compte du Gouvernement Polonais, aux soldes, indemnités et rations ci-après.

OFFICIERS

a) Solde spéciale, en principe égale à la solde normale actuelle de France (Annexe II). En cas de promotion au grade supérieur, la solde sera celle prévue par le nouveau grade.

b) Indemnité d'entrée en campagne au taux prévu par le tarif français, même si les intéressés ont déjà perçu antérieurement tout ou partie de cette indemnité au titre français (additif du 24 mars 1919 au contrat du 15 janvier 1919).

c) Allocation spéciale d'équipement (voir annexe II).

d) Indemnité de Mission (voir annexe II).

e) Indemnité représentative de vivres et de chauffage (voir annexe II) avec faculté pour les ayant-droits de se pourvoir de vivres à titre remboursable, dans les magasins administratifs au tarif de remboursement polonais, dans la limite du nombre de rations qui leur sont allouées suivant leur grade.

Cette faculté est étendue éventuellement aux membres de la famille de l'ayant-droit, jusqu'à concurrence d'une ration et demie par personne.

f) Indemnités pour frais de service ou de bureau prévues à l'annexe II bis.

Le taux des indemnités de frais de service ou de bureau non prévus spécialement à l'annexe sera fixé éventuellement et au moins égal à celui du tarif français pour l'assimilation fixée.

g) Logement en nature et proportionné au grade.

Une indemnité représentative correspondant à la valeur locative moyenne du logement régulièrement alloué, pourra être substituée au logement en nature en faveur des officiers qui vivant en famille auraient à se pourvoir d'un logement à leurs frais.

h) Indemnité de monture, pour les officiers régulièrement montés d'après les règlements français ou dont les fonctions l'exigent.

Un cheval leur sera fourni par le Gouvernement Polonais, ainsi que les rations de fourrage nécessaires.

TROUPE. a) Solde spécial[e] en principe égale à la solde normale actuelle de France (voir annexe II).

b) Une prime d'engagement fixée à 400 francs par période de 6 mois et payable par moitié au début de chaque trimestre (additif du 24 mars à l'accord du 15 janvier 1919).

c) Indemnité d'entrée en campagne pour les Adjudants-Chefs et les Adjudants; (au Taux du tarif français) même si cette indemnité a été antérieurement perçue en totalité ou en partie au titre français (additif du 24 mars 1919 au contrat du 15 janvier 1919).

d) Allocation spéciale d'équipement de 1000 francs (taux prévu au contrat du 15 janvier 1919) pour les Adjudants-Chefs et les Adjudants.

e) Indemnité de Mission (voir annexe II).

f) Rations de vivre et chauffage en nature toutefois pour les hommes de troupe admis à vivre isolément il pourra être substituée une indemnité représentative (annexe II) avec faculté pour les intéressés de percevoir des vivres administratifs au tarif de remboursement polonais, dans les limites du nombre de rations alloués à leur grade.

Cette faculté est étendue éventuellement aux membres de la famille de l'ayant droit à raison d'une ration et demie par tête.

g) Logement en nature.

Une indemnité représentative correspondent à la valeur locative moyenne du logement régulièrement alloué, pourra être substitué au logement en nature en faveur des Militaires qui vivant en famille auraient à se pourvoir d'un logement à leurs frais.

h) L'habillement et l'équipement (sauf pour les Adjudants-Chefs et les Adjudants[]) seront fournis par le Gouvernement Français.

VIII. S'il est fait appel à des dames dactylographes il leur sera alloué au titre du Gouvernement Polonais:

a) Une allocation spéciale d'habillement de 1000 francs.

b) Le double salaire pendant la durée de leur absence en France.

c) Une indemnité de Mission égale à celle prévue au titre du Gouvernement Polonais, pour les S/Lieutenants.

d) Une indemnité représentative de vivres égale à celle des S/Lieutenants avec faculté de percevoir des vivres administratifs contre remboursement.

e) Le logement en nature.

Les conditions générales du contrat concernant les officiers leur seront applicables.

IX. Les indemnités d'entrée en campagne et les allocations spéciales sont payables avant le départ de France.

Une avance d'un mois de solde est faite avant le départ sur leur demande aux personnels payés mensuellement.

X. En cas d'hospitalisation pour maladie une retenue sur la solde simple sera faite dans les conditions prévues par les Règlements Français et les soins assurés par le Gouvernement Polonais.

En cas d'hospitalisation pour maladie contractée ou accident survenu à l'occasion du service il ne sera pas fait de retenue.

En cas de maladie ou d'accident à l'occasion du service entraînant la mort ou l'incapacité de service, la pension à attribuer à l'intéressé ou à ses ayants-droits sera à la charge du Gouvernement Polonais sans qu'elle puisse être inférieure à celle qui est prévue par les règlements français pour des cas analogues.

XI. Une permission annuelle de 30 jours (voyage non compris) avec solde de présence et voyage payé est accordé au personnel français de tous grades. Les permissions peuvent être accordées après 6 mois de présence en Pologne (exceptionnellement 4 mois de présence).

Cette permission de trente jours pourra être remplacée si les nécessités du service le permettent, par deux permissions de quinze jours chacune; les frais de transport du deuxième voyage étant à la charge des intéressés.

Les familles des militaires allant en permission jouiront du transport gratuit sur les réseaux polonais.

XII. Lors de l'engagement le transport en Pologne et en cas de rapatriement pour une cause quelconque le voyage de retour en France, sont payés par la Gouvernement Polonais.

XIII. Tout le personnel français aura droit au transport gratuit des familles à l'aller et au retour une fois seulement pour la durée de leur contrat, le mobilier sera transporté d'après un barème analogue à celui en vigueur pour les changements de résidence des militaires en France.

Le transport à l'aller des familles et du mobilier ne pourra pas en principe être effectué avant un séjour de six mois au minimum de l'intéressé en Pologne et sera dans tous les cas, subordonné à l'autorisation préalable du Chef de la Mission.

XIV. Frais de déplacement.

D'une manière générale les frais de voyage des militaires de la Mission déplacés pour le service seront remboursés sur production, de la part des intéressés, d'états de dépenses certifiés.

DISPOSITIONS FINANCIERES ET ADMINISTRATIVES

La solde, les indemnités ou allocations diverses à la charge des budgets français et polonais sont suivies dans des comptabilités distinctes.

Les dispositions d'ordre administratifs nécessaires pour mettre de déterminer les sommes payées par un Gouvernement au compte de l'autre et en particulier, les sommes payées provisoirement par l'Etat Français et destinées à être mises ultérieurement au compte du budget polonais feront l'objet d'une instruction concertée avec ^ala^a Ministre des Finances, en vue du remboursement ultérieur de ces dépenses par l'Etat Polonais ¹...¹ leur compensation.

DISPOSITION ADDITIONNELLE

En principe le montant de la solde et indemnités est libellé et payé en monnaie française sur place, mois par mois à terme échu par les soins du payeur de la Mission.

Les fonds ainsi avancés par le Gouvernement Français seront remboursés par le Gouvernement Polonais en France, six mois après l'émission de la nouvelle monnaie polonaise.

Dans le but d'éviter le spéculation, les opérations de change auxquelles donneraient lieu, de la part des intéressés les sommes ainsi payées, en argent français au personnel de la Mission, seront obligatoirement et prunellement concentrées entre les mains du payeur de la Mission.

Dan le cas ou faute de l'acquiescement du Gouvernement Français, ce mode de paiement ne pouvait être pratique, les paiements seront effectués en monnaie locale et au cours officiel qui sera fixé chaque mois par le Gouvernement Polonais.

Approuvé le 25 April 1919.
ainsi que le 22 mots rayés nuls.

ANNEXE III. au contrat.
DELEGATION DE SOLDE

En attendant que les relations internationales soient reprises les officiers auront des difficultés pour faire parvenir à leurs familles en France la part de leur solde qu'ils pourraient leur destiner pour assurer leurs existences.

Il y a donc lieu de prévoir certaines dispositions qui tiendraient lieu du service actuel des délégations organisées dans l'Armée Française pendant la guerre.

A cet effet, chaque officier pourra indiquer la part de solde qu'il délègue à sa famille mensuellement. (1/12, 1/3, 1/4).

Cette part sera défalquée du montant de la solde mensuellement à percevoir par l'officier en Pologne.

Ella sera versée par les soins du Gouvernement Polonais ou de son représentant à Paris, chaque mois en temps utile, dans un établissement financier de Paris, au compte de l'intéressé pour être déposée, à dater du 1-er mois suivant, dans l'établissement financier dont celui-ci aura fait choix avant son départ.

Approuvé le 25 Avril 1919.

°Załącznik do punktu 15 N° 12°

[Skład francuskiej misji wojskowej w Polsce]

Odpis

TAJNE

ETAT - ANNEXE

r. 1.

COMPOSITION DETAILLÉE DE LA MISSION MILITAIRE

Approuvée le 25 Avril 1919.

COMPOSITION DETAILLÉE DE LA MISSION MILITAIRE
CABINET DU GÉNÉRAL

2 officiers.

- Commandement du O.G. - 6 officiers
- Section du Chiffre - 2 officiers ou S/Officiers

- Section du Personnel - 2 officiers
- Section du service courant - 3 officiers
- Section du Courrier - 2 officiers

ORGANISATION

1. Général de brigade ou Colonel délégué à l'organisation.

Officiers français à prévoir	Organes du Ministère et de l'Etat-Major Général près duquel ils sont détachés	OBSERVATIONS
------------------------------	---	--------------

I-er Bureau de l'Etat-Major (Organisation)

1 officier	Départ[ament] I – Section d'Organisation
1 officier	Départ[ament] I – Section de Mobilisation
1 officier	Départ[ament] I – Section de Législation et Recrutement
1 vétérinaire	Départ[ament] I – Section vétérinaire

Direction d'Artillerie.

1 officier	Départ[ament] VI – Section d'Organisation
1 officier	Départ[ament] VI – Section du Matériel
1 officier	Inspection d'Artillerie
1 officier	Chars d'Assaut (Tanks)

Direction des fabrications de guerre

1 Colonel	Provisoirement près du Dép[artament] VI. (Chef de département) Ensuite près du Départam[ent] des Fabrications qui sera créée.
1 officier	Départament VI – Section des ^a munirions ^a
1 officier	Départam[ent] VI. – Section chimique (Poudres et explosifs)

Direction du Génie

1 officier	Départ[ament] III – Chef du Départ[ament]
1 officier	Départ[ament] III – Section electrotechnique
1 officier	Inspection du Génie

ORGANISATION
(Suite)

Officiers français à prévoir	Organes du Ministère et de l'Etat-Major Général près duquel ils sont détachés	OBSERVATIONS
------------------------------	---	--------------

Direction de l'Intendance

1 sous-Intendant	Départ[ament] IV. (Chef de Départ[ament])
1 officier	Départ[ament] IV. – Section des Subsistances
1 officier	Départ[ament] VI. – Section de l'habillement
1 officier	Départ[atrament] VI. – Section du budget

Direction du service de Santé

1 Medecin-Major	Départ[ament] V – Sections d'organisation et d'hospitalisation.
1 officier d'admin[istration]	Départ[ament] V – Section du materiel du Service de Santé.

Direction de l'aéronautique

1 officier supérieur	Inspecteur de l'aviation
2 officiers	Inspection de l'aviation: Section d'organisation
2 officiers	Inspections de l'aviation: Section du matériel

Service géographique

1 officier supérieur	Section géodésique et cartographique de l'institut géographique militaire
----------------------	---

- d -

1 officier	(Sous-Sections de géodésie et technique)
------------	--

- d -

1 officier	(Sous-Sections topographiques et cartographiques) Specialité des impressions lithographiques.
------------	--

OPERATIONS

I. Général de brigade ou Colonel délégué aux Operations.

3 Bureau
(Operations)

3 Officiers – Etat-Major Général – I-er Départ[ament]

2 Bureau

3 Officiers – Etat-Major Général – 6 Départ[ement]

Telegraphic – Liaisons

1 officier (connaissant la radiotelegraphie) – Inspection des troupes de liaison

1 officier d. Etat-Major Général de Département.

INSTRUCTION

I Général de brigade du Colonel délégué à l’Instruction

1 Officier pour écoles de cadets – Départ[ement] VII

1 Officier pour écoles d’officiers – Départ[ement] VII

1 Officier pour l’Inspection de l’Instruction militaire

1 Officier pour l’École de Guerre

1 Officier pour les écoles d’Aspirants

COMMUNICATIONS ET RAVITAILLEMENT

I Général de brigade ou Colonel délégué aux transports et ravitaillement

Officiers français à prévoir	Organes du Ministère et de l’Etat Major Général près duquel ils sont détachés	OBSERVATIONS
------------------------------	---	--------------

4 Bureau

Section des communications et transports

1 Officier Supérieur Etat-Major Général – Chef du 3 Départ[ement]

1 Officier Dép[artement] X. Direction centrale des transports.

1 Officier Etat-Major Général 3 Dép[artement] 2 Sect[ion]

1 Officier du Service automobile Départ[ement] X. Section automobile

1 Officier du Service automobile Etat-Major Général 3 Dép[artement] 7 Sect[ion]

1 Officier Sapeur de chemin de fer Dép[artement] X. Direction centrale des chemins de fer militaires.

2 Officiers (dont 1 ingénieur) Inspection des troupes de sapeurs de chemin de fer

1 Officier Sapeur de chemin de fer Etat-Major Général 1. et 3. Sections (Sapeurs de chemin de fer)

1 Officier Spécialiste de trains blindés

2 Officiers sapeurs de chemin de fer (à Cracovie pour l’école d’officiers de sapeurs de chemin de fer)

	(à Cracovie pour l'école des S/Officiers de sapeurs de chemin de fer)
1 Ingenieur du matériel et de la traction	Dép[artament] X. Direction centrale des transports (Office central des wagons et locomotives)
1 Ingenieur de l'exploitation	(Dép[artament] X. Direction centrale des transports) (Groupe de l'exploitation)
<u>Section de ravitaillement</u>	
1 officier supérieur	Etat-Major Général 4 Dép[artament] Chef du Dép[atrament]
1 officier d'Artillerie	Etat Major Général 4 Dép[artament] 4 et 6 Section
1 sous intendant	Etat Major Général 4 Dép[artament] 1 Section
1 fonctionère poste	

DIVERS

Officiers techniques [d']aviation

- 1 à Varsovie
- 4 Officiers
 - 1 à chaque groupe du front (3 groupes au front)
- Officiers du service automobile
 - 1 au Parc de reparation de Varsovie
 - 1 au Parc de reparation de Kielce
- Officiers d'Etat-Major dans les districts
- 1 Officier par district.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
58-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 25 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz

Protokołuje p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6-ej m. 15 wieczorem.

1. Protokół 57-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 23 kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. Na wniosek nagły p. Ministra Janickiego upoważniono Min[isterstwo] Rolnictwa i D.P. do wzięcia udziału w licytacji publicznej domu przy ul. Szopena po b. dyrektorze Banku Handlowego Sawickim do wysokości 550 000.- marek. Dom ten w razie nabycia go zostałby przeznaczony na mieszkanie dla Marszałka Sejmu Ustawodawczego.

3. ^bZałącznik] N° 2^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji oraz Przemysłu i Handlu w sprawie upoważnienia komisji wojskowej do zakupu zagranicą (misji generała Romera) do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu rządu polskiego.

4. ^bZałącznik N° 3^b Na wniosek p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelaznych z uwzględnieniem poprawki p. Szefa Sekcji Lechowicza powzięto następującą uchwałę:

„Rada Ministrów uchwała: 1) Statut Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdzić ze zmianami proponowanymi przez Międzyministerialną Konsultację Prawną.

2) Polecić Ministrowi Kolei Żelaznych wydanie rozporządzenia, normującego stosunek Związku Zawodowego do władz kolejowych.

3) Ministrowi Kolei Żelaznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych nadać prawo do uzupełniania tego rozporządzenia w miarę potrzeby”.

Następnie przyjęto projekt wspomnianego rozporządzenia z następującymi zmianami:

a) w § 1 słowa „swych członków” zastępuje się słowami „pracowników kolejowych”.

b) w § 3 a) słowa „na żądanie władz kolejowych” skreśla się.

c) w § 3 c) słowa „członków związku, nie korzystających z praw służby państwowej” zastępuje się słowami „pracowników kolejowych w granicach, zakreślonych budżetem.”

d) w § 3 d) słowa „stawiania wniosków” zastępuje się słowem „udziału”.

e) w § 3 e) po słowie „delegatów” stawia się słowa „(w myśl dekretu o inspekcji pracy)”.

f) § 3 h) otrzymuje brzmienie „udziału w rozważaniu innych spraw dotyczących praw i bytu pracowników kolejowych”.

g) w § 5 po cyfrze „3” skreśla się literę „h”, po słowie „rozpatrzenia” wstawia się słowo „swoje”, a słowo „pośrednictwem” zastępuje się słowem „wiedzą”.

h) w § 6 al. [al. linea?] 3 słowo „wydany” zastępuje się słowem „zatwierdzony”, a al. [al. linea?] ostatnie tego paragrafu otrzymuje brzmienie: „Przepisy niniejszego paragrafu nie dotyczą pracowników Ministerstwa oraz członków dyrekcji kolejowych”.

i) dodaje się § 11 w następującym brzmieniu: „Wkładki oraz wpisowe na rzecz związku potrąca członkom tegoż za ich zgodą z list płacy zarząd kolejowy”.

5. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo]. Sprawiedliwości projekt ustawy o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót celem wydobywania minerałów, zawierających żywice ziemne³⁷⁹.

6. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto projekt ustawy monetarnej, wprowadzając doń następujące zmiany:

a) w art. 2 słowo „zdawkowych” zastępuje się słowami „poniżej jednego złotego”,

b) w art. 3 i następujących słowo „spławu” zastępuje się słowem „stopu”.

³⁷⁹ DzPPP, 1919, nr 45, poz. 317.

c) Art. 5 uchwalono w brzmieniu, zaproponowanym przez Międzyministerialną Konsultację Prawną, a mianowicie postanowiono w samej ustawie wskazać normy dopuszczalnego odchylenia monet od przepisanej wagi. Normy te winny być takie same, jak w krajach Unii Łacińskiej³⁸⁰.

d) art. 7 otrzymuje brzmienie: „Opis zewnętrznego wyglądu monet, ustalony przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sztuki i Kultury, ogłasza się w Dzienniku Praw”.

e) w art. 8 pierwsze zdanie skreśla się.

7. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Skarbu o upoważnienie go do zaciągnięcia w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej pożyczki krótkoterminowej w wysokości 500 000 000 mk. Wniosek ten zostanie przedłożony Sejmowi.

8. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przyznanie mu kredytu do wysokości 2 400 000 mk na kupno gmachu przy ul. Królewskiej nr 29 dla biur Ministerstwa. Wbrew głosowi p. Ministra Hąci, który był zdania, że rząd winien dla siebie gmachy budować, nie kupować.

9. Przyjęto do wiadomości oświadczenie p. Ministra Janickiego, że zamierza przeznaczyć b. pałac cesarski w Skierniewicach wraz z ogrodem na pomieszczenie 3-go roku Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

10. Przyjęto wniosek p. Ministra Iwanowskiego o przyznanie Min[isterstwu] Pracy i O.S. zaliczkowo 10 000 000 mk. na akcję pomocy dla bezrobotnych na poczet 82 500 000 mk., o których dodatkowe wniesienie do preliminarza budżetowego na pierwsze półrocze 1919 r. zgłosi to ministerstwo wniosek na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów.

11. P. Minister Łukasiewicz komunikuje, że przeciw wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia b.r. w sprawie wynagrodzeń profesorów i niestałych sił nauczycielskich w wyższych uczelniach warszawskich założyło protest Ministerstwo Skarbu oraz Najwyższa Izba Kontroli Państwa. Jeśli chodzi o zasadniczą stronę tej uchwały, tj. o regulację płac na przyszłość, sprzeciw tej jest zupełnie nieuzasadniony, gdyż uchwała ta tyczy się nie tylko bieżącego półrocza, lecz i dalszej przyszłości, jeśli natomiast chodzi o bieżące półrocze, to istotnie wedle art. 2 Projektu Ustawy Skarbowej Ministerstwa Skarbu i NIKP przysługuje prawo sprzeciwu przeciw wypłaceniu już obecnie tych podwyższonych płac. Suma jednak, o którą chodzi, nie jest w danym przypadku zbyt wielką, a nieprzyznanie odnośnego kredytu uniemożliwiłoby uruchomienie wyższych uczelni w Warszawie.

Wobec powyższych wyjaśnień p. Minister Karpiński oświadczył, że cofa swój sprzeciw. Jeśli chodzi o NIKP, p. Minister Wojciechowski wyjaśnił, że głównym

³⁸⁰ Łacińska Unia Monetarna powołana w 1865 r. przez Belgię, Francję, Luksemburg i Włochy (w 1869 dołączyła Grecja) z inicjatywy Napoleona III, oparta na systemie bimetalicznym – państwa członkowskie zachowały swoje waluty narodowe, ale w obiegu pozostały jedynie monety o identycznej masie i zawartości srebra, dzięki czemu były wymienne po kursie 1:1.

powodem opozycji jej prezesa p. Higersbergera jest sposób, w jaki interpretuje on art. 2 Projekt Ustawy Skarbowej. Sądzi on mianowicie, iż wszelkie kredyty dodatkowe poza budżetem mogą być asygnowane dopiero po wyrażeniu na to zgody Sejmu, gdy tymczasem artykuł ten Rada Ministrów przy uchwalaniu go rozumiała w ten sposób, iż do asygnowania takich kredytów w wypadkach nagłych potrzebną jest jedynie zgoda Min[isterstwa] Skarbu oraz NIKP, zaś Sejmowi przedstawia się je tylko do zatwierdzenia. Wobec tego polecono p. Podsekretarzowi Stanu Wróblewskiemu, by przedstawił p. Prezesowi NIKP powyższy pogląd Rady Ministrów na tę sprawę i przekonał go o bezzasadności jego opozycji w tych i analogicznych wypadkach. Nadto upoważniono p. Ministra Łukasiewicza do ogłoszenia wzmiankowanej uchwały Rady Ministrów z dnia 8 b.m. w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa.

12. W związku ze sprawą sprzeciwu NIKP przeciw asygnowaniu kredytów dodatkowych polecono Międzyministerialnej Konsultacji Prawnej poddanie rewizji dekretu o NIKP zwłaszcza art. 12 i wypracowanie w tymże przedmiocie nowego projektu ustawy, która by przyznała tej Izbie jedynie prawo kontroli następnej, czyli represyjnej, a odebrałaby przysługujące jej obecnie prawo kontroli wstępnej, czyli prewencyjnej. Nadto polecono tejże Konsultacji poddać rewizji także projekt ustawy skarbowej, zwłaszcza art. 2 i 5, i zgłosić do niej ewentualne poprawki.

13. ^bZałącznik N° 8^b P. Minister Wojciechowski odczytuje pismo Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników w sprawie niemożliwości utworzenia w myśl żądania Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego kordonu sanitarnego na wschodzie b. Królestwa Kongresowego. Po dłuższej dyskusji, w której p. Minister Zdrowia Publicznego twierdził, że utworzenie tego kordonu jest możliwe i konieczne, i że opór Państwowego Urzędu przeciw temu żądaniu jest nieuzasadniony, a p. Minister Wojciechowski podawał w wątpliwość możliwość realizacji tego projektu, postanowiono przekazać tę sprawę do szczegółowego zbadania komisji, do której wszedłby oprócz przedstawicieli Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego i Państwowego Urzędu z ramienia Prezydium Rady Ministrów p. Szef Sekcji Wowkonowicz. Komisja ta winna na najbliższym posiedzeniu Rady Ministrów przedstawić swoje wnioski.

14. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, że ma zamiar w najbliższym czasie zawrzeć z Międzynarodowym Towarzystwem Wagonów Sypialnych umowę o przyznanie mu wyłącznego prawa uruchomienia swoich wagonów na wszystkich liniach polskich kolei państwowych na lat 30, ponieważ zawarcie takiej umowy na krótszy termin jest niemożliwe. Wprawdzie analogiczną ofertę wniosło również Towarzystwo „Mitropa”, przy czym proponuje ono nawet krótszy termin i dogodniejsze warunki, ale jest to towarzystwo niemieckie i nie ma widoków, aby mogło ono zapewnić Polsce bezpośrednią komunikację kolejową z państwami Europy zachodniej, o co głównie chodzi*.

15. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, nawiązując do dyskusji, jaka się toczyła na Radzie Ministrów w dniu 15 b.m. w sprawie zwrotu Poznańskiemu wypożyczonych wagonów oraz dostarczenia umówionej ilości węgla, że nie tylko oba te zobowiązania zostały przez rząd polski wypełnione, lecz nawet Poznańskie posiada w tej chwili pewną ilość wagonów tutejszych, których jeszcze nie zwróciło, a węgla otrzymało więcej, niż do tego było uprawnione. Pomimo to nie odstawia ono przyrzeczonej ilości produktów spożywczych. Przyczyną tego jest bierny opór, stosowany przez kolejarzy tamtejszych, przeważnie Niemców przeciw zarządzeniom Naczelnej Rady Ludowej. W sprawie tej Ministerstwo Kolei Żelaznych wystosuje odpowiednie pismo do Komisariatu NRL, nadto zaś polecono Prezydium Rady Ministrów zwrócić się doń również w tej kwestii.

Koniec posiedzenia o godz. 10-ej m. 20 wieczorem.

^fWojciechowski^f

* Propozycje mających rzekomo powstać towarzystw Polskich wagonów sypialnych p. Minister Kolei Żelaznych uważa za niezaskądzące na bliższą uwagę, gdyż tylko istniejące już Międzynarodowe Towarzystwo, zasobne w tabor wagonowy, może w obecnych warunkach zaspokoić potrzeby nasze.

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 58 posiedzenia Rady Ministrów RP 25 kwietnia 1919 r.].
2. Wniosek nagły Ministra Aprowizacji i Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnieniu misji wojskowej do zakupu zagranicą (Misji generała Romera), do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu Rządu Polskiego.
3. Rozporządzenie określające stosunek Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej do władz kolejowych³⁸¹.
4. Ustawa o przedłużeniu umownych czasookresów do przedsięwzięcia robót, celem wydobywania minerałów zawierających żywice ziemne[projekt]³⁸².
5. [Projekt ustawy monetarnej].
6. Wniosek nagły na Sejm w sprawie dalszego kredytu 500 000 000 (pięćset milionów) marek z w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej³⁸³.
7. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o kredyt 2 400 000 mk na kupno gmachu dla biur ministerstwa]³⁸⁴.
8. [Pismo Państwowego Urzędu ds. Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników do Prezydium Rady Ministrów].

³⁸¹ Nie publikuje się.

³⁸² Nie publikuje się.

³⁸³ Nie publikuje się.

³⁸⁴ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 58 posiedzenia Rady Ministrów RP 25 kwietnia 1919 r.]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 24 kwietnia 1919.

Prezydium Rady Ministrów zawiadamia niniejszym, że w piątek, dnia 25 kwietnia r.b. o godz. 6-ej wiecz[orem] odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Kra[kowskie] Przedm[ieście] 46/48)

Porządek dzienny 58-go posiedzenia

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji i Przemysłu i Handlu w sprawie upoważnienia misji wojskowej do zakupu zagranicą, do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu Rządu Polskiego.
- 3) Projekt rozporządzenia Min[isterstwa] Kolei Żelaznych odnośnie do statutu Związku Zawodowego pracowników kolejowych Rzeczypospolitej Polskiej.
- 4) Projekt ustawy o moratorium wiertniczym (wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości).
- 5) Projekt ustawy monetarnej.
- 6) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o kredyt 2 400 000 mk. na zakupno gmachu dla Ministerstwa.
- 7) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w przedmiocie asygnowania 23 681,65 Mk na pokrycie kosztów utrzymania Urzędu Zaopatrywania Techniczno-Wojskowego.

°Załącznik do punktu 9 N° 2°

Ministerstwo PRZEMYSŁU I HANDLU

Warszawa, dnia 23 IV 1919 r.

Dz.Gł. Nr 11137/19.

Wniosek nagły

Ministra Apropowizacji i Ministra Przemysłu i Handlu o upoważnienie Misji wojskowej do zakupu zagranicą (Misji generała Romera), do zawierania umów i zaciągania zobowiązań w imieniu Rządu Polskiego.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Misję Wojskową do zakupów zagranicą (Misję generała Romera), do zaciągania zobowiązań w imieniu Rządu Polskiego w sprawie zakupu

artykułów potrzebnych do aprowizacji ludności i dla przemysłu w Państwie Polskim pod następującymi warunkami:

Poszczególne Ministerstwa wysyłają swoich przedstawicieli, zaopatrzonych w pełnomocnictwa odnośnych Ministerstw i Ministerstwa Skarbu, celem poczynienia zakupów artykułów wyszczególnionych w pełnomocnictwie z zapasów, stoków mobilizacyjnych i innych źródeł. Przedstawiciele winni się porozumieć z Delegacją Ekonomiczną w Paryżu. Transakcje dokonuje się na odpowiedzialność poszczególnych Ministerstw, którym podlega także troska o przewóz. Pierwszeństwo w przewozie mają zawsze artykuły potrzebne do zaopatrzenia armii.

Wnioski o dokonanych transakcjach, podpisane przez pełnomocników właściwego Ministerstwa i aprobowane przez Prezesa Delegacji Ekonomicznej, przedstawione będą Misji Wojskowej generała Romera, która na tej zasadzie w granicach ustalonych na ten cel osobnych kredytów poszczególnych Ministerstw podpisze na mocy ogólnego swego pełnomocnictwa odpowiednie umowy i zobowiązania.

Wniosek niniejszy został przyjęty
na posiedzeniu Rady Ministrów
dnia 25/4 1919 r.

MINISTER APROWIZACJI
fWiewiórski f Piękna 2^c

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU
fHącia f

[Projekt ustawy monetarnej]

^cZałącznik do punktu 6 N° 5^c

WNIOSEK

Rada Ministrów upoważnić zechce Ministra Skarbu do przedłożenia Sejmowi następującego wniosku:

„Wysoki Sejm uchwalić raczy załączoną przy niniejszym wniosku ustawę monetarną”

Warszawa, dnia 25 kwietnia 1919 r.

MINISTER SKARBU

USTAWA MONETARNA

Art. 1

Jednostką monetarną w Państwie Polskim jest złoty, dzielący się na sto groszy.

Art. 2

Wybijane będą:

- 1) w złocie: sztuki po dwadzieścia złotych, zwane dukatami i po dziesięć złotych, zwane półdukatami;

- 2) w srebrze: sztuki po pięć złotych, po dwa złote po jednym złotym i po pół złotego;
- 3) w niklu: sztuki po dwadzieścia groszy;
- 4) w żelazie: sztuki po dziesięć groszy, po pięć groszy, po dwa grosze i po jednym groszu;

Ministerstwo Skarbu zarządzić może czasowe wybijanie monet zdawkowych również i z innych metali.

Art. 3

Monety złote wybijane są ze spławu, zawierającego po dziewięćset części złota i sto części miedzi. Z jednego kilograma tego spławu wybija się trzy tysiące sto złotych w złocie. Waga monet po dwadzieścia złotych wynosi sześć całych i czterdzieści pięć tysięcy sto sześćdziesiąt jeden stutysięcznych gramów, średnica – dwadzieścia jeden milimetrów. Waga monet po dziesięć złotych wynosi trzy całe i dwadzieścia dwa tysiące pięćset osiemdziesiąt stutysięcznych gramów – średnica dziewiętnaście milimetrów.

Art. 4

Monety srebrne po pięć złotych, wybijane ze spławu, zawierającego na dziewięćset części srebra sto części miedzi. Waga monet po pięć złotych wynosi dwadzieścia pięć gramów, – średnica – trzydzieści pięć milimetrów.

Monety srebrne po jednym i pół złotego wybijane są ze spławu, zawierającego na osiemset trzydzieści pięć części srebra sto sześćdziesiąt pięć części miedzi. Waga monet po jednym złotym wynosi pięć gramów, średnica – dwadzieścia trzy milimetry. Waga monet po pół złotego wynosi dwa i pół grama, – średnica – osiemnaście milimetrów.

Art. 5

Minister Skarbu określi osobnym rozporządzeniem o ile poszczególne monety co do wagi i próby odbiegać mogą od norm w art. 2 i 3 wskazanych.

Art. 6

Monety w złocie są prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze państwa.

Nikt nie jest obowiązany do przyjmowania sum przekraczających sto złotych w monetach srebrnych i pięć złotych w monetach z niklu, żelaza lub innego metalu; jednakże kasy Państwowe oraz kasy Banku Polskiego przyjmują monety srebrne w każdej ilości.

Art. 7

Przepisy co do zewnętrznego wyglądu monet oraz ogólnych zasad, jakimi kierować się należy przy ich wybijaniu wydaje Minister Skarbu.

Art. 8

Mennica zostaje pod nadzorem Ministra Skarbu.

Wybijanie monet odbywa się w Mennicy Państwowej, pozostającej pod nadzorem Ministra Skarbu.

Art. 9

Mennica wybija monety na rachunek Skarbu Państwa wszakże obowiązana jest wybijać polskie monety w złocie również na rachunek osób prywatnych na warunkach przez Ministra Skarbu oznaczonych.

Art. 10

Monety niemające minimalnej wagi ustanowionej w myśl art. 5 zostają przez Skarb Państwa wycofane z obiegu, według istotnej wartości zawartego w niej kruszcu.

Art. 11

Wykonanie niniejszej ustawy oraz oznaczenie terminów, w których monety polskie zostaną wypuszczone, powierza się Ministrowi Skarbu.

°Załącznik do punktu 13 N° 8°

[Pismo Państwowego Urzędu ds. Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników do Prezydium Rady Ministrów]

Do

Prezydium Rady Ministrów,
w. Warszawie

Państwowy Urząd do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników ustanowiony dekretem z dnia 30 grudnia 1918 r.³⁸⁵ pomyślany był, jako instytucja państwowa wprawdzie tymczasowa, ale zupełnie samodzielna, centralna, niezależna od żadnego Ministerstwa, podległa jedynie postanowieniom Prezesa względnie Rady Ministrów – na równi z każdym innym centralnym urzędem państwowym, mającym lub nie mającym charakteru Ministerstwa. Z ducha i treści dekretu o Państwowym Urzędzie do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników wynikało, że wszystkie sprawy wymienione w artykule drugim wspomnianego dekretu, określające zasadniczy charakter pracy i istnienia Państwowego Urzędu, należą do zupełnej jego kompetencji i są w tym stopniu samodzielnie przez

³⁸⁵ DzPPP, 1919, nr 3, poz. 84.

Państwowy Urząd załatwiane, w jakim stopniu w swym bezpośrednim zakresie działania jest samodzielne każde Ministerstwo.

Takiego postawienia sprawy wymagała ogólna sytuacja, w związku z którą został powołany do życia Państwowy Urząd. Sprawy związane z powrotem jeńców i uchodźców wymagały szybkich decyzji i jeszcze szybszego ich wykonania. Mogła to czynić jedynie samodzielna zupełnie instytucja państwowa. Wówczas groziło nam, że nas zaleją masy jeńców i uchodźców Polaków i Rosjan, wracających z Niemiec. Niemcy niejednokrotnie przez szereg dni nie przepuszczali ani jednego transportu, ażeby później awizując zaledwie na kilka godzin przed terminem, wysadzić na granicznych etapach kilkadziesiąt tysięcy ludzi. Instytucja, która miała przyjąć, przewieźć, żywić tych ludzi – musiała działać samodzielnie. Dziś sytuacja jest jeszcze więcej skomplikowana. Główne masy jeńców i uchodźców które mają być przyjęte, przewiezione i żywione, zgromadzone są na wschodnich rubieżach, gdzie cała organizacja państwowa jest zaledwie w zaczątku, a z drugiej strony od zachodu z Niemiec trzeba znowu przetransportować dwieście tysięcy wracających jeńców Rosjan (bo obok 100 000 pozwolonych przejdzie zieloną granicę co najmniej drugie tyle). W chwili obecnej potrzeba jeszcze więcej sprężystości i stanowczości w decyzjach i działaniu Państwowego Urzędu.

Tymczasem Państwowy Urząd jest nieustannie coraz bardziej krępowany w swym działaniu, jego kompetencja coraz bardziej obcinana ale jego odpowiedzialność nie tylko pozostaje ciągle ta sama, lecz jeszcze rośnie w miarę zadań, które należy wykonać i spełnić. Przy poważnym i sumiennym pojmowaniu swej odpowiedzialności, nie można jej przyjmować na siebie, gdy się nie ma możliwości uczynić związanym z nią sprawą zadość.

Pierwsze zasadnicze skrópowanie działalności Państwowego Urzędu spowodowane zostało dekretem z dnia 8-go lutego^a b.r. o zmianie dekretu z dnia 30-go grudnia 1918 r.³⁸⁶ Zmiana dekretu przeprowadzona została na żądanie Ministerstwa Zdrowia bez wysłuchania opinii Państwowego Urzędu. Nowy dekret w pierwszej części artykułu pierwszego oddawał nadzór nad wykonaniem opieki sanitarnej podczas przeprowadzania jeńców, uchodźców i robotników przez ziemie polskie Ministerstwu Zdrowia Publicznego. Nadzór nad wykonaną opieką jest jak wolno pojmować – czymś innym a czymś innym samo wykonanie opieki. Tymczasem druga część pierwszego artykułu wspomnianego dekretu określa, że „minister zdrowia publicznego mianuje w odpowiedniej liczbie wedle swego uznania organy wykonawcze sanitarne, które wchodzą w skład personelu Państwowego Urzędu. Organy te otrzymują polecenie od Ministerstwa Zdrowia Publicznego”.

Stworzyła się przez to sytuacja nad wyraz niejasna, która zburzyła istniejący porządek pracy nie tworząc na jego miejsce nic nowego. Mimo wielokrotnych starań nie można było otrzymać od Ministerstwa Zdrowia Publicznego wyjaśnień,

³⁸⁶ DzPPP, 1919, nr 13, poz. 143.

gdzie kończy się kompetencja Państwowego Urzędu, a gdzie zaczyna się kompetencja Ministerstwa Zdrowia. W praktyce zaś pozostała na Państwowym Urzędzie ta sama co przedtem odpowiedzialność za całą akcję sanitarną wśród uchodźców i jeńców, ale w wykonaniu tej akcji ograniczono jego kompetencje i dano możliwość zupełnego jej krępowania. Fakty aż nadto prędko tego dowiodły. Dnia 21 stycznia b.r. Państwowy Urząd zwrócił się o kredyty na zwalczanie tyfusu plamistego. Dnia 11-go lutego b.r. za No. 1671/19 otrzymał Państwowy Urząd od Prezydium Rady Ministrów decyzję odmowną, motywowaną tym, że kontrola sanitarna nad powracającymi jeńcami i etc. przekazana jest Ministerstwu Zdrowia i że na zwalczanie tyfusu otrzymało ono znaczniejsze kredyty. Opierając się na tym dekrete Ministerstwo Skarbu odmawia systematycznie Państwowemu Urzędowi kredytów na szpitale i odwyszalnie. Szpitale są jednak absolutnie potrzebne na etapach i tak samo potrzebne są odwyszalnie. Państwowy Urząd zmuszony jest – nie mając na to kredytu - budować odwyszalnie z sum, które są przeznaczone na inne cele. I w tej dziedzinie Państwowy Urząd nieustannie znowu napotyka się na trudności ze strony Ministerstwa Zdrowia. Ze względu na gwałtowną potrzebę Państwowy Urząd pragnął przenieść część urzędzeń odwyszalnianych z Kalisza i Aleksandrowa do etapów na wschód. Ministerstwo Zdrowia na to nie zezwoliło. Natomiast na żądanie Ministerstwa Zdrowia Publicznego Państwowy Urząd urządził kosztem 70 tysięcy marek jedyny etap i szpital w Białej Siedleckiej – i nie zawitał tam ani jeden jeńiec. Przy ograniczonych funduszach Państwowego Urzędu był to poważny, a niezasłużony cios.

P. Minister Zdrowia Publicznego na posiedzeniu w Min[isterstwie] Zdrowia Publ[icznego] w dniu 24-ym kwietnia zażądał od Państwowego Urzędu utworzenia kordonu sanitarnego w następujących punktach: Włodzimierz Wołyński, Bełżec, Chełm, Siedlce, Łuków, Łapy, Brześć Lit[ewski], Dorohusk, Kowel, Pińsk, Białystok jako też nakazał w tych miejscowościach budowę odwyszalni. Państwowy Urząd polecenia tego wykonać nie może, gdyż kredyty na te cele zostały przyznane Ministerstwu Zdrowia, a Państwowy Urząd funduszami na ten cel nie rozporządza.

Na terenie zajęтым obecnie przez wojska (Litwa i Białoruś) znajduje się 70 tysięcy jeńców, uchodźców. P. Minister żąda, by tych przetrzymać do tego czasu, dopóki się nie podda ich odwyszaniu tam na miejscu. Nakaz ten jest nie do wykonania, ze względu na brak pomieszczeń, ludzie są bez dachu i bezwarunkowo muszą być ze względu na wojsko natychmiast usunięci. Z tego powodu Państwowy Urząd zmuszony był wydać polecenie telegraficzne, aby: „wszystkich jeńców, uchodźców, wysyłać pod eskortą do Warszawy celem odwyszania i zdezynfekowania”. Kolizje tego rodzaju utrudniają jednak niesłuchanie działalności Państwowego Urzędu.

Państwowy Urząd zdaje sobie w zupełności sprawę z niebezpieczeństw sanitarnych, grożących ze strony przewożonych jeńców i daje wszelkie zarządzenia,

jakie celem odwrócenia tych niebezpieczeństw są konieczne. Zarządzenia te wydawane są w ścisłym porozumieniu i przez Delegata Ministerstwa Zdrowia Publicznego, zamianowanego przez p. Ministra. Zasięgnięcie zgody p. Ministra Zdrowia przed wydaniem wszelkich zarządzeń mających jakikolwiek związek ze służbą zdrowia uważam za niemożliwe, gdyż postępowanie takie zahamowałoby działalność Państwowego Urzędu, który musi działać sprawnie i energicznie.

Rozumie się samo przez się, że wydawanie zarządzeń zależy od warunku, aby Min[isterstwo] Zdrowia dostarczyło Państwowemu Urzędowi odpowiednich funduszków względnie otworzyło mu odpowiedni kredyt na wymagane ze względów sanitarnych urządzenia.

Te wszystkie sprawy muszą niepokoić. Zostały tu wyliczone jedynie w części – jest ich znacznie więcej. Domagają się gwałtownego a racjonalnego załatwienia. Dotychczasowe usiłowania ich załatwienia nie tylko nie dawały pożądanego rezultatu – ale nie dały rezultatu żadnego. Bez załatwienia tych spraw w duchu takim, jak stale projektuje Państwowy Urząd, nie może nikt pojmujący odpowiedzialność poważnie, przyjmować za pracę i działanie Państwowego Urzędu odpowiedzialności.

^fKPawlikowski^f

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
z 59 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 28 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. poruczn[ik] Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie] Sztuki i Kultury	p. Jan Heurich
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Han[dlu]	p. Czesław Klarner
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 6-ej min[ut] 15 wiecz[orem].

1. Protokół 58 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 25-go kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

Odnośnie do punktu 8-go odczytanego protokołu żąda p. Minister Hącia stwierdzenia, że przeciwko uchwale w sprawie kupna gmachów założył formalne votum separatum.

P. Minister Wojciechowski komunikuje, że w sprawie odezwy wydanej przez Naczelnika Państwa do mieszkańców Litwy o zdobyciu Wilna Naczelnik Państwa porozumiał się poprzednio z p. Prezydentem Ministrów Paderewskim jeszcze przed wyjazdem do Paryża. Ataki więc prasy przeciwko Naczelnikowi Państwa z tego powodu są nieuzasadnione.

2. P. Minister Wojciechowski porusza sprawę święta narodowego w dniu 3-go maja; zdaniem jego tylko Sejm jest władny dzień ten oznaczyć jako święto narodowe, wobec tego rząd porozumie się z Konwentem Seniorów w tej sprawie.

P. Minister Janicki zapytuje, czy nie byłoby wskazanym podnieść również sprawy święta publicznego w dniu 1-go maja.

P. Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych komunikuje, że w sprawie świętowania w dniu 1-go maja Ministerstwo to wydało zarządzenie tej treści, aby władze kolejowe nie stawiały żadnych przeszkód personelowi zbędnemu do utrzymania ruchu na kolejach w świętowaniu dnia 1-go maja. Ruch jednak w tym dniu musi być utrzymany. Zapłata za nieprzepracowany dzień nie należy się.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski zgadza się na to, że[by] robotnikom pozwolono świętować w dniu 1-go maja, jest jednak przeciwny oznaczeniu tego dnia jako święta publicznego, gdyż święto to ma charakter demonstracyjno-partyjny. Święto narodowe w dniu 3-go maja może oznaczyć tylko Sejm.

Postawiono sprawę oznaczenia 3-go maja jako dnia święta narodowego poruszyć imieniem rządu w Konwencie Seniorów, nie stawiając jednak żadnego formalnego wniosku i przyjęto zarazem do wiadomości oświadczenie p. Ministra Łukasiewicza o wydaniu zarządzenia przez Ministerstwo W.R. i O.P. zezwalającego na zwolnienie dziatwy szkolnej w dniu 3-go maja od nauki szkolnej, a to ze względu na obchodzoną tego dnia uroczystość święta wiosny i sadzenia drzewek wolności.

5. Wobec podniesionych przez p. Ministra Supińskiego i p. Ministra Janickiego żądań funkcjonariuszy państwowych b. okupacji austriackiej co do wypłaty poborów w markach i grożącego tam z tego powodu strajku tych funkcjonariuszy postanowiono, że tym wszystkim pracownikom państwowym w b. okupacji austriackiej, którym pensje wyznaczono w markach a wypłaca się w koronach, ma być do pensji za miesiąc maj dodane 25% sumy wypłacanej w koronach, zaś pracownikom kolejowym wynagrodzenie ma być liczone w stosunku 175 koron za 100 marek.

6. Dyskusję nad projektem ustawy o straży bezpieczeństwa odłożono na następne posiedzenie.

7. P. Szef Sekcji Klarner przedstawia dotychczasową działalność Ministerstwa Przemysłu i Handlu na polu uruchomienia przemysłu. Z przyznaných na ten cel kredytów w wysokości 75 milionów marek rozdysponowała Sekcja Przemysłowa 13 milionów marek, zasilając 35 przedsiębiorstw, przeważnie już wcześniej czynnych, Sekcja Górniczo-Hutnicza 13 milionów marek, zasilając 6 zakładów przedtem już czynnych, a to dla umożliwienia im dalszego ruchu. Kredyt 12 milionów marek użyto w celu poczynienia zamówień surowców i półfabrykatów dla fabryk. P. Klarner zaznacza przy tym, że inne Ministerstwa nie popierają dostatecznie urzędu rozdzielczego dla rozdziału zamówień rządowych przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu. W roku bieżącym uruchomiono 108 kotłów. Z ogólnej

liczby 6200 kotłów czynnych przed wojną było z początkiem stycznia b.r. czynnych 3191. Od czasu powołania do życia Ministerstwa Przemysłu i Handlu udzieliło ono około tysiąca pozwoleń na uruchomienie placówek przemysłowych. Dotychczas uruchomiło się na podstawie tych pozwoleń około 500 drobnych fabryk, przeważnie z zakresu mydlarstwa, tkactwa etc. O większym uruchomieniu przemysłu nie można było w ogóle mówić bez załatwienia sprawy dostawy dostatecznej ilości węgla, gdyż dotychczasowa dostawa zaspokaja zaledwie $\frac{1}{4}$ część potrzeb przemysłu. W przyszłości nieodzowną będzie rzeczą ustalenie metod co do pomocy skarbu polskiego przy uruchamianiu przemysłu. Wiąże się to ze sprawą pożyczki zagranicznej, bez której nie możemy przywozić koniecznych dla uruchomienia surowców. W sprawie walutowej trzeba przyjść przemysłowcom z pomocą a także załatwić im jazdy za granicę dla zorientowania się na tamtejszych rynkach. Dla przemysłu ważną jest również sprawa ujednostajnienia taryf kolejowych. P. Klarner wyraża obawę, że uchwalona przez Sejm ustawa o wynagrodzeniu robotników miejskich na robotach publicznych poza miejscem ich zamieszkania odciągnie znaczniejszy kontyngent robotników fabrycznych do robót publicznych.

P. Minister Pruchnik uważa obawę tę za zupełnie nieuzasadnioną, ponieważ robotnik fabryczny daje się użyć do robót ziemnych tylko z konieczności, a w razie możliwości powraca natychmiast do fabryki.

P. Minister Hącia podkreśla znaczenie dla przemysłowców nierozstrzygniętej dotychczas sprawy odszkodowań w przemyśle, w pierwszym rządzie odszkodowań na rekwizycje wojenne, co utrudnia przemysłowcom zorientowanie się w ich położeniu. W sprawie waluty zagranicznej znaleźli przemysłowcy pewne – niedostateczne jednak wyjście przez porozumienie się z PKKP co do kredytowania zamówień z zagranicy. – W lipcu b.r. należy oczekiwać większego dowozu surowców z zagranicy a mianowicie wełny i bawełny. P. Minister Hącia zwraca na to uwagę, że wielu przemysłowców zwłaszcza łódzkich nie chce zrozumieć głębokiej zmiany w stosunku między pracodawcą a robotnikiem i nie stara się o stworzenie odpowiedniego kontaktu z robotnikami. Na zapytanie p. Ministra Wojciechowskiego komunikuje p. Szef Sekcji Klarner, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu czyni wszelkie wysiłki, aby umożliwić dalsze uruchamianie Huty Handtkego pracującej częściowo.

P. Minister Pruchnik żąda zwrócenia szczególnej uwagi na uruchamianie cegielni, których zupełnie niedostateczna ilość jest dotąd w ruchu.

P. Minister Iwanowski pragnie, aby dyskusja wydała jakieś konkretne owoce. Jest to obowiązkiem wszystkich Ministerstw popierać przez jak największe zamówienia uruchamianie przemysłu, umożliwić fabrykom przez udzielanie kredytu pracę na skład względnie gwarantować im straty. Można to skutecznie przy przemyśle cegielnianym, papierowym i cementowym, którego zbyt na wschód mamy zapewniony, oraz w przemyśle ceramicznym. Żelazo, znajdujące się

w etapach, powinno kredytować Ministerstwo Robót Publicznych tym, którzy budują. Centrala surowcowa w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu powinna zająć się skupem szmat surowcowych na przeróbkę tkanin. Poszczególne Ministerstwa, jak Ministerstwo Spraw Wojskowych, Poczty i Telegrafów powinny rozdawać swoje zamówienia wprost przemysłowcom, a nie pośrednikom. Obstalunki na wagony w fabryce sanockiej wypadną nam taniej, aniżeli zakup gotowych już wagonów zagranicą. Do budowy mostów można uruchomić przetwórcze zakłady metalurgiczne, jak np. zakłady Rudzkiego. P. Minister Iwanowski żąda uznania urzędu rozdzielczego przez wszystkie Ministerstwa i bezwzględniego uskutecznienia wszystkich obstalunków rządowych przez ten urząd, udzielenia Ministerstwu Przemysłu i Handlu sumy pieniężnej na udział Państwa w stratach przedsiębiorców, powołania do życia zakładu kredytowego, udzielającego długotrwałego kredytu na uruchomienie przemysłu, uregulowania kwestii walutowej i wyzyskania oszczędności kolonii polskiej w Ameryce, ułatwienia przemysłowcom wyjazdów zagranicę, uporządkowania i intensyfikacji ruchu kolejowego.

P. Minister Karpiński jest przeciwny udziałowi skarbu w stratach przemysłowców. Przemysł sam znajdzie sobie drogę do uruchomienia przez zniesienie monopolistycznych ograniczeń życia przemysłowego. P. Minister Karpiński żąda ostrożności przy udzielaniu kredytów na uruchamianie, gdyż były wypadki, że udzielano kredytów przedsiębiorcom tego niepotrzebującym. Rada Ministrów nie jest w możności pomóc coś w załatwieniu sprawy odszkodowań wojennych dla przemysłowców. P. Minister Karpiński przyznaje wartość sprawy walutowej, oświadcza jednak, że może być ona skutecznie załatwioną dopiero za parę miesięcy.

P. Minister Hącia zaznacza, że dąży do zlikwidowania polityki monopolów i że wszystkie wydziały surowcowe zostaną zlikwidowane w ciągu lipca bieżącego roku, a Ministerstwo Przemysłu i Handlu będzie tylko nadal wykonywać kontrolę nad wywozem i dowozem z zagranicy.

P. Minister Pruchnik komunikuje, że uruchamianie robót publicznych zaczęło się od stycznia b.r. i objęło już cały kraj i Galicję. Uruchamianiem robót publicznych zajmują się głównie sejmiki i magistraty, którym udzielono dotychczas stosunkowo małych na ten cel kredytów względnie subwencji. Samorządy okazały wielką ofiarność przy uruchamianiu tych robót podejmując jak np. miasto Kalisz nawet nieproduktywne roboty. Przypuszczać należy, że samorządy będą się zwracać do rządu z prośbą o znaczniejsze subwencje. Z punktu widzenia robót publicznych sprawę bezrobotnych można uważać w całym kraju wyjąwszy centra fabryczne za załagodzoną. Dotychczas przyznano na roboty publiczne 180 milionów marek. Najtrudniej przedstawia się sprawa bezrobotnych w Warszawie, 15 tysięcy spośród nich zostało już zajętych, wobec nowych robót będzie można zająć niedługo do 25 tysięcy bezrobotnych. Kwestia robót publicznych jest kwestią pieniężną. Ministerstwo Robót Publicznych jest zmuszone wobec nagłości podejmować cały szereg robót bez odpowiedniego przygotowania projektów. Obecnie

opracowuje się cały szereg projektów i przysłała praca w tym kierunku będzie prowadzona systematycznie. P. Minister Pruchnik zaznacza, że robotnicy zajęci przy robotach publicznych nie chcą pracować na akord i że powinno to być staraniem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej dalsze utrzymywanie pracy akordowej. Ministerstwo Robót Publicznych urządziło składnicę materiałów budowlanych i materiały takie skupuje, aby przyjść z pomocą uruchamiającemu się przemysłowi. P. Minister Pruchnik podnosi, że ze strony skarbu nie powinno być żadnych trudności przy wypłacaniu już uchwalonych kredytów, i żąda zredukowania Międzyministerialnego Komitetu dla uchwalania kredytów na roboty publiczne do reprezentantów Ministerstwa Robót Publicznych, Skarbu, Pracy i Opieki Społecznej, Rolnictwa i D.P., Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych oraz Zdrowia Publicznego. Wniosek ten przyjęto.

P. Minister Janiszewski zwraca uwagę, że wychodząc wprawdzie z innych założeń, a mianowicie względów zdrowotnych, przyszedł do podobnych wniosków, do jakich doszli fachowcy, a mianowicie, że należy koniecznie jak najprędzej uruchomić przemysł budowlany i ożywić prywatną inicjatywę pod tym względem. Do tego celu zdąży projekt ustawy Ministerstwa Zdrowia Publicznego o funduszu mieszkaniowym.

Wyjaśnienia p. Szefa Sekcji Klarnera i p. Ministra Pruchnika przyjęto do wiadomości.

8. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski komunikuje wynik swojej konferencji z prezesem i wiceprezesem Najwyższej Izby Kontroli Państwa w sprawie interpretacji przez nich art. 2 projektu ustawy skarbowej. Panowie ci rozróżniają w sprawie asygnowania dodatkowych kredytów wyjątkowych dwa wypadki: czy Sejm jest zebrany czy nie. Jeśli Sejm jest zebrany, to każdy dodatkowy kredyt wyjątkowy powinien być przedstawiony Sejmowi w formie wniosku nagłego. W wypadku drugim (za który uważać należy zdaniem tych panów także każdą przerwę w działalności sejmu), może resortowe ministerstwo asygnować w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu względnie sama Rada Ministrów za odpowiedzialnością tych czynników kredyty dodatkowe wyjątkowe, które potem należy przedłożyć Sejmowi do aprobaty.

Wyjaśnienie to przyjęto do wiadomości.

Wobec tego, że preliminarz budżetowy na pierwsze półrocze bieżącego roku nie był dotychczas ani razu omawiany w Sejmie postanowiono na wniosek p. Ministra Iwanowskiego dodatkowe kredyty nagłe wnieść jako poprawki do preliminarza budżetowego do Komisji Sejmowej Skarbowo-Budżetowej przez odnośne Ministerstwo w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

9. ^bZałącznik] No 2^b Przyjęto wniosek Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników o przyznanie dodatkowego kredytu w ogólnej wysokości 1 800 000 marek i postanowiono, że przyznanie kredytu tego na podstawie uchwały Rady Ministrów wnieść się jako poprawkę

do preliminarza budżetowego za pierwsze półrocze b.r. do Komisji Sejmowej Skarbowo-Budżetowej.

10. ^bZałącznik N° 3^b W analogiczny sposób postanowiono załatwić sprawę dodatkowych kredytów dla ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. W toku dyskusji nad tym wnioskiem kredytowym o kredyt 82½ miliona marek zaznacza odnośnie do żądanego oraz Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej kredytu w wysokości 5 milionów marek na zorganizowanie kas chorych p. Minister Janiszewski, że w poważnych kołach lekarskich powstała silna opozycja przeciwko dekretowi o kasach chorych, a to zwłaszcza ze względu na brak określenia w tym dekreście zakresu osób podlegających obowiązkowi należenia do Kas Chorych i że opozycja ta znalazła swój wyraz w obradach Komisji Sejmowej.

P. Minister Iwanowski wyjaśnia, że w myśl dekretu o Kasach Chorych musi już z dniem 1-go maja rozpocząć ich organizację. Żądany kredyt 2 milionów na pokrycie kosztów wynikłych z repartycji daru amerykańskiego został już przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zużyty. W pozycji 75 milionów jest zawarta pozycja 20 milionów na pomoc odzieżową i Rada Ministrów musi się zdecydować, czy należy uchwalić pomoc odzieżową czy nie.

Po dyskusji przyjęła Rada Ministrów wniosek z następującymi zmianami: uchwalono kredyt a) 36 milionów na dalszą akcję niesienia pomocy bezrobotnym i dotkniętym przez wypadki losowe, b) 600 tysięcy marek na koszty uruchomienia Kas Chorych i c) ½ miliona marek na wypłacenie rat ubezpieczeniowych robotnikom – wychodźcom do Niemiec, oraz d) 2 miliony marek na pokrycie kosztów wynikłych z repartycji daru amerykańskiego.

11. ^bZałącznik N° 4^b P. Minister Aprowizacji cofnął wobec porozumienia się z p. Kierownikiem Min[isterstwa] Kolei Żelaznych co do częściowego przynajmniej dostarczenia wozów swój wniosek o przyznanie mu potrzebnej ilości wagonów dla wywiezienia ziemniaków z Poznańskiego.

P. Minister Minkiewicz komunikuje przy tej sposobności, że misja amerykańska przymusza go po prostu do wywozu ziemniaków do Czech, grożąc w przeciwnym razie zatrzymaniem transportów przez Gdańsk; p. Minister Minkiewicz opierał się dotychczas temu żądaniu, nie może jednak w żadnym wypadku dopuścić do zatrzymania transportów przez Gdańsk.

12. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek Ministerstwa W.R. i O.P. w sprawie udzielenia zasiłków w wysokości jednomiesięcznej pensji dla personelu administracyjnego, lekarzy i woźnych prywatnych szkół średnich z następującą zmianą: w ostatnim zdaniu po słowie „szkół średnich” zastąpiono resztę zdania słowami: „upaństwowionych, o ile nie otrzymuje nadzwyczajnego (200 markowego) dodatku drożyznianego, zaś co do woźnych szkół państwowych na prowincji, o ile nie otrzymali w bieżącym roku dodatku drożyznianego”.

13. ^bZałącznik N° 6^b Przyjęto wniosek nagły Ministerstwa Skarbu w sprawie przyznania dalszej zaliczki dla Generalnego Delegata Rządu w Krakowie na pokrycie

najniezbędniejszych potrzeb w Galicji w wysokości 62 milionów koron, a mianowicie: 1) na zasiłki dla rodzin osób powołanych do służby wojskowej 30 milionów koron, 2) na roboty publiczne 20 milionów koron – natomiast Minister Robót Publicznych żadnych wniosków nowych na roboty publiczne w Galicji przedstawiać nie będzie, 3) na zapomogi dla inwalidów b. armii austriackiej narodowości polskiej 10 milionów koron i 4) dla zorganizowania opieki nad ofiarami wojny w Galicji wschodniej zajętej przez Ukraińców dwa miliony koron.

14. ^bZałączniki] N° 7 i 8^b Przyjęto wnioski nagłe p. Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie: 1) systemu wykonania robót na nowo budujących się liniach kolei żelaznych i 2) w sprawie czasowego zajęcia w myśl art. 22 dekretu o wyłączeniu z dnia 7 lutego b.r. gruntów potrzebnych dla budowy kolei żelaznych, a mianowicie linii Kutno–Strzałków, Łódź–Kutno i Płock–Sierpc–Nasielsk.

15. Na wniosek nagły p. Ministra Wojciechowskiego postanowiono mianować p. Stanisława Norblina delegatem z nadzwyczajnymi pełnomocnictwami dla koordynowania zarządzeń poszczególnych Ministerstw w pokrewnych działaniach administracji na polu gospodarczym, a w pierwszej linii zbadania zarządzeń, wydanych przez władze centralne w sprawie wywozu za granicę i dowozu stamtąd celem uzgodnienia tych zarządzeń, o ile są ze sobą sprzeczne.

Na tym zakończono posiedzenie o godz. 10-ej min[ut] 18.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 59 posiedzenia Rady Ministrów RP 28 kwietnia 1919 r.].
2. [Wniosek Państwowego Urzędu ds. Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników o kredyt 1 800 000 mk]³⁸⁷.
3. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o kredyt 82 500 000 mk]³⁸⁸.
4. [Wniosek nagły Ministerstwa Apropowizacji o przydział wagonów do przewozu zbóż i ziemniaków z Poznańskiego]³⁸⁹.
5. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o zasiłki dla nauczycieli prywatnych szkół średnich]³⁹⁰.
6. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o zaliczkę dla Generalnego Delegata dla Galicji]³⁹¹.
7. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie systemu wykonania robót na liniach kolejowych Łódź–Kutno–Płock, Kutno–Strzałków i Płock–Sierpc–Nasielsk]³⁹².

³⁸⁷ Nie publikuje się.

³⁸⁸ Nie publikuje się.

³⁸⁹ Nie publikuje się.

³⁹⁰ Nie publikuje się.

³⁹¹ Nie publikuje się.

³⁹² Nie publikuje się.

8. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych o wywłaszczenie gruntów pod budowę powyższych linii]³⁹³.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 59 posiedzenia Rady Ministrów RP 28 kwietnia 1919 r.]

4648/19

Warszawa 26 kwietnia 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zawiadamia niniejszym, że w poniedziałek dn. 28 kwietnia r.b. o godz. 6-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów (pałac Namiestnikowski).

Porządek dzienny:

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Projekt ustawy o straży bezpieczeństwa.
- 3) Sprawa uruchomienia przemysłu i robót publicznych.
- 4) Sprawa Państwowego Urzędu do spraw jeńców.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Pracy i O.S. w sprawie uchwalenia dlań dodatkowego kredytu w wysokości 32 500 000 mk na czas do 1 lipca 1919 r.
- 6) Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o przyznanie mu potrzebnej ilości wagonów dla wywiezienia ziemniaków z Poznańskiego.
- 7) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie zasiłków w wysokości jednomiesięcznej pensji dla personelu administracyjnego, lekarzy i woźnych prywatnych szkół średnich.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie przejęcia przez nie agend wydziału górniczego b. Komisji Rządzącej dla Galicji.
- 9) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

³⁹³ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
60-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 30 kwietnia 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewn[ętrznych] Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W. R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 15 wiecz[orem].

1. Protokół 59-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 28-go kwietnia b.r. odczytano i przyjęto.

2. Nawiązując do punktu 10-go odczytanego protokołu, p. Minister Iwanowski zwraca uwagę, że na akcję dla bezrobotnych obok uchwalonych dnia 28 b.m. 36 milionów marek zostało już uchwalone poprzednio na miesiąc kwiecień 12 milionów marek, razem przeto przyznano na tę akcję na bieżące półrocze dodatkowo 48 milionów marek. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, iż wobec tego Min[isterstwo] Pracy i O.S. winno zgłosić do sejmowej Komisji Skarbowo-Budżetowej dwie odrębne poprawki do budżetu na podstawie tych dwóch odrębnych uchwał.

3. Nawiązując do punktu 7-go odczytanego protokołu, komunikuje p. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych, że Zagłębie węglowe Dąbrowskie może pokryć więcej, niż $\frac{1}{4}$ potrzeb przemysłu; co do nowych taryf kolejowych,

to są w opracowaniu, ale nie będą wprowadzone w życie przed reformą walutową. P. Minister Hącia, nawiązując do tego punktu, komunikuje, że do robót publicznych zgłaszają się nieraz pracownicy, którzy mieli już pracę, ponieważ płaca dotąd przez nich pobierana była niższa od wypłacanej przy robotach publicznych – zwłaszcza tyczy to służących prywatnych. Faktom tego rodzaju należy zapobiec. P. Minister Wojciechowski stwierdza, że w sprawie tej winno Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwrócić się bezpośrednio do Ministerstwa Pracy i O.S.

P. Minister Janicki zgłasza następujące wyjaśnienia:

a) do p. 14 protokołu 55-go posiedzenia Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1919 r. „W ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych została powołana została Komisja Kwalifikacyjna z grona urzędników ministerstwa w liczbie 4-ch osób. Członkowie Komisji zostali zamianowani przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, nie są natomiast wybrani przez Zrzeszenie Urzędników, jak można by przypuszczać z protokołu”.

b) do p. 9 protokołu tegoż posiedzenia: „W przedstawionym na posiedzeniu tym projekcie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie organizacji Zarządów Dóbr Państwowych wprowadzona została ta zmiana, że na terenie b. zaboru austriackiego będzie utworzony Zarząd Okręgowy Dóbr Państwowych nie w Krakowie, lecz we Lwowie”.

5. P. Minister Wojciechowski komunikuje, że w dniu 1-ym maja członkowie Misji Amerykańskiej Czerwonego Krzyża pragną odbyć z Radą Ministrów konferencję, dotyczącą akcji tejże Misji na kresach wschodnich oraz szeregu innych spraw. Konferencja ta odbędzie się o godz. 6 wiecz[orem] – winni na nią przybyć wszyscy zainteresowani pp. Ministrowie.

6. ^bZałącznik N° 2^b P. Minister Wojciechowski odczytuje projekt opracowanej w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych w myśl uchwały Komisji Sejmowej deklaracji konstytucyjnej³⁹⁴.

Po dłuższej dyskusji ogólnej nad tym projektem zaaprobowano linie wytyczne tego projektu, godząc się nadto na wniosek p. Ministra Janiszewskiego, by wspomnieć w tej deklaracji także o opiece nad zdrowiem publicznym, oraz p. Ministra Przesmyckiego, by pomieścić w niej ustęp, dotyczący opieki nad twórczością. Projekty odnośnych ustępów opracują obaj wnioskodawcy w porozumieniu z p. Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Uznano, że sprawa wniesienia tej deklaracji do sejmu jest nagłą, wobec tego nie można czekać z wniesieniem jej do powrotu p. Prezydenta Ministrów, lecz należy w drodze telegraficznej uzupełnić poprzednio przesłaną mu już część pierwszą deklaracji.

³⁹⁴ *Deklaracja konstytucyjna, w: Projekty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1920, cz. 1, s. 11–20.*

Postanowiono dalej na następnym posiedzeniu Rady Ministrów przeprowadzić nad tą deklaracją dyskusję szczegółową, która da sposobność do ewentualnego uwzględnienia wypowiedzianych w dyskusji ogólnej uwag poszczególnych pp. Ministrów.

7. P. Minister Wojciechowski odczytuje depeszę p. Prezydenta Ministrów, dotyczącą niektórych spraw z zakresu polityki zagranicznej, zwłaszcza sprawy dostępu do morza i Śląska Cieszyńskiego.

8. ^bZałączniki N° 3 i 4^b P. Minister Wojciechowski odczytuje drugą depeszę p. Prezydenta Ministrów, dotyczącą: 1) zatwierdzenia wniosków p. Wierzbickiego, przedłożonych w sprawozdaniu z dnia 17 kwietnia, 2) upoważnienia misji generała Romera do zawierania w imieniu Rządu Polskiego umów zagranicznych, 3) mianowania p. Wierzbickiego przewodniczącym delegacji dla zakupów Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu i 4) upoważnienia tej delegacji do poczynienia zakupów aż do wysokości 10 milionów funtów szterlingów.

Wobec załatwienia pierwszych trzech punktów tej depeszy przyjęto w załatwieniu punktu 4-go wnioski Min[isterstwa] Aprowizacji w sprawie przyznania mu kredytu w wysokości 50 milionów franków na zakup artykułów spożywczych i pierwszej potrzeby poza granicami Polski.

9. Uznano, że wykonanie ustawy z dnia 29 kwietnia b.r. w sprawie święta narodowego 3-go Maja, które zostało zlecone Radzie Ministrów, może polegać jedynie na powiadomieniu o jej treści telegraficznie publiczności i urzędów i polecono wykonać to Prezydium Rady Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 20 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Porządek dzienny 60 posiedzenia Rady Ministrów RP 30 kwietnia 1919 r.].
2. Deklaracja konstytucyjna [projekt]³⁹⁵.
3. [Depesza premiera Paderewskiego do Rady Ministrów].
4. [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o przyznanie kredytu 50 mln franków na zakup artykułów żywnościowych i pierwszej potrzeby]³⁹⁶.

³⁹⁵ Nie publikuje się.

³⁹⁶ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 60 posiedzenia Rady Ministrów RP 30 kwietnia 1919 r.]

Warszawa dn. 30 kwietnia 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zawiadamia niniejszym, że w środę dnia 30 kwietnia r.b. o godz. 6-tej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w Pałacu Namiestnikowskim (Krakowskie Przedmieście 46/48)

Porządek dzienny

- 1) Deklaracja Konstytucyjna.
- 2) Projekt Ustawy o Straży bezpieczeństwa (wniosek Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych)
- 3) Sprawy bieżące.

°Załącznik do punktu 8 N° 3°

[Depsza premiera Paderewskiego do Rady Ministrów]

Prezydium Rady Ministrów

Warszawa, dn. 30 kwietnia 1919 r.

Odpis

N.Dz. 4295/19.

Paris 16271 134/133 27 14

President Paderewski pour conseil ministres sup priere etudier le plus rapidement possible et approuver prouver propositions soumies dans rapport Wierzbicki aux ministres finances et industrie date 17 avril pages 6 coma 7 coma 10 coma 11 formulées definitivement dans rapport 25 avril transmis par Hazarski secundo prescrire sans retard telegraphiquement par ministre affaires militaires à général Romer que mission militaire signe les transactions conclues par délégués autres ministeres sur responsabilité ces délégués dont plein pouvoirs seront reconnus suffisante par Wierzbicki tertio nommer président délégation achats ministere commerce et industrie conformément proposition Wierzbicki dans lettre 18 avril a ministere industrie quarto autoriser delegation achats ministere commerce industrie conformement aux propositions signalées sous primo a faire des achats jusque concurrence dix millions en livres sterling stop attends reponse telegraphique stop – Comité National Polonais.

Prezydent Paderewski do Rady Ministrów:

1-o. Proszę zbadać możliwie najszybciej i zatwierdzić wnioski, przedłożone w sprawozdaniu Wierzbickiego z dn. 17 kwietnia strona 6, 7, 10, 11 ministrom skarbu oraz przemysłu i handlu, a sformułowane ostatecznie w sprawozdaniu z 25 kwietnia, przesłanym przez Hazarskiego.

2-o. Proszę o bezzwłoczne telegraficzne polecenie dla generała Romera ze strony Ministra Wojny, by misja wojskowa podpisała transakcje, zawarte przez delegatów innych ministerstw, a to na odpowiedzialność tych delegatów, których pełnomocnictwa zostaną przez Wierzbickiego uznane za dostateczne.

3-o. Proszę o mianowanie przewodniczącego delegacji dla zakupów przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu zgodnie z wnioskiem Wierzbickiego w piśmie z 18 kwietnia do tegoż Ministerstwa.

4-o. Proszę upoważnić delegację dla zakupów Ministerstwa Przemysłu i Handlu zgodnie z wnioskiem pod 1 do poczynienia zakupów aż do wysokości 10 milionów funtów szterlingów. Oczekuję odpowiedzi telegraficznej. Komitet Narodowy Polski.

Uwaga:

Niniejsza radiodepesza została rozesłana w dniu dzisiejszym pp. Ministrom Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych, Apropowizacji, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Spraw Zagranicznych.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
61 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 1-go maja 1919 r.³⁹⁷

Przewodniczy:	p. Minister Spr[aw] Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. poruczn[ik] Józef Leśniewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa	p. Zygmunt Chmielewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu	p. Henryk Strasburger
Reprezentant Gen[eralnego] Kom[isarza] Ziem Wsch[odnich]	p. Mieczysław Porowski
Szef Misji Czerw[onego] Krzyża	p. płk Bailey
Szef Misji Amer[ykańskiego] Wydz[iału] Ratunkowego	p. płk Grove
Zastępca Szefa Misji Czerw[onego] Krzyża	p. major Taylor
Przedstawiciel The National City Bank of New York	p. Aleksander Znamięcki
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubiczek

Początek posiedzenia o godz. 6 min[ut] 10 po poł[udniu].

Zastępca szefa Misji Czerwonego Krzyża p. major Taylor zaznacza, że – choć zadaniem misji jest tylko czasowa pomoc ludności – lecz z kwestią tą łączy się też akcja ratunkowa na przyszłość, skutkiem czego pozwala sobie podzielić się z rządem swymi spostrzeżeniami co do obecnego położenia ludności na ziemiach wschodnich, które w swej podróży dokładnie zwiedził.

Mówca zwraca uwagę przede wszystkim, że co do stosunków zdrowotnych nasuwają się głównie 3 problemy: kwestia żywienia ludności i dostarczenia żywności, dalej sprawa szpitalnictwa, a wreszcie sprawa koncentracji wychodźców w specjalnych

³⁹⁷ Załączników brak.

obozach. Zajęcie się ludnością cywilną w tym kierunku, oddzielnie chorych od zdrowych i zaradzenie epidemiom jest z uwagi na nadchodzącą porę letnią, sprzyjającą zwalczaniu tyfusu plamistego, łatwiejsze do zrobienia, niż dalsze zagadnienia.

Obok doraźnej akcji, zmniejszającej nędzę ludności, chodzi bowiem o prawdziwe zaradzenie złemu, jakim jest apatia u ludności zwłaszcza po wsiach i u uchodźców powracających do domu, a uczynić to można tylko przez pobudzenie produkcji i rozpoczęcie pracy twórczej na polu uprawy rolnej ogromnych przestrzeni ziemi, leżących odłogiem, eksploatacji lasów i zużytkowania wielkiej ilości drzewa ściętego, pozostawionego przez okupantów, wreszcie też przy robotach koło dróg. W ten sposób dałoby się ludności pracę, za którą płaciłoby się żywnością, a za darmo żywiło tylko niemogących pracować. Zwłaszcza kwestię uprawy roli uważa mówca za bardzo ważną i zwraca uwagę, że dostarczanie żywności z Ameryki na dłuższą metę jest niemożliwe, toteż dążyć trzeba do tego, by ludność jak najrychlej mogła się wyżywić ze swej własnej produkcji. Staje tu na przeszkodzie obok braku inicjatywy u ludności miejscowej także brak sprzężaju i maszyn rolniczych oraz nasion.

Ponieważ brakujące na ziemiach wschodnich konie, nawet gdyby je można było zakupić w dostatecznej ilości, byłyby ciężarem dla kraju wobec zupełnego braku paszy, mówca uważa, iż należałoby zaopatrzyć kraj w traktory, dające się użyć do robót w lasach, i sądzi, iż potrzeba by nabyć dla ziem wschodnich około 500 traktorów. Ponadto trzeba by zabezpieczyć nasiona i maszyny rolnicze oraz urządzić tartaki. Wreszcie koniecznym wskazanym byłoby oszczędzanie żywności przesyłanej na kresy przez masowe żywienie ludności w kuchniach.

Dla przeprowadzenia tych zasad trzeba by jak najrychlej stworzyć odpowiednią organizację, wysłać inżynierów i znawców, opracować plany eksploatacji i uzyskać od zagranicy potrzebne kredyty na kupno maszyn.

Mówca wskazuje, że proponowana przez niego akcja miałyby donieść znaczenie nie tylko pod względem gospodarczym, lecz także w kierunku politycznym, społecznym oraz psychologicznym, a ma wrażenie, że dotąd na kresach prawie nic w tym kierunku nie działo.

Na zapytanie p. Ministra Wojciechowskiego wyjaśnia p. major Taylor, że traktory, o których mówił, można by dostać bez wątpienia w Ameryce, lecz prędzej i łatwiej nabyć by je można we Francji od armii francuskiej lub amerykańskiej.

P. Podsekretarz Stanu Chmielewski zwraca uwagę, że używanie traktorów mieści w sobie także pewne niebezpieczeństwo, jak się to okazało w b. okupacji austriackiej, gdzie zostały zaorane miedze, oraz przez wadliwą uprawę nastąpiło zepsucie uprawy roli, stąd uważa, że można by je zastosować tylko w większych gospodarstwach i że na ogół nadawały by się do użytku raczej tylko małe francuskie traktory. Wskazuje, że ponadto wielkie znaczenie na terenie wschodnim miałyby i roboty publiczne na przykład przy osuszaniu Pińszczyzny. Nakłady piędźne bez wątpienia by się opłaciły, lecz przechodzą one zdolności finansowe Państwa.

P. major Taylor w odpowiedzi przyznaje słuszność wywodom co do większej przydatności małych traktorów, nie uznaje natomiast na podstawie znajomości stosunków w Ameryce niebezpieczeństwa zaorywania miedzy przy ich zastosowaniu.

P. Minister Iwanowski opowiada się za jak najrychlejszym podjęciem prób przy pomocy kilku sprowadzonych traktorów, a przede wszystkim za zorganizowaniem eksploatacji lasów za pomocą maszyn i systemu amerykańskiego.

P. pułkownik Grove zwraca uwagę, że uzyskanie na cele zakupu maszyn czy traktorów kredytów zagranicznych jest w obecnych warunkach dość trudne, łatwiej znacznie natomiast otrzymać te maszyny na kredyt z zapasów armii koalicji.

Reprezentant Zarządu Ziemi Wschodnich zwraca uwagę, że ludność tamtejsza przyzwyczajona jest z dawien dawna do używania w rolnictwie tylko koni, zastosowanie więc traktorów nie pomogłoby do wyrwania jej z apatii. Co do lasów, to pozostawione przez okupantów ścięte drzewo, o którym wspominał i p. Taylor, już się częściowo wywozi i spienięża, uruchomiono też część pozostałych tartaków. Uważa, że i do eksploatacji lasów również traktory nie są konieczne. Godząc się z wywodami p. Podsekretarza Stanu Chmielewskiego sądzi, że przedstawione projekty nadają się tylko dla większej własności i dlatego może być mowa jedynie o sprowadzeniu znacznie mniejszej ilości traktorów.

P. Minister Minkiewicz zauważa, że głównym zadaniem obecnej konferencji jest pytanie, jak skoordynować pracę poszczególnych Ministerstw w interesie ludności ziem wschodnich i proponuje, by w tym celu zainteresowane Ministerstwa miały swych stałych delegatów przy Misji Amerykańskiej.

P. pułkownik Bailey zaznacza, że poruszone przez Misję myśli są wpływem szczerzej życzliwości do Polski i jej przyszłości i że Misji bynajmniej nie chodzi o to, by na przykład traktory lub inne maszyny Polska nabyła w Ameryce, lecz o przedstawienie Radzie Ministrów propozycji, opartych na doświadczeniach w Ameryce poczynionych.

W rezultacie Rada Ministrów przyjęła wniosek p. Ministra Wojciechowskiego, by Ministerstwa: Rolnictwa, Robót Publicznych, Aprowizacji i Pracy i Opieki Społecznej – jak to już uczyniło Zdrowia Publicznego – wyznaczyły po jednym reprezentancie i by delegaci ci pozostali w stałym kontakcie z Misją Amerykańską. Nazwiska delegatów mają być podane do wiadomości Misji (ul. Szopena 13, względnie Foksal 10) do dnia 5-go maja b.r.

Po zawiadomieniu o tej uchwale członków Amerykańskiej Misji p. Minister Wojciechowski imieniem zebranych podziękował im za ich zajęcie się ludnością ziem wschodnich i przedstawione propozycje, po czym zamknięto posiedzenie o godz. 8 wieczór.

fSWojciechowski^f

PROTOKÓŁ
62-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 2 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Członek Polskiej Delegacji Ekonomicznej w Paryżu	p. Zygmunt Chamiec
Protokołuje	p. dr Bronisław Helczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 20 wiecz[orem].

1. ^bZałącznik No. 1^b Członek Polskiej Delegacji Ekonomicznej w Paryżu p. Chamiec referuje wnioski w sprawie organizacji zakupów zagranicznych. Zarazem komunikuje, że akcja zakupowa napotkała w dniu 23 kwietnia b.r. na poważną przeszkodę, a mianowicie wedle uchwały Senatu Amerykańskiego przy rozsprzedawaniu stoków demobilizacyjnych armii amerykańskiej z warunków ulgowych, a więc przede wszystkim z kupna na kredyt korzystać mogą rządy tylko tych państw, które w chwili wypowiedzenia wojny Niemcom przez Amerykę już znajdowały się z Niemcami w wojnie. Ostrze tej uchwały godzi przede wszystkim w te wszystkie drobne państewka, które zgłosiły swój akces do koalicji dopiero wtedy, gdy wynik wojny był już przesądzony, w celach czysto utylitar-nych. Niemniej w szeregu tych państw znalazła się i Polska. Do 23 kwietnia b.r.

nie przestrzegano ściśle tej uchwały, ale w dniu tym wydał prezydent Wilson polecenie, by ściśle się do niej stosowano. Wobec tego cała akcja zakupowa odnośnie do stoków demobilizacyjnych amerykańskich, które są najcenniejsze, uległa zahamowaniu. Amerykanie, zajmujący się rozsprzedażą tych stoków, usposobieni do nas życzliwie proponują obejście tej ustawy drogą, iż Rząd Polski będzie kupował odnośne surowce i towary za pośrednictwem podstawionych instytucji o charakterze filantropijnym lub samopomocy, których ta uchwała nie dotyczy, a więc np. Rady Głównej Opiekuńczej, Centralnego Towarzystwa Rolniczego, Towarzystwa Przemysłowców itp. Należałoby wobec tego jak najrychlej porozumieć się z tymi instytucjami, zawrzeć z nimi odpowiednie układy i bądź wysłać do Paryża ich przedstawicieli z należytymi pełnomocnictwami, bądź też spowodować, by udzieliły one tych pełnomocnictw tym osobom, które z ramienia Rządu Polskiego dotąd akcję zakupową w Paryżu prowadziły. P. Chamiec podkreśla z naciskiem nagłość tej sprawy, ponieważ zapasy demobilizacyjne są rozsprzedawane bardzo szybko i zachodzi obawa, że w razie zwłoki cała sprawa stanie się nieaktualną.

Po dyskusji, w której p. Minister Minkiewicz sprzeciwił się temu projektowi ze względu na to, że przyjęcie go obniżyłoby powagę Rządu Polskiego, a p. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych był zdania, że wprawdzie przyjęcie go byłoby ostatecznością, lecz jeśli inną drogą wspomnianych zakupów nie da się skutecznić, trzeba będzie do tej ostateczności się uciec, postanowiono na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego wyjaśnienia i wnioski, przedstawione przez p. Chamca przyjąć do wiadomości, a decyzję ostateczną powziąć na następnym posiedzeniu po szczegółowym ich zbadaniu przez zainteresowane ministerstwa.

2. P. Minister Minkiewicz komunikuje, że Min[isterstwo] Spraw Wojskowych za pośrednictwem swego przedstawicielstwa w Wiedniu zawiera z firmami austriackimi cały szereg umów zamiennych na dostawę w zamian za broń i wyekwipowanie różnych artykułów pierwszej potrzeby, w szczególności nafty i słoniny. O zawarciu tych umów Min[isterstwo] Aprowizacji nie było uprzednio powiadomione, co więcej, nie zostały one zatwierdzone przez Międzyministerialną Komisję Wywozu i Przywozu przy Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu, a pomimo to Min[isterstwo] Spraw Wojskowych żąda obecnie ich wykonania.

Na wniosek p. Ministra Aprowizacji postanowiono umowy te unieważnić i zwrócić Min[isterstwu] Spraw Wojskowych uwagę, że nie jest ono kompetentne do zawierania własną władzą tego rodzaju umów, ponieważ wedle art. 2-go dekretu o wywozie towarów zagranicę, ich przywozie z zagranicy i przewozie tranzytowym z dnia 7-go lutego 1919 r. (Dz[iennik] Praw nr 15, poz. 216) pozwoleń na wywóz, przywóz i przewóz wszelkiego rodzaju towarów w obrocie zagranicznym udziela jedynie Międzyministerialna Komisja Wywozu i Przywozu przy Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu. Wszelkie tedy projekty odnośnych umów wymiennych muszą być przez Min[isterstwo] Spraw Wojskowych przedkładane tej Komisji do zatwierdzenia.

3. Ustalono po dłuższej dyskusji szczegółowej tekst rozdziałów I-VII projektu deklaracji konstytucyjnej, przedstawionych przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych.

P. Minister Janiszewski przedstawia w myśl uchwały z dnia 30 kwietnia projekt ustępu uchwały o zdrowiu publicznym, a p. Minister Przesmycki – o twórczości, które mają być włączone do projektu deklaracji. W dyskusji uznano, że projektowane są za obszerne i polecono odpowiednie ich przeredagowanie i skrócenie p. Ministrowi Łukasiewiczowi. Wypracowany przez niego projekt będzie przedstawiony na następnym posiedzeniu Rady Ministrów, na którym zostanie rozpatrzona pozostała część projektu deklaracji.

4. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych komunikuje, że w Dyrekcji Kolejowej Radomskiej grozi strajk z powodu, iż wedle uchwały Rady Ministrów z dnia 28 kwietnia b.r. wypłaty tamtejszym pracownikom kolejowym mają być uskuteczniane w koronach w stosunku 1 kor[on] 75 hal[erzy] za markę. Relację tę uważają kolejarze za zbyt niską. Postanowiono rozciągnąć także na pracowników kolejowych uchwałę Rady Ministrów z tegoż dnia, stanowiącą, iż tym wszystkim pracownikom państwowym, którym pensje wyznaczono w markach, a wypłaca się w koronach, ma być do pensji za miesiąc maj dodane 25% sumy, wypłacanej w koronach. Oczywiście w tym samym stosunku winny odtąd być pobierane w obrębie tej Dyrekcji opłaty przewozowe.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 15 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załącznik

Wykaz:

1. Plan organizacji zakupów zagranicznych.

^cZałącznik do punktu No. 1^c

Odpis

Plan organizacji zakupów zagranicznych

1. W myśl uchwał Rady Ministrów z dnia 27 marca r.b. 1° o utworzeniu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Sekcji Handlowej^x i 2° o scentralizowaniu w tej Sekcji rządowych zamówień zagranicznych – na czele organizacji zakupów zagranicznych stoi przedstawiciel Sekcji Handlowej Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

2. Poszczególne Ministerstwa (Przemysłu i Handlu, Apropowizacji, Kolei Żelaznych, Spraw Wojskowych, Rolnictwa) mianują swoje Delegacje Zakupowe.

3. Delegacja Zakupowa każdego Ministerstwa składa się z komisarza rządowego (prezesa Delegacji) i członków w liczbie uznanej przez dane Ministerstwo za potrzebną.

4. Delegacje Zakupowe będą zaopatrzone w pełnomocnictwa do czynienia zakupów; w pełnomocnictwie winna być oznaczona suma, do jakiej dane Ministerstwo upoważnia swoją delegację do czynienia zakupów na kredyt.

5. Komisarze rządowi (prezesi) poszczególnych Delegacji stanowią Radę pod przewodnictwem Przedstawiciela Sekcji Handlowej M[inister]stwa Przemysłu i Handlu.

6. Delegacją Zakupową Ministerstwa Spraw Wojskowych pozostanie nadal Misja gen. Romera.

7. Delegację Zakupową Ministerstwa Apropowizacji stanowią obecni w Paryżu: pp. Mazaraki, Jurkowski i Dąbczyński, jako posiadający już wszystkie potrzebne pełnomocnictwa.

8. Do Delegacji Zakupowej Ministerstwa Kolei Żelaznych wejść powinni obecni w Paryżu Delegaci tegoż Ministerstwa pp. Kolszewski i Janiszewski, po odpowiednim rozszerzeniu ich pełnomocnictw i mianowaniu przez Ministra Kolei Żelaznych Prezesa Delegacji.

9. Delegacja Zakupowa Ministerstwa Przemysłu i Handlu składać się będzie z przedstawicieli ważniejszych gałęzi przemysłu (mianowanych częściowo spośród osób, przebywających w Paryżu, częściowo – spośród pozostających w Kraju). Prezesem Delegacji Zakupowej M[inister]stwa Przemysłu i Handlu będzie Przedstawiciel Sekcji Handlowej tego Ministerstwa.

10. Każda z Delegacji Zakupowych będzie wyłącznie i samodzielnie odpowiedzialna przed właściwym Ministerstwem.

11. Komisarze rządowi (prezesi) poszczególnych Delegacji akceptują transakcje, zawierane przez ich Delegacje.

12. Przedstawiciel Sekcji Handlowej M[inister]stwa Przemysłu i Handlu legalizuje formalnie wobec Rządów Ententy i Stanów Zjednoczonych zawierane przez poszczególne Delegacje transakcje.

13. Sposoby działania poszczególnych Delegacji Zakupowych, stosunek ich wzajemny, oraz stosunek do Przewodniczącego Delegacji Ekonomicznej i do Przedstawiciela Sekcji Handlowej Ministerstwa Przemysłu i Handlu określone zostaną w regulaminach, zatwierdzonych, zgodnie z wymienioną Uchwałą Rady Ministrów o scentralizowaniu zamówień rządowych, przez Ministra Przemysłu i Handlu.

Tymczasowo, do chwili mianowania Przedstawiciela Sekcji Handlowej M[inister]stwa Przemysłu i Handlu i zaopatrzenia go w pełnomocnictwa według formy pełnomocnictw Polskiej Misji Wojskowej wykorzystać należy do formalnego

legalizowania transakcji poszczególnych Delegacji (punkt 12) pełnomocnictwo Polskiej Misji Wojskowej. Misja ta została upoważniona do zakupna wszystkiego, co jest potrzebne „dla aprowizacji Państwa Polskiego”.

W myśl tego pełnomocnictwa, prezes Misji generał Romer w czasowym zastępstwie Przedstawiciela Sekcji Handlowej M[inister]stwa P[rzemysłu] i H[andlu] będzie podpisywać transakcje, zawierane przez poszczególne Delegacje, przy zupełnej ich samodzielności w dokonywaniu zakupów i zachowaniu przez nie wyłącznej odpowiedzialności przed swoimi Ministerstwami.

^{x)} W myśl art. 3 p. 3 wymienionej Uchwały, do kompetencji Sekcji Handlowej należy: „pośrednictwo przy ściąganiu ofert i udzielaniu zamówień zagranicznych przez poszczególne Ministerstwa”.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
63-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 3 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 5 m. 20 po poł[udniu].

1. Protokoły 60-go i 61-go posiedzenia Rady Ministrów w dniach 30 kwietnia i 1 maja odczytano i przyjęto, przy czym p. Minister Janiszewski uzupełnia treść protokołu z dnia 1-go maja w tym kierunku, że na nim, podkreślając znaczenie podniesionych przez p. Majora Taylora spraw, szczególnie wielkiego wpływu zdrowia psychicznego na zdrowie fizyczne ludności, zawiadomił, że już od dłuższego czasu działa wspólnie z misją amerykańską, pozostając w ścisłym z nią kontakcie. Zapytywał też, czy od czasu ostatniego widzenia się z p. Majorem Taylorem zaszły jakie okoliczności, które by mogły wpłynąć na wspólnie z Min[isterstwem] Zdrowia Publicznego opracowany już program działania na polu zdrowotnym. P. Major Taylor dał na to odpowiedź przeczącą.

2. ^bZałączniki] N° 1, 2 i 3^b Przeprowadzono dalszą dyskusję nad deklaracją konstytucyjną od rozdziału VIII począwszy i ustalono jej ostateczną redakcję³⁹⁸.

³⁹⁸ *Deklaracja konstytucyjna, w: Projekty konstytucji, s. 10–20.*

Przy rozdziale X p. Minister Janiszewski zażądał jeszcze poświęcenia osobnego wstępu sprawom zdrowia, motywując swoje zdanie ważnością sprawy, potrzebą zaakcentowania tego wobec małego zrozumienia, jakie istnieje dla niej w Polsce i wobec nowych zadań i obowiązków, czekających sanitarną administrację państwową i samorządową. Straszne skutki wojny i niekorzystny wpływ, jaki ona na zdrowotność wywarła, podnosi jeszcze znaczenie tej sprawy. W końcu przedstawia załączony projekt, który jego zdaniem, powinien być w całości pomieszczony w deklaracji konstytucyjnej. Wniosek ten uzyskał tylko dwa głosy, natomiast uchwalono rozdział X zatytułować „Zdrowie i Praca”.

P. Minister Janiszewski żąda zaprotokołowania, że wobec przegłosowania go protestuje przeciwko nieumieszczeniu osobnego rozdziału o zdrowiu i przeciwko treści wzmianki, opracowanej przez p. Ministra Oświaty, jako zupełnie mylnej ze stanowiska lekarskiego. W końcu oświadcza, że z prawdziwą przykrością pod moralnym przymusem, podporządkowując się uchwale większości, podpisuje deklarację konstytucyjną w tej formie, w jakiej ona została ostatecznie przyjęta przez większość Rady Ministrów.

Przy rozdziale XI-tym wniosek p. Ministra Przesmyckiego o przeznaczenie dla spraw twórczości osobnego rozdziału uzyskał tylko 2 głosy, natomiast rozszerzono tytuł tego rozdziału „Oświecenie i Twórczość”, pomieszczając w nim ustęp resortu sztuki i kultury dotyczący. Przeciw temu zaprotestował p. Minister Przesmycki.

Przy omawianiu tekstu rozdziału XII-tego p. Minister Supiński postawił wniosek o skreślenie słów „najgłębsze uczucia i dążenia najwznioślejsze piastujące”; wniosek ten nie uzyskał większości głosów. Upadł również wniosek p. Ministra Przesmyckiego o skreślenie w ustępie pierwszym zdania od słów „Wolności jednak wyzwania” począwszy. Wniosek p. Ministra Łukasiewicza o dodanie w drugim ustępie tego rozdziału po słowach „kościół katolickiego” słów „do którego przeważna część narodu należy” nie został przyjęty wobec równości głosów, jakie się za nim i przeciw niemu oświadczyły.

Przy omawianiu ostatniego ustępu tego rozdziału p. Minister Supiński, wskazując na niebezpieczeństwo zbyt formalnego zrozumienia proponowanego brzmienia przez ogół i zaznaczając, że w deklaracji konstytucyjnej nie należałoby tykać sfery wiary, lecz tylko stronę formalną stosunku Państwa do Kościoła, postawił wniosek o skreślenie tego ustępu, a do jego zdania przyłączyli się też pp. Ministrowie Przesmycki, Iwanowski, Pruchnik i Janiszewski. Po dłuższej dyskusji wobec równości głosów, jakie padły za i przeciw wnioskowi, wniosek upadł, po czym tekst tego ustępu ostatecznie ustalono.

3. Przyjęto treść informacji dla prasy odnośnie do obecnego posiedzenia.

4. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto następujący wniosek p. Ministra Eberhardta: „Rada Ministrów poleca Ministerstwu Spraw Zagranicznych i przedstawicielom swoim w Paryżu, aby dołożyli wszelkich starań, by rząd amerykański nie zamykał już udzielonego kredytu demobilizacyjnego Państwu Polskiemu”.

5. Po wyznaczeniu następnego posiedzenia na wtorek 6-go b.m., godz. 6-tą wieczór, zamknięto posiedzenie o godz. 8 m. 30 wieczorem.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Projekt deklaracji konstytucyjnej]³⁹⁹.
2. [Projekt rozdziału IX deklaracji konstytucyjnej].
3. [Notatka] do protokołu posiedzeń Rady Ministrów z dnia 3 maja 1919 r.
4. [Uchwała Rady Ministrów w sprawie zakupów z amerykańskiego demobilu]⁴⁰⁰.

^eZałącznik do punktu 2 N° 2^e

[Projekt rozdziału IX deklaracji konstytucyjnej]

IX. ZDROWIE

Zdrowie fizyczne i moralne jest jednym z najważniejszych i decydujących czynników w życiu narodu.

Rzeczpospolita Polska prowadzić będzie roztropną przewidującą politykę pod względem ochrony oraz oszczędzania zdrowia i życia ludzkiego, pamiętając o tym, że człowiek fizycznie i moralnie zdrowy jest nieodłącznym warunkiem rozwoju, postępu, twórczości i szczęścia narodów. Człowiek zdrowy w najszerszym tego słowa znaczeniu przedstawia ^hli^h nie tylko wartość moralną, ^eale^e i ekonomiczną, jest najważniejszym źródłem bogactwa narodowego. Choroba lub śmierć przedwczesna jest także najdotkliwszą stratą ekonomiczną państwa.

Życia i zdrowia ludzkiego nie można już obecnie ^htraktować^h ^euważać^e wyłącznie jako dobra indywidualnego, ma ono pierwszorzędne znaczenie dla państwa i ludzkości. Państwo ma nie tylko prawo, ale do pierwszych i najważniejszych jego obowiązków należy walka z chorobą w najszerszym tego słowa znaczeniu i zwalczanie nadmiernej śmiertelności. Obowiązkiem państwa jest dbałość o to, by ten najszlachetniejszy i najbardziej złożony materiał organiczny – człowiek, już przychodząc na świat był coraz doskonalszy, wolny od wrodzonych ^hwad^h, skłonności do chorób, a dostatecznie odporny i silny.

Jednym z najpotężniejszych środków ochrony zdrowia i życia ludzkiego jest ubezpieczenie społeczne, jak ubezpieczenie macierzyństwa, ubezpieczenie od choroby, niezdolności do pracy i starości.

³⁹⁹ Nie publikuje się.

⁴⁰⁰ Nie publikuje się.

Nie można lepiej i korzystniej umieszczać kapitałów państwowych, jak w inwestycjach i pracach mających na celu przedłużenie życia i „ochronę” zdrowia ludzkiego „oraz udoskonalenie rasy ludzkiej”. Studia nad warunkami istnienia i rozwoju ras ludzkich należeć powinny do najdonioślejszych.

Ochrona zdrowia i życia ludzkiego wymagać będzie prócz odpowiednich ustaw państwowych jeszcze umów i praw międzynarodowych.

„Załącznik do punktu 2 N° 2”

[Notatka] do protokołu Rady Ministrów z dnia 3 maja 1919 r.

Minister Janiszewski zażądał, aby w deklaracji konstytucyjnej poświęcić osobny ustęp sprawie zdrowia publicznego, motywując swoje żądanie ważnością sprawy, potrzebą zaakcentowania tego wobec małego zrozumienia, jakie istnieje dla niej w Polsce i wobec nowych zadań i obowiązków, czekających sanitarną administrację państwową i samorządową. Straszne skutki wojny i niekorzystny wpływ, jaki ona na zdrowotność wywarła, podnosi jeszcze znaczenie tej sprawy. W końcu przedstawia następujące myśli, które, jego zdaniem, powinny znaleźć odpowiedni wyraz w deklaracji konstytucyjnej.

Minister Janiszewski wobec proponowanego brzmienia odpowiedniego ustępu, opracowanego przez p. Ministra Oświaty, zaznacza, że w tym opracowaniu uwzględniono zaledwie jedna z 9-ciu myśli, które zaproponował jako nadające się do umieszczenia i tę jedyną myśl jemu zupełnie spaczono. Minister Janiszewski jeszcze raz podnosi konieczność umieszczenia osobnego ustępu o zdrowiu, że zarzuty przeciwko zbyt jakoby długiej odpowiedniej deklaracji o zdrowiu, zajmującej 28 wierszy, nie są słuszne, inne bowiem rozdziały pt. Oświata, Wojsko, Skarb, Władze, Kościół albo rozdział o pracy, będący przedrukami myśli, uchwalonych na Konferencji Pokojowej w Paryżu, nie muszą być zbyt obszerne, bo zawierają rzeczy ogólnie znane i przyjęte, na które wszyscy się godzą. Zdrowie zaś, znajdujące tak małe zrozumienie nawet w gronie Panów Ministrów, wymaga tym bardziej szerszego omówienia, deklaracja ta bowiem przeznaczona jest dla ogółu.

Deklaracja konstytucyjna, proponowana przez większość Rady Ministrów, a nie zawierająca nic, lub mylnie zupełnie i niewłaściwie przedstawione zdanie o znaczeniu zdrowia będzie pod tym względem wsteczną, nawet w porównaniu z Konstytucją z 1791 roku.

Wartość rzeczywista i trwała, takiej deklaracji będzie tym większa, im więcej zawierać będzie nowych, oryginalnych myśli i poglądów. Dlatego Minister Zdrowia jest za umieszczeniem osobnych rozdziałów o zdrowiu i o twórczości według propozycji swojej i P. Ministra Sztuki i Kultury.

Minister Janiszewski oświadcza, że wobec przegłosowania go protestuje przeciwko nieumieszczeniu osobnego rozdziału o zdrowiu i przeciwko treści wzmianki, opracowanej przez p. Ministra Oświaty, jako zupełnie mylnej ze stanowiska lekarskiego. Proponuje aby rozdział o „Pracy” oznaczyć tytułem „Zdrowie i praca”. W końcu oświadcza, że z prawdziwą przykrością i pod moralnym przymusem, podporządkowując się uchwale większości, podpisuje deklarację konstytucyjną w tej formie, w jakiej ona została ostatecznie przyjęta przez większość Rady Ministrów.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
64-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 6 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewn[ętrznych] Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwie] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] R. M.	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. August Wowkonowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. Zygmunt Gąsiorowski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. Tadeusz Łopuszański
Naczelnik Wydziału w M.W.R. i O.P.	p. Stanisław Michalski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 20 wiecz[orem].

1. P. Minister Iwanowski referuje sprawę strajku woźnych. Z inicjatywy Min[isterstwa] Pracy i O.S. odbyła się Konferencja Międzyministerialna, która rozpatrzyła postulaty woźnych i zaproponowała kompromisowe załatwienie tej sprawy. Konferencja ta proponuje podwyższenie wynagrodzenia woźnych tak, by wahało się ono od 425 do 550 marek miesięcznie; żądanie wypłaty odszkodowania wojennego w wysokości 600 marek Konferencja odrzuciła, natomiast proponuje wypłatę woźnym 13-ej pensji nie w drugim półroczu b.r., lecz natychmiast. Inne żądania woźnych zostały częściowo uwzględnione, częściowo odrzucone – są to już na ogół żądania mniej zasadniczej natury i ich załatwienie nie nastęrcza poważniejszych trudności.

Pan Szef Sekcji Wowkonowicz sądzi, że pójcie drogą kompromisu nie przyniosłoby w danym wypadku dobrych rezultatów. Bez wątpienia strajk można by tą drogą na razie załagodzić, ale nie ma żadnych gwarancji, czy wkrótce nie postawią woźni nie postawia nowych żądań, tym bardziej, że ten strajk nie jest rezultatem niezadowolenia ich z ich położenia, lecz skutkiem agitacji, a nawet terroru z zewnątrz. Prezydium Rady Ministrów stoi na tym stanowisku zasadniczym, iż stosunek woźnego do państwa jest stosunkiem prawa publicznego i że z tego powodu strajk jako środek do polepszenia ich bytu jest bezwzględnie niedopuszczalny, że dalej regulowanie tego stosunku nie podpada kompetencji Min[isterstwa] Pracy i O.S., które ma za wyłączne zadanie ochronę pracy w stosunku do kapitału. Dlatego Prezydium Rady Ministrów wnosi, by z woźnymi w pertraktacje się nie wdawać, wezwać ich do natychmiastowego powrotu do pracy stwierdzając, że rząd zajmuje w zasadzie życzliwe stanowisko względem ich postulatów dotyczących poprawy bytu i w miarę możliwości uwzględni je przy opracowaniu pragmatyki służbowej i tabeli płac dla nich, równocześnie jednak wskazać na to, że sprawa ta może być załatwiona tylko w drodze ustawy sejmowej, na razie przeto warunki ich pracy nie mogą ulec zmianie, w razie zaś, gdyby mimo tego wezwania woźni do pracy nie stanęli, wydalić ich i przyjąć na ich miejsce nowych pracowników.

Po dłuższej dyskusji wniosek Prezydium Rady Ministrów przyjęto jednomyślnie, polecając mu wystosowanie do woźnych odpowiedniego pisma, które przed wysłaniem winno być przedłożone do aprobaty p. Ministrowi Sprawiedliwości. W razie, gdyby ten krok nie odniósł skutku, Ministerstwa rozpiszą konkurs na obsadzenie posad woźnych. W sprawie tej Prezydium Rady Ministrów roześle okólnik w celu ujednostajnienia trybu postępowania wszystkich Ministerstw w tym względzie. Jeżeli chodzi o ochronę woźnych, chcących pracować, przed aktami terroru, winny Ministerstwa zwracać się do komisariatów policji komunalnej, które otrzymają od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odpowiednie wskazówki.

2. P. Szef Sekcji Wowkonowicz referuje sprawę komisji kwalifikacyjnej. Komisja ta, utworzona w myśl uchwały Sejmu dla zbadania kwalifikacji urzędników wszystkich Ministerstw, ich składu osobowego i szematu organizacyjnego, składa się z przedstawicieli wszystkich Ministerstw. Jako ciało zbyt obszerne wyłoniła ona z siebie podkomisję, złożoną z pp. Zygmunta Chmielewskiego, podsekretarza stanu w Min[isterstwie] Rolnictwa i D.P., Edwarda Lechowicza, Szefa Sekcji w Prezydium Rady Ministrów, dr. Stefana Iszkowskiego, szefa Sekcji w Min[isterstwie] Spraw Wewnętrznych, Feliksa Turowicza, Szefa Sekcji w Min[isterstwie] Pracy i O.S., d[okto]ra Karola Bertoniego, posła nadzwyczajnego ad personam w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych, Bohdana Chełmickiego, Naczelnika Wydziału w Min[isterstwie] Sprawiedliwości i Karola Kozłowskiego, Naczelnika Wydziału w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu. Ta właśnie podkomisja spełnić będzie mogła wyżej

wymienione zadanie, badając kwalifikacje odnośnych urzędników w poszczególnych Ministerstwach na miejscu, przy czym oczywiście zasięgać będzie opinii wydziałów osobowych właściwych Ministerstw. Sprawozdanie swoje w formie opinii złoży ona wszystkim pp. Ministrom oraz Sejmowi. Przed przystąpieniem do pracy podkomisja ta prosi o uznanie przez Radę Ministrów, iż członkowie jej posiadają potrzebne dla tej właśnie pracy kwalifikacje.

W dyskusji pp. Ministrowie Karpiński, Janiszewski i Przesmycki wypowiedzieli wątpliwość, czy wspomniana komisja i podkomisja mają w ogóle rację bytu i czy zdołają one uporać się z olbrzymią pracą, jaką jest zbadanie kwalifikacji tak wielkiej ilości urzędników; wobec niemożności gruntownego zapoznania się z ich kwalifikacjami i fachowością zachodzi obawa, że podkomisja ta poprzestanie na czysto formalnych kryteriach, wskutek czego sprawozdanie jej nie będzie posiadało większej wartości. P. Minister Supiński podkreślił, że chodzi głównie o ocenę nie urzędników fachowych, lecz całej rzeszy urzędników niefachowych i kancelaryjnych. Również pp. Ministrowie Wojciechowski, Iwanowski i Janicki uznali powołanie tej komisji do życia za wskazane.

W wyniku dyskusji powzięto większością głosów następująca uchwała: „Rada Ministrów deleguje wyżej wymienione osoby celem zbadania składu osobowego wszystkich Ministerstw”.

3. P. Minister Karpiński komunikuje, że pan prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa sprzeciwia się wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 28-go kwietnia r.b. w sprawie przyznania urzędnikom w okupacji austriackiej, którym płaca została wyznaczona w markach, a wypłacana w koronach, dodatku do ich pensji w wysokości 25% za miesiąc maj. W wyniku dyskusji nad tą sprawą polecono Min[isterstwu] Skarbu ponowne wykonanie tej uchwały i zwrócenie p. Prezesowi NIKP. uwagi, że jego ciągła opozycja przeciw wykonywaniu uchwał Rady Ministrów hamuje całą pracę państwową i zmusić może Radę Ministrów do wyciągnięcia z tej opozycji dalszych konsekwencji.

4. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji na stanowisko Naczelnego Dyrektora Podatków w randze Szefa Sekcji p. Wacława Dzierżgowskiego.

Wniosek Min[isterstwa] Skarbu o przyznanie Szefowi Sekcji p. Józefowi Eysymonttowi dodatku za wysługę lat w wysokości 150 mk miesięcznie nie uzyskał aprobaty Rady Ministrów ze względu na to, że p. Eysymontt dopiero od roku jest na służbie państwowej polskiej i nie pełnił służby urzędniczej w żadnym z państw zaborczych. Natomiast upoważniono p. Ministra Skarbu do wyznaczenia p. Eysymonttowi odpowiedniej remuneracji z funduszu dyspozycyjnego Min[isterstwa] Skarbu.

5. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek w sprawie nabywania przez Ministerstwa i instytucje państwowe waluty obcej jedynie za pośrednictwem Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

6. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto do wiadomości wnioski p. Ministra Robót Publicznych w sprawie zwolnienia Szefa Sekcji Dróg Wodnych w tym ministerstwie p. Edmunda Krzyżanowskiego z tego stanowiska. Zarazem polecono misji kwalifikacyjnej zbadać kwestię mianowania p. Krzyżanowskiego Szefem Sekcji i złożyć o tym sprawozdanie Radzie Ministrów.

7. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto do wiadomości oświadczenie pana ministra spraw wojskowych, że zamierza powołać na stanowisko Dyrektora Głównego Urzędu Zaopatrzenia Armii inż. Ludwika Gorazdowskiego. Sprawę wynagrodzenia inż. Gorazdowskiego polecono ustalić na podstawie umowy z nim Ministerstwu Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu.

8. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] Sprawiedliwości o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do nominacji p. Józefa Prokopowicza podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym, p. dr. Józefa Krzyżanowskiego Sędzią Sądu Apelacyjnego i p. Stanisława Wróblewskiego wiceprezesem Sądu Okręgowego.

9. ^bZałącznik] N° 6^b Zatwierdzono statut Zrzeszenia Urzędników Państwowych z uwzględnieniem poprawek, wprowadzonych przez Międzyministerialną Konsultację Prawną.

10. ^bZałącznik] N° 7^b P. Minister Przemysłu i Handlu referuje wnioski w sprawie kredytu na zakupy zagraniczne.

P. Minister Karpiński zwraca uwagę, że sprawa zaciągnięcia pożyczki zagranicznej przedstawia się dość nieprzychylnie. Dotąd udało się jedynie uzyskać od Francji kredyt 100 milionów franków i od Ameryki 140 milionów dolarów. Wobec tego jest wątpliwe, czy na cel uruchomienia przemysłu uda się uzyskać tak znaczny kredyt, o pokryciu zaś ceny odnośnych artykułów gotówką nie ma zupełnie mowy. Ponadto uważa p. Minister, że sprawą zakupu tych artykułów powinni się zająć sami przemysłowcy, przy czym Państwo objęłoby tylko gwarancję za ich zobowiązania, dalej zwraca uwagę na możliwość wielkich strat, a także wielkich nadużyć przy rozsprzedaży przedmiotów przez państwo przemysłowcom, jest więc całemu wnioskowi zasadniczo przeciwny.

Większość pp. Ministrów opowiedziała się jednak za potrzebą ujęcia przez Państwo inicjatywy przy uruchamianiu przemysłu i sprowadzenia do kraju surowców oraz maszyn i za przyjęciem zasadniczej myśli wniosku Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu, po czym wobec zredukowania przez p. Ministra Hącię swego żądania do wysokości 150 milionów franków powzięto następującą uchwałę:

„Upoważnia się Polską Delegację Ekonomiczną w Paryżu do zaciągnięcia pożyczki zagranicznej na sumę 150 milionów franków na kupno surowców i innych towarów do dyspozycji Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu, które zajmie się ich rozsprzedażą, celem uruchomienia przemysłu”, upoważniając Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu do wprowadzenia pewnych zmian redakcyjnych do treści tej uchwały.

11. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. następującej treści: „Upoważnia się Polską Delegację Ekonomiczną w Paryżu do zaciągnięcia pożyczki zagranicznej na sumę 100 milionów franków na kupno niezbędnych dla uruchomienia rolnictwa środków produkcji do dyspozycji Min[istwerstwa] Rolnictwa i D.P., a mianowicie: koni na sumę 45 milionów franków, bydła, trzody i owiec – 5 milionów franków, motorów, traktorów, kolejek polnych i samochodów ciężarowych – 18 mil[ionów] fr., pasz skoncentrowanych, jęczmienia i owsa – 6 mil[ionów] fr., uprzęży, worków, powrozów, lin, łańcuchów – 6 mil[ionów] franków, i fosforytów – 20 mil[ionów] fr.”. Również co do tej uchwały zastrzeżono Min[isterstwu] Rolnictwa i D.P. w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu możliwość wprowadzenia analogicznych zmian redakcyjnych.

12. ^bZałącznik N° 9^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. o przyznanie mu dodatkowego kredytu budżetowego w wysokości 100 000 marek w dziale „Nauki”. Uchwałę tę winno Min[isterstwo] W.R. i O.P. zgłosić jako poprawkę do preliminarza budżetowego przedłożonego Sejmowi.

13. ^bZałącznik N° 10^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. następującej treści:

„Upoważnia się Min[isterstwo] W.R. i O.P. do natychmiastowego wdrożenia akcji upaństwowienia z początkiem roku szkolnego 1919/20 22-ch szkół prywatnych oraz założenia 6 nowych szkół państwowych według dołączonego programu, przy czym wydatek skarbu państwa na ten cel ma się zamykać w okresie budżetowym od 1 VII 1919 do 30 VI 1920 w kwocie 7 280 590 marek”.

14. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i DP w sprawie stanowiska, jakie należy zająć wobec żądań księży biskupów Fulmana i Przeździeckiego o uznaniu tytułów własności Kościoła katolickiego odnośnie do dóbr kościelnych i przekazania tych dóbr natychmiast pod zarząd kościelny. Zarazem upoważniono p. Ministra Janickiego do zwrócenia się z przedstawieniem w tej mierze do ks. arcybiskupa Kakowskiego i Mons[ignore] Rattiego, ażeby wpłynęli na obu wyżej wymienionych biskupów w kierunku złagodzenia zajętego przez nich w tej sprawie wobec rządu stanowiska.

15. ^bZałącznik N° 12^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego o przyznanie mu dodatkowego kredytu na pierwsze półrocze b.r. z uwzględnieniem poprawek Min[isterstwa] Skarbu – w ogólnej wysokości 1 783 450 marek. Uchwałę tę winno Min[isterstwo] Zdrowia Publicznego zgłosić jako poprawkę do preliminarza budżetowego przedłożonego Sejmowi.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 10 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 64 posiedzenia Rady Ministrów RP 6 maja 1919 r.].
2. Wniosek Ministerstwa Skarbu o utworzenie stanowiska Naczelnego Dyrektora Cel⁴⁰¹.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie nabywania waluty obcej przez ministerstwa⁴⁰².
4. Wniosek Ministra Robót Publicznych o zwolnienie ze służby państwowej E. Krzyżanowskiego, Szefa Sekcji dróg wodnych w Ministerstwie Robót Publicznych⁴⁰³.
5. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie mianowania dyrektora Głównego Urzędu Zaopatrywania Wojska⁴⁰⁴.
6. Projekt statutu Stowarzyszenia Urzędników Państwowych⁴⁰⁵.
7. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu o kredyt 150 mln franków na zakupy zagraniczne⁴⁰⁶.
8. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o kredyt 100 mln franków na uruchomienie gospodarstw wiejskich⁴⁰⁷.
9. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o dodatkowy kredyt budżetowy 260 500 na naukę⁴⁰⁸.
10. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o upaństwowienie prywatnych szkół średnich i zorganizowanie 8 nowych⁴⁰⁹.
11. Opinia referowana i przyjęta przez Radę Ministrów jako dyrektywa dla Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych na posiedzeniu w dniu 6 maja 1919 r. [w sprawie żądań biskupów przekazania majątków i gmachów duchownych]⁴¹⁰.
12. Wniosek o przyznanie Ministerstwu Zdrowia Publicznego kredytu dodatkowego na okres styczeń–lipiec 1919 r. na sumę 1 783 450 mk⁴¹¹.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 64 posiedzenia Rady Ministrów RP 6 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 5 maja 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zawiadamia niniejszym, że we wtorek 6 maja r.b. o godz. 6-tej wiecz[orem]. odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w gmachu Sejmowym.

⁴⁰¹ Nie publikuje się.

⁴⁰² Nie publikuje się.

⁴⁰³ Nie publikuje się.

⁴⁰⁴ Nie publikuje się.

⁴⁰⁵ Nie publikuje się.

⁴⁰⁶ Nie publikuje się.

⁴⁰⁷ Nie publikuje się.

⁴⁰⁸ Nie publikuje się.

⁴⁰⁹ Nie publikuje się.

⁴¹⁰ Nie publikuje się.

⁴¹¹ Nie publikuje się.

Porządek dzienny 64 posiedzenia

- 1) Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
- 2) Sprawa strajku woźnych (Wniosek Prezydium Rady Ministrów).
- 3) Projekt ustawy o straży bezpieczeństwa.
- 4) Projekt statutu zrzeszenia urzędników państwowych.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie kredytów na zakupy zagraniczne.
- 6) Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie przejęcia Wydziału Górniczego b. Komisji Rządzącej.
- 7) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia norm spożycia cukru.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie kredytów dodatkowych na upaństwowienie szkół średnich.
- 9) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie kredytów dodatkowych dla dzieła „Nauka”
- 10) Wniosek nagły p. Ministra Rolnictwa i D.P. w sprawie majątku i dóbr kościelnych.
- 11) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
65-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 7 maja 1919 r.

Przewodniczy:

Minister Spraw Wewnętrznych

p. Stanisław Wojciechowski

Obecni:

Minister Sprawiedliwości

p. Leon Supiński

Minister Spraw Wojskowych

p. gen. por. Józef Leśniewski

Minister Skarbu

p. Stanisław Karpiński

Minister Sztuki i Kultury

p. Zenon Przesmycki

Minister Rolnictwa i D.P.

p. Stanisław Janicki

Minister Przemysłu i Handlu

p. dr Kazimierz Hącia

Minister Aprowizacji

p. Antoni Minkiewicz

Minister Poczty i Telegrafów

p. Hubert Linde

Minister Zdrowia Publicznego

p. dr Tomasz Janiszewski

Minister Pracy i Opieki Społecznej

p. Jerzy Iwanowski

Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych

p. Julian Eberhardt

Podsekretarz Stanu

p. dr Władysław Wróblewski

Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót

Publicznych

p. Jakimowicz

Szef Sekcji w Min[isterstwie] Wyznań

p. Zygmunt Gąsiorowski

Religijnych i OP

Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Ministrów

p. Edward Lechowicz

P.O. Szefa Sekcji w Gł[ównym] U[rzędzie]

Likwidacyjnym

p. inż. Karśnicki

Czł[onek] Del[egacji] Ekonom[icznej] w Paryżu

p. Zygmunt Chamiec

Naczelnik Wydziału w Min[isterstwie]

Przem[ysłu] i Handlu

p. Karol Kozłowski

Protokołuje

p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 15 po poł[udniu].

1. Wobec wyjaśnień p. Ministra Iwanowskiego, że sprawa emigracji robotników polskich do Francji nie jest aktualną w stosunkach obecnych, Rada Ministrów postanowiła nie zawierać jeszcze obecnie w tej sprawie układu z Francją.

2. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto przedstawiony przez Min[isterstwo] Skarbu projekt statutu Banku Polskiego z uwzględnieniem następujących poprawek, wniesionych przez Konsultację Prawną Prezydium Rady Ministrów.

Artykuł pierwszy otrzymuje brzmienie: „Celem utrzymania w całości waluty, regulowania na całym obszarze państwa obiegu pieniężnego i zasilania kapitałami

gospodarstwa krajowego powstaje w Warszawie bank państwowy pod nazwą „Bank Polski”, zaś ustęp ostatni art. 11 brzmi: „Rada układa regulamin swych czynności, który ulega zatwierdzeniu Prezydenta Ministrów”.

W ustępie 2 art. 20-go słowo „inne” zastępuje się słowem „fundusze”.

Art. 33 skreśla się, a artykuły następne zostają odpowiednio przenumerowane.

Rada Ministrów upoważnia zarazem p. Ministra Skarbu o wniesienie tego projektu do Sejmu.

3. P. Minister Hącia żąda, odwołując się do punktu 11 i 12 protokołu Rady Ministrów w dn. 6 maja b.r. upoważnienia do korzystania z kredytu 150 milionów franków na zakupno surowców i innych towarów do dyspozycji Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu dla uruchomienia przemysłu. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych Eberhardt porusza sprawę podwyższenia przyznanego dla Min[isterstwa] Kolei Żelaznych kredytu z pożyczki zagranicznej. P. Minister Janiszewski uprasza Radę Ministrów o upoważnienie Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego do korzystania z kredytu 25 milionów franków na zakupno koniecznych artykułów aprowizacji sanitarnej zagranicą. Sprawa jest bardzo pilna ze względu na wyjazd p. Chamca do Paryża, gdzie znajduje się już delegat Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego dla tych zakupów. Przewodniczący odmawia temu żądaniu, ponieważ sprawa nie jest na porządku dziennym i nie da się załatwić przed wyjazdem, gdyż wykonanie zasadniczej uchwały Rady Ministrów co do zakupu materiałów dla poszczególnych Ministerstw z pożyczki zagranicznej należy do Min[isterstwa] Skarbu, a ten takiego pisma dziś p. Chamcowi dać nie zdoła.

P. Minister Karpiński żąda zmiany uchwał Rady Ministrów p. 11 i 12 protokołu posiedzenia z dn. 6 maja b.r. w następujący sposób: „Upoważnia się Ministerstwo Przemysłu i Handlu w porozumieniu z delegacją ekonomiczną w Paryżu do zakupu towarów mobilizacyjnych, jednakże po uprzednim porozumieniu się z delegacją Ministerstwa Skarbu do spraw pożyczki zagranicznej (pp. Chamcem, Flaumem i Markowskim). – Ten sam sposób postępowania stosuje się do także do zakupu niezbędnych dla uruchomienia rolnictwa środków produkcji do dyspozycji Min[isterstwa] Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

P. Minister Karpiński zastrzega się przy tym przeciw temu, by jakiegokolwiek Ministerstwa miały poza plecami Min[isterstwa] Skarbu prawo zaciągania pożyczek zagranicznych.

Wniosek p. Ministra Karpińskiego przyjęto.

4. ^bZałącznik N° 3^b W czasie dyskusji ogólnej nad projektem ustawy o straży bezpieczeństwa przyjęto w myśl wniosku Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych jako zasadę, że straż bezpieczeństwa ma być jednolitym państwowym organem bezpieczeństwa publicznego, zorganizowanym i wyszkolonym na wzór wojskowy, podlegającym jedynie Min[isterstwu] Spraw Wewnętrznych.

Projekt ustawy przyjęto z następującymi zmianami:

- a) w art. 6 ust. 5 otrzymuje brzmienie: „Stołeczne miasto Warszawa stanowi osobny okręg straży”,
- b) w art. 8 ust. 3 skreśla się,
- c) w art. 9 ust. 2 skreśla się słowo „zaś”,
- d) w art. 11 kategorii płac funkcjonariuszy straży podwyższa się w ten sposób, że główny komendant straży ma kategorię IV, starszy inspektor kategorię V a itd.,
- e) w art. 13 ust. 1 słowo „starosta” zastępuje się słowem „komisarz rządowy”, po ustępie drugim następuje przecinek, a potem bezpośrednio ustęp 3,
- f) w art. 32 ust. 1 skreśla się pierwsze słowo „ostateczną”,
- g) w art. 38 ust. 1 słowo „żądanie” zastępuje się słowem „wniosek”, ustęp zaś 2-gi otrzymuje następujące brzmienie:

„Na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych Minister Spraw Wojskowych odkomenderowuje do straży oficerów w charakterze instruktorów”.

Przyjęto również projekt przepisów przejściowych do ustawy o Straży Bezpieczeństwa z następującymi zmianami:

- a) w ustępie 1 i 3 artykułu 2-go słowo „członkowie” zastąpiono słowem „funkcjonariusze”,
- b) w art. 6 słowo „paragrafu” zastąpiono słowem „artykułu”.

Wniosek p. Ministra Janiszewskiego w kierunku stosownej zmiany artykułu 14-go projektu ustawy o straży bezpieczeństwa przez upoważnienie władz rządowych sanitarnych do bezpośredniego dysponowania strażą w wypadkach wyjątkowych związanych szczególnie z wykonaniem ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych lub ustawy szpitalnej odrzucono z uwagi, że unormowanie tego dysponowania należy wypracować się mającej instrukcji Straży bezpieczeństwa, a nie do ustawy.

P. Minister Wojciechowski zaznaczył przy tym, że życzenia Ministerstw w tym kierunku zostaną uwzględnione przy układaniu tej instrukcji.

Rada Ministrów upoważniła zarazem p. Ministra Spraw Wewnętrznych do wniesienia projektu ustawy do Sejmu.

5. Pełniący obowiązki szefa sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym p. inż. Karśnicki przedstawia, że załatwienie sprawy odszkodowawczej jest nadzwyczaj pilne ze względu na stanowisko Komisji Sejmowej, która według oświadczenia p. przewodniczącego Głębińskiego na ostatnim posiedzeniu jest zdecydowana, o ile Rząd nie wniesie nowego projektu ustawy o przyznaniu poszkodowanym skutkiem wojny wynagrodzenia państwowego, zaliczek i pożyczek na odbudowę – to komisja zamierza wziąć znowu pod obrady projekt ustawy przyjęty na Radzie Ministrów w dn. 3 marca b.r.

Uchwalenie przez Sejm ustawy normującej przyznawanie odszkodowania przez państwo ułatwi zarazem sytuację delegacji Rządu Polskiego na Kongresie

pokojowym przy uzyskaniu pewnej pierwszej raty odszkodowania, którą mają zapłacić Niemcy.

Wobec spodziewanego w piątek przyjazdu p. Władysława Grabskiego, postanowiono w sobotę dnia 10 b.m. odbyć osobne posiedzenie Rady Ministrów w tej sprawie.

6. ^bZałącznik] N° 4^b P. Minister Aprowizacji cofnął swój wniosek w sprawie szczegółowego ustalenia normy cukru konsumpcyjnego, wydawanego na potrzeby ludności ze względu na to, że nie jest obecnie w możności przewidzieć ilości cukru dowożonego z zagranicy, a Rada Ministrów upoważniła go do nowego ustalenia w razie potrzeby normy spożycia cukru w miarę istniejących zapasów.

7. Dyskusję nad wnioskiem Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przebudowy węzła warszawskiego przełożono na następne posiedzenie.

8. W sprawie organizacji zarządu cywilnego na obszarach wschodnich zajętych przez wojska polskie, większość pp. Ministrów oświadczyła się w czasie dyskusji ogólnej za projektem przedłożonym przez p. Przewodniczącego.

P. Minister Janicki jest zdania, że za czynności zarządu okupacyjnego jest odpowiedzialny rząd. Zależność zarządu okupacyjnego od rządu centralnego musi być utrzymana wobec tego, że w okupowanych terytoriach ustanowiono zarząd cywilny.

P. Minister Minkiewicz żąda, aby odpowiedzialność za czynności zarządu okupacyjnego została dokładnie ustaloną. Cały szereg bieżących pilnych spraw, zwłaszcza z zakresu aprowizacji, wymaga sanacji.

P. Minister Supiński zaznacza, że odezwa do mieszkańców Litwy została wydana przez Naczelnego Wodza. Stosunek nasz obecny do okupowanych krajów jest taki, że żaden Minister nie może się wtrącać do zarządu tymi krajami. Projekt, przedłożony przez p. Przewodniczącego, powinien uzyskać aprobatę Naczelnego dowództwa. Musimy stać na stanowisku, że kraje okupowane rządzą się same, gdyż inaczej okupacja stałaby się aneksją.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski wyjaśnia, że z punktu widzenia prawnego odezwę Naczelnego Wodza powinien był kontrasygnować p. Minister Wojny. Z punktu widzenia oportunistycznego byłoby wskazane, by uczynił to p. Prezydent Ministrów. Jedynie zarząd energiczny, absolutystyczny może zadośćuczynić wymaganiom politycznym i administracyjnym w krajach okupowanych. Przy ustaleniu organizacji zarządu cywilnego powinno się w myśl intencji Sejmu zaznaczyć, że tworzy się tylko organizację przejściową, nie przesądzając przyszłego definitywnego ustroju prawno-politycznego obszarów wschodnich.

P. Minister Janiszewski oświadcza się również za projektem i zaznacza, że Min[isterstwo] Zdrowia Publicznego ułożyło się już z p. Osmołowskim co do sposobu postępowania w sprawach sanitarnych.

Dyskusję szczegółową nad projektem odłożono do jednego z następnych posiedzeń.

9. Na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego Rada Ministrów postanowiła wyrazić szefowi Sekcji Kolankowskiemu podziękowanie za dotychczasowe zabiegi i starania na stanowisku Komisarza Generalnego dla Polskich Ziem Wschodnich.

10. ^bZałącznik] N° 5^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu w przedmiocie udzielenia kredytu gwarancyjnego do sumy 20 milionów angielskich funtów szterlingów dla przemysłowców sukienicznych przez PKKP.

11. ^bZałącznik] N° 6^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie przejścia agend i biur wydziału górniczego b. Komisji Rządzącej dla Galicji z tym zastrzeżeniem ze strony p. Ministra Iwanowskiego, że przejście to nie może być precedensem dla rozdziału agend tego wydziału pomiędzy Ministerstwem Przemysłu i Handlu a Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej.

Przejście agend ma nastąpić w porozumieniu z Generalnym Delegatem Rządu dla Galicji.

12. ^bZałącznik] N° 7^b Na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwalono przyznać prezesowi Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej p. dr. Stanisławowi Bukowieckiemu, przewidziany w III-ciej kategorii płac urzędników państwowych dodatek za wysługę lat.

Koniec posiedzenia o godz. 9 wieczór.

fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 65 posiedzenia Rady Ministrów RP 7 maja 1919 r.].
2. Statut Banku Polskiego⁴¹².
3. Projekt ustawy o Straży Bezpieczeństwa⁴¹³.
4. Wniosek Ministerstwa Apropowizacji w sprawie norm cukru konsumpcyjnego⁴¹⁴.
5. Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie udzielenia kredytu gwarancyjnego 20 mln funtów szterlingów dla przemysłowców włókienniczych⁴¹⁵.
6. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie przejścia agend i biur Wydziału Górniczego b. Komisji Rządzącej dla Galicji⁴¹⁶.
7. Wniosek Prezydium Rady Ministrów o przyznanie Stanisławowi Bukowieckiemu dodatku za wysługę lat⁴¹⁷.

⁴¹² Nie publikuje się.

⁴¹³ Nie publikuje się.

⁴¹⁴ Nie publikuje się.

⁴¹⁵ Nie publikuje się.

⁴¹⁶ Nie publikuje się.

⁴¹⁷ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 65 posiedzenia Rady Ministrów RP 7 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 6 maja 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zawiadamia niniejszym, że środę dn. 7 maja r.b. o godz. 5-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w gmachu Sejmowym.

Porządek dzienny 65 posiedzenia

- 1) Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń,
- 2) Wnioski w sprawie organizacji zakupów zagranicznych,
- 3) Projekt ustawy o straży bezpieczeństwa,
- 4) Projekt układu z Francją o emigracji i imigracji,
- 5) Projekt statutu Banku Polskiego,
- 6) projekt ustawy o przyznanie poszkodowanym wskutek wojny wynagrodzenia państwowego, zaliczek i pożyczek na odbudowę,
- 7) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie ustalenia norm spożycia cukru,
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przebudowy węzła warszawskiego,
- 9) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
66-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 9 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewn[ętrznych] p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Zagr[anicznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] W.R. i O.P.	p. Zygmunt Gąsiorowski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek

Początek posiedzenia o godz. 7 m. 20 po poł[udniu].

1. ^bZałącznik N° 2^b Przedstawiony przez p. Szefa Sekcji Gąsiorowskiego wnioszek nagły Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie zniesienia seminariów nauczycielskich utrakwistycznych i przyznania prawa publiczności seminarium nauczycielskim z językiem wykładowym niepolskim w b. Galicji wobec oświadczenia się p. Ministra Lindego za pozostawieniem tej sprawy do uregulowania w ogóle kwestii polsko-ukraińskiej i wobec poruszonych wątpliwości co do kolizji proponowanego rozporządzenia z galicyjskimi ustawami szkolnymi, zdecydowano odroczyć do zasięgnięcia przez Min[isterstwo] W.R. i O.P. opinii Delegata Rządu w Krakowie i osobistego jej przedstawienia jej następnie przez p. Ministra W.R. i O.P.

2. Protokoły 62-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 2 maja, 63-go posiedzenia w dniu 3 maja i 64-go posiedzenia w dniu 6 maja odczytano i przyjęto

z tym, że odnośnie co do p. 11-go i 12-go tego ostatniego protokołu p. Minister Karpiński zwraca uwagę, iż tekst ich został ustalony i zaprotokołowany na posiedzeniu w dniu 7 maja (punkt 3-ci ust. 2-gi). Odnośnie do protokołu z dnia 3 maja p. Minister Janiszewski podnosi, że protokół nie zawiera tekstu proponowanego przez niego rozdziału o zdrowiu, lecz tylko wskazuje nań, jako na załącznik – i podnosi zasadne żądanie dosłownego protokołowania sprzeciwów w wypadkach, gdy Rada Ministrów uchwała w sprawach fachowych wbrew opinii fachowego ministra. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że przebiegu posiedzeń Rady Ministrów się nie stenografuje, toteż spisywany z nich protokół zawiera tylko streszczenie obrad, uwydatniający najważniejsze ich momenty, spełnienie zatem życzenia p. Ministra Zdrowia Publicznego pociągnęłoby za sobą nierówność wobec innych pp. Ministrów, których poglądy są w protokole tylko streszczone, wreszcie, że nawet projekty diskutowanych ustaw i rozporządzeń nie są nigdy wpisywane do protokołu, lecz tylko dołączane doń jako załączniki. W tej też formie mogą być na żądanie pp. Ministrów dołączane ich sprzeciwy pisemne.

Wyjaśnienia te p. Minister Janiszewski przyjął do wiadomości.

3. Zdecydowano ze względu na nieobecność p. Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych odłożyć traktowanie projektu ustawy o przebudowie węzła kolejowego warszawskiego do jednego z następnych posiedzeń, a na najbliższym posiedzeniu rozpatrzyć projekt ustawy o funduszu mieszkaniowym.

4. ^bZałącznik] N° 3^b P. Minister Minkiewicz cofnął wniosek o kredyt 50 000 mk na cele wysłania delegacji do państw zachodnich.

5. ^bZałącznik] N° 4^b Przyjęto następujący wniosek p. Ministra Minkiewicza: „Ministerstwu Aprowizacji przyznanym zostaje kredyt w sumie marek 50 000 – jako zaliczka na koszty utrzymania Wydziału Kontroli transportu i rozdziału towarów amerykańskich z tym że preliminarz poszczególnych pozycji wydatków tego organu kontroli zostanie przedstawiony Ministerstwu Skarbu”.

6. P. Minister Wojciechowski zawiadamia, że Związek Zawodowy Kolejarzy postawił na konferencji pod groźą rozpoczęcia dnia 15 maja strajku 3 żądania, a mianowicie: by jak najrychlej ogłosić w „Monitorze Polskim” uprawnienia, jakie Rada Ministrów postanowiła nadać Związkowi Kolejarzy, by wnieść do Sejmu przed 15 maja projekt regulacji prac, wreszcie by wypłacić pracownikom kolejowym zaraz dodatek drożyzniany.

Spełnienie pierwszego postulatu uznano za możliwe i wskazane zaraz, natomiast zdecydowano co do dwóch dalszych żądań odroczyć decyzję do najbliższego posiedzenia, na którym będzie obecny p. Minister Eberhardt.

7. P. Minister Wojciechowski zawiadamia poufnie, że Naczelne Dowództwo zwróciło się do niego o przygotowanie dla Galicji Wschodniej potrzebnej ilości starostów i inżynierów naftowych, tudzież o mianowanie komisarzy cywilnych przy dywizjach wojsk, operujących w Galicji Wschodniej i na Wołyniu, i zapytuje, czy Rada Ministrów przychyliła się do jego zdania, że nie mogą to być

organy administracyjne lecz tylko łączniki doradcze, czy też należy nadawać im charakter urzędowy.

P. Minister Janiszewski zauważa, że takich komisarzy powinien dostarczyć dla ziem wschodnich Komisarz Generalny, a dla Galicji Delegat Generalny. P. Wiceminister Wróblewski zaznacza, że takie organy są konieczne, bo bezpośrednio znoszenie się wojska z ludnością cywilną na terenie operacyjnym powinno się odbywać ze względów taktycznych przez urzędników cywilnych, którzy mają być pośrednikami między wojskiem a ludnością, a zarazem doradcami władz wojskowych; ściśle określenie tych funkcji jest jednakowoż niemożliwe. P. Minister Supiński oświadcza się za tym, by bliżej określić prawa i obowiązki tych Komisarzy, zwłaszcza w tym kierunku, czy mają oni tylko wykonywać polecenia dowódcy i muszą go bezwzględnie słuchać, czy też mogą się im sprzeciwić; a p. Minister Janicki dodaje jeszcze, że należałoby zażądać przede wszystkim odpowiedniego wniosku od władz wojskowych.

Po dyskusji zgodzono się na to, że ci delegaci (komisarze cywilni) będą wyznaczeni przez Komisarza Generalnego dla Ziemi Wschodnich wzgl. Generalnego Delegata Rządu dla Galicji, a tylko dla powiatu hrubieszowskiego i tomaszowskiego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz że będą oni mieli wyłącznie doradczy charakter.

Koniec posiedzenia o godz. 9 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 66 i 67 posiedzenia Rady Ministrów RP 9 i 10 maja 1919 r.].
2. [Wniosek nagły Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zniesienia seminariów utrakwistycznych].
3. [Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o 50 tys. mk na wysłanie delegacji do państw zachodnich]⁴¹⁸.
4. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o zaliczkę 50 tys. mk na utrzymanie Wydziału Kontroli transportu i rozdziału towarów amerykańskich⁴¹⁹.

⁴¹⁸ Nie publikuje się.

⁴¹⁹ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 66 i 67 posiedzenia Rady Ministrów RP 9 i 10 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 8 maja 1919 r.

Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zawiadamia niniejszym, że dn. 9 i 10 maja r.b. o godz. 6-tej i 4-tej po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w gmachu Prezydium Rady Ministrów

Porządek dzienny
na dzień 9 maja o godz. 6 po południu:

- 1) Odczytanie protokołów ostatnich posiedzeń.
- 2) Projekt ustawy o przebudowie warszawskiego węzła kolejowego.
- 3) Projekt ustawy o funduszu mieszkaniowym.
- 4) Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o wysłanie delegacji do państw zachodnich i kredyt 50 000 mk. na ten cel.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Aprowizacji o kredyt 50 000 mk na utworzenie wydziału kontroli transportów amerykańskich.

°Załącznik do punktu 1 N° 2°

**[Wniosek nagły Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w sprawie zniesienia seminariów utrakwistycznych]**

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Do Rady Ministrów

Ustawa z dn. 12 VI 1907 o kształceniu nauczycieli w b. Galicji oraz statut organizacyjny do teŹże ustawy nie dopuszczał do zakładania seminariów nauczycielskich państwowych z językiem wykładowym ukraińskim; seminaria ukraińskie prywatne nie mogły na mocy teŹże ustawy otrzymać prawa publiczności.

Dopuszczała natomiast ustawa (art. 3) seminaria utrakwistyczne, w których niektóre przedmioty były prowadzone w języku ukraińskim (język ukraiński, niemiecki, gospodarstwo i czasem przyroda, przy historii, geografii i rachunkach – terminologia w obu językach).

Ukraińscy członkowie Rady Szkolnej Krajowej domagali się bezustannie odrębnych seminariów, w ostateczności przyznania przynajmniej prawa publiczności seminarium prywatnemu Ruskiego T[owarzystwa] Pedagogicznego we Lwowie. Opierając się na powyŹszej ustawie Rada Szkolna Krajowa wnioski Ukraińców odrzucała.

Stworzyły się w ten sposób stosunki zgoła anormalne. Istniały gimnazja ruskie, katedry na uniwersytecie – seminariów ruskich odmawiano. Zatargi na tle tej walki doprowadziły nawet do krwawych epilogów (zabójstwo profesora przez ucznia-Rusina we Lwowie w 1913 r.).

Wobec uruchomienia obecnie uczelni we Lwowie Rada Szkolna poleciła zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem otworzyć istniejące dwa seminaria utrakwistyczne, polecenie to tymczasem napotkało sprzeciw ze strony nauczycieli i wychowawców, seminaria pracy nie rozpoczęły wobec możliwości ostrych starć w zakładach na tle zaognionych dzisiaj stosunków polsko-ukraińskich we Lwowie. Ministerstw Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jest zdania, iż stan taki trwać nadal nie może, należy więc go zlikwidować, przyznając Ukraińcom w zasadzie prawa do odrębnych seminariów państwowych z jęz. wykładowym ukraińskim.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) Seminaria utrakwistyczne w b. Galicji usuwa się;
- 2) zanim sprawa zakładania państwowych seminariów nauczycielskich z językiem wykładowym niepolskim zostanie uregulowana w drodze ustawodawczej Ministrowi W.R. i O.P. przysługuje prawo zgodnie z art. 34 „Dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim” z dn. 7 lutego 1919 roku (Dz[iennik] Praw z dn. 8 II. 1919 r. poz. 183) nadawania prawa publiczności dla seminariów nauczycielskich z językiem wykładowym ukraińskim;
- 3) do czasu założenia odrębnych seminariów nauczycielskich dla obu narodowości Minister W.R. i O.P. wyda odpowiednie zarządzenia tymczasowe w celu umożliwienia nauki w języku ojczystym wychowanków istniejących seminariów.

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
67-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 10 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Zagr[anicznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i H[andlu]	p. dr Henryk Strasburger
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rob[ót] Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu p.o. zast[ępcy] prezesa Gł[ównego] Urz[ędu] Likw[idacyjnego]	p. dr Kazimierz Zaczek p. Józef Karśnicki p. Stanisław Norblin
Szef Sekcji w Prezyd[ium] Rady Ministr[ów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek.

Początek posiedzenia o godz. 4-ej m. 30 po poł[udniu].

1. ^bZałącznik N° 2^b Delegowany dla skoordynowania działań poszczególnych ministerstw na polu gospodarczym p. Norblin przedstawia projekt organizacji międzyministerialnego urzędu dla spraw handlu zagranicznego pod nazwą Centralnej Komisji Handlu Zagranicznego przy Prezydium Rady Ministrów, która by miała uregulować sprawę przywozu i wywozu towarów na okres najbliższych 4-ch miesięcy. Działalność jej odnosiłaby się wobec zorganizowania już delegacji w Paryżu tylko do Austrii, Niemiec i Czech i obejmowałaby tak uchwalanie, jak i czynności wykonawcze.

W dyskusji, jaka się na ten temat rozwinęła, p. Podsekretarz Stanu Strasburger zauważył, że już powstała sekcja handlowa w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu, zorganizowana na podanych właśnie w projekcie zasadach, i oświadczył się za upodobnieniem istniejących w innych krajach organizacji zakupów do organizacji paryskiej, a przeciw tworzeniu nowego projektowanego urzędu.

P. Minister Minkiewicz wyraził zdanie, że byłoby wskazane oddzielić aparat decydujący od technicznych organów wykonawczych oraz zwrócił uwagę, że przy Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu istnieje już komisja przywozu i wywozu, a nadto przy Min[isterstwie] Aprowizacji urząd zakupu artykułów pierwszej potrzeby, przy Min[isterstwie] Wojny zaś urząd zaopatrzenia wojskowego. Zdaniem Pana Ministra Aprowizacji nie należy zatem stwarzać nowych organów, lecz raczej udoskonalić istniejące. A więc należałoby podzielić import i eksport na dwie kategorie, tj.

a) towary, które samo Państwo sprowadza wzgl. wywozi i dla tej kategorii utworzyć wzgl. zorganizować istniejące już przy Ministerstwie Przem[ysłu] i Handlu, Min[isterstwie] Rolnictwa oraz Min[isterstwie] Spraw Wojskowych państwowe urzędy handlowe na zasadach handlowych oparte z własnymi państwowymi organami wykonawczymi. W jedną całość wiązałyby je komisja międzyministerialna przy Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu, ewent[ualnie] nawet przy Prezydium Rady Ministrów utworzyć się mająca jako organ decydujący.

b) towary, które sprowadzają wzgl. wywożą prywatni, którym zezwolenia na przywóz i wywóz udzielałaby wspomniana komisja.

Wreszcie mówca uważa za niezbędne, by nakazać organom ministerstw ściśle stosowanie się do obowiązujących w omawianej sprawie dekretów i przepisów.

P. Minister Iwanowski uważa, że proponowana organizacja poza fachowym ministerstwem stojąca byłaby niepożądana i urząd ten mógłby istnieć jedynie przy Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Handlu.

Przeciw przydzieleniu projektowanej komisji do Prezydium Rady Ministrów oświadcza się zasadniczo także p. Minister Hącia, wskazując na to, że jego Ministerstwo jest urzędem fachowym i on w pierwszej linii za politykę handlową odpowiada. P. Minister nie widzi ponadto powodu do zmian, spodziewa się rychłej poprawy stosunków w miarę polepszenia zwłaszcza warunków komunikacyjnych i stosunków celnych.

P. Podsekretarz Stanu Strasburger określa, że ujednostajnienie cel jest zasadniczą sprawą handlową i proponuje, by na obszarze całego Państwa obowiązywała na razie rosyjska ustawa celna, dopóki nie będzie można opracować nowej.

P. Norblin odpowiada na zapytanie p. Ministra Hąci, że komisja przywozu i wywozu działa bez zarzutu, oraz wyjaśnia, że punkt ciężkości tego projektu leżał w tym, by Rada Ministrów oznaczyła artykuły, które mogą być w ogóle przywożone z zagranicy, gdyż sprowadzanie towarów pociąga też za sobą obniżenie waluty, a to wchodzi w zakres ogólnej polityki handlowej, za którą odpowiedzialny jest cały Gabinet.

P. Minister Hącia wyjaśnia powody wydania zezwolenia na przywóz mniejszej ilości pomarańcz i stosunkowo wielkiej cytryn, których rzucenie na targ miało obniżyć ceny jabłek, i zauważa, że przywóz wielkiej ilości towarów obniża ich ceny. O ile chodzi o import z Francji i Anglii, to musi on być oczywiście dokładnie badany, lecz wobec wielkiej ilości w kraju marek i koron uważa p. Minister za korzystne pozbywać się ich w zamian za towary.

P. Minister Janicki stwierdza również konieczność stworzenia jednego centralnego organu i to przy Radzie Ministrów oraz jak najrychlejszego radykalnego uporządkowania omawianej sprawy.

P. Minister Wojciechowski zauważa, że zadania p. Norblina nie są jeszcze ukończone i prosi go o podanie cyfr ilustrujących przywóz i wywóz z kraju po zbadaniu tego na punktach pogranicznych, a p. Minister Iwanowski prosi, by badania te objęły też tzw. zieloną granicę, gdyż ma wrażenie, że ochrona celna granic jest bardzo słaba i że więcej towarów wchodzi do kraju nielegalnie niż na mocy zezwoleń, p. Minister Janicki zaś dodaje, by p. Norblin zbadał sprawę przy współudziale delegata Ministerstwa Spr[aw] Wojskowych na stacjach pogranicznych także w Poznańskim i w Galicji, co dałoby ogólny obraz stosunków. Wreszcie p. Minister Minkiewicz proponuje, by zainteresowane ministerstwa (Apro wiz[acji], Przem[ysłu] i Handlu, Rolnictwa i Spr[aw] Wojsk[owych]) omówiły następnie spostrzeżenia i wnioski p. Norblina i przedstawiły Radzie Ministrów konkretny projekt.

P. Minister Supiński wskazuje na to, że wciąż dział się mają nadużycia z wydawaniem zezwoleń na wywóz, należałoby więc osadzić na stacjach kolejowych uczciwych ludzi oraz powierzyć prawo podpisywania własnoręcznie przepustek wszędzie jednemu tylko urzędnikowi, który by dawał zupełną gwarancję uczciwości.

2. ^bZałącznik N° 2^b P. Karśnicki referuje sprawę odszkodowań wojennych wskazując na powody jej nagłości mianowicie nastrój w kołach sejmowych i wyrażone w tym kierunku żądanie delegacji ekonomicznej w Paryżu.

Po dłuższej dyskusji uchwalono, że przedłożony projekt ma być oparty na następujących zasadach: odszkodowanie ma polegać na subwencji rządowej łącznie z pożyczką, a dla najbiedniejszej ludności na samej subwencji i wszelkie cyfry w projekcie pomieszczone mają być opuszczone, a zawarta tylko wzmianka, że odpowiednie sumy będą wstawiane corocznie do budżetu, wreszcie ma ulec skreśleniu ustęp o zakładzie kredytowym. Przerobienie tego projektu i ostateczny tekst powierzono Gł[ównemu] Urzędowi Likwidacyjnemu w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu z tym, że projekt ma być następnie wniesiony do Sejmu bez poprzedniego przedkładania go Radzie Ministrów⁴²⁰.

⁴²⁰ DzPPP, 1919, nr 41, poz. 298.

3. ^bZałącznik N° 4^b Rada Ministrów zaaprobowwała przedstawiony przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych wniesiony przez niego do komisji sejmowej wniosek nagły w sprawie zmiany niektórych przepisów ordynacji wyborczej sejmowej celem przeprowadzenia wyborów w okręgu XXXIII i XXXIV.

4. ^bZałącznik N° 5^b Projekt ustawy w sprawie funduszu mieszkaniowego wywołuje przede wszystkim spór kompetencyjny. P. Szef Sekcji Jakimowicz, powołując się na ustawę sejmową o zakresie działania Min[isterstwa] Robót Publicznych, podnosi, że sprawa funduszu mieszkaniowego wiąże się z należącą do Min[isterstwa] Robót Publicznych polityką budowlaną i sprawą odbudowy, i żeby pozostała ona w ręku Min[isterstwa] Robót Publicznych, gdyż rozdawnictwo pieniędzy musi być oparte na kalkulacji technicznej, a przemawia także za tym kwestia taniaści wykonania, bo Min[isterstwo] Zdrowia Publ[icznego] nie posiada własnych sił technicznych. Zaznacza, że wpływ Min[isterstwa] Zdrowia Publ[icznego] będzie zapewniony we wszystkich kwestiach sanitarnych i higieny dotyczących.

P. Minister Iwanowski podnosi kompetencję Ministerstwa Pracy i O.S. w sprawach socjalnych i zastrzega się, by rozstrzygnięcie danej sprawy nie przesądzało na przyszłość podziału kompetencji między ministerstwami w odniesieniu do tej kategorii agend.

P. Minister Janiszewski zauważa, że spory kompetencyjne rozstrzygnie Sejm, dana ustawa jednak jest owocem kilkumiesięcznej pracy Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego przy współdziałaniu Min[isterstwa] Robót Publicznych, a sam osobiście wobec komisji sanitarnej sejmowej zobowiązał się do wniesienia jej; podnosi wreszcie, że w Ameryce i Anglii tego rodzaju sprawy należą do zakresu działania Min[isterstwa] Zdrowia, bo w nich dominuje interes sanitarny, a nadto w ustawie o Min[isterstwie] Robót Publ[icznych] zastrzeżone jest dla tego Ministerstwa tylko współdziałanie w tych sprawach.

Po dyskusji przyjęto projekt ustawy z następującymi zmianami:

- a) W art. 3 punkty a), b), c) skreślono, a w ich miejsce wstawiono słowa „Ministerstw: Skarbu, Robót Publicznych i Zdrowia Publicznego”,
- b) W art. 12 zastąpiono sumę „500 milionów” sumą „200 milionów”, a w ust. 2 słowa „co najmniej 60 milionów” słowem „odpowiednią kwotę”, wreszcie kwotę „40 milionów” kwotą „15 milionów”, a na końcu zdania dodano słowa „a na rok 1920 40 milionów”.

Wniosek p. Szefa Sekcji Zaczka, by w art. 7 zastąpić sumę „95%” sumą „80%” nie uzyskał większości głosów. Wniosek p. Szefa Sekcji Jakimowicza, by cały projekt przekazać Min[isterstwu] Rob[ót] Publ[icznych] lub też wydzielić z niego całą sekcję budowlaną i wcielić ją do Min[isterstwa] Zdrowia Publicznego nie został poddany pod głosowanie, natomiast uchwalono poruczyć rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego pomiędzy 3-ma zainteresowanymi ministerstwami wspólnej decyzji pp. Ministrów: Sprawiedliwości, Robót Publicznych i Zdrowia

Publicznego. Stosownie do tej decyzji mają być następnie ewent[ualnie] zmieni-
one dotyczące postanowienia projektu, przy czym decyzja ma zapaść również
co do tego, kto ma wnieść projekt ustawy do Sejmu⁴²¹.

Koniec posiedzenia o godz. 8-ej m. 45 wieczór.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] na dzień 10 maja 1919 o godz. 4-tej po poł[udniu].
2. Projekt międzyministerialnego urzędu ds. handlu zagranicznego⁴²².
3. Projekt ustawy o przyznaniu poszkodowanym wskutek wojny wynagrodzenia państwowego, zaliczek i pożyczek na odbudowę⁴²³.
4. Wniosek nagły MSW w sprawie zmiany niektórych przepisów ordynacji wyborczej z dn. 28 XI 1918 r. celem przeprowadzenia wyborów w okręgach 33 i 34⁴²⁴.
5. Ustawa w przedmiocie utworzenia państwowego funduszu mieszkaniowego⁴²⁵.

[Załącznik] ^cN^o 1^c

Porządek dzienny [posiedzenia Rady Ministrów] na dzień 10 maja 1919 o godz. 4-tej po poł[udniu]

- 1) Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
- 2) Sprawa odszkodowań wojennych.
- ^c3) Sprawa organizacji zarządu kresów wschodnich.
- 4) Projekt ustawy o funduszu mieszkaniowym.^c

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

⁴²¹ DzPPP, 1919, nr 72, poz. 424.

⁴²² Nie publikuje się.

⁴²³ Nie publikuje się.

⁴²⁴ Nie publikuje się.

⁴²⁵ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
68 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 12 maja 1919 roku

Przewodniczy:	p. Prezydent Ministrów Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] RM	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Generalny Komisarz Cywilny dla polskich ziem wschodn[ich]	p. Jerzy Osmałowski
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 8 m. 30 wieczorem.

1. P. Prezydent Ministrów zdaje sprawę ze stanu sprawy polskiej na konferencji pokojowej oraz udziela wyjaśnień z zakresu polityki zagranicznej.

2. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę wysokich cen chleba pozakartkowego, proponuje oznaczenie ceny maksymalnej na ten chleb i zagrożenie wysokimi karami sprzedającym go po cenach wyższych.

Po dyskusji, w której wskazano na to, iż samo ustanowienie ceny maksymalnej sprawy nie rozwiąże, lecz potrzeba jeszcze zapewnić sobie egzekutywę w tym kierunku, by z jednej strony cena ta była rzeczywiście przestrzegana, w drugiej zaś, by wskutek tego zarządzenia chleb poza kartkowy nie zniknął z rynku, wniosek p. Prezydenta Ministrów w zasadzie przyjęto, polecając p. Ministrowi Spraw

Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Aprowizacji szczegółowe omówienie sposobu technicznego przeprowadzenia tej uchwały i wprowadzenia jej w życie.

3. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę rozruchów antyżydowskich w Rzeszowskim⁴²⁶, które mogą wywołać niepożądane następstwa na polu polityki zagranicznej wobec wielkich wpływów Żydów w państwach koalicji.

Postanowiono wysłać w celu zbadania przyczyn i rozmiarów tych ruchów na miejscu i zdania o nich sprawy Rządowi specjalną komisję, złożoną z przedstawicieli Min[isterstw] Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Sprawiedliwości⁴²⁷. Jednocześnie p. Prezydent Ministrów wystosuje do Delegata Generalnego Rządu dla Galicji pismo z zawiadomieniem go o wysłaniu komisji i żądaniem, by władze administracyjne energicznie przeciwdziałały tego rodzaju wypadkom i surowo ścigały winnych.

4. P. Prezydent Ministrów odczytuje list od p. Hoovera, głównego komisarza aprowizacyjnego Stanów Zjednoczonych, donoszący, iż zapewnioną już została pomoc kredytowa na zakupno bawełny celem uruchomienia przemysłu oraz wyrażający nadzieję, iż niebawem uda się uzyskać dla Polski wydatną pomoc finansową także i na inne cele.

Wreszcie dodaje p. Prezydent Ministrów, iż jest w toku sprawa międzynarodowego funduszu na cele odbudowy, z którego to funduszu mogłaby Polska otrzymać na ten cel znacznieszą pożyczkę do wysokości 2½ miliarda franków.

5. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych referuje sprawę żądań, postawionych przez kolejarzy, i groźby wywołania przez nich strajku w dniu 15-go maja w razie niespełnienia tych żądań. P. Kierownik Ministerstwa jest zdania, że, jakkolwiek być może strajk ten nie udałby się, ponieważ jest inspirowany z zewnątrz i nastrój strajkowy ogarnął tylko nieliczne grupy kolejarzy, jednak kateryczne odrzucenie żądań, wysuniętych przez nich byłoby w obecnej chwili krokiem zbyt ryzykownym, gdyż wybuch strajku kolejowego, o ile by ten się powiódł, miałby wprost katastrofalny skutek, z tego powodu proponuje uwzględnić częściowo postulaty kolejarzy. Sprawa jest nagłą raz ze względu na to, iż termin 15-go maja jest bardzo bliski, po wtóre zaś z tego powodu, że zajmuje się nią także sejmowa komisja komunikacyjna i że p. Kierownik Ministerstwa zobowiązał się wobec niej zająć w imieniu rządu dnia 13-go b.m. stanowisko w stosunku do żądań kolejarzy. Na komisji tej został zgłoszony przez posła Łańcuckiego wniosek

⁴²⁶ Do pogromów doszło w Strzyżowie (21 kwietnia 1919 r.), Frysztaku, Niebylcu (28 kwietnia), Mielcu (1 maja), Rzeszowie (3 i 4 maja), Raniżowie (3 maja), Baranowie Sandomierskim (5 i 6 maja), Majdanie Królewskim (5 maja), Tyczynie (5 maja), Głogowie Małopolskim (6 maja), Sokołowie Małopolskim (6 maja), Kolbuszowej (7 maja), Radomyślu Wielkim (8 maja) i Tarnobrzegu. Ogółem we wszystkich miejscowościach zginęło 13 Żydów, kilkudziesięciu pobito, zatrzymano jako sprawców 136 osób.

⁴²⁷ W komisji znaleźli się dr Zbigniew Dunikowski, Zygmunt Biernacki oraz kpt. Kazimierz Rettinger.

idący bardzo daleko, bo uwzględniający prawie w całości postulaty kolejarzy, oczywiście wniosek ten jest dla Rządu nie do przyjęcia, pewne jednak uwzględnienie ekonomicznych żądań kolejarzy jest wskazane. Żądania natury politycznej, postawione przez nich, są nie do przyjęcia – zresztą nie mają one zasadniczej wagi i odrzucenie ich nie może spowodować strajku.

W wyniku dyskusji podjęto następującą uchwałę:

„Wobec panującej drożyzny Rada Ministrów uchwała powtórzyć dla wszystkich pracowników kolejowych w maju, jak również w miesiącach następnych, o ile nie nastąpi poprawa stosunków żywnościowych, zapomogi w wysokości subwencji kwietniowej. W Małopolsce na wszystkich liniach w jednakowej stopie, jak w kwietniu w Dyrekcji Krakowskiej, tj. samotni 200 koron, utrzymujący dwóch członków rodziny 300 koron, inni 400 koron. W Małopolsce zapomogi zastąpić mają dawniejszy dodatek kwartalny”.

W myśl tej uchwały złoży p. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych na sejmowej komisji komunikacyjnej odpowiednie oświadczenie – należy przewidzieć, że Sejm podzieli stanowisko Rządu. Wydatek, który z tego tytułu obciąży Skarb Państwa, będzie wynosić około 22 milionów marek i 24 milionów koron do 1-go lipca b.r.

6. W związku ze sprawą dodatków drożyznianych dla kolejarzy p. Minister Karpiński prosi Min[isterstwo] Kolei Żelaznych o przedłożenie mu wykazu dochodów i wydatków kolei żelaznych za ubiegły okres czasu.

7. Również w związku z dyskusją nad dodatkami drożyznianymi dla kolejarzy p. Minister Supiński wyraża życzenie, by Prezydium Rady Ministrów przedstawiło jak najrychlej jeszcze przed opracowaniem projektowanej pragmatyki służbowej projekt nowej tabeli płac urzędniczych, gdyż płace obecne nie dadzą się utrzymać i należy dążyć do tego, by zmiana ich nastąpiła jak najszybciej.

8. ^bZałącznik N° 1^b Aprobowano projekt organizacji zarządu cywilnego na obszarach wschodnich, zajętych przez wojska polskie, z następującą zmianą:

W art. 1 po słowie „mianowany” wstawia się słowa: „i odwoływany”, a słowa „z pośród kandydatów, przedstawionych przez” zastępuje słowami „na wniosek”.

Poza tym przyjęto projekt w redakcji, ustalonej przez Międzyministerialną Konsultację Prawną. Odnośny dekret Naczelnika Państwa jako Naczelnego Wodza ukaże się najpierw w Dzienniku Rozkazów Wojskowych, z którego zostanie przedrukowany przez „Monitor Polski”.

9. Na zapytanie p. Generalnego Komisarza Osмоłowskiego wyjaśniono, iż urzędnicy, przydzieleni obecnie z poszczególnych ministerstw do zarządu kresów wschodnich, będą na prawach urzędników delegowanych bez pensji, gdyż tę ostatnią pobierać będą z kasy Komisarzatu Generalnego.

10. P. Komisarz Generalny Osмоłowski komunikuje, że preliminarz budżetowy Zarządu Kresów Wschodnich opracowuje się i będzie przedłożony Radzie Ministrów, a następnie Sejmowi do zatwierdzenia w najbliższym czasie, przed

uchwaleniem jednak tego preliminarza prosi o przyznanie jakiegoś doraźnego kredytu tytułem zaliczki, gdyż przyznane poprzednio na ten cel tytułem zaliczki 30 milionów rubli nawet na parę tygodni absolutnie nie wystarcza. Oczywiście zarówno ten kredyt doraźny, jak i kredyt, który zostanie przyznany budżetem, nosić będą charakter pożyczki, zaciągniętej przez Zarząd Kresów Wschodnich ze Skarbu Państwa, i podlegać będą zwrotowi.

W wyniku dyskusji nad tym wnioskiem postanowiono na razie tej sprawy nie decydować, lecz polecono p. Komisarzowi Generalnemu porozumieć się uprzednio z Ministerstwem Skarbu i zgłosić na podstawie wyniku tego porozumienia odpowiedni konkretny wniosek na Radę Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 12-ej min. 10 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Projekt organizacji zarządu cywilnego ziem wschodnich]⁴²⁸.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

⁴²⁸ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
69 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 13 maja 1919 roku

Przewodniczy:

Minister Spraw Wewnętrznych

p. Stanisław Wojciechowski

Obecni:

Minister Sprawiedliwości

p. Leon Supiński

Minister Spraw Wojskowych

p. gen. poruczn[ik] Józef Leśniewski

Minister Skarbu

p. Stanisław Karpiński

Minister Sztuki i Kultury

p. Zenon Przesmycki

Minister Rolnictwa i D.P.

p. Stanisław Janicki

Minister Przemysłu i Handlu

p. dr Kazimierz Hącia

Minister Apropowizacji

p. Antoni Minkiewicz

Minister Poczty i Telegrafów

p. Hubert Linde

Minister Wyzn[añ] Rel[igijnych]

p. dr Jan Łukasiewicz

i Ośw[iecenia] Publ[icznego]

Minister Robót Publicznych

p. Józef Pruchnik

Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]

p. Jerzy Iwanowski

Minister Zdrowia Publicznego

p. dr Tomasz Janiszewski

Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych

p. Julian Eberhardt

Podsekretarz Stanu w Pr[ezydyum] R.M.

p. dr Władysław Wróblewski

Szef Sekcji w Prezydium R. Min[istrów]

p. Edward Lechowicz

Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu

p. Kazimierz Zaczek

Protokołuje

p. dr Juliusz Koppens

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 30 po poł[udniu].

1. Protokoły 65 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 7-go maja b.r. oraz 66 posiedzenia w dniu 9-go maja b.r. odczytano i przyjęto.

2. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Janiszewskiego w przedmiocie upoważnienia go do zakupu zagranicą towarów, potrzebnych dla apropowizacji sanitarnej, do sumy 25 milionów franków.

3. ^bZałącznik N° 3^b W sprawie przyznania kredytu 75 tys. marek Ministerstwu Apropowizacji na wydatki, wynikające z reprezentatywnego charakteru ekspozytury Rządu Polskiego w Gdańsku, polecono na wniosek p. Szefa Sekcji d[okto]ra Zaczka Ministerstwu Apropowizacji porozumieć się z Ministerstwem Spraw Zagranicznych co do zaliczenia tych kosztów na poczet przyznanego Ministerstwu Spraw Zagranicznych kredytu na cele reprezentatywne w wysokości 4½ miliona marek.

4. ^bZałącznik N° 4^b Wobec porozumienia między Ministerstwem Apropowizacji a Ministerstwem Skarbu co do udzielenia Ministerstwu Apropowizacji awansu w wysokości 10 tysięcy marek na terminowe wyjazdy lustracyjne urzędników, p. Minister Apropowizacji cofnął swój wniosek.

5. ^bZałącznik N° 5^b P. Minister Apropowizacji Minkiewicz motywuje swój wniosek o zwolnienie Ministerstwa Apropowizacji od kierownictwa działem węglowym w zakresie opału ludności, potrzeb rolnictwa i przemysłu młynarskiego szerzącą się spekulacją węglową, której Ministerstwo to wobec uzależnienia go od Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwa Kolei Żelaznych przerwać nie może, dalej nadużyciami ze strony podwładnych organów kolejowych i wojskowych.

Na cele opału ludność otrzymuje zaledwie $\frac{1}{4}$ część tego, co przydzielano jej za czasów okupacji. Rolnictwo nie dostaje węgla na pokrycie najniezbędniejszych swych potrzeb, podczas gdy otrzymanie ziemiopłodów bez węgla jest niemożliwe. Sytuacja jest wprost krytyczna, a do pogorszenia jej przyczynia się zależność rozdziału węgla od trzech władz centralnych. Wobec braków w taborze kolejowym nie ma nadziei poprawienia się jej w najbliższej przyszłości. Apropowizację węglową powinna wobec tego objąć zaraz Centrala Węglowa przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu, gdyż Ministerstwo Apropowizacji nie może samo ponosić dalej odpowiedzialności. Centrala ta będzie miała czas przygotować się w ciągu letnich miesięcy do czekających ją zadań w ciągu jesieni i zimy.

P. Minister Hącia jest przeciwny temu, aby Centrala już obecnie objęła repartycję węgla, a główną przyczynę obecnego krytycznego położenia upatruje w braku taboru kolejowego. Należy jak najprędzej postarać się o odpowiedni tabor wobec czekających nas zadań przewozu węgla po przyłączeniu Górnego Śląska.

P. Minister Wojciechowski jest zdania, że sprawę uzupełnienia taboru kolejowego powinno się traktować osobno, obecnie musimy jednak załatwić sprawę rozdziału, gdyż zależność od trzech ministerstw utrudnia i komplikuje racjonalną repartycję węgla.

P. Minister Janicki podnosi ogromną doniosłość tej sprawy. Ratunek widzi w staraniach o tabor kolejowy u aliantów i w uzdrowieniu wewnętrznej gospodarki węglowej na kolejach i w Centrali Węglowej. Stawia wniosek o wydelegowanie fachowca do zbadania tej gospodarki, który swe wnioski powinien przedłożyć jak najprędzej Radzie Ministrów.

Po dyskusji postanowiono, że Ministerstwo Apropowizacji, Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych i Kolei Żelaznych wyznaczy każde swego delegata dla zbadania gospodarki węglowej urzędów podległych ministerstwom. Delegatów wezwie natychmiast Prezydium Rady Ministrów na sesję, na której ustalą oni sposób postępowania, a po zbadaniu przedłożą sprawozdanie Radzie Ministrów w ciągu 2 tygodni.

6. Sprawę mianowania Komisarza Rządowego Czerwonego Krzyża odłożono na wniosek p. Ministra Janiszewskiego aż do przedstawienia do zatwierdzenia

Rady Ministrów opracować się mającej przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych instrukcji dla tego Komisarza.

7. ^bZałącznik] N° 6^b Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie przekazania pod jego zarząd wszelkich gruntów, stanowiących własność Skarbu Państwa, a znajdujących się pod zarządem wojskowym przyjęto skreślając słowa: „w obrębie stołecznego miasta Warszawy i jego okolic” i wstawiając w ich miejsce słowa: „z zastrzeżeniem uwzględnienia przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych konieczności strategicznych oraz własnych potrzeb gospodarczych miejscowej załogi”.

8. ^bZałącznik] N° 7^b P. Minister Janicki cofnął swój wniosek w sprawie przekazania pod zarząd Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych budynków, urzędzeń i inwentarzy, znajdujących się w b. obozach jeńców w Szczypiornie i Strzałkowie.

9. ^bZałącznik] N° 8^b Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zatwierdzenia wzoru rejestracji fundacji przyjęto.

10. ^bZałącznik] N° 9^b Przyjęto projekt ustawy o przebudowie węzła kolejowego warszawskiego z uwzględnieniem poprawek wniesionych przez Konsultację Prawną Prezydium Rady Ministrów i upoważniono p. Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych do wniesienia tego projektu do Sejmu.

11. Na wniosek nagły p. Ministra Wojciechowskiego Rada Ministrów wyraziła swą zasadniczą zgodę na przejęcie przez Rząd Polski kosztów przewozu darów Amerykańskiego Czerwonego Krzyża na żywienie i opiekę nad dziećmi polecając p. Ministrowi Janiszewskiemu wyjaśnić, na poczet jakiego Ministerstwa te koszty mają być zaliczone.

12. ^bZałącznik] N° 10^b Przyjęto przedstawiony przez p. Przewodniczącego projekt pełnomocnictwa dla p. Stanisława Norblina mianowanego w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 28-go kwietnia b.r. delegatem z nadzwyczajnym pełnomocnictwem.

13. Z powodu tego, że delegowany na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 6-go maja b.r. do Podkomisji Kwalifikacyjnej p. Bohdan Chełmicki nie może ze względów służbowych brać stałego udziału w pracach Podkomisji, postanowiono uzupełnić skład Podkomisji Kwalifikacyjnej przez powołanie do niej p. Eugeniusza Śmiarowskiego Szefa Sekcji w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min[ut] 45 wieczorem.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 69 posiedzenia Rady Ministrów RP 13 maja 1919 r.].
2. Wniosek nagły Ministerstwa Zdrowia Publicznego o upoważnienie do zakupu towarów na potrzeby sanitarne za 25 mln. franków⁴²⁹.
3. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o 75 tys. mk na wydatki reprezentacyjne ekspozytury w Gdańsku⁴³⁰.
4. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o 10 tys. mk na terminalne wyjazdy lustracyjne urzędników⁴³¹.
5. Wniosek Ministerstwa Aprowizacji o zwolnienie ministerstwa z rozdziału węgla⁴³².
6. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie w zarząd ministerstwa gruntów Skarbu Państwa w obrębie Warszawy⁴³³.
7. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie pod jego zarząd b. obozów jeńców w Strzałkowie i Szczypiornie⁴³⁴.
8. Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: projekt wzoru rejestracji fundacji⁴³⁵.
9. Wniosek nagły Ministerstwa Kolei Żelaznych o przedłożenie Sejmowi ustawy o przebudowie warszawskiego węzła kolejowego⁴³⁶.
10. Pełnomocnictwo dla S. Norblina⁴³⁷.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 69 posiedzenia Rady Ministrów RP 13 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 13 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w dn. 13-go maja r.b. o godz. 6-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie w Pałacu Namiestnikowskim. (Krakowskie Przedmieście 46/48)

Porządek dzienny

Posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 maja 1919 r. o godz. 6 wieczorem w Pałacu Namiestnikowskim.

⁴²⁹ Nie publikuje się.

⁴³⁰ Nie publikuje się.

⁴³¹ Nie publikuje się.

⁴³² Nie publikuje się.

⁴³³ Nie publikuje się.

⁴³⁴ Nie publikuje się.

⁴³⁵ Nie publikuje się.

⁴³⁶ Nie publikuje się.

⁴³⁷ Nie publikuje się.

- 1) Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
- 2) Projekt ustawy o przebudowie węzła kolejowego warszawskiego.
- 3) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji o kredyt 75 000 mk. na wydatki reprezentacyjne ekspozytury w Gdańsku.
- 4) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji o kredyt 10 000 mk. na terminowe wyjazdy lustracyjne.
- 5) Wniosek Min[isterstwa] Apropowizacji w sprawie zrzeczenia się Ministerstwu działu węglowego.
- 6) Wniosek w sprawie mianowania komisarza rządowego Czerwonego Krzyża.
- 7) Wniosek w sprawie przekazania Ministerstwu Rolnictwa wszystkich gruntów skarbowych, znajdujących się dotąd pod zarządem wojska.
- 8) Wniosek w sprawie przekazania Ministerstwu Rolnictwa budynków etc. b. obozów jeńców w Szczypiornie i Strzałkowie.
- 9) Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie zatwierdzenia wzoru rejestru Fundacji.
- 10) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
70-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 14 maja 1919 r.

Przewodniczy:	Prezydent Ministrów p. Ignacy Paderewski
Obecni:	
Minister Spraw Wewnętrznych	p. Stanisław Wojciechowski
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] RM	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński.

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 30 po poł[udniu].

1. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych porusza sprawę skarg, podnoszonych przeciw kolejom, iż nie przewożą one dostatecznej ilości węgla. Skargi te są nieuzasadnione, gdyż o ruchu transportów węglowych decyduje specjalna komisja przy Min[isterstwie] Kolei Żelaznych, w której biorą udział przedstawiciele głównych zainteresowanych nadawców węgla, a kolei spełnia tylko polecenia tej komisji.

P. Minister Wojciechowski przypomina uchwałę Rady Ministrów z dnia 13 b.m., która poleciła Ministerstwu: Aprowizacji, Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych i Kolei Żelaznych wyznaczenie swych delegatów dla zbadania gospodarki węglowej urzędów, podległych tym ministerstwom. Delegaci ci zbadają także zasadność wspomnianych skarg na kolei.

2. P. Prezydent Ministrów porusza sprawę grożącego strajku kolejowego i uważa, że należy pójść w ustępstwach na rzecz kolejarzy możliwie daleko,

gdyż wybuch tego strajku mógłby wyrzucić bardzo złe wrażenie zagranicą, nie mówiąc już o różnych komplikacjach, jakie mógłby wywołać wewnątrz kraju.

P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych wyjaśnia stan faktyczny sprawy i sądzi, że nie można iść w ustępstwach co do żądań ekonomicznych dalej poza uchwałę Rady Ministrów z dnia 12 b.m. o przyznaniu kolejarzom nadzwyczajnego dodatku drożyznianego na maj i następne miesiące aż do czasu, gdy się nie zmniejszy drożyzna, w tej samej wysokości, w jakiej przyznano go w kwietniu. Nadto uważa za wskazane, by p. Prezydent Ministrów wydał odezwę do kolejarzy, apelującą do ich uczuć obywatelskich.

Po dłuższej dyskusji powyższy wniosek p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelaznych przyjęto.

3. P. Prezydent Ministrów udziela wyjaśnień z zakresu polityki wewnętrznej i zagranicznej, zwłaszcza w sprawach kresów wschodnich.

4. ^bZałącznik N° 1^b Wobec wyjaśnienia p. Prezydenta Ministrów, że misja amerykańska zdecydowała się przyznać na cele akcji żywienia dzieci polskich kwotę 20 milionów marek pod warunkiem, że rząd polski przyzna na ten cel taką samą kwotę i że na cele administracji i rozdawnictwa tych funduszy potrzebna jest kwota 300 000 marek, która, wedle zdania misji amerykańskiej, winna być pokryta w całości przez Rząd Polski, przyjęto wniosek p. Prezydenta Ministrów o: 1) upoważnienie Ministra Zdrowia Publicznego do wniesienia do Sejmu nagłego wniosku o przyznanie kredytu w wysokości 20 300 000 marek na cele akcji żywienia dzieci i 2) o upoważnienie p. Ministra Skarbu ze względu na nagłość sprawy do asygnowania do dyspozycji Ministra Zdrowia Publicznego kwoty 300 000 marek zaliczkowo na rachunek uchwalic się mającego przez Sejm kredytu na potrzeby administracyjne.

P. Minister Pracy i O.S. podnosi, że sprawa kompetencji co do akcji opieki nad dziećmi jest sporną między Min[isterstwem] Zdrowia Publicznego a Min[isterstwem] Pracy i O.S. Postanowiono na razie tego sporu kompetencyjnego nie rozstrzygać i upoważnić p. Ministra Zdrowia Publicznego do wniesienia na Sejm tego wniosku i do dysponowania tym kredytem, w razie zaś, gdyby odnośne agendy zostały przekazane Min[isterstwu] Pracy i O.S., z natury rzeczy i odnośne kredyty przejdą do jego dyspozycji.

P. Minister Minkiewicz podnosi, że niewłaściwą jest rzeczą, by rozdziałem tych funduszy, względnie darów w naturze, zajmowała się przede wszystkim Rada Główna Opiekuńcza i sądzi, że akcję tę winny prowadzić organa rządowe. P. Minister Wojciechowski jest zdania, że w pierwszej linii powołane są do niej instytucje samorządowe, a nie instytucje filantropijne, ani organa rządu. Rząd winien tylko rozstracać swój nadzór nad pracą samorządów w tym kierunku.

Rada Ministrów podzieliła powyższą opinię p. Ministra Wojciechowskiego – wobec tego p. Minister Janiszewski zaproponuje na konferencji z przedstawicielami

misji amerykańskiej, by w akcji żywienia dzieci oprzeć się przede wszystkim na organizacjach samorządowych.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 40 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Wniosek nagły Ministerstwa Zdrowia Publicznego o kredyt 20 300 000 mk na żywienie dzieci]⁴³⁸.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

⁴³⁸ Nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
71-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 16 maja 1919 roku

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. August Wowkonowicz
Szef Sekcji w Prezydium Rady Ministrów	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens.

Początek posiedzenia o godz. 7 m. 15 wieczorem.

1. Protokoły 67-go, 68-go, 69-go i 70-go posiedzenia Rady Ministrów w dniach 10-go, 12-go, 13-go i 14-go maja b.r. odczytano i przyjęto.

2. P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych referuje o przebiegu strajku kolejowego. Strajk ten objął tylko węzeł warszawski i jest częściowy. Został on wywołany przez robotników warsztatowych, będących pod wpływem komunistów. P. Kierownik Ministerstwa wydał już rozporządzenia w celu zatamowania strajku i jest nadzieja, że zostanie on wkrótce przerwany.

3. ^bZałącznik No. 2^b Przyjęto projekt ustawy w przedmiocie przedłużenia o trzy miesiące czasu służby popisowym rocznikom 1896, 1897, 1898 i 1899, którzy na mocy dekretu z dnia 24 grudnia 1918 roku nr 423 („Dziennik Rozkazów Wojskowych” Nr 14) powołani zostali na obszarze Generalnego

Okręgu Krakowskiego do czynnej służby wojskowej z następującą zmianą: słowo „Ministerstwu” zastępuje się słowem „Ministrowi”⁴³⁹.

4. ^bZałącznik] N° 3^b Przyjęto wniosek Prezydium Rady Ministrów następującej treści:

„1) Staranie się urzędnika o przeniesienie do innej władzy może nastąpić jedynie za pośrednictwem dotychczasowej władzy przełożonej.

2) Przyjęcie do służby państwowej, uzyskane z obejściem tej zasady będzie bezwzględnie unieważnione”.

Nadto na wniosek p. Ministra Supińskiego dodano punkt 3 o następującym brzmieniu:

„Zaleca się pp. Ministrom i Kierownikom władz centralnych, by nie starali się dla swych urzędów pozyskiwać urzędników, zajmujących już stanowiska w innych urzędach”.

5. ^bZałącznik] N° 4^b P. Szef Sekcji Wowkonowicz referuje projekt instrukcji w przedmiocie ustalenia godzin urzędowych w biurach i urzędach władz centralnych.

W dyskusji większość pp. Ministrów opowiedziała się za odroczeniem decyzji co do tego projektu aż do chwili wprowadzenia nowej tabeli płac urzędniczych. P. Szef Sekcji Wowkonowicz wyjaśnia, że przedstawienie Radzie Ministrów tej nowej tabeli płac nie może nastąpić natychmiast, gdyż tabela ta będzie zależna od całokształtu przepisów pragmatyki służbowej, a zwłaszcza do sprawy unormowania awansu za czas.

W wyniku dyskusji postanowiono decyzję co do wspomnianego projektu odroczyć i wezwać Prezydium Rady Ministrów do opracowania w jak najkrótszym czasie przede wszystkim tych przepisów pragmatyki, od których unormowanie płac będzie zależne i przedłożenie tego projektu wraz z projektem, będącym na porządku dziennym do zatwierdzenia Rady Ministrów. Pośpiech konieczny jest także i z tego względu, że przed zdecydowaniem tej sprawy niepodobna będzie ułożyć preliminarzy budżetowych na przyszłe półrocze.

Nadto na wniosek p. Ministra Karpińskiego polecono Prezydium Rady Ministrów dołączyć do projektu instrukcji w przedmiocie godzin biurowych dane o tym, jakie godziny biurowe są przestrzegane w urzędowaniu za granicą.

Do czasu ujednostajnienia godzin biurowych we wszystkich urzędach pozostawiono do uznania poszczególnych pp. Ministrów oznaczenie godzin biurowych w swoich ministerstwach.

6. ^bZałącznik] N° 5^b Wniosek Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu w przedmiocie udzielenia biletów wolnej jazdy kolejami państwowymi geologom Państwowego Instytutu Geologicznego odrzucono.

⁴³⁹ DzPPP, 1919, nr 43, poz. 307.

7. ^bZałącznik N° 6^b Odrzucono również wniosek Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu w sprawie wydania cukru przemysłowego, przyznanego fabrykantom cukierków w repartycji kwietniowej.

8. ^bZałącznik N° 7^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przejścia przezeń zwierzchniego nadzoru technicznego nad kolejami miejskimi (tramwajami) w b. zaborze rosyjskim.

9. ^bZałącznik N° 8^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie ustalenia wysokości normalnego szacunku zwierząt domowych.

10. ^bZałącznik N° 9^b Odrzucono wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych o upoważnienie go do wydawania biletów bezpłatnej jazdy kolejami państwowymi dla zakładów i instytucji dobroczynnych.

11. ^bZałącznik N° 10^b Odrzucono wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych o upoważnienie go do wydawania rocznie około 500 bezpłatnych jednorazowych biletów na przejazd kolejami państwowymi dla przedstawicieli polskiej prasy codziennej. P. Minister Przesmycki założył przeciwko tej uchwale votum separatum.

12. ^bZałącznik N° 11^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu w przedmiocie zniesienia Dyrekcji Państwowych Zakładów Graficznych i przekazania samych zakładów pod zarząd Banku Polskiego pod nazwą Drukarni Banku Polskiego. P. Min[ister] Przesmycki wyraża życzenie, by poziom artystyczny tej Drukarni stał wysoko i prosi o porozumienie się w sprawie obsadzenia w niej kierowniczych stanowisk z Ministerstwem Sztuki i Kultury.

13. ^bZałącznik N° 12^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Roln[ictwa] i D.P. w sprawie zniesienia Urzędu Przywozu i Wywozu przy b. Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, dodając doń następujące zdanie: „Bezzwłoczne wykonanie tej uchwały poleca się Min[isterstwu] Przemysłu i Handlu”.

14. P. Minister Minkiewicz prosi Min[isterstwo] Spraw Zagran[icznych] o wyjaśnienia, gdzie i kiedy powstaną polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, gdyż dla nawiązania stosunków handlowych z pewnymi państwami, jak zwłaszcza Holandia, Dania, Szwecja i Norwegia, posiadanie tam przedstawicielstw dyplomatycznych jest konieczne.

P. Podsekretarz Stanu Wróblewski wyjaśnia powody, dla których do tej chwili przedstawicielstwa te powstać tam nie mogły, i oświadcza, że zapewne już w najbliższym tygodniu większa część odnośnych przedstawicieli zostanie mianowana, a wkrótce już utworzone będą również w tych krajach konsulaty generalne. O utworzeniu każdego z tych przedstawicielstw i konsulatów generalnych Min[isterstwo] Spraw Zagran[icznych] będzie zawiadamiać wszystkich pp. Ministrów.

15. P. Minister Janiszewski podnosi sprawę rozgraniczenia kompetencji między Min[isterstwem] Zdrowia Publ[icznego] a Min[isterstwem] Pracy i O.S. i prosi, by Prezydium Rady Ministrów, które ma wypracować wnioski w sprawie organi-

zacji ministerstw i szczegółowe rozgraniczenia ich kompetencji, jak najrychlej te wnioski przedstawiło choćby z tego względu, że i Sejm nalega na jak najszybsze unormowanie tych spraw.

P. Szef Sekcji Lechowicz komunikuje, że wprawdzie ministerstwa nadesłały już dane w tej sprawie, o które Prezydium Rady Ministrów prosiło, dane te jednak w wielu wypadkach są niedostateczne, prosi przeto o uzupełnienie ich.

16. P. Minister Janiszewski komunikuje, że Komisarz Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników, udzielając Sejmowej Komisji Opieki Społecznej wyjaśnień o działalności swego urzędu, podniósł cały szereg doznawanych przeszkód, które należy rozumieć jako brak poparcia ze strony Rządu, prosi przeto Prezydium Rady Ministrów, by zwróciło uwagę na niewłaściwość takiego postępowania i na to, by, jeśli ma zarzuty przeciw działalności pewnych organów Rządu, przedstawiał je przede wszystkim Rządowi, a nie występował z nimi na zewnątrz.

17. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski z polecenia p. Prezydenta Ministrów podnosi sprawę przesyłania do Warszawy na cele aprowizacyjne zboża zamiast mąki, co z jednej strony opóźnia dostarczenie ludności mąki, z drugiej obciąża niepotrzebnie ruch kolejowy, oraz sprawę niedomagań w działalności Wydziału Zaopatrzenia m[iasta] Warszawy, wskutek których rozsprzedaż chleba i mąki odbywa się nieudolnie i powoduje tworzenie się przy składnicach nadmiernie wielkich ogonków.

P. Minister Minkiewicz wyjaśnia, że istotnie transporty amerykańskie składają się obecnie ze zboża a nie mąki, co jednak jest korzystniejsze, gdyż otrzymuje się w ten sposób otręby, ponieważ zaś zboże to przychodzi barkami z Gdańska, przeto koleje nie są przeciążone tymi transportami.

W sprawie niedomagań w działalności Wydziału Zaopatrzenia m[iasta] Warszawy Rada Ministrów poleciła Ministrowi Spraw Wewn[ętrznych], by w porozumieniu z Ministrem Apropowizacji wywarł energiczny nacisk na władze miejskie w celu ich usunięcia.

Koniec posiedzenia o godz. 9-ej m. 45 wieczorem.

^fSWojciechowski

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 71 posiedzenia Rady Ministrów RP 16 maja 1919 r.].
2. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych o przedłożenie Sejmowi ustawy o przedłużeniu o trzy miesiące czasu służby popisowym rocznikom 1896–1899]⁴⁴⁰.

⁴⁴⁰ Nie publikuje się.

3. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie zasad przeniesień urzędników]⁴⁴¹.
4. [Projekt instrukcji w sprawie ustalenia godzin urzędowych w urzędach centralnych]⁴⁴².
5. [Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie wolnego przejazdu klejami państwowymi dla geologów Państwowego Instytutu Geologicznego]⁴⁴³.
6. Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie wydania cukru przemysłowego, przyznanego fabrykantom cukierków w repartycji kwietniowej⁴⁴⁴.
7. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie przejęcie przezeń zwierzchniego nadzoru technicznego nad kolejami miejskimi (tramwajami) w b. zaborze rosyjskim]⁴⁴⁵.
8. [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie ustalenia wysokości normalnego szacunku zwierząt domowych]⁴⁴⁶.
9. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie przyznania mu prawa wydawania biletów bezpłatnej jazdy kolejami państwowymi dla zakładów i instytucji dobroczynnych]⁴⁴⁷.
10. Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych o upoważnienie go do wydawania rocznie około 500 bezpłatnych jednorazowych biletów na przejazd kolejami państwowymi dla przedstawicieli polskiej prasy codziennej⁴⁴⁸.
11. Wniosek Ministerstwa Skarbu o przeniesienie Państwowych Zakładów Graficznych pod zarząd Banku Polskiego⁴⁴⁹.
12. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie zniesienia Urzędu Przywozu i Wywozu przy b. Komisji Likwidacyjnej w Krakowie⁴⁵⁰.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 71 posiedzenia Rady Ministrów RP 16 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 15 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w piątek dn. 16 maja r.b. o godz. 6 wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w Pałacu Namiestnikowskim (Krakowskie Przedmieście 46/48).

Porządek dzienny

- 1) Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.

⁴⁴¹ Nie publikuje się.

⁴⁴² Nie publikuje się.

⁴⁴³ Nie publikuje się.

⁴⁴⁴ Nie publikuje się.

⁴⁴⁵ Nie publikuje się.

⁴⁴⁶ Nie publikuje się.

⁴⁴⁷ Nie publikuje się.

⁴⁴⁸ Nie publikuje się.

⁴⁴⁹ Nie publikuje się.

⁴⁵⁰ Nie publikuje się.

- 2) Projekt ustawy o przedłużeniu terminu służby wojskowej popisowych, powołanych na obszarze Generalnego Okręgu Krakowskiego.
- 3) Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie samowolnego przeniesienia się urzędników.
- 4) Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie godzin urzędowych.
- 5) Wniosek o przejęcie nadzoru technicznego nad tramwajami przez Min[isterstwo] Kolei Żelaznych.
- 6) Wniosek Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. w sprawie ustalenia normalnego szacunku zwierząt domowych.
- 7) Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przyznania biletów wolnej jazdy dziennikarzom.
- 8) Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie upoważnienia go do wydawania biletów wolnej jazdy instytucjom dobroczynnym.
- 9) Wniosek Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu w sprawie wolnego przejazdu kolejami dla geologów Państwowego Instytutu Geologicznego.
- 10) Wniosek Min[isterstwa] Przem[ysłu] i Handlu o wydanie fabrykantom cukierków cukru przemysłowego, przyznanego im w repartycji kwietniowej.
- 11) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
72-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 19 maja 1919 roku

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Zdrowia Publiczn[ego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelazn[ych]	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie]	
Spr[aw] Zag[ranicznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] R.M.	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubiczek.

Początek posiedzenia o godz. 6-ej m. 30 wieczorem.

1. Protokół 71-go posiedzenia Rady Ministrów z dn. 16 maja r.b. odczytano i przyjęto.

2. ^bZałącznik N° 2^b P. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych przedstawia genezę strajku kolejowego oraz wydane przez Min[isterstwo] Kolei Żelaznych zarządzenia co do warsztatów kolejowych, mające na celu uporządkowanie w nich stosunków przez usunięcie inwalidów i komunistów, zarejestrowanie wszystkich pracowników i obdzielenie ich legitymacjami osobistymi. Wobec bardzo złego stanu w warsztatach i nadmiernie niskiej wydajności pracy robotników uważa to uporządkowanie za konieczne, a sposobność do tego się nadarzącą za bardzo dobrą. Prosi jednak Radę Ministrów o decyzję co do dalszego stanowiska wobec robotników warsztatowych.

P. Minister Iwanowski uważa, że w konsekwencji zajęcia wobec robotników zdecydowanego stanowiska mógłby wybuchnąć powszechny strajk pracowników

miejskich, dlatego obawiałby się przeprowadzenia całkowitego wydanych zarządzeń. Sądzi natomiast, iż obecnie w chwili, kiedy robotnicy są rozdzieleni, należałoby się oprzeć na PPS i aresztować oraz zwalczać nadal komunistów, lecz nie przeciwstawiać się wszystkim robotnikom. Proponuje zatem, by: wyłonić w myśl §2 Statutu Związku Zawodowego Kolejarzy sąd rozjemczy dla zbadania ich zatargu z zarządem kolejowym, zaniechać niektórych drażniących zarządzeń (jak zakaz wyjazdu na Zjazd Kooperatyw i nieprzyznawanie Związkowi prawa wysyłania depesz), a wreszcie wytoczyć konieczne śledztwa sądowe dla rozpatrzenia przewinień biorących udział w strajku.

P. Minister Supiński wskazuje na to, że Związek przeciwstawia się Ministerstwu i zdaje się utrudniać mu pracę, licząc się jednak z faktem jego istnienia, godzi się, by w danej sprawie oprzeć się na robotnikach z PPS o użyciu bowiem policji i wojska do sfumienia ruchu oczywiście nie można mówić. Zwraca dalej uwagę, że wobec faktycznego uznania strajków przez pertraktowanie ze strajkującymi nie można wytaczać śledztwa za udział w strajku, lecz tylko ewentualnie za gwałty, a wreszcie, że koniecznie trzeba by przy likwidacji strajku zawrzeć układ na pewien okres czasu, aby mieć pewność, że strajk na przykład po tygodniu nie powtórzy się znowu.

P. Wice-Minister Wróblewski komunikuje z polecenia p. Prezydenta Ministrów, że p. Prezydentowi oświadczył imieniem robotników p. Jaworowski, iż w razie nieuwzględnienia żądań robotniczych musiałby zwołać radę delegatów, która by znowu na pewno nie oświadczyła się przeciwko strajkowi i tym spowodowała komplikacje. Wspomniane żądania streszczają się w tym, aby ściągnąć zaraz wojsko z warsztatów i wpuścić do nich tych, co się zgłoszą, dalej, by strajkujących nie pociągać do odpowiedzialności, a wreszcie, by aresztowanych już komunistów wypuścić na wolność, gdyż i tak robotnicy są przeciw nim wzburzeni.

Na zapytanie p. Ministra Janickiego p. Minister Eberhardt wyjaśnia, że mógłby się zgodzić na otwarcie warsztatów, gdyby była możliwość oczyszczenia ich później, natomiast musi się sprzeciwić wypuszczeniu aresztowanych komunistów i nie wierzy w dotrzymanie zobowiązań przez p. Jaworowskiego. Dodaje też, że nie oponowałby przeciw zwołaniu sądu rozjemczego, lecz chciałby znać jego skład.

P. Min[ister] Hącia wypowiada się stanowczo przeciw otwarciu warsztatów przed ukończeniem czynności kwalifikacyjnej, bo okazałoby to słabość Rządu, a sądzi, że kwalifikowanie i wydalanie robotników byłoby później nie do przeprowadzenia, wzgl. wywołałoby nowe zatargi.

Po dłuższej dyskusji zgodzono się na otwarcie warsztatów kolejowych już w dniu 20 maja b.r. i przeprowadzenia dopiero później akcji uporządkowania w nich stosunków oraz ustalono tekst odezwy p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelazn[ych] do kolejarzy.

3. P. Minister Janicki udziela poufnych wyjaśnień o stanie sprawy rolnej i lasowej w Komisji Sejmowej.

Na zapytanie p. Min[istra] Janiszewskiego, jak rozumieć pismo Najwyższej Izby Kontroli Państwa z żądaniem uprzedniego komunikowania jej wszelkich zamierzeń dotyczących się nabycia, sprzedaży, zamiany lub wydzierżawienia majątku skarbowego, z podaniem warunków tych transakcji i ewentualnie projektowanych kontraktów – wyjaśniono, że dotyczy to tylko majątku nieruchomego.

Po wyjaśnieniu powodów zawieszenia w urzędowaniu Prezesa Związku Kolejarzy p. Kruszewskiego, przyjęto następujący wniosek p. Min[istra] Eberhardta: „Porucza się Komisji pod przewodnictwem Szefa Sekcji Prez[ydium] Rady Min[istrów] p. Edwarda Lechowicza, złożonej z radcy prawnego Min[isterstwa] Kolei i 1 przez Min[isterstwo] Kolei Żel[aznych] wyznaczonego inżyniera, dochodzenie w sprawie p. Kruszewskiego. Wobec tego, że prace komisji będą wymagały pewnego czasu, podczas którego działalność pracownika tej miary, co p. Kruszewski, nie powinna być stracona dla kolei, poleca się p. Min[istrowi] Kolei Żel[aznych] powrócić p. Kruszewskiego do pełnienia obowiązków służbowych”.

Odnosnie do przedstawionego przez p. Szefa Sekcji Lechowicza projektu Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, by do dekretu o utworzeniu Prokuratury Gen[eralnej] zaproponować w Komisji Sejmowej zmiany, przez dodanie w art. 1 po słowach „instytucji państwowych” wyrazów „wreszcie opiniowania o projektach ustaw i rozporządzeń” oraz o skreślenie w art. 2 p. 6 wyrazów „na życzenie Rady Ministrów lub poszczególnych Ministerstw” – „Rada Ministrów zdecydowała proponowanych zmian nie projektować”. Polecono natomiast Prez[ydium] Rady Min[istrów] zapraszać na posiedzenie Konsultacji Prawnej także delegata Prokuratury Generalnej.

Koniec posiedzenia o godz. 10-tej m. 15 wieczorem.

†Swojciechowski†

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 72 posiedzenia Rady Ministrów RP 19 maja 1919 r.].
2. [Projekt odezwy] „Kolejarze!”⁴⁵¹

⁴⁵¹ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny 72 posiedzenia Rady Ministrów RP 19 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 19 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w poniedziałek dn. 19 maja r.b. o godz. 6-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Krak[owskie] Przedm[ieście] 46/48).

Porządek dzienny 72-go posiedzenia

- 1) Sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
73 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 23 maja 1919 r.

Przewodniczy:	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Wyznań Rel[igijnych] i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Przemysłu i Handlu	p. dr Kazimierz Hącia
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Pracy i O. S.	p. Jerzy Iwanowski
Minister Zdrowia Publ[icznego]	p. dr Tomasz Janiszewski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelazn[yh]	p. Julian Eberhardt
W zast[ępstwie] p. Ministra Spraw Wojsk[owych]	p. gen. por. Majewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Poczty i Tel[egrafów]	p. dr Jan Urbański
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Han[dlu]	p. Antoni Doerman
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. August Wowkonowicz
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens.

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 15 po poł[udniu].

1. Protokół 72-go posiedzenia Rady Ministrów w dniu 19 maja b.r. odczytano i przyjęto.

2. Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie wyasygnowania 100 000 koron na pomoc doraźną dla ofiar katastrofy kopalnianej w Orłowej⁴⁵².

3. ^bZałącznik N° 2^b Przyjęto wniosek nagły p. Ministra Skarbu w sprawie przyznania wszystkim pracownikom państwowym b. okupacji austriackiej, których pensje wyznaczone są w markach, a wypłacane w koronach, dodatku do pensji za mies[iąc] czerwiec 1919 r. w wysokości 25% sumy, wypłacanej w koronach.

⁴⁵² 20 maja 1919 r. w kopalni „Nowa Jama” w Łazach koło Orłowej na Śląsku Cieszyńskim doszło do katastrofy, w której zginęli polscy górnicy.

4. P. Minister Pruchnik cofnął na razie wnioski Min[isterstwa] Robót Publicznych w sprawie przymusowego zajęcia gruntów na budowę nowej drogi w Lublinie.

5. ^bZałącznik N° 3 i 4^b P. Szef Sekcji Lechowicz referuje sprawę statutu Związku Pracowników Pocztych. Konsultacja Prawna Prezydium Rady Ministrów rozpatrzyła przedłożony projekt statutu, przyszła jednak do przekonania, że jest on nie do przyjęcia. W związku z tym odczytuje pismo Min[isterstwa] Poczty i Telegrafów z 22 maja b.r. No 27/S.I do Prezydium Rady Ministrów, które również uznaje projekt ten za niemożliwy do przyjęcia i wnosi na odrzucenie projektu statutu – Konsultacja Prawna wypracowała natomiast projekt nowego statutu (przy uwzględnieniu wniosków Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych). P. Lechowicz oświadcza, że ten projekt mógłby być zatwierdzony, ale dopiero wówczas, jeśli pocztowcy zgodzą się na niego.

Rada Ministrów odrzuciła wobec tych wyjaśnień projekt statutu Związku Pracowników Pocztych, uchwalając zarazem upoważnić Min[isterstwo] Poczty i Telegrafów do przeprowadzenia pertraktacji ze Związkiem Pracowników Pocztych co do zgody na nowy projekt statutu oraz do dania Związkowi w formie rozporządzenia ministerialnego koncesji zawartych w piśmie, dołączonym do nowego projektu statutu, o ile dotyczy to dopuszczenia przedstawicieli Związku do rad dyrekcyjnych i do rozpraw dyscyplinarnych.

6. ^bZałącznik N° 5^b Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie przyjmowania do istniejącej rezerwy kolejowej także zawodowych kolejarzy Polaków z linii kolejowych rosyjskich, powracających do kraju odrzucono, zaznaczając równocześnie, że przyjęcie bezrobotnych, podających się za kolejarzy, a których Min[isterstwo] Kolei Żelaznych nie uznaje za kolejarzy zawodowych, w opiekę Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej na równi z wszystkimi innymi bezrobotnymi, wracającymi do kraju, nie wymaga osobnej uchwały Rady Ministrów.

7. ^bZałącznik N° 6^b Wniosek nagły p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelaznych w sprawie udzielenia mu na rachunek pożyczki, zaciągniętej u koalicji kredytu w wysokości 140 milionów franków na zakupno w państwach koalicyjnych taboru kolejowego, maszyn roboczych, narzędzi i materiałów dla warsztatów kolejowych i materiałów na odzież względnie gotowej odzieży dla pracowników kolejowych Rada Ministrów zmodyfikowała, upoważniając p. Kierownika Min[isterstwa] Kolei Żelaznych do wniesienia zaaprobowanej przez Radę Ministrów o wspomniany wyżej kredyt, jako wniosku nagłego do łaski marszałkowskiej.

8. P. Minister Karpiński porusza sprawę żądań pracowników pocztowych i telegraficznych podwyższenia im poborów. Ponieważ analogiczne żądania podnoszą urzędnicy wielu dykasterii, Rada Ministrów postanowiła na wniosek p. Ministra Iwanowskiego sprawę uregulowania norm płacy wszystkich urzędników państwowych traktować wspólnie na najbliższym posiedzeniu we wtorek, dnia 27 maja b.r.

9. ^bZałącznik] N° 7^b Na wniosek nagły Min[isterstwa] Robót Publicznych w przedmiocie zatwierdzenia preliminarza Sekcji Eksploatacji Dróg Wodnych na 1-sze półrocze do 1 VII 1919 Rada Ministrów upoważniła to Ministerstwo do załatwienia tej sprawy w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

10. Przyjęto wnioski Min[isterstwa] spraw Wewnętrznych o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Bolesława Chomicza Prezesem Zarządu Ubezpieczeń Wzajemnych Budowli od Ognia oraz Waleriana Korejwy zastępcą prezesa tej instytucji.

11. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Czesława Klarnera Szefem Sekcji Odbudowy Przemysłu w tym Ministerstwie.

12. Przyjęto wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania p. Józefa Karśnickiego Szefem Sekcji w tym Urzędzie, przy czym Rada Ministrów wyraziła zasadniczą zgodę na mianowanie w tym urzędzie, mającym charakter ministerstwa, szefów sekcji.

13. Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Pracy i O.S. w sprawie przyznania radcy ministerialnemu tego ministerstwa inż. Karolowi Staweckiemu dodatku ad personam 200 mk miesięcznie.

Punkt 14. P. Minister Pruchnik porusza sprawę zwolnienia Szefa Sekcji Dróg Wodnych w Min[isterstwie] Robót Publicznych Edmunda Krzyżanowskiego z tego stanowiska. Pomimo uchwały Rady Ministrów z dnia 6 maja b.r. Komisja Kwalifikacyjna nie złożyła dotychczas sprawozdania w tej sprawie Radzie Ministrów.

P. Szef Sekcji Wowkonowicz wyjaśnia, że w aktach Prezydium Rady Ministrów nie ma śladu nominacji Krzyżanowskiego. Kancelaria Naczelnika Państwa nie udzieliła dotąd na zapytanie w tym kierunku żadnej odpowiedzi, tak, że sprawa ogłoszenia tej nominacji w „Monitorze” dotychczas nie jest wyjaśnioną.

P. Minister Iwanowski oraz p. Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych Eberhard przypominają sobie, że sprawa nominacji Krzyżanowskiego była poruszona na Radzie Ministrów za czasów Gabinetu Moraczewskiego. P. Szef Sekcji Wowkonowicz stwierdza, że w papierach Rady Ministrów nie ma śladu tej sprawy.

Rada Ministrów postanowiła usunąć p. Edmunda Krzyżanowskiego ze stanowiska szefa Sekcji Dróg Wodnych w Min[isterstwie] Robót Publicznych, a wyświechtlenie kwestii jego nominacji poleciła Prezydium Rady Ministrów

15. P. Przewodniczący odczytuje pismo Min[isterstwa] Spraw Wojskowych, wystosowane do Rady Ministrów w sprawie potrzebnych zarządzeń przygotowawczych na wypadek wybuchu wojny z Niemcami.

Rada Ministrów przyjęła pismo do wiadomości, postanawiając przy tym, że akcję opieki nad ewentualnymi uchodźcami i ewakuowanymi z frontu zachodniego obejmie Państwowy Urząd do spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników. Celem ustalenia sposobu postępowania mają się Min[isterstwa]

Spraw Wewnętrznych, Zdrowia Publicznego i Państwowy Urząd do spraw Powrotu J[eńców] U[chodźców] i R[obotników] porozumieć bezzwłocznie w drodze międzyministerialnej konferencji.

16. P. Przewodniczący komunikuje, że wyjedzie prawdopodobnie w najbliższych dniach do Galicji na przeciąg paru dni i że zastępstwo swoje, jako przewodniczącego Rady Ministrów, powierza w razie nieobecności p. Prezydenta Ministrów Paderewskiego p. Ministrowi Janickiemu.

Na tym posiedzenie zakończono o godz. 8 m. 45 wieczorem wyznaczając następne posiedzenie na dzień 27 maja b.r.

†Swojciechowski†

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny posiedzeń Rady Ministrów RP 22 i 23 maja 1919 r.].
2. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu o dodatek do pensji wszystkim pracownikom b. zaboru austriackiego, których pensje wyznaczone są w koronach, a wypłacane w markach]⁴⁵³.
3. [Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie statutu Związku pracowników poczty, telegrafów i telefonów Rzeczypospolitej Polskiej]⁴⁵⁴.
4. Statut zrzeszenia pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonów Rzeczypospolitej Polskiej (przygotowany w Prezydium Rady Ministrów)⁴⁵⁵.
5. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie przyjmowania do istniejącej rezerwy kolejowej także zawodowych kolejarzy Polaków z linii kolejowych rosyjskich]⁴⁵⁶.
6. [Wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych o kredyt na zakup taboru kolejowego, maszyn, narzędzi, materiałów i odzieży]⁴⁵⁷.
7. [Wniosek Ministerstwa Robót Publicznych o zatwierdzenie preliminarzu Sekcji Eksploatacji Dróg Wodnych na pierwsze półrocze 1919 r.]⁴⁵⁸

⁴⁵³ Nie publikuje się.

⁴⁵⁴ Nie publikuje się.

⁴⁵⁵ Nie publikuje się.

⁴⁵⁶ Nie publikuje się.

⁴⁵⁷ Nie publikuje się.

⁴⁵⁸ Nie publikuje się.

[Porządek dzienny posiedzeń Rady Ministrów RP 22 i 23 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 22 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w czwartek dn. 22 maja r.b. o godz. 6-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w Gmachu Sejmowym

Porządek dzienny

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Wniosek nagły Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu i upoważnienie go do podpisania umowy z Austrią Niemiecką.
3. Wniosek Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] w sprawie przymusowego zajęcia gruntów na budowę nowej drogi w Lublinie.
4. Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości o opróżnienie gmachów przy ul. Miodowej i Długiej na rzecz Min[isterstwa] Sprawiedliwości.
5. Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości w sprawie lokali dla sądów w Lublinie.
6. Wniosek Min[isterstwa] Kolei Żel[aznych] w sprawie przyjmowania kolejarzy Polaków, którzy pracowali na liniach kolejowych rosyjskich.
7. Projekt Statutu Zrzeszenia pracowników pocztowych.
8. Sprawy bieżące.

Warszawa dn. 23 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w piątek dn. 23 maja r.b. o godz. 6 wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów w pałacu Namiestnikowskim (Krakowskie Przedmieście N° 46/48).

Porządek dzienny wczorajszego posiedzenia.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
74 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 26 maja 1919 [r.]

Przewodniczy:	p. Minister Rolnictwa i D.P. Stanisław Janicki
Obecni:	
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Apropowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Zagran[icznych]	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[ysłu] i Han[dlu]	p. dr Henryk Strasburger
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spr[aw] Wewnętrz[n]ych	p. Józef Bek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Robót Publicznych	p. Konstanty Jakimowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek.

Początek posiedzenia o godz. 6 min. 30 wieczór.

P. Wice-Minister Wróblewski przedstawia sprawę przywozu przez firmę Burgeois i Hofman rozmaitych towarów, które z Francji przybyły do Warszawy przez Czechy i mają tu być oclone, przy czym władze skarbowe chcą zastosować taryfę cłową austriacką, Francuzi natomiast proszą o zastosowanie trzykrotnie niższej od tamtej tzw. taryfy Hindenburga. Chociaż obiektywna słuszność jest po stronie władz cłowych, trzeba jednak wziąć pod uwagę, że p. Prezydent Paderewski udzielił w Paryżu pewnego rodzaju zapewnienia, że towary będą oclone w Warszawie, kupcy więc działali w dobrej wierze. Ponadto wchodzi tu w grę moment polityczny: Francuzi wskazują, że w razie nieuwzględnienia ich życzenia traktowałoby się ich gorzej niż Niemców, którzy korzystają z taryfy Hindenburga. Dana sprawa mogłaby nawet dać powód do interpelacji w parlamencie francuskim. Na razie interesuje się nią żywo tutejszy poseł francuski, wobec czego ze względów politycznych sprawa nabiera większej wagi i mówca uważa, że tym razem należałoby powyższe życzenia uwzględnić.

W dyskusji p. Wiceminister Bek podniósł, że w razie uwzględnienia tych życzeń byłoby wskazane zabezpieczyć się przeciw ewentualności sprzedaży tych towarów po wysokich cenach przez oddanie ich do rozsprzedaży instytucjom społecznym.

P. Wiceminister Strasburger zwraca uwagę na obejście w tym wypadku przez firmę francuską komisji przywozu i wywozu, a następnie podnosi, że poselstwo francuskie jest rozgoryczone tym, że skutkiem obecnych stosunków celnych istnieje faktycznie uprzywilejowanie taryfowe Niemiec, podczas gdy towary Koalicji skutkiem przywozu przez b. zabór austriacki podlegają znacznie wyższemu ocleniu, a wykluczenie ich od importu przedmiotów zbytku dotyka też przede wszystkim Francję. Wobec tego jednak, że w Paryżu nie były znane dotąd nasze przepisy handlowe, a nadto chodzi tu o pierwszy pociąg z towarami francuskimi, przychyła się do wniosku p. Wice-Ministra Wróblewskiego.

P. Minister Minkiewicz zaznacza, że jeśli w danej sprawie zachodzą istotne powody natury politycznej, to godzi się na to, lecz stawiałby za warunek, by ujawnione były faktury oraz by ceny sprzedażne ustalić wspólnie z konsulem francuskim; porusza przy tym sprawę przywozu do nas w ogóle towarów bez zezwolenia, gdyż co dzień niemal nadchodzą tą drogą towary z Francji i Anglii.

P. Minister Supiński wyraża zapatrywanie, że towary farmaceutyczne powinny być puszczone bez cła, a towary żywnościowe i artykuły pierwszej potrzeby należy oclić według niższej taryfy, bo ich przywóz obniża ceny na rynku, a to leży w interesie ludności.

P. Minister Janiszewski podnosi konieczność kontroli, by towary nie poszły na pasek⁴⁵⁹, a p. Wice-Minister Wróblewski dodaje jeszcze, że poseł francuski zakomunikował listownie, iż importerzy zgodzą się z góry na odstąpienie z omawianego transportu ministerstwu tych towarów, jakich ministerstwa potrzebują, a nadto na kontrolę rządową tak co do ceny, jak też wyboru klientów. Zauważa, że w transporcie tym trzeba widzieć pewien dowód sympatii dla Polski.

P. Minister Karpiński zaznacza, że sprawa jest drażliwa ze względu na zapewnienie ze strony p. Prezydenta tudzież skutkiem tego, że transport nadszedł jako ładunek wojskowy bez zezwolenia komisji przywozu i wywozu towarów. Zgodził się na to, by transport nie uległ konfiskacie, lecz uważa, że prawnie stosowana być może tylko taryfa celna austriacka, a zwolnienie od cła jest już absolutnie wykluczone. Mówca jest zdania, że towary te mogą doskonale znieść oclenie, a nadto, że kontrola sprzedaży jest niewykonalną i ludność na tym przywozie nic nie zyska, a zarobią tylko sami kupcy.

W rezultacie przyjęto przeciw głosowi p. Ministra Skarbu, który żąda zaprotokółowania swego odmiennego zdania, następujące wnioski p. Wice-Ministra Strasburgera:

⁴⁵⁹ Tj. by nie były sprzedane po zawyżonych, spekulacyjnych („paskarskich”) cenach.

1) upoważnia się p. Ministra Skarbu, by zarówno w tym, jak i w innych wypadkach przywozu towarów z krajów Koalicji była do nich stosowana aż do czasu ustalenia nowej taryfy celnej taryfa najbardziej uprzywilejowana, i oclenie następowało w Warszawie.

2) poleca się Ministerstw Przemysłu i Handlu udzielić pozwolenia na przywóz wszystkich towarów, jakie nadeszły obecnie w omawianym transporcie, i nie stosować tym razem żadnych kar,

3) poleca się Ministerstwu Przemysłu i Handlu, by w porozumieniu z konsulem francuskim p. Duchesnem uregulowało sposób sprzedaży tych towarów,

4) poleca się Ministerstwu Spraw Zagranicznych, aby w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu wystosowało do posła Rzeczypospolitej francuskiej p. Pralona list z prośbą, by użył swego wpływu celem uniknięcia powtórzenia się podobnych wypadków w przyszłości,

5) sprawę tę należy jak najrychlej załatwić,

6) upoważnia się p. Ministra Skarbu do uwolnienia od cła tych artykułów pierwszej potrzeby, które będą sprzedawane organom rządowym.

2. ^bZałącznik] N° 2^b P. Wiceminister Strasburger referuje wniosek w sprawie przedłożenia do Sejmu wniosku nagłego o stosowaniu dla całego obszaru celnego Rzeczypospolitej Polskiej jednej wspólnej taryfy celnej, a mianowicie ostatniej autonomicznej rosyjskiej taryfy z roku 1903, i zaznacza, że wniosek ma na celu tylko zniesienie taryfy Hindenburga i ustalenie ogólnej zasady jako punktu wyjścia do unormowania stawek celnych, a sprawa jest tym pilniejszą, że Delegacja paryska zwróciła uwagę na istniejącą w Koalicji tendencję do narzucenia Polsce taryfy celnej.

W dyskusji p. Minister Janiszewski wskazuje na przykładzie Drohobyckich terenów naftowych na znaczenie polityczne umów handlowych, nadmieniając, że należałoby dać Koalicji nadzieję uprzywilejowania u nas we formie zysków handlowych; p. Wiceminister Wróblewski zaś wspomina o wyrażonym przez posła Pralona życzeniu co do poinformowania Koalicji [rzed ustaleniem definitywnej taryfy o zamierzonych stawkach i prosi o zawiadomienie posłów Ententy o obecnym wniosku przed przedłożeniem go Sejmowi.

Wniosek przyjęto z następującymi zmianami:

a) W punkcie 2-gim słowa „i Ministra Rolnictwa i D.P.” zastąpiono słowami: „oraz w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami”

b) Punkt 3-ci wniosku skreślono.

3. Przyjęto wnioski p. Ministra Sprawiedliwości o przedstawieniu Naczelnikowi Państwa do mianowania: p. Eugeniusza Śmiarowskiego Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Stanisława Popowskiego Podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym, Stanisława Miłkowskiego, Tadeusza Wisznickiego, Jana Prokopowicza – sędziami Sądu Okręgowego, a Czesława Łuńskiego prokuratorem przy Sądzie Okręgowym.

4. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek p. Ministra Karpińskiego o przedłożenie Sejmowi wniosku w sprawie upoważnienia PKKP do wypuszczenia dalszych 400 000 000 marek.

5. ^bZałącznik N° 4^b Na wniosek p. Ministra Karpińskiego Rada Ministrów poddała rewizji swą uchwałę z dnia 23-go kwietnia 1919 r, w kwestii skoordynowania działalności gospodarczej delegatów poszczególnych ministerstw w państwach koalicji i uchwaliła wykreślić w ustępie 3-im tej uchwały końcowe słowa „o dokonanych transakcjach”.

6. Na zapytanie p. Ministra Janickiego p. Minister Karpiński obiecuje na najbliższym posiedzeniu udzielić odpowiedzi w sprawie, jakie ogólne wytyczne stosować mają Ministerstwa przy układaniu budżetu tudzież, czy ministerstwa, które przejęły już odpowiednie działy administracji w Galicji, mają objąć odpowiednie wydatki również swym budżetem.

7. Na wniosek p. Min[istra] Janiszewskiego uchwalono postarać się o przyspieszenie załatwienia przez Sejm ustawy o przejęciu przez wszystkie ministerstwa administracji Galicji.

8. Rada Ministrów przychyliła się do zdania p. Ministra Janickiego, że Ministerstwo Rolnictwa i D.P. może na żądanie Ministerstwa Spraw Zagranicznych rekwirować lokale prywatne na potrzeby ambasad zagranicznych i ich biur. W związku z tym p. Minister Minkiewicz podnosi, że Min[isterstwo] Spraw Wewnętrznych dotąd jeszcze nie wykonało uchwały Rady Ministrów z dnia 11-go stycznia b.r. o wysiedleniu z Warszawy obcokrajowców i to jest głównym powodem braku pomieszczeń dla urzędów i urzędników państwowych.

Zdecydowano przy tym, że Min[isterstwo] Robót Publicznych ma w ciągu kilku dni udzielić Min[isterstwu] Rolnictwa i D.P. wykazu domów prywatnych, niezamieszkałych skutkiem złego ich stanu, po czym Ministerstwo Rolnictwa zarządzi ich rekwizycję, a Ministerstwo Robót Publicznych przeprowadzi remont i adaptację tych domów z funduszków na roboty doraźne przeznaczonych.

9. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek p. Ministra Leśniewskiego w sprawie przejścia na czas działań wojennych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych Sekcji Eksploatacji żeglugi wodnej, należącej do Min[isterstwa] Robót Publicznych, z tym, że się Sekcja Marynarki porozumie co do przeprowadzenia tej uchwały z Min[isterstwem] Robót Publicznych. Reprezentant tego ministerstwa żąda zaznaczenia w protokole, że proponował odroczenie załatwienia wniosku do następnego posiedzenia, ze względu na nieobecność p. Ministra, lub też zmodyfikowania wniosku analogicznie do załatwienia sprawy poddania ruchu kolejowego pod kontrolę wojskową.

Koniec posiedzenia o godz. 9 min[ut] 45 wieczorem.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 74 posiedzenia Rady Ministrów RP 26 maja 1919 r.].
2. [Wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie stosowanie jednolitej taryfy celnej]⁴⁶⁰.
3. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie wypuszczenia przez PKKP 400 milionów mk⁴⁶¹.
4. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu o zmianę uchwały Rady Ministrów z 23 kwietnia 1919 r. w przedmiocie skoordynowania działalności gospodarczej Delegatów poszczególnych Ministerstw polskich w krajach ententy]⁴⁶².
5. Wniosek nagły na Radę Ministrów Ministerstwa Spraw Wojskowych w przedmiocie przejęcia od Ministerstwa Robót Publicznych przez władze wojskowe Sekcji Eksploatacji Dróg Wodnych MRP⁴⁶³.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 74 posiedzenia Rady Ministrów RP 26 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 24 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w poniedziałek dn. 26 maja r.b. o godz. 6 wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Kra[owski] Przedm[ieście] 46/48)

Porządek dzienny

Sprawa ocenia francuskiego transportu towarów.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

⁴⁶⁰ Nie publikuje się.

⁴⁶¹ Nie publikuje się.

⁴⁶² Nie publikuje się.

⁴⁶³ Nie publikuje się.

61

PROTOKÓŁ

75-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 27 maja 1919 r.

Przewodniczy:	p. Minister Spraw Wewnętrznych Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. generał porucznik Józef Leśniewski
Minister Skarbu	p. Stanisław Karpiński
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister W.R. i O.P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i O.S.	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu Prez[ydium] R.M.	p. dr Władysław Wróblewski
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu Min[isterstwa] Spraw Wojsk[owych]	p. gen. ppor. Stefan Majewski
Szef Sekcji Prezyd[ium] R. M.	p. August Wowkonowicz
Szef Sekcji Prezyd[ium] R. M.	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji Min[isterstwa] Robót Publ[icznych]	p. Konstanty Jakimowicz
Protokołuje	p. Bronisław Hełczyński.

Początek posiedzenia o godz. 6 m. 30 wieczorem.

1. ^bZałącznik N° 2^b P. Szef Sekcji Wowkonowicz referuje wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie przyznania urzędnikom i pracownikom państwowym nowego dodatku drożyznianego. Wniosek ten stawia Prezydium Rady Ministrów na skutek formalnej uchwały Rady Ministrów z dnia 23 b.m., wzywającej je do przedstawienia na obecnym posiedzeniu projektu uregulowania norm płacy pracowników i urzędników państwowych.

Takiego projektu Prezydium Rady Ministrów w tak krótkim czasie nie było w stanie wypracować, ponieważ sprawa ta znajduje się w organicznym związku z całokształtem pragmatyki służbowej. Projekt tej ostatniej został już przez

Prezydium Rady Ministrów opracowany i jest obecnie rozpatrywany przez Komisję Kwalifikacyjną, która go wraz ze swoją opinią przedstawi do zatwierdzenia Radzie Ministrów, po czym zostanie on wniesiony do Sejmu. Przy największym pośpiechu opracowanie tak obszernych i tak wielkiej wagi przepisów jeśli ma być zrobione porządnie, musi zabrać sporo czasu. Specjalnie, jeśli chodzi o ułożenie nowej tabeli płac urzędniczych, praca ta opóźnia się także z tego powodu, że Ministerstwo Skarbu pomimo, iż zostało o to proszone, nie zajęło dotąd w tej mierze stanowiska. Wobec tego Prezydium Rady Ministrów musiało poprzestać na zgłoszeniu wniosku o przyznanie urzędnikom i pracownikom państwowym nowego dodatku drożyznianego, przy czym miarodajnym dla niego był i ten wzgląd, że jedynie przyznanie takiego dodatku leży w kompetencji Rady Ministrów, natomiast zmiana norm płac zasadniczych może być uskuteczniiona tylko w drodze ustawodawczej, co z natury rzeczy musiałoby potrwać czas dłuższy.

W dyskusji zgłosił p. Minister Karpiński poprawkę do tego wniosku w tym kierunku, by to co dotychczas urzędnicy pobierali, a więc płacę zasadniczą plus dodatki drożyzniane uznać za płacę zasadniczą, a tylko obecnie mający być przyznany dodatek za dodatek drożyzniany. P. Minister Supiński proponuje, aby zamiast przyznawania tego dodatku wypłacić już z dniem 1 czerwca b.r. obiecaną przed pierwszym września b.r. 13-ą pensję, wreszcie p. Minister Hącia, aby wypłacić na razie tylko połowę tej 13-ej pensji.

Do ostatecznej decyzji co do zgłoszonych wniosków nie doszło, natomiast polecono Prezydium Rady Ministrów zwołać na dzień następny konferencję z udziałem przedstawicieli Ministerstw: Skarbu, Poczty i Telegrafów i Kolei Żelaznych. Konferencja ta przygotowuje, biorąc pod uwagę treść obecnej dyskusji odpowiedni wniosek, zawierający specjalne postanowienia dla kolejarzy i pocztowców z uwagi na to, że ich położenie i wynagrodzenie odbiega od norm przyjętych w innych ministerstwach, i przedstawi go na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów.

2. ^bZałącznik] N° 3^b Wniosek Min[isterstwa] Spraw Wojskowych w sprawie dodatków drożyznianych dla wojskowych przyjęto bez zmian, nie uwzględniając poprawek, wniesionych przez Min[isterstwo] Skarbu co do przyznania tych dodatków tylko na czas trwania stanu wojennego i redukcji dodatku na wyekwirowanie dla oficerów do 1000 marek.

Wniosek ten wraz z odpowiednim umotywowaniem, zawierającym potrzebne dane cyfrowe, wniesie Min[isterstwo] Spraw Wojskowych do Sejmu jako wniosek nagły.

3. ^bZałącznik] N° 4^b Przeciwno wniesionemu przez Min[isterstwo] Robót Publicznych i zaaprobowanemu przez Międzyministerialną Konsultację Prawną projektowi ustawy o dotacjach z funduszy państwowych na budowę dróg bitych oponuje imieniem Min[isterstwa] Skarbu p. Podsekretarz Stanu Byrka. Projekt ten, zdaniem Min[isterstwa] Skarbu, jest zbędny, ponieważ cel, o który

Min[isterstwu] Robót Publicznych chodzi, może być w zupełności osiągnięty przez wstawianie w preliminarze budżetowe Min[isterstwa] Robót Publicznych odpowiednich pozycji na te dotacje; dla ustalenia sposobu ich przyznawania wystarczy odpowiedni regulamin, ułożony przez to Ministerstwo w porozumieniu z Min[isterstwami] Spraw Wewnętrznych i Skarbu. Nadto zaś projekt ten ma na widoku tylko stosunki, panujące w b. zaborze rosyjskim, gdy tymczasem należałoby jak najrychlej skończyć z ustawodawstwem dzielnicowym.

Wywody te podzieliła większość pp. Ministrów, wobec czego postanowiono zdjąć ten projekt z porządku dziennego, polecając Min[isterstwu] Robót Publicznych, by poddało go wraz z dekretem w przedmiocie przepisów tymczasowych o zarządzaniu drogami kołowymi z 7 lutego 1919 roku (Dz[iennik] Praw nr 14, poz. 149) rewizji w porozumieniu z Sekcją Samorządową Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych i Min[isterstwem] Skarbu, i by wypracowano taki projekt, który mógłby obowiązywać na obszarze całego Państwa Polskiego.

4. ^bZałącznik N° 5^b Przyjęto wniosek Komisarza Rządowego do spraw Polskiego Czerwonego Krzyża w sprawie przystąpienia Polski do konwencji Genewskiej z 1906 r. i Haskiej z 1908 roku.

5. ^bZałącznik N° 6^b P. Minister Sprawiedliwości referuje wniosek w przedmiocie opróżnienia przez Min[isterstwo] Spraw Zagranicznych gmachu przy ul. Miodowej n[umer] 22, przez Min[isterstwo] Spraw Wojskowych gmachu przy ul. Długiej n[umer] 7 i przez Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu części gmachu przy ul. Długiej n[umer] 7. Nagłość tego wniosku motywuje p. Minister faktem, iż nie może uruchomić dwóch nowych Izb Sądu Najwyższego, co jest nawet powodem niezadowolenia i nacisku ze strony Sejmu.

P. Minister Hącia proponuje, by rozpocząć dyslokację tych urzędów centralnych, których obecność w Warszawie nie jest konieczną. Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu ma np. zamiar przenieść urzędy: Patentowy i Mierniczy do Bydgoszczy, gdzie są odpowiednie gmachy i wiele tanich mieszkań, aby tą drogą odpolszczyć to ziemczone miasto. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski oświadcza gotowość przeniesienia Min[isterstwa] Spraw Zagranicznych do pałacu Brühlowskiego z chwilą, gdy tylko to będzie możliwe, i obiecuje zbadać osobiście, w jakim stanie ten pałac się znajduje. Podobnie p. Minister Leśniewski oświadcza gotowość opróżnienia gmachu przy ul. Długiej n[umer] 7, o ile tylko otrzyma w zamian inny odpowiedni gmach.

P. Minister Janicki stwierdza, że sprawa braku lokali na urzędy państwowe w drodze uchwały Rady Ministrów nie da się załatwić i że stawianie takich wniosków na Radę Ministrów jest zupełnie bezcelowe.

W wyniku dyskusji polecono Min[isterstwu] Robót Publicznych możliwie przyspieszyć remont odrestaurowywanych obecnie gmachów, nadto zaś przesłać do Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. wykaz wszystkich stojących pustką z powodu niewykończenia lub zniszczenia domów. Domy te zostaną przez Min[isterstwo]

Rolnictwa i D.P. zasekwestrowane, a następnie przez Min[isterstwo] Robót Publicznych odrestaurowane i oddane na użytek urzędów lub obrócone na mieszkanie prywatne w pierwszej linii dla urzędników, którzy odczuwają obecnie ogromny brak mieszkań.

6. ^bZałącznik N° 7^b Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości w sprawie lokali dla sądów w Lublinie zdjęto wobec wyżej wypowiedzianych uwag na wniosek p. Ministra Janickiego również z porządku dziennego.

7. ^bZałącznik N° 8^b P. Minister Hącia referuje wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie współdziałania Państwa w konsorcjum założenia rurociągów palnego gazu ziemnego z kapitałem około 3 milionów Koron.

P. Minister Karpiński wypowiada się przeciw tej formie ingerencji Państwa do życia gospodarczego w obawie, że prowadzone przez Państwo przedsiębiorstwa nie będą dawały tych zysków, które mogłaby z nich osiągnąć inicjatywa prywatna i sądzi, że wpływ Państwa na to konsorcjum będzie dostateczny w razie zastrzeżenia sobie prawa nadzoru nad nim, udziału w zyskach i wykupu.

Po dłuższej dyskusji, w której większość pp. Ministrów wypowiedziała się za współdziałaniem w tym i analogicznych wypadkach kapitału państwowego z prywatnym, powyższy wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu przyjęto.

8. W myśl uchwały z poprzedniego dnia, wzywającej Min[isterstwo] Skarbu do udzielenia poszczególnym ministerstwom instrukcji co do sposobu układania budżetów, p. Minister Karpiński oświadcza gotowość udzielenia odnośnych wyjaśnień. Proszono p. Ministra o przesłanie tych wyjaśnień poszczególnym Ministerstwom.

9. P. Minister Wojciechowski zdaje sprawę z raportów, jakie otrzymał z powiatów, graniczących z Niemcami; wynika z nich, iż do wywołania paniki przed ewentualnym wkroczeniem wojsk niemieckich przyczyniły się po części niestosowne zarządzenia niektórych władz cywilnych, a nawet wojskowych. Wobec tego p. Minister prosi wszystkich pp. Ministrów, by zechcieli wydać podległym sobie organom instrukcje w tym kierunku, iż żadnej ewakuacji bezwzględnie przeprowadzać nie należy.

Koniec posiedzenia o godz. 9 m. 15 wiecz[orem].

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 75 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 maja 1919 r.].
2. [Wniosek PRM o podwyżkę dla urzędników]⁴⁶⁴.

⁴⁶⁴ Nie publikuje się.

3. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie dodatków drożyznianych dla wojskowych]⁴⁶⁵.
4. [Projekt ustawy o dotacjach z funduszy państwowych na budowę dróg bitych]⁴⁶⁶.
5. [Wniosek Komisarza Rządowego Polskiego Czerwonego Krzyża w sprawie przystąpienia do konwencji genewskiej 1906 r. i konwencji haskiej 1908 r.]⁴⁶⁷.
6. [Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie opróżnienia przez biura Ministerstwa Spraw Zagranicznych gmachu przy ul. Miodowej 22, przez Ministerstwo Spraw Wojskowych gmachu przy Długiej 7, przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu części gmachu przy ul. Długiej 7]⁴⁶⁸.
7. [Wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie lokali dla sądów w Lublinie]⁴⁶⁹.
8. Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie współudziału państwa w konsorcjum dla założenia rurociągów palnego gazu ziemnego]⁴⁷⁰.

[Załącznik] ^cN^o 1^c

[Porządek dzienny 75 posiedzenia Rady Ministrów RP 27 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 26 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w wtorek dn. 27-go maja r.b. o godz. 6-ej wieczorem odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rz[eczy]p[ospo]litez Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Kra[kowski] Przedm[ieście] 46/48).

Porządek dzienny

1. Odczytanie protokołu poprzedniego posiedzenia.
2. Sprawa unormowania płac urzędników państwowych ^creferat ustny^c.
3. Wniosek Min[isterstwa] Spraw Wojskowych w sprawie przyznania wojskowemu dodatku drożyznianego.
4. Projekt ustawy o dotacjach z funduszy państwowych na budowę dróg bitych ^ckoperta^c.
5. Wniosek Komisarza Rządowego Czerwonego Krzyża o przystąpienie Rządu Polskiego do konwencji genewskiej i haskiej.
6. Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości o opróżnienie gmachów przy ul. Miodowej 22 i Długiej 7.

⁴⁶⁵ Nie publikuje się.

⁴⁶⁶ Nie publikuje się.

⁴⁶⁷ Nie publikuje się.

⁴⁶⁸ Nie publikuje się.

⁴⁶⁹ Nie publikuje się.

⁴⁷⁰ Nie publikuje się.

7. Wniosek Min[isterstwa] Sprawiedliwości w sprawie lokali dla sądów w Lublinie ^cw jednym egzemplarzu^c.
8. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu w sprawie współdziałania Państwa w konsorcjum dla założenia rurociągów palnego gazu ziemnego.
9. Wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie gwarancji do sumy 16 milionów koron Związkowi Gospodarczemu Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie.
10. Wniosek Min[isterstwa] Poczty i Telegrafów w sprawie wyłączenia budynków i gruntów pocztowych z zakresu działania Ministerstwa Rolnictwa i D.P.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
76-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 28 maja 1919 roku

Przewodniczy:	Pan Minister Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Sprawiedliwości	p. Leon Supiński
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państw[owych]	p. Stanisław Janicki
Minister Poczty i Telegrafów	p. Hubert Linde
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Wyznań Rel[igijnych] i Oświecenia P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Minister Pracy i Opieki Społecznej	p. Jerzy Iwanowski
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych	p. Julian Eberhardt
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. por. Majewski
Podsekretarz Stanu w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. August Wowkonowicz
Szef Sekcji w Prezyd[ium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu	p. Antoni Doermann
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Leśniowski
Wied[euński] Pełnomoc[nik] Gł[ównego]	
Urz[ędu] Likwid[akcyjnego]	p. dr Juliusz Twardowski
Protokołuje	p. dr Juliusz Koppens.

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 45 po poł[udniu].

1. ^bZałącznik] N° 2^b P. Szef Sekcji w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu Doermann referuje sprawę umowy wymiennej z Austrią Niemiecką⁴⁷¹ i komunikuje, że obok umowy głównej zawarto umowę tajną, mającą na celu dostarczenie broni i amunicji dla naszego wojska na sumę około 30 milionów koron.

⁴⁷¹ Pierwotna nazwa Republiki Austrii, zmieniona po ratyfikowaniu traktatu pokojowego w Saint Germain.

Umowa główna ma charakter umowy kompensacyjnej, gdyż Austria Niemiecka jest skłonna dać swoje fabrykaty, względnie półfabrykaty jedynie za środki żywności, węgiel i ropę. Z ogólnej sumy 250 milionów koron, na którą umowa opiewa, przypada na potrzeby wojskowości 192 milionów koron; z tej ogólnej sumy mamy dostarczyć obiektów kompensacyjnych wartości 120 milionów koron, resztę zaś zapłacić pieniędzmi przeważnie za pośrednictwem sald bankowych. Nadmienić należy, że rynek niemiecko-austriacki jest obecnie najtańszym rynkiem na świecie. – Umowa została skonstruowana w ten sposób, że przez zlanie zapotrzebowań wszystkich Ministerstw udało się przemycić cały szereg zapotrzebowań ściśle wojskowej natury, co umożliwi nam między innymi puszczenie w ruch własnej fabryki broni.

Pan Minister Janicki jest przeciwny dawaniu artykułów rolniczych jako artykułów zamiennych, gdyż wobec braku żywności w kraju spowoduje to zapewne silne niezadowolenie wśród ludności; obawia się dalej nadużyć przy wyborze koni przeznaczonych na rzeź w kierunku koni zdalnych do użytku, których w kraju mamy bardzo mało; znajduje, że umowa jest niewspółmierną i rozciągliwą na naszą niekorzyść, gdyż my damy towar oznaczony ściśle według tonażu względnie ilościowo, podczas gdy Austria Niemiecka daje nam towar, którego jedynie wartość jest oznaczona. Jest wątpliwym, czy dostaniemy wszystkie przyrzeczone nam rzeczy i to za umówioną cenę. Ministerstwa były zbyt rozrzutne przy zamawianiu przedmiotów, bez których można się obejść na razie, względnie, które można otrzymać w kraju.

Pan Minister Iwanowski oświadcza się również przeciwny wywozowi żywności z kraju i pragnąłby dać zamiast niej raczej węgiel lub ropę. Kwestionuje potrzebę sprowadzenia aż 80 wagonów skór gotowych i żąda raczej sprowadzenia garbnika dla stojących beczynnie skutkiem jego braku garbarni krajowych. Jest przeciwny sprowadzaniu gotowych ubrań i galanterii, podczas kiedy wystarczyłoby sprowadzanie materiałów, które można u nas przerobić. Szeregu przedmiotów, jak skrzynki czy wózki pocztowe, torby dla listonoszów, kuchnie polowe może bez trudności dostarczyć przemysł krajowy.

Pan Minister Minkiewicz oświadcza, że jest zasadniczo przeciwny wywozowi żywności z kraju. Na jej wywóz zgodził się jedynie na kategoryczne żądanie Min[isterstwa] Spraw Wojskowych. Przewiduje też ekscesy i wzrost cen w kraju z powodu wywozu. Jest on za tym, aby żywność dawać wyłącznie jako kompensatę za artykuły potrzebne Min[isterstwu] wojny dla obrony kraju. Zapytuje dalej, czy jest politycznie wskazane kierować całą nadwyżką żywnościową do Niemieckiej Austrii; jest on ponadto przeciwny wywozowi węgla, którego u nas tak wielki brak panuje.

Pan Szef Sekcji Zaczek proponuje, aby umowę główną ratyfikować dopiero po wykonaniu umowy tajnej i kwestionuje potrzebę złożenia 20 milionów marek niemieckich tytułem kaucji.

Pan Minister Linde wyjaśnia potrzebę konieczną sprowadzenia z Niemieckiej Austrii przedmiotów zamówionych przez Min[isterstwo] Poczt i Telegrafów.

Pan Szef Sekcji Doermann wywodzi, odpowiadając na zarzuty, że spośród artykułów żywnościowych jedynie wywóz ziemniaków będzie miał miejsce w chwili obecnej, a wywóz ten nastąpi z Poznańskiego przez terytorium niemieckie, reszta żywności oraz gęsi i konie będą wywożone później. Przy wywozie koni Min[isterstwo] Przemysłu i Handlu zastrzegło sobie przestrzeganie jak najściślejsze przepisów weterynaryjnych oraz kontrolę przez organa weterynaryjne. Kompensaty nasze są oznaczone ilościowo, niemiecko-austriackie zaś wartościowo z tego powodu, że niemożliwym jest obliczyć towary, których Niemiecka Austria ma nam dostarczyć, jak np. maszyny etc. na tonaż. Gwarancją wykonania umowy mamy w tym, że większa część artykułów jest już zakontraktowaną, a gdyby towar podrożał w Niemieckiej Austrii, to możemy zwyżkę cen zaliczyć na rachunek kompensat przy zawieraniu umów w przyszłości. Zresztą ceny można oznaczyć tylko przy artykułach zagospodarowanych przez państwo. Dotychczas Polacy robili Polakom konkurencję przy zakupie zagranicą, wskutek zawarcia tej umowy konkurencja ta ustaje. Ratyfikacji umowy głównej nie można odłożyć aż do czasu wykonania umowy tajnej, ponieważ część tajnej umowy może być wykonaną dopiero po dłuższym przeciągu czasu. Złożenie kaucji 20 milionów marek niemieckich jest jedynie zabezpieczeniem za kupione już towary. Przy zawieraniu umowy rozważono dokładnie, co przemysł nasz może dostarczyć w terminach koniecznych dla dostawy zakontraktowano tylko te przedmioty, których przemysł nasz nie jest w możności na czas wykonać. Za węgiel otrzymamy artykuły potrzebne do powiększenia jego eksploatacji. Dla Francji i innych krajów, z którymi będziemy zawierać umowy handlowe w przyszłości, mamy jako kompensaty drzewo, ropę i smary, tj. te artykuły właśnie, które tam są poszukiwane.

Pan Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żelaznych Eberhardt podnosi konieczność sprowadzenia parowozów. P. Podsekretarz Stanu Wróblewski stwierdza, że z punktu widzenia kupieckiego można w Niemieckiej Austrii dostać przedmioty potrzebne dla wojska o wiele taniej niż np. we Francji. Francja nalega poza tym, by te przedmioty kupować u niej więc należałoby wykorzystać obecną sposobność. Ze strony polityki zagranicznej byłoby wskazanym okazać pewną chęć pozyskania Niemieckiej Austrii przeciwko Niemcom. Min[isterstwo] Spraw Zagranicznych musi też popierać tutaj Min[isterstwo] Spraw Wojskowych ze względu na potrzeby obronności kraju.

Pan Wiceminister Gen. Por. Majewski udziela poufnych wyjaśnień co do potrzeb obrony kraju, skutkiem których Min[isterstwo] Spraw Wojskowych kładzie jak największy nacisk na dojście do skutku tej umowy. Komunikuje przy tym, że przy zawieraniu umowy tajnej uzależniono całą umowę główną od dostarczenia materiału wojennego. Umowa tajna została już przyjętą przez rząd

niemiecko-austriacki. Wiedeński Pełnomocnik Gł[ównego] Urzędu Likwidacyjnego Dr Twardowski nadmienia, że ze stocków demobilizacyjnych Niemieckiej Austrii nie możemy się spodziewać większej ilości materiału wojennego i podnosi polityczne znaczenie dojścia do skutku tej umowy.

Rada Ministrów postanowiła upoważnić pp. Ministrów Spraw Wewnętrznych, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Apropowizacji, Spraw Wojskowych i Skarbu do powzięcia ostatecznej decyzji w tej sprawie na osobnym posiedzeniu, które wyznacza na 29 maja b.r.

2. Dyskusję nad wnioskiem nagłym Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o utworzenie misji zakupów dla krajów Niemieckiej Austrii, Czech, Chorwacji i Jugosławii postanowiono przełożyć na jedno z następných posiedzeń.

3. ^bZałącznik N° 3^b Przyjęto wniosek nagły Min[isterstwa] Sprawiedliwości w sprawie przyznania dodatkowego kredytu na okres bieżący w sumie 1½ miliona marek na kupno gmachu dla Min[isterstwa] Sprawiedliwości, upoważniono zarazem to Ministerstwo do nabycia gmachu w porozumieniu z Min[isterstwem] Skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli Państwa.

4. P. Szef Sekcji Wowkonowicz referuje w sprawie dodatku drożyznianego dla pracowników państwowych, że komisja, wyznaczona przez Radę Ministrów po zbadaniu przysłała do przekonania, iż ze względu na stan finansów państwowych, ma daleko idące wątpliwości, czy ustalenie wyższych poborów dla wszystkich urzędników Państwa Polskiego w obecnej chwili, w której zakres działania poszczególných władz i urzędów nie jest jeszcze ustalony, a aparat urzędniczy nieskonsolidowany, byłoby właściwym i z interesami Skarbu Państwa zgodnym. Jeżeli jednakowoż Rada Ministrów pragnie w drodze paliatywnego zarządzenia przyjść funkcjonariuszom państwowym z materialną pomocą to komisja proponuje wyznaczenie miesięcznego dodatku dla wszystkich urzędników bez względu na miejsce służbowe miesięcznie 200 marek, dla woźnych 100 marek, dla gońców 50 marek. Po dyskusji, w czasie której większość pp. Ministrów uznała potrzebę podwyższenia płac pracownikom państwowym, a p. Minister Linde proponował przyjście z możliwie wydatną pomocą pięciu najniższym kategoriom pracowników pocztowych, postanowiono na wniosek Pana Ministra Iwanowskiego i Hąci na rachunek dodatku w wysokości jednomiesięcznej pensji, przyznanego pracownikom państwowym uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1919 r. wypłacić zaraz połowę tego dodatku, polecając zarazem wykonanie tej uchwały Min[isterstwu] Skarbu.

5. ^bZałącznik N° 4^b Na wniosek nagły Pana Przewodniczącego uchwalono przedłożyć Sejmowi wniosek nagły Rządu do oddania do dyspozycji Generalnemu Delegatowi Rządu dla Galicji 43 milionów koron na wdrożenie akcji doraźnej w oswoobodzonej z inwazji ukraińskiej części Galicji, a mianowicie 10 milionów koron na doraźną pomoc dla ludności przez zakupno środków żywności, odzieży, obuwia itd. 10 milionów koron na doraźną odbudowę gmin podlowskich,

1 milion koron na obsianie gruntów rolnych w tych gminach, 12 milionów koron na pożyczki dla powiatów na budowę dróg, 5 mil[ionów] koron na pożyczki dla miast celem umożliwienia im przeprowadzenia robót publicznych, 5 mil[ionów] koron na wypłacenie zaległych poborów urzędnikom i sługom państwowym tudzież na zapomogi dla nich.

6. Na wniosek p. Przewodniczącego Rada Ministrów postanowiła wobec odzyskania Galicji Wschodniej polecić Generalnemu Delegatowi Rządu dla Galicji przenieść siedzibę urzędową z Krakowa do Lwowa wraz ze wszystkimi delegatami Ministerstw.

Na tym posiedzenie zakończono o godz. 10 min[ut] 45 wieczorem.

^fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 76 posiedzenia Rady Ministrów RP 28 maja 1919 r.].
2. [Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie ministra przemysłu i handlu do podpisania umowy wymiennej z Niemiecką Austrią (załączony tekst umowy)].
3. [Wniosek w sprawie przyznania dodatkowego kredytu na okres bieżący 1,5 milionów mk na kupno gmachu dla ministerstwa]⁴⁷².
4. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie wdrożenia akcji doraźnej w oswobodzonej spod inwazji ukraińskiej części Galicji].

[Załącznik] ^cN^o 1^c

[Porządek dzienny 76 posiedzenia Rady Ministrów RP 28 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 28 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w dniu dzisiejsz[ym] dn. 28 maja r.b. o godz. 5-ej po południu odbędzie się posiedzenie (76) Rady Ministrów w pałacu Namiestnikowskim.

Porządek dzienny

1. Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
2. Sprawa dodatku drożyznianego dla urzędników państwowych.
3. Sprawa umowy wymiennej z Austrią Niemiecką.
4. Sprawa pomocy dla Galicji.

⁴⁷² Nie publikuje się.

5. Wniosek Min[isterstwa] Skarbu w sprawie gwarancji do sumy 10 milionów koron Związkowi Gospodarczemu Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie.
6. Wniosek Min[isterstwa] Poczty i Telegrafów o wyłączenie budynków i gruntów pocztowych z zakresu działania Ministerstwa Rolnictwa i D.P.
7. Sprawy bieżące.

„Załącznik do punktu 1 N° 2^c

[Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu o upoważnienie ministra przemysłu i handlu do podpisania umowy wymiennej z Austrią]

W sprawie umowy kompensacyjnej z Niemiecką Austrią

WNIOSEK NAGŁY

MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU

w przedmiocie upoważnienia Ministra Przemysłu i Handlu do podpisania umowy wymiennej z Niem[iecką] Austrią

RADA MINISTRÓW

raczy uchwalić:

„Upoważnia się Ministra Przemysłu i Handlu do podpisania imieniem RZĄDU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ umowy gospodarczej o wymianę towarów z Niemiecką Austrią, wraz z uzupełnieniami ^cpodług załączonego projektu^c

Uzasadnienie

Ustne na posiedzeniu Rady Ministrów

Umowa w sprawie wymiany towarów

Między rządami niemiecko-austriackim i polskim tyżca się spraw gospodarczych.

I. Postanowienia co do rozwiązania poprzednich umów.

1. Ustala się zгодnie, że przed zawarciem niniejszej umowy doszło do skutku sześć międzypaństwowych umów co do wymiany towarów, a mianowicie:

a. umowa kompensacyjna z 19 listopada 1918 roku z przedstawicielami Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (z uzupełnieniem umowy z 11-ego grudnia 1918 roku[]),

b. umowa kompensacyjna z 10 lutego 1919 roku (z reprezentacją wojskową polskiego poselstwa w Wiedniu),

c. umowa kompensacyjna z 18 grudnia 1919 roku (z przedstawicielami Państwa Polskiego w Warszawie) co do węgla kamiennego i brunatnego w zamian za różne artykuły potrzebne górnictwu,

d. umowa kompensacyjna z Urzędem przywozu i wywozu Komisji Rządzącej w Krakowie z dnia 27 marca 1919 roku,

e. umowa kompensacyjna gminy miasta Wiednia z końca kwietnia 1919 roku z gwarectwem Silezja (węgiel w zamian za odzież dla górników),

f. umowa kompensacyjna z 19 kwietnia 1919 roku pomiędzy Polskim Ministerstwem^a Komunikacji⁴⁷³, a z Austr[iack]o-Niemieckim Urzędem Państwowym dla Przemysłu i Handlu i Rękodzielnictwa w Wiedniu (3 lokomotywy w zamian za dostawę węgla)

2. W sprawie dalszego wykonania powyższych umów, które w całości lub częściowo nie zostały jeszcze wypełnione, postanawia się zgodnie co następuje:
a. odstępuje się zgodnie od wypełnienia reguły umów z dnia 18 grudnia 1918 roku oraz 3 lutego 1919 roku,

b. moc obowiązującą umów z 10 lutego 1919 r., 27 marca 1919 r. i z 19 kwietnia 1919 r. (umowa z Silezją) zgodnie się zatwierdza.

Zobowiązania dostaw istniejące jeszcze na podstawie tych umów przedłuża się zgodnie do 15 czerwca 1919 r. Zobowiązania te są podane w załączniku 1.

II. Ogólne zasady.

Obie strony uznają potrzebę zaprowadzenia regularnej wymiany towarów pomiędzy obszarami Republiki Niemiecko-Austriackiej i Polskiej, wobec czego zostały przyjęte następujące ogólne zasady:

a. Wymiana towarów ma być w ten sposób urządzona by obustronnie używano do wymiany tylko towarów z wykluczeniem o ile możliwości międzypaństwowego obrotu gotówką.

b. Celem kontroli bilansu dostaw należy ustanowić urzędy kontroli w Wiedniu i w Warszawie. Urzędy te mają prawo i obowiązek obustronnie tj. w Warszawie i w Wiedniu ustanowić zastępstwa, którym udzielane być muszą przez odnośne urzędy państwowe strony drugiej potrzebne dla przeprowadzenia kontroli (pozwolenia na wywóz itp.) informacji. Jako takie urzędy kontroli działają obecnie z ramienia państwa Niemiecko-Austriackiego biuro obrotu towarowego w Wiedniu 1 Stunbenring 8–10 (Deutsch Oesterreichische WarenVerkehrsbüro in Wien), ze strony państwa polskiego Sekcja Handlowa Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Warszawie (Elektoralna 2).

III. Pozwolenia na zakup i wywóz.

1) Obie strony zapewniają sobie wzajemnie prawo zakupu przewidzianych tą umową towarów. Zakupy te mają być jednak uskuteczniane tylko u kupców, przemysłowców, producentów i organizacji gospodarczych do takich czynności uprawnionych. O ile poszczególne artykuły objęte są gospodarstwem państwowym to artykuły te zakupywać można w dotyczących organizacjach gospodarczych (centralach, związkach gospodarczych itp.) względnie przez tego rodzaju instytucje.

⁴⁷³ Ministerstwo Komunikacji przestało istnieć 8 lutego 1919 r. Jego okrojone kompetencje uzyskało Ministerstwo Kolei Żelaznych – zob. wstęp.

2) Obie strony zobowiązują się udzielać pozwolenia wywozu dla wszystkich artykułów wymienionych w umowie kompensacyjnej aż do wyczerpania ustanowionych kontyngentów i to tylko tym osobom, które uznane zostały przez drugą stronę kontraktującą za uprawnione do zakupu z wykluczeniem wszystkich innych.

3) Co do artykułów objętych gospodarstwem państwowym obowiązują się strony wzajemnie zakupione towary dostarczyć do miejsca załadowania zgodnie z umową; co do innych artykułów będą wzajemnie obie strony wywierały wpływ, aby zakupione towary w rzeczywistości zostały dostarczone.

IV. Opłaty od pozwoleń wywozowych.

Każdej ze stron kontraktującej przysługuje prawo pobierania opłat stemplowych za pozwolenie wywozu. Oprócz tego przysługuje Niemiecko-Austriackiemu Biuru obrotu towarowego pobieranie specjalnej opłaty biurowej w wysokości 2% od sumy faktury za ostemplowania limitów przewozowych przy bezpośredniej interwencji tego biura między kupującym a sprzedawcą jak również przy wszystkich towarach dostarczanych przez państwowe urzędy gospodarcze (związki gospodarcze, centrale itp.), za ½ % od sumy faktury we wszystkich tych wypadkach współdziałania niemiecko-austriackiego biura obrotu towarowego ogranicza się tylko do udzielenia pozwolenia i zabezpieczenia wywozu. Co się tyczy produktów olei naturalnych to obowiązują postanowienia specjalnej umowy z dn. 21 maja 1919 r.

Rząd Polski zastrzega sobie prawo pobierania analogicznych opłat.

V. Obrót pieniężny.

Załatwienie kwestii pieniężnych w niemieckiej Austrii przeprowadzi niemiecko-austriackie biuro obrotu towarów. Za wszystkie towary dostarczane z obszarów Państwa Polskiego do Państwa Niemiecko-Austriackiego inni odbiorcy wnoszą zapłatę do niemiecko-austriackiego biura obrotu towarowego pod nadzorem i odpowiedzialnością rządu Niemiecko-Austriackiego.

Wpłacone tam sumy służą do tego, aby na podstawie przekazu podobnej organizacji służącej do tego, ustanowionej przez Rząd Polski, uskutecznione były wypłaty potrzebne dla zakupu towarów mających być dostarczonymi. O zainkasowanych i wpłaconych kwotach winno niemiecko-austriackie biuro obrotu towarowego we Wiedniu stale zawiadamiać w drodze wymiennej podobną organizację w Warszawie.

Załatwienie kwestii pieniężnych przeprowadzi instytucja podobnie mająca być utworzona i do wiadomości podana. Rząd Polski winien objąć nadzór nad tym, aby wszystkie kwoty pochodzące ze sprzedaży towarów dostarczonych przez niemiecką Austrię do Polski wpłacane były do instytucji mającej być utworzoną przez Rząd Polski. Kwoty te będą następnie na podstawie przekazu niemiecko-austriackiego Biura obrotu towarowego użyte na zaspokojenie dostawców artykułów z Polski do Niemieckiej Austrii. Instytucja przez Rząd Polski mająca

być utworzona winna stale powiadamiać niemiecko-austriackie Biuro obrotu towarowego wszystkich zainkasowanych lub wpłaconych kwotach.

Należności płatne w drugim państwie mogą być użyte jako środek zapłaty. Oba urzędy kontroli (niemiecko-austriackie Biuro obrotu towarowego i mająca być utworzona przez Rząd Polski instytucja) winny prowadzić u siebie dokładną ewidencję (conto separato) i o każdej takiej poszczególnej transakcji wzajemnie się zawiadamiać w drodze pisemnej.

Rząd niemiecko-austriacki przyznaje Rządowi Polskiemu prawo żądania wywozu z Niemieckiej Austrii, z chwilą wejścia w życie niniejszej umowy na poczet towarów ustalonych w punkcie VIII wartości maksymalnej około 400 000 000 koron w walucie niemiecko-austriackiej. Na pokrycie tych wartości ma Rząd Polski złożyć niemiecko-austriackiemu Biuru obrotu towarowego do Wiednia kwotę 20 000 000 marek państwowych z czego 3 000 000 w banknotach czerwono osteplowanych, których obliczenie ma nastąpić podług końcowego kursu dnia giełdy w Zurychu z dnia 1 czerwca 1919 r. O ile wtedy wskutek przewyżki w dostawie jednej ze stron kontraktujących pozostanie niepokryta towarami kwota nastąpi należna wypłata w gotówce podług wyboru drugiej strony bądź to w niemieckiej, polskiej lub niemiecko-austriackiej walucie.

Podstawą odnośnych każdorazowych obliczeń będą przeciętne kursy notowane na giełdach w Zurychu lub Amsterdamie z tego tygodnia, w którym suma wejdzie w posiadanie strony odbierającej.

VI. Transport towarów przeznaczonych do wymiany.

Transport towarów przeznaczonych do wymiany będzie uregulowany w załączniku II niniejszej umowy.

VII. Ruch tranzytowy.

Dla obu stron kontraktujących wolnym jest bezpośredni przewóz towarów w każdym kierunku przez ich terytoria bez względu na pochodzenie towaru, nie wymaga specjalnych zezwoleń oraz nie podlega jakimś nadzwyczajnym opłatom; wyjątek stanowią te towary, co do których już w czasach pokojowych potrzebne były specjalne pozwolenia (materiały wybuchowe, broń, amunicja, monopole). Zamagazynowanie towaru dokonanych przez stronę w czasie tranzytu odbiera im charakter towarów przewożonych. Wolny przewóz towarów pozostaje wzajemnie gwarantowanym aż do wygaśnięcia niniejszej umowy wymiennej.

VIII. Dostawy z Państwa Niemiecko-Austriackiego do Polski.

Pod powyższymi warunkami zapewnione są pozwolenia na wykup i na wywóz z Niemieckiej Austrii do Polski dla następujących towarów aż do wyczerpania ustanowionych wartości względnie ilości na razie do 30 września 1919 roku o ile dla poszczególnych dostaw nie ma w tej umowie innych postanowień.

1. Towary włókniste

a) konfekcja, gotowa odzież męska, damska i dziecienna, w tym ubrania dla górników i innych robotników za	10 000 000 Kr
b) materiały sukienne różnego rodzaju za	2 000 000 Kr
c) przeróżne towary konopne (powrozy, pasy, namioty itp.) za	1 000 000 Kr
d) płachty, worki za	500 000 Kr
e) bandaże i wełna do czyszczenia za	650 000 Kr
f) mundury, artykuły z płótna i inny ekwipunek wojskowy za	<u>20 000 000 Kr</u>
	razem 34 150 000 Kr

2. Towary papiernicze

a) przynajmniej 60 wagonów papieru rotacyjnego; w każdym razie dozwolony jest wywóz także większej ilości, aż do wyczerpania ogólnej sumy rachunkowej	2 500 000 Kr
b) różnego rodzaju papiery handlowe, w tym przeróżne papiery do drukowania książek, papier do map, papier indygo, taśmy do telegrafów, papier rysunkowy, papier gumowany, papier kancelaryjny za	3 500 000 Kr
c) papier tekturowy do dachów za	400 000 Kr
d) filce i sita/materiał filtrowy jednakże tylko za bezwarunkowym zwrotem ⁱ [...] ⁱ	ⁱ [...] ⁱ

3. Żelazo i towary żelazne

a) stal różnego rodzaju za	2 000 000 Kr
b) szufle do węgla z blachy stalowej za	200 000 Kr
c) liny druciane dla kopalni węgla, rafinerii nafty itp. za	1 700 000 Kr
d) instalacje kolejek powietrznych za	500 000 Kr
e) pilniki za	500 000 Kr
f) różnego rodzaju rury z kutego żelaza i fittingi oraz rury posadzkowe	400 000 Kr
g) obrabiarki różnego rodzaju za	25 000 000 Kr
h) narzędzia dla rzemieślników za	800 000 Kr
i) narzędzia dla rafinerii nafty za	1 000 000 Kr
j) konstrukcje żelazne dla budowy mostów oraz części zapasowe za	25 000 000 Kr
k) szafy żelazne	100 000 Kr
l) lokomotywy i węglarki dla kolei normalnych i wąskotorowych z dostawą od maja roku 1919 aż do końca grudnia roku 1919	50 000 000 Kr
odnośne części zapasowe za	1 000 000 Kr
m) obręcze (tyrez)	1 000 000 Kr
n) maszyny do stemplowania znaczków pocztowych	100 000 Kr
o) drezyny motorowe	500 000 Kr

p) lampy karbidowe	500 000 Kr
q) artykuły różnego rodzaju potrzebne dla rafinerii, maszyny rolnicze, inne maszyny wraz z częściami zapasowymi także dla innych przemysłów za	<u>4 000 000 Kr</u>
	razem 114 350 000 Kr ⁴⁷⁴

4. Artykuły elektro-techniczne

a) przewody, szultry i inne materiały przewodowe	2 000 000 Kr
b) żarówki	600 000 Kr
c) motory elektryczne (w tym 40 motorów wraz z częściami dodatkowymi dla tramwajów miejskich w Warszawie)	3 500 000 Kr
d) aparaty o słabym prądzie	3 000 000 Kr
e) kable dla tramwajów i innych przedsiębiorstw	3 500 000 Kr
f) instrumenty precyzyjne do pomiarów polnych i leśnych	3 300 000 Kr
g) aparaty dla laboratoriów chemicznych i mechanicznych	2 800 000 Kr
h) zegary telefoniczne	25 000 Kr
i) materiały do telegrafów potrzebne dla urządzeń telegraficznych w Krakowie	255 000 Kr
j) instrumenty optyczne	500 000 Kr
k) artykuły elektrotechniczne potrzebne dla rafinerii ropy	<u>1 000 000 Kr</u>
	20 475 000 Kr ⁴⁷⁵

5. Metale

a) biały metal z wysokim procentem cyny	250 000 Kr
b) biały metal z średnim procentem cyny	100 000 Kr
c) biały metal zawierający 14% cyny za	500 000 Kr
d) cyna do lutowania	82 000 Kr
e) cyna	40 000 Kr
f) Rofgass (brąz)	<u>200 000 Kr</u>
	razem Kr 1 172 000

6. Wyroby kołodziejskie i ekwipunek taborowy

a) wozy pocztowe, konne	250 000 Kr
b) kuchnie polowe i skrzynie do gotowania	1 250 000 Kr
c) piece polowe do wypieku chleba	<u>3 500 000 Kr</u>
	razem Kr 5 000 000

7. Produkty chemiczne i chemikalia

a) vetterdynamon	800 000 Kr
b) dynamit No II	1 200 000 Kr

⁴⁷⁴ Powinno być: 114 300 000.

⁴⁷⁵ Powinno być 20 480 000.

c) kapsle wybuchowe (kapiszony)	200 000 Kr
d) sznury wybuchowe	200 000 Kr
e) proch	60 000 Kr
f) Glühzünder ⁴⁷⁶	10 000 Kr
g) magnezyt	700 000 Kr
h) ferromangan	300 000 Kr
i) kwas solny	3 000 Kr
j) lakiery	25 000 Kr
k) grafit	<u>25 000 Kr</u>
	Razem Kr 3 523 000

8. Artykuły techniczne różnego rodzaju

a) szczeliwa	800 000 Kr
b) węże z gumy sztucznej	300 000 Kr
c) płótno szmerglowe i papier szmerglowy	100 000 Kr
d) mniejsze artykuły techniczne różnego rodzaju	<u>100 000 Kr</u>
	razem Kr 1 300 000

9. Skóry i obuwie

Niemiecko-Austriacki Urząd Rozdziału skór dostarczy Polskiemu Rządowi 10 wagonów po 10 000 kg pasów transmisyjnych ze skóry wołowej 5 wagonów po 10 000 kg skóry podeszwowej, a mianowicie 2 wagony kruponów i 3 wagony karków i boków 3 wagony po 10 000 kg brandzli 1 wagon 10 000 kg towaru siodlarskiego i rymarskiego (blanki) po cenach ogłoszonych w urzędowym Dzienniku Praw dla Państwa Niemiecko-Austriackiego z dnia 5-go lutego 1919 roku, rozp[orządzenia] Wyk[onawczego] Nr 69 z dnia 25 stycznia 1919 roku wraz z dodatkiem 16%, dalej:

50 000 par zreperowanych trzewików wojskowych (Bagapischer) o cenie 45 koron za parę

20 000 par trzewików dla osób cywilnych po cenach od 70 do 250 koron za parę,

30 000 par trzewików wojskowych po cenach od 65 do 80 koron za parę ⁱ[...]i od 120 do 130 koron, wreszcie dozwolony zostaje wolny zakup i zapewniony wywóz na:

c) 2500 000 par trzewików wojskowych, w tym ewentualnie 20 do 25% trzewików dla osób cywilnych męskich, damskich i dzieciennych,

d) torby skórzane dla listowych, wartości ogólnej 500 000 koron,

e) różnego rodzaju ekwipunek (ekwipunek dla trenów, pasy, ładownice, chomąta itp.) wartości ogólnej 2 500 000 kr

⁴⁷⁶ Zapalnik jarzeniowy.

Ceny te rozumieją się franko⁴⁷⁷ wagon kopalnia; dochodzą do 2% od sumy rozrachunkowej na rzecz Polskiego Biura Rozdziału Węgla. W razie gdyby Rząd Polski w czasie ważności umowy podwyższył lub zniżył obowiązujące obecnie ceny zasadnicze zmieniają się z chwilą wprowadzenia w życie nowych cen odpowiednio nad ceny powyżej podane.

Rząd Polski zawiadomi o takiej ewentualności natychmiast Rząd Niemiecko-Austriacki (Staatsamt für Handel und Gewerbe, Industrie und Bauten, Kohlenamt).

Wykonanie kupieckie dostaw i wydawanie dyspozycji wysyłkowych dane zostanie ze strony rządu niemiecko-austriackiego na razie wyłącznie Towarzystwu Dowozu Węgla z ograniczoną poręką (Kohlen Einfuhr-Gesellschaft m.b.H. Wien IX Widerhofergasse 7).

Towarzystwu temu dostarczone być muszą odnośne faktury najpóźniej do 15-go następnego miesiąca.

Rząd Polski zobowiązuje się zapewnić dostawę ilości zakupionych przesyłając zawczasu kopalniom odnośne zlecenia oraz pozwolenia wywozowe.

Regulacja rachunków nastąpi stosownie do punktu V umowy kompensacyjnej.

O rozdziale dostaw na poszczególne kopalnie zawiadomić należy Towarzystwo przywozu węgla najpóźniej 8 dni po zawarciu umowy kompensacyjnej.

2. Oleje mineralne

500 ton nafty

800 ton benzyny

200 ton parafiny

200 ton świec

4000 ton oleju gazowego

4000 ton oleju maszynowego

– stosownie do załącznika 3-go, traktującego o dostawie olejów mineralnych.

3. Środki żywności

a. ziemniaki

Rząd Polski udziela pozwolenia na wywóz maksymalnie 5000 wag[onów] ziemniaków. Z ilości tej dostarczone zostaną natychmiast minimalnie 1260 wagonów oraz zaległość z umowy z dnia 10 lutego 1919 r. (podług załącznika 1) w wysokości 740 wag[onów]. Dostawa ta winna nastąpić ze strony Rządu Polskiego w miejscach odbioru, które będą wskazane; odbierającymi będą osoby upoważnione do zakupu przez Niemiecko-Austriacki Wojenny Urząd Zbożowy. O ile by Rząd Polski z jakichkolwiek bądź powodów nie mógł dostarczyć powyższej ilości minimalnej do dn. 15 czerwca 1919 r., osobom upoważnionym do zakupu przez Niemiecko-Austriacki Wojenny Urząd Zbożowy, przysługuje prawo zakupu z wolnej ręki niedostarczonej pozostałej ilości. Cena ziemniaków równać się winna cenie, po jakiej ziemniaki zakupione zostaną przez Państwowy

⁴⁷⁷ Franko oznacza, że dostarczenie towaru bierze na siebie i pokrywa sprzedający.

Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby (P.U.Z.A.P.P.). Co do jakości towaru miarodajne są obecnie istniejące zwyczaje handlowe. W razie, gdyby po dostawie powyżej 1260 wagonów dalsza dostawa 5000 wagonów nie mogła być zawczasu uskutecznią, Niemiecko-Austriackiemu Wojennemu Urzędowi Zbożowemu przysługuje prawo zakupienia i wywiezienia ilości pozostałej ze zbioru r. 1919 najpóźniej do dn. 20 października 1919 r. Transport ziemniaków winien być uskuteczniiony z największym pośpiechem, przy czym załadować należy dziennie przynajmniej 100 wagonów, wyzyskując pełną ich siłę nośną.

b. Jaja

Rząd Polski udziela pozwolenia na wywóz do Niemieckiej Austrii 240 wagonów po 110 skrzyń po 1440 jaj, a mianowicie:

100 wag[onów] w maju i czerwcu 1919 r.

80 wag[onów] w lipcu 1919 r.

60 wag[onów] w sierpniu 1919 r.

Towar musi być świeży (niekonserwowany) i nie może zawierać wyższego procentu jaj zepsutych i klamistych ponad 8%.

Powyższe ilości dostarczone zostaną przez Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby – Niemiecko-Austriackiemu Urzędowi Dowozu Środków Żywności, upęnomocnionemu do zakupu przez Rząd Niemiecko-Austriacki. Cena równać się będzie tej cenie, po której Państwowy Urząd Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby (P.U.Z.A.P.P.) dostarcza jaj urzędowi krajowym (wojsku), z odliczeniem prowizji w wysokości 3%. Jaja winny być wysłane przez P.U.Z.A.P.P. do obydwóch miejsc dostawowych: Krakowa i Granicy i oddane wyłącznie w kompletnych ładunkach wagonowych. Po wzajemnym porozumieniu wyznaczone być mogą także inne miejsca, jako stacje dostawowe. W miejscach tych winien nastąpić ze strony Niemiecko-Austriackiego Urzędu dowozu Środków Żywności odbiór ilościowy i jakościowy.

c. Żywe świnię.

Rząd Polski obecnie żywych świń dostarczyć nie jest w stanie i nie jest w stanie przewidzieć, kiedy to będzie mógł uczynić, wyraża jednak gotowość wszczęcia w lipcu pertraktacji w sprawie ewentualnej dostawy świń w miesiącach: sierpniu i wrześniu.

d. Konie przeznaczone do uboju.

Rząd Polski pozwala na wywóz miesięcznie 1000 koni, przeznaczonych do uboju, w czasie od 1-go czerwca do 30 września 1919 r. Konie te winny być zakupione z wolnej ręki przez pełnomocnika Niemiecko-Austriackiego Urzędu Dowozu Żywności i wywiezione, z tym zastrzeżeniem, że przepisy ogłoszone przez urząd weterynaryjny polskiego Ministerstwa Rolnictwa odnośnie jakości koni, przeznaczonych na wywóz ściśle będą przestrzegane.

Poza tym Rząd Polski udziela pozwolenia na wywóz zakupionych już w Galicji przez Niemiecko-Austriacki Urząd Zakupu Bydła i Mięsa, a częściowo jeszcze nie wywiezionych 500 koni przeznaczonych do uboju.

e. Gęsi.

Rząd Polski obowiązuje się udzielić pozwolenia na wywóz 150 000 szt. gęsi pełnomocnikom Niemiecko-Austriackiego Urzędu Dowozu Środków Żywności. Zakup gęsi winien odbyć się z wolnej ręki przez pełnomocników N.A.U.D.Ś.Ż. Pełnomocnicy ci są zobowiązani zawierać umowy z dostawcami polskimi pod kontrolą Rządu Polskiego (P.U.Z.A.P.P.) i zastosować się do wszystkich odnośnych przepisów Rządu Polskiego.

Zakup i wywozu gęsi skutecznie należy w czasie od 1-go sierpnia do końca października 1919 r.

f. Ryby.

Pełnomocnikom L.A.U.D.S.Z. udzielone zostaje ze strony Rządu Polskiego pozwolenie na zakup z wolnej ręki w Polsce oraz na wywóz 6 wagonów ryb rzecznych i ze stawów.

4) Różnego rodzaju surowce, materiały pomocnicze i artykuły przemysłowe.

a) Skóry surowe.

Rząd Polski zobowiązuje się dostarczyć Niemiecko-Austriackiemu Urzędowi Zakupu Skór 101 wag[onów] (sto jeden wagonów), wagon po 10 000 kg. skór surowych, z tego 80% skór wołowych i cielęcych oraz 20% skór końskich, przy czym co najmniej 40% skór wołowych posiadać winno minimum 28 kg. wagi. Ceny winny być ustanowione zgodnie z cenami ogłoszonymi w urzędowym Dzienniku Praw dla Państwa Niemiecko-Austriackiego z dn. 5 lutego 1919 r., rozporządzenie wykonawcze n[umer] 69 z dn. 25 stycznia 1919 r.

Poza tym udzielone zostaje pozwolenie na wolny zakup i wywóz:

b. skór króliczych, zajęczych następnie owczych, jagnięcych oraz kozich po ostrzyżeniu na sumę 9 milionów koron.

c. włosów zwierzęcych, a mianowicie włosów końskich z ogona i grzywy oraz szczeciny świńskiej na sumę

1 000 000 kor[on]

d. węgla drzewnego na sumę

6 000 000 kor[on]

e. klepek do beczek na sumę

1 000 000 kor[on]

f. kleju kostnego na sumę

1 000 000 kor[on]

g. rogów na sumę

1 000 000 kor[on]

h. terpentyny na sumę

1 000 000 kor[on]

i. wyrobów emaliowanych ze Strzyńca (30 wag[onów])

na sumę

2 000 000 kor[on]

k. blachy cynkowej 15 wagonów, przy czym w razie życzenia powiększenia tej ilości zwrócić się należy do Rady Narodowej Cieszyńskiej w Cieszynie.

l. 30 wagonów muter i śrub ze Sporysza (w Galicji Zachodniej) z fabryki śrub i wyrobów kutych Breviller et C-nie i A. Urban i Synowie na sumę 1 300 000 kor[on] z zastrzeżeniem zgody odnośnych władz miejscowych.

m. do 3000 wagonów cementu, jednakże bez zobowiązania bezwarunkowego odbioru.

4. Cukier.

Rząd Polski oświadcza, że wyrażonemu przez Rząd Niemiecko-Austriacki życzeniu odnośnie dostawy cukru i melasy obecnie z powodu małych zapasów zadośćuczynić nie jest w stanie, co jednakże nie wyklucza zaoferowania tego artykułu Austrii Niemieckiej w razie, gdyby najbliższe zbiory buraków wypadły zadowalająco.

Powiększenie i uzupełnienie ustalonych kontyngentów.

W razie gdyby ustalone niniejszą umową kontyngenty przed upływem terminu wypełnienia okazały się za małe mogą po porozumieniu się nastąpić rokowania co do powiększenia kontyngentów.

Najpóźniej w dniu 15 sierpnia 1919 r. nastąpić mają rokowania co do ustalenia nowych kontyngentów.

Sąd rozjemczy

Dla rozstrzygnięcia sporów powstających przy wypełnieniu niniejszej umowy ustanowionym będzie przez obie strony kontraktujące sąd rozjemczy który ma rozstrzygać sprawy sporne. W skład sądu wchodzić będą:

Przedstawiciel Rządu Polskiego, przedstawiciel Rządu Niemiecko-Austriackiego i przewodniczącyznaczony przez Poselstwo Szwajcarskie w Wiedniu lub w Warszawie. Koszty sądu rozjemczego ponosi strona przegrywająca.

Niniejsza umowa wchodzi w życie po zatwierdzeniu jej przez oba rządy.

Umowa niniejsza ułożona została w dwóch równobrzmiących egzemplarzach w języku polskim i niemieckim jako oryginały oraz zawarta i podpisana przez następujące osoby:

Imieniem Rządu Niemiecko-Austriackiego

Radca Ministerialny inż. Dr. Rudolf Kloss.

Imieniem Rządu Polskiego

Szef Sekcji A. Doerman

Jako Niemiecko-Austriacki Urząd Kontrolny:

Imieniem niemiecko-austriackiego Biura Obrotu Towarowego we Wiedniu
uprawnieni do podpisu

Dyrektor Eugeniusz Koppstein

Zastępca Dyrektora Franc. Steyrer

Jako Polski Urząd Kontrolny:

Imieniem Sekcji Handlu Ministerstwa Przemysłu i Handlu Radca Ministerialny
Henryk Krupski.

Dnia 21 maja 1919 r.

Wyciąg z protokołu

Między przedstawicielami Rządu Polskiego i Niemiecko-Austriackiego odbywały się codziennie 10-go do dnia 21-go maja włącznie posiedzenia w sprawie udoskonalenia umowy kompensacyjnej. W czasie tych posiedzeń postanowiono zaprotokołować następujące wyjaśnienia:

1. Obie strony oświadczają, że w obydwóch państwach nie istnieje zamiar, by wykluczyć bezpośrednio stosunki handlowe między producentami i konsumentami artykułów przez państwo wytwarzanych.
2. Ze strony polskiej pojmowany jest rozdział VII, w ten sposób, że wojenne stosunki mogą wykluczyć przewóz towarów.
3. Należy stwierdzić, że wszystkie bieżące sprawy węglowe mają być załatwione w porozumieniu z Centralą Węglową w Krakowie.
4. Ze strony Polskiej zaznaczone zostało, że umowa obecna nie dotyczy w żadnym wypadku pretensji polskiej do masy likwidacyjnej b. monarchii Austriacko-Węgierskiej.
5. Z uwagi na to, że żądania ze strony Niemiecko-Austriackiego Rządu ilości węgla potrzebne do wyrobu towarów zawartych w umowie kompensacyjnej nie mogą być ze strony Rządu Polskiego przyznane przedstawiciel niemiecko-austriacki oświadcza, że Rząd ten starać się będzie życzeniom Polskim w sprawie dostaw towarów kompensacyjnych, o ile to tylko możliwym jest w zupełności zadość uczynić.
Rząd niemiecko-austriacki nie gwarantuje jednak ze strony polskiej żądane, a przez rząd niemiecko-austriacki przyręczone ilości towarów w pełnym wymiarze i odpowiedniej porze dostarczone będą.
6. Ze strony polskiej zaznaczono, że tylko rządowi polskiemu przysługuje prawo repartycji towarów otrzymanych od państwa niemiecko-austriackiego drogą umowy kompensacyjnej.
7. Ze strony polskiej wyrażono życzenie, aby rząd niemiecko-austriacki wpłynął na będące w stanie likwidacji austro-węgierskie ministerium wojny, aby ono zapłaciło 28 milionów koron, które jest winne polskim kopalniom za dostarczony węgiel. Sekretarz państwa p. Zerbi oświadczył, że rząd niemiecko-austriacki nie ma bezpośredniego wpływu na powyższą sprawę, on jednak osobiście wstawi się u obecnego przewodniczącego b. austro-węgierskiego ministerium wojny p. Hormana, by jak najszybciej zadość uczynić temu życzeniu.
8. Ze strony polskiej wyrażono życzenie, by zebrane zapasy przez b. austriackie urzędy (jak urząd metalowy, urząd dla tłuszczów itp.) były obrócone na potrzeby nie tylko państwa czeskiego lecz i Polski. W myśl tego powinny być zawarte umowy z Państwem Polskim podobnej treści, jak to miało miejsce z umowami Państwa Czeskiego.
9. Ze strony niemiecko-austriackiej wyrażono życzenie: jak tylko rząd polski będzie w posiadaniu danych co do ilości znalezionej w Borysławiu i Drohobyczu ropy, jak również i gotowych przetworów, mają być wówczas podjęte rokowania w sprawie kupna i wywozu tych towarów. Ze strony Polskiej przyjęto to oświadczenie przychylnie.

Dodatek N° 3

Układ w sprawie dostawy produktów olei mineralnych zawarty w ramach umowy wymiany towarów między Rządem Niemiecko-Austriackim a Rządem Polskim z dnia 21-go maja 1919 roku.

Rząd Polski gwarantuje Niemiecko-Austriackiemu Urzędowi Zakupu Olei Mineralnych (Deutsch-Oesterreichische Erdölstelle) któremu powierzono zostało zaopatrzenie państwa Niemiecko-Austriackiego w produkty mineralne dostawę i wywóz następujących produktów olei mineralnych:

1.

Ilość i cena.

500 ton nafty destylowanej
specyf[ikacja] waga 0,810 do 0,822 przy punkcie zap[łonu] 15°C najmniej
1° Abeliest
po cenie 87 koron
4000 ton olejów gaz.
specyf[ikacja] waga max. 0,900 włośkowatości max. 3½ przy 20 punkt
zap[łonu] najmniej 70°C.
po cenie 100 koron.
16 ton benzyny
spec[yfikacja] waga do 725 po cenie koron.....205.-
144 ton benzyny
specyf[ikacja] waga 725/745 po cenie koron.....195.-
480 ton benzyny
specyf[ikacja] waga 745/760 po cenie koron.....160.-
460 ton benzyny
specyf[ikacja] waga 760/770 po cenie koron.....155.-

1200 ton benzyny
200 ton parafiny 50/52 po cenie 700 koron
200 ton świec parafinowych po cenie 900 koron
4000 ton smarów i wazeliny surowej po cenach, które nie powinny przekra-
czać obecnych eksportowych cen polskich, a mianowicie:

Oliwa do maszyn destyl[owana]

Włośkowatość	3-4 przy 20	Kr. 265.-
	3-4 przy 50	Kr. 315.-
	4-5 przy 50	Kr. 320.-
	5-6 przy 50	Kr. 325.-
	6-7 przy 50	Kr. 330.-

7-8 przy 50 Kr. 340.-

8-9 przy 50 Kr. 360.-

Olej cylindrowy

Punkt zap. 230° Kr. 405.-

Wazelina surowa

punkt top. 27-29. Kr. 375.-

29-31 Kr. 395.-

Za rafinadę olei lekkich i surowej wazeliny (włoskowatość 3-4 przy 26) przy obrachunku należy dorzucić 10%

Za rafinadę olei średnich (włoskowatość do 3 przy 50) przy obrachunku należy dorzucić 20%.

Za rafinadę olei ciężkich powyżej 3 przy 50 przy obrachunku należy dorzucić 25%.

.....

Ceny za naftę, benzynę, olej gazowy i parafinę oznaczone są loko Drohobycz. Za olej, smary, wazelinę i świece - loko fabryka wysyłająca za 100 kg w cyster-nach wagonowych (netto)

Parafina bez opakowania, świece łącznie ze skrzynką franko wagon.

II

Wyszczególnienie kupującego i sprzedawcy.

Jako sprzedawcy występują, wchodzące w skład Biura Polskich Rafinerii następujące rafinerie, a mianowicie:

„Vacuum Oil Company” Tow. Akc.

Dziedzice

Schodnica Tow. Akc. dla przemysłu naft[owego]

Dziedzice

Tow. z ogr[aniczoną] poręką dla przem[ysłu]

olej[ów] miner[alnych]

Trzebinia

Rafineria Gartenber i Schreier

Jaśło

Galicysko-Karpackie Naft. Tow. Akc.

dawniej Bergheim i Mac Garvey

Glinik Mariampolski

Rafineria M. Stawiarski i S-ka Tow. z ogr[aniczoną]

por[ęką]

Krosno

Zakłady Ol[ejów] Mineralnych

Jedlicze

Rafineria hr. Skrzyńskiego Tow. Akc. dla przemysłu

ol[ejów] miner[alnych] dawniej Dawid Fanto i S-ka Ustrzyki

Naft. Tow. z ogr[aniczoną] por[ęką] „Światło i Siła” Limanowa

Jako kupujący figuruje Urząd Zakupu Ol[ejów] Min[ineralnych] albo przez

Urząd ten z nazwisk wyszczególnieni odbiorcy.

III.

Zabezpieczenie i rozdział dostaw.

Rząd Polski podejmuje się celem zabezpieczenia dostawy przyrzeczonych ilości produktów olejów min[eralnych] udzielić zlecenia tych dostaw.

Urzędowi Zakupu Ol[ejów] Min[eralnych], najprędzej w 14 dni po zawarciu umowy kompensacyjnej, ma być zakomunikowany kontyngent przyznany poszczególnym rafineriom, z ilości przeznaczonych dla wymiany.

IV.

Pozwolenie odbioru.

Wyszczególnienie odbiorcy ze strony Urzędu Zakupu Ol[ejów] Min[eralnych] następuje przez wręczenie pozwolenia odbioru, w którym podane jest nazwisko odbiorcy, adres wysyłającej rafinerii i ilość produktów.

O ile w czasie trwania głównej umowy Rząd Polski udzielić by miał pozwolenia wywozu produktów mineralnych do Państwa Niemiecko-Austriackiego poza oznaczonym kontyngentem, przewidzianym punktem 1-m lub dla gatunków nieobjętych umową, to może to nastąpić jedynie na podstawie udzielonych przez Urząd Zakupu pozwoleń wywozu.

O każdym poza kontyngentowym pozwoleniu wywozu Urząd Zakupu ma być zawiadomiony przed wysłaniem odnośnego transportu.

Urząd Zakupu zobowiązuje się wówczas dla wszystkich tego rodzaju pozwoleń wywozu wystawić odpowiednie świadectwo wywozu.

V.

Termin Dostawy.

Dostawa, w punkcie 1-m oznaczonych ilości smarów oleju gazowego, parafiny i świec ma nastąpić w przeciągu 3-ch miesięcy po zawarciu umowy. Strona polska zobowiązała się produkty te wysłać w trzech jednakowych miesięcznych ratach.

Urząd Zakupu zobowiązuje się na życzenie austriackich odbiorców, w pierwszym miesiącu udzielić pozwolenia odbioru na co najmniej 2000 ton smarów.

Dostawy nafty i benzyny mają się rozpocząć najpóźniej w 10 dni po podpisaniu umowy i winny być zakończone w ciągu 30 dni.

Dla towarów, które w ciągu oznaczonego terminu dostawy, nie będą wysłane, będzie przyznane dalszych 30 dni. Po tym terminie, zaległe ilości towarów mają być unieważnione bez jakiegokolwiek wynagrodzenia.

VI.

Transport.

Transport nafty, oleju gazowego i benzyny ma nastąpić w zamkniętych wagonach. Odejście zamkniętego pociągu, jak również liczbę cystern i ilości

oddzielnych (poszczególnych) produktów, mają być zakomunikowane telegraficznie Urzędowi Zakupu.

VII.
Cysterny.

Dostawy mają nastąpić w cysternach dostarczonych przez Rząd Polski. Za wynajęcie cystern, rafinerie są uprawnione do zaznaczenia w rachunku tych sum, które były ogłoszone w rozporządzeniu b. Cesarsko-Królewskiego Ministerium Handlu z dnia 23 sierpnia 1918 r. w Dzienniku Praw za Nr 308 § 2a.

Opróżnienie cystern u odbiorcy ma nastąpić w przeciągu 72 godzin, w przeciwnym razie płaci się sprzedawcy odszkodowanie w wysokości 25 kor[on] za 10000 kg pojemności i dzień.

Rząd Niemiecko-Austriacki zobowiązuje się napełnione cysterny po nadejściu opróżnić i odesłać do tych polskich stacji, które będą podane w kwiecie dyspozycyjnym Departamentu Naftowego Rządu Polskiego.

O ile by Urząd Zakupu wyjątkowo wysłał puste cysterny celem zapełnienia do Polski, wówczas Rząd Polski zobowiązuje się te cysterny odesłać do tych stacji, które zostaną podane przez powyższy Urząd Zakupu.

VIII.
Wystawianie Rachunków.

Za towar wysłany do państwa Niemiecko-Austriackiego, wysyłająca rafineria wystawia rachunek bezpośrednio na nazwisko odbiorcy podanego przez Urząd Zakupu.

IX.
Oplaty.

Podane ceny w punkcie 1-m nie mogą być przez żadne opłaty podwyższone, tak że kupujący nie płaci innych sum, jak tylko te, które zostały oznaczone w punkcie 1-m.

X.
Odbiór towaru.

Ilościowy jak i jakościowy odbiór towaru przeznaczonego do wysłania dla państwa Niemiecko-Austriackiego, ma nastąpić w wysyłających rafineriach.

Przy płatności miarodajną jest u tych ostatnich urzędowo określona waga.

XI.
Odpowiedzialność za dostawę.

Rząd Polski jest odpowiedzialny za dostawę i za troski transportowe od rafinerii aż do opuszczenia terytoriów znajdujących się pod zwierzchnictwem Polski.

XII.

Sąd Polubowny.

W celu rozstrzygnięcia zatargu, jaki by mógł wyniknąć w czasie tej umowy, wyznaczony będzie od obu stron zawierających umowę sąd polubowny. Sąd ten będzie rozstrzygał o punktach spornych. Sąd składać się będzie z przedstawiciela Rządu Niemiecko-Austriackiego, przedstawiciela Rządu Polskiego i przewodniczącego, którego wyznaczy poselstwo Szwajcarskie w Wiedniu lub w Warszawie. Siedziba sądu znajdować się będzie w stolicy tego państwa, które się do sądu odwoła. Koszty sądowe ponosi strona przegrywająca.

XIII.

Umowa sporządzona została w 2-ch jednakowo brzmiących egzemplarzach w języku niemieckim i polskim.

XIV.

Umowa powyższa wchodzi w życie, z chwilą, gdy zostanie zaakceptowana przez oba Rządy umowa, z dnia dzisiejszego, dotycząca wymiany towarów.

Umowa zostanie zawartą i podpisaną przez następujące osoby:

1. W imieniu Rządu Polskiego, przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Warszawie.
Radca Ministerialny Henryk K R U P S K I
2. W imieniu Rządu Niemiecko-Austriackiego, przedstawiciel Niemiecko-Austriackiego Urzędu Państwowego dla Handlu, Rękodzielnictwa, Przemysłu i Budownictwa
Sekretarz Ministerialny dr. Franc W O L N Y
3. Ze strony Niemiecko-Austriackiego Urzędu Zakupu Ol[ejów] Min[eralnych]
Dyrektor kierujący Bertold Z W I L L I N G E R
4. Ze strony Niemiecko-Austriackiego Biura Transportu Towarów
Dyrektor Eugen K O P P S T E I N
Zastępca dyrektora Franc S T E Y R E R

Warszawa, dnia 21 maja 1919 r.

Załącznik 1

Z E S T A W I E N I E

Zobowiązań wynikających z dawniejszych umów, które stosownie do punktu I 2b umowy kompensacyjnej z dnia 21 maja 1919 roku uznane zostały za ważne:

I. Umowa z dnia 10 lutego 1919 roku

Ze strony Niemieckiej Austrii pozostało do dostarczenia

10 000 kompletnych mundurów wartości 3 350 000 kor[on] składających się z płaszczy, bluz, spodni, kamaszy i sukna na jedną czapkę, z czego dostawiono już 4 000 płaszczy.

Ze strony Polski pozostało do dostarczenia:

12 wagonów jaj

740 wagonów ziemniaków

10 wagonów słoniny

7 wagonów wędlin

1 wagon parafiny

500 wagonów węgla

Oleje mineralne wartości 145 368 Koron.

II. Umowa z dnia 27 marca 1919 roku.

Ze strony Niemieckiej Austrii skóra i obuwie wartości 1 100 000 Kr. z uwzględnieniem przewidzianego umową klucza wyrównawczego.

Ze strony Polski:

607 skrzyń jaj

8 wagonów skór wołowych

2 wagony skór

3. Umowa z dnia 19 kwietnia 1919 roku oraz

4. Umowa z końca kwietnia 1919 roku (umowa z Sylecją)

Zobowiązania dostawowe wynikające z obydwu umów wcale nie zostały jeszcze wypełnione.

°Załącznik do punktu 5 N° 4°

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie wdrożenia akcji doraźnej pomocy oswobodzonej od inwazji ukraińskiej części Galicji]

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Warszawa, dnia 30 maja 1919 r.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 28-go b.m., mam zaszczyt w porozumieniu z Ministrem Skarbu przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 35-go Tymczasowego Regulaminu Obrad Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej, w n i o s e k n a g ł y w sprawie wdrożenia akcji doraźnej w oswobodzonej spod inwazji ukraińskiej części Galicji.

Motyw wniosku dołączam.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Do Pana Marszałka Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej

Wniosek nagły

WYSOKI SEJM raczy uchwalić:

Upoważnia się Rząd do oddania do dyspozycji Generalnemu Delegatowi Rządu dla Galicji kwoty 43 000 000 (wyróżnie czterdziestu trzech milionów koron) na wdrożenie akcji doraźnej w oswobodzonej spod inwazji ukraińskiej części Galicji.

Kwota ta ma być użytą na następujące cele:

1) na doraźną pomoc dla ludności, a mianowicie na zakupno środków żywności, odzieży, obuwia itd. 10 000 000 Kr.

Akcja ta ma być przeprowadzona w ten sposób, że istniejące przy Ministerstwie Aprowizacji Urzędy, jak Urząd zbożowy, ziemniaczany, zakupów artykułów pierwszej potrzeby otworzą organom rządowym w Galicji, względnie Związkom kooperatywnym kredyt towarowy do powyższej wysokości.

2) na doraźną odbudowę gmin podlowskich. 10 000 000 Kr.

Kwota ta ma być obróconą głównie na zakupno materiałów budowlanych, które odstępowane będą ludności w formie kredytowej.

3) na obsianie gruntów rolnych w gminach podlowskich. . . 1 000 000 Kr.

4) na pożyczki dla powiatów na budowę dróg

przy których znaleźliby zajęcie bezrobotni 12 000 000 Kr.

5) na pożyczki dla miast celem umożliwienia

im przeprowadzenia robót publicznych. 5 000 000 Kr.

6) na wypłacenie zaległych poborów urzędnikom i sługom państwowym tudzież udzielenie im zapomóg. 5 000 000 Kr.

Szczegółowe postanowienia co do sposobów wypłacania tych zapomóg, które nie mogą przekraczać w każdym poszczególnym wypadku – 3000 koron, wyda Ministerstwo Skarbu.

Powyższe kredyty w łącznej kwocie 43 000 000 koron traktowane będą względem budżetowym jako zaliczka zwrotna budżetu galicyjskiego.

MOTYWY

Dzięki zwycięskiej akcji wojsk naszych uwolniony został znaczny obszar Galicji spod inwazji ukraińskiej. Obszar ten znajduje się pod każdym względem w stanie nadzwyczaj opłakany. Stan ten jest powszechnie znany. Ludność cierpi wszędzie dotkliwie na brak żywności tudzież innych artykułów niezbędnego zapotrzebowania: jak odzieży, obuwia itd. Najbardziej ucierpiały gminy, znajdujące się w sąsiedztwie Lwowa; niektóre z nich uległy zupełnemu zniszczeniu. Nadto operacje wojenne uniemożliwiły tu lub znacznie utrudniły obsianie gruntów. Nad gminami tymi wypada roztoczyć szczególniejszą opiekę.

Ludności bezrobotnej musi się przyjść z pomocą przez podjęcie i tak niezbędnych robót publicznych.

Regularna wypłata poborów służbowych urzędnikom i sługom państwowym była niemożliwą, a nadto wielu z nich, a przede wszystkim tym, których mienie padło ofiarą rabunku lub w inny sposób uległo zniszczeniu, należałoby pośpieszyć z doraźną pomocą.

Pomoc we wszystkich tych kierunkach musi być z natury rzeczy natychmiast udzieloną.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
77 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 29 maja 1919 roku⁴⁷⁸

Przewodniczy:	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister Przemysłu i Handlu	p. Kazimierz Hącia
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Podsekretarz stanu w Min[isterstwie] Spraw Wojskowych	p. gen. ppor. Stefan Majewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Skarbu	p. dr Kazimierz Zaczek
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu	p. Antoni Doermann
Radca Min. w Min[isterstwie] Przemysłu i Handlu	p. Henryk Krupski
Delegat Nadzw[yczajny] Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Stanisław Norblin
Protokołuje	p. dr Bronisław Hełczyński

Początek posiedzenia o godz. 5 min[ut] 30 po poł[udniu].

1. ^bZałącznik] N° 2 do protokołu z 28 V 1920 r.^b W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 28 maja b.r. zebrała się Rada Ministrów w zmniejszonym składzie celem powzięcia ostatecznej decyzji co do umowy wymiennej z Austrią.

W dyskusji wypowiedziała się większość pp. Ministrów za rewizją przedłożonego projektu umowy w kierunku redukcji zarówno ilości artykułów, których Polska ma dostarczyć Austrii, jak i wskutek tego – artykułów, które ma w zamian otrzymać. Specjalnie zwrócono uwagę na konieczność zmniejszenia projektowanego wywozu jak w obawie przed zbyt dużym wzrostem ich ceny z tego powodu, za nieprzyjmowaniem na siebie żadnej odpowiedzialności za dostawę ziemniaków z przyszłego zbioru, za sprzeciwieniem się przewozowi ziemniaków z Poznańskiego do Austrii przez Królestwo i Galicję, za zapewnieniem należytej kontroli nad wywozem koni na ubój – w tym kierunku p. Minister Janicki złożył oświadczenie, iż może się zgodzić na ten punkt umowy tylko pod warunkiem,

⁴⁷⁸ Załączników brak.

że dostawy tych koni podejmie się intendentura wojskowa, za rewizją klauzuli, nakazującej Polsce złożenie jako kaucji 20 milionów marek niemieckich w gotówce, wreszcie za usunięciem z listy zamówionych artykułów wszystkich tych artykułów, które nie są Polsce niezbędnie potrzebne.

W myśl tych wywodów polecono p. Norblinowi przeprowadzić szczegółową rewizję całego projektu umowy w porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami i przedłożyć zrewidowany projekt do zatwierdzenia Radzie Ministrów.

Koniec posiedzenia o godz. 8 m. 15 wieczorem.

fSWojciechowski^f

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

PROTOKÓŁ
78-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 30 maja 1919 roku

Przewodniczy	Minister Spraw Wewnętrznych p. Stanisław Wojciechowski
Obecni:	
Minister Rolnictwa i D.P.	p. Stanisław Janicki
Minister W. R. i O. P.	p. dr Jan Łukasiewicz
Spraw Wojskowych	p. gen. por. Józef Leśniewski
Minister Aprowizacji	p. Antoni Minkiewicz
Minister Robót Publicznych	p. Józef Pruchnik
Minister Sztuki i Kultury	p. Zenon Przesmycki
Minister Zdrowia Publicznego	p. dr Tomasz Janiszewski
Minister Pracy i Opieki Społ[ecznej]	p. Jerzy Iwanowski
Kierownik Min[isterstwa] Kolei Żel[aznych]	p. Julian Eberhardt
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Skarbu	p. Władysław Byrka
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Przem[yślu] i H[andlu]	p. dr Henryk Strasburger
Wiceminister Spraw Wojskowych	p. gen. Stefan Majewski
Podsekretarz Stanu w Min[isterstwie] Spraw Zagranicznych	p. dr Władysław Wróblewski
Szef Sekcji w Min[isterstwie] Pocz i Tel[egrafów]	p. dr Jan Urbański
Szef Sekcji w Prez[ydium] Rady Min[istrów]	p. Edward Lechowicz
Protokołuje	p. dr Franciszek Bubeniczek.

Początek posiedzenia o godz. 7 wiecz[orem]

1. ^bZałącznik] N° 2^b Wnioszek p. Ministra Eberhardta w sprawie projektu ustawy o budowie linii Rzeszów–Tarnobrzeg (Sobów) napotyka na zasadniczy sprzeciw p. Podsekr[etarza] Stanu Byrki, który zwraca uwagę, że tego rodzaju inwestycji nie buduje się za gotówkę, lecz w sposób, jaki był przewidziany w austriackim przedłożeniu kolejowym, a więc w drodze kredytu i nie ma powodu uwalniać lokalnych czynników od świadczeń, które miały przejść na ten cel w kwocie 800 000 koron. P. Minister Pruchnik zwraca uwagę, że budowa kolei jest jedną z najbardziej produktywnych robót publicznych, podczas gdy inne roboty publiczne musi się celem zatrudnienia bezrobotnych prowadzić często nieproduktywnie i bez planów, a rentowność tej kolei, przecinającej najbardziej

niespokojne i biedne powiaty, uważa za pewną. Proponuje więc, by asygnować sumę na rozpoczęcie budowy potrzebną, nie przesądzać dalszego finansowania i pociągnięcia do współdziałania czynników lokalnych.

P. Minister Eberhardt nadmienia, że projektowana kolej przedstawia się nie jako lokalna, lecz jako linia tranzytowa z zagłębia naftowego, a ze względu na poruszoną przez p. Ministra Leśniewskiego myśl zmiany projektowanej trasy przez poprowadzenie jej na Rozwadów oświadczył się za odroczeniem traktowania wniosku do chwili porozumienia z p. Ministrem Spraw Wojskowych.

2. ^bZałącznik N° 3^b Wniosek Min[isterstwa] Poczt i Telegrafów o wyłączenie budynków i gruntów pocztowych z zakresu działania Min[isterstwa] Rolnictwa i D.P. oraz Robót Publicznych i przekazanie ich wyłącznie Min[isterstwu] Poczt i Telegrafów przedstawia p. Szef Sekcji Urbański. Po zasadniczym sprzeciwie p. Ministra Janickiego i p. Ministra Pruchnika, który zaznaczył, że uchwalenie wniosku mogłoby nastąpić jedynie w formie projektu noweli do ustawy sejmowej z dnia 29-go kwietnia (Dz[ieńnik] Praw, poz. 283), nie został wniosek poddany pod głosowanie, natomiast zgodzono się, że sprawy takie należy załatwiać aż do czasu, kiedy wejdzie do Sejmu i zostanie uchwalony opracowany właśnie projekt ustawy o organizacji Ministerstw, w drodze porozumienia z Min[isterstwem] Rolnictwa i Min[isterstwem] Robót Publicznych.

Łącznie z tym p. Minister Leśniewski zauważa, że należałoby jak najrychlej określić ściśle, jakie budynki zostaną przekazane bezspornie każdemu Ministerstwu, aby można było na tej podstawie opracować plany budowy na przyszłość stosownie do potrzeb każdego resortu.

3. Uchwalono na wniosek p. Ministra Wojciechowskiego przekazać lokal po b. żandarmerii (Ciepła 12) do dyspozycji Min[isterstwa] Spraw Wewnętrznych na pomieszczenie szkoły podoficerów policji.

4. ^bZałącznik N° 4^b Przyjęto wniosek Min[isterstwa] Skarbu o przedłożenie Sejmowi wniosku w sprawie udzielenia gwarancji do sumy 10 milionów Koron Bankowi Gospodarczemu Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie.

5. ^bZałącznik N° 5^b W sprawie soboru na Placu Saskim po dłuższej dyskusji i wysłuchaniu opinii p. Ministra W.R. i O.P. oraz Ministra Sztuki i Kultury przyjęto następujące wnioski:

a) Rada Ministrów postanawia odroczyć rozbiórkę soboru na Placu Saskim, pozostawiając używalność jego wojsku polskiemu,

b) poleca się Min[isterstwa] Robót Publicznych przystąpić do rozbiórki dzwonnicy na Placu Saskim,

c) poleca się Min[isterstwa] Robót Publicznych przystąpić do rozbiórki cerkwi Litewskiej w Alejach Ujazdowskich.

6. ^bZałącznik N° 6^b Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o wydanie 3½ miliona marek zaliczek pod zabierany węgiel dla podtrzymania ruchu Towarzystwa Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich przyjęte.

7. Przyjęto wniosek p. Ministra Iwanowskiego, by poprosić p. Ministra Przemysłu i Handlu o przedstawienie polityki gospodarczej Ministerstwa, zwłaszcza w odniesieniu do uruchomienia hut i fabryk, i poświęcić na to jedno z najbliższych posiedzeń.

8. ^bZałącznik N° 7^b P. Minister Wojciechowski cofnął na razie nagły wniosek o upoważnienie go do wniesienia do Sejmu wniosku o przyznanie jednorazowej zapomogi ze Skarbu Państwa dla robotników i pracowników miejskich m[iasta] st[ołecznego] Warszawy.

9. Przyjęto przedstawiony przez p. Wiceministra Wróblewskiego wniosek o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania na posłów Rzeczypospolitej Polskiej pp.:

Eustachego ks. Sapiehę przy Rządzie Król[estwa] Wielkiej Brytanii,
Konstantego Skirmunta przy Rządzie Król[estwa] Włoskiego,
Józefa Wierusz-Kowalskiego przy Stolicy Apostolskiej,
Stanisława Patka przy Rządzie Rz[ecz]p[ospolitej] Czesko-Słow[ackiej].
Kazimierza ks. Lubomirskiego przy rządzie Stanów Zjedn[oczonych]
Am[eryki] Półn[ocnej]

Aleksandra hr. Skrzyńskiego przy Rządzie Król[estwa] Rumunii.

Dr. Kazimierza Dłuskiego przy rządzie Król[estwa] Holandii,

Władysława hr. Sobańskiego przy rządzie Król[estwa] Belgii,

Zygmunta Michałowskiego przy Rządzie Król[estwa] Szwecji,

Aleksandra hr. Dzieduszyckiego przy Rządzie Król[estwa] Danii,

Michała Sokolnickiego przy Rządzie Król[estwa] Norwegii,

Augusta Zaleskiego przy Rządzie Król[estwa] Grecji,

Ksawerego hr. Orłowskiego przy Rządach Argentyny, Chile i Urugwaju,

Dr. Witolda Jodko-Narkiewicza w Misji specjalnej w Azji Mniejsz[ej].

10. Przyjęto wniosek p. Ministra Pruchnika o przedstawienie Naczelnikowi Państwa do mianowania inż. Melchiora Nesterowicza szefem Sekcji w Min[isterstwie] Robót Publicznych.

11. P. Minister Minkiewicz podnosi, że Min[isterstwo] Spraw Wojskowych w porozumieniu z Min[isterstwem] Spraw Wewnętrznych ogłosiło w nr. 117 „Monitora Polskiego” rozporządzenie w sprawie zajęcia na rzecz wojska paszy, ściółki i jarzyny twardej, sprzeczne w treści z całym planem aprowizacyjnym Min[isterstwa] Aproprowizacji, i to bez zgody tego Ministerstwa, choć sprawa przekracza zakres działania obu wspomnianych Ministerstw.

P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że stwierdził, iż w konferencjach, jakie poprzedziły wydanie tego rozporządzenia, opartego na ustawie o świadczeniach wojennych, brał udział stale reprezentant Min[isterstwa] Aproprowizacji, a sam p. Minister Minkiewicz przesłał następnie do Min[isterstwa] Spraw Wojskowych list tej treści, że w tej sprawie „nie ma nic do nadmienienia”. Uważane to było za wyrażenie zgody na treść rozporządzenia. Zdaniem więc

p. Ministra Wojciechowskiego winę przypisać należy p. Ministrowi Apropowizacji, który – zdaje się – z początku sprawę lekceważył, a obecnie dopiero bardzo poważnie się do niej odnosi. P. Minister Minkiewicz protestuje przeciw wydawaniu takiego sądu przed dokładnym poznaniem sprawy oraz przebiegu konferencji i żąda zaprotokołowania tego protestu.

Uznano, że będące powodem nieporozumienia rozporządzenie zostanie w formie, uzgodnionej ze stanowiskiem p. Ministra Apropowizacji, ogłoszone w Dzienniku Praw, a publikacja w Monitorze odpowiednio sprostowana. W związku z tym p. Minister Minkiewicz skarży się na rekwizycje, dokonywane przez wojsko w transportach cukru i tłuszczów dla Galicji.

12. Protokoły z 73-go, 74-go, 75-go posiedzeń Rady Ministrów w dniach 23, 26 i 27 maja odczytano i przyjęto.

13. Odnośnie do p. 9-go posiedzenia z dnia 26 maja p. Minister Pruchnik zwraca uwagę, że przeniesienie Sekcji Żeglugi z Min[isterstwa] Robót Publicznych do Min[isterstwa] Spraw Wojskowych mogłoby nastąpić – wobec unormowanego ustawą sejmową z dnia 29 kwietnia (Dz[iennik] Praw, Poz. 283) zakresu działania Min[isterstwa] Robót Publ[icznych] – tylko w drodze zmiany tej ustawy. Wspomina przy tym, że podobno na czele tej Sekcji miałby stanąć pozostający w śledztwie i usunięty z Min[isterstwa] Rob[ót] Publ[icznych] p. Edmund Krzyżanowski, wreszcie nadmienia, że do zastrzeżonego w powołanej uchwale porozumienia z Sekcją Marynarki nie doszło. P. Minister Wojciechowski wyjaśnia, że wobec braku porozumienia nie podpisał opartego na tej uchwale dekretu, wykonanie jej więc jest wstrzymane. Wyjaśnienie to p. Minister Pruchnik przyjął do wiadomości.

Koniec posiedzenia o godz. 10 m. 35 wiecz[orem].

fSWojciechowski^f

Załączniki

Wykaz :

1. [Porządek dzienny 78 posiedzenia Rady Ministrów RP 30 maja 1919 r.].
2. [Projekt ustawy o budowie linii kolejowej Rzeszów–Kolbuszowa–Tarnobrzeg (Sobów)]⁴⁷⁹.
3. [Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów o wyłączenie gruntów i budynków poczty z zakresu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Ministerstwa Robót Publicznych i przekazanie na wyłączność Ministerstwa Poczty i Telegrafów]⁴⁸⁰.
4. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie udzielenia instytucjom bankowym w Galicji gwarancji kredytowych]⁴⁸¹.

⁴⁷⁹ Nie publikuje się.

⁴⁸⁰ Nie publikuje się.

⁴⁸¹ Nie publikuje się.

5. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie ponownego rozpatrzenia kwestii zburzenia soboru na Placu Saskim i cerkwi litewskiej]⁴⁸².
6. [Wniosek nagły Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie uzyskania kredytu na podtrzymanie w ruchu kopalń Sosnowieckiego Towarzystwa]⁴⁸³.
7. [Projekt ustawy o nadzwyczajnej jednorazowej zapomódze państwowej dla robotników i pracowników miejskich miasta stołecznego Warszawy]⁴⁸⁴.

[Załącznik] °N° 1°

[Porządek dzienny 78 posiedzenia Rady Ministrów RP 30 maja 1919 r.]

Warszawa dn. 30 maja 1919 r.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, zawiadamia niniejszym, że w piątek dn. 30 maja r.b. o godz. 6-ej po południu odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów Rz[eczpos]politej Polskiej w Pałacu Namiestnikowskim (Krakowskie Przed[mieście] 46/48).

Porządek dzienny 78-go posiedzenia

1. Odczytanie protokołów poprzednich posiedzeń.
2. Wniosek Min[isterstwa] Poczty i Telegrafów o wyłączenie budynków i gruntów pocztowych z zakresu działania Min[isterstwa] Roln[ictwa] i D.P. i przekazanie ich Min[isterstwu] Poczty i Telegrafów.
3. Wniosek Min[isterstwa] Skarbu o udzielenie gwarancji do sumy 10 mil[ionów] koron Związkowi Gospodarczemu Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie.
4. Wniosek Min[isterstwa] W.R. i O.P. w sprawie zburzenia soboru na Placu Saskim i cerkwi litewskiej.
5. Wniosek Min[isterstwa] Przemysłu i Handlu o kredyt na podtrzymanie w ruchu Sosnowieckich kopalń węgla.
6. sprawy bieżące.

AAN, PRM, Protokoły z posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 6.

⁴⁸² Nie publikuje się.

⁴⁸³ Nie publikuje się.

⁴⁸⁴ Nie publikuje się.

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej są jednym z najważniejszych źródeł do poznania dziejów odrodzonego w listopadzie 1918 roku państwa polskiego. Ich wydania, ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, podjął się Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Akt Nowych.

